

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ – СКОПЈЕ
SS. CYRIL AND METHODIUS UNIVERSITY – SKOPJE

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
FACULTY OF PHILOSOPHY
1920–2020

ЕДЕН ВЕК ВИСОКО
ОБРАЗОВАНИЕ,
ЕДЕН ВЕК
ДРЖАВОТВОРНОСТ

A CENTURY OF HIGHER
EDUCATION, A CENTURY
OF STATE-BUILDING

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

SS. CYRIL AND METHODIUS UNIVERSITY
IN SKOPJE
FACULTY OF PHILOSOPHY

Главен уредник:
Проф. д-р Ратко Дуев

Editor-in-chief:
Ratko Duev, Ph.D.

Уредници:
Проф. д-р Борче Илиевски
Проф. д-р Анета Баракоска
Проф. д-р Војислав Саракински
Проф. д-р Марија Дракуловска Чукалевска
Проф. д-р Јасмина Поповска

Editors:
Borče Ilievski, Ph.D.
Aneta Barakoska, Ph.D.
Vojislav Sarakinski, Ph.D.
Marija Drakulovska Čukalevska, Ph.D.
Jasmina Popovska

Уредувачки одбор:
Проф. д-р Маја Геровска Митев
Проф. д-р Оливер Бакрески
Проф. д-р Иван Џепароски
Проф. д-р Јасмина Делчева Диздаревиќ
Проф. д-р Ванчо Горѓиев
Проф. д-р Марјан Јованов
Проф. д-р Весна Томовска Митровска
Проф. д-р Ана Фрицханд
Проф. д-р Константин Миноски
Проф. д-р Ванчо Кенков
Проф. д-р Светлана Трбојевиќ
Проф. д-р Наташа Станојковска Трајковска
Проф. д-р Сузана Симоновска
Проф. д-р Македонка Радуловиќ

Editorial board:
Maja Gerovska Mitev, Ph.D.
Oliver Bakreski, Ph.D.
Ivan Džeparoski, Ph.D.
Jasmina Delčeva Dizdarević, Ph.D.
Vančo Gorgiev, Ph.D.
Marjan Jovanov, Ph.D.
Vesna Tomovska Mitrovska, Ph.D.
Ana Frichand, Ph.D.
Konstantin Minoski, Ph.D.
Vančo Kenkov, Ph.D.
Svetlana Trbojević, Ph.D.
Nataša Stanojkovska Trajkovska, Ph.D.
Suzana Simonovska, Ph.D.
Makedonka Radulović, Ph.D.

Почесен уредувачки одбор:
Академик Георги Старделов
Академик Вера Битракова Грозданова
Академик Витомир Митевски

Honorary editorial board:
Georgi Stardelov, academician
Vera Bitrakova Grozdanova, academician
Vitomir Mitevski, academician

Превод на англиски јазик:
Биљана Наумоска Саракинска

English translation:
Biljana Naumoska Sarakinska

Лектор:
Дијана Ристова

Language editor:
Dijana Ristova

Дизајн:
Елизабета Ангелова Шурбевски

Design:
Elizabeta Angelova Šurbevski

Печат:
Студентски сервис – Скопје

Printing:
Studentski servis - Skopje

Тираж: 300
Скопје, 2020

300 copies
Skopje, 2020

СОДРЖИНА

TABLE OF CONTENTS

- 7 ЕДЕН ВЕК ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ, ЕДЕН ВЕК ДРЖАВОТВОРНОСТ
A CENTURY OF HIGHER EDUCATION, A CENTURY OF STATE-
BUILDING
(Рајко Дув / *Ratko Duev*)
-
- 19 ОПШТЕСТВЕНО ЗНАЧЕЊЕ
SOCIAL SIGNIFICANCE
(Анеџа Баракоска / *Aneta Barakoska*)
-
- 33 НАГРАДИ И ПРИЗНАНИЈА
AWARDS AND RECOGNITIONS
(Игор Панев / *Igor Panev*)
-
- 45 ИСТОРИЈАТ
HISTORY
(Борче Илиевски / *Borče Ilievski*)
-
- 93 ДЕКАНИ
DEANS
-
- 99 НАСТАВА И СТУДИИ
TEACHING AND STUDIES
(Оливер Бакрески / *Oliver Bakreski*)
-
- 129 НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ
SCIENCE AND RESEARCH
(Маја Геровска Миџев / *Maja Gerovska Mitev*)
-
- 145 АКАДЕМИЦИ
ACADEMICIANS
(Игор Панев / *Igor Panev*)
-
- 175 ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
PUBLISHING ACTIVITY
(Марија Дракулоска Чукалевска / *Marija Drakulovska Ćukalevska*)
-
- 177 НАУЧНИ СПИСАНИЈА
SCIENTIFIC JOURNALS
- 182 ГОДИШЕН ЗБОРНИК НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ
ВО СКОПЈЕ
THE ANNUAL OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN SKOPJE
(Јасмина Појовска / *Jasmina Popovska*)

- 187** ЖИВА АНТИКА
ŽIVA ANTIKA
(Рајко Дув / *Ratko Duv*)
- 192** ФИЛОЗОФИЈА
PHILOSOPHY
(Ана Димишкова / *Ana Dimiskovska*)
- 194** МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ,
ИСТРАЖУВАЊЕ И ОБУКА
INTERNATIONAL JOURNAL FOR EDUCATION, RESEARCH
AND TRAINING
(Борче Костиов / *Borče Kostov*)
- 198** РЕВИЈА ЗА СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА
JOURNAL OF SOCIAL POLICY
(Маја Геровска Мишев / *Maja Gerovska Mitev*)
- 201** СОЦИОЛОШКА РЕВИЈА
THE SOCIOLOGICAL REVIEW
(Ило Трајковски / *Ilo Trajkovski*)
- 204** БЕЗБЕДНОСНИ ДИЈАЛОЗИ
SECURITY DIALOGUES
(Билјана Ванковска / *Biljana Vankovska*)
- 206** ДЕФЕКТОЛОШКА ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА
JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION
(Оливера Рашиќ Цаневска / *Olivera Rasić Canevska*)
- 210** ПСИХОЛОГИЈА: НАУКА И ПРАКТИКА
PSYCHOLOGY: SCIENCE AND PRACTICE
(Виолеџа Петровска Бешка / *Violeta Petrovska Beška*)
-
- 213** МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА
INTERNATIONAL COOPERATION
(Маја Геровска Мишев / *Maja Gerovska Mitev*)
-
- 225** БИБЛИОТЕКИ
LIBRARIES
(Весна Карапеева)
-
- 237** ФАКУЛТЕТСКО СТУДЕНТСКО СОБРАНИЕ
FACULTY STUDENTS ASSEMBLY
(Димитар Коруновски / *Dimitar Korunovski*)
-
- 243** ИНСТИТУТИ
INSTITUTES
- 247** ИНСТИТУТ ЗА ФИЛОЗОФИЈА
INSTITUTE OF PHILOSOPHY
(Иван Дџепароски / *Ivan Džeparoski*)
- 253** ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОГИЈА
INSTITUTE OF PEDAGOGY
(Јасмина Делчева Диздаревиќ / *Jasmina Delčeva Dizdarević*)

- 259 ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈА
INSTITUTE OF HISTORY
(Ванчо Ѓорѓиев / Vančo Ćorgiev)
- 267 ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТ И АРХЕОЛОГИЈА
INSTITUTE OF HISTORY OF ART AND ARCHAEOLOGY
(Марјан Јованов / Marjan Jovanov)
- 275 ИНСТИТУТ ЗА КЛАСИЧНИ СТУДИИ
INSTITUTE OF CLASSICAL STUDIES
(Весна Томовска Миџровска / Vesna Tomovska Mitrovska)
- 289 ИНСТИТУТ ЗА ПСИХОЛОГИЈА
INSTITUTE OF PSYCHOLOGY
(Ана Фрицханг / Ana Frichand)
- 297 ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОГИЈА
INSTITUTE OF SOCIOLOGY
(Константиин Миноски / Konstantin Minoski)
- 317 ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, ОДБРАНА И МИР
INSTITUTE OF SECURITY, DEFENSE AND PEACE
(Ванчо Кенков / Vančo Kenkov)
- 325 ИНСТИТУТ ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА
INSTITUTE OF SOCIAL WORK AND SOCIAL POLICY
(Светлана Трбојевиќ / Svetlana Trbojević)
- 343 ИНСТИТУТ ЗА СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА
INSTITUTE OF SOCIAL WORK AND SOCIAL POLICY
(Наташа Станојковска Трајковска / Nataša Stanojkovska Trajkovska)
- 355 ИНСТИТУТ ЗА РОДОВИ СТУДИИ
INSTITUTE OF GENDER STUDIES
(Сузана Симоновска / Suzana Simonovska)
- 363 ИНСТИТУТ ЗА СЕМЕЈНИ СТУДИИ
INSTITUTE OF FAMILY STUDIES
(Македонка Радуловиќ / Makedonka Radulović)
-
- 369 ИСТРАЖУВАЧКИ ЦЕНТРИ
RESEARCH CENTERS
(Константиин Миноски / Konstantin Minoski)
-
- 399 СТРУЧНА И АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА
ADMINISTRATIVE PERSONNEL AND STAFF
(Маја Бакрески / Maja Bakreski)
-
- 415 КАТАЛОГ НА ИЗДАНИЈА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ
CATALOG OF PUBLICATIONS OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY
(Марија Дракуловска Чукалевска / Marija Drakulovska Ćukalevska)

ЕДЕН ВЕК ВИСОКО
ОБРАЗОВАНИЕ,
ЕДЕН ВЕК
ДРЖАВОТВОРНОСТ

A CENTURY OF
HIGHER EDUCATION,
A CENTURY OF
STATE-BUILDING

Филозофскиот факултет е основан во далечната 1920 г. по Првата светска војна и веднаш по завршувањето на големата пандемија на „Шпанскиот грип“, кој однел милиони животи ширум светот, во тешки околности и економска криза предизвикани од војната и пандемијата.

Наставата започнала со само 35 студенти на историја, филозофија, педагогија, лингвистика и книжевност, со наставници кои биле составени од тогашната научна и културна елита. Иако Факултетот бил основан со кралски указ како автономна установа во склоп на Универзитетот во Белград, со задача да биде столб на денационализација на народот во Македонија како дел од тогашното кралство, сепак најголем дел од студентите биле од Македонија, а како Факултет во Скопје, многу Македонци од соседните држави се запишувале на Факултетот. Тоа предизвикало револт кај властите, набргу се појавила и иницијатива за негово укинување, бидејќи првичната намера не постигнала резултати. Во одбрана на Факултетот застанале сите интелектуалци и студенти, меѓу кои и нашиот поет Кочо Рацин. Високото образование и пренесување на научната мисла донело

The Faculty of Philosophy was founded in the distant 1920, after WWI, and right after the end of the great Spanish flu pandemic, in which over a million people worldwide lost their life, in difficult times and a period of economic crisis brought about by war and pandemic.

Classes commenced with only 35 students in History, Philosophy, Pedagogy, Linguistics and Literature, with a teaching staff made up of the then academic and cultural elite. Though the Faculty was established by royal proclamation as an autonomous institution within the University in Belgrade, with the aim to be a pillar of the denationalization of the people of Macedonia as a part of the then kingdom, the fact is that the majority of its students were from Macedonia, and since it was located in Skopje, many Macedonians from the neighboring states enrolled there, too. This caused anger among the authorities, and soon afterwards there was an initiative for its discontinuation, since the original intention did not yield the desired results. All of the intellectuals and students rose in defense of the Faculty, among whom, our poet Kočo Racin. Higher education and the sharing of academic ideas raised awareness among young people, and resulted in them forming the Young Macedonian

поголема свест кај младите студенти со што тие ја формирале Младата македонска тајна револуционерна организација. Во јануари 1937 година била поднесена молба до факултетските власти потпишана од 53 студенти за основање на

Secret Revolutionary Organization. In January 1937, the Faculty authorities received a request signed by 53 students for permission to found the Vardar Society, which had the aim of nurturing Macedonian culture, folklore, and tradition.

Меѓународна конференција „Науката и општеството: придонесот на хуманистичките и општествените науки“ (Струга 2. септември 2020)

International conference “Science and society: the contribution of humanities and social sciences” (Struga, September 2, 2020)

друштвото „Вардар“, за негување на македонската култура, фолклор и традиција.

Еден век високо образование означува и еден век наука, бидејќи без наука нема високо образование. Од предвоениот Филозофски факултет започнува и научната дејност, публикувано е научното списание „Годишник на скопското научно друштво“, професорите биле иницијатори и за формирање музеј во Скопје. Првата историско-археолошка збирка била сместена на Факултет во 1920 година, во наредните години

A century of higher education also signifies a century of academics, since without academics, there is no higher education. The pre-war Faculty of Philosophy marked the beginning of academic activity with the publication of the academic journal “Herald of the Skopje Scientific Society”; the professors also initiated the construction of a museum in Skopje. The first historical-archaeological collection was located in the Faculty in 1920, and in the years that followed, up to 1927, there appeared the ethnographic, zoological, and geological-petrographic collections. A student

до 1927 година биле организирани и етнографската, зоолошката и геолошко-петрографската збирка. Во рамките на Факултетот се отвора студентска библиотека. Читалната била отворена за сите граѓани, всушност не била само универзитетска туку и прва јавна библиотека во Скопје, чиј фонд во 1928 година бил околу 60.000 книги. Библиотечниот фонд по војната ќе стане база на Народната библиотека на НРМ. Дел од асистентите, професорите, руските бегалци од Октомвриската револуција ќе станат столб на реобновениот Филозофски факултет во независна Македонија и ќе оставаат траен белег во македонската наука и култура. Како при основањето и 100-тата учебна година, годината на големиот јубилеј, започнува во околности на голема светска пандемија предизвикана од еден друг вид грип - коронавирусот Ковид-19. Тоа е нашето бreme.

Клучната улога на Филозофскиот факултет по војната била развивање на образованието и градење институции кои се столб на државата. Секако образованието е столб на државата. По војната кога 95 проценти од населението било неписмено, главниот приоритет бил создавање учители и наставници за да се создаде кадар за училиштата и факултетите. Во 1946 со закон на Владата на НР Македонија е обновен Филозофскиот факултет, како прва единица на првиот македонски универзитет – по оној најстариот на Плаошник, на св. Климент, во IX век. Товарот врз професорите бил голем. Во двете комисии за кодификацијата на јазикот и правописот покрај Блаже Конески и Михаил Петрушевски биле вклучени професори од Факултетот, втемелувачи на Филозофскиот факултет и воедно на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“. Ретко кој народ може да се гордее дека за 10 г., од 1946, основањето на УКИМ

library opened up within the Faculty, which was, in fact, open to everyone, and was not just the first university library, but the first public library in Skopje, with approximately 60,000 books in stock in 1928. After the war, these books became the basis of the National Library of the People's Republic of Macedonia. Some of the teaching assistants, professors, and Russian refugees from the October Revolution became pillars of the revived Faculty of Philosophy in sovereign Macedonia and left a permanent mark in Macedonian academics and culture.

As was the case then, when it was founded, now too, the 100th anniversary, a year of such great significance, begins in similar circumstances – a global pandemic caused by another virus – the Corona virus. This is our burden.

The principal role of the Faculty of Philosophy after the war lay in helping education develop and in building key state institutions. Undoubtedly, education is one of the pillars of a nation. After the war, when 95% of the population was illiterate, the main priority was shaping teachers to prepare teaching staff that would work in the schools and Faculties. In 1946 the government of the PR of Macedonia passed a law for the renewal of the Faculty of Philosophy, as the first unit of the first Macedonian University, the oldest after the “St. Clement” University at Plaošnik in the IX century. The professors bore great responsibility on their shoulders. In both committees for the codification of the Macedonian language and orthography, besides Blaže Koneski and Mihail Petruševski, there were other professors from the Faculty who were also involved, founders of the Faculty of Philosophy and, at the same time, of the “Ss Cyril and Methodius” University. There are not many that can say that in a span of ten years, from 1946, the foundation of the “Ss Cyril and Methodius” University in 1949, and the creation of all the Faculties by 1956, they managed to bring to a full circle the

во 1949 и формирањето на сите факултети до 1956 г. заокружил создавање на универзитет со сите научни области. Тоа укажува на голема посветеност на професорите кои во тешки околности успеале да ја изградат клучната државотворна институција. Следуваат основање на МАНУ, на Институтот за македонски јазик, на Институтот за национална историја, на НУБ, погоа литература, преводи од старословенски јазик. Со преводот на акад. Петар Хр. Илиевски на Евангелието (кој воедно со својата статија депонирана во НБРМ го дава називот на нашата национална

founding of a University encompassing all areas of academic study. This goes to illustrate the great dedication of the professors, who managed to create the key national institution in such challenging circumstances. The following institutions appeared next: the Macedonian Academy of Sciences and Art, the Institute of Macedonian Language, the Institute of National History, the National University Library, then the Institute of Macedonian Literature, and the Institute of South Slavic Languages. The translation of the Gospel into Macedonian by academician Petar Hr. Ilievski (who, in an article

Прв академски час во учебната 2019–2020 г.
First academic class in the school year 2019–2020

валута „денар“) на македонски јазик, започнува процесот на одвојување на МПЦ од СПЦ, за првпат одекнува богослужба на македонски јазик итн. Со развојот на Факултетот, започнува и општествената дејност,

kept in the safe of the National Bank of the Republic of Macedonia, provided the name of our national currency ‘denar’) marked the start of the process of the separation of the Macedonian Orthodox Church from the Serbian

покрај градење градинки, училишта, гимназии, центри за социјална заштита, специјални училишта, стратегии за образование, реформи, создавање кадри за безбедноста на државата и заштитата, ископување и конзервација на културното наследство, основање музеи и многу, многу други институции... листата е долга.

Првиот број на едно научно списание „Годишен зборник на Филозофскиот факултет“ излегува во 1948 г., првиот број на првото меѓународно списание „Жива антика“ во 1951 г.

Еден век високо образование на Филозофскиот факултет означува и еден век наука и еден век градење на државата.

И денес Факултетот ја има истата улога како во минатото. Развојот на сите степени на образование, институциите создадени од поранешните студенти и професори, се врзани со развојот на Факултетот, а со тоа и со развојот на високото образование и науката. Професорите се вклучени во многу закони, стратегии и проекти за развој на образованието, културата, социјалната заштита, цивилна заштита, родова еднаквост, културно наследство итн. Со својот растеж, секако и активностите на Факултетот се многукратно зголемени. Само во последните три години со вмрежување на Факултетот во европски и светски програми за размена на студенти, како и со регионални соработки бројката стигна до 100 договори со европски и светски факултети. Преку програмите за мобилност, јавни предавања и меѓународна недела им овозможивме на студентите да слушаат за најновите достигнувања во науката од врвни професори од САД, Израел и Европа преку дигитални платформи. Изминатите три учебни година дури 460 странски професори одржале предавање пред студенти на Филозофскиот факултет, бројка за

Orthodox Church, resulting in services being held in Macedonian for the first time ever. The growth of the Faculty led to other societal activity, such as the formation of kindergartens, primary and secondary schools, social protection centers, special schools, strategies in the area of education, reforms, preparing professionals to provide national security, archaeological digs and the conservation of our cultural heritage, the formation of museums, and many, many other institutions... the list goes on and on.

The first issue of the academic journal “The Annual of the Faculty of Philosophy” was published in 1948, and the first issue of the international journal “Živa Antika” in 1951.

One century of higher education at the Faculty of Philosophy signifies one century of building the nation, too.

Today, the Faculty has the same role it did in the past. The development of all levels of education, the institutions created by former students and professors are all tied to the growth of the Faculty, and, as such, to the growth and development of education and academics. The professors are actively involved in the preparation of numerous laws, strategies, and projects in connection with the development of education, culture, social protection, civil protection, gender equality, cultural heritage, and so on.

The growth of the Faculty of Philosophy resulted in its increased activity. In the last three years alone the Faculty has joined numerous networks offering European and global student exchange programs and regional collaborations, resulting in more than 100 agreements with universities in Europe and all around the world. The mobility programs, public lectures and the international week organized by the Faculty have all provided students with the opportunity to hear about the latest developments in academics from renowned professors from the US,

почит. За олеснување на студирањето и истражувачката работа, Филозофскиот факултет е вклучен во електронската мрежа за библиотечни податоци – КОБИС (COBISS), преку Еразмус проектот „Пристапен систем за управување со учењето во хуманистичките и општествените науки“ создадена е е-платформа за учење која ќе има можност да ги трансформира наставните материјали од текст во говор, со што лицата со попреченост ќе имаат олеснет пристап при студирањето на Филозофскиот факултет. Она што е најважно, во сите меѓународни и домашни проекти се вклучени голем број студенти, што им овозможува да стекнат не само пракса туку и да ги зголемат своите знаења и вештини толку полезни за нивната понатамошна кариера.

Продолживме да ја засилуваме научната инфраструктура, им овозможивме на нашите студенти и колеги полесно да истражуваат и да ја имаат сета достапна домашна и светска научна литература по пример на сите светски универзитети. Факултетот заврши со процесот на дигитализација на базата на списанија на страницата <https://periodica.fzf.ukim.edu.mk>. Направена е дигитализација на сите досега одбранети магистерски и докторски трудови кои се поставени на е-репозиториумот на УКИМ. Во учебната 2018/2019 година се претплативме на најголемата електронската база на академски списанија JSTORE, чија збирка содржи клучни списанија од хуманистичките и општествените науки и опфаќа 45 научни дисциплини (составена од 699 наслови, 3,7 милиони статии и 26,6 милиони страници), обезбедивме пристап до базата на Оксфорд, ЕБСКО, Edward Elgar Publishing Journals Collection, т.е. услови за научна работа според светските стандарди. Во последните три години, реализиравме 53 научноистражувачки

Israel, and Europe, as well as through various digital platforms. In the previous three years, 460 foreign professors have held to the students enrolled at the Faculty of Philosophy, which is no small feat. The Faculty of Philosophy

facilitates the students' studies as well as their research activities by being a part of the library information system COBISS. In addition, the Erasmus project "Accessible Learning Management System in Humanities and Social Sciences" has helped in the creation of an e-platform for learning, which will be able to transform the materials from text into speech, allowing the students with disabilities easier access when

проекти, од кои 15 меѓународни проекти, 26 национални проекти и 4 меѓународни ЦЕЕПУС академски мрежи. Организирани се 66 научни настани, од кои 42 од меѓународен карактер (дури 18 меѓународни

studying at the Faculty of Philosophy. Most importantly, a great many students are involved in all these international and national projects, which allows them to obtain not only practical knowledge, but to also expand their skills and competences which are so vital for their future professions.

We have continued to make our academic infrastructure stronger; we have made it easier for our students and teaching staff to carry out research and to have all academic literature at their disposal, following the example of all international universities. The Faculty completed the process of digitalization of the journal pool, available on periodica.fzf.ukim.edu.mk. All the MA and PhD dissertations that have been publically presented and defended up to now have been digitalized, and have been uploaded on the University e-repository. In the academic year 2018/19, the Faculty subscribed to the largest digital library of academic journals, JSTORE, whose collection contains important journals from the spheres of the social sciences and humanities, and encompasses 45 academic disciplines (made up of 699 book titles, 3.7 million articles, and 26.6 million pages); we have also secured access to the Oxford database, EBSCO, Edward Elgar Publishing Journals Collection, i.e. we have provided world-class standards in which to carry out academic work. In the last three years, we have realized 53 academic-research projects, out of which 15 were international, 26 were national, and 4 international CEEPUS academic networks. We have organized 66 academic events, out of which 42 of international character (as many as 18 international conferences, a students' conference, international summer schools) and 24 at a national level (academic gatherings, forums, launches, etc.). This year we are starting a new Erasmus project on the digitalization of our cultural heritage, adapted for those with disabilities.

Промоција на „Внатрешен патник“ (2019 г.)
Launch of “Inner Traveler” (2019)

конференции, студентска конференција, меѓународни летни школи) и 24 од национален карактер (научни собири, трибини, дебати, промоции и сл.). Од оваа година започнуваме со реализација на нов Еразмус проект за дигитализација на културното наследство адаптирано за лица со попреченост.

Денешната криза е голем предизвик за сите нас, да се приспособиме

на новите услови и да обезбедиме непречено одвивање на наставата, научните истражувања и работата на Факултетот. Иако навидум само здравствена криза, по која неминовно ќе следува и економска, овие промени ќе го погодат целото општество, животот на луѓето, менталното здравје, образованието, културата, безбедноста, ранливите групи. Како

The crisis we are dealing with at the present is a great challenge for all of us, to adapt to the new conditions and to secure an uninterrupted flow of knowledge, academic research, and all the other activities at the Faculty. Even though at first glance it is a health-related crisis, which will be inevitably followed by an economic crisis, these changes will be felt by society as a whole,

Промоција на Монографијата „Универзитет ‘Св. Кирил и Методиј’ во Скопје: 1949–2019“

Promotion of the Monograph “Ss Cyril and Methodius University in Skopje: 1949–2019”

во минатото, така и во блиска иднина, за да се надмине кризата се потребни кадри од научни области кои нашите студенти ги изучуваат и за кои стекнуваат вештини и знаења за нив во текот на студирањето.

Тоа е нашето бreme кое го носиме веќе едно столетие. Но, Факултетот минал низ многу поголеми предизвици во своето едновековно постоење: војни, кризи, епидемии, земјотреси, поплави и секогаш успевал да продолжи со

people’s lives, their mental health, education, culture, security, vulnerable groups, and so on. As in the past, we will need, in the near future, professionals from the groups of study at the Faculty to overcome this crisis, the skills and competences they will acquire during their studies.

That is our burden, which we have been carrying for one century already. However, the Faculty has faced many bigger challenges in its 100-year

својата вековна мисија да создава кадри и да ја унапредува науката. Со мудрост, разбирање, макотрпна работа и со примена на дигиталната технологија заедно со нашите студенти ќе ја надминеме и оваа пречка, а и ќе му помогнеме на нашето општество да се справи со неа. Како Факултет веќе сме концентрирани на низа научни активности и проекти за спречување на последиците по човекот и општеството предизвикани од пандемијата.

Во строфа од студентската химна „За краткоста на живот“ токму е содржана нашата мисија:

existence: wars, crises, epidemics, earthquakes, floods, and it has always managed to carry out its mission of preparing professionals and advance academics. With wisdom, understanding, diligent work, and the use of digital technology, we shall, together with our students, overcome this hurdle too, and we shall help our society deal with it and overcome it, as well. As a Faculty, we are focused on carrying out numerous academic activities to prevent the consequences of the pandemic on people and society.

One of the verses of the students' anthem "De Brevitate Vitae" contains this very mission of ours:

Vivat nostra societas,
Vivant studiosi;
Crescat una veritas
Floreat fraternitas
Patriae prosperitas.

Да живее дружбата наша
Да живеат учените
Нек вистина една ги крене
и возвиши братство наше
благосостојба на татковината.

Long live our fellowship
Long live the students
May truth alone thrive
May brotherhood flourish
(and) the prosperity of the country.

Филозофскиот факултет во Скопје, *nostra societas*, е големо семејство од над 20.000 дипломирани студенти, магистри, доктори на науки, 3.000 тековни студенти и голем број на поранешни и сегашни професори и вработени во службите. Она што е наша особеност, е традицијата на отвореност кон заедницата. Поттикнавме многу благородни и хуманитарни активности за помош на оние кои им е потребно. Се обидуваме да ја наметнеме нашата визија дека за да има напредок во една држава мора да функционира триаголникот држава – високо образование – заедница. Иако многумина прават

The Faculty of Philosophy in Skopje, *nostra societas*, is one large family of more than 20,000 graduates, MAs and PhDs, 3,000 current students, and many former and current academic and administrative personnel. Our characteristic trait is our tradition of being open toward the community, and society. We have encouraged and supported a number of humane and humanitarian activities to help those in need. We try to spread our vision that in order for one nation to grow, the 'state – higher education – community' relation must be in operation. Though many try to substitute the 'community' segment with that of the 'business sector', the

обиди делот „заедница“ да го заменат со „бизнис-сектор“, искуствата на развиените земји укажуваат дека на заедницата (чиј дел е бизнис-секторот) подигањето на општествената одговорност на сите граѓани, на државата преку инвестиција во високото образование ѝ носи најголем напредок. Нашата должност како во минатото така и денес е *Patriae prosperitas*, благосостојбата на нашата татковина.

Нашата вечна потрага по вистината, *veritas*, и знаењето, нè одликува во академската средина и во современото. Додека постојат општеството и човекот во него, секогаш ќе има потреба од општествените и хуманистичките професии.

Gaudeamus igitur... Да се радуваме на овој голем јубилеј, на долгата традиција, на генерациите студенти и професори некогаш и денес, на достигнатите вредности и успеси, и гордо да зачекориме во новиот век од работењето на Филозофскиот факултет во Скопје.

experiences of the developed countries indicate that the community (of which the business sector is a part) reaps the greatest benefits when there is raised awareness of social responsibility toward the nation among its citizens, which occurs through investing in education. Our duty, in the past, and now, in the present, is *Patriae prosperitas*, prosperity of our country. Our eternal quest for truth, veritas, and meaning, is what sets us apart in the academic context and in modern times of living. As long as society exists, and man in it, there will always be the need of social studies and humanities.

Gaudeamus igitur... Let us rejoice on the occasion of this significant anniversary, of this lasting tradition, of the generations of students and professors, then and now, of the achievements and principles, and let us proudly set off into a new century of activity at the Faculty of Philosophy in Skopje.

Студиска посета на Универзитетот Бар Илан во Израел (2019)
Study visit to Bar Ilan University in Israel (2019)

ОПШТЕСТВЕНО ЗНАЧЕЊЕ

SOCIAL
SIGNIFICANCE

Поминаа сто години од формирањето на Филозофскиот факултет. Тоа се несомнено, десет бурни децении, постојано проучување и преиспитување за доаѓање до вистината, на сè што траело низ времето и историјата олицетворено во создавањето на првата високообразовна институција во нашата држава. Од самото основање па сè до денес Филозофскиот факултет е во една постојана динамика мошне карактеристична за неговата реформска трансформација и како научна и како образовна институција. На 16 декември, 1920 година, официјално за прв пат започнуваат стандардизирани студии, се барале студенти за книжевност, лингвистика, историја, филозофија и педагогија. Студиите на Филозофскиот факултет започнале на 10 катедри на филозофските, филолошките и историските оддели на Факултетот. На 3 април 1941 година, доаѓа до прекин во работењето на Факултетот поради опасноста од војна. Според некои нецелосни податоци, во овој период дипломирале околу 1.800 студенти. Општественото значење на Филозофскиот факултетот било забележано уште на самиот почеток од неговото

100 years have passed since the Faculty of Philosophy was established. These years represent, undoubtedly, ten intense decades of continuous study and retrospection to discover the truth of everything throughout time and history, embodied in the establishment of the first institution of higher education in our country. From the very start of its founding and up to the present day, the Faculty of Philosophy has found itself on a continuous journey typical of its reformatory transformation, both as an academic as well as an educational institution. December 16, 1920 marked the official start of the first standardized studies for students of literature, linguistics, history, philosophy, and pedagogy. The studies organized by the Faculty of Philosophy commenced in ten departments within the philosophy, philology, and history branches of the Faculty. April 3, 1941 was the day when the Faculty ceased its activities due to the threat of war. According to some incomplete figures, there were approximately 1,800 graduates by this time. The social significance of the Faculty of Philosophy must be acknowledged from the very start of its establishment. Objectively speaking, the Faculty has made an immense contribution to both the cultural

формирање. Факултетот дал објективно голем придонес во развојот на културата и формирањето на првите модерни културни институции во Скопје. На пример, во 1920 година, покрај семинарските библиотеки, при скопскиот Филозофски факултет била отворена и првата универзитетска библиотека, која истовремено претставувала и прва јавна библиотека во градот. Библиотеката имала голем почетен книжен фонд, кој веќе во 1928 година изнесувал 60.000 книги, а подоцна овој фонд ќе биде основа за почетокот на работата на Националната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“. На Факултетот се одвивале бројни научни, културни и просветни активности со вистински академски вредности, кои го вбројувале овој факултет во ценетите високообразовни институции на територијата на тогашна Југославија, во регионот но и пошироко.

За време на Втората светска војна дел од професорите и голем број студенти активно се вклучиле во борбата против фашизмот и окупацијата на Македонија, при што над 40 студенти и еден професор ги положиле и своите животи, а голем дел од нив биле депортирани по логорите и затворите низ цела тогашна Југославија.

По Втората светска војна, студиите на Филозофскиот факултет во Скопје продолжуваат со два оддела, со 20 наставници и 549 студенти. Филозофскиот факултет во Скопје е основан со закон на Народното собрание од 16 април 1945 година, а првите предавања на Факултетот започнале, повторно на 16 декември 1946 година. Најголемиот дел од студентите и дел од професорите од предвоениот Филозофски факултет во Скопје, по војната активно се вклучуваат во обновата и развојот на слободната македонска држава. Некои од нив се познати, значајни имиња за нашата наука, култура и образование:

development as well as to the creation of the first modern cultural institutions in Skopje. For instance, other than the libraries which existed within the departments, the year 1920 marked the opening of the first university library within the Faculty of Philosophy in Skopje, which, at the same time, functioned as the first public library in the city. The library boasted a great number of books, and in 1928 this number reached 60,000. Later on, these books laid the foundation for the start of the “St. Clement of Ohrid” National and University Library. The Faculty was the center of numerous scientific, cultural, and educational events, with true academic values, which positioned it among the renowned institutions of higher education on the territory of the former Yugoslavia, in the region, and further abroad.

During WWII, some of the professors and a large number of the student body actively participated in the battle against fascism and the occupation of Macedonia; more than 40 students and one professor lost their lives, and a number were deported to camps and prisons throughout the territory of former Yugoslavia.

Following WWII, the studies at the Faculty of Philosophy in Skopje recommenced, organized in two departments, with 20 teaching staff and 549 students. On April 16, 1945, the People’s Assembly passed a law which saw the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje. The first lectures at the Faculty resumed on December 16, 1946. After the war, the majority of students and some of the professors of the pre-war Faculty of Philosophy in Skopje actively participated in the revival and development of an autonomous Macedonian state. Some of them are well-known, renowned names in science, culture, and education: Kiril Penušliski, Jordan Popjordanov, Jovan Trifunovski, Tomo Tomoski, Desanka

Кирил Пенушлиски, Јордан Попјорданов, Јован Трифуновски, Томо Томоски, Десанка Миљовска, Апостол Апостолов, Благоја Корубин и други.

Перодот од 1946 до 1974 година кој беше обележан како зародишен и развоен период за Филозофскиот факултет во Скопје, се карактеризирал со активности насочени кон изградба и создавање услови за наставна и научна работа. Факултетот ги развивал сите елементи на една вистинска академска институција - ангажирал најзначајни кадри, го помагал стручното усовршување на младите научници, создавал научни ресурси (опрема, книги, периодика), ги објавувал своите резултати, воспоставувал врски со други академски институции, засилено се работело на напредокот на Факултетот, подобрување на условите за работа и на стандардот на своите студенти.

Така Филозофскиот факултет во Скопје со големи напори, со поддршка на целото општество и со очекувања од него, достоинствено и со научни амбиции го трасирал својот пат кон развиена академска институција - матица на многубројни студии, семинари, научни проекти и научно-културни институции.

Факултетот имал суштествено значење за науката, културата и за животот на нацијата. Таков придонес, во своите научни области и со својот систем на духовно влијание, дадоа сите катедри - историчарите за историските сознанија за Македонија, педагозите за развојот на воспитанието и образованието во Македонија, за целите, методите и содржините на воспитно-образовната работа, историчарите на уметноста и археолозите за истражувањето и презентирањето на големото македонско културно наследство, класичарите за унапредувањето на јазичната култура

Miljovska, Apostol Apostolov, Blagoja Korubin, and others.

The period from 1946 to 1974, which was marked as a period of new beginnings and evolution for the Faculty of Philosophy in Skopje, was filled with activities leading toward the design and creation of conditions for educational and scientific work. The Faculty worked on developing all segments of a true academic institution - it brought in eminent professors, it aided the professional development of the young academics, it designed scientific and academic resources (equipment, books, periodicals), it published findings, it established links with other academic institutions, remaining steadfast in its efforts to bring about progress, to improve the conditions of work, as well as the standards offered to its students. In this way, the Faculty of Philosophy managed, with great effort, and with the support of society, as well as its expectations, to pave its way with dignity and academic ambitions into a thriving academic institution - the cradle of numerous studies, seminars, scientific projects and academic-cultural institutions.

The Faculty played a significant role in academics, culture, and in the life of the nation. All the departments were instrumental in this contribution, within their scientific fields and with their system of spiritual leadership - the historians with their historical knowledge about Macedonia, the pedagogues about the development of education in Macedonia, concerning the aims, methods and subject matter, the art historians and archaeologists with their research and exhibition of the extensive Macedonian cultural heritage, the classicists on the advancement of the linguistic culture and the spiritual values of Antiquity. These departments worked together to produce new professionals, and expanded their fields of work; new departments and studies

Студентска претстава
„Зелената гуска“ (1972)

Student production of “The
Green Goose” (1972)

Горан Бреговиќ со
студенти и професори
на Филозофски
факултет

Goran Bregović with stu-
dents and professors at
the Faculty of Philosophy

и за презентирањето на духовните вредности од антиката. Тие катедри сплотено подготвуваа млади кадри и ги прошируваа своите домени на работа. Се отвораа нови катедри и студии, со нови задачи и амбиции. Во втората половина од седумдесеттите години на XX век дојде до реформирање и дисперзија на високото образование. Филозофскиот факултет во Скопје станува дел од Универзитетскиот центар за општествени науки, при што се конституира како работна организација, односно Факултет за филозофско-историски науки. Во следните неколку години следува реформско преуредување на постојните и дообликување на нови научнонаставни студиски групи. Факултетот израснува во интегрална научнонаставна организација на здружен труд на која се истражуваат

were introduced, with new aims and ambitions.

The second half of the 1970s was marked by a reformation and a dispersion of higher education. The Faculty of Philosophy in Skopje became a part of the University center for social sciences, at which time it was established as the Faculty of Philosophical-Historical Sciences. In the next several years there was a reorganization of the existing studies, as well as a polishing up of new scientific-educational studies. The Faculty grew into an indispensable scientific-educational organization of united labor, with a quest to learn more about and to broaden the knowledge of all the fundamental social and national-historical sciences, as well as those of the arts (Philosophy, Sociology, Pedagogy, Psychology, History, Art History and Archaeology, Ethnology,

Денови на педагогија (2019)
Days of pedagogy (2019)

и распространуваат знаењата и сознанијата од сите фундаментални општествени и национално-историски науки, како и од науките за уметност (филозофија, социологија, педагогија, психологија, историја, историја на уметноста со археологија, етнологија, класична филологија и општонародна одбрана). Филозофскиот факултет во овој период станува научно средиште од првостепено национално значење кој широко ја разгранува својата дејност и во наставна и во организациска смисла, како и според бројот на ангажиран наставнички кадар.

Сè до почетокот на, деведесеттите години, Факултетот ја усогласува својата организациска поставеност и наставна дејност со тогашните општествени текови, кои ја наложија и т.н. концепција за самоуправна преобразба на образованието воопшто, вклучувајќи го и високото образование.

Поминувајќи низ многубројните искушења, победи и падови, формирањето на Филозофскиот факултет во Скопје за Македонија значеше, истовремено, и продолжување на милениумската образовна традиција и отворање нови научни и културни погледи. Со основањето на Филозофскиот факултет во Скопје биле удрени темелите за поставување и развој на низа други врвни институции од посебно национално значење, како што се: Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Македонската академија на науките и уметностите, бројни други факултети и повеќе институти од национално значење, заводи за заштита на нашето историско, природно и културно богатство, библиотеки и други вредни установи.

Во периодот после осамостојувањето на Република Македонија во 1991 г. и промените кои настанаа во целокупното македонско општество,

Classical Philology, and Defendology). At this time, the Faculty of Philosophy became a scientific milieu of utmost national significance, which expanded its activities in both an educational and organizational context, as well as in terms of the number of professors involved.

Up to the beginning of the 1990s, the Faculty aligned its organizational structure and educational activity with the social circumstances of the time, which imposed the so-called concept of a self-governing revival of education in general, including higher education. Dealing with numerous challenges, victories and defeats, the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje was of great significance for Macedonia; at the same time, standing for the continuation of the millennium-long educational tradition, as well as the opening up to new scientific and cultural horizons. The founding of the Faculty of Philosophy in Skopje set the foundations for the establishment and development of a number of other renowned institutions bearing special national significance, such as the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, the Macedonian Academy of Arts and Sciences, numerous other Faculties and Institutes of national significance, Historical, Natural, and Cultural Heritage Protection Offices, libraries, and other crucial institutions. Following the independence of the Republic of Macedonia in 1991, as well as the societal changes that took place in the country, the Faculty of Philosophy found itself faced with a new challenge. The Faculty was expected to be that very institution of higher education that would be the leader in the discovery and affirmation of the new social system, of the social relations and values that that system brought about. Maintaining intellectual dignity, as well as educational and scientific continuity, the Faculty was to offer the new generations a new and

Филозофскиот факултет се најде пред нов предизвик. Од Факултетот се очекуваше да биде онаа високообразовна институција која треба да предничи во откривањето и афирмацијата на новиот општествен систем, на општествените односи и вредности кои тој систем ги донесе. Зачувувајќи го интелектуалниот дигнитет наставно-образовниот и научен континуитет, Факултетот требаше на новите генерации да им понуди нов иновативен концепт на образование, кој би обезбедил брзо и ефикасно вклучување на младите генерации во современите текови, не само кај нас, туку и воопшто во светот. Во овој период тој се отвора кон светските високообразовни искуства со цел вклучување во заедничкиот академски простор на Европа и светот.

Општествените промени кон крајот на XX и почетокот на XXI век отворија простор и за побогата научна и стручна дејност на Филозофскиот факултет. Со проширувањето на полето на истражувањата, особено во општествените науки, се зголемува бројот и квалитетот на научноистражувачки проекти и на индивидуална научна работа. На Филозофскиот факултет од академската 2004/2005 година започнува студирањето според новите студиски и предметни програми моделирани по ЕКТС, со што Факултетот влегува во семејството на модерни високообразовни институции на единствениот европски образовен простор согласно Болоњската декларација. Напоредно со студирањето според ЕКТС, Факултетот станува столб на слободата, но и одговорност на секоја индивидуа, човечност и праведност преку почитување на старите принципи на студирање: **pulchrum, verum, bonum - убаво, вистинито, добро.**

Најновиот период на дејноста на Факултетот е обележан и со засилен

innovative concept of learning, which would secure a speedy and efficient inclusion of the young generations in the current trends, not just at home, but also abroad. At this time, the Faculty opened itself up to the global experiences in higher education with the intention of becoming a part of the joint academic context in Europe and further.

The social changes that occurred toward the end of the XX century and the beginning of the XXI century paved the way for more extensive scientific and professional activities at the Faculty of Philosophy. Expanding the scope of research, especially in the social sciences, resulted in an increase in the number of scientific-research projects and individual scientific activity, as well as in an improvement in their quality.

In the academic year 2004/2005, the Faculty of Philosophy saw the start of a new way of studying in accordance with the new study programs modeled after the ECTS (European Credit Transfer System), with which the Faculty joined the family of modern institutions of higher education working in line with the Bologna declaration. At the same time, the Faculty became a pillar of freedom, as well as of responsibility, benevolence, and integrity in following the established principles of study: **pulchrum, verum, bonum - fair, true, good.**

The most recent period in the workings of the Faculty has been marked by an intense expansion of postgraduate and doctoral studies, which are evolving into a significant segment of its educational and scientific activity. This is also a time which has witnessed further accomplishment and growth of new younger generations of students, future teachers and collaborators, in the defense of a great number of MA and PhD theses. The teaching staff at the Faculty, tenured, tenure-track, TAs, and adjuncts, are constantly

Студентска работилница
Student workshop

развој на постдипломските и докторските студии кои стануваат значаен сегмент од неговата наставно-образовна и научна дејност. Во овој период се усовршува и унапредува нова помлада генерација на наставници и соработници преку одбрана на голем број на магистерски трудови и докторски дисертации. Наставно-научниот и соработничкиот кадар на Факултетот, перманентно работи на своето професионално и стручно усовршување. Наставниците и соработниците се носители на бројни научноистражувачки проекти, чии резултати се користат за

striving for professional and academic growth. They are project managers of numerous scientific-research projects, the results of which are used in the improvement of various educational, scientific, and applied activities within the Faculty itself, as well as in society in general. The Faculty promotes a lively publishing practice, thus leading to an increase in published works by the teaching staff, as evidenced by the great number of books, coursebooks, monographs, journals, studies, and other scientific works.

At present, the Faculty of Philosophy has established numerous contacts

унапредување на наставната, научната и апликативната дејност на самиот факултет, но и на општеството во целост. Факултетот води стимулативна издавачка дејност/политика, се зголемува издавањето на трудови на наставниците и соработниците во бројни книги, учебници, монографии, списанија, студии и други научни дела. Филозофскиот факултет, денес има остварено многубројни контакти и меѓународна соработка со универзитети и научни институции од повеќе земји, преку реализација на заеднички проекти, користење средства за наставно-образовна и научна дејност од различни фондации, мобилност на наставниот кадар и студентите на универзитетите во странство, како и престои на странски професори на Факултетот. Се проширува фондот на книги и литература од странство, се зголемуваат можностите за професионално-стручно усовршување на наставно-научниот кадар. Се поголем е бројот на учества на професорите и соработниците на меѓународни собири, конференции, семинари и слично. Зголемени се активностите и на самиот факултет, се организираат конференции, научни и стручни собири, дебати кои го привлекуваат вниманието на пошироката општествена и стручна јавност.

Филозофскиот факултет е еден од најактивните и најреферентните организациони единици во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во изминатите сто години, поставени се силни темели за понатамошен развој на Филозофскиот факултет, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, но и на општествената заедница во целост. Всушност, признанието од домашните и странските партнери најдобро сведочи за квалитетот и работата на времето кое е зад нас.

Да се разбере општественото значењето на високото образование

and international cooperation with universities and scientific institutions from various countries through the realization of joint projects, making use of funds for educational and scientific activities granted by assorted foundations, mobility of teaching staff and students to universities abroad, as well as by hosting international visiting professors. There has been an increase in books and other literature coming into the Faculty from abroad, as well as increased possibilities for professional and academic growth of the teaching staff. There has also been an increase in the number of teaching staff taking part in international gatherings, conferences, seminars, among others. The number of activities organized within and by the Faculty itself is also on the rise; conferences, academic and professional development gatherings, debates attracting the attention of the general and professional public.

The Faculty of Philosophy is one of the most active and most fundamental organizational units within the framework of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje. In the previous 100 years it has managed to lay strong foundations for its own further growth and development, for the growth and development of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, as well as for the social community as a whole. In fact, the best arguments in support of this, of the quality and the scope of work carried out by the Faculty of Philosophy in Skopje, come from its domestic and foreign partners.

A genuine evolution of authentic awareness of our own past and existence is necessary in order to grasp the social significance of higher education for the Macedonian people. It is for this reason why the celebrations of anniversaries of institutions of higher education, especially celebrating a number such as this one, deserve full recognition. The respect for the past afforded by the Faculty of Philosophy

за македонскиот народ, значи развој на автентична свест за сопственото минато и постоење. Затоа одбележувањето на јубилеите, на институциите од високото образование, посебно на оние со голема и заокружена бројка, заслужуваат целосно внимание. Погледот кон минатото на Филозофскиот факултет нè исполнува со гордост сите нас што денес работиме во него за сè она што го даде нашиот факултет во изминатите десет децении од своето постоење: за повеќе илјади завршени студенти кои беа камен-темелник за експанзијата на македонската просвета, за сите кои студирале, дипломирале, специјализирале, магистрирале, за бројни доктори на науки од областа на општествените и хуманистичките науки кои се движечка сила на научната дејност во нашата држава, за сите академици, за илјадници научни трудови кои се прилог во расветлувањето на нашата историја, образование, наука, култура и традиција, за сите оние кои вложија напор и придонесоа за неговиот развој и углед.

Знаењето е онаа незаменлива продуктивна сила со која критички и визионерски ја развиваме свеста за сопствениот идентитет и место во општеството. Интернационализацијата, глобализацијата и европеизацијата се паралелни процеси кои претставуваат нужност и тренд на секоја модерна и одговорна високообразовна институција. За успешно да се носиме со тоа потребни се креативни партнерства во наставата, науката и истражувањата, размена на знаења и нови технологии, мобилност на сите нивоа.

Процесот на стекнување факултетско знаење постојано е подложен на преиспитување на неговиот квалитет заснован на научни сознанија, нови докази и искуства. Квалитетот во високото образование кон кое

fills all of us who work there with pride, pride for all that our Faculty has achieved in the past ten decades of its existence: for the thousands of students who have graduated and laid a foundation for the expansion of Macedonian education, for the students who have studied here, graduated, completed their specialization, their MA, for the numerous PhDs in the social sciences and humanities and who are now the driving force of scientific activity in our country, for all the academics, for the thousands of scientific papers which have shed light on our history, education, science, culture and tradition, for all those who made an effort and contributed to its development and reputation.

Knowledge is that irreplaceable productive power which enables us to review and, in a visionary manner, expand our awareness of our own identity and place in society. Internationalization, globalization, and Europeanization are parallel processes that are a necessity and a trend of every modern and accountable institution of higher education. In order to be successful, we need to make creative partnerships in education, science and research, an exchange of knowledge and new technologies, mobility at all levels.

The process of acquiring knowledge in the sphere of higher education is one that is open to analysis in terms of the quality offered, based on new scientific discoveries, new evidence, and new experiences. The quality of the higher education which we are striving for must be based on a competent application of theoretical knowledge, as well as practical know-how, because only that kind of acquired knowledge, combining theory and practice, is genuine and applicable.

Our responsibility today, as educators, is to be the bearers of lifelong learning pointed toward the development of study programs which are relevant to social evolution, as well as attractive

тежнееме мора да се базира на адекватна примена на теориските знаења и практичните вештини, затоа што само такво стекнато знаење со спојување на теоријата со практиката, станува вистинско и применливо. Наша должност, како наставници денес, е да бидеме носители на доживотно образование насочено кон развој на студиски програми релевантни за општествениот развој, но истовремено привлечни и конкурентни на европскиот простор. На патот кон понатамошниот развој и унапредување на Филозофскиот факултет нужно е да ги следиме светските трендови во високото образование, но истовремено да го сочуваме нашиот дигнитет, нашата домашна традиција и културна различност, всушност тоа се и начелата на глобализацијата и плурализацијата. Чувањето и одбраната на трајните вредности се едни од нашите долгорочни цели, да ги одржуваме високите стандарди и идеали кои ги поставиле нашите претходници.

Свесни за времето во кое се наоѓаме и за промените кои со себе ги носи, на темелите на традицијата ја градиме иднината на нашиот факултет. Веруваме, веруваме и ќе продолжиме да веруваме во знаењето како највисока доблест, кое и понатаму ќе им го даваме на сите оние кои го сакаат и го заслужуваат.

Филозофскиот факултет е силна и амбициозна академска заедница која во времето обележано со промени нуди универзални вредности како стабилна животна потпора. Целокупната дејност на Филозофскиот факултет во Скопје, во минатото но и денес, укажува на тоа дека тој бил и ќе биде значајна високообразовна институција во Македонија – темел на општествено-хуманистичките науки чие значење во иднина уште повеќе ќе се зголемува.

and competitive in the European context. It is important that we follow the global trends taking place in higher education as we move forward toward the further development and advancement of the Faculty of Philosophy, but, at the same time, to uphold our dignity, our tradition, and cultural diversity. These are, in fact, the principles of globalization and pluralization. Retaining and protecting fundamental values represents one of our long-term goals; maintaining the high standards and ideals set by our ancestors.

Conscious of the time in which we find ourselves, as well as the changes that it brings, we are building the future of our Faculty on the foundations of tradition. We believed, still believe, and will continue to believe in the premise that knowledge is the highest virtue, and we shall continue to pass it on to all who wish to have it, and deserve to have it. The Faculty of Philosophy is a powerful and ambitious academic community which, in times of change, offers universal values, as well as stable support. The entire plethora of activities within the Faculty of Philosophy in Skopje, both in the past, and now, in the present, confirms the fact that it was, and it will remain to be an influential institution of higher education in Macedonia – the basis of social sciences and humanities, whose consequence will continue to increase in the future.

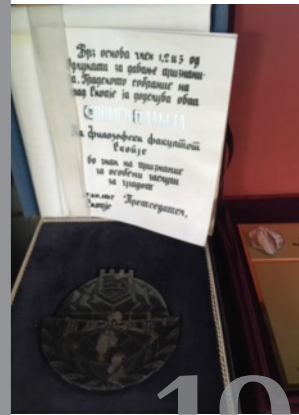

НАГРАДИ И ПРИЗНАНИЈА

AWARDS AND RECOGNITIONS

1967

1976

2006

За постигнатите врвни резултати во научно-истражувачката, научно-образовната и културната дејност, голем број наставно-научни работници на Факултетот се носители на значајни и високо општествени и научни признанија.

In recognition of the superior achievements accomplished in various domains of scientific research, in the academic and educational realm, as well as in cultural activities, a number of faculty are recipients of important social and academic awards and acknowledgements.

Врз Одлуката за давање признанија, Градското собрание на Град Скопје во 1967 година, му додели Спомен плакета на Филозофскиот факултет во Скопје во знак на признание за особени заслуги за градот.

In accordance with the recognition issue resolution, in 1967 the Faculty of Philosophy in Skopje was awarded a commemorative plaque in appreciation of its exceptional services to the city by the Skopje City Council.

Факултетот во целина е добитник на престижната републичка награда „11 Октомври“ во 1976 година.

The Faculty was the recipient of the prestigious national award “11 Oktomvri” in 1976.

Одборот за доделување на награди на Република Македонија во 1996 година на Филозофскиот факултет во Скопје му ја додели наградата „Климент Охридски“.

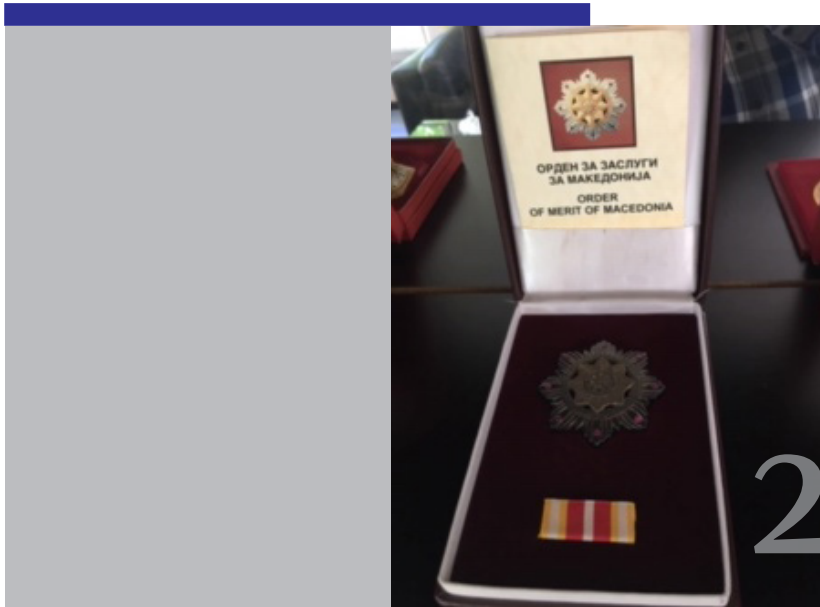
In 1996 the Awards Committee of the Republic of Macedonia presented the Faculty of Philosophy in Skopje with the “Kliment Ohridski” award.

Во 2006 година Филозофскиот факултет Скопје, повторно е добитник на награда „11 Октомври“ како највисоко општествено признание за долгогодишни особено значајни остварувања за Република Македонија во областа на науката и образованието.

In 2006 the Faculty of Philosophy once again received the “11 Oktomvri” award, as the highest social recognition of its constant and especially significant achievements for the Republic of Macedonia in the sphere of science and education.

Истата година по повод 86 години високообразовна дејност Претседателот на Република Македонија го одликува Филозофскиот факултет во Скопје со Орден за заслуги за Македонија, за исклучителен придонес за развојот и промоцијата на образованието и науката, за поттикнувањето на

The same year, on the occasion of 86 years of higher education services, the President of the Republic of Macedonia presented the Faculty of Philosophy in Skopje with an Order of Merit for its exceptional contribution to the development and promotion of education and science, its support in the overall

2006

Орден за заслуги за Македонија (2006)
Order of Merit for Macedonia (2006)

вкупниот развој и напредокот на Република Македонија, како прва македонска научнообразовна институција со долгогодишна дејност, која претставуваше нуклеус за основање и развој на низа други врвни наставно-научни, културни и други институции од национално значење.

Француската Влада ги одликуваа професорите Милева Ѓуровска и Кирил Темков со орденот „Академска Палма“. Во 2017 година францускиот амбасадор во Македонија Кристијан Тимоние ја одликува проф. д-р Ана Димишковска со орден Витез од Редот на академските палми.

development and advancement of the Republic of Macedonia, as the first Macedonian academic and educational institution with an enduring tradition, representing the core of the foundation and development of various other exceptional academic and educational, cultural and other institutions of national significance.

The French government bestowed the Order of Academic Palms on prof. Mileva Gjurovska and prof. Kiril Temkov. In 2017, the French ambassador in Macedonia, Christian Thimonier, awarded prof. Ana Dimishkovska, PhD, with a Knight's Medal from the Order of Academic Palms.

ОСТАНАТИ НАГРАДИ И ПРИЗНАНИЈА:

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје по повод 30 годишнината од основање на првата високо образовна организација во СРМ, се придружува кон оваа свеченост, како кон празник на студентите и работните луѓе од целиот Универзитет, со срдечни честитки и искрен желби за натамошниот напредок на Филозофскиот факултет со оваа повелба Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје го изразува своето почитување кон големото дело на Филозофскиот факултет кон неговиот придонес за развојот на науката, културата и образованието не само во СРМ туку и на општо Југословенски план. Во досегашната долга, богата и плодна научна, културна и образовна мисија, на Филозофскиот факултет гледаме цврст залог за негови нови дострели во бескрајниот свет на хуманистичкото поприште на науката. По овој повод на Филозофскиот факултет да му се додели оваа Повелба и Плакета на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. (1976)

Архивот на Македонија Скопје по повод одбележувањето 25 годишниот јубилеј од формирањето и делувањето доделува Спомен плакета на Филозофскиот факултет. (1976)

Благодарница од Шумарскиот факултет Скопје, по повод 30 години од формирање на Факултетот, како признание на Филозофскиот факултет Скопје во придонесот за развитокот на Факултетот. (1977)

Спомен плакета од Факултетскиот совет на техничкиот факултет во Битола по повод одбележување на

OTHER AWARDS AND RECOGNITIONS:

The “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, on the occasion of the 30th anniversary of the founding of the first institution of higher education in the SRM, joins this celebration as a celebration of the students and the staff of the whole University, with warm greetings and genuine hopes for the future growth and development of the Faculty of Philosophy, and with this Charter it is presenting to the Faculty of Philosophy, the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje wishes to express its deep respect for all the Faculty of Philosophy has achieved, as well as for its contributions in the development of science, culture, and education, not just in the SRM but throughout Yugoslavia. In its enduring, rich, and fruitful scientific, cultural, and educational mission, we note the unwavering commitment of the Faculty of Philosophy in attaining new achievements in the endless realm of humanities. On this occasion, the Faculty of Philosophy is awarded with this Charter and this Plaque of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje. (1976)

A Commemorative Plaque awarded to the Faculty of Philosophy by the Archives Office of Macedonia Skopje, on the occasion of the 25th anniversary of its existence. (1976)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy from the Faculty of Forestry in Skopje on the occasion of the 30th anniversary of the formation of the Faculty, in recognition of its contribution to its development. (1977)

A Commemorative Plaque awarded to the Faculty of Philosophy by the Teachers’ Council of the Technical Faculty in Bitola on the occasion

јубилејот 20 години високо школски технички студии во Битола за посебен придонес на Филозофскиот факултет. (1981)

Благодарница од Црвен крст на Македонија во знак на признани за особени заслуги во унапредувањето на крводарителството во месните заедници, ООЗТ, работните и други самоуправни организации и заедници и воспитно образовните институции (средни, вишите школи и факултетите) на подрачјето на општина Центар Скопје. (1982)

Благодарница од Општински одбор за заштита на СПО – Мениците на културата Струмица, за посебен труд вонреден придонес во заштитата на спомениците на културата во струмичкиот крај. (1984)

Благодарница по повод од 20 години на основање и развој на Институтот за социолошки и политички правни истражување на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, во знак на признание и благодарност за повеќе годишната успешна соработка во развивањето во научно истражувачката работа и примената на научно истражувачките резултати. (1985)

Повелба од Филозофскиот факултет при Универзитетот во Ниш, во знак на признание за придонес во развојот на факултетот. (1986)

Признание од Средното училиште Орце Николов Скопје по повод 30 годишнината од воспитното образовната дејност на училиштето на Филозофски факултет за особен придонес за работата и развојот на училиштето (1986)

of the 20th anniversary of College-level Technical Studies in Bitola, in recognition of its exceptional contributions. (1981)

A Certificate of Appreciation by the Red Cross of Macedonia in recognition of the exceptional contributions made in the expansion of blood donation in the local communities, basic organizations of associated labor, labor and other self-governing organizations and communities and educational institutions (high schools, colleges, and faculties) in the region of the Centar Municipality in Skopje. (1982)

A Certificate of Appreciation from the Municipal Cultural Heritage Protection Office in Strumica, in recognition of exceptional efforts and great contributions in the protection of the cultural heritage in the Strumica region. (1984)

A Certificate of Appreciation awarded by the Institute of Sociological, Political and Juridical Research of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, on the occasion of the 20th anniversary of its founding, in recognition of and appreciation for the enduring successful collaboration in the development of scientific and research activities and the application of the results obtained. (1985)

A Charter from the Faculty of Philosophy within the University of Niš, in recognition of its contribution to the development of the Faculty. (1986)

An Acknowledgment presented to the Faculty of Philosophy by the “Orce Nikolov” high school in Skopje on the occasion of the 30th anniversary of its educational activity, in recognition of its exceptional contributions in the progress and development of the school. (1986)

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на Филозофскиот факултет во знак на признание за посебен придонес во образовната научната и апликативната дејност, како и во школувањето стручен кадар и во издигнувањето научен подмладок му доделува Плакета. (1986)

A Plaque awarded to the Faculty of Philosophy by the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje in recognition of exceptional contributions in its educational, scientific, and applied activity, as well as for its role in educating professionals and shaping future academics. (1986)

Благодарница од Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Шумарски факултет во Скопје, по повод 40

A Certificate of Appreciation from the Faculty of Forestry, “Ss Cyril and Methodius” University, Skopje, on

Награди и признанија
Awards and recognitions

години од формирање на факултетот во знак на долгогодишната успешна соработка и придонес во развитокот на факултетот. (1987)

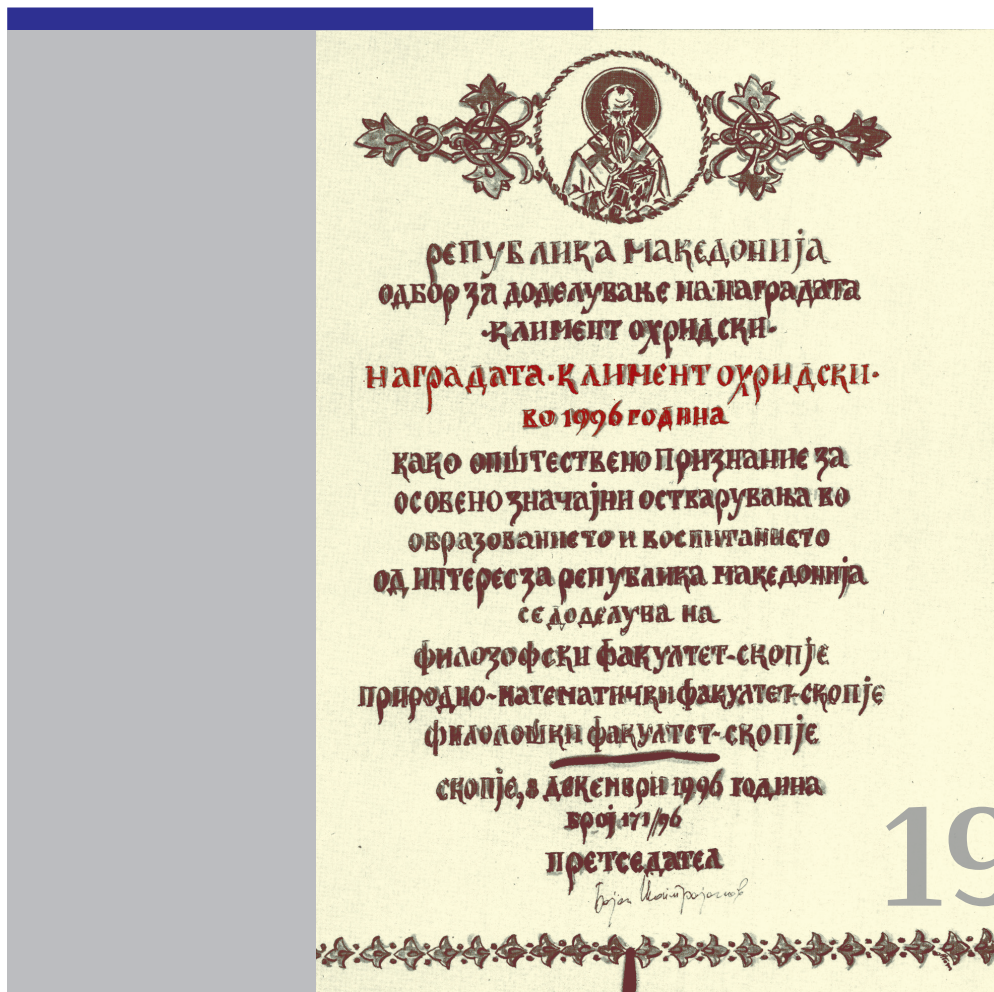
the occasion of the 40th anniversary of its founding, in recognition of the enduring successful collaboration and contribution to the development of the Faculty. (1987)

Прва детска амбасада во Светот „Меѓаши“ доделува Благодарница по повод спонзорство на Филозофски факултет како признание за укажаната помош и доверба. (1992)

Републичка конференција на социјално-хуманитарните организации на Македонија и Сојузот на дефектолози на Македонија доделува признание на Филозофски факултет Скопје за придонес во подготовките, организирањето и започнувањето на студиите по дефектологија на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во учебната 1993/1994 година. (1993)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy by the First Children’s Embassy in the World “Megjaši” on the occasion of the Faculty’s sponsorship, in recognition of their assistance and trust. (1992)

A Certificate of Recognition awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje by the State Conference on Socio-Humanitarian Organizations in Macedonia and the Association of Defectologists of Macedonia, in recognition of its contribution in the preparation, organization and commencement of the studies in defectology at the Faculty of Philosophy, within the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje in the academic year 1993/1994. (1993)

1996

Награда Климент Охридски 1996
Kliment Ohridski Award 1996

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје по повод 50 годишен јубилеј од основање доделува Плакета на Филозофскиот факултет во знак на признание на посебен придонес во развојот и афирмацијата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во земјата и во странство. (1999)

Институт за социолошки и политичко-правни истражувања по повод 40 години од основањето доделува Благодарница на Филозофскиот факултет во знак на признание за придонесо во развојот на Институт за социолошки и политичко-правни истражувања. (2005)

Плакета по повод одбележувањето на 24 мај патрониот ден на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во знак на признание за придонесот на афирмацијата на Универзитетот на Филозофски факултет од Скопје, добитник на наградата „11 октомври“ во 2006 година за долгогодишни значајни остварувања во областа на науката и образованието. (2007)

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје по повод 40 годишниот јубилеј на меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура му доделува Повелба на Филозофскиот факултет во знак на признание за придонесот во работата на меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. (2007)

Шумарски факултет Скопје по повод 60 годишнината од нивното формирање доделува Благодарница на Филозофски факултет Скопје во знак на признание и благодарност за долгогодишната успешна соработка и придонес за развојот на факултетот. (2007)

A Plaque awarded to the Faculty of Philosophy by the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje on the occasion of the 50th anniversary of its founding, in recognition of exceptional contributions in the development and affirmation of the “Ss Cyril and Methodius” University at home and abroad. (1999)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy by the Institute of Sociological, Political and Juridical Research on the occasion of the 40th anniversary of its founding, in recognition of exceptional contributions in the development of the Institute of Sociological, Political and Juridical Research. (2005)

A Plaque awarded to the Faculty of Philosophy, recipient of the “11 Oktomvri” award in 2006 for its contributions in the spheres of science and culture, on the occasion of May 24, the Patron Day of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, in recognition of its contributions in the affirmation of the University. (2007)

A Charter awarded to the Faculty of Philosophy by the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje on the occasion of the 40th anniversary of the International Seminar on Macedonian Language, Literature and Culture, in recognition of its contribution to the working of the Seminar, within the University in Skopje. (2007)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje by the Faculty of Forestry on the occasion of the 60th anniversary of its founding, in recognition of and appreciation for its enduring successful collaboration and its contributions in the development of the Faculty. (2007)

Економски факултет доделува Благодарница на Филозофски факултет Скопје, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ за успешната соработка исполнета со несебичен придонес и долгогодишна поддршка. (2010)

Економски факултет Прилеп доделува Благодарница на Филозофски факултет Скопје за долгогодишната успешна соработка со Економскиот факултет Прилеп. (2010)

Редакцијата на списанието за теорија и практика на образованието Просветно дело доделува Плакета на Филозофски факултет за долгогодишна соработка и афирмација на списанието. (2012)

Скопската бискупија доделува Плакета на Филозофскиот факултет Скопје за учество и придонес во подготовката и организацијата на татковинската прослава „Денови на Св. Мајка Тереза“ под покровителство на Претседателот на Република Македонија. (2016)

Плакета на Филозофски факултет од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје по повод одбележувањето 50 години меѓународен семинар за македонски јазик литература и култура во знак на признание за посебен придонес во работата на Семинарот и афирмацијата на македонистиката во земјата и во странство (2017)

По повод одбележувањет на 70 години од своето основање Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Факултет за земјоделски науки и храна Скопје доделува Благодарници на Филозофски факултет Скопје за долгогодишната успешна соработка со Факултетот. (2017)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje, “Ss Cyril and Methodius” University, by the Faculty of Economy, in recognition of the successful collaboration, selfless contributions, and enduring support. (2010)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje by the Faculty of Economy in Prilep, in recognition of their enduring successful collaboration. (2010)

A Plaque awarded to the Faculty of Philosophy by the editorial board of *Prosvetno delo*, a journal on the theory and practices of education, in recognition of the enduring collaboration and affirmation of the journal. (2012)

A Certificate of Appreciation awarded to Faculty of Philosophy in Skopje by the Roman Catholic Bishopric of Skopje, in recognition of its participation and contribution in the organization of the celebrations held in honor of Mother Teresa, under the patronage of the President of the Republic of Macedonia. (2016)

A Plaque awarded to the Faculty of Philosophy by the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje on the occasion of the 50th anniversary of the International Seminar of Macedonian Language, Literature and Culture, in recognition of exceptional contributions in the working of the Seminar and the affirmation of Macedonian studies at home and abroad. (2017)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje by the Faculty of Agricultural Sciences and Food on the occasion of the 70th anniversary of its founding within the “Ss Cyril and Methodius” University in

По повод 70 години постоење на Медицински факултет Скопје доделува плакета на Филозофски факултет Скопје за придонес во развојот на високообразовната и научната дејност и за афирмација на Медицинскиот факултет во земјата и странство. (2017)

НУ Национална галерија на Македонија Скопје, по повод 70 години од основање доделува Благодарница на Филозофски факултет, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за долгогодишна и успешна соработка. (2018)

Институт „Конфуциј“ доделува Благодарница на Филозофски факултет Скопје за придонес кон развојот на Институтот „Конфуциј“ и афирмацијата на кинескиот јазик и култура во Република Македонија. (2018)

Skopje, in recognition of their enduring successful collaboration. (2017)

A Plaque awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje by the Medical School in Skopje on the occasion of the 70th anniversary of its founding, in recognition of its contributions in the development of higher education and academic activities, as well as in the affirmation of the Medical School at home and abroad. (2017)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje, “Ss Cyril and Methodius” University by the National Gallery of Macedonia, Skopje, on the occasion of the 70th anniversary of its founding, in recognition of its enduring and successful collaboration. (2018)

A Certificate of Appreciation awarded to the Faculty of Philosophy in Skopje by the Confucius Institute, in recognition of its contributions in the development of the Confucius Institute, and the affirmation of the Chinese language and culture in the Republic of Macedonia. (2018)

ИСТОРИЈАТ

HISTORY

Високообразовните институции секогаш претставувале општествено јадро каде што се негува духот на ученоста и етичноста. Тие се интелектуалниот темел на општествата, кои со својот професионален ангажман во наставата и во науката се вградуваат во севкупниот развој на човештвото. Една од главните задачи е да ги негуваат, зацврстуваат и унапредуваат знаењето и моралните стандарди пренесени од минатите генерации, притоа обезбедувајќи си слободно и автономно делување.

Овие принципи претставуваат едно упориште и ја одредуваат улогата и начинот на делување на високообразовните установи во пошироки општествени рамки. Универзитетите, факултетите по својата функција не се единствено само наставно-научни центри, туку и институции кои со својот интегритет и достоинство ги штитат универзалните животни вредности. Историјата ни покажува дека Универзитетите со своето автономно делување имаат исклучително значење за севкупниот развој на општествата. Всушност академската заедница на некој начин е должна со својата компетентност да си создаде простор за слободно и јавно расудување за прашањата од пошироко општествено значење.

Institutions of higher education have always represented a social cradle promoting education and ethics. They are the intellectual foundation of a society, integrating into the overall evolution of humanity with their professional engagements in education and science. One of their main aims is to nurture, strengthen and advance learning and the moral values passed down from earlier generations, ensuring at the same time free and autonomous mobility. These principles are a stronghold that determines the role and manner of working of these institutions of higher education in a broader social context. In terms of their function, the Universities and Faculties are not just centers of education and science, but rather, they are institutions that use their integrity and dignity to protect the universal core values of life. History has shown us that Universities, with the autonomy they possess, hold great significance in the overall development of societies. In fact, as a result of its potential, the academic community has an obligation of sorts to create a platform where it can freely and publicly discuss issues of broad social consequence.

На вака поставените принципи и сфаќање на функцијата на високообразовните установи вреди да си споменеме секогаш кога одбележуваме одредени годишнини, или се навраќаме на минатото. Особено кога се одбележува јубилеј столетие на наставна и научна дејност.

Балканските војни и Првата светска војна претставуваат преломен момент во историјата на Балканот и Македонија. Промените довеле до формирање на Кралството на Србите, Хрватите и Словенците/Кралство Југославија. Еден дел од географската територија на Македонија по игра на историските околности станува составен дел на новото кралство. Заради политичката, национална и стратешка важност за новата држава, Скопје веднаш по Првата светска војна било издигнато во значајно економско и културно средиште на југоистокот на Кралството Југославија. Во економска смисла Скопје имало привилегирана положба и тоа не само заради пругата која ги спојувала Егејското Море со Дунав, туку и заради централната положба на скопската област, која била релативно добро сообраќајно и трговски поврзана со Косово, југот на Србија и другите области од Македонија. Ваквите околности придонеле веќе на почетокот на триесетите години да се забележи позитивно придвижување во урбанистичка, културна и економска смисла. Од државниот буџет биле издвојувани средства за изградба на модерни зданија во Скопје. Политичкото значење на градот се огледа и во неговиот брз економски

It is worth remembering these principles and postulates concerning the role of institutions of higher education every time we mark a certain anniversary or look back to the past, especially on the occasion of the 100th anniversary of educational and scientific activity.

The Balkan Wars and WWI represent a turning point in the history of the Balkans and Macedonia. The changes resulted in the creation of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes/Kingdom of Yugoslavia. One part of the geographical territory of Macedonia, as historical events would have it, became an integral part of the new Kingdom. Due to the political, national, and strategic significance of the new state, Skopje, right after WWI, was elevated into a vital economic and cultural crossroad in the southeast of the Kingdom of Yugoslavia. In an economic sense, Skopje enjoyed a privileged status not just because of its position, connecting the Aegean Sea with the Danube, but also because of the central position it held in the Skopje region, which was relatively well-connected both transport- and trade-wise with Kosovo, with the south of Serbia, as well as with the other regions in Macedonia. This situation led to an upward trend in the beginning of the 1930s in terms of town-planning, culture and the economy. Money from the state budget was allocated for the construction of modern buildings in Skopje. A town's political worth can also be perceived from its swift economic and demographic growth. Skopje had a population of 40,000 in 1921, while ten

и демографски раст. Во 1921 година во Скопје имало 40 000 жители, десет години подоцна во 1931 година бројот на жителите се зголемил на 68 000. Развојот и значењето на градот Скопје како центар на според тогашниот официјален државен наратив „Стара и Јужна Србија“ ќе претставува поттик пред сè кај српската политичка и културна елита на Скопје да не се гледа само како историска значајна знаменитост, односно симболичен простор кој ја поврзувал современата држава со душановото царство, туку како важен културен и просветен центар. Ваквиот став ќе придонесе, за само осум години од протерувањето на османлиите, во градот да се основа високообразовна установа, која несомнено ќе има мошне значајна, не само просветна улога.

Со цел да се оствари претходно проектирана национална програма, во Србија, веднаш по завршувањето на балканските војни започнале подготовките за основање на една високошколска установа во Скопје, центарот на „Новоослободените области“. На крајот на 1913 година министерот за образование во Владата на Кралството Србија, Љуба Давидовиќ, предложил во Скопје да биде основан Филозофски факултет. Во контекст на политичките и националните прилики во Македонија во овој период, предлогот за кратко време бил преточен во конкретна програма за формирање на ваква институција, но почетокот на Првата светска војна го одложил овој важен образовен, научен, но и политички проект. Интелектуалните кругови во Белград сметале дека еден од клучните проблеми за интеграција на Стара Србија и Македонија во српската, а потоа и југословенската држава била културната, економската и цивилизациската заостанатост на овој геостратешки важен, но демографски нестабилен и исклучително нехомоген простор.

years later, in 1931, that number rose to 68,000.

The development and significance of Skopje as a center of, as the official state narrative of that time went, “Old and South Serbia”, acted as an incentive among the Serbian political and cultural elite to view Skopje not simply as an important historical attraction, that is, a symbolic point linking the modern state with that of the Empire of Stefan Dušan, but to recognize it also as an important center of culture and education. This move would result in, only eight years after the expulsion of the Ottomans, the founding of an institution of higher education in the town, which undoubtedly held a vital role, and not just in the context of education.

In order to fulfil the previously-planned national program, immediately after the end of the Balkan Wars, Serbia commenced preparations for the founding of an institution of higher learning in Skopje, the center of the “newly-liberated regions”. At the end of 1913, the Minister of Education in the government of the Kingdom of Serbia, Ljuba Davidović, put forth a proposal for a Faculty of Philosophy to be founded in Skopje. In terms of the political and national situation in Macedonia at this time, the proposal was swiftly transformed into a tangible plan for the establishment of such an institution, but WWI put a halt to this significant project of educational, scientific, and political value.

Intellectual circles in Belgrade felt that one of the key problems impeding the integration of Old Serbia and Macedonia in the Serbian, as well as the Yugoslav state, was the cultural, economic and civilizational backwardness of this geostrategically significant yet demographically unstable and exceptionally diverse region.

Macedonia, with its feudal heritage, as well as its political and ethno-religious diversity, represented a

Македонија со своето феудалното наследство, политичката и етничко-верската колоритност, претстваувала прилично незгоден амбиент за спроведување на политиката на Кралството на Србите Хрватите и Словенците, кое како држава сè уште не било доволно консолидирано. Како круна на општата заостанатост претставува фактот дека во вардарска Македонија две третини од населението на почетокот на дваесетите години било неписмено. По завршувањето на Првата светска војна, како и по стабилизирањето на приликите веднаш започнале и подготовките за реализирање на идејата и конкретниот предлог од 1913 година. Министерот за образование во Владата на Кралството СХС, Павле Маринковиќ, на 11 декември 1919 година официјално му се обратил на ректорот на Белградскиот универзитет д-р Јован Цвијиќ. Министерот писмото го започнал со зборовите: „Како што Ви е познато, Скопје е еден од најважните градови во целото Кралство, како во трговски и економски поглед, така и особено во политички, културен и национален поглед. Од наведените причини несомнено е потребно во Скопје да се основа образовна институција на повисок ранг од гимназија и учителска школа. Од наведените причини до Кралската Влада веднаш ќе поднесам предлог во Скопје да се основа Филозофски факултет“. Министерот во писмото истакнал дека со предлогот за основање на Филозофски факултет во Скопје не само што ќе се растоварела работата на белградскиот Филозофски факултет во иднина, туку факултетот би имал и исклучително национално и културно значење. Сенатот на Универзитетот во Белград два дена по примањето на писмото на Министерот Маринковиќ одржал седница на која Ректорот Цвијиќ целосно се сложил со идејата и предлогот на министерот и во одговорот до Владата навел дека „во Скопје е неопходно

rather unsuitable environment for the implementation of the politics of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, which had not yet sufficiently consolidated as a state. Topping off the slow rate of progress was the fact that at the beginning of the 1920s, two thirds of the population of Vardar Macedonia was illiterate.

After WWI had ended and the situation had stabilized, preparations for the realization of the idea and the specific proposal of 1913 commenced in earnest, and immediately. On December 11, 1919, the Minister of Education in the Government of the Kingdom of SCS, Pavle Marinković, officially contacted the Chancellor of the University in Belgrade, Dr. Jovan Cvijić. The Minister began his letter in the following way: “As you are aware, Skopje is one of the most important cities in the whole Kingdom, not just in terms of trade and the economy, but also, and especially, in a political, cultural and national sense. Due to these reasons, it is of great significance that an institution of education is established there, which will be at a level higher than that of high school and teachers’ college. As such, I shall immediately put forth a proposal to the Government of the Kingdom for the founding of a Faculty of Philosophy”. In the letter, the Minister noted that the proposal for the founding of a Faculty of Philosophy in Skopje would not just result in a shared workload for the Belgrade Faculty of Philosophy in the future, but that the Faculty would also carry exceptional national and cultural significance. Two days after receiving the letter from Minister Marinković, the Senate at the University in Belgrade held a meeting where Chancellor Cvijić expressed full agreement with the idea and the Minister’s proposal, and in the reply to the Government, he noted that “it is essential that a strong center of our civilization should be founded in Skopje, the focus of which would be, above all,

да се оформи еден силен центар на нашата цивилизација кој пред сè би се бавел со хуманистички науки и со проучување на народот, на земјата и на старите култури.“

Со кралски указ на 2 февруари 1920 година во Скопје бил основан Филозофски факултет како автономна установа во склоп на Универзитетот во Белград, со задача „сестрано да ја истражува Јужна Србија и да го преземе врз себе најтешкиот но и најубавиот дел на културно-просветната мисија на Југот“. Првиот декан на Филозофскиот факултет д-р Тихомир Остојиќ распишал конкурс за упис на студенти по историја, филозофија, педагогија, лингвистика и книжевност.

Почетокот на дваесетите години се карактеризираат со општ хаос во администрацијата на Кралството, заради што и не можела да се пронајде зграда каде би бил сместен веќе формираниот факултет. После безмалку една година од формирањето започнале и предавањата на 21 декември 1920 година, во зградата на познатата османска *Иџаџија* – учителската школа, во тогаш југозападната периферија на Скопје. Веќе следната учебна година факултетот бил преместен во сопствена зграда. Најголем интерес кај идните студенти на почетокот имало за групите српскохрватски јазик, книжевност и педагогија. Први наставници на Филозофскиот факултет биле Тихомир Остојиќ (прв декан), кој предавал српска и југословенска книжевност, Радослав Грујиќ предавал историја на српскиот народ, Мита Костиќ, Грга Новак, Милош Ивковиќ, Петар Бицили, Николај Окуњев и Степан Куљбакин. Професорите кои ја започнале наставната и научна дејност на факултетот пред првите триесетина студенти во 1920 година, биле лингвисти, книжевници историчари и археолози. Првиот кадровски состав

humanities and the study of people, the state, and previous cultures.”

On February 2, 1920, a Faculty of Philosophy was established in Skopje by royal proclamation, designed as an autonomous institution within the University in Belgrade, the purpose of which was “to study South Serbia from every aspect and to assume the most difficult, but also the best part of the cultural-educational mission in the South”. The first Dean of the Faculty of Philosophy, Dr. Tihomir Ostojić, put out a new student admissions announcement for enrollment in history, philosophy, pedagogy, linguistics and literature.

The early 1920s were characterized by general chaos in the administration of the Kingdom, which led to the Faculty having nowhere to be accommodated. Almost one year after it had been founded, December 21, 1920 marked the date of the start of the lectures at the Faculty, which were held in the well-known Ottoman *Idadija* – the teachers’ school, which was located in the southwestern outskirts of Skopje. The following year saw the Faculty being moved into its own building. In the beginning, the new students were for the most part interested in enrolling to study Serbo-Croatian, literature, and pedagogy. The first lecturers at the Faculty of Philosophy were Tihomir Ostojić (the first Dean), who taught Serbian and Yugoslav literature, Radoslav Grujić, who taught a course on the history of the Serbian people, Mita Kostić, Grga Novak, Miloš Ivković, Petar Bicili, Nikolaj Okunjev, and Stepan Kuljbakin. The lecturers who first set off the educational and scientific activity of the Faculty, teaching before the first approximately 30 students in 1920, were linguists, writers, historians and archaeologists. The first teaching staff once the Faculty of Philosophy had been founded in Skopje was made up of the scientific and cultural elite

при формирањето на факултетот го сочинувала тогашната научна и културна елита, што укажува на сериозните намери на државата и високото значење кое му било придавано на Филозофскиот факултет во Скопје. На факултетот во меѓувоенниот период предавале многу значајни имиња на тогашната наука и култура со докторати стекнати во Виена, Прага, Петроград, Москва, Париз, Берлин итн. Наставата на почетокот била изведувана само на историско-филолошкиот оддел и траела шест семестри. Од 1922 година студиите траеле осум семестри. Факултетот релативно брзо се развивал. До 1926 година функционираше десет катедри: југословенска книжевност, класична филологија, археологија, историја на СХС, општа историја, византологија, германски јазик и книжевност, француски јазик и книжевност, филозофија и географија. До почетокот на триесетите години факултетската структура ја сочинувале дванаесет катедри.

of the time, which just serves to point out the serious intentions the state had toward it, as well as the significance it was attached to it. A number of renowned names in the spheres of science and culture taught at the Faculty of Philosophy in Skopje in the period between WWI and WWII; names who had obtained their PhDs in Vienna, Prague, St. Petersburg, Moscow, Paris, Berlin, etc. In the beginning, there were only classes at the Department of History-Philology, and the program lasted six semesters. From 1922, the studies became eight semesters long. The Faculty underwent relatively rapid progress and growth. By 1926 there were already ten Departments in existence: Yugoslav literature, Classical philology, Archaeology, History of the Serbs, Croats and Slovenes, General history, Byzantine studies, German language and literature, French language and literature, Philosophy, and Geography. By the time the 1930s came, the Faculty was composed of 12 Departments.

УЧЕБНА ГОДИНА ACADEMIC YEAR	1920/ 1921	1921/ 1922	1922/ 1923	1923/ 1924	1924/ 1925	1925/ 1926	1926/ 1927	1927/ 1928	1928/ 1929	1929/ 1930	1930/ 1931	1931/ 1932	1932/ 1933	1933/ 1934	1934/ 1935
БРОЈ НА СТУДЕНТИ NUMBER OF STUDENTS	33	69	96	117	135	147	106	102	130	156	128	164	179	179	165
БРОЈ НА ПРЕДАВАЧИ NUMBER OF LECTURERS	9	10	12	12	13	11	14	20	18	18	21	19	19	19	19

Број на наставници и студенти на Филозофскиот факултет во меѓу двете светски војни

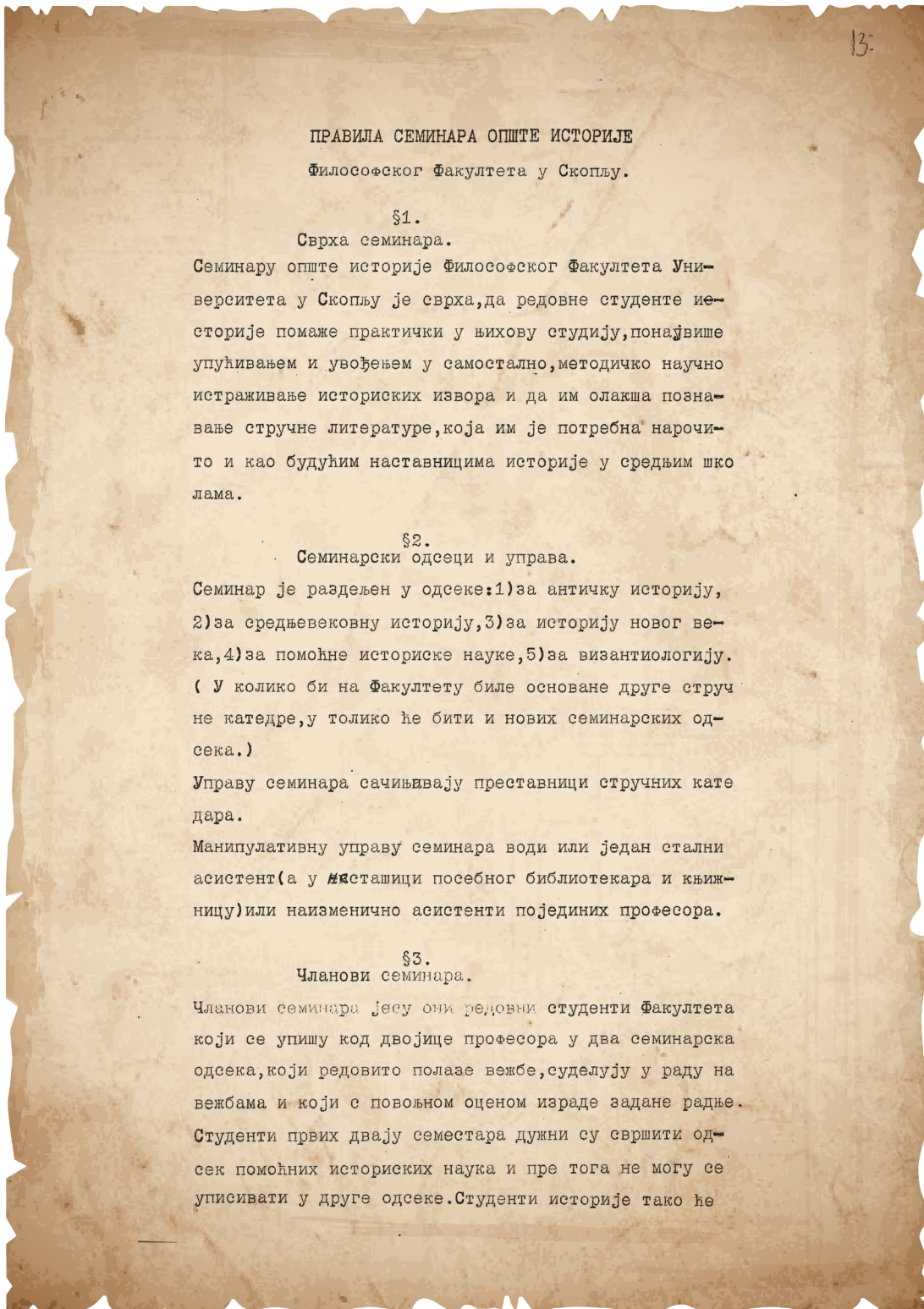
Number of lecturers and students at the Faculty of Philosophy between WWI and WWII

Иако Филозофскиот факултет во Скопје бил замислен како „тврдина на режимската политика на југот“, Факултетот во втората половина на двесеттите и особено

Though the plan was to have the Faculty of Philosophy in Skopje serve as a “fortress of the regime’s politics in the south”, in the second half of the 1920s, and especially in the 1930s, the

Правилник на семинарот за Општа историја на
Филозофскиот факултет во Скопје од 1930 година.

Regulations Book of the Seminar of General History at the
Faculty of Philosophy in Skopje, 1930.

Није распоредити свој полазак семинара, да за време свог студија буду у сваком одсеку најмање по два семестра. Ономе који не удовољи наведеним условима неће се у индексу за тај семестар тестирати семинарска рубрика. На захтевање појединих чланова издавање семинарска управа посебне сведоџбе о раду појединаца у семинару.

У семинарским просторијама биће изложен попис чланова. Нечлановима улаз није допуштен. Ванредни слушачи Факултета као и студенти других група, ако се пријаве сматрају се као хоспитантима, и то само на вежбама.

§4.

О раду у семинару.

Семинарски рад у појединим одсецима састоји се из општих, заједничких вежби или код напреднијих из студентских самосталних предавања, реферата и интерпретација, како их одреде наставници појединих катедара, и из домаћих писмених радња, које задаје дотични наставник почетком сваког семестра.

Писмене радње мора сваки учесник да преда свом наставнику у зимском семестру до 20. децембра, а у летњем до 20. маја.

§5.

Семинарске просторије учила и књижница.

Семинар опште историје отворен је у зимском семестру од 8-19, у летњем семестру од 7-20 часова. У семинарским просторијама забрањен је гласан разговор и понашање које би сметало остале чланове у читању и осталом раду. Забрањено је пушење.

Према приликама добиће сваки члан своје стадно место и кључ од улазних врата. Ко последњи изађе дужан ја закључати врата (а увече утрнути светло).

Књижница семинара дели се као и одсеци семинара а комплетира посебним кредитима појединих наставника.

Према споразуму наставника набављаће се становита училиа, књиге и друге потребштине заједнички. Књиге и училиа забрањено је за време школске године носити изван семинарских просторија осим у наставничке сврхе.

§6.
Награде за семинарски рад.

У колико буде расположивих кредита семинарска управа даваће према свом закључку новчане награде за најбоље оцењене писмене домаће радње. Ако се такви кредити не уможгу употребити за награде, употребиће се за набавку училиа и за књижницу семинара.

§7.
Искључење из семинара.

Искључење из семинара закључује управа семинара и то:

- 1) Због непристојног понашања или поради повреде кућног реда у семинарским просторијама након опомена на један или више семестара.
- 2) Кад члан семинара и након опомена неоправдано изостаје од вежби, или не буде хтео суделовати у семинарском раду тако, да његово присуство смета складним напретку осталих, искључује се из дотичног одсека на један семестар.

§8.
Публикације семинара.

Према расположивим средствима издаваће семинар опште историје Филозофског Факултета у Скопљу и публикације свог научног рада.

во триесеттите години се повеќе се отргнувал од воспоставената државна контрола. Во декември 1924 година и покрај строгата контрола на власта, но и во атмосфера на политичка летаргија која владеела во Македонија, студентите од Скопје се солидаризирале со колегите од Љубљана и Загреб и стапиле во штрајк за одбрана на автономијата на универзитетските професори.

Комунистичка партиска организација на Факултетот била основана во 1934 година, но нејзините членови биле откриени од властите веќе наредната година. По углед на своите колеги во Љубљана, Загреб и Белград, студентите во Скопје се огласиле и по повод окупацијата и анексијата на Австрија од Германија, за што поддршка имале и од дел од професорите и асистентите (Душан Недељковиќ и Вук Павичевиќ). Сепак властите сметале дека најопасно делување на Филозофскиот факултет во Скопје пројавиле студентите членови на ММТРО (Млада Македонска Тајна Револуционерна Организација).

Во јануари 1937 година била поднесена молба до факултетските власти потпишана од 53 студенти за основање на друштвото „Вардар“, по примерот на нивните колеги во Загреб и Белград. Меѓутоа факултетските власти веројатно под политички притисок не дозволиле организирање на вакво студентско друштво кое меѓу другото би ги негувало македонската култура, фолклор и традиција. Студентите на Филозофскиот факултет се организирале по студентски групи. На факултетот биле формирани неколку студентски друштва: географско – етнографско, историски и педагошко – филозофско. Студентите на располагање имале централна факултетска библиотека. На почетокот на триесеттите години библиотеката располагала со околу 60.000 книги. Мошне интересно

Faculty distanced itself more and more from the control imposed on it by the state. In December 1924, despite the tight grip of the government, as well as the prevalent state of political lethargy present, the students in Skopje united with their colleagues in Ljubljana and Zagreb and went on strike to defend the autonomy of the university professors. The Communist Party branch organized within the Faculty was founded in 1934, and its members were discovered by the authorities as early as the following year. Following in the steps of their colleagues in Ljubljana, Zagreb, and Belgrade, the students in Skopje also expressed their take on events in connection with the occupation and annexation of Austria by Germany, for which they had the support of some of the professors and teaching assistants (Dušan Nedeljković and Vuk Pavičević). In any case, the authorities felt that it was the activities carried out by the student-members of the YMSRO (Young Macedonian Secret Revolutionary Organization) at the Faculty of Philosophy that were the most threatening.

In January 1937, 53 students signed a written request to the Faculty authorities for the founding of the Association “Vardar”, following in the footsteps of their colleagues in Zagreb and Belgrade. However, in all likelihood due to the political pressure exerted on them, the Faculty management did not grant permission for the founding of this students’ Association, the aims of which, among others, were to nurture the Macedonian culture, folklore and tradition. The students of the Faculty of Philosophy organized themselves in groups. A number of students’ Associations were created within the Faculty: the Geographical-Ethnographic Association, the Historical Association, and the Pedagogical-Philosophical Association.

The students had at their disposal a central Faculty library, which, at the beginning of the 1930s, had

е дека во почетниот период од функционирањето на факултетот кандидатот за библиотекар на факултетската библиотека морал да има докторат по филозофија и положен професорски испит. Но подоцна ваквата стручна квалификација била изоставана, веројатно заради недостаток на ваков кадар. Во рамките на факултетската библиотека постоеле две читални – професорска и студентска. Студентската читална била од отворен тип и можеле да ја користат сите граѓани.

Покрај декларативните изјави за значењето на скопскиот Филозофски факултет и на неговата не само образовна и научна важност, туку и национална и државна важност, факултетот често пати кубурел со финансиски средства, бидејќи буџетските издвојувања биле нередовни и несистематски. На пример со години немало средства за организирање на екскурзии кои на студентите по географија им биле „основно наставно средство“.

Во март 1928 година управата на факултетот го замолила министерот за образование при доделување на стипендиите да се фаворизира скопскиот Филозофски факултет, во однос на загребскиот и љубљанскиот универзитет со цел потенцијалните студенти на општествените науки од Словенија и Хрватска да се насочат кон Скопје. Управата на факултетот исто така писмено повеќе пати се обраќала до Универзитетскиот совет во Белград, во Скопје да се отвори и природно-математички оддел при Филозофскиот факултет. На ваквите барања не било позитивно одговорено. Последното барање до Универзитетскиот совет во Белград било упатено во јануари 1939 година. Најголем интерес на студентите имало на општествено-хуманистичките групи особено за групата Педагогија, бидејќи со закон од 1930 година на

approximately 60,000 books. What is interesting is that at the beginning, when the Faculty was starting out, a potential candidate for the Faculty librarian had to hold a PhD in philosophy, as well as a teaching license. However, this professional requirement was later done away with, in all probability as a result of the lack of such candidates. There were two reading rooms within the Faculty library – one for the professors and one for the students. The students' reading room was open to everyone.

Besides the declarative statement issued concerning the significance of the Faculty of Philosophy in Skopje, not just in an educative and scientific capacity, but in a national and state capacity, the Faculty oftentimes dealt with the problem of insufficient funds, as the budget allocations were both irregular and unsystematic. For instance, for years there were no funds to cover excursions and school trips which were “a basic teaching tool” for the geography students.

In March 1928, the Faculty requested from the Minister of Education to favor the students from the Faculty of Philosophy in Skopje as opposed to those from the Universities in Zagreb and Ljubljana when awarding scholarships in order to encourage potential students in humanities from Slovenia and Croatia to set their sights on Skopje. The Faculty authorities also wrote to the University Council in Belgrade on numerous occasions, requesting the opening of a Department of Natural Sciences within the Faculty of Philosophy in Skopje. These requests were not approved. The last such request to the University Council in Belgrade was sent on January 1939. Social humanities were the most attractive studies for the students, especially Pedagogy, as a law passed in 1930 allowed high school graduates from the teacher-training schools to continue their studies in Pedagogy

матурантите од учителските школи им било дозволено да студираат педагошки науки, наместо како дотогашната пракса веднаш да се праќаат да работат како учители. Немањето на доволна контрола врз Филозофскиот факултет во Скопје од страна на власта и покрај постојаното потенцирање за неговата национална важност, придонело во одредени политички кругови во Белград да се размислува за негово укинување. Кај граѓанството во Скопје постоел страв доколку се укине Филозофскиот факултет дека по инерција би можело да се укинат и поголем дел од другите институции во градот. Солидарниот отпор на повеќе општествени структури во Скопје зачинет со фразата за „образованието како најбрз и најдобар творец на нацијата“ ја сочувал оваа установа барем за кратко од затворање.

Карактеристично е дека во меѓувоенниот период поголем дел од запишаните слушатели на факултетот биле студентки, во некои учебни години и до 75 %. Најголем дел од студентите потекнувале од чиновнички семејства, најчесто од просторот на Македонија, Србија и делумно од Црна Гора. Заради слабата материјална база од која потекнувале добар дел од студентите, државата стипендирала дел од нив со парична помош („благоејања“). Дел од студентите добивале и т.н семестрална помош.

Следејќи ги своите материјални можности, но и потреби, поширокиот општествен фактор и раководството на Филозофскиот факултет во Скопје се обидуваале индивидуалната научна работа на своите професори да добие институционален облик. Вака поставената задача резултирала со основање на Скопското научно друштво на 26 март 1921 година. Идејата за основање на вакво друштво не била нова, напротив уште во 1914 година во скопската машка гимназија

instead of the practice of having to teach immediately after graduation. The lack of control over the Faculty of Philosophy in Skopje by the authorities, despite their continuous declarations concerning its national significance, contributed to certain political circles in Belgrade to start thinking about its termination. In Skopje the fear was that if the Faculty of Philosophy were to be abolished, a number of other institutions in the city would meet the same fate. The solidarity in the resistance displayed by a number of social structures in Skopje, spiced up with the expression “education as the fastest and best creator of a nation” managed to keep this institution open for a time.

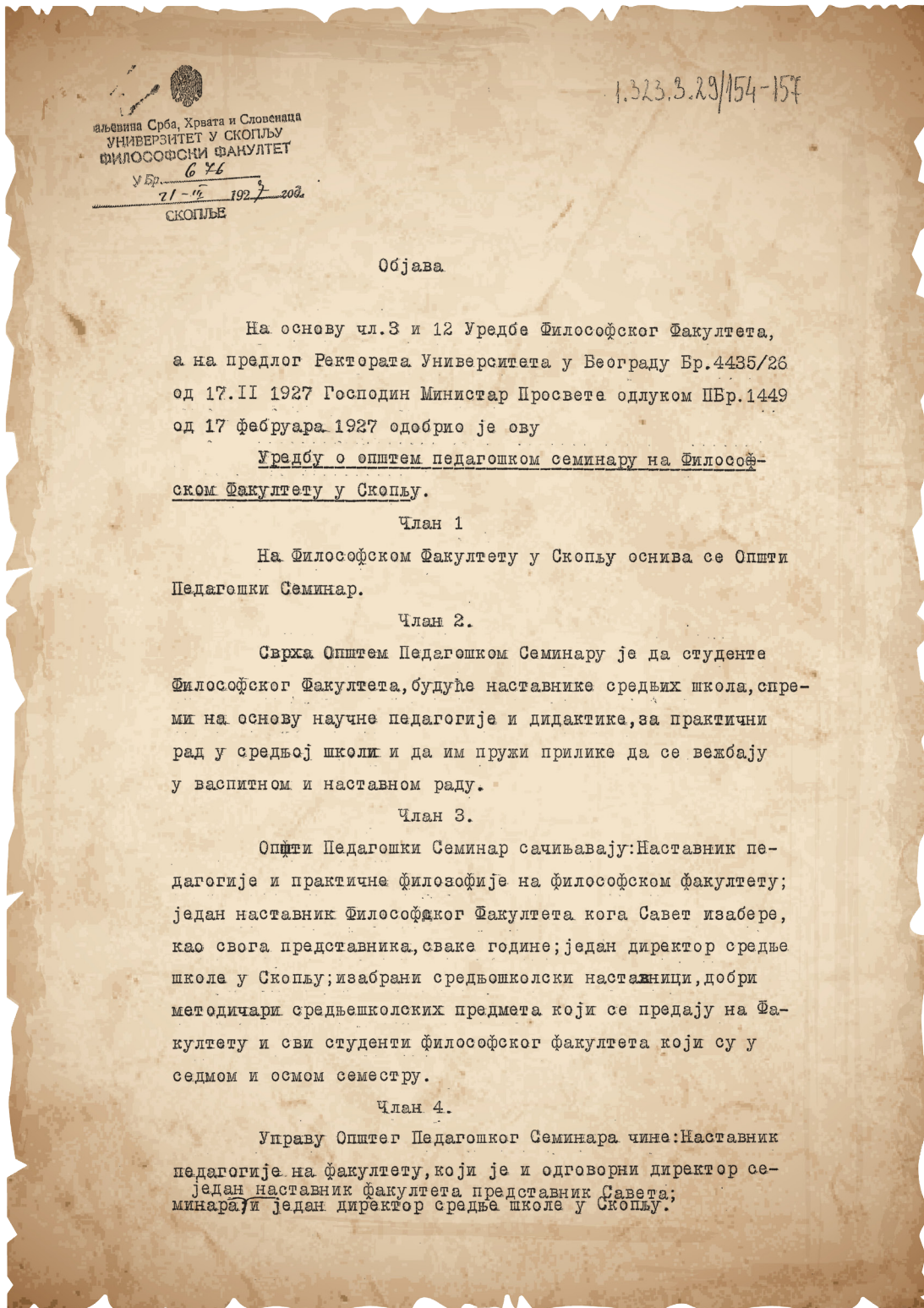
What is characteristic at this time is that in the interwar period the majority of the students enrolled at the Faculty were females, in some years that number reaching 75%. The majority of them came from families of civil servants, mainly from Macedonia, Serbia, and partially Montenegro. Due to the low-income background of many of the students, the state subsidized some of them with financial assistance in the form of scholarships. Some of the students also received a so-called semestral stipend.

In tune with its financial abilities, as well as its needs, the broader social segments as well as the management of the Faculty of Philosophy in Skopje made attempts to have the individual academic work carried out by its professors gain institutional recognition. This attempt resulted in the founding of the Scientific Society of Skopje on March 26, 1921. The idea behind the establishment of such a Society was not at all a new one; rather, as early as 1914 the “Society for the Study of the Southern Regions” was established in the boys’ high school in Skopje.

That same social need was the reason for the founding of the Scientific

Уредба за основање на Општ педагошки семинар на
Филозофскиот факултет од 1927 година.

Decree on establishing a General Seminary of Pedagogy at the
Faculty of Philosophy, 1927.

Члан 5.

155
Директора средње школе, који ће бити члан управе Општег Педагошког Семинара, бира Савет Философског Факултета по предлогу наставника педагогије, који се предходно споразуме са свима директорима средњих школа у Скопљу. Наставнике средњих школа за практични рад у школи бира Управа Општег Педагошког Семинара, пошто добије од директора и управника средњих школа информације. Број изабраних наставника одређује управа семинара према броју кандидата и предметима који се предају на филозофском Факултету у Скопљу.

Члан 6.

Сви студенти Факултета, седмог и осмог семестра дужни су да учествују у раду општег педагошког семинара.

Члан 7.

Без сведочанства управе општег педагошког семинара да је студент учествовао у раду у општем педагошком семинару, не може бити пуштен да полаже последњу групу предмета дипломског испита.

Члан 8.

Рад у општем педагошком семинару је теориски и практични.

Члан 9

Теориски део чине:

1. Општа дидактика, са елементима хедегетике;
2. Методика средњешколских предмета;
3. Педагошка психологија.

Ове кусеве држи наставник на факултету.

Члан 10.

Практични део чине:

1. Хоспитовање и
2. угледна предавања у срдњим школама;
3. Практична упутства за школски живот: школско законодавство, школска администрација, наставни програми, историја наших школа и т. д.

било основано „Друштвото за проучување на јужните краев.“ Истата општествена потреба била причина и за основање на Скопското научно друштво седум години подоцна, односно „научно да се истражува Јужна Србија во сите нејзини аспекти“. Една од главните задачи на Друштвото преточена во неговата програма, според писмото на неговиот претседател Радослав Грујиќ (1878–1955) упатено до претседателот на Владата на Кралството СХС од февруари 1923 година била „да делува на културно-просветната преродба на јужните краев и во слика и збор да ја претстави севкупната состојба со материјалната и духовната култура на овие простори во времето кога ги ослободивме со цел подоцна на нашите идни генерации, но и на целото културно човештво да му се даде можност целосно да ги согледа и да се увери со напорите кои ние ќе ги вложиме за преродбата на оваа за нас особено важна област, како и за културната и политичката иднина на нашиот народ“.

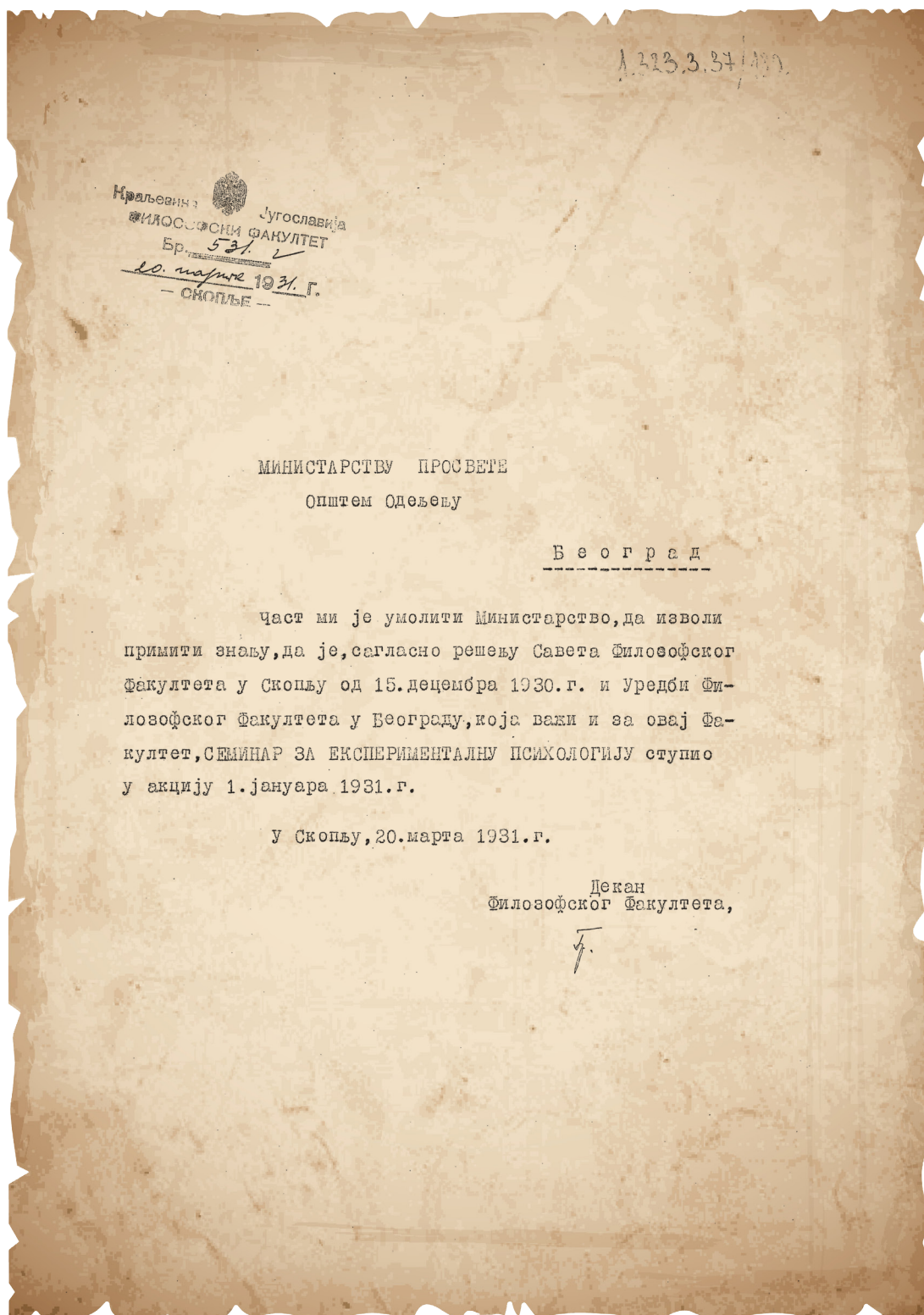
Друштвото си поставило и задача да делува на културно-просветната преродба на јужните краев, особено обрнувајќи внимание на целокупната состојба на материјалната и духовната култура. Првата управа на Скопското научно друштво ја сочинувале главно професори на Филозофскиот факултет и тоа: д-р Тихомир Остојиќ (претседател), д-р Степан Куљбакин (потпретседател), д-р Грга Новак (секретар). Набрзо по основањето за претседател на Скопското научно друштво ќе биде избран д-р Радослав Грујиќ, кој ќе раководи со друштвото до 1937 година, до кога бил професор на скопскиот Филозофски факултет. Р. Грујиќ искрено се посветил на својата културно-просветна мисија. Тој објавувал прилози во повеќе списанија во Кралството информирајќи ја научната и пошироката јавност за работата на Друштвото и за објавувањето на *Гласникот*.

Society of Skopje seven years later, that is, to “carry out an academic study of South Serbia from every aspect”. One of the main objectives of the Society, as noted in its program, according to the letter sent in February 1923 by its president Radoslav Grujić (1878–1955) to the Prime Minister of the Kingdom of SCS, was “to participate in the cultural and educational renaissance of the southern regions and to present a complete picture of the material and spiritual culture in these parts at the time they were set free, with the intention of allowing our future generations, as well as all of humanity to see and be assured in the efforts we will put forth in the revival of this especially significant for us region, as well as for the cultural and political future of our peoples”.

The Society also assigned itself the task of working on the cultural and educational renaissance of the southern regions, paying special attention to the overall state of the material and spiritual culture. The first management board of the Scientific Society of Skopje was mainly composed of professors from the Faculty of Philosophy, such as Dr. Tihomir Ostojic (president), Dr. Stepan Kuljbakin (vice-president), d-r Grga Novak (secretary). Soon after the Scientific Society of Skopje was founded, Dr. Radoslav Grujić was elected president, a function he carried out until 1937, until he was no longer professor at the Faculty of Philosophy in Skopje. R. Grujić genuinely dedicated himself to fulfilling the set cultural and educational mission of the Society. He published articles in a number of journals in the Kingdom, informing the scientific community, as well as the general public, about the work of the Society, as well as the publication of the *Herald*. It was not long before *The Herald* became a renowned scientific journal, and it was not only professors from

Предлог за основање на Семинар за Експериментална Психологија на
Филозофскиот факултет во Скопје од 1931 година

Proposal for establishing a Seminary of Experimental Psychology
at the Faculty of Philosophy in Skopje, 1931

Ректорату Университета,

Београд

У одговор на Ваш акт бр.667 од 11 марта о.г. част ми је известити Вас следеће :

Од наставника овог Факултета једино лице које би требало да има права на семинарски додатак, а по новој Универзитетској уредби га губи, јесте г. Др. Ваја Бајић, управник досадашњег Семинара за експерименталну психологију. Савет Филозофског Факултета у Скопљу, у седницама од 4, 5 и 6 о.м. једногласно је донео одлуку, да на овом Факултету треба да постоји институт за експерименталну психологију или барем семинар.

Извештавајући Вас о овоме, молим Вас за дејство, да се нашем Факултету одобри Институт за експерименталну психологију а његов управник хонорише као и сви други управници института и семинара. *В. Јакошић у Београду.*

Декан
Филозофског Факултета,

В. Ј.

Во *Гласникоѝ* кој за кратко време станал реномиран научен часопис свои трудови објавувале професори од Филозофскиот факултет од Скопје, но и други истражувачи од Кралството од областа на историјата, историјата на уметност, географијата, антропогеографијата, археологијата, етнографијата, лингвистиката и сл. Соработници на *Гласникоѝ* се бележити научници, докажани истражувачи, почетници чии имиња допрва ќе бидат препознатливи, а понекогаш и некој дежурен интелектуалец кој го „соопштувал“ официјалниот државен и национален наратив. Во однос на *Гласникоѝ* македонската историографија е на мислење дека со многу мали исклучоци основната цел на соработниците бил „да го докажат српскиот карактер на Македонија“. Неспорејќи со ваквата констатација сепак, значењето на *Гласникоѝ* на *Скопскоѝо научно друштво* можеме да го видиме и денес, како во бројни научни статии, прилози и монографии, од областа на историјата, археологијата, етнологијата и лингвистиката се цитираат одредени трудови објавени во *Гласникоѝ* пред безмалку еден век. Изминатите децении ниту временски ниту идеолошки не успеале да ја намалат вредноста на дел од писанијата. Некои од професорите на Филозофскиот факултет развиле широка научно истражувачка дејност, проучувајќи ги географските, историските, фолклорните, етнографските и антропогеографските особености на Македонија. Некои од нивните дела денес претставуваат значаен историски извор за македонското општество во дваесеттите и триесеттите години на XX век. Ќе споменеме неколку значајни студии на професори на Филозофскиот факултет. Војислав Радовановиќ во 1924 година го издал делото „Тиквеш и Рајец“, негова докторска дисертација. Петар С. Јовановиќ, во 1935 година го објавил трудот „Порече“. Миљенко С.

the Faculty of Philosophy that sent in their articles to be published in it, but other researchers, as well, from the Kingdom, from various fields of study, such as history, art history, geography, anthropogeography, archaeology, ethnography, linguistics, and others. The associates of *The Herald* were renowned scientists, proven researchers, upcoming novices whose names would later become known, and sometimes an intellectual on stand-by, who would “express” the official and national party line. In terms of *The Herald*, the Macedonian historiography is of the view that with some exceptions, the main objective of the associates was “to prove the Serbian character of Macedonia”. Not contradicting this fact, we can now evidence the significance of *The Herald of the Scientific Society of Skopje* in the numerous scientific articles, papers, and monographies in the spheres of history, archaeology, ethnology and linguistics that cite various works published in *The Herald* almost one century ago. The decades that have passed have done nothing to reduce the significance of some of the published works, neither in terms of time nor of ideology.

Some of the professors from the Faculty of Philosophy managed to expand their scientific and research activities, studying more in-depth the geographical, historical, folkloric, ethnographic, and anthropogeographic characteristics of Macedonia. Some of their works are today taken as a significant source of Macedonian society in the 1920s and 1930s. We shall now mention some of the more significant works by professors from the Faculty of Philosophy. In 1924, Vojislav Radovanović published “Tikveš and Rajec”, his PhD; in 1935, Petar S. Jovanović published “Poreče”, and in the same year, 1935, Miljenko S. Filipović published “Severna veleška sela”.

Филиповиќ во 1935 година го објавил трудот „Северна велешка села“. Дობлижувањето на Втората светска војна до границите на Кралството Југославија ја запрело наставната и научната дејност на Филозофскиот факултет. После мартовските демонстрации во 1941 година и евидентниот распад на Кралството Југославија ректоратот на Белградскиот универзитет донел уредба за престанок на дејноста на Филозофскиот факултет во Скопје, која стапила на сила на 3 април 1941 година. Иако Филозофскиот факултет во Скопје во 1920 година не бил оформен од чисто научни и образовни причини, напротив пред сè од политички и национални, со неговото делување се означува почетокот на институционалниот развој на високото образование и науката во Македонија. Втората светска војна ја менува политичката и општествената реалност во Македонија. Кралството Југославија било окупирано, а во Скопје во април 1941 година влегле германските, а потоа и бугарските војски. По карток прекин во учебната 1943/1944 година во Скопје тогашните бугарски власти го отвориле Историско-филолошкиот факултет (кој носел назив „Универзитет Цар Борис Трети“), на кој требало да се школуваат просветни кадри кои би ги пополниле местата во новоотворените бугарски училишта ширум Македонија. За декан бил именуван филозофот проф. Атанас Илиев. Во учебната 1943/1944 година идните студенти можеле да запишат словенска филологија, историја или географија. Редовната настава започнала на 22 октомври 1943 година и траела до септември следната година. На факултетот во учебната 1943/44 година делувале три катедри по Словенска филологија, Историја и Географија. Наставатта ја одржувале 10 доценти, 5 лектори и 3 асистенти. Како за почеток на делување на институцијата интересот за студирање бил голем. На факултетот вкупно

As WWII approached the borders of the Kingdom of Yugoslavia, the educational and scientific activities at the Faculty of Philosophy ceased. After the demonstrations in March 1941, and the obvious break-up of the Kingdom of Yugoslavia, the Chancellor's Office of the Belgrade University passed a resolution concerning the termination of the activities of the Faculty of Philosophy in Skopje, which came into effect on April 3, 1941. Despite the fact that the Faculty of Philosophy in Skopje had not been created in 1920 out of purely scientific and educational reasons, but rather, out of political and national ones, its working served to mark the start of the institutional development of higher education and science in Macedonia.

WWII changed the political and social reality in Macedonia. The Kingdom of Yugoslavia was occupied, and in April 1941 Skopje saw the arrival of first the German and then the Bulgarian armies. After a brief break in the academic year 1943/1944, the Bulgarian authorities at that time opened up the Faculty of History-Philology in Skopje (bearing the name “Emperor Boris III University”), which was supposed to educate future teachers who would fill the posts in the newly-opened Bulgarian schools throughout Macedonia. Professor Atanas Iliev, a philosopher, was appointed Dean. In the academic year 1943/1944, students could enroll to study Slavic Philology, History, or Geography. Classes began on October 22, 1943 and continued until September of the following year.

In the academic year 1943/44 there were three Departments at the Faculty – Department of Slavic Philology, Department of History, and Department of Geography. Classes were held by ten assistant professors, five lecturers, and three teaching assistants. Interest to study at the Faculty was high, bearing in mind the fact that it was a newly-

Подготовка на студентска екскурзија во Дримкол предводена од проф. Миленко Филиповиќ во 1935 година.

Preparations for a field trip to Drimkol, led by prof. Milenko Filipović, 1935.

1.323.3.44/191-197

Декану Филозофског Факултета

Скопје

Част ми је извести Господина Декана да лу са својим ученицима, слушаоцима географије и етнологије, у првој половини месеца јула т.г. приредити једну већу екскурзију. Екскурзија ће трајати 10-12 дана и цело то време провешће се у пределу Охридском Дримколу, чије је антропогеографско и етнoлошко проучавање задатак ове екскурзије.

Извештавајући о овоме Господина Декана, част ми је умолити Господина Декана да надлежним властима префурчи излажење усусрет учесницима екскурзије.

Скопје, 21 маја 1935.

Управник
Етнoлошког семинара,

Mil. Filipović
универзитетски доцент.

Краљевина Југославија
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Бр. 1082
Мил. Ф. Филиповиќ 1935. г.
— СКОПЈЕ —
Филиповиќ Мил.
Ке мџа - бавен. Ф.

биле запишани 176 студенти. Речиси половина, 87 биле студентки. Најголем интерес имало за студиите по географија. На катедрата студиите ги започнале 109 студенти. На катедрата по историја студирале 38, на катедрата по словенска филологија студирале 29 студенти.

Од професорскиот кадар ќе ги споменеме Александар Бурмов редовен доцент по нова историја, Христо Данов редовен доцент по стара историја и археологија, Игнат Пенков доцент по Географија, Георги Шоптрајанов редовен доцент по литература и историја на романските народи, Георги Киселинов, лектор по руски јазик.

По завршувањето на Втората светска војна еден дел од старите професори на скопскиот меѓувоен Филозофски факултет активно ќе се вклучат во оформувањето на македонското високо образование и во општествено-политичкиот и културниот живот на социјалистичка Македонија.

Втората светска војна претставува преломен период во историјата на македонскиот народ. Ставајќи се на страна на антифашистичката коалиција македонскиот народ ја потврдил својата државност преточена во историските одлуки од 1943 и 1944 година. Во Авнојска Југославија било прифатено начелото на национална рамноправност со што ќе започне конституирањето на македонската државност во рамките на југословенската федерација. После сеопфатни подготовки на историскиот 2 август 1944 година било отворено Првото заседание на АСНОМ на кое

opened institution. There were 176 students, out of whom almost a half, 87, were young women.

The most attractive were the studies in Geography; there were 109 students enrolled. The Department of History had 38 students, and the Department of Slavic Philology had 29 students.

In terms of the teaching staff, we shall mention Aleksandar Burmov, a full assistant professor in New History, Hristo Danov, a full assistant professor in Ancient History and Archaeology, Ignat Penkov, an assistant professor in Geography, Gjorgji Šoptrajanov, a full assistant professor in Literature and the History of the Romance peoples, Georgi Kiselinov, a lecturer in Russian.

After the end of WWII, some of the senior professors of the interwar Faculty of Philosophy in Skopje actively participated in the creation of higher education in Macedonia, as well as in the socio-political and cultural life of socialist Macedonia.

WWII was a turning point in the history of the Macedonian people. Taking the side of the anti-fascist coalition, the Macedonian people affirmed their statehood as evidenced in the historical resolutions of 1943 and 1944. Socialist Yugoslavia recognized the principle of national equality, which led to the constitution of the Macedonian state within the Yugoslav federation. After exhaustive preparations, August 2, 1944 marked the historical date of the First Session of the Anti-Fascist Assembly for the National Liberation of Macedonia, during which a number of constitutional acts were passed

се донесени повеќе конститутивни акти со кои Македонија ја заокружила својата државност во рамките на југословенската федерација. Од позначајните акти кои имале влијание врз идните настани и врз формирањето на институциите ќе ја споменеме Декларацијата за основните права на граѓаните на Демократска Македонија и особено важното решение за воведување на македонскиот јазик за службен јазик во македонската држава со што се утврдиле конститутивните белези кои ги има секоја современа држава. Одлуките на Првото заседание на АСНОМ претставувале само прв чекор во целосното заокружување на државноста. Од крајот на 1944 година започнал период на забрзано дејствување во повеќе општествени сфери и во создавање на институциите на државата. На самиот почеток за реализација се наметнала одлуката за воведување на македонскиот јазик како службен јазик во македонската држава, кое само по себе ја поставило на дневен ред кодификацијата на јазикот и правописот. Во текот на 1945 година се пристапило кон поорганизирана работа за дооформување на македонската азбука и кодификација на македонскиот литературен јазик, за што била задолжена посебна јазична комисија. Заради одредени политички влијанија комисијата го менувала својот работен состав. Покрај определени спротивставени ставови комисијата донела предлог за азбука кој бил усвоен со Решение на Владата на Демократска Федерална Македонија на 3 мај 1945 година. На почетокот на јуни 1945 година Комисијата за јазик и правопис го усвоила проектот за македонскиот правопис озаконет со Решение на Министерството за народна просвета. Во Комисијата која ја оформила азбуката на македонскиот јазик и неговиот правопис делувале и идните

allowing Macedonia to confirm its sovereignty within the Yugoslav federation. One of the more significant acts that impacted future events, as well as the formation of institutions, was the Basic Human Rights Declaration concerning the citizens of Democratic Macedonia, and especially the resolution on the introduction of Macedonian as the official language of the Macedonian state, which established the constitutional symbol of every modern state.

The resolutions passed during the First Session of the Anti-Fascist Assembly for the National Liberation of Macedonia were just the first step in the full realization of statehood. The end of 1944 marked a period of rapid developments in numerous social spheres and in the creation of various state institutions. At the very start the issue that arose was that of the resolution introducing Macedonian as an official language of the Macedonian state, which brought about the issue of the codification of the language, as well as its orthography. The year 1945 was marked by a more systematic approach in terms of rounding off the Macedonian alphabet and the codification of standard Macedonian, a task assigned to a special linguistic Commission. Due to various political meddlings, changes in the members comprising the Commission were not uncommon. Despite various opposing views, the Commission passed a proposal concerning the alphabet, which was adopted on May 3, 1945 by the Government of Democratic Federal Macedonia. At the beginning of June 1945, the linguistic Commission approved the proposal concerning the Macedonian orthography, ratified by a Decision authorized by the Ministry of Education. Blaže Koneski and Mihail Petruševski – the future founders of the Faculty of Philosophy, as well as of the “Ss. Cyril and Methodius” University, were involved in the work

втемелувачи на на Филозофскиот факултет и воедно на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ – Блаже Конески и Михаил Петрушевски. Кодификацијата на македонскиот јазик ќе претстваува меѓник во нашата современа историја бидејќи со тоа се поставила основата на развојот и просветата.

Покрај силната идеологизараност и партизираност во периодот после 1945 година, која често пати била кочничар за формирање на професионални институции сепак државата одлучно настојувала да формира еден силен и одржлив образовен систем. За таа цел започнале и подготовките за оформување на Универзитет во Скопје. На 16 април 1945 година Президиумот на Народното собрание на Македонија бил овластен да изработи закон за Универзитет во Скопје. За реализација на оваа одговорна организациона и државна задача Владата формирала посебна комисија во состав д-р Михаил Петрушевски, д-р Харалампие Поленаковиќ, д-р Ѓорѓи Шоптрајанов и Блаже Конески. Откако ги разгледала и проучила условите, кадарот кој би можел да врши високообразовна дејност, просторните и финансиските можности, Комисијата доставила предлог до Министерството за просвета за основање на Универзитет во Скопје.

Како прва високообразовна институција бил Филозофскиот факултет со два оддела Историско-филолошки и Природно-математички. Во јуни 1946 година Министерот за просвета назначил нова комисија која пристапила кон непосредна подготовка за основање на Филозофскиот факултет во Скопје. Во оваа комисија, покрај членовите од претходната, бил вклучен и Љубен Лапе помошник министер за просвета, а подоцна и Јован Ф. Трифуноски, асистент на Универзитетот во Белград. Членовите на комисијата посветено работеле на основните организациони

of the Commission in charge of the Macedonian alphabet and orthography. The codification of Macedonian marked a boundary point in our contemporary history because it represented a basis for development and education.

Despite the strong influence exerted by the ideology of the party in the period after 1945, which oftentimes acted as a deterrent in the creation of professional institutions, the state, nevertheless, was in favor of setting up a strong and sustainable system of education. With that aim, the preparations for the creation of a University in Skopje commenced. On April 16, 1945, the Presidium of the People's Assembly of Macedonia was authorized to draw up a law concerning a University in Skopje. The Government formed a special Commission to implement this important organizational and national task, composed of the following members: Dr. Mihail Petruševski, Dr. Haralampie Polenaković, Dr. Gjorgji Šoptrajanov, and Blaže Koneski. Once they had looked at and analyzed the conditions in more detail, the human resources that would be available to teach in an institution of higher education, as well as the spatial and financial prospects, the Commission put forth a proposal to the Ministry of Education concerning the founding of a University in Skopje.

The first institution of higher education in Macedonia was the Faculty of Philosophy, with two Departments: the Department of History-Philology and the Department of Natural Sciences. In June 1946 the Minister of Education assigned a new Commission, which was directly involved in the preparations for the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje. Besides the members that made up the previous Commission, this one also consisted of Ljuben Lape, assistant Minister of Education, and, later on, Jovan F. Trifunoski, a teaching assistant at the University in Belgrade. The members

Предлог од министерството за просвета на НР. Македонија за професори и асистенти на
Филозофскиот факултет во Скопје од март 1946 година.

Proposal by the Ministry of Education of the People's Republic of Macedonia concerning
professors and teaching assistants at the Faculty of Philosophy in Skopje, March 1946.

Сматрамо да не можемо рачунати, за ову годину, са отварањем свих група и попуњавањем свих катедри на Филозофском факултету, али ималимо да треба покрај хуманистичких група неизоставно отворити и извесне групе природних и егзактних наука, имајући у виду да нама претстоји проширивање самог Универзитета и отварање све већег броја стручних школа, за које је потребан одговарајући кадар.

Прилажемо први наш конкретни предлог предвидених група и личности за Филозофски факултет. При том нагласаваме да за већину лица, који нису Македонци, немамо података о њиховим научним и моралним квалификацијама, ради чега молимо Комитет да нам да о њима своје мишљење. Исто тако ми смо се зауставили на личностима из Београд, док нисмо имали могућности да узмемо у обзир извесне луѓе из других наших центара.

Математика: д-р Драгослав Митриновић, чиновник Министарства просвете Србије;
д-р Константин Орлов, проф. гимназије у Београду;

Јоже Улчар, наставник на курсу за прогимназијалне учитеље у Скопљу;

Физика: Михаило Митковић, проф. директор гимназије у Бупрџи;
д-р Владислав Деметријевић, доцент физике у Београду;
Јордан Печчија, директор курса за прогимназијалне учитеље у Скопљу;

Хемија: д-р Александар Дамаски, на раду у Војној одећи-Београд;

Иврил Једачић, наставник V Мушке гимназије у Београду;

Биологија: д-р Китанов, доцент Аграрног факултета у Софији;
Петар Никошов, директор Природно-научног музеја у Скопљу;

д-р Иван Петровски, в.

Јаз Козински, чиновник Прир.-науч. музеја у Скопљу;
Славко Ханија, директор Хидро-биолошка станице у Охриду;

Торбе Силиповски, чин. Зем. института у Скопљу;

Географски
Институт
Београд

Географија: д-р Брашко Миловановић, на раду у Геолошком институту у Београду;

д-р Коста Петковић, в. професор Универ. у Београду
Александар Малахов, директор Геолог. инстат. у Скопљу

Географија: д-р Војислав Радовановић, ред. проф. Универ. у Београду;
д-р Атанасије Урошевић, доцент Унив. у Београду;
Јован Трифуновић, асистент Унив. у Београду;

Народна језик:

д-р Кирил Мирчев, в. проф. Универ. у Софији;
Крум Тешев, инструктор Мин. просвете у Скопљу;
Војислав Илијевски-Илић, проф. гимназ. у Београду
Елије Тенаски, начелник Мин. проsv. у Скопљу;

Књижевност: д-р Харалампие Пољанкович, асист. Унив. у Београду;

Васа Илијоски, чинов. Народ. библ. у Скопљу;

д-р Торбе Кивановић, бивши асистент Унив. у Скопљу;

Словенски језик:

д-р Радослав Беликовић, доцент Унив. у Београду;
Петар Митровић, лектор Унив. у Београду;
д-р Кирил Тараповски, асист. Унив. у Београду.

Кривоше
Илић

Класични јазици: д-р Михаило Петрушевски, чиновник Министарства просвете у Скопљу;
Анастас Таховски, директор гимназиј у Ресну;
Берта Јосифовска, проф. рими. у Скопљу;

Романска група: д-р Тодор Шолтрајков, чинов. Мин. просвете-Скопље
Марсел Ларо, лектор за француски, у Скопљу;

Историја: Дубан Јане, проф. Мин. просвете у Скопљу,
Димчо Кочо, директор Музеја у Скопљу;
Татомир Вукановиќ, шеф одела за културу Мин. Србије-Београд;
д-р Борис Благојевиќ, секретар Трг. коморе у Скопљу;
д-р Владимир Поповиќ, пенз. доцент Унив. у Београду;

Упоредна књижевност: д-р Војислав Турзиќ, проф. Учитељ. школе у Крагујевцу;

Етнологија: Бранислав Ристиќ, кустос Етнограф. музеја у Београду;
Бера Илиќова, кустос музеја у Скопљу;

Педагогика: Микиши Кољук Иван, директор Учит. школе у Београду;
Владо Грујиќ, проф. Учит. школе у Скопљу;

*B. Popovitch -
M. Popovitch*

Поред овога предлажемо и по једног лектора за словенске језике, за албански, турски, арменски, италијански, енглески, немачки.

Молим Комитет да што пре узме у претрас овај предлог и да га достави Министарству просвете, како би се могло што пре образовати матицу Универзитета у Скопљу.

Смрт фашизму-слобода народу!

29 март 1946 год.
Београд

Министар просвете
Народна република Македонија,

и кадровски прашања. Во ноември 1946 година посебен матичен одбор кој бил претходно формиран од страна на еминентни професори од Загребскиот и Љубљанскиот универзитет го одобрил назначувањето на првите осум професори на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Скопје и тоа Борис Китанов, д-р Драгослав Митриновиќ, д-р Фран Петре, д-р Михаил Петрушевски, д-р Харалампие Поленаковиќ, д-р Васо Томановиќ, д-р Атанасије Урошевиќ и д-р Ѓорѓи Шоптрајанов. За прв декан на Филозофскиот факултет бил избран д-р Михаил Д. Петрушевски (Битола, 1911 – Скопје, 1990).

Од 1 до 5 септември 1946 година заинтересираните идни студенти можеле да се пријават на Филозофскиот факултет. Првите предавања биле одржани на 16. декември 1946 година. Факултетот официјално започнал со работа на 29. ноември 1946 г.

Филозофскиот факултет извршува една исклучително хетерогена наставна и научна дејност. Во 1946 година наставата се изведува во четиринаесет наставни групи (филозофија, педагогија, историја, историја на уметност, етнологија, славистика, македонски јазик и литература, романска филологија, класична филологија, математика, физика, хемија, биологија и географија). На факултетот функционираше два оддела: Хуманистички и Природно – математички.

Во учебната 1946/47 година кога отпочнува со својата дејност по Втората светска војна на Филозофскиот факултет се запишале 469 студенти. Во овој период Филозофскиот факултет е единствената високообразовна институција во тогашна Народна Република Македонија. Во следните години бројот на запишани студенти умерено се намалувал пред се заради

of the Commission diligently worked on the basic organizational and staff issues. In November 1946, the first eight professors to teach at the Faculty of Philosophy at the University in Skopje were approved by a special Board that had been previously formed, comprising of renowned professors from the Universities of Zagreb and Ljubljana. The eight professors who had received approval were the following: Boris Kitanov, Dr. Dragoslav Mitrinović, Dr. Fran Petre, Dr. Mihail Petruševski, Dr. Haralampie Polenaković, Dr. Vaso Tomanović, Dr. Atanasije Urošević, and Dr. Gjorgji Šoptrajanov. Dr. Mihail D. Petruševski (b. Bitola, 1911 – d. Skopje, 1990) was elected the first Dean of the Faculty of Philosophy.

Students who were interested in enrolling at the Faculty of Philosophy could do so from September 1 to September 5, 1946. The first lectures were held on December 16, 1946; the Faculty officially started with work on November 29, 1946.

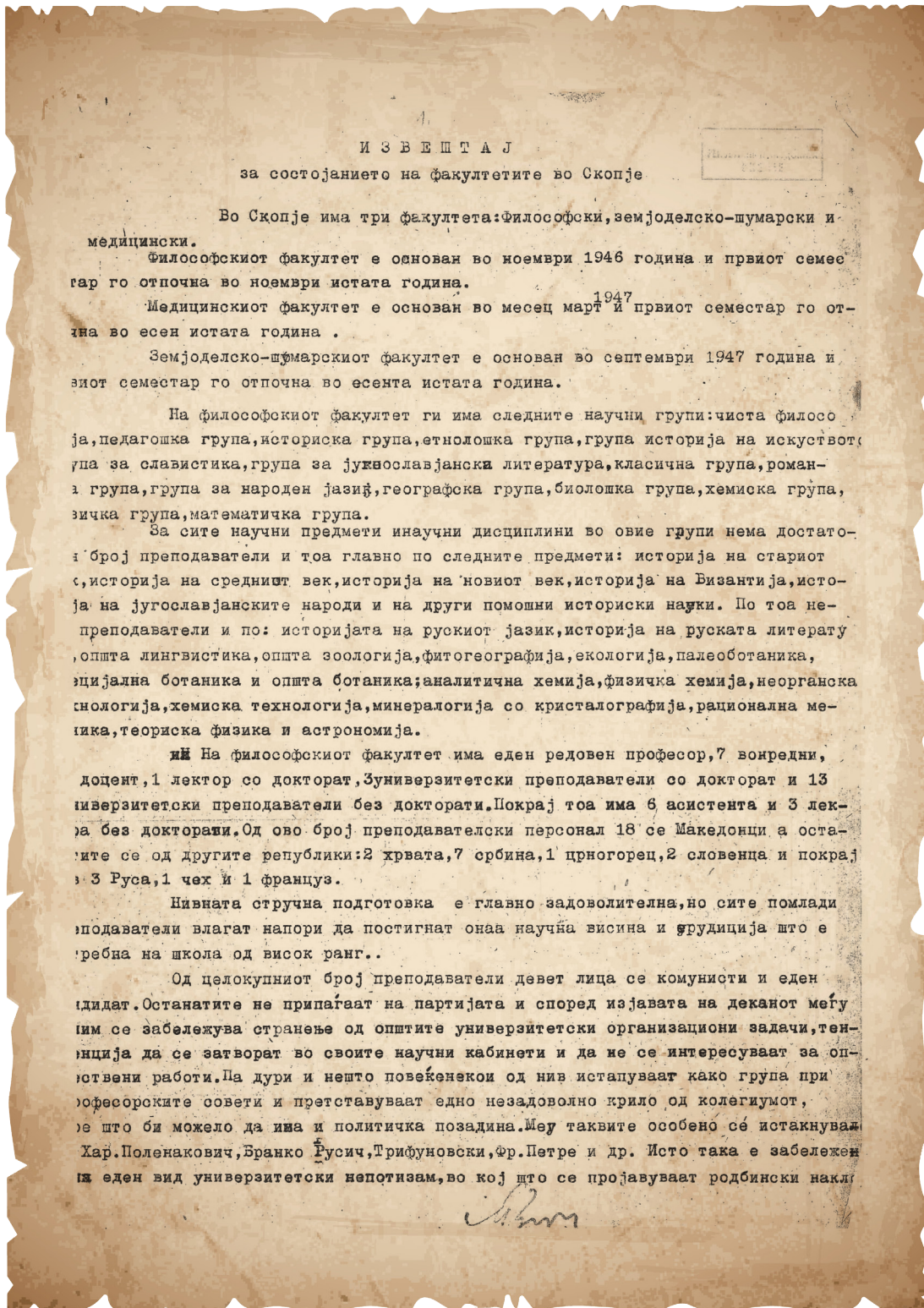
The Faculty of Philosophy continues to carry out exceptionally diversified educational and scientific activity. In 1946, there were 14 different studies offered at the Faculty of Philosophy (Philosophy, Pedagogy, History, Art History, Ethnology, Slavic Studies, Macedonian Language and Literature, Romance Philology, Classical Philology, Mathematics, Physics, Chemistry, Biology, and Geography). There were two Departments at the Faculty: the Department of Humanities and the Department of Natural Sciences.

In the academic year 1946/47, when the Faculty resumed its activities after the end of WWII, there were 469 students enrolled. At this time, the Faculty of Philosophy was the sole institution of higher education in the then People's Republic of Macedonia. In the following year, the number of students enrolled saw a gradual decrease, mainly as a result of other Faculties opening up in Skopje; 1947 is the year when

Извештај на владата на НР. Македонија од 1948 година за кадровскиот потенцијал на Филозофскиот факултет во Скопје.

Report by the Government of the People's Republic of Macedonia concerning the human resources at the Faculty of Philosophy in Skopje, 1948.

ности при избирањето на нови преподаватели.

Наставата е уредна и редовна. Учебниците се од нови изданија и се општо-приемени во сите факултети на Југославија. Професорскиот форум не направил никаков анализ на оние хуманитерни предмети чија што содржина би требало да се приспособи кон новите диалектичко-материјалистички методи на предавање и и методи на ~~живи~~ научни испитувања. Преподавателите засега се старајат да дадат континуитет во науките во токот на сите семестри и никој досега не пре подавал само чисто свои студиски проблеми.

Одделни научни работи никој не издал.

Со идеолошко политичко надигање се занимаваат систематски само комунистите.

Големи тешкотии во наставата претставуваат тесните простории и неснабдените научни збирки и кабинети. Атоа доваѓа поради немањето на достаточен број инострани девизи и тешкото добивање на визи за странство.

Зградата на философскиот факултет е во токот на зидање но не е уште оспособена за употреба.

Во медицинскиот факултет персоналот исто така не е достаточен.

За првата и втората година нема преподаватели по Биологија и физика. За биологија биле беле Борис Китанов, кој што си отиде во Бугарија и сега тој предмет го предава по невоља преподавателот по хистологија. Исто така нема преподавател по физика но студентите слушаат на философскиот факултет.

За трета и четврта година треба да се напомене дека нема преподавател по интерна преопедтика, патологија, микробиологија педијатрија, судска медицина, инфективни болести, ортопедија а потребни се професори по гинекологија рентгенологија, радиотерапија и хидроклиматологија, пол. економија и руски јаз.

Од поправите професори не може да се врати од Бугареја Аријадна Димитрова по биологија и Д-р Никола Донеv по физиологија кои што изјавиле дека сакале да се вратат, а Д-р Ангел Калајчиев, доцент по биохемија не сака да дојде/комунист/

Од другите преподавателски кадрови, повикани од нашите Републики го напуштиле факултетот Д-р Кнежевич и неговата жена асистент по патологија родом од Хрватско, проф. Марио Крмпотич и проф. Лушички Карло.

Од останатите редовни професори има 5; вонредни - 4; доценти - 7 и хонорарни - 1. Од нив македонци се 8, хрвати - 3 словенци - 2, срби - 3 и ~~руски~~ рус - 1.

Од целиот број комунисти се 2 /Боздов и Б.Спиров/. Се претполага дека бил комунист и проф. Никетич и Атанацкович

Целиот персонал научно стои високо и според мнението на деканот кафедрата по хирургија е денеска најдобрата во Југославија.

Специјално издадени студии има само проф. Јузбашич за реваскуларизацијата на бубрезите, печатено во Швајцарија/женевската академија на науките/ овој научен труд е започнат во Швајцарија и е завршен во Скопје оваа година Исто така Д-р Манчев специјалист за дечии болести има голема научна статија

отварањето и другите факултети во Скопје, во 1947 година отпочнуваат со работа Медицинскиот и Земјоделско – шумарскиот факултет. Факултетот до крајот на четириесетите години, но и подоцна се соочувал со низа организациони, просторни и кадровски проблеми. Првенствено се соочувал на значаен недостаток на наставно-научен кадар. Голем бил бројот на предметите за кои немало наставници.

Покрај речиси хроничниот недостаток на наставен и соработнички кадар за релативно брзо време факултетските катедри вработувале професори и особено асистенти. Во учебната 1949/50 година на факултетот работеле само седум асистенти, додека во 1956/57 бројот на асистенти се зголемил на 42. Во истата учебна година предавањата на Филозофскиот факултет ја изведувале 50 професори. Просечно на еден професор имало 36 студенти.

the Medical School opened its doors to students, as well as the Faculty of Agriculture-Forestry. Up to the end of the 1940s, and later, too, the Faculty faced a number of problems, organizational-, spatial, and staff-wise. The primary problem it had to deal with, though, was the lack of academic personnel; a great number of subjects had nobody to teach them.

Despite the chronic problem with academic personnel and other faculty, there did seem to be a relatively swift succession of new professors and especially teaching assistants being employed in the various Departments. In the academic year 1949/50, there were only seven teaching assistants working at the Faculty, while in 1956/57 that number had increased to 42. During that same year, there were 50 professors teaching at the Faculty of Philosophy; there were, on average, 36 students per professor.

УЧЕБНА ГОДИНА ACADEMIC YEAR	СТУДЕНТИ STUDENTS	НАСТАВНИЦИ PROFESSORS	АСИСТЕНТИ TEACHING ASSISTANTS
1949/50	827	44	7
1950/51	981	51	18
1951/52	1 239	52	21
1952/53	1 362	43	26
1953/54	1 383	42	36
1954/55	1 566	50	37
1955/56	1 636	44	42
1956/57	1 794	50	42

Број на студенти, наставници и асистенти на Филозофскиот факултет во текот на педесетите години.

Number of students, professors and teaching assistants at the Faculty of Philosophy during the 1950s

При отпочнувањето со работата Филозофскиот факултет бил сместен во повеќе различни згради. Деканатот се наоѓал во просториите на Народната библиотека, додека

At the start of its work, the Faculty of Philosophy was accommodated in a number of different buildings. The Dean's Office was located in the National Library, while classes were

предавањата биле организирани во повеќе други институции во Скопје, (Поштенскиот дом, Природонаучниот музеј). На Филозофскиот факултет на почетокот на учебната 1948/49 година работеле еден редовен, седум вонредни професори и еден доцент. Наставата ја изведувале и тројца универзитетски предавачи со докторат и дури тринаесет предавачи без докторат. На факултетот вежбите ги изведувале шестмина асистенти. Од вработените наставници и асистенти половината биле од Македонија, а останатите од другите југословенски републики.

Во учебната 1950/51 година вкупниот број на студенти на Филозофскиот факултет се зголемил на 981, односно 40% од вкупниот број на студенти на скопскиот Универзитет. Во првите години најголем бил интересот за студирање на групите за македонски јазик и литература, педагогија, историја, географија, и хемија.

organized in various other institutions around Skopje (the Postal hotel, the Museum of Natural Sciences). In the academic year 1948/49, there were nine professors employed at the Faculty of Philosophy – one full-time professor, seven associate professors, and one assistant professor. Also involved in the teaching of classes were three lecturers with a PhD, and 13 more without. The tutorials were held by six teaching assistants. Out of all the academic personnel working at the Faculty, half of them were from Macedonia, and the remaining ones were from the other Yugoslav republics.

In the academic year 1950/51, the number of students enrolled at the Faculty of Philosophy increased to 981, that is, 40% of all the students at the University in Skopje. In the beginning the students showed the greatest interest in studying Macedonian Language and Literature, Pedagogy, History, Geography, and Chemistry.

	1954/55	1955/56	1956/57
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ FACULTY OF PHILOSOPHY	1 556	1 636	1 794
ХУМАНИСТИЧКИ ОТСЕК HUMANITIES	1 047	1 169	1 334
ФИЛОЗОФСКА ГРУПА PHILOSOPHY	35	35	39
ПЕДАГОШКА ГРУПА PEDAGOGY	132	198	225
ИСТОРИСКА ГРУПА HISTORY	270	271	267
ИСТ. НА УМЕТНОСТ ART HISTORY	4	/	/
ЕТНОЛОШКА ГРУПА ETHNOLOGY	3	/	/
МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК MACEDONIAN LANGUAGE AND LITERATURE	360	443	513

СЛАВИСТИКА SLAVIC STUDIES	4	9	14
РОМАНСКА ФИЛОЛОГИЈА ROMANCE PHILOLOGY	177	202	268
КЛАСИЧНА ФИЛОЛОГИЈА CLASSICAL PHILOLOGY	12	11	8
ПРИРОД. МАТ. ОТСЕК NATURAL SCIENCES	519	467	460
МАТЕМАТИЧКА ГРУПА MATHEMATICS	83	76	76
ФИЗИЧКА ГРУПА PHYSICS	57	46	47
ХЕМИСКА ГРУПА CHEMISTRY	134	143	163
БИОЛОШКА ГРУПА BIOLOGY	98	81	77
ГЕОГРАФСКА ГРУПА GEOGRAPHY	147	121	97

Вкупен број на студенти на Филозофскиот факултет по оддели и групи во средината на педесеттите години.

Total number of students enrolled at the Faculty of Philosophy per Department and field of study in the mid-1950s

Потребите на општеството, особено потребите од наставен кадар во основните и средните училишта наложувале бројот на студентите на Филозофскиот факултет да се зголемува. Десет години по отпочнувањето со дејноста по Втората светска војна бројот на студенти се зголемил на 1721, од кои 1269 студенти на Хуманистичкиот оддел и 542 студенти на Природно-математичкиот оддел. Дипломираните студенти биле исклучително потребни на македонското општество кое ги развивало своите институции. Филозофскиот факултет создавал пред сè кадар за основните и средните училишта, како и за институциите од културата. Бројот на запишани и дипломирани студенти на факултетот брзо се зголемувал. Во 1948 година на Филозофскиот факултет дипломирале шест студенти. Тоа биле првите дипломирани студенти во Македонија,

The needs of society, especially the need for qualified teaching staff in the primary and secondary schools, resulted in an increase in the number of students enrolling at the Faculty of Philosophy. Ten years after starting out again after WWII, the number of students had increased to 1,721; 1,269 students were enrolled in Humanities and 542 students in Natural Sciences. These graduates were essential for Macedonian society, which was in the midst of developing its institutions. The Faculty of Philosophy was producing, above all, teachers for the primary and secondary schools, as well as staff for the institutions in the sphere of culture. The number of students enrolled, as well as the number of graduates, was rapidly growing. In 1948, six students graduated from the Faculty of Philosophy. They were the first graduates in Macedonia, to

на еден македонски факултет. Следната 1949 година дипломираше осум студенти, а во 1957 година на факултетот дипломираше 194 студенти. Вкупно во првата деценија од делувањето на Филозофскиот факултет во тогашна НР Македонија дипломираше 820 студенти, кои веднаш се вклучувале во институционалниот развој на Македонија, како и на другите тогашни југословенски републики.

Во првата повоена деценија најмногу дипломирани студенти имало на групата за Македонски јазик и јужнословенска книжевност 155 студенти. Истовремено тогаш младата македонска република се здобила и со 26 дипломирани филозофи, 67 педагози, 100 историчари, 28 историчари на уметност и 2 класични филолози. Една од карактеристиките на работата во првата повоена деценија на Филозофскиот факултет, пред се на Хуманистичкиот оддел е дека половина од студентите биле со вонреден статус, одосно студенти кои паралелно студирале и работеле. Ова особено било карактеристично за групите Филозофија, Педагогија и Историја.

graduate from a Macedonian Faculty. In the following year, 1949, eight students graduated, while in 1957, that number had increased to 194. In the first decade of its work, the Faculty of Philosophy in the then PR Macedonia produced 820 graduates, who immediately took part in the institutional development of Macedonia, as well as that of the other Yugoslav republics.

In the first post-war decade, the largest number of graduates, 155, came from the Macedonian Language and South Slavic Literature group. At the same time, the newly-created Republic also had 26 Philosophy graduates, 67 pedagogues, 100 historians, 28 art historians, and two classical philologists. An interesting characteristic in the work of the first post-war decade of the Faculty of Philosophy was that half of the students enrolled in Humanities were part-time students, that is, they were working and studying at the same time. This was especially common in the Departments of Philosophy, Pedagogy, and History.

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
ВКУПНО TOTAL	6	8	48	53	59	74	105	104	169	194
ХУМАНИСТИЧКИ ОДДЕЛ HUMANITIES	2	8	29	26	26	28	75	72	121	123
ПРИРОД. МАТ. ОДДЕЛ NATURAL SCIENCES	4	/	19	27	33	46	30	32	48	71

Број на дипломирани студенти на Филозофскиот факултет во периодот 1948–1957 г.

Number of graduates at the Faculty of Philosophy during the 1948–1957 period

На Филозофскиот факултет се работело и на квалитативно подобрување на наставата и на научно-истражувачката работа.

The Faculty of Philosophy made every effort to make improvements in both the spheres of teaching and scientific-research. The number of books in the

Библиотечниот фонд постојано се зголемувал, се отварале нови читални, а се поголем број на професори и асистенти заминувале на научна специјализација во странство.

Речиси паралелно со отпочнувањето на работата на Филозофскиот факултет по Втората светска војна започнало и студентското организирање.

Студентите на скопскиот универзитет започнале со објавување на нивното гласило *Студентски збор* во 1949 година, во чие издавање најголем ангажман имале токму студентите од Филозофскиот факултет. До 1953 година *Студентски збор* се објавувал повремено и со прекини, а од 1953 година започнал да излегува по два пати месечно.

Филозофскиот факултет е вграден во основата на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“. Во овој контекст ќе ја споменеме и Универзитетската печатница како исклучително важен сегмент за функционирањето на Универзитетот и како еден од сегментите за негово потполно дообликување како наставно-научен центар. Од 1 јануари 1958 година печатницата на Филозофскиот факултет со одлука на Универзитетската управа, а во согласност со управата на Филозофскиот факултет била ставена под надлежност и управа на Универзитетот. Со средства на Извршниот совет била набавена современа печатарска опрема, а со реорганизацијата на печатницата се зголемил обемот, вредноста и квалитетот на нејзината работа. Во првата година откако печатница била под надлежност на Универзитетот биле отпечатени повеќе универзитетски скрипти и учебници, како и научни списанија: *Жива антика*, *Македонски јазик*, потоа *Универзитетскиот гласник* и др. Дел од овие списанија дотогаш се печателе надвор од републиката.

Споменатата потреба од наставно-научен кадар условувала на Филозофскиот факултет, како и

libraries constantly increased, new reading rooms were opened, and more and more professors and teaching assistants did their specializations abroad.

At the same time the Faculty of Philosophy resumed its activities after the end of WWII, the students also began to organize themselves. In 1949 the students at the University in Skopje issued their journal, *Studentski zbor*, in whose publication it was the students from the Faculty of Philosophy who put in the most effort. The journal came out sporadically until 1953, from which time it began to come out twice a month.

The Faculty of Philosophy is integrated in the foundations of the “Ss Cyril and Methodius” University. In this context we shall also mention the University press as an exceptionally significant segment in the functioning of the University, as well as one of the segments for its complete transformation into a center of education and science. A resolution passed by University management, in accordance with the Faculty management, placed the Faculty of Philosophy press under the authority and rule of the University starting from January 1, 1958. The Executive Board provided the financial means for the acquisition of modern printing equipment, while the reorganization of the press resulted in an increase in its activity, value, and in the quality of its work. In the first year that the press was under the University management, a number of works were published – study guides and course books, as well as scientific journals: *Živa Antika*, *Makedonski jazik*, then *Univerzitetски glasnik*, and so on. Some of these journals had been published abroad up to that time.

The previously-mentioned need for academic personnel meant that the Faculty of Philosophy, as well as the

на целиот Универзитетот, да бидат ангажирани лица без потребните научни титули, заради што бројот на предавачите на факултетите бил прилично висок. Голем бил и бројот на хонорарни наставници без чие ангажирање не би можела да се изведува наставата по повеќе предмети. Дел од хонорарните наставници биле ангажирани од другите универзитети во тогашна Југославија.

На почетокот на работата на Универзитетот критериумот при доделување на наставно-научни звања на факултетите бил мошне различен. Покрај доделување на звања врз основа на остварената наставна и научно-истражувачка работа, предвид биле земани и други ангажмани, како организирање на катедрите на факултетите, но и критериуми кои биле прифатливи за тогашниот општествен систем како „залагање во изградбата на социјализмот“, така и одредени морално-политички квалификации. Покрај тешкотиите, Филозофскиот факултет постепено се развивал, наставниот процес на факултетот се одвивал според утврдената динамика, а научната дејност постепено се интензивирала. Меѓутоа, функционирањето на факултетот во повеќе оддели и групи со прилично хетерогени научни области претставувал прилично сложен процес. Затоа во својот годишен извештај за 1957 г., Деканот на Филозофскиот факултет д-р Г. Флумијани истакнал дека во интерес на понатамошниот напредок факултетот треба да се раздели на два факултети Филозофски и Природно-математички. Вакво барање било упатено до универзитетските органи и надлежните државни институции. Барањето било прифатено и од 1958 година природно-математичкиот оддел прераснал во посебен Природно-математички факултет. Филозофскиот факултет и во следната деценија продолжил да се развива и структурно и кадровски.

University, employed people without the necessary academic titles; a reason why the number of professors at the Faculties was relatively high. There were also numerous part-time professors, without whom it would not have been possible to organize classes for a number of courses. Some of these part-time professors were employed at other Universities in Yugoslavia.

At the beginning, the criteria for gaining an academic title in the context of teaching and conducting research were quite diverse. Apart from receiving a title on the basis of achievements in teaching and scientific research, a number of other factors were taken into consideration, such as how the Departments were organized within the Faculties, as well as criteria which were acceptable for the social system of the time, such as “a commitment to the development of Socialism”, as well as certain moral and political qualifications.

Despite the challenges, the Faculty of Philosophy continued growing, the teaching process moved along the set pace, while the scientific activity was gradually increasing. However, the existence of numerous departments and groups with rather diverse fields of study at the Faculty was a rather complex matter. For this reason, the Dean of the Faculty of Philosophy, Dr. G. Flumiani, noted in his annual report of 1957 that it would be in the best interests of the Faculty in the context of continued growth and progress to separate into two distinct Faculties – Faculty of Philosophy and Faculty of Natural Sciences. This request was sent to the University authorities and the relevant state institutions. The request was approved and from 1958 the Department of Natural Sciences grew into a separate Faculty of Natural Sciences. In the following decade, too, the Faculty of Philosophy continued to expand and evolve both in terms of

Годишен извештај на деканот на Филозофскиот факултет Г. Флумијани и факултетската управа за учебната 1956/1957 година.

Annual report by the Dean of the Faculty of Philosophy, G. Flumiani, and the Faculty administration for the academic year 1956/7.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

на Факултетската управа за работата на Филозофскиот факултет во Скопје во текот на учебната 1956/57 год.

Десетгодишните материјални напори на целата наша заедница и на народната власт, како и несебичното залагање на нашиот наставнички колектив дадоа веќе на полето на наставата и научната работа очигледни, иако скромни резултати, кои нè исполнуваат сите нас со гордост. Учебната 1956/57 година можеме да ја означиме како година во којашто целокупната дејност на нашиот Факултет се одвиваше под досега најповолни услови. За тоа речито зборуваат годишните извештаи на катедрите, кои скоро еднодушно одбележуваат општо подобрување на условите за работа, и наставата на повеќето од катедрите веќе се приближува кон својата конечна заокруженост, што, секако ќе се одрази позитивно на стручната спрема на студентите. Со осетното збогатување на библиотеките, уредувањето на нови читални и пополнувањето на инвентарот, од ден на ден се создаваат сè поповолни услови за нормална работа. Можда би било тука уместо да се подвлече дека во оваа учебна година дипломираа досега најголем број студенти — 194.

Се разбира, со ова не е речено дека е веќе сè сторено и дека нема проблеми кои ќе треба и натака упорно да се решаваат. Битно е притоа што се средуваат основните услови и што е израмнет патот за натамошниот нормален развој на нашиот Факултет.

I. СТУДЕНТИ

1). *Бројна состојба на студентите.* Оваа учебна година во зимскиот семестар на Хуманитарниот оддел се запишани 633 редовни и 636 вонредни студенти, а на Природно-математичкиот оддел 439 редовни и 13 вонредни студенти, или вкупно 1721.

Во летниот семестар бројот на запишаните студенти е помал, особено на Хуманитарниот оддел: запишани се 598 редовни и 623 вонредни студенти. Тука се покажани и но-

возапишаните 31 редовни и 59 вонредни студенти. На Природно-математичкиот оддел бројот на запишаните студенти во летниот семестар е скоро ист како и во зимскиот: 441, од кои 427 се редовни и 14 вонредни студенти. Во летниот семестар на двата оддела се запишаа 1662 студенти.

Запишувањето на студентите се одвиваше според Одлуката на Извршниот совет на ФНРЈ. Се примаа ученици со свршена гимназија и учителска школа, а со решение на Факултетскиот совет им беше одобрено запишување и на некои ученици со свршени стручни школи. Такви ученици се запишаа само на некои групи од Хуманитарниот оддел. Од страна на Советот на нашиот Факултет за нив не беа пропишани некои посебни услови туку беа направо запишувани.

2). Испити и испитни резултати

Редовни студенти. Од вкупно пријавените 1714 испити на Хуманитарниот оддел се положени со оценка десет 156, со девет 164, со осум 218, со седум 260, со шест 292, или вкупно се положени 1090 испити; паднале 231, се откажале 338, или вкупно не положиле 569. На Природно-математичкиот оддел од вкупно пријавените 2316 се положени со оценка десет 143, со девет 129, со осум 257, со седум 275, со шест 351, или вкупно се положени 1152 испити; паднале 415, се откажале 562, или вкупно не положиле 971 студент.

Вонредни студенти. Од пријавените 664 испити на Хуманитарниот оддел се положени со оценка десет 33, со девет 30, со осум 74, со седум 97, со шест 101, или вкупно се положени 335; паднале 75, се откажале 187, или вкупно не положиле 262. На Природно-математичкиот оддел од 46 пријавени испити положени се со оценка девет 3, со осум 4, со седум 9, со шест 9, или, вкупно се положени 25; паднале 5, се откажале 15, или вкупно не се положени 20 испити.

Во таблиците, приложени на крајот на извештајов, во прегледот за положени испити е прикажан и еден број невратени пријави. Тоа доаѓа како последица на тоа, што некои катедри не ги враќаат сите пријави во Деканатот. Се разбира, ова прашање треба да се уреди, за да се избегнат слични повторувања во идната учебна година.

Во бројките за испитните резултати е земена во евиденција и јунската испитна сесија од минатата учебна година, а јунската испитна сесија од оваа година ќе се покаже во годишниот извештај за идната година.

Како што се гледа, во споредба со пријавените испити од минатата година бројот на пријавените испити е многу поголем. Така напр., додека во минатата учебна година бројот на пријавените испити изнесуваше 3993, во оваа учебна година тој изнесува 4740. Меѓу другото, тоа е резултат и на вовед-

дувањето на услови за запишување (за запишување во V семестар треба да се положени сите испити од прва година, а за во VII семестар и од втора година), со што бројот на пријавените испити сè повеќе расте. Навистина, бројот на пријавените испити е поголем, но затоа пак не е помал ни бројот на оние што паднале на испит и што се откажале од полагањето на испитот. Така, во минатата учебна година бројот на студентите што паднале на испит изнесуваше 550 и што се откажале 866; оваа учебна година паднале 826, а се откажале 1102.

3). *Апсолвенти*. Бројот на студентите што апсолвираа во оваа учебна година изнесува 218. Од нив, на Хуманитарниот оддел апсолвираа како редовни студенти 124 и како вонредни 32, а на Природно-математичкиот оддел 62 редовни студенти, или, вкупно апсолвирале како редовни студенти 186, а како вонредни 32.

Овој број апсолвенти за оваа учебна година е покажан според бројот на студентите што апсолвираа во месец јануари и оние што запишале осми семестар во летниот семестар, кои ги сметаме како апсолвенти, бидејќи податоците претставуваат состојба на 31 мај 1957 година, а оверата на летниот семестар започна на 1 јуни.

Кога на овој број апсолвирани студенти ќе го додадеме и бројот на апсолвентите што апсолвирале порано, а сè уште не дипломирале, тогаш вкупниот број на апсолвенти на нашиот Факултет, до 31 мај 1957 година, изнесува на Хуманитарниот оддел 548, а на Природно-математичкиот оддел 330. Во вкупниот број на апсолвентите не е покажан бројот на дипломираните студенти.

Бројот на заостанатите испити на апсолвентите не е сосема ист на двата оддела: на Хуманитарниот отсек има повеќе со еден, два и три заостанати испити, а на Природно-математичкиот оддел и со повеќе заостанати испити. Или, во бројки, на Хуманитарниот оддел, со еден заостанат испит 122, со два 153, со три 138, со повеќе заостанати испити 126, а на Природно-математичкиот оддел, со еден заостанат испит 33, со два 29, со три 44, со повеќе заостанати испити 222 студенти. Од постарите генерации има апсолвенти што немаат положено ниеден испит. Тоа се апсолвенти што апсолвирале до учебната 1952/53 година, до кога според Правилникот за режимот на студиите на нашиот Факултет можеше да се апсолвира и без положени испити.

4). *Дипломирани студенти*. Во оваа учебна година на нашиот Факултет дипломираа 194 студенти. Од нив на Хуманитарниот оддел дипломираа 137, а на Природно-математичкиот оддел 57 студенти. Инаку, од оснивањето на Факултетот па сè до 31 мај 1957 година вкупно дипломирале 744. Оваа учебна година, бројот на дипломираните студенти

Финансиските вложувања од страна на државата во високото образование и во науката од крајот на шеесеттите години биле на едно завидно ниво. Ваквиот развој довел во текот на седумдесетите години на факултетот да отпочнат со наставна и научна дејност повеќе групи од општествените и хуманистичките науки. Во 1974 година филолошките наставни групи ќе се одделат во посебен Филолошки факултет. Во учебната 1977/78 година наставата започнала да се реализира според нови наставни програми, преку кои се настојувало да се обезбеди единство на наставната, научната и апликативната дејност. Во согласност со таквите тенденции дотогашните катедри прераснале во наставно-научни групи на Филозофскиот факултет. Една деценија подоцна наставно-научните групи прераснале во Инститүти. Во 1973 година на Филозофскиот факултет била продолжена наставата на студиската група по Историја на уметност со Археологија, која како посебна наставна група делувала до 1951 година. Следната 1974 година студиите ги започнале студентите од првата генерација по Психологија. Во 1975 година започнале и студиите по Социологија и Општонародна одбрана и општествена самозаштита. Кон Филозофскиот факултет била припоена и дотогашната Висока школа за социјални работници, која во учебната 1987/88 година прераснала во посебна наставно-научна група. Со одлука на универзитетските органи дотогашната Катедра за одбрана и заштита при Универзитетот во 1977 година била припоена кон Филозофскиот факултет, која од почетокот на деведесетите години делува како Катедра за дефендологија. Истата година и Катедрата за марксизам станала дел од факултетот. Во учебната 1989/90 со севкупните општествени реформи и промените на наставните планови, оваа катедра се трансформирале во Катедра за хуманистички студии. И во текот на

organization and in staff. The financial assistance the state endowed in higher education and in science from the end of the 1960s was nothing to scoff at. Such progress resulted in the Faculty introducing a number of other Departments from the Humanities and Social Sciences spheres during the 1970s. In 1974, the groups involved in philological studies separated into a Faculty of their own – the Faculty of Philology. In the academic year 1977/78, lectures were realized according to new programs, which aimed to provide a unified educational, scientific and applied activity. In accordance with these tendencies, the Departments turned into educational-scientific units within the Faculty of Philosophy. One decade later, these educational-scientific units evolved into Institutes. In 1973, the studies in Art History and Archaeology resumed, which had functioned as a separate group until 1951. In the following year, 1974, the first generation of Psychology students began their studies. The year 1975 marked the start of studies in Sociology and General Defense and Social Self-Protection. The Social Workers' College attached itself to the Faculty of Philosophy, and in the academic year 1987/88 it evolved into a unit of its own. In 1977, the University management passed a resolution to integrate the Department of Defense and Protection within the Faculty of Philosophy, which has been functioning as the Department of Defendology from the 1990s. In that same year, the Department of Marxism became a part of the Faculty. In the academic year 1989/90, as a result of all the social reforms that were taking place, as well as the changes that the curricula underwent, this Department transformed into the Department of Humanities. During the 1990s, the Faculty of Philosophy continued to expand its educational

деведесетите години Филозофскиот факултет продолжил да ја проширува наставно-научната дејност. Во рамките на Институтот за педагогија започнува со работа посебна насока за Дефектологија, која во учебната 1996/97 прераснува во посебен Институт за дефектологија, денес Институт за специјална едукација и рехабилитација. Во согласност со новите општествени текови Институтот за одбрана го рedefинира карактерот на своите студии продолжувајќи да работи како Институт за одбранбени и мировни студии, а подоцна Институт за безбедност, одбрана и мир. Од учебната 2000/2001 година на Институтот за историја со настава започна нова насока за Историја со архивистика.

Во учебната 2008/2009 со настава започнува првата генерација на Институтот за Родови студии. Институтот за Семејни студии започнува со работа во учебната 2014/2015 година. Во рамките на постојните институти на Филозофскиот факултет студентите своето високо образование може да го оформуваат и на студиските програми по Меѓународни и интеркултурни студии, Приватна и корпоративна безбедност и Андрагогија. Денес на Филозофскиот факултет наставно-образовната и научно-истражувачката дејност ја остваруваат дванаесет институти: Институт за филозофија; Институтот за педагогија; Институт за историја; Институт за историја на уметност и археологија; Институт за класични студии; Институт за психологија; Институт за социологија; Институт за безбедност одбрана и мир; Институт за социјална работа и социјална политика; Институт за Специјална едукација и рехабилитација; Институт за родови студии и Институт за семејни студии.

Брзите промени и зголемената мобилност наложуваат воведување на нови наставни и научни стандарди. Тоа доведе до воспоставување на нови

and scientific activity. In the academic year 1996/97 a special stream was introduced within the Institute of Pedagogy, that of Defectology, which eventually evolved into a separate Institute of Defectology, today known as the Institute of Special Education and Rehabilitation. In line with the new social trends, the Institute of Defense redefined the character of its studies, continuing to function as the Institute of Studies for Defense and Peace, and later – Institute of Security, Defense and Peace. From the academic year 2000/2001, a new stream was introduced within the Institute of History – that of History and Archival Science.

The academic year 2008/2009 marked the start of the first generation of students at the Institute of Gender Studies. The Institute of Family Studies commenced in the academic year 2014/2015. Within the existing Institutes at the Faculty of Philosophy, the students may also obtain an education in International and Intercultural Studies, Private and Corporate Security, and Andragogy. There are 12 Institutes that make up the educational and scientific-research activity of the Faculty of Philosophy today: Institute of Philosophy, Institute of Pedagogy, Institute of History, Institute of Art History and Archaeology, Institute of Classical Studies, Institute of Psychology, Institute of Sociology, Institute of Security, Defense and Peace, Institute of Social Work and Social Policy, Institute of Special Education and Rehabilitation, Institute of Gender Studies, and Institute of Family Studies.

Swift changes as well as increased mobility demand the introduction of new standards in teaching and scientific research. That has led to the introduction of new rules in the ways of studying, as well as the

Анализа во владата на НР. Македонија за состојбата на Филозофскиот факултет у Универзитетот во Скопје од почетокот на педесетите години на XX век.

An analysis by the Government of the People's Republic of Macedonia concerning the situation at the Faculty of Philosophy at the University of Skopje from the beginning of the 1950s.

До ослободувањето, во Народна Република Македонија бројот на институтите, факултетите и научните работници во нив била многу мал. Од друга страна во нив работела повеќето стручњаци не од Македонија. Во бивша Југославија постоеле само Филозофски факултет а од институтите: жигиенски завод, ветеринарен институт и Половпривредна огледна станица. Ослободувањето затекна многу мал, скоро ништакен број на научни работници издигнати во тие институти и на Филозофскиот факултет. Со оснивањето на Скопскиот универзитет, со наголемувањето бројот на факултетите /Филозофски, Земјоделско-шумарски медицински, технички и економски/ како и со брзот пораст на бројот на институтите по привредните ресори /жигиенско-епидемиолошки институт, Земјоделско-испитателен институт, шумски научно-опитен институт, завод за геолошки истражувања, институт за природна свила, институт за индустриски истражувања, Институт за памук и Економски институт/ бројот на стручњаци во нив нагло се наголеми. Брзо растеше на бројот на факултетите и институтите остави длабок впечаток во сегашната живна работа. Сите тие се уште во фаза на организирање, во фаза на разрекувањето на основните, клучните проблеми за нивната успешна работа; простори, образување со инструменти, апарати, литература и др., комплетирање со кадар. Затоа, во изминатиот период од ослободувањето до денес, голем дел од времето научните работници по факултетите и институтите го посветиле на правањето за организирање на своите заводи, лаборатории, семинари, одсеци, катедри и др. Брзот пораст на факултетите и институтите, како и условите за работа во нив оставиле и впечаток врз квалитетот на научниот кадар со нивното правилно издигнување. Ако го исклучиме оној број на наставници и други научни работници кои дошле во нашите факултети и институти од факултетите и институтите на др. народни републики, како и малиот број на нашите научни работници кои и пред ослободувањето работеле во факултети и научни установи, ќе констатираме дека огромниот дел од научните работници во нашите факултети и институти, е дојден од оперативата или средните школи, без доволна опитност во научно-испитувачката работа. Со мали исклучоци, ова смело доведување во факултетите и институтите на издигнати стручњаци од перспективата се покажа во основата како правилно. Иле стручњаци со својот ентузијазам во работата, упорност и трудољубие ја оправдаа указаната им доверба и стекна извесно искуство во научно-испитувачката работа. Нивното стручно и научно издигнување уште се врши при доста тешки услови, во фаза на организирање на факултетите и институтите, без доволна помош и раководење од постари, искусни и поставкнати научни работници, бидејќи бројот на последниве е недоволен.

Представата за бројот на научните работници, за бројот и сталните и хонорарните научни соработници како и за бројот на стручните соработници може да се добије од следните таблица.

Табл. бр.1.- Број на научните работници и хонорарните со работници по институтите од привредните ресори.

Табл. бр.2.- Број на научните работници и хонорарните наставници по факултетите.

Табл. бр.3.- Број на ново издигнати научни работници по факултети и институти од привредните ресори.

Во таблица бр. 1 како научни работници се третираат сите стручњаци со висе образование, што работат во институтите. Вкупниот број на сталните научни работници, како и стручните соработници и хонорарните научни соработници во сите институти изнесува 66 од кои како стални научни работници се 52. Ако се погледа нивната расподелба по различни институти, ќе се установи, дека се тие неравномерно распределени

- 2 -

што произтекнува од една страна од самиот карактер на институтите, а од друга страна од различната комплетираност со кадри. Најдобро со бројот 1 на кадри стојат институтите од редот на Советот за земјоделство и шумарство, во кои работат 30 стручњаци, т.е. повеќе од половината од сите стручњаци по институтите во Скопје. Тоа се должи на нивната подобра комплетираност со кадри и поразнообразната тематика од различни области /земјоделство, шумарство, ветеринарство/. Во некои од институтите бројот на научните работници е минимален /Институт за свила 1, економски институт 1/, така да името што го сега носат повеќе е формално а не суштинско.

Ако ја погледаме распределбата на научниот кадар во институтите по струки, ќе установиме, дека во просветно-научната струка е преведен минимален број на стручњаци /само 6 научни соработника а ни еден асистент/. Сметаме, дека такво преведување во звања е неправилно. Се наложува да се направи подробна анализа за работата и постиженијата на секој поединец во институтите и на таа основа да се изврши индивидуално преведување во звања од просветно-научната струка на оние стручњаци, кои тоа го заслужиле со досегашната своја работа.

Бројот на сталните и хонорарните научни соработници е многу мал. Оние институти, кои за сега немаат доволен број на стални научни работници, не развиле доволно иницијатива за припремено ангажирање на хонорарни научни соработници, од редовите на поистакнатите стручњаци од оперативната или факултетите, кои би го во исто време издигале и младот кадар, кои сега завршува факултет. Се разбира, дека тенденцијата за комплетирање со стален научен кадар е правилен по за кусо време тешко остварливо.

Во Таблицата бр.2.- изнесени се податоците за бројот на наставниот и асистентскиот персонал на Скопскиот Универзитет. Вкупниот број на овој кадар изнесува 171. Неговата распределба по факултети е различна, што зависи од бројот на предметите по различни факултети, а уште повеќе од староста на факултетите. Така на пр. Филозофскиот факултет, кој е прв основан има 55 наставника и асистента; покасно основаниот Земјоделско-шумарски има 50 а медицинскиот 40 наставника и асистент /и 42 лекара/. Најмладите факултети, кои имаат една или две години, как техничкиот и економскиот, имаат многу помал број наставници и асистенти.

Ако направиме анализа по звања, можеме да дојдеме до следните интересни заклучоци. Пред се, бројот на асистентите на Скопскиот универзитет е многу мал. За тоа подобра представа ни даваат следните преработени податоци:

Табл.бр.4.- Однос меѓу асистентскиот и наставниот кадар:

ФАКУЛТЕТ	Број на настав. и асист.	Број на наставници	Број на асистенти	% на асист. од вкуп. број	Број на асистентите што се паѓаат на еден наставник
МЕДИЦИНСКИ	40	26	11	35	0.53
ТЕХНИЧКИ	18	12	6	33	0.50
ФИЛОЗОФСКИ	55	36	19	35	0.53
ЕКОНОМСКИ	8	3	2	25	0.33
ЗЕМЈОДЕЛСКО-ШУМАР.	50	28	22	40	0.78
ВКУПНО ЗА УНИВЕРЗ.	171	108	63	37	0.50

./.

Од целокупниот кадар /наставен и асистентски/ асистентите за целиот универзитет изнесуваат 37% т.е. скоро 1/3, или изразено на друг начин на еден наставник за целиот универзитет се нага дамо 0.59 асистента Мегутаа, односот би требало да биде сосем обратно. Секој пат бројот на асистентите далеку го надминува бројот на наставниците во стари, оформени факултети. Последното по факултети, се добива следната олика: сравнително кај голем број асистенти има на земјоделскошумарскиот факултет /0.78 на еден наставник/. После него идат медицински, технички и филозофски факултет /еден асистент на два наставника/ и на последно место е економскиот факултет /еден асистент на три наставника/.

Изнесените податоци речито зборуваат за потребата од наголемување бројот на асистентите по сите факултети.

Представа за распределбата на наставното особље по звања ни дава следната таблица:

Табл. бр. 5.- Распределба на наставниот кадар по звања во %

ФАКУЛТЕТ	Професори %	Доценти %	Предавачи %
Медицински	58	34	8
Технички	33	50	17
Филозофски	36	14	50
Економски	17	50	33
Земјоделско-шумарски	32	28	40
Вкупно за Универзитетот	39	28	33

Од горните податоци лесно е установува една специфичност и нашиот универзитет а тоа е големиот број на предавачи. Секој трет наставник на универзитетот е предавач. Бројот на предавачите е особено голем и филозофскиот и Земјоделско-шумарскиот факултет; каде скоро секој втор наставник е предавач. Големите број на предавачи, е во најтесна врска со брзот пораст на нашиот универзитет, со начинот на доведувањето на наставните кадри во него /првенствено од оперативата и средните школи/. Овој голем број предавачи представува еден засебен и важен проблем во кадровото прашање на универзитетот. Се наложува факултетските совети да направат подробна анализа за работата и посветеноста на секој предавач посебно во научно-испитувачката и наставната работа, водејќи строго сметка и за усилите при кои работеле. Таа анализа секако ќе покаже, дека еден добар дел од предавачи брзот за унапредување во доценти. Оно мал број предавачи, кои во досегашната своја работа не покажале доволно резултати и перспективност за развиток во научни работници би требало да се врати во оперативата, а за останалниот број да се поведе строга сметка да им се создадат сите можни услови /материјални, временски/, како би можеле и на научното поле да покажат видни резултати.

Како посебно, многу важно прашање за скопскиот универзитет е останува големиот број на хонорарните наставници. По правило, квалитетот на наставата од хонорарните наставници, како и успехот на испитите, при нив, се пониски, особено за оние кои вршат редовна работа во оперативата. На некои од факултетите /особено на земјоделско-шумарскиот - шумарски одсек/ голем број од наставниците е нагрген да предава два, та дури три предмета. Тоа не само што се одразува на квалитетот на наставата, туку го ансорбира целото време на тие наставници само во наставната работа. Научното плаќање на хонорарните наставници не допреле се за нивното поголемо ангажирање на факултетот. Тие и понатаму одржуваат само предавања и вежби и не пријавуваат никаква грижа за организирање на заводи, лабора-

!/.

правила во начинот на студирање и воведување на Европскиот – кредит трансфер систем (ЕКТС), кој на Филозофскиот факултет беше воведен од учебната 2004/2005 година. Со тоа Филозофскиот факултет стана дел од единствениот европски високообразовен простор.

Пред еден век наставата на тогашниот Филозофски факултет започнала со триесетина студенти. Првата повоена генерација на факултетот броела речиси петстотини студенти. Тој број во следните децении бележи постојан раст. Во последната деценија бројот на студенти на Филозофскиот факултет се движи меѓу 2 500 – 2 900 студенти.

application of the European Credit Transfer System (ECTS), which was implemented at the Faculty of Philosophy in the academic year 2004/2005. With this, the Faculty of Philosophy became a part of the joint European family of higher education.

One century ago, classes at the Faculty of Philosophy started out with about 30 students. In the first post-war generation there were almost 500 students. That number steadily increased in the decades that followed. In the last decade, there have been approximately 2,500 – 2,900 students enrolled at the Faculty of Philosophy.

УЧЕБНА ГОДИНА ACADEMIC YEAR	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
БРОЈ НА СТУДЕНТИ NUMBER OF UNDERGRADUATES	2 959	2 987	2 859	2 941	2 728	2 393	2 483	2 561	2 521	2 715	2 554

Вкупен број на студенти запишани на Филозофскиот факултет по учебни години во периодот 2009–2019 г.

Total number of undergraduates enrolled at the Faculty of Philosophy in academic years during the 2009–2019 period

Од првите осуммина дипломирани студенти по Втората светска војна во 1948 г. заклучно со крајот на мај 2020 на Филозофскиот факултет дипломираше вкупно 17 813 студенти на додипломски студии. Во последната деценија просечно годишно дипломираше по 467 студенти.

From the first eight graduates after WWII in 1948 up to May, 2020, the Faculty of Philosophy has produced a total of 17,813 graduates. In the last decade the number of graduates was, on average, 467 students a year.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БРОЈ НА ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ	690	698	321	698	398	505	370	394	368	344	349
NUMBER OF GRADUATES											

Број на дипломирани студенти на Филозофскиот факултет во периодот 2009–2019 г.

Number of graduates at the Faculty of Philosophy during the 2009–2019 period

Наставата на последипломски студии на Филозофскиот факултет започнува во учебната 1971/1972 година на Институт за историја. Во текот на осумдесетите и деведесетите години последипломски студии биле организирани и на другите институти. Првиот магистерски труд бил одбранет во 1975 година. До 2020 година на Филозофскиот факултет одбранети се вкупно 1 892 магистерски трудови.

Postgraduate studies at the Faculty of Philosophy commenced in the academic year 1971/1972, at the Institute of History. During the 1980s and 1990s, this type of studies was organized at the other Institutes as well. The first MA defense took place in 1975. There have been a total of 1,814 such public MA defenses held at the Faculty of Philosophy up to May, 2020.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БРОЈ НА МАГИСТРИРАНИ СТУДЕНТИ	91	41	113	166	144	182	134	99	84	68	97
NUMBER OF MAS OBTAINED											

Број на магистрирани студенти на Филозофскиот факултет во текот на последната деценија.

Number of MAs obtained at the Faculty of Philosophy in the last decade

Првата докторска дисертација на Филозофскиот факултет е одбранета во 1958 година. Од 2011 година се организираат студии на трет циклус – докторски студии. Докторските студии досега ги завршиле, бранејќи ги докторските трудови, 25 студенти на трет циклус. Вкупно на Филозофскиот факултет докторирале 578 кандидати. По распадот на југословенската федерација и осамостојувањето на Македонија целокупниот општествен систем влегува во еден долготраен процес на длабока економска, политичка и социјална преобразба.

The first PhD defense at the Faculty of Philosophy took place in 1958. Doctoral level studies, third cycle studies, started in 2011. 25 students have completed these studies so far, with a public defense of their work. A total of 578 candidates have obtained a PhD at the Faculty of Philosophy. After the break-up of the Yugoslav federation and the independence of Macedonia, the social system underwent a lengthy process of extensive economic, political and social transformation. The investments that have been made in the sphere of higher education are

Вложувањата во високото образование и науката воопшто се недоволни, што се одразува на научноистражувачката работа. Се забележува и намалување на наставниот кадар, особено на асистентите. Во учебната 2005/2006 година на Филозофскиот факултет наставата ја одржувале 90 наставници и 27 соработници, наставната 2019/2020 ја завршуваме со 105 постојно вработени наставници и еден асистент.

insufficient, which affects the scientific research conducted. There is an evident downward turn in academic personnel, especially where teaching assistants are concerned. In the academic year 2005/2006, there were 90 professors at the Faculty of Philosophy, and 27 adjuncts; we round up the academic year 2019/2020 with 105 professors employed full time, as well as one teaching assistant.

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
ВКУПНО TOTAL	116	114	117	116	116	111	110	110	108	109	106
НАСТ. PROFESSORS	94	99	101	102	107	105	108	108	106	107	105
АСИСТ. TEACHING ASSISTANTS	22	15	16	14	9	6	2	2	2	2	1

Број на наставен и асистентски кадар на Филозофскиот факултет во последната деценија.

Number of professors and teaching assistants at the Faculty of Philosophy in the last decade

Во изминативе децении на Филозофскиот факултет создадени се бројни дела од трајно научно и културно значење, вградени во развојот на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ но и во нашето општество. За постигнатите резултати во својата дејност Филозофскиот факултет е добитник на државното признание - Наградата „11 Октомври“ во 1976 и 2006 година.

Навраќањето на историјата освен нашата потреба да го знаеме и толкуваме минатото, треба да ни послужи и да можеме да си ја објасниме сегашноста, како и да проникнеме во можните правци на идниот развој. Навраќањето на историјата и едновековниот развоен пат на високото образование во Македонија би требало барем малку да ни ја објасни позицијата и улогата на Филозофскиот факултет денес и неговиот иден развој.

In the last couple of decades, a number of works of lasting scientific and cultural significance have been produced at the Faculty of Philosophy, having been incorporated into the growth of the “Ss Cyril and Methodius” University, and in our society as a whole. In recognition of its achievements, the Faculty of Philosophy received the state award “11 Oktomvri” in 1976 and 2006. Going back in history, besides satisfying our need to know it and interpret it, should also serve the purpose of understanding the present, as well as to delve into future directions for progress. Going back in history and the century-old journey of higher education in Macedonia should serve to elucidate to some extent the position and the role of the Faculty of Philosophy today, as well as its future growth.

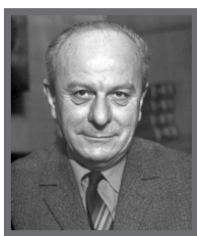

ДЕКАНИ DEANS

Од своето основање во 1920 година прв декан на Филозофскиот факултет во Скопје бил д-р Тихомир Остојиќ. Во периодот пред Втората светска војна декани биле повеќе еминентни професори од Филозофскиот факултет, и тоа: д-р Василије Ѓериќ, д-р Петар Колендиќ, д-р Радослав Грујиќ, д-р Мита Костиќ, д-р Никола Банашевиќ. По завршувањето на војната во 1946 година започнал со работа новиот Филозофски факултет. До ден денес на Факултетот декани биле:

From the time it was first established in 1920, the first Dean of the Faculty of Philosophy in Skopje was *Dr. Tihomir Ostojic*. In the period preceding the war, a number of eminent professors held the position of Dean of the Faculty of Philosophy, such as: *Dr. Vasilije Đerić, Dr. Petar Kolendić, Dr. Radoslav Grujić, Dr. Mita Kostić, Dr. Nikola Banašević*. After the war was over, the new Faculty of Philosophy resumed work in 1946. Up to the present day, the following names have held the post of Dean:

д-р Михаил Д.
Петрушевски
Dr. Mihail D. Petruševski
1946–1949

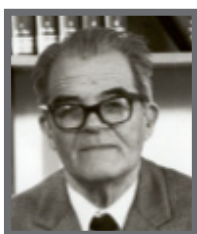
д-р Атанасије Урошевиќ
Dr. Atanasije Urošević
1951

Димче Левков
Dimče Levkov
1949

Блаже Конески
Blaže Koneski
1952

д-р Димче Коцо
Dr. Dimče Koso
1950

д-р Харалампие
Поленаковиќ
Dr. Haralampije
Polenaković
1953

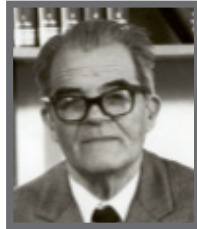
д-р Гилберт Флумијани
Dr. Gilbert Flumiani
1954–1956

д-р Ристо Ѓорѓески
Dr. Risto Gjorgjeski
1971–1972

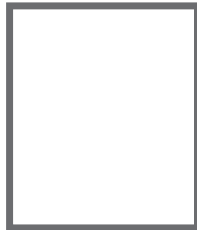
д-р Димче Коцо
Dr. Dimče Koco
1957

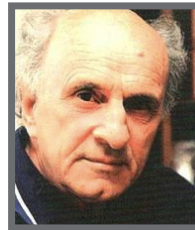
д-р Ристо Кантарџиев
Dr. Risto Kantardžiev
1973–1974

Димче Левков
Dimče Levkov
1958

д-р Георги Старделов
Dr. Georgi Stardelov
1975–1976

Димитар Митрев
Dimitar Mitrev
1959–1962

д-р Блага Петроска
Dr. Blaga Petroska
1977–1978

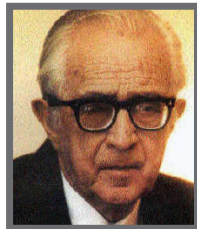
д-р Десанка Миљовска
Dr. Desanka Miljovska
1963–1964

д-р Бранко Петровски
Dr. Branko Petrovski
1979–1980

д-р Кирил Пенушлиски
Dr. Kiril Penušliski
1965–1968

д-р Љупчо Копровски
Dr. Ljupčo Koprovski
1981–1984

Методија Соколоски
Metodija Sokoloski
1969–1970

д-р Петре Т. Георгиевски
Dr. Petre T. Georgievski
1985

д-р Томе Николоски
Dr. Tome Nikoloski
1986

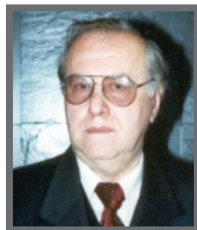
д-р Снежана Адамческа
Dr. Snezhana Adamcheska
1992

д-р Христо Карталов
Dr. Hristo Kartalov
1987–1988

д-р Трајан Гоцевски
Dr. Trajan Gocevski
1992 – 2009

д-р Цветан Грозданов
Dr. Cvetan Grozdanov
1989–1990

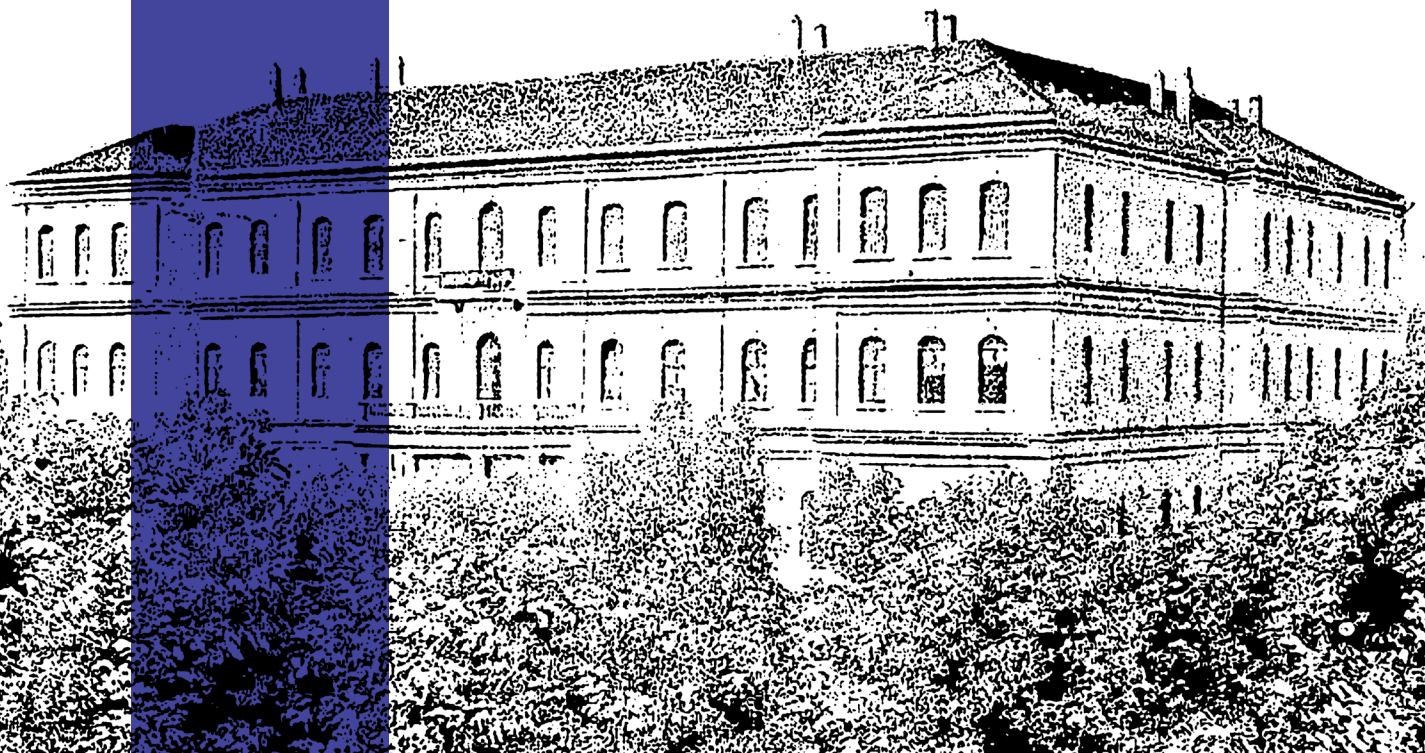

д-р Горан Ајдински
Dr. Goran Ajdinski
2009–2017

д-р Трајан Гоцевски
Dr. Trajan Gocevski
1991

д-р Ратко Дув
Dr. Ratko Duev
2017–...

НАСТАВА И СТУДИИ

TEACHING AND STUDIES

Филозофскиот факултет континуирано уште од самите негови почетоци од 1920 година до денес како најстара високообразовна институција во македонската држава е двигател и значаен носител на наставно-образовната и на научноистражувачката дејност во областа на филозофијата, педагогијата, историјата, историја на уметноста и археологијата, класичните студии, психологијата, социологијата, безбедноста, одбраната и мирот, социјалната работа и социјална политика, специјалната едукација и рехабилитација, родовите студии и семејните студии, односно тој е најстариот факултет во РС Македонија кој во континуитет 100 години наназад продуцира кадри во подрачјето на општествените и на хуманистичките науки.¹

¹ Појавата и развојот на наставниот процес и научноистражувачката работа на Филозофскиот факултет на територијата на Република Македонија датираат уште од периодот по завршувањето на Првата светска војна, во 1920 година, кога Македонија била дел од Кралството на Србите, Хрватите и Словенците. Наставата ја изведувале еминентни професори од Белград, Загреб и од други универзитетски центри. За почетокот на универзитетската настава сведочи и посебен документ Уредба за Филозофскиот факултет во Скопје од 2.2.1920 година. Во Уредбата за Филозофскиот факултет во Скопје..., во член 1 се наведува дека се основа Филозофски факултет во Скопје како самостоен Завод за универзитетска настава. Во член 2 се наведува дека доколку не е поинаку регулирано, за Факултетот важи Законот за Универзитетот во Белград, со Општа универзитетска уредба и со Уредба на Филозофскиот факултет. Во член 3 се истакнува дека Факултетот во Скопје е самостоен во својата администрација и има посебен буџет. Факултетскиот совет ги врши сите работи кои се однесуваат на Факултетот. Во член 4 од Уредбата се наведува дека наставата трае по шест семестри. Сведителствата на овој факултет ја имале истата вредност како и сведителствата на Универзитетот во Белград. Овој документ е од непроценлива важност за Филозофскиот факултет, но и општо, за основањето на целокупното високо образование во Република Македонија. Види: Arhivski dokument: Uredba o Filozofskom fakultetu u Skoplju...od 2.2.1920 година.

From its very start in 1920 and up to the present day, the Faculty of Philosophy, as the oldest institution of higher education in Macedonia, represents an ongoing force and a dominant bearer of activity in the spheres of education and teaching, as well as academics and research, in the study of Philosophy, Pedagogy, History, Art History and Archaeology, Classical Studies, Psychology, Sociology, Security, Defense and Peace, Social Work and Social Policy, Special Education and Rehabilitation, Gender Studies, and Family Studies. In other words, the Faculty of Philosophy is the oldest Faculty in Macedonia which has continually, in the last 100 years, been producing professionals in the humanities and social sciences.¹

¹ The appearance and the development of activity in the areas of teaching, as well as in the spheres of academics and research at the Faculty of Philosophy on the territory of the Republic of Macedonia go back to the period after the end of WWI, in 1920, when Macedonia was part of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. Classes were held by eminent professors from Belgrade, Zagreb, and other university centers. A special document, a Proclamation for the Faculty of Philosophy in Skopje from 02.02.1920, marked the start of classes. In the Proclamation concerning the Faculty of Philosophy in Skopje..., Article 1 states that Faculty of Philosophy in Skopje is founded as an independent unit of university-level education. Article 2 notes that unless otherwise specified, the Faculty of Philosophy is under the Law covering Belgrade University, with a general university provision, as well as with a provision of the Faculty of Philosophy. Article 3 says that the Faculty in Skopje is independent in terms of its administration, and has a separate budget. The Faculty Council manages all Faculty issues. Article 4 of the Proclamation states that classes are organized in six semesters. The report cards issued by this Faculty carry the same weight as those issued by Belgrade University. This document is invaluable for the Faculty of Philosophy, and in general, for the founding of higher education in the Republic of Macedonia. See: Archival document: Uredba o Filozofskom fakultetu u Skoplju... from 02.02.1920.

Остварувањето на наставната и научната дејност во далечната 1920 година било резултат на општествената реалност и особено од сознанието дека и на овие простори има потреба од образување кадри коишто ќе изучуваат определени образовни сфери. Така, на почетокот наставата започнала само за студенти на Историскиот, Филозофскиот и Филолошкиот отсек. Со тоа, афирмацијата на нашите простори е во најтесна врска со активностите на Филозофскиот факултет во Скопје кој перманентно ги развива научните области по филозофија, педагогија, историја, класична филологија во самите почетоци, а подоцна во 1974 година и во 1975 година и во други области со етаблирање и на други наставно-научни студиски групи како Историја на уметност, Психологија, Социологија и Одбрана (Одбраната од 2009 година доби поширока димензија содржана во нов назив на Институтот за безбедност, одбрана и мир). Во 1984 година Вишата школа за социјална работа се трансформира во Институт за социјална работа и социјална политика и стана составен дел на Факултетот, односно Институт кој стана наследник на едукацијата на социјални работници од 1957 година, а во 1993 година се формирани студии по Дефектологија како засебна насока на Институтот за педагогија кои прераснаа во Институт за дефектологија во учебната 1996/1997 година, а во 2019 година е преименуван во Институт за специјална едукација и рехабилитација. Во учебната 2008/2009 година започна со работа и Институтот за родови студии како резултат на иницијативата на наставничкиот кадар кои предаваа на тогашната Катедра за хуманистички студии, а во учебната 2014/2015 година започна со работа и Институтот за семејни студии.

The realization of the educational and academic activity in the distant 1920 was the result of the social reality, and especially of the knowledge that the region had the need to educate and prepare professionals that would teach in various spheres of life. As such, in the beginning there were classes only for students enrolled in History, Philosophy, and Philology. In that context, our affirmation is closely tied to the activity carried out by the Faculty of Philosophy in Skopje, which has been developing the academic disciplines of Philosophy, Pedagogy, History, and Classical Philology on an ongoing basis from the very start, and then later on, in 1974 and in 1975, in other disciplines, as well, by establishing other groups of study, such as Art History, Psychology, Sociology, and Defense (in 2009 Defense took on a broader scope when it became the Institute of Security, Defense and Peace). In 1984, the College of Social Workers transformed into the Institute of Social Work and Social Policy, and became an integral unit of the Faculty. The year 1993 marked the start of the group of study in Defectology as a separate branch of the Institute of Pedagogy, which evolved into the Institute of Defectology in the academic year 1996/97, and from 2019 this Institute was renamed Institute of Special Education and Rehabilitation. The academic year 2008/09 marked the start of the Institute of Gender Studies, which came about as a result of the initiative brought forth by the faculty who taught at the then Department of Humanities. The academic year 2014/15 saw the start of the Institute of Family Studies. It is worth noting that at the start of its activity, 100 years ago, the Faculty of Philosophy faced the problem of an incomplete teaching staff, and great efforts were made in finding suitable

Во однос на наставата, треба да се истакне дека во самите почетоци од неговото основање пред 100

teaching personnel that would be able to carry out the classes. The first core of teaching faculty was composed of

Проф. Поленаковиќ на студентска екскурзија (манастир Лешок, 8 мај 1953 г.)
Prof. Polenaković on a student excursion (Lešok Monastery, May 8, 1953)

години, Филозофскиот факултет се соочувал со незаокружена кадровска профилираност на наставниците и сите напори биле насочени кон изнаоѓање наставен кадар кој ќе ја изведува наставно-образовната дејност. Првото наставничко јадро е создадено од наставници дојдени од тогашните југословенски универзитети и истакнати средношколски професори.

На Филозофскиот факултет во првата учебна година која започнала на 16 декември 1920 година со пристапни предавања на првите професори, што се забележани и како први предавања со кои се официјализирала

professors from the then Yugoslav universities and prominent secondary school teachers.

The Faculty of Philosophy began its activity on December 16, 1920, and the first lectures held by the first professors are noted as first lectures that mark the official start of classes for the 21 students who answered the admissions notice of November 1, 1920. As a result of the limited space, as well as due to the limited number of teaching staff, classes were held by few lecturers, that is, by two full professors, two associate professors, two assistant professors, three adjunct

редовната настава за студентите се организирале предавања и настава за 21 студент колку што се пријавиле на огласот објавен на 1 ноември 1920 година. Заради ограничените просторни можности и дополнително како резултат на недостаток на кадар наставата ја реализирале мал број наставници, односно биле избрани два редовни професори, два вонредни професори, два доценти, три хонорарни професори и еден лектор, и наставата главно се одвивала за определен број предмети во неколкуте отсеци. Наставата била организирана во шест семестри и била пропишана со посебна Уредба за настава во која биле дефинирани и предметите. Во наредните години се пристапило кон доекипирање на наставниот кадар за да одговори на зголемениот интерес за студирање. Така во учебната 1926/1927 година наставата ја реализирале четири редовни професори, пет вонредни професори, четири доценти, два хонорарни професори, два лектори и четири асистенти. Во 1926 година се запишале 118 студенти кои студирале на 10 катедри. Наставата се одвивала во зградата на Учителското училиште - Идадија (до Градскиот парк), а потоа Филозофскиот факултет добил своја зграда на кејот на реката Вардар (наспроти хотел Холидеј Ин). Значи, наставата на Филозофскиот факултет во Скопје ја реализирале редовно вработени и хонорарни наставници, во сите звања: редовни и вонредни професори, доценти, како и асистенти. Некои од нив останале на Факултетот речиси низ целиот предвоен период од постоењето на Факултетот, некои пократко, а некои само една или две години. Треба да се нагласи дека сите имале завидно универзитетско образование и докторати стекнати во европските земји и знаеле повеќе јазици, а некои од нив биле полиглоти. Во периодот од основањето на Филозофскиот факултет во Скопје до годините на започнување на Првата и на Втората светска војна,

professors, and one lector, and there were classes in only a limited number of subjects, in few groups of study. Classes were organized in six semesters, and were specified by a special Proclamation, which also defined the subjects themselves. In the years that followed, the focus was on completing the teaching staff so as to meet the increased interest among the students. As such, in the academic year 1926/27, classes were held by four full professors, five associate professors, four assistant professors, two adjunct professors, two lectors, and four teaching assistants. In 1926 there were 118 students enrolled, in ten departments. Classes were held in the building of the Teacher's School - Idadija (next to the City park), and then the Faculty of Philosophy was given its own building on the quay of the Vardar (opposite the Holiday Inn). Thus, classes at the Faculty of Philosophy in Skopje were held by teaching staff employed full-time as well as part-time, in all academic ranks: full and associate professors, assistant professors, as well as teaching assistants. Some of them remained at the Faculty during almost the whole pre-war period from the time the Faculty was founded, some were there for a shorter period of time, and others were there for only a year or two. It should be noted, however, that they all had an enviably high university education, as well as PhDs from European universities, and spoke foreign languages, some of them being polyglots.

In the period from the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje to the years of WWI and WWII, the professors and the associates not only organized and held classes at the Faculty, but also held public lectures on various topics for general audiences, as well. It is also interesting to note that a library

професорите и соработниците, освен што организирале и изведувале настава на Факултетот, држеле и јавни предавања од повеќе области и за граѓаните. Интересно е да се спомне дека во рамките на Факултетот се отворила библиотека. Библиотеката со читална била отворена и за студентите и за граѓаните и претставувала прва универзитетска и истовремено јавна библиотека чиј фонд на книги во 1928 година изнесувал 60.000.

Интересот за студирање на Филозофскиот факултет континуирано одел во нагорна линија. Така, според статистичките податоци во учебната 1940/1941 година во зимскиот семестар се запишале 123 студенти, и заедно со старозапишаните студенти во сите студиски години вкупниот број на студенти кои студирале изнесувал 403 студенти. Наставата се изведувала во релативно поволни услови на работа и во помали групи распоредени во т.н. семинари и катедри. Во учебната 1940/1941 година за реализирање на наставата биле ангажирани осум редовни професори, пет вонредни, четири доценти, и заедно со ангажираните хонорарни наставници, хонорарни наставници со скратено работно време, лектори и асистенти вкупниот број на ангажирани лица изнесувал 29. До престанокот со работа во 1941 година поради почетокот на Втората светска војна на Филозофскиот факултет дипломирале околу 1.800 студенти.

Во годините проследени со војни, особено треба да се нагласи антифашистичката активност на прогресивните студенти од Филозофскиот факултет. За време на војната студентите на Филозофскиот факултет биле вклучени во Народноослободителната и антифашистичка борба која траела во периодот од 1941 до 1945 година. Меѓутоа и покрај огромното значење на Филозофскиот факултет во периодот од 1920 година до 1941 година, не треба да се заборава

opened up within the Faculty. The library and its reading room were open to students and the general public, and represented, in fact, the first University and, at the same time, National library, with 60,000 books in stock in 1928.

The interest to study at the Faculty of Philosophy was consistently on an upward trajectory. In that context, according to the statistical data, 123 students enrolled in the fall term in the academic year 1940/41, and joining the already-enrolled students from the higher years of study, the total number of students enrolled at the Faculty of Philosophy was 403. Classes were held in relatively good conditions, with small groups divided up into so-called seminars and departments. In the academic year 1940/41, classes were held by eight full professors, five associate professors, four assistant professors, and together with the adjuncts, those on contract, lecturers, and teaching assistants, the faculty consisted of 29 members. By the start of WWII, which caused the Faculty activity to come to a halt, 1,800 students had graduated.

In the years marked by wars, special emphasis should be placed on the anti-fascist activity of the progressively-minded students at the Faculty of Philosophy. During the War, the students of the Faculty of Philosophy were involved in the National Liberation and Anti-Fascist War, which lasted from 1941 to 1945.

However, despite the great significance of the Faculty of Philosophy in the period from 1920 to 1941, what should not be forgotten is its contribution and its key role in the post-war period, and especially in 1946, when the academic dimension of the Faculty added several constituent components. As such, at the beginning the emphasis was on the systematic basis of academics as an answer to the

неговиот придонес и неговата клучна улога која ја имал во поствоениот период и особено во 1946 година кога науката во рамките на Факултетот доби неколку конституирачки и профилирачки компоненти. Така, на почетокот беше нагласена јасната систематска заснованост на науката како своевиден одговор на потребите на општеството во новата реалност и второ се потврди референцијалната

needs of society in the new reality. In addition, this served to confirm the connection between academics and academic thought in all social spheres. In this context, symbolically, as was the case in the very beginning, in 1920, classes recommenced at the Faculty of Philosophy in Skopje on December 16, 1946, this time in the new societal, political, economic, and social reality. The majority of the professors

корелираност на науката и на научната мисла во сите општествени сфери. Во овој контекст, симболично како и на самите почетоци во 1920 година повторно на 16 декември 1946 година започнале првите предавања на Филозофскиот факултет во Скопје во новата општествена, политичка, економска и социјална реалност. Најголемиот број професори, кои порано предавале на Филозофскиот факултет, продолжиле со својата научна и образовна дејност.

who used to teach at the Faculty of Philosophy continued to do so now too.

At this point, the Faculty of Philosophy was composed of several groups of study and departments (21 in total), divided into two main branches: History-Philology and Natural Sciences. Classrooms and offices were equipped to meet the needs of the students and teaching faculty. In the academic year 1946/47,

Филозофскиот факултет тогаш бил составен од неколку наставни групи и катедри (вкупно 21), распределени во неговите два отсека: Историско-филолошкиот отсек и Природно-математичкиот. За изведување на наставата биле опремени првите училници и кабинети. Во учебната 1946/1947 година вкупно се запишале 548 студенти, додека во наредната учебна година поточно во учебната 1947/1948 година се запишале 542 студенти. Ваквата динамика ја наметнало и потребата за создавање базична литература на Факултетот. Аналогно на тоа се започнало и со создавањето на библиотеки по наставните групи, со значаен библиотечен фонд на книги кои биле достапни за сите студенти, но се набавувале и нови книги. Библиотеки се создавале при секој отсек и тие и денес претставуваат основа на денешните големи и значајни книжни фондови на Филозофскиот факултет во Скопје кои надминуваат над 1.000.000 книги.

Наставните планови во овој период на Филозофскиот факултет во Скопје биле поставени модерно, во духот на најновите тенденции на академската работа. Целта била воспоставување студии со кои ќе бидат пренесени современи сознанија за оспособување млади стручњаци за работа во практиката. Наставните планови и програми биле така конципирани чија цел била низ настава да се долови целината на научната област. Овој концепт на универзализација на наставата успешно се реализирал од страна на првите наставници со вложување максимален напор и знаење за реализација на академските цели на тогашниот македонски универзитет.

Во период од 1946 до 1974 година наставата и развојот на Филозофскиот факултет се врзува со бројни предизвици и превирања кои се всушност и одраз на вкупните состојби во општеството и на реформите во образовната сфера. Така тоа

there were 548 students enrolled at the Faculty of Philosophy, while in the following year, in 1947/48, there were 542 students. This dynamic imposed the need for basic literature at the Faculty. In that context, libraries were created for the different groups of study, with a considerable number of books at the students' disposal, and new books being purchased, too. There were libraries for the different branches, and today they represent a basis for the present-day libraries, equipped with numerous books and other materials, over 1,000,000 books in number.

The course curricula at this time at the Faculty of Philosophy in Skopje were in keeping with the times, in the spirit of the latest trends in academics. The goal was to establish studies which would facilitate the transfer of current knowledge in profiling young professionals in various areas. The course plans and programs were conceptualized in such a way as to get across the whole of the given academic discipline. This concept of the universalization of the teaching process was achieved by the early faculty, who put in great effort in sharing their knowledge in the realization of the academic aims of the then Macedonian university.

In the period from 1946 to 1974, the educational aspect of the Faculty of Philosophy, as well as its development, underwent numerous challenges and turbulences, which were, in fact, a reflection of the social circumstances, as well as of the reforms taking place in the sphere of education. This period was characterized by the formation of new groups of study, and in the fall of 1974, the Faculty of Philosophy continued its activity in a new building within the University complex, which had been projected and constructed after the catastrophic Skopje earthquake. The Faculty of Philosophy

е периодот во кој се издвојуваат одредени отсеци, а се формираат нови наставно-научни студиски групи, а есента 1974 година Филозофскиот факултет ја продолжил својата работа во новата зграда во рамките на универзитетскиот комплекс, која била проектирана и изградена за да се санираат последиците од скопскиот земјотрес. Во новата зграда во учебната 1974/1975 година, Филозофскиот факултет ја продолжува својата дејност како засебна организациона целина без Природно-математичкиот кој претходно се издвоил од Филозофскиот факултет во 1958 година, а од учебната 1974/1975 година и без Филолошкиот факултет – единици кои беа во негов состав. Одвојувањето на наведените отсеци од Филозофскиот факултет ги поттикнаа интегративните процеси со што се создадоа услови за етаблирање на единствена организациона единица Факултет за филозофско-историски науки. Кадровскиот состав на Филозофскиот факултет по неговото осамостојување го сочинуваат: 31 наставник, од кои 13 редовни професори, 11 вонредни професори, 1 доцент, 6 предавачи и виши предавачи како и 18 соработници. Во учебната 1977/1978 година по претходни подолги подготовки, наставата започнала да се реализира според нови наставни планови и програми, а направени биле измени и во режимот на студирањето. Со тоа се настојувало да се обезбеди единство на наставната, научната и апликативната дејност, како и поголема специјализација на студиите. Во согласност со таквите тенденции, дотогашните катедри при Филозофскиот факултет прераснале во наставно-научни студиски групи. Речиси кај сите од нив биле предвидени дополнителни задолжителни форми на наставна дејност (колоквиуми, посебен педагошки практикум и стажирање), со што се пристапило кон поразвиена настава, во која

moved into its new building in the academic year 1974/75, continuing its activity as a distinct organizational unit, minus the Department of Natural Sciences, which had separated from the Faculty of Philosophy in 1958. In 1974/75 the same thing happened with the Faculty of Philology, which had also previously been a branch within the Faculty of Philosophy. The separation of the said branches from the Faculty of Philosophy served to encourage the integrative processes, thus creating conditions to establish a single organizational unit, the Faculty of Philosophy and History. At this time, the Faculty of Philosophy consisted of 31 members of teaching staff: 13 full professors, 11 associate professors, one assistant professor, and six lecturers and senior lectures, as well as 18 teaching associates.

In the academic year 1977/78, after lengthy preparations, classes began following the new study plans and programs, and there were reforms in the way the studies were carried out themselves. The objective of this was to provide unity in terms of the teaching, educational and applied activity, as well as a deeper specialization of the studies. In accordance with these trends, the departments at the Faculty of Philosophy grew into groups of study with an educational and academic focus. Almost all had some form of compulsory elements (tests, a teaching practicum, and internships), which allowed for a more comprehensive approach, enabling the students to be more directly involved in the learning process. It is worth noting that the study programs also saw the inclusion of methodological subjects, to fully prepare the students to carry out academic research. In this period of change, the Faculty took the responsibility of providing education for part-time students, too.

се настојувало повеќе да дојде до израз непосредното вклучување на студентите во студискиот процес. Значајно е да се спомне дека во студиските програми се воведуваат и методолошки предмети заради поцелосно оспособување на студентите за научноистражувачка работа. Во овој период на промени, Факултетот ја преземал и обврската да изведува настава и за вонредни студенти. Почитувајќи го принципот на матичност, Факултетот продолжува или почнува да изведува настава за предметите од својата област за другите факултети и виши школи, што е негова континуирана дејност до денес.

Следејќи ги реалните научни и општествените потреби, Филозофскиот факултет до 90-тите години на минатиот век значително ја проширил својата дејност со отворање нови наставно-научни студиски групи. Со овие промени Филозофскиот факултет прераснува во една сложена високообразовна институција која ја разгранува својата дејност, во наставна и во организациска смисла, но и во смисла на ангажираност на наставничкиот кадар. Во овој период, Филозофскиот факултет пристапува и кон проширување и усовршување на постдипломските студии. Аналогно со проширувањето на дејноста на Факултетот, односно со отворањето нови студиски групи расте и бројот на наставниците и соработниците. Така, во учебната 1987/1988 година, на пример, наставно-образовната работа ја извршуваат 68 постојано вработени наставници, од кои 12 редовни професори, 11 вонредни професори, 6 доценти и 39 предавачи и виши предавачи, како и 39 соработници (асистенти, лектори и помлади асистенти).

Во 1991 година со формирањето на суверена и независна македонска држава, Филозофскиот факултет има огромен придонес во тој процес на втемелување на македонската

The Faculty also offered classes in its areas of study to other Faculties and Colleges, something it does to the present day.

Following the real academic and social needs, the Faculty of Philosophy significantly expanded its scope of activity up to the 1990s by opening up new groups of study. These reforms resulted in the Faculty of Philosophy evolving into a complex institution of higher education, constantly branching out both in terms of its educational and organizational structure, as well as in terms of its teaching staff. At this point, the Faculty of Philosophy moved to expand and improve its post-graduate studies. In this context, the introduction of new groups of study led to an increase in the number of teaching staff and associates. As such, in the academic year 1987/88, for example, there were 68 fully-employed faculty members, out of whom 12 full professors, 11 associate professors, six assistant professors, and 39 lecturers and senior lecturers, as well as 39 teaching associates (teaching assistants, lecturers, and junior teaching assistants).

In 1991, with the creation of independent Macedonia, the Faculty of Philosophy made significant contributions in laying the foundations of Macedonian statehood. On the other hand, this was a time that brought about reforms in the studies themselves, in the areas into which they were organized, and their adapting to meet the new changes taking place, as well as the knowledge that the Republic of Macedonia would also contribute to the shaping of professionals to study the new social realities and legalities.

The period from when Macedonia gained independence in 1991 and all the way up to the present day is a period of new challenges and ongoing

државност, но од друга страна тоа беше период што значеше менување на карактерот на студиите во областите во кои беа организирани, односно прилагодување на новите студиски програми во согласност со новите промени и сознанието дека и во Република Македонија треба да се профилира кадар кој ќе ги проучува новите општествени реалности и законитости.

Значи, периодот од осамостојувањето на македонската држава во 1991 година па сè до денес, за Филозофскиот факултет е период на нови предизвици и постојано развивање и усовршување, особено од аспект на реализација на наставно-образовната дејност и прилагодување на потребите на пазарот на трудот. Во таа смисла, следејќи ги промените во општествениот и во научниот живот биле спроведувани почести измени на студиските и на предметните програми, со цел посоодветно профилирање на квалитетни и стручни кадри кои се образувале на Факултетот. Во таа насока Факултетот ја реорганизира својата организациска поставеност. Дотогашните наставно-научни студиски групи прераснуваат во посебни институти, се отвораат нови институти и се развиваат нови студиски програми. Со донесувањето на Законот за високо образование во 2001 година направен е еден круцијален исчекор со кој се поставуваат правните основи за воведување на новите наставни и научни стандарди. Филозофскиот факултет активно се вклучува во реформите во високото образование и во имплементација на Болоњската декларација. Така, во академската 2004/2005 година направени се измени и осовременување на студиските и на предметните програми, според принципите на Европскиот кредит трансфер систем. Најважни конкретни мерки кои беа спроведени во рамките на Болоњскиот процес се следните: воведување Европски систем на

growth and improvement for the Faculty of Philosophy, especially in terms of the realization of its teaching and educational activity and adapting to the needs of the labor market. In that sense, following the changes taking place in the social and academic context, a number of reforms were carried out to the study programs, all with the aim to better profile qualified professionals who obtained their education at the Faculty. As such, the Faculty had to reorganize itself. The groups of study that existed up to that time evolved into distinct Institutes, new Institutes were introduced, and new groups of study were developed. The passing of the Law of Higher Education in 2001 marked a crucial step in laying the legal foundations in introducing new educational and academic standards. The Faculty of Philosophy took active part in the reforms in higher education, as well as in the implementation of the Bologna declaration. Thus, in the academic year 2004/2005, changes and reforms were introduced to the study programs and course curricula with the aim of modernizing them, in accordance with the principles of the European Credit Transfer System. The following were the most significant concrete steps undertaken within the framework of the Bologna Process: introducing the European Credit Transfer System in terms of transferring points, passing a new structure of the three levels of study (first level of studies – undergraduate, second level of studies – post-graduate, and third level of studies – doctoral), promoting student and faculty mobility and passing a system of degree equivalence. The European System of transferring points improved student mobility within the European domain of higher education since it allowed the transfer and

пренесување бодови, усвојување нова структура на студиите кои ја сочинуваат три циклуси студии (прв циклус -додипломски, втор циклус - постдипломски и трет циклус - докторски студии), промовирање мобилност на студенти и наставници и усвојување систем на споредливост на дипломи. Европскиот систем на пренесување бодови ја подобри мобилноста на студентите во европскиот простор на високото образование со можноста за пренос и акумулација на бодови стекнати во различни институции, го олесни

accumulation of points in different institutions, and it simplified the recognition of degrees among the countries in Europe, thus promoting a European dimension of higher education in our country. The results reflect the skills and abilities the students have acquired or developed during their studies. These results encompass both the whole group of study, as well as individual subjects. The idea is that the students who have passed a certain course, regardless of the grade, have acquired the skills

признавањето на дипломи меѓу земјите во Европа и на тој начин ја промовира европската димензија на високото образование и во нашата земја. Резултатите од учењето ги претставуваат компетенциите и вештините кои студентите ги стекнуваат или ги развиваат во текот на учењето. Сега резултатите

and abilities defined, that is, they have 'earned' the required number of points and have acquired the relevant skills. Upon completion of their studies, the students receive a Diploma, as well as another official document known as a Diploma Supplement. This document contains a standardized

од учењето се дефинираат за целата студиска програма, но и за поединечните предмети. Се смета дека секој студент кој го положил испитот, без разлика која оцена ја добил, се стекнал со дефинираните компетенции, односно исходите од учењето, ги „заработил“ предвидените бодови и се стекнал со релевантни компетенции. **По завршувањето на студиите студентите, покрај дипломата, добиваат и уште еден званичен документ (Diploma Supplement) - Додатокот на диплома.** Овој документ содржи стандардизиран опис на природата, нивото, содржината и статусот на студиите

description of the course contents, the type of course it is, as well as the status of the studies the student has successfully completed. It contains details concerning the group of study, as well as the grades obtained. The Diploma and the Diploma Supplement are given to students at all three levels of study. The Diploma Supplement is an exceptionally significant document for the mobility of the students, as well as for their future employment. Beside the degree they have obtained, the Diploma Supplement also provides an overview of what has been acquired within the study program, the

кои студентот успешно ги завршил. Во нив се наведени детали на студиската програма и постигнатите оценки. Дипломата и Додатокот на диплома се издаваат за сите три циклуси студии. Додатокот на диплома е исклучително важен документ од

language of instruction, as well as the accreditation details. The (grade) transcript is an integral part of the Diploma Supplement. This brief trip in history just goes to show that the Faculty of Philosophy

аспект на мобилноста на студентите, како и за нивното вработување. Во овој документ, покрај звањето на наведената диплома се дава и преглед на содржината на совладаната студиска програма, како и јазикот на кој се изведува наставата и Решението за акредитација и почеток со работа на студиската програма. Составен дел на Додатокот на дипломата е Уверението за положени испити, односно за дипломирање.

Краткото историско патување на наставната дејност, говори дека Филозофскиот факултет има огромен придонес во науката и во државата и треба да се потенцира дека во текот на своето 100-годишно постоење, тој постојано ја наметнува својата позиција што значи дека постои доминантен официјален став и соодветна динамика на општествено-политичката стварност која императивно ја нагласуваше оправданоста за постоење на науката во соодветните области кои потесно се врзуваат за самиот факултет. Овој сензибилитет продуцира квалитет, но и проширување и продлабочување на наставната, на научната и на образовната дејност.

Денес, Филозофскиот факултет се доживува како предводник на бројни реформски зафати во образовниот систем на Република С Македонија. Притоа евидентно е дека воведувањето и имплементацијата на бројни реформи, кои се насочени кон осовременување на образованието, следење на современите развојни тенденции во образованието и подигнување на квалитетот на наставата, како и зајакнување на институционалните капацитети во државата се иманентни за Филозофскиот факултет. Со тоа, Филозофскиот факултет е целосно посветен на унапредување на македонскиот образовен систем преку промовирањето на науката во општествените и во хуманитарните области потпирајќи се на своите

has made enormous contributions in academics and in the development of the country itself, and it should be noted that in its 100-year existence it has continually put itself forward, which means that there is a dominant official opinion and a suitable dynamic of socio-political reality which has consistently emphasized the justification of academics in the relevant areas of study closely linked to the Faculty itself. This produces quality, as well as a broadening and deepening of its teaching, academic, and educational activity.

Today, the Faculty of Philosophy is seen as a leader in numerous reforms in the sphere of education in the Republic of N. Macedonia. In that context, it is evident that the introduction and implementation of numerous reforms, which are directed toward the modernization of education, following the trends leading to the development of this sphere, improving the teaching process, as well as strengthening the institutional capacities of the country, are all in the vision of the Faculty of Philosophy. In that sense, the Faculty of Philosophy is fully dedicated to bringing about improvements in the educational system in the country through the promotion of academics in the social sciences and humanities, leaning on its organizational units to achieve this and to set the quality of education at the highest possible level.

The Faculty of Philosophy encourages and supports all the activities carried out by its organizational units (Institutes, Departments, laboratories, centers, etc.) in advances in the teaching process and the spheres of education and research. In addition, it forms partner relations

организациони единици за да го обезбеди и да го подигне квалитетот на највисоко ниво.

За унапредување на наставната и научнообразовната дејност Филозофскиот факултет ги поддржува активностите на сите свои организациони единици (институти, катедри, лаборатории, центри итн.) и гради партнерски односи со сите престижни факултети во државата и надвор од државата со кои се овозможува адекватна размена на мислења и соработка, учество во заеднички проектни активности итн. Нема дилема дека услов за постоење ефикасна соработка е таа добро да биде изградена и добро прифатена од секој субјект што ќе значи дека таквата соработка ќе имплицира почитување на наставниците и институциите, јакнење на довербата, заедничка посветеност, јакнење на кохерентните врски итн. Значи, тука споменатите амбиваленции неминовно се одразуваат и на самите вработени со што се влијае на оформување на нивниот пристап и на имплементацијата во образовната практика. Оттука, само општествено активен однос меѓу субјектите ќе услови поголема афирмација и развој на образовната парадигма и ќе доведе до акумулација на образовно-културниот капитал.

За да се обезбеди потребниот квалитет во наставата и во научноистражувачката работа треба да се нагласи дека сите заложби ќе беа беспредметни ако немаше исклучително мотивиран кадар на сите институти на Филозофскиот факултет од неговото основање до денес. Со други зборови невоможна е актуализацијата на една идеја ако нема соодветен кадар кој ќе се носи со новите образовни тенденции. Нема дилема дека сите наставници и соработници на Факултетот го давале и го даваат својот придонес во развојот на институтите, и аналогно на тоа и на Факултетот и особено е

with all the prestigious Faculties in the country and abroad, thus enabling an exchange of ideas and collaboration, joint projects, etc. It goes without saying that a prerequisite for efficient collaboration is that it is set on a solid footing and that it is accepted by everyone, which means that that collaboration will ensure respect toward those carrying out the teaching process, as well as the institutions, strengthening trust, joint dedication, strengthening coherent links, etc. In that context, the previously-mentioned ambivalence cannot but be reflected on those very participants, which affects their approach in the creation and implementation of educational policy. Hence, only a socially active relationship between the said subjects will bring about a stronger affirmation and growth of the educational paradigm, and will result in an accumulation of educational and cultural capital.

In order to offer quality in education and in the teaching process and research activity, it ought to be noted that all endeavors by the faculty would have been meaningless had not the teaching staff been highly motivated, at all the Institutes within the Faculty of Philosophy, from its founding to the present day. In other words, an idea cannot be realized if there is no suitable faculty to carry it out and to keep abreast of all the new trends in education. There is no dilemma that the whole of the faculty have given their all in the growth of the Institutes, and hence, the Faculty places great importance on researching the most relevant academic content in order to enable its students to acquire the necessary knowledge.

The Faculty of Philosophy is one of the most popular Faculties among the students. The interest to study here

важно залагањето да се истражуваат најрелевантните научни содржини за да им се овозможи на студентите да се стекнат со потребното знаење.

Филозофскиот факултет спаѓа во редот на најпривлечните факултети за студирање. Интересирањето за студирање на овој факултет е речиси на исто ниво како во почетокот од работата на Факултетот во далечната 1920 година. Денес, иако постои ограничување на бројот на студентите кои се запишуваат со прием во државна квота, бројот на пријавените кандидати е секогаш поголем од предвидениот број со конкурсот за запишување. Секако дека има и одредени исклучоци кои се резултат на определени состојби во општеството кои консеквентно се одразуваат и на одредени студии и студиски програми. Сепак, одржувањето на интересот за студирање на Факултетот е резултат на континуираните заложби на професорите и на соработниците од Филозофскиот факултет кои постојано ги иновираат и ги моделираат студиските програми во согласност со европските и со светските престижни универзитети, но секако тоа се должи и на докажаниот квалитет на сите наставници коишто учествуваат и учествувале во работењето на Филозофскиот факултет во изминатите 100 години.

Денес, на Филозофскиот факултет се реализира настава на современи студиски програми на I, II и III циклус студии (додипломски, постдипломски и докторски студии) според Европскиот кредит трансфер систем, во кои е вклучен високообразован и стручен кадар. Со тоа може да се каже дека Филозофскиот факултет ја комплетираше својата комплексна дејност

is practically at the same level that it was at the beginning of the activity of the Faculty in the distant 1920. Even though there are limits imposed today concerning the number of students that can enroll in the state quota, the number of candidates that apply is always higher than the number stated in the admissions notice. Of course, there might be exceptions as a result of certain social circumstances, which are then reflected on certain study groups and programs. In any case, maintaining the students' interest in studying at the Faculty of Philosophy is owed to the ongoing dedication of all the participants in the teaching process at the Faculty, who continuously modify and model the study programs in accordance with those of prestigious and renowned

universities in Europe and worldwide, as well as the highly-qualified profile of the teaching staff that was and is involved in the scope of work of the Faculty of Philosophy in the last 100 years.

At the moment, the Faculty of Philosophy offers modern study programs at three

levels of study – undergraduate, post-graduate, and doctoral, in accordance with the European Credit Transfer System, which includes the participation of highly-educated and qualified teaching

во 12 значајни научни области, а поливалентноста на научните области дава и поширок опсег на области кои се предмет на наставно-образовната и научноистражувачката работа. Наставата се изведува на 12 институти и ваквата широка разгранета структура го прави Факултетот да биде еден од најразгранетите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и тоа претставен преку: Институт за филозофија, Институт за историја, Институт за педагогија, Институт за историја на уметност и археологија, Институт за класични студии, Институт за психологија, Институт за социологија, Институт за безбедност, одбрана и мир, Институт за социјална работа и социјална политика, Институт за специјална едукација и рехабилитација, Институт за родови студии и Институт за семејни студии. Одредени студиски програми се реализираат како засебни програми во рамките на Факултетот заради мултидисциплинарноста како меѓународни и интеркултурни студии како и студиите за корпоративна и приватна безбедност, додека други студиски програми се реализираат во рамките на соодветните институти како засебни насоки како што се: насоката Историја со архивистика во рамките на Институтот за историја која започна да се спроведува во учебната 2000/2001 година, и студиската програма по Андрагогија која се реализира на Институтот за педагогија од учебната 2017/2018 година.

Во функција на наставата и на научноистражувачката работа на Факултетот формирани се голем број лаборатории, катедри, збирки, центри како: естетичка лабораторија, лабораторија за компјутерска настава, дидактичко-методска лабораторија, медијатека, музејска збирка, психолошка лабораторија, социо-демографска и статистичка лабораторија, лабораторија за генетика и физиологија, како и следните центри: Балкански центар

staff. With this, it may be said that the Faculty of Philosophy has completed its complex structure comprising of 12 important academic disciplines, while the broad specter they encompass allows a variety of educational, academic, and research activity. Classes are held at 12 Institutes, and such a widely-branched out structure has made the Faculty one of the most varied at the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje. The Faculty of Philosophy is made up of the following Institutes: the Institute of Philosophy, the Institute of History, the Institute of Pedagogy, the Institute of Art History and Archaeology, the Institute of Classical Studies, the Institute of Psychology, the Institute of Sociology, the Institute of Security, Defense and Peace, the Institute of Social Work and Social Policy, the Institute of Special Education and Rehabilitation, the Institute of Gender Studies, and the Institute of Family Studies. Certain groups of study are realized as distinct programs within the framework of the Faculty due to their multidisciplinary character, such as the international and intercultural studies, as well as the studies in corporate and private security, while other groups of study are carried out within the relevant Institutes, as special branches of their own, such as: History and Archival Science within the Institute of History, the realization of which started in the academic year 2000/2001, and the studies in Andragogy, within the Institute of Pedagogy, which started in the academic year 2017/18.

To facilitate the teaching and learning process, as well as the research activity carried out, the Faculty of Philosophy in Skopje has at its disposal numerous laboratories, departments, collections, and centers, such as: an aesthetic laboratory, an IT laboratory, a didactics and methodics laboratory, a multimedia laboratory,

за проучување на мирот; Центар за образование и истражување; Анкетен истражувачки центар; Национален центар за континуирано образование за социјален развој; Центар за изработка и примена на тестови – Психометрика; Национален информатички центар за дефектолошки истражувања; Центар за едукациска поддршка на Ромите (ЦЕПОР); Центар за учебници по историја (ЦУИ); Центар за менаџмент на човечки ресурси; Центар за интеркултурни студии и истражувања; Центар за интегративна биоетика; Центар за доживотно учење.

Организацијата на наставата и на наставната дејност во ваква широко разгранета структура во април 2020 година условно е привилегија на вкупно 106 наставници вработени на Филозофскиот факултет, од кои 73 редовни професори, 26 вонредни професори и 7 доценти. Покрај наставниот кадар индиректно наставата е помогната и од административниот кадар на Факултетот кој го сочинуваат вкупно 31 вработен.

a museum collection, a psychological laboratory, a socio-demographic and statistical laboratory, a genetics and physiology laboratory, as well as: the Balkan Center for the Study of Peace, Center for Education and Research, Survey Research Center; National Center for Social Development Education; Test Creation and Application Center – Psychometrics; National IT Center for Defectology Research; Center for Education of the Roma Community; History Course book Center; HR Management Center; Center for Intercultural Studies and Research; Center for Integrative Bioethics; Lifelong Learning Center. The organization of the Faculty of Philosophy covers extensive activities and, as of April 2020, it is made up of a total of 106 faculty members employed at the Faculty of Philosophy – 73 full professors, 26 associate professors, and 7 assistant professors. Besides the teaching staff, the work at the Faculty is also facilitated by the administrative personnel, made up of 31 employees.

ИНСТИТУТИ
INSTITUTES

НАСТАВНИЦИ
FACULTY

Институт за филозофија
Institute of Philosophy

8

Институт за педагогија
Institute of Pedagogy

12

Институт за историја
Institute of History

10

Институт за историја на уметноста со археологија
Institute of Art History and Archaeology

10

Институт за класични студии
Institute of Classical Studies

6

Институт за психологија
Institute of Psychology

12

Институт за социологија
Institute of Sociology

9

Институт за безбедност, одбрана и мир Institute of Security, Defense and Peace	14
Институт за социјална работа и социјална политика Institute of Social Work and Social Policy	9
Институт за специјална едукација и рехабилитација Institute of Special Education and Rehabilitation	9
Институт за родови студии Institute of Gender Studies	4
Институт за семејни студии Institute of Family Studies	3
ВКУПНО: TOTAL:	106

Нема дилема дека наставниците и соработниците се клучната алка во спроведување на наставата заедно со студентите, и оттука е и интересот на Факултетот перманентно да вложува во нивното професионално и стручно усовршување преку различни форми, меѓу кои: студиски престои во странство, да дава поддршка за учество на меѓународни стручни и научни собири и други бројни активности итн. Голем број активности на наставниците се врзани за реализација на предметните програми во рамките на студиските програми на сите три циклуси на студии.

На прв циклус студии, бројот на студентите кои студирале на Филозофскиот факултет се движел во зависност од интересот, потребите и желбите на кандидатите да се запишат на определена студиска програма, атрактивноста на студиските програми и пред сè од можностите кои ги нуди при вработување, наставниот кадар итн.

Според одредени податоци од 1920 до 1941 година на Филозофскиот факултет студирале околу 1.800 студенти, а од 1946 година до 1974 година на Филозофскиот факултет студирале околу 4.000 студенти. Од 1974 година до 1991 година на

There is no doubt that the teaching staff and the teaching associates of the Faculty of Philosophy are the key link in the realization of the teaching process, together with the students, and this is the impetus driving the Faculty to consistently invest in their professional and academic development, using a variety of methods, such as: study visits abroad, supporting participation in international professional and academic gatherings, and a number of other activities. Much of the activity carried out by the faculty is connected to the realization of the course curricula within the study groups at all three levels of study.

The number of students enrolled at the undergraduate level of studies at the Faculty of Philosophy varies according to the interests and wishes of the students to study in a particular program, as well as according to how attractive that program is, and the job perspectives in the future.

According to available data, in the period from 1920 to 1941, there were 1,800 students at the Faculty of Philosophy, whereas from 1946 to 1974 that number was 4,000. From 1974 to 1991, the Faculty of Philosophy had

Факултетот студирале 14.523 студенти,
а од 1991 година до 2020 година се
запишале 21.209 студенти.

seen 14,523 students, and from 1991 to
2020 – 21,209 students.

ИНСТИТУТИ INSTITUTES	БРОЈ НА СТУДЕНТИ (зимски семестар во учебната 2019/2020 год.) NUMBER OF STUDENTS (fall term in the academic year 2019/2020)				
	I ГОДИНА I YEAR	II ГОДИНА II YEAR	III ГОДИНА III YEAR	IV ГОДИНА IV YEAR	ВКУПНО ПО ИНСТИТУТИ TOTAL PER INSTITUTE
Институт за филозофија Institute of Philosophy	19	10	7	10	46
Институт за педагогија Institute of Pedagogy	51	51	48	26	176
Институт за историја Institute of History	21	26	26	34	107
Институт за историја на уметноста со археологија Institute of Art History and Archaeology	11	15	22	15	63
Институт за класични студии Institute of Classical Studies	2	1	0	6	9
Институт за психологија Institute of Psychology	100	115	115	86	416
Институт за социологија Institute of Sociology	19	19	20	20	78
Институт за безбедност, одбрана и мир Institute of Security, Defense and Peace	92	65	72	56	285
Институт за социјална работа и социјална политика Institute of Social Work and Social Policy	55	68	68	36	227
Институт за специјална едукација и рехабилитација Institute of Special Education and Rehabilitation	57	56	51	61	225
Институт за родови студии Institute of Gender Studies	20	14	28	0	62
Институт за семејни студии Institute of Family Studies	33	37	32	58	160
Меѓународни и интеркултурни студии International and Intercultural Studies	11	7	8	0	26
ВКУПНО: TOTAL:	491	484	497	408	1.880

Евидентно е дека во 100-годишното постоење на Филозофскиот факултет дипломирале голем број студенти, стручно оспособувајќи се за извршување одговорни работни задачи во нашето општество. Бројот на дипломирани студенти од септември 1948 година до септември 1976 година изнесува вкупно 1.935 студенти, односно на групата за историја 868 студенти, на групата за педагогија дипломирале 805, на групата за филозофија 212 студенти, на групата за историја на уметноста 33, на групата за класична филологија 17 студенти. Бројот на дипломирани студенти од 1976 година до 1991 година изнесува 5.064 студенти, додека од 1991 година до 3 април 2020 година дипломирале вкупно 11.780 студенти на сите институти на Факултетот.

Денес, по дипломирањето студентите се стекнуваат со следните звања: дипломиран професор по филозофија, дипломиран педагог, дипломиран социолог, дипломиран психолог, дипломиран историчар, дипломиран историчар – архивист, дипломиран историчар на уметноста, дипломиран археолог, дипломиран класичен филолог со антички студии, дипломиран класичен филолог со византологија, дипломиран класичен филолог – грцист со студии по македонски јазик или дипломиран класичен филолог - грцист со студии по француски јазик и книжевност, дипломиран класичен филолог – латинист со студии по македонски јазик или дипломиран класичен филолог - латинист со студии по француски јазик и книжевност, дипломиран менаџер по безбедност, дипломиран менаџер по одбрана, дипломиран менаџер по мир и развој, дипломиран социјален работник, дипломиран специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран стручњак по родова проблематика, дипломиран семејнолог, дипломиран андрагог, дипломиран политиколог по меѓународни и интеркултурни односи,

It is clear that in its 100-year existence, a great many students have obtained their degree from the Faculty of Philosophy, receiving their professional credentials to carry out serious work-related obligations in our society. A total of 1,935 students have graduated from the Faculty of Philosophy from 1948 to September 1976, that is, 868 with a degree in History, 805 with a degree in Pedagogy, 212 with a degree in Philosophy, 33 with a degree in Art History, and 17 with a degree in Classical Philology. From 1976 to 1991, the number of graduates at the Faculty of Philosophy was 5,064, while from 1991 to April 3, 2020, it reached 11,780, at all the Institutes at the Faculty.

At present, upon graduation, students obtain a degree in the following groups of study: teacher in philosophy; pedagogue; sociologist; psychologist; historian; historian-archivist; art historian; archaeologist; classical philologist with a minor in antiquity studies; classical philologist with a minor in Byzantine studies; classical philologist – studies in Greek with a minor in Macedonian or classical philologist – studies in Greek with a minor in French Language and Literature; classical philologist – studies in Latin with a minor in Macedonian or classical philologist – studies in Latin with a minor in French Language and Literature, security manager, defense manager, peace and development manager; social worker; special educator and rehabilitator; gender studies expert; family studies educator, andragogue, politologist in international and intercultural affairs, private and corporate security manager.

The Faculty of Philosophy has put in a lot of effort in organizing its post-graduate level studies, as well. The initial preparations for

дипломиран менаџер по приватна и корпоративна безбедност.

Филозофскиот факултет големо внимание посветува и на организирање на наставата и на втор циклус студии. Првите подготовки за настава на постдипломски студии на Филозофскиот факултет се спроведуваат во далечната учебна 1970/1971 година. Катедрата по историја организира настава на постдипломски студии од учебната 1971/1972 година, а во учебната 1975/1976 година започнуваат подготовки за организирање настава на постдипломски студии и на Катедрата за филозофија. Понатаму во наредните години постепено се подготвуваат и останатите наставно-научни студиски групи за организирање настава на постдипломски студии. Од самите почетоци на организирање настава на постдипломски студии од 1971 година до учебната 2019/2020 година на Филозофскиот факултет се запишале вкупно 5.276 студенти/магистранди. Од вкупно запишаните студенти до 3 април 2020 година магистрирале 1.827 студенти на следните студиски програми: Филозофија, Педагогија, Социологија, Психологија, Историја, Историја на уметноста, Археологија, Одбрана, Дефектологија, социјална политика, Класична филологија, Мир и развој, Европски студии за интеграција и комуникација, Менаџмент во образованието, Европеистика, Безбедност, Менаџмент на човечки ресурси во општествени дејности, Социјална работа и социјална политика, Специјална едукација и рехабилитација, Историја и архивистика, Меѓународни односи - разрешување конфликти, Интеркултурни студии, стратемиски и одбранбени студии, Педагошки науки, Малолетничка деликвенција, Социјален менаџмент, Инклузивно образование од областа на специјална едукација и рехабилитација, Класична филологија со византологија, Специјалистички студии – социјална

post-graduate level studies at the Faculty of Philosophy started in the distant academic year 1970/71. The Department of History offered post-graduate studies in 1971/72, in 1975/76 the Department of Philosophy followed, and then gradually the other groups of study. 5,276 students have signed up for the post-graduate studies offered at the Faculty of Philosophy from the time they started, in 1971, up to the academic year 2019/20. Out of the total number of students enrolled, up to April 3, 2020, 1,827 students have obtained their MA, in the following disciplines: Philosophy, Pedagogy, Sociology, Psychology, History, Art History, Archaeology, Defense, Defectology, Social Policy, Classical Philology, Peace and Development, European Studies for Integration and Communication, Management in Education, European Studies, Security, HR Management in Social Spheres, Social Work and Social Policy, Special Education and Rehabilitation, History and Archival Science, International Affairs-Conflict Resolution, Intercultural Studies, Strategic and Defense Studies, Studies in Pedagogy, Juvenile Delinquency, Social Management, Inclusive Education in Special Education and Rehabilitation, Classical Philology and Byzantine Studies, Specialist Studies – Social Work in Healthcare, Gender Studies, Inter-religious Studies, Corporate Security and Security Management.

Upon completion of their MA studies, students today have the opportunity to obtain one of the following academic titles: MA in Philosophy, MA in Pedagogy, MA in Sociology, MA in History, MA in Art History and Archaeology, MA in Psychology, MA in Defense, MA in Art History, MA in Archaeology, MA in Defectology, MA in Social

работа во здравство, Родови студии, Ингеррелигиски студии, Корпоративна безбедност и Безбедносен менаџмент.

Денес, по завршување на магистерските студии студентите се стекнуваат со следните научни звања: магистер по филозофски

Policy, MA in Classical Philology, MA in Peace and Development, MA in European Studies for Integration and Communication, MA in Management in Education, MA in European Studies, MA in

науки, магистер по педагошки науки, магистер по социолошки науки, магистер по историски науки, магистер по историја на уметноста со археологија, магистер по психолошки науки, магистер по одбрана, магистер по историја на уметноста, магистер по археологија, магистер по дефектолошки науки, магистер по социјална политика, магистер по класична филологија, магистер по мир и развој, магистер по европски студии за интеграција и комуникации, магистер по менаџмент во образованието, магистер по европеистика, магистер од областа на

Security, MA in HR Management in Social Spheres, MA in European Studies for Integration, MA in Social Work, MA in Special Education and Rehabilitation, MA in International Affairs, MA in Intercultural Studies, MA in Strategic and Defense Studies, MA in Juvenile Delinquency, MA in Social Management, MA in Inclusive Education in Special Education and Rehabilitation, MA in Classical Philology and Byzantine Studies, Specialist in Social Work in Healthcare, MA in Gender Studies, MA in Inter-religious Studies, MA in Security Management.

безбедноста, магистер по менаџмент на човечки ресурси во општествени дејности, магистер по европски студии за интеграција, магистер по социјална работа, магистер по специјална едукација и рехабилитација, магистер по меѓународни односи, магистер по интеркултурни студии, магистер по стратемиски и одбранбени студии, магистер по малолетничка деликвенција, магистер по социјален менаџмент, магистер по инклузивно образование од областа на специјална едукација и рехабилитација, магистер по класична филологија и византологија, специјалист по социјална работа во здравство, магистер по родови студии, магистер по интеррелигиски студии, магистер по безбедносен менаџмент.

Значајни достигнувања Филозофскиот факултет остварува и во поглед на организирањето на докторските студии. На Филозофскиот факултет се одбранети првите докторати во нашата Република почнувајќи уште од 1952 година. Заклучно со март 2020 година се одбранети вкупно 550 докторски дисертации, од тоа 102 од областа на историјата, 98 од педагогијата, 78 од филозофијата, 62 од социологијата, 34 од психологијата, 47 од историјата на уметноста со археологија, 57 од областа на безбедност, одбрана и мир, 16 од класичните студии, 36 од областа на социјалната работа и социјалната политика и 20 од специјална едукација и рехабилитација. Дополнително со воведувањето на докторските студии при Школата за докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ од 2012 година до март 2020 година се запишале 116 студенти, а докторирале вкупно 25 докторанди, на следните студиски програми по: Педагогија 8, Безбедност 6, Историја 3, Социологија 4, Психологија 1, Социјална работа и социјална политика 1, Меѓународни односи 1 и Историја на уметност и археологија 1.

Наведеното не упатува дека на Филозофскиот факултет се развива

The Faculty of Philosophy has had notable success in the organization of its doctoral studies. The first doctoral dissertations in the country were defended at the Faculty of Philosophy, starting from the year 1952. Up to March 2020, a total of 550 doctoral dissertations have been defended, out of which, 102 in History, 98 in Pedagogy, 78 in Philosophy, 62 in Sociology, 34 in Psychology, 47 in Art History and Archaeology, 57 in Security, Defense and Peace, 16 in Classical Studies, 36 in Social Work and Social Policy, and 20 in Special Education and Rehabilitation. In addition to the introduction of the doctoral studies, from 2012 to March 2020, 116 students have enrolled at the School of Doctoral Studies within the “Ss Cyril and Methodius” University, and 25 have obtained their PhDs, in the following disciplines: in Pedagogy – eight, in Security – six, in History – three, in Sociology – four, in Psychology – one, in Social Work and Social Policy – one, in International Affairs – one, and in Art History and Archaeology – one.

The Faculty of Philosophy organizes and offers classes in numerous groups of study, at all three levels, undergraduate, post-graduate, and doctoral. Up to the academic year 2019/20, the Faculty of Philosophy has 19 accredited study programs at the undergraduate level, in the following disciplines: Philosophy, Pedagogy, History, Psychology, Sociology, History and Archival Science, Art History, Archaeology, Classical Philology with Antiquity or Byzantine Studies, Ancient Greek and Ancient Literature (with a minor in Macedonian or French Language and Literature), Latin Language and Ancient Literature (with a minor in Macedonian or French Language and Literature), Security, Defense and Peace, Social Work

и се реализира настава на бројни студиски програми на сите три циклуси. Заклучно со учебната 2019/2020 година на Факултетот на прв циклус студии акредитирани се вкупно 19 студиски програми и тоа по: Филозофија, Педагогија, Историја, Психологија, Социологија, Историја со архивистика, Историја на уметност, Археологија, Класична филологија со антички студии или византологија, Старогрчки јазик и античка книжевност (студии по македонски јазик или студии по француски јазик и книжевност), Латински јазик и античка книжевност (студии по македонски јазик или француски јазик и книжевност), Безбедност, одбрана и мир, Социјална работа и социјална политика, Специјална едукација и рехабилитација, Родови студии, Семејни студии, Андрагогија, Приватна и корпоративна безбедност, Меѓународни и интеркултурни студии. На втор циклус студии акредитирани се 34 студиски програми со 60 и со 120 кредити, односно се реализира настава на следните студиски програми: Филозофија, Педагошки науки, Социологија, Европски студии за интеграција, Историја и архивистика, Историја на уметноста, Класична филологија, византологија и микенологија, Стратегиски и одбранбени студии (едногодишни), Безбедност (едногодишни), Мир – мировните политики, глобализацијата, мирот и конфликтите (едногодишни), Социјална работа и социјална политика, Социјален менаџмент, Меѓународни односи - разрешување конфликти, дипломатија и глобално управување, Европски студии за интеграција (на англиски јазик), Интеррелигиски студии (едногодишни), Родови студии (едногодишни) Родови студии (двегодишни), Интеррелигиски студии (двегодишни), Корпоративна безбедност и безбедносен менаџмент (едногодишни), Корпоративна безбедност и безбедносен менаџмент (двегодишни), Менаџмент

and Social Policy, Special Education and Rehabilitation, Gender Studies, Family Studies, Andragogy, Private and Corporate Security, International and Intercultural Studies. At the post-graduate level there are 34 accredited study programs, some with 60 ECTS credits, and others with 120 ECTS credits, in the following disciplines: Philosophy, Studies in Pedagogy, Sociology, European Studies for Integration, History and Archival Science, Art History, Classical Philology, Byzantine Studies and Myceanology, Strategic and Defense Studies (one-year program), Security (one-year program), Peace – Peace Policies, Globalization, Peace and Conflicts (one-year program), Social Work and Social Policy, Social Management, International Affairs – Conflict Resolution, Diplomacy, and Global Management, European Studies for Integration (in English), Inter-religious Studies (one-year program), Gender Studies (one-year program) Gender Studies (two-year program), Inter-religious Studies (two-year program), Corporate Security and Security Management (one-year program), Corporate Security and Security Management (two-year program), Management in Education, Psychology, Archaeology, Special Education and Rehabilitation – intellectual disability and autism, Special Education and Rehabilitation – motor impairment, Special Education and Rehabilitation – visual impairment, Special Education and Rehabilitation – hearing impairment, Special Education and Rehabilitation – specific learning disabilities, Inclusive Education, HR Management in Social Spheres (one-year program), Intercultural Studies – Peace Policies, Globalization, Peace and Conflicts (two-year program), Strategic and Defense Studies (two-year program), Security (two-year program), and

во образование, Психологија, Археологија, Специјална едукација и рехабилитација – интелектуална попреченост и аутизам, Специјална едукација и рехабилитација – моторни нарушувања, Специјална едукација и рехабилитација – оштетувања на видот, Специјална едукација и рехабилитација – оштетувања на слухот, Специјална едукација

HR Management in Social Spheres (two-year program). There are six accredited study programs at the doctoral level of studies, in the following disciplines: Philosophy, Studies in History, Art History and Archaeology, Pedagogy, Sociology, and Security, Defense and Peace. Classes are still held at the doctoral

и рехабилитација – специфични тешкотии во учењето, Инклузивно образование, Менаџмент на човечки ресурси во општествените дејности (едногодишни), Интеркултурни студии, Мир – мировните политики, глобализацијата, мирот и конфликтите (двегодишни), Стратегиски и одбранбени студии (двегодишни), Безбедност (двегодишни) и Менаџмент на човечки ресурси во општествени дејности (двегодишни). На трет циклус студии има акредитирано 6 студиски програми и се реализира настава

level of studies in programs whose accreditation has expired, but there are still students enrolled (6 + 2–year program), who enrolled just before the accreditation expired, in the following disciplines: Social Work, Social Policy, Defectology, Classical Philology – Classical and Mycean Philology, Classical Philology – Classical and Byzantine Literature, International Affairs and Conflict Resolution, and Psychology. The new study programs are not simply with the aim to enable

на следните програми: Филозофија, Историски науки, Историја на уметноста и археологија, Педагогија, Социологија и Безбедност, одбрана и мир. Настава на трет циклус се изведува и на студиските програми на кои им е истечена акредитацијата, но сè уште студираат студенти (6 + 2 години), кои се запишани пред истекување на акредитацијата, а тоа се следните студиски програми: Социјална работа, Социјална политика, Дефектологија, Класична филологија - класична и микенска филологија, Класична филологија - класична и византиска книжевност, Меѓународни односи и менаџирање на конфликти и Психологија.

Новите студиски програми не се само во функција на обезбедување знаења и обезбедување на академски и на интелектуални вештини неопходни за поуспешно остварување на професионалните цели, туку напротив студирањето на Факултетот е значајно за формирање вештини и компетенции неопходни за успешно соочување со новите општествени предизвици.

Годините кои се зад нас, но и оние кои се пред нас, за Филозофскиот факултет како високообразовна институција бараа метаморфоза, односно, негова суштинска промена. Филозофскиот факултет веќе не е место каде што се стекнуваат само знаења, туку и институција во која се стекнуваат и компетенции. Концептот на доживотно учење и неформално образование, добива значење. Во контекст на целокупните промени Филозофскиот факултет ја актуализира потребата како високообразовна институција да се подготвува за „општество на знаење“ односно за „општество кое учи“. Ова значи дека стекнувањето знаења и компетенции не е веќе еднонасочен процес на пренесување знаења од наставникот кон студентот, туку тоа е процес во кој се создава амбиент во кој секој учи од секого. Стекнатото образование е во функција на развој на способностите на студентите

students to acquire knowledge and academic and intellectual skills necessary for the successful realization of the professional objectives, but rather, studying at the Faculty is vital in the sense that it enables students to gain the necessary skills to successfully deal with the new social challenges.

The years that have past, as well as those that are ahead, required from the Faculty of Philosophy, as an institution of higher education, a metamorphosis of sorts, that is, substantial reforms. The Faculty of Philosophy is no longer a place where new knowledge is acquired, but rather, it is an institution that enables students to gain skills. The concept of lifelong learning and informal education has gained significance. In the context of all the reforms at the Faculty of Philosophy, there has been a rebirth of the idea of an institution of higher education preparing for “a society of knowledge”, that is, of “a learning society”. This means that acquiring knowledge and skills is no longer a one-sided process of transferring knowledge from the teacher to the student, rather, it is a process in which everyone learns from everyone else. The education gained is in function of the development of the students’ abilities to acquire knowledge independently, to discover things, to create, to produce, and to earn.

Hence, the teaching activity at the Faculty of Philosophy is set on academic foundations and represents an organized, unified, and dynamic process. Knowledge is seen as a process, and not as a product; it cannot be gifted or imposed, it can only be acquired with personal engagement and effort. The educational factor has been adapted to the needs of society

самостојно да стекнуваат знаења, да откриваат, да креираат, да иновираат, да произведуваат и да заработуваат. Оттука, наставата на Филозофскиот факултет има научна заснованост и претставува организиран, сложен и динамичен процес. На знаењето се гледа како на процес, а не како на продукт, тоа не може да се подари или наметне, тоа може да се стекне само со лична активност и сопствен ангажман. Наставата е приспособена на општествените и на човековите потреби, во неа соодветно место и улога имаат проучувањето и учењето - критичко, еманципаторско и творечко поучување и учење кои се нераскинливо испреплетени како образовна и како воспитна компонента на секоја квалитетна, ефективна и ефикасна настава. И кога сме веќе кај подобрување на квалитетот на високото образование една од примарните цели кои си ги поставува Филозофскиот факултет е подигнување на педагошкиот квалитет на наставата, односно мерење на ефикасноста на универзитетската настава, преку евалуација на остварените цели и задачи. Постојаното следење и евалуација на наставниот процес е значаен дел од професионалната практика на секој наставник, но и на нашата организациска култура во целина. Евалуациските постапки претставуваат начини преку кои доаѓаме до определени податоци за наставниот процес, а некои евалуациски постапки се поблиску до квантитативните концепти на истражување, но се користат и квалитативни постапки за истражување на наставниот процес. Процесот на евалуација на наставата кој се спроведува на Филозофскиот факултет со години наназад, не е веќе цел туку е задача и обврска на сите актери вклучени во наставниот процес. Во годините коишто следуваат Филозофскиот факултет ќе продолжи да биде нераскинлива алка во општествениот живот на

and the individual, and a key place and role here are given to teaching and learning – critical, empirical, and creative, which are inextricably linked, together with the all their components, leading to a high-quality, effective, and efficient process. In the context of improving the quality of higher education, one of the primary objectives that the Faculty of Philosophy has set for itself is exactly that, making higher education better, and more efficient through the evaluation of the aims and goals achieved. The ongoing assessment and evaluation of the teaching process is a significant segment of the professional practice of each and every faculty member, as well as of the Faculty as a whole. The evaluative measures represent a means which provide us with certain information concerning the teaching process, and some are closer to quantitative methods of research, although qualitative ones are also made use of. The evaluation of the teaching process that was carried out at the Faculty of Philosophy many years ago is no longer an aim but rather a task for all the participants involved.

The Faculty of Philosophy will continue to be an inextricable link of social life in the Republic of Macedonia in the years that follow, and, as such, it will continue to make an enormous contribution in the development of education, as well as in the development of the country as a whole. Furthermore, the Faculty of Philosophy, as one of the significant bearers of the educational identity of the country, will continue its mission in the spheres of education and academics, as well as in other social spheres, and will continue to fight for the social sciences and the humanities to receive their rightful social relevance and worth. This

македонската држава, со што давал и ќе дава огромен придонес, пред сè во образовниот развој, но секако и во целокупниот развој на државата. Исто така, Филозофскиот факултет како еден од значајните носители на македонскиот образовен идентитет, ќе продолжи да ја развива својата наставно-научна дејност како и другите облици на дејност и континуирано ќе се залага дека општествените и хуманистичките науки ја имаат потребната општествена релеванција и вредност. Тоа е истовремено и процес на перманентно култивирање на наставната и научната имагинација заради поцелосно и рационално разбирање на македонската динамична, сложена и противречна општествена стварност.

is, at the same time, a process of continuous cultivation of education and academic imagination for a more rational comprehension of the Macedonian dynamic, complex, and contradictory social reality.

НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

SCIENCE AND RESEARCH

Почетоците на науката и научните истражувања во национален контекст нераскинливо се поврзани со Филозофскиот факултет. Уште во далечната 1921 година на Филозофскиот факултет во Скопје формирано е „Скопско научно друштво“, со цел развивање на научноистражувачката работа. Во 1948 година се објавува првиот број на Годишниот зборник на Филозофскиот факултет, кој претставува прво научно списание во поствоена Македонија, во кое за прв пат на македонски јазик се објавени првите научни трудови. Оттогаш па сè до денес, научниот придонес на Филозофскиот факултет е втемелен во севкупниот образовен, културен, економски и социјален развој на општеството. Во духот на традицијата, научната дејност на Филозофскиот факултет и денес продолжува преку голем број на научноистражувачки и научноиздавачки активности. За поддршка на реализацијата на научните активности при Филозофскиот факултет, основани се повеќе научноистражувачки центри. Во учебната 2020/2021 година активни се 12 истражувачки центри, фокусирани на истражувања и апликативни проекти на специфични

The beginnings of science and academic research in a national context are inextricably linked with the Faculty of Philosophy. The year 1921 marked the establishment of the “Skopje Scientific Society” at the Faculty of Philosophy in Skopje, with the aim of developing academic research activity. The first issue of the Annual of the Faculty of Philosophy was published in 1948 – the first academic journal in post-war Macedonia – in which academic papers were published for the first time in Macedonian. From then up to the present, the academic contribution of the Faculty of Philosophy has been rooted in the overall educational, cultural, economic, and social development of society. In the spirit of tradition, the academic activity of the Faculty of Philosophy continues today through a number of academic research and publishing activities.

To support the realization of academic activities at the Faculty of Philosophy, several research centers have been established. In the academic year 2020/21, there are 12 active research centers, focused on research and applied projects on specific

теми и проблематики од областа на хуманистичките и општествените науки.

- Балкански центар за проучување на мирот
- Центар за образование и истражување
- Анкетен истражувачки центар
- Национален центар за континуирано образование за социјален развој
- Центар за изработка и примена на тестови – Психометрика
- Национален информатички центар за дефектолошки истражувања
- Центар за едукациска поддршка на Ромите (ЦЕПОР)
- Центар за учебници по историја (ЦУИ)
- Центар за менаџмент на човекови ресурси
- Центар за интеркултурни студии и истражувања
- Центар за интегративна биоетика
- Центар за доживотно учење

Филозофскиот факултет има континуирана научноистражувачка дејност, како од национален, така и од меѓународен карактер. Истражувањата кои се спроведуваат од страна на кадарот на Филозофскиот факултет се во домен на хуманистичките и општествените науки, со посебен фокус на специфичните дисциплини кои се изучуваат при институциите на Филозофскиот факултет. Вмреженоста на Факултетот во меѓународни истражувачки проекти забележува континуиран

topics and issues in the fields of humanities and social sciences:

- Balkan Center for Peace Research
- Education and Research Center
- Survey Research Center
- National Center on Ongoing Social Development Education
- Center for the Preparation and Application of Tests - Psychometrics
- National Information Center on Research in Special Education and Rehabilitation
- Center for Educational Support of Roma (CEPOR)
- History Textbooks Center (CUI)
- Human Resource Management Center
- Intercultural Studies and Research Center
- Integrative Bioethics Center
- Lifelong Learning Center

The Faculty of Philosophy maintains ongoing academic and research activities, both on a national and international level. The research conducted by the teaching staff of the Faculty of Philosophy lies in the domain of humanities and social sciences, with a special focus on specific disciplines taught at the Institutes within the Faculty of Philosophy.

The Faculty's level of participation in international research projects is steadily increasing. Since 2008, through the Survey Research Center, the Faculty of Philosophy has been conducting the European Values Study; since 2017 it has been a full partner in the international consortium of the European Values Research project. This

иодем. Почнувајќи од 2008 година, преку Анкетниот истражувачки центар Филозофскиот факултет го спроведува Европското истражување на вредности (*European Values Study*), а од 2017 година е полноправен партнер во меѓународниот конзорциум на проектот Европско истражување на вредности. Ова е меѓународен лонгитудинален проект во кој се вклучени педесетина земји од Европа и се одвива во бранови, во интервал од 10 години, почнувајќи од 1981 година. Седиштето на проектот е на Универзитетот во Тилбург, Холандија. Истражувањето на ставовите и вредностите на македонските граѓани започна со бранот истражување од 2008 година, а беше повторно реализирано во бранот од 2019 година. Проектот е реализиран од тим истражувачи, во состав: проф. д-р Антоанела Петковска/Институт за социологија (национален проект-директор), проф. д-р Михајло Поповски/Институт за психологија, проф. д-р Ило Трајковски/Институт за социологија, проф. д-р Константин Миноски/Институт за социологија и м-р Марија Димитровска/докторанд на Институтот за социологија. Во теренското истражување, кое беше реализирано на примерок од 1.117 испитаници, во осум статистички региони во нашата земја, во периодот од декември 2018 година до април 2019 година, беа вклучени околу 50-тина студенти од Филозофскиот факултет, овозможувајќи им на тој начин и на студентите развивање на нивните научноистражувачки вештини. Придобивките од Европското истражување на вредности се однесуваат и на целата академска заедница во државата преку овозможениот отворен пристап до релевантна база на национални и споредбени податоци за развивање научни трудови засновани на искусствено поткрепена евиденција во однос на

is an international longitudinal project involving 50 European countries, and it takes place in stages, at 10-year intervals, having started from 1981. The project is based at the University of Tilburg, in the Netherlands. The research concerning the attitudes and values of the Macedonian citizens began in the 2008 stage, and was conducted again in the 2019 stage. The project is carried out by a team of researchers, composed of prof. Antoanela Petkovska, PhD / Institute of Sociology (national project director); prof. Mihajlo Popovski, PhD / Institute of Psychology; prof. Ilo Trajkovski, PhD / Institute of Sociology; prof. Konstantin Minoski, PhD / Institute of Sociology; and Marija Dimitrovska, MA / PhD student at the Institute of Sociology. The field research, which was conducted on a sample of 1,117 respondents in eight statistical regions in our country from December 2018 to April 2019, involved about 50 students from the Faculty of Philosophy, thus enabling students

теми како: вредности и перцепции за довербата; работата; семејниот живот и бракот; религиозноста; идеолошките и политичките преференции во контекст на демократијата; општествената и индивидуалната дистанца; индивидуализмот наспроти колективизмот; моралните аспекти на однесувањето и сл.

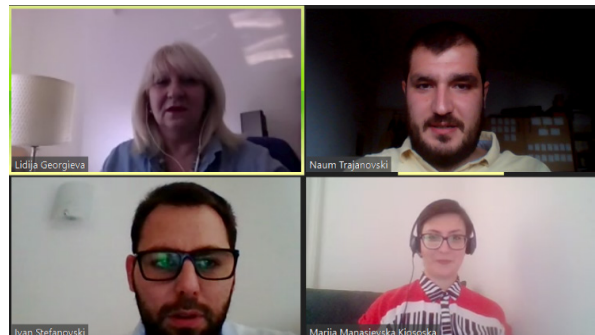
to develop their scientific research skills. The advantages of the European Value Survey also apply to the entire academic community in the country through the openly accessible relevant database of national and comparative data for developing academic papers, based on empirically substantiated records on topics such as: values and

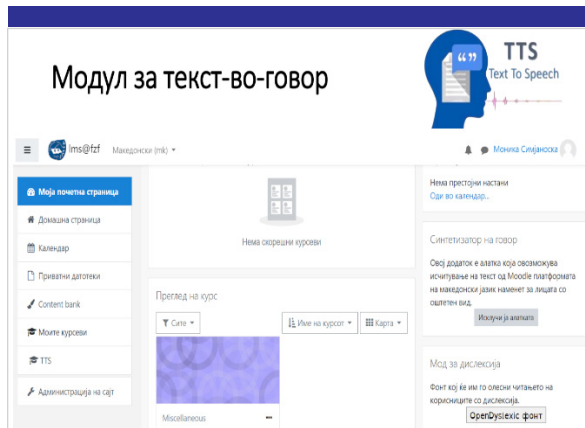
Филозофскиот факултет во периодот 2018–2021 е вклучен и во научно истражување од програмата Хоризонти 2020, како еден од десетте партнерски организации во проектот „Ретопеа – Религиска толеранција и мир“, координиран од Универзитетот во Лувен од Белгија под раководство на проф. д-р Патрик Пастур. Во рамки на ова истражување, Филозофскиот факултет за прв пат имаше можност да

perceptions of trust; work; family life and marriage; level of religious beliefs; ideological and political preferences in the context of democracy; social and individual distance; individualism versus collectivism; moral aspects of behavior, etc.

In the 2018-2021 period, the Faculty of Philosophy is also involved in a scientific survey from the Horizon

ангажира докторски и постдокторски истражувачи, кои заедно со академскиот тим од Филозофскиот факултет под раководство на проф. д-р Лидија Георгиева работат на: анализа на историјата на мировните договори во Европа, вклучуваат млади лица во изработување кратки документарни филмови - „докотјубс“

2020 program, as one of the 10 partner organizations in the project “Retopea - Religious Tolerance and Peace”, coordinated by the University of Louvain in Belgium, under the leadership of prof. Patrick Pasture, PhD. This survey is the first time the Faculty of Philosophy has been able to engage doctoral and postdoctoral researchers,

за животот во средини со различни верски и идеолошки верувања, и ги анализираат музејските и медиумските содржини од аспект на нивниот религиски и културен диверзитет. Факултетот бележи раст и на вклученоста во истражувачко-апликативни проекти од програмата Еразмус+, особено во акцијата KA203 Стратешки партнерства во високото образование. Така, од 2018 година Филозофскиот факултет е координатор на проектот „Поттикнување на пристапните технологии за студирање: Пристапен систем за управување со учењето во хуманистичките и општествените науки“. Партнери на проектот се Универзитетот од Авеиро, Португалија, Универзитетот од Вилниус, Литванија и Европскиот центар за обука од Копенхаген, Данска. Академскиот тим на проектот од Филозофскиот факултет, чиј раководител е проф.

who, together with the academic team from the Faculty, led by prof. Lidija Georgieva, PhD, are working on analyzing the history of peace treaties in Europe, involving young people in making short documentaries about living in environments with different religious and ideological beliefs, and analyzing museum and media content in terms of their religious and cultural diversity.

The Faculty is also expanding its involvement in research and implementation projects of the Erasmus + program, especially in the action KA203 - Strategic Partnerships in Higher Education. Thus, since 2018, the Faculty of Philosophy has been the coordinator of the project “Fostering Accessible Study Technologies: An accessible learning management system in the humanities and social sciences.” The project partners are the University of Aveiro, Portugal, the University of Vilnius, Lithuania, and the European

д-р Александра Каровска-Ристовска, го сочинуваат млади амбициозни професори и истражувачи од неколку институти (Специјална едукација и рехабилитација, Историја и Педагогија), кои работеа на решенија за полесен пристап до содржините на предметните програми на Филозофскиот факултет за студентите и лицата со посебни образовни потреби. Во таа насока, како резултат на овој проект беше приспособен софтверот Moodle за студенти со посебни образовни потреби, односно за студенти со дислексија, за студенти со проблеми со видот и за студенти со проблеми со слухот, преку внесување кириличен фонт за дислексија и овозможување текст во говор.

Training Center in Copenhagen, Denmark. The academic team of the project from the Faculty of Philosophy, led by prof. Aleksandra Karovska-Ristovska, PhD, includes young and ambitious professors and researchers from several Institutes (Special Education and Rehabilitation, History, and Pedagogy), who have been working on finding and creating solutions for easier access to the contents of the curriculum at the Faculty of Philosophy for students with special educational needs. In this regard, as a result of this project, the Moodle LMS platform has been adapted to the needs of students with special educational needs, i.e. students with dyslexia, and vision and hearing impairments, by entering a

Accessible and Digitalized
Heritage Of Culture
Accessibility and Digitalized Cultural Heritage
for Persons with Disabilities

AD HOC:
Accessibility of Archaeological and Cultural Heritage Sites
was prepared with the kind cooperation of:

St. Cyril and Methodius
University in Skopje

Viktor Libe Adams
Marjan Jovanov
Antonio Jakimovski

Artifactory

Dorothea Pipathanasiao-Zahrt

University of Primorska

Boris Kavur
Martina Blešić Kavur

Tor Vergata
University of
Rome

Michele Angelaccio
Michele Fasolo

Филозофскиот факултет од 2019 година е координатор и на Еразмус+ проектот „Пристапно и дигитализирано културно наследство – АД ХОК“, а партнери во проектот се Универзитет во Приморска, Копер, Словенија; Универзитет во Рим „Тор Вергата“ - Италија и НВО „Артифактори“ - Атина, Грција. Проектот има за цел да создаде и сподели иновативни практики во дигитализацијата на културното наследство, да го приближи археолошкото културно наследство до јавноста, преку дигитализација на

Cyrillic font for dyslexia, and providing a text-to-speech engine.

Since the year 2019, the Faculty of Philosophy has been the coordinator of the Erasmus + project “Accessible and Digitalized Cultural Heritage for Persons with Disabilities - AD HOC”, partnered with the University of Primorska, Koper, Slovenia; the University of “Tor Vergata”, Rome, Italy, and the NGO Artifacts from Athens, Greece. The project aims to create and share innovative practices in the digitalization of cultural heritage, and bring the archaeological cultural

податоците и онлајн курсеви. Овој тригодишен истражувачки проект го води проф. д-р Виктор Лилчиќ Адамс од Институтот за историја на уметност и археологија при Филозофскиот факултет во Скопје.

heritage closer to the public through data digitalization and online courses. This three-year research project is led by prof. Viktor Lilcic Adams (Institute of Art History and Archeology, at the Faculty of Philosophy in Skopje).

Меѓународни и билатерални истражувачки и апликативни проекти реализирани од страна на Филозофскиот факултет во последните пет години:

International and bilateral research and application projects implemented by the Faculty of Philosophy in the last five years:

НАСЛОВ/ИНСТИТУТ/КООРДИНАТОР TITLE/INSTITUTE/COORDINATOR	ДОНАТОР/ФИНАНСИЕР DONOR / SPONSOR	ПЕРИОД TIME SPAN
<p>„Развој на нов софтвер за психомоторна реедукација на деца со аутизам“ (2020-1-TR01-KA205-081611) Координатор: Чанаккале Универзитет, Турција Партнер: Филозофски факултет, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј во Скопје Главен истражувач од Филозофскиот факултет: проф. д-р Оливера Цаневска-Рашиќ</p>	<p>Европска комисија European Commission</p>	<p>2020–2022</p>
<p>“Development of New Software for Psychomotor Re-education of Children with Autism” (2020-1-TR01-KA205-081611) Coordinator: Canakkale University, Turkey Partner: Faculty of Philosophy, “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje Head researcher from the Faculty: prof. Olivera Canevska Rašić, PhD</p>	<p>European Commission</p>	<p>2020–2022</p>
<p>„Присвојно и дигитализирано културно наследство“ (2019-1-MK01-KA203-060269) Координатор: Филозофски факултет, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј во Скопје Главен истражувач: проф. д-р Виктор Лилчиќ Адамс</p>	<p>Европска комисија, Национална агенција за европски образовни програми и мобилност European Commission, National Agency for European Educational Programs and Mobility</p>	<p>1.11.2019–31.8.2022</p>
<p>“Accessible and Digitalized Cultural Heritage” (2019-1-MK01-KA203-060269) Coordinator: Faculty of Philosophy, “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje Head researcher: prof. Viktor Lilčić Adams, PhD</p>	<p>European Commission, National Agency for European Educational Programs and Mobility</p>	<p>1.11.2019–31.8.2022</p>
<p>„Пошшикнување на присвојни технологии за сџудирање (FAST): присвојен систем за управување со учењето во хуманисичките и општите науки“ (2018-1-MK01-KA203-047104) Координатор: Филозофски факултет, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј во Скопје Главен истражувач: проф. д-р Александра Каровска-Ристовска</p>	<p>Европска комисија, Национална агенција за европски образовни програми и мобилност European Commission, National Agency for European Educational Programs and Mobility</p>	<p>1.12.2018–28.12.2021</p>
<p>“Fostering Accessible Study Technologies (FAST): an accessible learning management system in the humanities and social sciences” (2018-1-MK01-KA203-047104) Coordinator: Faculty of Philosophy, “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje Head researcher: prof. Aleksandra Karovska Ristovska, PhD</p>	<p>European Commission, National Agency for European Educational Programs and Mobility</p>	<p>1.12.2018–28.12.2021</p>

<p>„Релиџиска толеранција и мир“, H2020-EU.3.6.3.2. Grant agreement ID: 770309 Координатор: Универзитет од Лувен, Белгија Партнер: Филозофски факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј во Скопје Главен истражувач: проф. д-р Лидија Георгиева</p>	<p>Европска комисија, Програма „Хоризонт“</p>	<p>1.5.2018– 1.5.2022</p>
<p>“Religious Tolerance and Peace”, H2020-EU.3.6.3.2. Grant agreement ID: 770309 Coordinator: Louvain University, Belgium Partner: Faculty of Philosophy, “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje Head researcher: prof. Lidija Georgieva, PhD</p>	<p>European Commission, the Horizon Program</p>	
<p>„Од попреченост до производство на храна“ Координатор: Национална федерација на фармери Партнер: Филозофски факултет Главен истражувач: проф. д-р Наташа Станојковска- Трајковска</p>	<p>We Effect, <i>Шведска</i> We Effect, Sweden</p>	<p>9.2019– 6.2021</p>
<p>“From disability to food production” Coordinator: National Federation of Farmers Partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Nataša Stanojkovska Trajkovska, PhD</p>		
<p>„Студија за поддршка на планирањето на комуникациите и вклученоста на заедниците поврзани со Агендата за одржлив развој во Република Северна Македонија“ Партнер: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Светлана Трбојевиќ</p>	<p>Програма за развој на Обединетите нации (УНДП)</p>	<p>6.2020– 10.2020</p>
<p>“Study for support of communications planning and community involvement related to the Agenda for Sustainable Development in the Republic of N. Macedonia” Partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Svetlana Trbojević, PhD</p>	<p>United Nations Development Programme (UNDP)</p>	
<p>„Вишеградски универзитетски студентски грант бр. 61300005. Теорија на меѓународни односи и разрешување конфликти“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Лидија Георгиева</p>	<p>Вишеградски фонд</p>	<p>2014–2020</p>
<p>“Visegrad University Student Grant No. 61300005. Theory of International Relations and Conflict Resolution” Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Lidija Georgieva, PhD</p>	<p>Visegrad Fund</p>	
<p>„Студија за европски вредности“ Партнер: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Антоанела Петковска</p>	<p>ЕВС, Тилбург, Холандија EVS, Tilburg, the Netherlands</p>	<p>1.7.2018 – 1.12.2019</p>
<p>“European Values Study” Partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Antoanela Petkovska, PhD</p>		

„Транспозиција на *acquis communautaire* во Македонија со посебен фокус на политики за климатски промени, загадување на воздухот, безбедносни прашања и управување со ризици“

Координатор: Брандербуршки Универзитет, Котбус, Германија

Партнер: Филозофски факултет

Главен истражувач: проф. д-р Тони Милески

ДААД, Германија
DAAD, Germany

2018–2020

“*Transposition of acquis communautaire in Macedonia with a special focus on climate change policies, air pollution, security issues, and risk management*”

Coordinator: Brandenburg University, Cottbus, Germany

Partner: Faculty of Philosophy

Head researcher: prof. Toni Mileski, PhD

„Општествениот, политичкиот и економскиот развој на Македонија и Словенија во 1991 г. (трансформација, сличност и разлики)“

Програма: Билатерални проекти со Република Словенија

Главен истражувач:

проф. д-р Борче Илиевски

Министерство за образование и
наука, РМ

1.1.2017–
31.12.2018

“*The social, political and economic development of Macedonia and Slovenia in 1991 (transformation, similarities and differences)*”

Program: Bilateral Projects with the Republic of Slovenia

Head researcher: prof. Borče Ilievski, PhD

Ministry of Education and Science,
Republic of Macedonia

„Етонимот Власи во пишани извори и во топонимијата во историскиот регион Македонија (XI – XVI век)“

Програма: Заеднички македонско-австриски научноистражувачки проекти

Главен истражувач:

проф. д-р Тони Филиповски

Министерство за образование и
наука, РМ

1.7.2016–
30.6.2018

“*The ethnonym Vlachs in written sources and in the toponymy in the historical region of Macedonia (XI-XVI centuries)*”

Program: Macedonian-Austrian mutual research projects

Head researcher: prof. Toni Filiposki, PhD

Ministry of Education and Science,
Republic of Macedonia

Покрај меѓународни и билатерални истражувачки активности, Филозофскиот факултет реализира и бројни апликативни и истражувачки проекти од национален интерес.

Besides the international and bilateral research activities, the Faculty of Philosophy has also carried out a number of applied and research projects of national interest.

Национални проекти реализирани од страна на Филозофскиот факултет во последните пет години:

National projects carried out by the Faculty of Philosophy in the last five years:

НАСЛОВ/ИНСТИТУТ/КООРДИНАТОР TITLE/INSTITUTE/COORDINATOR	ДОНАТОР/ФИНАНСИЕР DONOR / SPONSOR	ПЕРИОД TIME SPAN
<p>„Археолошки истражувања на локалитетот Старо Бонче – Прилеп 2020“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Антонио Јакимовски</p>	<p>Министерство за култура, Р Северна Македонија Ministry of Culture, RN Macedonia</p>	<p>22.5.2020– 20.11.2020</p>
<p>„Доближување на културното наследство на учениците со посебни потреби“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Наташа Станојковска- Трајковска</p>	<p>Министерство за култура, Р Северна Македонија Ministry of Culture, RN Macedonia</p>	<p>22.5.2020– 20.11.2020</p>
<p>„Иновациите во хуманистичките и општествените науки“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Антоанела Петковска</p>	<p>Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje</p>	<p>5.2020–1.2021</p>
<p>„Археолошки ископувања на археолошкиот локалитет „Косовец“, село Дреново 2020“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Виктор Лилчиќ Адамс</p>	<p>Локален музеј – Галерија Кавадарци Local Museum and Gallery – Kavadarci</p>	<p>2020</p>
<p>„Археолошки истражувања на локалитетот Старо Бонче – Прилеп 2019“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Антонио Јакимовски</p>	<p>Министерство за култура, Р Северна Македонија Ministry of Culture, RN Macedonia</p>	<p>3.5.2019– 20.11.2019</p>

<p>„На крстосницата на културните идеи: Македонија, Балканот, Југоисточна Европа – наследство, културен менаџмент, ресурси“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Елизабета Димитрова</p>	<p>Министерство за култура, Р Северна Македонија</p>	<p>9.4.2019– 20.11.2019</p>
<p>“At the crossroads of cultural ideas: Macedonia, the Balkans, South-east Europe - heritage, cultural management, resources” Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Elizabeta Dimitrova, PhD</p>	<p>Ministry of Culture, RN Macedonia</p>	
<p>„Требенишко кале, село Требеништа“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Виктор Лилчиќ Адамс</p>	<p>Општина Дебарца</p>	<p>16.5.2019– 31.12.2019</p>
<p>“Trebenishko Kale, village of Trebenishta” Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Viktor Lilčić Adams, PhD</p>	<p>Municipality of Debarca</p>	
<p>„Археолошки истражувања на локалитетот Градиште, с. Бразда“ Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Марјан Јованов</p>	<p>Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје</p>	<p>28.2.2019– 31.12.2019</p>
<p>“Archaeological excavations at the site Gradishte, village of Brazda” Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Marjan Jovanov, PhD</p>	<p>“Ss Cyril and Methodius” University in Skopje</p>	
<p>„Културолошко прилагодување на тест за ризично однесување кај адолесценти за примена во Република Македонија. Носител: Институт за психологија Главен истражувач: проф. д-р Билјана Блажевска-Стоилковска</p>	<p>Филозофски факултет</p>	<p>1.2.2019– 31.1.2020</p>
<p>“Cultural adaptation of a tests on risky behavior in adolescents, for application in the Republic of Macedonia” Main partner: Institute of Psychology Head researcher: prof. Biljana Blaževska - Stoilkovska, PhD</p>	<p>Faculty of Philosophy</p>	
<p>„Вештина на истражувањето-општите постапки на научната работа“ Проекти од национален интерес во културата за 2018 година Носител: Филозофски факултет, Скопје Главен истражувач: проф. д-р Виолета Панзова</p>	<p>Министерство за култура, Р Македонија</p>	<p>10.4.2018– 20.11.2018</p>
<p>“Research skills - general procedures of scientific work” National interest projects in Culture for 2018 Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje Head researcher: prof. Violeta Panzova, PhD</p>	<p>Ministry of Culture, Republic of Macedonia</p>	

„Теориска и практична надградба на предметните програми од филозофскиот корпус предмети (филозофија, етика, логика, естетика) за средно образование“

Носител: Филозофски **факултет, Скопје**

Главен истражувач: проф. д-р Дејан Донеv доц. д-р Јасмина Поповска, доц. д-р Марија Тодоровска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

1.2.2018–
31.12.2018

“A theoretical and practical upgrade of the subject programs from the philosophical corpus of subjects (philosophy, ethics, logic, aesthetics) for secondary education”

“Ss Cyril and Methodius”
University in Skopje

Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje

Head researcher: prof. Dejan Donev, PhD; prof. Jasmina Popovska, PhD; prof. Marija Todorovska, PhD

„Идентификација (мапирање) на потенцијалите во општествените и хуманистичките науки во Република Македонија за организирана научна работа во областа на когнитивната наука“

Носител: Филозофски **факултет, Скопје**

Главен истражувач: проф. д-р Владимир Давчев

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

1.2.2017–
30.12.2017 г

“Identification (mapping) of the perspectives in the social sciences and humanities in the Republic of Macedonia for organized academic work in the field of cognitive science”

“Ss Cyril and Methodius”
University in Skopje

Main partner: Faculty of Philosophy, Skopje

Head researcher: prof. Vladimir Davčev, PhD

Со цел развивање на научноистражувачката инфраструктура, Филозофскиот факултет конгинуирано вложува во зголемување на истражувачките ресурси и алатки за потребите на студентите и вработените. Со финансиска поддршка од Министерството за образование и наука, од Ректоратот при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, како и преку одвојување буџетски средства од меѓународните проектни активности чиј реализатор е Филозофскиот факултет, обезбеден е пристап до клучни дигитални бази како: Qualtrics, JSTOR, ARTSTOR, Edward Elgar, EBSCO, Statista и многу други. Севкупната научноистражувачка дејност која се изведува на Филозофскиот факултет е во функција на иновирање на наставно-научните програми кои се изведуваат при Факултетот, како и продлабочување

In order to develop the scientific research infrastructure, the Faculty of Philosophy is continuously investing in increasing research resources and tools for the needs of its students and staff. With financial support from the Ministry of Education and Science, and the Rector’s Office at the “Ss Cyril and Methodius” University, as well as by allocating budget funds from international project activities implemented by the Faculty of Philosophy, access to key digital databases has been enabled, including Qualtrics, JSTOR, ARTSTOR, Edward Elgar, EBSCO, Statista and many more. The overall academic and research activities carried out at the Faculty of Philosophy are in function of innovation within the study programs offered by the Faculty, as well as in order to enhance the students’ knowledge concerning the conditions and challenges in the humanities and social sciences. The pursuit of

на научните сознанија за состојбите и предизвиците во хуманистичките и општествените науки. Стремежот за зајакнување и постигнување извонредност во научноистражувачката дејност на Филозофскиот факултет ќе продолжи да се реализира преку низа цели кои ќе ја подигнат актуелната институционална поставеност на Филозофскиот факултет во рамки на националните и меѓународните научноистражувачки мрежи. Истовремено, поставените цели се во согласност со концептот на Европскиот истражувачки простор (European Research Area), кој се залага за: поефективни национални истражувачки системи; оптимална транснационална соработка и конкуренција; отворен пазар на труд за истражувачите; родова еднаквост и вклучување на родовите аспекти во главните политики во истражувањето; оптимална циркулација, пристап до и трансфер на научни знаења; како и меѓународна соработка. Во таа насока, приоритетните цели во доменот на научноистражувачката работа на Филозофскиот факултет во претстојниот период фокусирани се на: зголемување на бројот на фундаментални и апликативни научни истражувања; зголемување на бројот на меѓународни и национални научноистражувачки проекти, како и меѓународни научноистражувачки мрежи во кои е вклучен Филозофскиот факултет; интердисциплинарност на научноистражувачките активности; зголемување на бројот на публикувани научни трудови во реномирани меѓународни списанија со фактор на влијание од страна на вработените при Факултетот како и обезбедување отворен пристап до публикуваните научноистражувачки трудови.

strengthening and achieving excellence in the research activity of the Faculty of Philosophy will continue through a series of goals that will improve the current institutional set-up of the Faculty of Philosophy within the national and international scientific research networks. At the same time, the set goals are in line with the concept of the European Research Area, which advocates for: more effective national research systems; optimal transnational cooperation and competition; an open labor market for researchers; gender equality and inclusion of gender aspects in the main research policies; optimal circulation, access to and transfer of academic knowledge; as well as international cooperation. In that direction, the priority goals in the field of academic research work of the Faculty of Philosophy in the upcoming period are focused on: increasing fundamental and applied academic research; increasing the number of international and national academic research projects, as well as international academic research networks in which the Faculty of Philosophy is involved; interdisciplinarity of academic research activities; increasing the number of published scholastic papers in renowned international journals with an impact factor, as well as providing open access to published research papers.

АКАДЕМИЦИ ACADEMICIANS

ЧЛЕНОВИ НА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ – ПРОФЕСОРИ НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

MEMBERS OF THE MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS – PROFESSORS AT THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN SKOPJE

Како членови на Македонската академија на науките и уметностите од редовите на професорите од Филозофскиот факултет се:

The following professors from the Faculty of Philosophy in Skopje are/were members of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MASA):

Професорот по Историја на предвоениот Филозофски факултет во Скопје д-р ГРГА НОВАК е избран за член на МАНУ во 1969 година.

Dr. GRGA NOVAK, professor of History at the pre-war Faculty of Philosophy, became a member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MASA) in 1969.

Професорот по Филозофија на предвоениот Филозофски факултет во Скопје д-р ДУШАН НЕДЕЉКОВИЌ е избран за член на МАНУ во 1974 година.

Dr. DUŠAN NEDELJKOVIĆ, professor of Philosophy at the pre-war Faculty of Philosophy, became a member of MASA in 1974.

Професорот на Институтот за историја на Филозофскиот факултет во Скопје д-р СТЈЕПАН АНТОЉАК е избран за член на МАНУ во 1979 година.

Dr. STJEPAN ANTOLJAK, professor at the Institute of History at the pre-war Faculty of Philosophy, became a member of MASA in 1979.

ОД 1967 ГОДИНА

FROM 1967

ПРОФ. Д-Р МИХАИЛ Д. ПЕТРУШЕВСКИ
PROF. MIHAIL D. PETRUŠEVSKI, PHD

Академик Михаил Д. Петрушевски е роден во 1911 година во Битола. Основно училиште и гимназија завршил во родниот град, а класична филологија студирал на Филозофскиот факултет во

Academician Mihail D. Petruševski was born in 1911, in Bitola. He finished primary and secondary school in his hometown, and studied Classical Philology at the Faculty of

Белград каде што дипломираше во 1935 година.

По ослободувањето, тој се враќа во Македонија и зема учество во организирањето на Филозофскиот факултет и на првиот македонски универзитет. Бил прв декан на Филозофскиот факултет (1946–1949) како и ректор на Универзитетот во Скопје (1956–1958).

Напоредно со овие организациски ангажмани, Петрушевски е еден од иницијаторите и долгогодишен одговорен уредник на првобитно сојузното југословенско, а подоцна угледно меѓународно научно списание *Жива антика*.

ПРОФ. Д-Р БЛАЖЕ КОНЕСКИ
PROF. BLAŽE KONESKI, PHD

Блаже Конески е роден на 19 декември 1921 година во Небрегово; основно училиште и нижа гимназија завршил во Прилеп (1934), а виша гимназија во Крагуевац (1939). Студиите во Белград ги почнал прво на Медицинскиот факултет, потоа на Филозофскиот факултет, на отсекот за Словенска филологија, а славистичките студии ги продолжил во Софија, каде што и дипломираше (1944). По војната работел како лектор во Македонскиот народен театар во Скопје, а во 1946 година станал предавач на Филозофскиот факултет, во Скопје, каде што во 1957 година, станал и редовен професор и предавал Историја на македонскиот јазик, при што во текот на сиот свој работен век бил шеф на Катедрата за јужнословенски јазици; бил декан на Филозофскиот факултет (1952/1953) и ректор на Скопскиот универзитет (1958/1960). На 13 февруари 1947 година бил избран за прв претседател на новооснованото Друштво на

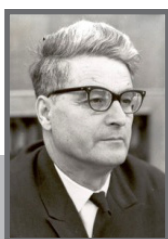
Philosophy in Belgrade, from where he graduated in 1935.

After the liberation, he returned to Macedonia and participated in the organization of the Faculty of Philosophy and the first Macedonian University. He was the first Dean of the Faculty of Philosophy (1946–1949), as well as Chancellor of the University in Skopje (1956–1958).

At the same time he was involved in the organizational activities of the Faculty, Petrushevski was also one of the founding members and a long-time editor-in-chief of *Živa Antika*, which originally started out as a federal Yugoslav journal, but eventually evolved into a renowned international scientific journal.

Blaže Koneski was born on December 19, 1921, in Nebregovo. He finished primary school and junior high school in Prilep (1934), and senior high school in Kraguevac (1939). He began his studies in Belgrade first, at the Faculty of Medicine, and then switched to the Faculty of Philosophy, majoring in Slavic Philology. He continued his Slavic Studies in Sofia, from where he graduated in 1944. After the war, he worked as a lector in the Macedonian National Theater in Skopje, and in 1946 he became a lecturer at the Faculty of Philosophy in Skopje, where in 1957 he became a full professor and taught History of the Macedonian Language. He was Chair of the Department of South Slavic Languages throughout his working career; he was Dean of the Faculty of Philosophy (1952/53), and Chancellor of the University in Skopje (1958–60). On February 13, 1947 he became the first President of the

писателите на Македонија, а истата функција ја вршел уште во два мандата (1948, 1951/1952), бил и претседател на Сојузот на писателите на Југославија (1961/1964) и прв претседател на МАНУ (1967/1975). Исто така, бил дописен член на сите поранешни југословенски академии на науките и уметностите, како и почесен доктор на Универзитетот во Чикаго (1968) и на Универзитетот во Вроцлав, Полска. Учествувал во составувањето на првиот Правопис на македонскиот литературен јазик (1945), бил редактор на тритомниот Речник на македонскиот јазик (1961/1966), а автор е и на голем број студии за средновековната и современата македонска писменост и приредил голем број едиции на стари македонски текстови. Во одделни периоди ги уредувал и списанијата „Нов ден“ и „Македонски јазик“.

ПРОФ. Д-Р ХАРАЛАМПИЈЕ ПОЛЕНАКОВИЌ
PROF. HARALAMPIE POLENKOVIĆ, PHD

newly-established Macedonian Writers' Association, and he held this post for two more terms (1948, 1951–1952). He was President of the Yugoslav Writers' Association (1961–64), and the first President of MASA (1967–1975). In addition, he was a corresponding member in all the former Yugoslav Academies of Sciences and Arts, and was awarded honorary doctorates by the University in Chicago (1968) and by the University of Wrocław, Poland. He took part in the creation of the first *Orthography of the Standard Macedonian Language* (*Правопис на македонскиот литературен јазик*) (1945), and was the editor of the three-volume *Dictionary of the Macedonian Language* (*Речник на македонскиот јазик*) (1961/66). He also authored numerous articles on medieval and modern Macedonian literacy, and edited many editions of old Macedonian texts. In various periods, he held the post of editor of the journals *Nov den* and *Makedonski jazik*.

Роден е во Гостивар на 17 јануари 1909 година во занаетчиско семејство. Основно училиште завршил во родниот град, гимназија и Филозофски факултет (1934) во Скопје, а докторирал во Загреб (1939). Од 1935 до 1936 година бил асистент-дневничар, од 1939 до 1941 година асистент при Катедрата за југословенски книжевности на Филозофскиот факултет во Скопје, од јуни 1941 година до август 1946 година асистент на Филозофскиот факултет во Белград, од август до ноември 1946 година началник во Министерството за просвета на НРМ, од ноември 1946 до 1956 година вонреден професор, а потоа, до пензионирањето,

He was born in Gostivar, on January 17, 1909, in a family of craftsmen. He finished primary school in his hometown, high school and the Faculty of Philosophy (1934) – in Skopje, and he obtained his PhD in Zagreb (1939). In the period 1935–1936, he worked as a junior TA at the Department of Yugoslav Literature at the Faculty of Philosophy in Skopje, and from 1939 to 1941 he was senior TA. From June 1941 to August 1946 he worked as a TA at the Faculty of Philosophy in Belgrade, and from August to November 1946 he was employed as a superintendent in the Ministry of Education in the People's Republic of Macedonia. From November 1946 to 1956 he was associate professor, and then, until his retirement, full

редовен професор на Филозофскиот (Филолошкиот) факултет во Скопје.

professor at the Faculty of Philosophy (Philology) in Skopje.

ПРОФ. Д-Р ДИМИТАР МИТРЕВ
PROF. DIMITAR MITREV, PHD

Роден е на 14 октомври 1919 година во Деде Агач, Грција, од родители Македонци. Од 1920 до септември 1940 година живее во Бугарија како македонски емигрант. Основно училиште и прогимназија завршува во Трговиште, а класична гимназија во Шумен. Студира право на Софискиот универзитет. Во текот на војната зел учество во бугарскиот антифашистички отпор, а од септември 1944 година се вклучува во народноослободителното движење во Вардарска Македонија. Член е на Агитпропот на Брегалничко-струмичкиот корпус и го редактира „Брегалнички глас“. Уредник е на културната рубрика на „Нова Македонија“. Во текот на 1945 година е член на Врховниот суд на Македонија (државен бранител). Во 1946 година ја завршува шестмесечната Новинарска школа во Белград. Од 1946 до 1947 година е помошник на јавниот обвинител на Македонија, а наедно и главен уредник на неделникот „Единство“. Од 1948 до 1950 година е помошник-директор на Радио Скопје. На скопскиот Филозофски факултет дипломира на групата Филозофија. Од 1950 до 1954 година е предавач по Теорија на литературата на Филозофскиот факултет во Скопје; од 1954 до 1959 година е доцент, а од март 1959 година редовен професор. Од 1959 до 1963 година бил декан на Филозофскиот факултет, а пред тоа член на Универзитетскиот совет. Бил шеф на Катедрата за историја на книжевноста на народите на СФРЈ и претседател на Редакцискиот одбор на

He was born on October 14, 1919, in Alexandroupolis, Greece, to Macedonian parents. From 1920 to September 1940 he lived in Bulgaria as a Macedonian emigrant. He finished primary school and progymnasium in Trgovište, and traditional high school in Šumen. He studied law at the University of Sofia. During the war, he took part in the Bulgarian resistance movement, and from September 1944 he took part in the National Liberation Front in Vardar Macedonia. He was a member of the *agitprop* of the Bregalnica-Strumica Corps; editor of the *Bregalnički glas*, as well as editor of the culture section of the *Nova Makedonija*. During 1945 he was a member of the Supreme Court of Macedonia (as a public defender). In 1946 he completed the six-month School of Journalism in Belgrade. From 1946 to 1947 he served as assistant to the public prosecutor of Macedonia, as well as editor-in-chief of the weekly *Edinstvo*. From 1948 to 1950 he was the associate director of Radio Skopje. He graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje with a degree in Philosophy. From 1950 to 1954 he worked as a lecturer in Theory of Literature at the Faculty of Philosophy in Skopje; from 1954 to 1959 he was assistant professor, and from March 1959 – full professor. From 1959 to 1963, he served as Dean of the Faculty of Philosophy, and before that – as a member of the University Council. He was Chair of the Department of the History of the Literatures of the Peoples of the SFRY, as well as editor-in-chief of the Faculty

Годишниот зборник на Филозофскиот факултет.

of Philosophy's Annual Collection of Papers.

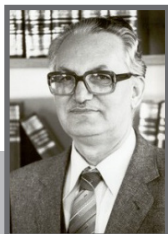
ПРОФ. Д-Р БЛАГОЈ ПОПОВ
PROF. BLAGOJ POPOV, PHD

Академик Благој С. Попов е роден на 17 јануари 1923 година во Кочани. Основното училиште го завршил во родниот град, а гимназија во Штип. Во 1940 година се запишал на Техничкиот факултет – Електромашински отсек на Белградскиот универзитет, но поради Втората светска војна, преминал на Физико-математичкиот факултет на Софискиот универзитет на Групата за математика. Студиите повторно ги прекинал во 1944 година поради заминување во НОВ на Македонија, каде што останал до ноември 1945 година кога ги продолжил студиите. Дипломирал во јуни 1946 година на Групата за математика на Филозофскиот факултет во Белград, а студирал и на Електротехничкиот факултет во Белград.

Во јануари 1948 година се вработил на новоформиранитот Филозофски факултет во Скопје како асистент по Математика. Во 1952 година го положил докторскиот испит на тема „Формирање критериуми за интегралност на линеарните диференцијални равенки чии коефициенти имаат однапред дадени облици“ и станал прв доктор на науки на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Во 1950 година бил избран за шеф на Катедрата за математика и на Математичкиот институт и со нив раководи до 1973 година. Од 1953 до 1955 година бил продекан на Филозофскиот факултет.

Academician Blagoj S. Popov was born on January 17, 1923 in Kočani. He finished primary school in his hometown, and secondary school in Štip. In 1940 he enrolled at the Technical Faculty of the University in Belgrade – Department of Electromechanical Engineering. As a consequence of WWII, however, he transferred to the Faculty of Physics and Mathematics at the Department of Mathematics in Sofia University. He interrupted his studies once again in 1944 during which time he fought in the National Liberation War of Macedonia, until November 1945, at which time he resumed his studies. In June 1946 he graduated from the Faculty of Philosophy in Belgrade, Department of Mathematics; he also studied at the Electrotechnical Faculty in Belgrade. In January 1948 he gained employment at the newly-formed Faculty of Philosophy in Skopje as a teaching assistant in Mathematics. In 1952 he passed his doctoral exam on the topic *The Creation of Criteria for Integrability of Linear and Differential Equations whose Coefficients have Pre-Determined Forms* (Формирање критериуми за интегралност на линеарните диференцијални равенки чии коефициенти имаат однапред дадени облици) and became the first person to hold a PhD at the “Ss Cyril and Methodius” University. In 1950 he was elected Chair of the Department of Mathematics at the Institute of Mathematics, a post he held until 1973. From 1953 to 1955 he was appointed Vice-Dean at the Faculty of Philosophy.

ОД 1969 ГОДИНА

ПРОФ. Д-Р БОЖИДАР ВИДОЕВСКИ

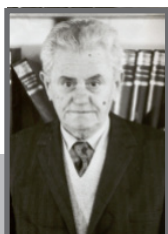
PROF. BOŽIDAR VIDOESKI, PHD

Академик Видоевски е роден на 8 ноември 1920 година во село Звечан, Порече, Македонија. Тој е познат лингвист, македонист и се смета за татко на македонската дијалектологија. Завршил филологија и докторирал на Скопскиот универзитет.

FROM 1969

Academician Vidoeski was born on November 8, 1920 in the village of Zvečan, in the Porečje region, in Macedonia. He was a renowned linguist, a scholar on Macedonian studies, and is considered to be the father of Macedonian dialectology. He graduated with a degree in Philology and obtained his PhD at the University in Skopje.

ОД 1972 ГОДИНА

ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДАР СПАСОВ

PROF. ALEKSANDAR SPASOV, PHD

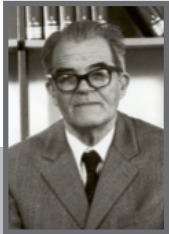
Роден е на 18 август 1925 година во Скопје. Се школувал во Велес и во Скопје, каде што дипломирал и докторирал на Филозофскиот факултет. Работел во „Млад борец“ (1945), „Нова Македонија“ (1946), во Средното медицинско училиште (1950), а од крајот на 1950 година до пензионирањето бил постојано на служба на Филозофскиот (Филолошкиот) факултет во Скопје, како асистент, доцент, вонреден и редовен професор. Предава македонска книжевност XX век и словенечка книжевност од втората половина на XVIII век до крајот на Првата светска војна. Бил продекан, шеф на катедра и прв директор на Семинарот за македонски јазик, литература и култура (1968–1970).

FROM 1972

He was born on August 18, 1925, in Skopje. He went to school in Veles and in Skopje, where he obtained his degree and PhD, at the Faculty of Philosophy. He worked for the papers Mlad borec (1945) and Nova Makedonija (1946), as well as in the Medical high school (1950). From the end of 1950 up to his retirement, he held uninterrupted employment at the Faculty of Philosophy (Philology) in Skopje, as a teaching assistant, assistant professor, associate professor, and full professor. He taught Macedonian Literature of the XX century and Slovenian Literature of the second half of the XVIII century up to the end of WWI. He was Vice-Dean, Department Chair, and the first director of the International Seminar on Macedonian Language, Literature and Culture (1968–1970).

ОД 1974 ГОДИНА

ПРОФ. Д-Р ДИМЧЕ КОЦО
PROF. DIMČE KOCO, PHD

Академик проф. д-р Димче Коцо е роден во Охрид на 10 октомври 1910 година. Матурирал во Битола, а дипломирал во 1937 година на групата Историја за уметноста на Филозофскиот факултет во Белград. Паралелно со студирањето на Факултетот, учел една година сликарство во Уметничката школа во Белград. Бил на студиски престој во Франција и Италија. Учествувал со реферати на сите меѓународни конгреси на византолозите, организирани по војната. Од 1938 до 1941 година работи како наставник во средни училишта, а од 1942 до 1944 година бил асистент во Народниот музеј во Скопје. По војната бил директор на Народниот музеј во Скопје, на Археолошкиот музеј во Скопје и на Заводот за заштита на културно-историските споменици на СРМ. Од крајот на 1946 година е наставник по предметот Историја на уметноста на Филозофскиот факултет, првин во звање предавач, а во 1963 година е избран за редовен професор. Во учебните 1950/1951 и 1957/1958 година бил декан на Филозофскиот факултет во Скопје, а во 1951/1952 и 1958/1959 година продекан на истиот факултет.

ОД 1976 ГОДИНА

ПРОФ. Д-Р ЛЈУБЕН ЛАПЕ
PROF. LJUBEN LAPE, PHD

Роден е во Прилеп на 11 октомври 1910 година, во работничко семејство.

FROM 1974

Academician prof. Dimče Koco, PhD, was born in Ohrid on October 10, 1910. He graduated from high school in Bitola, and in 1937 he graduated from the Faculty of Philosophy in Belgrade, Department of Art History. At the same time he did his studies at the Faculty, he also studied painting at the Art School in Belgrade. He went on study visits in France and Italy, and presented at all the international congresses on Byzantine studies which were organized after the war. From 1938 to 1941 he taught in high schools, and from 1942 to 1944 he was an assistant in the National Museum in Skopje. After the war he was appointed director of the said National Museum, as well as of the Archaeological Museum, and the Cultural Heritage Protection Office of the SRM. From the end of 1946 he taught Art History at the Faculty of Philosophy, first as a lecturer, and then from 1963 as a full professor. In the academic years 1950/51 and 1957/58 he served as Dean of the Faculty of Philosophy in Skopje, and in 1951–1952 and 1958–1959 he was Vice-Dean.

FROM 1976

He was born in Prilep on October 11, 1910, in a working-class family. He

Основно образование завршил во Прилеп, а матура во Битола. Во 1936 година дипломирал на групата Општа историја на Филозофскиот факултет во Белград. Од 1936 до 1940 година работи како наставник во Трговско-занајтчиското училиште во Прилеп, од 1940 до 1944 година, со прекини, е професор во Подгорица, Струмица, Елхово и Панаѓуриште. По ослободувањето на Македонија, првин е прочелник по просвета при Обласниот НОО во Битола, потоа помошник-министер за просвета на НРМ, а од 1946 година е професор на Филозофскиот факултет во Скопје. Во 1972 година е избран за дописен член на МАНУ, а во 1976 година за нејзин редовен член.

finished primary school in Prilep, and high school in Bitola. In 1936 he graduated from the Faculty of Philosophy in Belgrade, with a degree in History. From 1936 to 1940 he taught at the vocational school in Prilep, from 1940 to 1944, with some breaks, he taught in Podgorica, Strumica, Elhovo, and Panagjurište. After the liberation of Macedonia, he was first a superintendent of education within the Regional People's Liberation Board in Bitola, then Assistant Minister of Education in the People's Republic of Macedonia, and in 1946 he became a professor at the Faculty of Philosophy in Skopje. In 1972 he became a corresponding member of MASA, and in 1976 – a full member.

ОД 1979 ГОДИНА

FROM 1979

ПРОФ. Д-Р ПЕТАР ХР. ИЛИЕВСКИ
PROF. PETAR HR. ILIEVSKI, PHD

Академик Петар Хр. Илиевски е роден во 1920 година во с. Бигор Доленци, Кичево. Основно училиште завршил во родното место, а православна богословија во Битола. Потоа студирал православна богословија во Софија и дипломирал во 1946 г. Како студент бил вклучен во НОВ од 1942 г. до 1944 г.

По ослободувањето работел како професор во средните училишта, а од 1952 г. студирал класична филологија на Филозофскиот факултет во Скопје и во 1956 г. дипломирал по што е избран за асистент на Катедрата за класична филологија. Понатаму работи како професор до пензионирањето. Во текот на 1957/1958 академска година бил на специјализација во Кембриџ, Велика Британија каде што работел на својата

Academician Petar Hr. Ilievski was born in 1920, in the village of Bigor Dolenci, near Kichevo. He finished primary school there, and Orthodox Theology in Bitola. He enrolled in Orthodox Theology studies in Sofia and graduated in 1946. As a student, he participated in the People's Liberation Movement in 1942 and in the People's Liberation War in 1944.

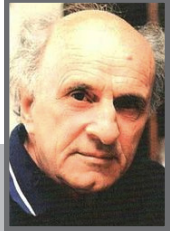
After the liberation, he taught in various high schools, and in 1952 he enrolled to study Classical Philology at the Faculty of Philosophy. He graduated in 1956, at which time he became a teaching assistant at the Department of Classical Philology. He worked there as a professor until his retirement. During the academic year 1957/8, he did his specialization in the United Kingdom, in Cambridge, where he worked on

докторска дисертација која подоцна ја одбранил на Универзитетот во Скопје.

his doctoral dissertation, which he defended at the University in Skopje.

ОД 1991 ГОДИНА

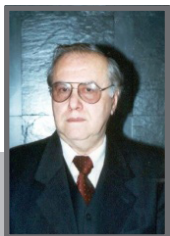
FROM 1991

ПРОФ. Д-Р ГЕОРГИ СТАРДЕЛОВ
PROF. GEORGI STARDELOV, PHD

Старделов, Георги (Гевгелија, 28 август 1930), филозоф, естетичар, есеист, книжевен критичар, антологичар, теоретичар и историчар на културата. Дипломирал на Филозофскиот факултет, на Катедрата за филозофија на Универзитетот во Белград (1953). Докторирал Филозофија на Универзитетот во Скопје (1965). Професор е на Филозофскиот факултет во Скопје (1966–1995), и негов декан (1975–1977), прв декан на интердисциплинарните студии по новинарство (1977–1981), претседател на Филозофското друштво на Македонија и на Југославија, претседател на Друштвото на писателите на Македонија и претседател на македонскиот ПЕН центар. Почесен член е на Друштвото на уметници во Шпанската кралска академија и редовен член на Европската академија на науките и уметностите. Професор гостин е на неколку југословенски, европски и американски универзитети.

Georgi Stardelov, philosopher, aesthetician, essayist, literary critic, anthologist, theorist, and cultural historian, was born in Gevgelija on August 28, 1930. In 1953 he graduated from the Faculty of Philosophy, Department of Philosophy, at the University in Belgrade, and in 1965 he obtained his PhD in Philosophy at the University in Skopje. Stardelov was a professor at the Faculty of Philosophy in Skopje from 1966 to 1995, and Dean from 1975 to 1977. He was the first Dean of the interdisciplinary studies in Journalism, from 1977 to 1981, president of the Philosophical Society of Macedonia and Yugoslavia, president of the Macedonian Writers' Association, and president of the Macedonian Center of PEN International. He was also an honorary member of the Society of Artists of the Spanish Royal Academy, a full member of the European Academy of Sciences and Arts, and a visiting professor at several ex-Yugoslav, European, and American universities.

ПРОФ. Д-Р ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ
PROF. CVETAN GROZDANOV, PHD

Акад. Цветан Грозданов е роден на 5 март 1936 година во Охрид. Уште како ученик во гимназијата „Климент

Academician Cvetan Grozdanov was born on March 5, 1936 in Ohrid. Even as a student in the “Clement of

Охридски“ во Охрид во летните месеци се вклучувал во работата на конзерваторската екипа за чистење на фреските во катедралата „Св. Софија“ во Охрид. Студирал на Филозофскиот факултет во Белград, група Историја на уметноста, каде што во 1961 година дипломирал. По дипломирањето акад. Цветан Грозданов бил на специјализација по средновековна и византиската уметност на Филозофскиот факултет во Белград кај акад. проф. С. Радојчиќ и проф. В. Ј. Ѓуриќ, како стипендист на Владата на СРМ. По отслужувањето на воениот рок работел како кустос во Народниот музеј во Охрид. Во 1969 година е избран за асистент по историја на уметноста на Филозофскиот факултет во Скопје. На Факултетот во Белград ја одбрал својата докторска дисертација „Охридското ѕидно сликарство од 14 век“. Во 1980 година е избран за вонреден, а во 1985 година за редовен професор на истиот факултет. Тој е редовен професор во пензија на Филозофскиот факултет во Скопје – Историја на уметноста (Средновековна и византиска уметност); странски член на Српската академија на науките и уметностите (од 2003 година); дописен член на Црногорската академија на науките и уметностите (од 2007 година); почесен доктор на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Софија и почесен доктор на Универзитетот „Шевченко“ во Киев.

ОД 1997 ГОДИНА

ПРОФ. Д-Р БЛАГА АЛЕКСОВА
PROF. BLAGA ALEKSOVA, PHD

Блага Алексова е родена во Тетово во 1922 година. Дипломирала на Филозофскиот факултет на групата Историја на уметноста на

Ohrid” high school, in the summer months he would participate in the activities of the conservation team in cleaning the frescoes in St. Sophia’s Cathedral in Ohrid. He studied at the Faculty of Philosophy in Belgrade, Department of Art History, from which he graduated in 1961. After graduation, academician Cvetan Grozdanov received a government scholarship to do his specialization in Medieval and Byzantine art at the Faculty of Philosophy in Belgrade under the tutelage of academician professor S. Radojčić and professor V. J. Đurić. Upon completion of his military service, he worked as a curator in the National Museum in Ohrid. In 1969 he became a teaching assistant in Art History at the Faculty of Philosophy in Skopje. He defended his doctoral dissertation in Belgrade, on the topic Wall Painting in Ohrid in the XIV c. (Охридското ѕидно сликарство од 14 век). In 1980 he became associate professor at the Faculty of Philosophy, and in 1985 – full professor in Art History (Medieval and Byzantine Art), until his retirement. He is a foreign member of the Serbian Academy of Sciences and Arts (from 2003), an associate member of the Montenegrin Academy of Sciences and Arts (from 2007), and he was awarded honorary doctorates from the “St. Clement of Ohrid” University in Sofia, as well as from the Ševčenko University in Kiev.

FROM 1997

Blaga Aleksova was born in Tetovo, in 1922. She graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje, Department of Art History. She

Универзитетот во Скопје. Докторската дисертација на тема „Демир Капија и словенските некрополи во Македонија“ ја одбрала на Универзитетот во Љубљана во 1958 година. Специјализирала старохристијанска уметност и археологија во Думбаартон Оакс, Институт за византиски студии на Харвардскиот универзитет, Вашингтон, САД (1970, 1971 и 1974 година. Д-р Блага Алексова работи во Градскиот музеј во Скопје, а потоа во Археолошкиот музеј на Македонија како научен советник и долгогодишен директор и организатор на Музејот. На Филозофскиот факултет во Скопје од 1975 година е вонреден и редовен професор на предметот Старохристијанска и словенска археологија. Како член на Посебниот одбор е основач на Институтот за старословенска култура во Прилеп и негов соработник од основањето до својата смрт.

ОД 2009 ГОДИНА

ПРОФ. Д-Р ВИТОМИР МИТЕВСКИ
PROF. VITOMIR MITEVSKI, PHD

Академик Витомир Митевски е роден во 1951 година во Куманово каде што завршил основно образование и гимназија.

Во 1975 година дипломирал Филозофија на Филозофскиот факултет во Скопје, а во 1985 година на истиот факултет дипломирал Класични студии. Постдипломски студии завршил на Филозофскиот факултет во Белград (1983) со магистерска теза на тема Ниче и грчка антика, а докторската дисертација на тема Поезијата на Прличев и Хомер ја одбрал во 1990 година на Филозофскиот факултет во Скопје.

defended her doctoral dissertation on the topic *Demir Kapija and the Slavic Necropolises in Macedonia (Демир Капија и словенските некрополи во Македонија)* at the University of Ljubljana in 1958. She did her specialization on early Christian art and archaeology in Dumbarton Oaks, at the Institute for Byzantine Studies at Harvard University, Washington, USA (1970, 1971 and 1974). Dr. Blaga Aleksova worked at the City Museum in Skopje, and then in the Archaeological Museum of Macedonia, as an academic advisor, long-term director and organizer at the Museum. From 1975 she was a professor at the Faculty of Philosophy in Early Christian and Slavic Archaeology. She founded the Institute of Old Slavic Culture in Prilep, where she served as an associate, from its founding to the time of her death.

FROM 2009

Academician Vitomir Mitevski was born in 1951, in Kumanovo, where he completed his primary and secondary education.

In 1975 he graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje with a degree in Philosophy, and in 1985 he graduated once again from the same Faculty, with a degree in Classical Studies. He completed his post-graduate studies at the Faculty of Philosophy in Belgrade (1983), with an MA thesis on Nietzsche and Greek Antiquity. His PhD, which he defended in 1990 at the Faculty of Philosophy

Неговиот прв работен ангажман бил професор по Филозофија во гимназијата „Георги Димитров“ во Скопје (1976 – 1977), потоа работел како драматург во Драмскиот театар во Скопје (1977 – 1980). Од 1986 година работи на Филозофскиот факултет во Скопје – при Институтот за класични студии. Денес како редовен професор држи предавања по Античка филозофија, Античка епска поезија и Византиска книжевност.

in Skopje, was on the poetry of Prličev and Homer. His first employment was teaching Philosophy in the Skopje high school “Georgi Dimitrov” (1976–1977), and then he worked as a playwright in the Drama Theater (*Dramski teatar*) in Skopje (1977–1980). In 1986 he started working at the Faculty of Philosophy in Skopje, at the Institute of Classical Studies. As a full professor he taught courses in Ancient Philosophy, Ancient Epic Poetry, and Byzantine Literature.

ПРОФ. Д-Р ВЕРА БИТРАКОВА-ГРОЗДАНОВА
PROF. VERA BITRAKOVA-GROZDANOVA, PHD

Акад. Вера Битракова-Грозданова е родена на 19 јули 1939 година во Охрид, каде го завршува гимназиското образование. На Филозофскиот факултет во Загреб дипломирала во 1963 година, на Отсекот за археологија. Од 1963 до 1972 година работи како кустос во Народниот Музеј во Охрид во Одделението за античка археологија. Од 1972 до 1975 година работи како кустос по римска археологија во Археолошкиот музеј во Скопје. Во 1972 ги завршува магистерските студии на Филозофскиот факултет во Загреб, на Отсекот за археологија, од областа на античката археологија на тема *Ranokrišćanski spomenici Ohridske regije*, а во 1984 година на истиот факултет во Загреб одбранет е докторат на тема *Spomenici helenističkog razdoblja na tlu SR Makedonije* (кај академик Дује Рендиќ-Миочевиќ). Од 1975 год. до пензионирањето е професор на Филозофскиот факултет на Институтот за историја на уметноста и археологија по предметите: Историја на уметноста на старите народи, Класична археологија и Античка археологија на Балканот.

Academician Vera Bitrakova-Grozdanova was born on July 19, 1939, in Ohrid, where she completed her secondary education. In 1963 she graduated from the Faculty of Philosophy in Zagreb, at the Department of Archaeology. From 1963 to 1972 she worked as a curator at the National Museum in Ohrid, in the ancient archaeology division. From 1972 to 1975 she worked as a curator in Roman archaeology in the Archaeological Museum in Skopje. In 1972 she completed her MA studies at the Faculty of Philosophy in Zagreb, in the field of Archaeology, specifically, ancient archaeology, on the topic *Early Christian Monuments in the Ohrid Region (Ranokršćanski spomenici Ohridske regije)*, and in 1984 she defended her doctoral dissertation there, on the topic *Monuments from Hellenistic Times in SR Macedonia (Spomenici helenističkog razdoblja na tlu SR Makedonije)* (under the tutelage of academician Duje Rendić-Miočević). From 1975 up to her retirement, she worked as a professor at the Faculty of Philosophy in Skopje, at the Institute of Art History and Archaeology, teaching *History of Ancient Art, Classical Archaeology, and Archaeology of the Balkan peninsula.*

ЧЛЕНОВИ НА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ - СТУДЕНТИ НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

MEMBERS OF THE MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS – STUDENTS OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN SKOPJE

ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДАР МАТКОВСКИ

PROF. ALEKSANDAR MATKOVSKI, PHD

Александар Матковски (Крушево, 30 мај 1922 – Скопје, 15 април 1992) – прв доктор на историски науки од Македонија и прв историчар-ориенталист. Подолго време (до 1936 година) живеел во Гостивар, а потоа се преселил во Скопје. Како член на КПЈ и учесник во НОБ (од 1941 година), бил уапсен на 2.VI 1942 и како малолетник бил осуден на 10 години строг затвор, а казната ја издржувал во Скопје, Варна и Идризово (Скопско, до 29.VII 1944). По бегството од затворот се вклучил во Петтата македонска НО бригада на НОВ и ПОМ. Во затворските денови напишал многу песни на македонски јазик, зачувани во архивот на МАНУ, дел од нив и објавени по ослободувањето. Завршил Учителска школа во 1947 година во Скопје, Виша педагошка школа во 1949 во Белград, Филозофски факултет (историска група) во 1951 година во Скопје, Докторска дисертација на тема „Гурчин Кокалески (1775–1863)“ одбрал во 1957 година на загребскиот Филозофски факултет.

Aleksandar Matkovski (Kruševo, May 30, 1922 – Skopje, April 15, 1992) – was the first in Macedonia to hold a PhD in History, and was the first historian to specialize in Orientalism. He lived in Gostivar for a number of years (up to 1936), before moving to Skopje. As a member of the Communist Party of Yugoslavia (CPY) and as a participant in the People's Liberation War (from 1941), he was arrested on June 2, 1942, and, as a minor, was sentenced to 10 years of hard labor, which he served in Skopje, Varna, and Idriзово (in the greater Skopje area, until July 29, 1944). Following his escape from prison, he joined the Fifth Macedonian People's Liberation Brigade within the People's Liberation Army and the Partisan Detachment of Macedonia. During his time in prison he wrote numerous poems about the Macedonian language, some of which were published after the liberation, which have been preserved in the archives of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. He graduated from teachers' school in 1947 in Skopje, and completed teachers' college in 1949 in Belgrade. In 1951 he graduated from the Faculty of Philosophy, Department of History, in Skopje, and in 1957 he defended his doctoral dissertation at the Faculty of Philosophy in Zagreb on Gjurčin Kokaleski (1775–1863) (Гурчин Кокалески (1775–1863)).

ПРОФ. Д-Р МИЛЧО РИСТОВ
PROF. MILČO RISTOV, PHD

Проф. д-р Милчо Ристов е роден на 5 ноември 1931 година во Радовиш. Средно техничко училиште (хемиско-технолошка насока) завршува во Загреб. Студира физика и по дипломирањето е избран за асистент во Институтот за физика на тогашниот Филозофски факултет во Скопје. Во учебната 1961/1962 година, како стипендијант на УНЕСКО, бил на постдипломски студии по теоретска физика на Универзитетот во Манчестер – Англија, што ги завршил со одличен успех. Во 1964 година е избран за доцент по електроника на Природно-математичкиот факултет (Институт за физика). Во 1969 година докторирал на тема: „Теорија на нискофреквентната проводливост на плазма одржувана со високофреквентно поле“. Во 1970 година е избран за вонреден, а во 1974 година за редовен професор по електроника на истиот факултет.

Prof. Milcho Ristov, PhD, was born on November 5, 1931 in Radoviš. He graduated from the technical high school (chemical technology) in Zagreb. He went on to study physics and after graduation was hired as a teaching assistant at the Institute of Physics at the then-Faculty of Philosophy in Skopje. In the academic year 1961/62 he was granted a scholarship by UNESCO to continue his postgraduate studies in theoretical physics at the University in Manchester – England, which he completed with honors. In 1964 he became assistant professor in electronics at the Faculty of Natural Sciences (Institute of Physics). In 1969 he defended his doctoral dissertation on *The Theory of Low-Frequency Conductivity of Plasma in a High-Frequency Field* (Теорија на нискофреквентната проводливост на плазма одржувана со високофреквентно поле). In 1970 he became associate professor, and in 1974 – full professor at the Faculty of Natural Sciences.

АЦО ШОПОВ
АСО ŠOPOV

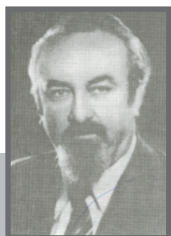
Роден е на 20 декември 1923 година во Штип. Основно и средно образование завршил во родниот град, а Филозофски факултет – отсек чиста филозофија – во Скопје. Учесник е во Народноослободителната борба (НОБ) и носител на Партизанска споменица 1941. Носител е на повеќе одликувања: Орден за храброст, Орден братство-единство од I ред, Орден на

He was born in Štip, on December 20, 1923. He completed his primary and secondary education in his hometown, and graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje. He took part in the People's Liberation War and was the recipient of the Commemorative Medal of the Partisans of 1941. He received numerous honors and medals: Medal of Bravery, Order of

Републиката со сребрен венец (1961 г.), Орден на трудот со црвено знаме (1969 г.), Осмоноемвриска награда (1974 г.), Орден заслуги за народ со златна ѕвезда (1974 г.) и други.

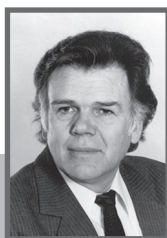
Brotherhood and Unity 1st Class, Order of the Republic 2nd Class with Silver Wreath (1961), Order of the Red Flag of Labor (1969), 8 November Award (1974), the Gold Star Order of Merit to the Nation (1974), and others.

ПРОФ. Д-Р ГАНЕ ТОДОРОВСКИ
PROF. GANE TODOROVSKI, PHD

Гане Тодоровски (Скопје, 11.V 1929 – Скопје, 22.V. 2010) – поет, преведувач, есеист, литературен критичар и историчар, публицист, антологичар, културолог, редактор, фолклорист, театролог, сценарист, универзитетски професор, академик, амбасадор. Студирал на Филозофскиот факултет во Скопје, каде што дипломирал на Групата за југословенски книжевности (1951). Пред и во текот на студиите работел како новинар. Сиот работен век го поминал како наставник на Филолошкиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Кирил и Методиј“ (1954–1992). Докторирал на темата „Веда Словена и нејзините мистификатори“ (1965). На Филолошкиот факултет ги предавал предметите Нова хрватска литература и Македонската литература во XIX век.

Gane Todorovski (Skopje, May 11, 1929 – Skopje, May 22, 2010) was a poet, translator, essayist, literary critic and historian, journalist, anthologist, culturologist, editor, folklorist, teatrologist, scriptwriter, university professor, academician, ambassador. He studied at the Faculty of Philosophy in Skopje, and graduated with a degree in Yugoslav Literature in 1951. Prior to, as well as during his studies, he worked as a journalist. He spent his entire working life teaching at the Faculty of Philology in Skopje, within the “Ss Cyril and Methodius” University (1954–1992). He did his doctoral thesis in 1965 on Veda Slovena and its Mystifiers (Веда Словена и нејзините мистификатори). At the Faculty of Philology he taught New Croatian Literature, and Macedonian Literature of the XIX c.

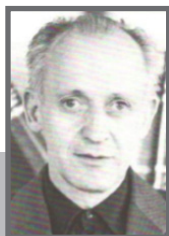

ТАШКО ГЕОРГИЕВСКИ
TAŠKO GEORGIEVSKI

Ташко Георгиевски е роден на 15 март 1935 година во село Кронцелево близу Воден, во Егејска Македонија. Своего прекинатото и уништено детство, во виорот на граѓанската војна и монархофашистичкото беснеење во Грција, заедно со илјадници македонски деца и со нивните

Taško Georgievski was born on March 15, 1935, in the village of Kroncelevo, near Voden, in Aegean Macedonia. His childhood was cut short and destroyed in the whirlwinds of civil war and the monarcho-fascist activities in Greece, and, together with thousands of other Macedonian children and their families,

семејства, го продолжува во бегство и емиграција. Од 1946 година живее во Југославија. Завршува гимназија и студира на Филозофскиот факултет во Скопје.

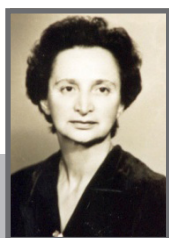

ПРОФ. Д-Р ЃОРЃИ ЧУПОНА
PROF. ĆORĀI ĆUPONA, PHD

it unfolded in fleeing and emigrating. From 1946 he lived in Yugoslavia. He completed high school and studied at the Faculty of Philosophy in Skopje.

Ќупона, Ѓорѓи Ташков (с. Маловиште, Битолско, 10.IV 1930) – математичар, ред. проф. на ПМФ (1972), дописен (1979) и редовен (1983) член на МАНУ. Дипломирал (1953) на Филозофскиот факултет (Група математика), каде што бил избран (1955) за асистент. Докторирал (1959) на ГИМФ со темата „Прилог кон теоријата на алгебарските структури 1“. Во текот на 1964 г. престојувал на специјализација на Универзитетот во Манчестер, Велика Британија.

Born on April 10, 1930 in the village of Malovishte, in the greater Bitola area, Ćorgi Ćupona was a mathematician, a full professor at the Faculty of Natural Sciences (1972), a corresponding member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (1979), as well as a full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (1983). In 1953 he graduated with a degree in Mathematics from the Faculty of Philosophy, where he became a teaching assistant in 1955. He did his doctoral dissertation in 1959 on the topic *On the Theory of Algebraic Structures (Прилоџ кон теоријата на алгебарските структури)*. During 1964 he did his specialization at the University in Manchester, in the United Kingdom.

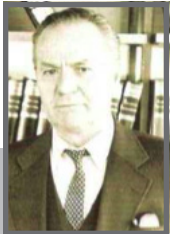
ПРОФ. Д-Р ОЛИВЕРА ЈАШАР-НАСТЕВА
PROF. OLIVERA JAŠAR-NASTEVA, PHD

Јашар-Настева, Оливера (Белград, 25.XI 1922 – Скопје, 9.I 2000) – лингвист, балканист, македонист, лексиколог, редовен член на МАНУ. Основно и средно образование завршила во Скопје, а матурирала во Белград. Дипломирала на Филозофскиот факултет во Скопје (1949), а докторирала на тема Турските лексички елементи во македонскиот јазик (1962). Била иницијатор за формирање на катедрите за албански јазик и литература и за турски јазик и литература, а била и шеф

Olivera Jašar-Nasteva (born in Belgrade on November 25, 1922 – died in Skopje on January 9, 2000) was a linguist, an expert on all things Balkan and Macedonian, a lexicologist, and a full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. She completed her primary and secondary education in Skopje, graduating from high school in Belgrade. She graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje in 1949, and did her doctoral dissertation on *Turkish Lexical Elements in Macedonian (Турскиите лексички елементи во македонскиот*

на Катедрата за турски јазик и литература (1976). По формирањето на овие катедри била професор по предметите Албански јазик и Турски јазик.

јазик) in 1962. She initiated the founding of the Departments of Albanian Language and Literature, and Turkish Language and Literature, and she was also Chair of the Department of Turkish Language and Literature (1976). After the founding of the said Departments, she taught Albanian and Turkish.

ПРОФ. Д-Р МАНОЛ ПАНДЕВСКИ
PROF. MANOL PANDEVSKI, PHD

Манол Пандевски (с. Габрово, Струмичко, 3.IX 1925 – Скопје, 21.V 1998) – историчар, член на МАНУ. Основно и средно образование завршил во Струмица и Петрич, дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје, Група историја (1954) и докторирал со темата „Политичките партии и организации во Македонија 1909–1912“ (1965). По вработувањето во ИНИ (1957), бил на истражувачки престои во Белград, Загреб, Софија, Москва, Ленинград и Париз. Со реферати учествувал на голем број научни собири во земјата и во странство. Бил член на разни редакции, главен уредник на сп. „Гласник“ на ИНИ и директор на ИНИ (1986 до пензионирањето на 1.IV 1987).

Manol Pandevski (born in the village of Gabrovo, in the greater Strumica area, on September 3, 1925 – died in Skopje on May 21, 1998) was a historian and a member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. He completed his primary and secondary education in Strumica and Petrič. In 1954 he graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje with a degree in History, and in 1965 he defended his doctoral thesis on *Political Parties and Organizations in Macedonia 1909–1912* (*Политичките партии и организации во Македонија 1909–1912*). After he secured employment at the Institute of National History (INH) in 1957, he carried out several research visits to Belgrade, Zagreb, Sofia, Moscow, Saint Petersburg, and Paris. He presented at numerous scientific gatherings in the country and abroad; he was a member of various boards, editor-in-chief of the INH's journal *Glasnik*, as well as director of the Institute of National History (from 1986 to his retirement on April 1, 1987).

ПРОФ. Д-Р КИРИЛ МИЦЕВСКИ
PROF. KIRIL MICEVSKI, PHD

Кирил Мицевски е роден на 29 април 1926 година во Скопје, каде се стекнал со основно и средно образование. Во 1951 година дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје, на Одделот

Kiril Micevski was born on April 29, 1926 in Skopje, where he completed his primary and secondary education. He graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje in 1952, with a degree in Biology. He obtained his PhD

за биологија. Докторирал во 1958 година и сè до своето пензионирање бил професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Бил на специјалистички престои на повеќе странски универзитети. Бил претседател на Факултетскиот совет и извршувал и други значајни функции на Факултетот, во Академијата и во други научни институции.

ПРОФ. Д-Р ВАСИЛ ИЉОВСКИ

PROF. VASIL ILJOVSKI, PHD

Роден е на 22 декември 1902 година во Крушево. Во родното место учи основно училиште, а во Куманово, каде што татко му е на печалба, и каде што му се преселува семејството, учи и завршува гимназија. На Филозофскиот факултет во Скопје студира литература и дипломира во 1926 година.

Работи како студент во Гимназијата во Куманово. Од политички причини, во 1929 година, е отпуштен од државна служба. Одново е назначен во Гимназијата во Плевља, потоа преместен во Алексинац, а во 1935 година во Скопје.

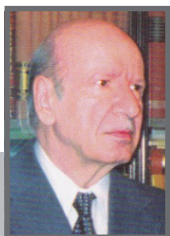
По ослободувањето е директор на првата македонска гимназија во Скопје. Потоа, по потреба, работи во Народната библиотека, во Македонскиот народен театар, како директор на Театарската школа, како професор на Педагошката академија во Скопје. На последната должност е пензиониран во 1966 година.

in 1958, and worked as a professor at the Faculty of Natural Sciences in Skopje up to his retirement. He went on study visits to a number of universities abroad. He was President of the Faculty Council, and held other important roles at the Faculty, the Academy, and other scientific institutions.

He was born on December 22, 1902, in Kruševo. He finished primary school in his hometown, and high school in Kumanovo, where he moved to with his family to join his father, who was working there. He studied Literature at the Faculty of Philosophy in Skopje, and graduated in 1926.

He worked in the high school in Kumanovo. In 1929, due to political reasons, he was let go from civil service. He was later reinstated in the high school in Plevlja, was then sent to Aleksinac, and in 1935 he went to Skopje.

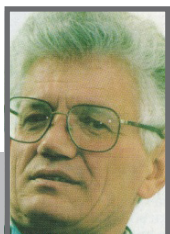
After the liberation he became principal of the first Macedonian high school in Skopje. He also worked in the National Library, in the Macedonian National Theater, as a director of the Acting School, and a professor at the Pedagogical Academy in Skopje. He remained at this last post until his retirement in 1966.

ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИР КОСТОВ
PROF. VLADIMIR KOSTOV, PHD

Почесниот член на МАНУ, Владимир Костов е роден во Битола во 1932 год. Основното и средното образование ги завршил во родниот град, а дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје. Работел како професор на Педагошката академија при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола од нејзиното основање па сè до своето пензионирање. Бил еден од основачите како и главен уредник на списанието „Развиток“. Инаугуриран е во доктор на филолошките науки при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола.

An honorary member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, Vladimir Kostov was born in Bitola, in 1932. He finished primary and secondary education in his hometown, and graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje. He worked as a professor at the Pedagogical Academy within the “St. Clement of Ohrid” University in Bitola from its founding until his retirement. He was one of the founders of the magazine *Razvitok*, as well as its editor-in-chief. He was inaugurated as a Doctor of Philology at the “St. Clement of Ohrid” University in Bitola.

БОЖИН ПАВЛОВСКИ
BOŽIN PAVLOVSKI

Акад. Божин Павловски е роден 1942 година во Жван, Демир Хисар. Основно образование завршил во родното место, средно во Битола, дипломирал книжевност на Филозофскиот факултет при УКИМ во Скопје.

Автор е на 19 високооценети романи („Миладин од Кина“, „Дува и Болвата“, „Вест Ауст“, „Црвениот хипокрит“, „Уткини соседи“, „Враќање во сказните“, „Подвижни гробови“, „Роман за моето заминување“, „Египетска сонувалка“, „Патување со љубената“, „Агонија“, „Мирисите на доилката“, „Викај ме Гудбај“, „Убавицата и Мародерот“, „Светлечкиот поток“, „Зима во лето“, „Рогот на љубовта“, „Градинар“,

Academician Božin Pavlovski was born in 1942 in the village of Žvan, near Demir Hisar. He finished primary school there, secondary school in Bitola, and obtained a degree in Literature from the Faculty of Philosophy within the “Ss Cyril and Methodius” University. He has written 19 well-reviewed novels (*Miladin od Kina, Duva i Bolvata, Vest Aust, Crveniot hipokrit, Utkini sosedi, Vrakjanje vo skaznite, Podvižni grobovi, Roman za moeto zaminuvanje, Egipetska Sonuvalka, Patuvanje so Ljubenata, Agonija, Mirisite na Doilkata, Vikaj me Gudbaj, Ubavicata i Maroderot, Svetlečkiot Potok, Zima vo Leto, Rogot na Ljubovta, Gradinar, Pustina, and Amerika, Amerika*), two books of stories

„Пустина“ и „Америка, Америка“, две книги раскази („Фангаста“ и „Лудисти“), три книги записи, есеи и колумни („Тага за мојата прва татковина“, „Назад кон разумот“ и „Розово на црното“), патописот „Македонците отаде Екваторот“. Го напишал сценариото за прославениот филм „Австралија, Австралија“, освојувач е на повеќе домашни и меѓународни признанија.

ПРОФ. Д-Р МАТЕЈА МАТЕВСКИ
PROF. MATEJA MATEVSKI, PHD

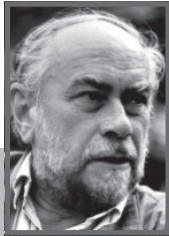
Акад. Матеја Матевски е едно од врвните имиња на современата македонска поезија и истакнат поет на европската лирика, литературен и театарски критичар, есеист и преведувач. Роден е на 13 март 1929 година во Истанбул, Турција. Годиците на детството ги поминува во Гостивар, а активен учесник во НОВ е од 1942 година. По Ослободувањето учи гимназија во Тетово и во Скопје. Студира во Белград и во Скопје, каде што дипломира на Филозофскиот факултет (1956). Подоцна (1962/1963) на Институтот за театарски студии во Париз го изучува модерниот француски театар и драма. Работел како новинар, уредник на културните и литературните програми, потоа како главен уредник и директор на Телевизија Скопје и како генерален директор на Радиотелевизија Скопје (1967–1977). Со звање редовен професор (по предметот Историја на светската драма и театар) предавал на Факултетот за драмски уметности (1975–1985). Ги вршел функциите претседател на Републичката комисија за културни врски со странство (1977–1986) и член на

(*Fantasti and Ludisti*), three books of accounts, essays, and editorials (*Taga za mojata prva tatkovina, Nazad kon Razumot, and Rozovo na Crnoto*), and the travelogue *Makedoncite otade Ekvatorot*. He wrote the screenplay for the renowned film *Australija, Australija*, and has received numerous recognitions at home and abroad.

Academician Mateja Matevski is one of the renowned names of contemporary Macedonian poetry, a distinguished poet on the European poetry scene, a literary and theater critic, essayist, and translator. He was born on March 13, 1929 in Istanbul, Turkey. He spent his childhood in Gostivar, and was an active participant in the People's Liberation War from 1942. Following the liberation, he attended high school in Tetovo and Skopje. He did his studies in Belgrade and in Skopje, and he graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje in 1956. Later on, in 1962/63, he enrolled at the Institute of Theater Studies in Paris to study modern French theater and drama. He worked as a journalist, culture and literary editor, and then as executive producer and director of Television Skopje, as well as General Manager of Radio Television Skopje (1967–1977). He was a full professor (teaching History of World Drama and Theater) at the Faculty of Dramatic Arts (1975–1985). He held the following posts: President of the State Committee for Cultural Relations with Foreign Countries (1977–1986), member of the Presidency of the Socialist Republic of Macedonia

Претседателството на СРМ (1985–1986). Бил член на Македонската редакција на Енциклопедијата на Југославија (уредник за театар, филм, радио и телевизија).

(1985–1986), member of the Macedonian editorial team for the Encyclopedia of Yugoslavia (editor of the segments on theater, film, radio and television).

БОГОМИЛ ГЌУЗЕЛ
BOGOMIL GJUZEL

Акад. Богомил Ѓузел, поет, раскажувач, драмски писател, есеист, е припадник на третата повоена генерација македонски писатели, онаа генерација што се појавува во втората половина на педесеттите години на дваесеттиот век и која со своето дејствување ќе изврши пресудно влијание врз процесот на дедогматизацијата и модернизацијата на македонската литература, придонесувајќи за победата на оние сили кои се бореа за проширување на хоризонтите на творечките слободи и за внесување на македонската култура во Европа и во светот.

Акад. Ѓузел е роден на 9 февруари 1939 година во Чачак, Србија. Дипломирал во 1963 година на Катедрата за англиски јазик и литература на Филозофскиот факултет на Универзитетот „Кирил и Методиј“ – Скопје. Во 1963/1964 година работел како ТВ-реализатор во РТВ Скопје. Во 1964/1965 година бил на постстудиски престој на Универзитетот во Единбург, како стипендист на Британскиот совет. По враќањето, од 1966 до 1971 година, работел како драматург во Драмскиот театар, Скопје, потоа од 1971 до 1973 година, како програмски директор на Струшките вечери на поезијата. Од 1976 година работи како библиотекар во Народната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ во Скопје, а од

Academician Bogomil Gjuzel – poet, story-teller, playwright, essayist – belongs to the third post-war generation of Macedonian writers, the generation that surfaced in the second half of the 1950s, and which, through its activities, greatly influenced the process of dedogmatization and modernization of Macedonian literature, contributing to the victory of those powers that fought for the broadening of the horizons of creative freedoms and bringing Macedonian culture into Europe and the world.

Academician Gjuzel was born on February 9, 1939, in Čačak, Serbia. In 1963 he graduated from the Faculty of Philosophy within the “Ss Cyril and Methodius University” in Skopje, from the Department of English Language and Literature. In 1963–1964 he worked as a TV director in Radio Television Skopje. In 1964/65 he completed a post-study visit at the University of Edinburgh, on a scholarship from the British Council. On his return, from 1966 to 1971, he worked as a playwright in the Drama Theater in Skopje, and then, from 1971 to 1973, he was program director of the Struga Poetry Evenings. From 1976 he worked as a bibliographer in the National and University “St. Clement of Ohrid” Library in Skopje, and in the period from 1985 to 1999, he returned to being a playwright in the Drama Theater in Skopje. From 1999 he served as acting

1985 до 1999 година, како драматург во Драмскиот театар, Скопје. Од 1999 година е в.д. директор на Струшките вечери на поезијата, до пензионирањето во март 2004 година.

director of the Struga Poetry Evenings, a post he held until his retirement in March, 2004.

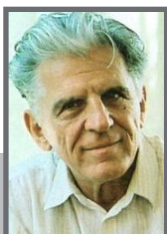

ПРОФ. Д-Р ВЛАДА УРОШЕВИЌ
PROF. VLADA UROŠEVIĆ, PHD

Акад. Влада Урошевиќ е роден во Скопје, во 1934 година. Дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје, на групата Историја на книжевноста на народите на СФРЈ, во 1957 година. Докторирал на истиот факултет со тезата „Фантастика и научна фантастика – сличности, разлики и области на интерференцијата“, во 1987 година.

Акад. Урошевиќ е редовен професор во пензија на Филолошкиот факултет во Скопје, а со забележлив успех се занимава со повеќе дејности, како на полето на литературата, така и на полето на книжевната наука.

Academician Vlada Urošević was born in Skopje, in 1934. In 1957 he graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje, with a degree in the History of the Literature of the Peoples of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia. In 1987 he obtained his PhD at the same Faculty, on *Fantasy and Science Fiction – Similarities, Differences and Areas of Interference* (Фанџасџика и научна фанџасџика – сличности, разлики и области на интерференцијата). Academician Urošević retired as a full professor at the Faculty of Philology in Skopje, and enjoyed notable success in numerous areas, both in literature as well as in literary studies.

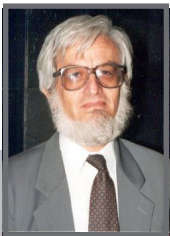
ПРОФ. Д-Р ЈОРДАН ПОП-ЈОРДАНОВ
PROF. JORDAN POP-JORDANOV, PHD

Акад. Јордан Поп-Јорданов е роден во Велико Градиште, Србија, на 23 ноември 1925 година. Гимназија завршил во Штип. Во 1956 година дипломирал филозофија на Филозофскиот факултет во Скопје (средна оценка 9,94), а во 1960 година техничка физика на Електротехничкиот факултет во Белград (средна оценка 9,32). Докторирал на Електротехничкиот факултет во Белград во 1964 година. Бил на стручно усовершување

Academician Jordan Pop-Jordanov was born in Veliko Gradište, Serbia, on November 23, 1925. He completed his secondary education in Štip. In 1956 he graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje with a degree in Philosophy (GPA 9.94), and in 1960 he obtained a degree in Technical Physics from the Faculty of Electrotechnical Engineering in Belgrade (GPA 9.32). In 1964 he obtained his PhD from the Faculty of Electrotechnical Engineering in Belgrade. He participated in

во Англија, Советскиот Сојуз и Швајцарија. Од 1960 год. работи во Институтот „Борис Кидрич“ во Винча во повеќе научни звања и раководи со група млади научни работници. Во 1971 година преминува на Електротехничкиот факултет на Белградскиот универзитет, каде останува како редовен професор сè до крајот на 1983 година, кога се враќа во Скопје.

ПРОФ. Д-Р БОЈАН ШОПТРАЈАНОВ
PROF. BOJAN ŠOPTRAJANOV, PHD

Акад. Бојан Шоптрајанов е роден на 26 јануари 1937 година во Чачак. Со основно и средно образование се здобил во Скопје, Велес и Белград. Во 1955 година се запишал на групата за хемија на тогашниот Природно-математички оддел на Филозофскиот факултет во Скопје. Студиите по хемија ги завршил во 1960 година на Природно-математичкиот факултет како најдобар дипломиран студент од својата генерација на Универзитетот. По дипломирањето е избран за асистент на тогашниот Технолошки оддел на Техничкиот факултет во Скопје, а во 1962 година за асистент на Природно-математичкиот факултет. Во 1964 година се запишал на постдипломски студии на Indiana University во Блумингтон, САД, а во 1965 година магистрирал одбранувајќи ја магистерската теза под наслов: *Vibrational Assignment of the Infrared Spectra of 1,2,5-Thiadiazole*. По враќањето од САД продолжува да работи на полето на инфрацрвената спектроскопија и во 1973 година ја одбранува докторската дисертација под наслов *Спектроскопско истражување на кристалохидрати со посебен осврт на спектарот на*

professional development trainings in England, the Soviet Union, and Switzerland. From 1960 he worked at the “Boris Kidrič” Institute in Vincha, in various academic posts, and supervised a group of junior academics. In 1971 he transferred to the University of Belgrade’s School of Electrical Engineering, where he remained as a full professor until his retirement in 1983, at which time he returned to Skopje.

Academician Bojan Šoptrajanov was born on January 26, 1937 in Čačak. He completed his primary and secondary education in Skopje, Veles, and Belgrade. In 1955 he enrolled at the then-Department of Natural Sciences and Mathematics of the Faculty of Philosophy in Skopje, majoring in Chemistry. He graduated from the Faculty of Natural Sciences and Mathematics in 1960, with a degree in Chemistry, as valedictorian, with the highest GPA in the graduating class. After graduation he was taken on as a teaching assistant at the then-Department of Technology at the Technical Faculty in Skopje, and in 1962 he became a TA at the Faculty of Natural Sciences and Mathematics. In 1964 he enrolled in postgraduate studies at Indiana University in Bloomington, US, and in 1965 he defended his master’s thesis on the topic *Vibrational Assignment of the Infrared Spectra of 1,2,5-Thiadiazole*. On his return from the US, he continued his research in the field of infrared spectroscopy, and in 1973 he defended his PhD thesis on *Spectroscopic Analysis of Crystalline Hydrates with a Special Emphasis on the Water Spectrum; systems with very low HOH bending frequencies*

водата; системи со мошне ниски НОН-фреквенции.

(Сиекѝроскојско исѝиѝување на кристалохидрати со ѝосебен осврѝ на сѝекѝароѝ на водата; системи со мошне ниски НОН-фреквенции).

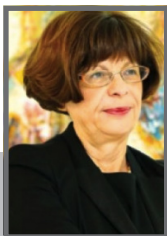

ПРОФ. Д-Р НАДА КОЖИНКОВА ПОП-ЈОРДАНОВА

PROF. NADA KOŽINKOVA POP-JORDANOVA, PHD

Акад. Нада Кожинкова Поп-Јорданова е родена на 17 март 1947 година во Скопје. Основно училиште и гимназија завршила во Скопје како првенец на генерацијата. Паралелно со гимназијата завршила и средно музичко училиште, отсек – виолина. Студиите по медицина ги завршила на Медицинскиот факултет во 1970 година со просечна оценка 9,88. По задолжителниот лекарски стаж и полагавање на стручниот испит работела една година како волонтер во Заводот за ментално здравје за деца и младинци. На Клиниката за детски болести се вработила во 1972 година, а во 1977 станала лекар-специјалист педијатар. Во 1982 година дипломирала психологија на Филозофскиот факултет во Скопје (просечна оценка 9) со одбранета дипломска работа „Цртежите како проективна техника кај децата со органски болести“.

Academician Nada Kožinkova Pop-Jordanova was born on March 17, 1947 in Skopje. She finished primary and secondary school in Skopje, as valedictorian of the graduating class. At the same time she completed general high school, she also completed high school for music, majoring in violin. She graduated from Medical School in 1970, with a GPA of 9.88. After completing the compulsory residency and passing the medical licensing examination, she volunteered for one year at the Child and Youth Mental Health Bureau. She started working at the Pediatric Clinic in 1972, and in 1977 she became a pediatrician. In 1982 she graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje, with a degree in Psychology (GPA 9.00), with a final paper on *Art Work as a Projective Technique among Children with Organic Diseases*.

ПРОФ. Д-Р КАТИЦА КУЛАВКОВА

PROF. KATICA KJULAVKOVA, PHD

Македонскиот книжевен теоретичар, есеист, антологичар, критичар, универзитетски професор, поет и раскажувач, акад. Катица (Ката) Кулавкова е родена на 21 декември 1951 година во Велес. Основното и средното гимназиско образование го

Macedonian literary theoretician, essayist, anthologist, critic, university professor, poet, and story-teller, academician Katica (Kata) Kjulavkova was born on December 21, 1951 in Veles. She completed primary and secondary school in her hometown

стекнува во родниот град (матурира во 1969 година). Се запишува на Филозофско-историскиот факултет, на групите Историја на јужнословенските книжевности и Македонска книжевност (а факултативно се запишува и на групата Француски јазик и книжевност) во Скопје, каде што дипломира во јуни 1973 година. Акад. Кулавкова магистрира во 1982 година на Филолошкиот факултет во Скопје, со трудот „Метафората и современата македонска поезија“, а докторира во 1986 година, на Филозофскиот факултет во Загреб, со дисертацијата „Odlike lirike“ („Одлики на лириката“). Магистерскиот труд е од областа на теоријата на книжевноста и македонската книжевност, а докторската дисертација од областа на теоријата на книжевноста и компаративните книжевни студии. И двата труда припаѓаат на доменот на науката за книжевноста.

Д-Р БЛАЖЕ РИСТОВСКИ
BLAŽE RISTOVSKI, PHD

Акад. Блаже Ристовски е роден на 21 март 1931 година во с. Гарниково, Кавадаречко. Гимназиското образование го завршува во Кавадарци и во Прилеп (1950). Во 1955 година дипломира на Филозофскиот факултет на Универзитетот „Кирил и Методиј“ во Скопје (Група за историја на книжевноста на народите на СФРЈ со македонски јазик). Со научноистражувачка работа почнува да се занимава по запишувањето на студиите, а првиот истражувачки труд го објавува во тогашниот орган на Катедрата за јужнословенски јазици „Македонски јазик“. Како редовен студент, бил

(graduating from high school in 1969). She enrolled at the Faculty of Philosophy-History in Skopje, majoring in History of South-Slavic Literature and Macedonian Literature (with a minor in French Language and Literature), and graduated in June, 1973. Academician Kjulavkova obtained her MA at the Faculty of Philology in Skopje, in 1982, with a dissertation on *The Metaphor in Contemporary Macedonian Poetry* (*Метафората и современата македонска поезија*). In 1986 she defended her doctoral thesis at the Faculty of Philosophy in Zagreb on *The Characteristics of Poetry* (*Odlike lirike*). Her MA thesis falls in the sphere of literary theory and Macedonian literature, while her PhD thesis lies in the sphere of literary theory and comparative literary studies. Both works fall in the domain of literary science.

Academician Blaže Ristovski was born on March 21, 1931 in the village of Garnikovo, near Kavadarci. He completed his secondary education in Kavadarci and in Prilep (1950). In 1955 he graduated from the Faculty of Philosophy at the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, having majored in History of the Literature of the Peoples of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, with a minor in Macedonian Language. After completing his studies, he began to carry out academic research, and published his first paper in the journal *Makedonski jazik*, published by the Department of South-Slavic Languages. As a full-time student, he was editor-in-chief of the

главен уредник на месечното списание „Народно здравје“ и шеф на Отсекот за печат во Институтот за здравствено просветување во Скопје (1953–1955). По отслужувањето на воениот рок и едногодишната работа како професор во Кавадарци (1956/1957), се враќа во Скопје и работи како јазичен редактор на Радио Скопје (1957–1961). Избран е за лектор за Македонски јазик и предавач за Македонска литература на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Љубљана (1961–1966), а ги води и предавањата по Македонски јазик и литература на Педагошката академија во Марибор (1965–1966).

Д-Р ИВАН КАТАРЏИЕВ
IVAN KATARDŽIEV, PHD

Акад. Иван Катарџиев е роден на 6 јануари 1926 год. во с. Пlosки, околија Сандански во пиринскиот дел на Македонија. Потекнува од семејство на бегалци од егејскиот дел на Македонија кои биле протерани од грчките власти по Првата светска војна. Основното образование го завршил во родното село, а средното во Свети Врач – денес Сандански. Есента 1946 година со група од дваесет средношколци, во согласност со политиката за подготвување кадри за потребите на очекуваната културна автономија на пиринскиот дел на Македонија, е испратен на студии во Скопје. Се запишал на Катедрата за историја на Филозофскиот факултет. Во учебната 1948/1949 година, Деканатот на Филозофскиот факултет го испратил студиите по историја да ги продолжи на Универзитетот во Загреб и во исто време да го посетува курсот по старословенска филологија на Институтот на ЈАЗУ кај проф. Владимир Мошин.

monthly magazine *Narodno zdravje*, and head of the Media Communications Department at the Institute of Health Education in Skopje (1953–1955). After he completed his military duty, he spent one year teaching in Kavadarci (1956/57), and then returned to Skopje to work as a language editor in Radio Skopje (1957–1961).

He became a lecturer in Macedonian and taught Macedonian literature at the Faculty of Philosophy at Ljubljana University (1961–1966), as well as at the Pedagogical Academy in Maribor (1965–1966).

Academician Ivan Katardžiev was born on January 6, 1926, in the village of Ploski, in the region of Sandanski, in Pirin Macedonia. He was born into a family of refugees from Aegean Macedonia, who had been exiled by the Greek authorities after WWI. He finished primary school in his village, and secondary school in Sveti Vrač – today known as Sandanski. In the fall of 1946, together with a group of 20 high school students, he was sent to Skopje, in accordance with the politics of preparing human resources that would suit the needs of the anticipated cultural autonomy of Pirin Macedonia. He enrolled at the Faculty of Philosophy, at the Department of History.

In the academic 1948/49, the Dean's office of the Faculty of Philosophy sent him to continue his studies in History at the University in Zagreb, and at the same time, to attend classes in Ancient Slavic philology at the Institute for the Philosophy of Science and Peace of the

Бурните настани по Резолуцијата на Информбирото во 1948 год., случувањата во пиринскиот дел на Македонија и бранувањата меѓу студентите Пиринци (околу 150) на Универзитетот во Скопје, влијаеле тој од Загреб да се врати во Скопје. Во 1949/1950 година, како студент, бил главен и одговорен редактор на весникот „Пирински глас“.

Дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје во пролетта 1951 година, а во учебната 1951/1952 год. работел како професор по Историја во гимназијата „Јосип Броз-Тито“ во Скопје.

ПРОФ. Д-Р ДРАГИ ЃОРЃИЕВ
PROF. DRAGI ĞORĞIEV, PHD

Доп. член Драги Ѓорѓиев е роден на 28 април 1963 година во Струмица. Во 1986 година дипломирал на Катедрата по историја на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во 1988 година се вработил во Институтот за национална историја како помлад асистент. Истата година се запишал на Катедрата за ориентални јазици на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Сараево, каде дипломирал во 1991 година. По враќањето во Скопје магистрирал во 1995 година на Катедрата по историја на Филозофскиот факултет во Скопје, на тема „Скопје од турското освојување до крајот на XVII век“. Истата година бил избран за асистент во Одделението за османо-турски период во Институтот за национална историја. Во 2004 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје ја одбранил докторската дисертација „Населението во

Yugoslav Academy of Sciences and Arts, held by prof. Vladimir Mošin.

The turbulent events following the Informbiro Resolution of 1948, the happenings in Pirin Macedonia, as well as the unrest among the students of Pirin Macedonia (approximately 150) at the University in Skopje influenced his decision to leave Zagreb and return to Skopje. In 1949/50, while still a student, he served as editor-in-chief of the paper Pirinski glas.

In the spring of 1951 he graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje, and in the academic year 1951/52, he taught history in the “Josip Broz Tito” high school in Skopje.

Dragi Ğorĝiev, a corresponding member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, was born on April 28, 1963 in Strumica. In 1986 he graduated from the Department of History, Faculty of Philosophy in Skopje, of the “Ss Cyril and Methodius” University, and in 1988 he started working at the Institute of National History, as a junior teaching assistant. That same year he enrolled at the Faculty of Philosophy at the University of Sarajevo, at the Department of Oriental Languages, and he graduated in 1991. Once he returned to Skopje, he obtained his MA in 1995, at the Department of History, Faculty of Philosophy in Skopje, on Skopje from the Turkish Conquest up to the end of the XVII c. (Скопје од турското освојување до крајот на XVII век). That same year he was taken on as a teaching assistant in the Department devoted to the Ottoman-Turkish period at the Institute of National History. In 2004 he defended

македонско-албански пограничен појас во XV и XVI век“. Истата година бил избран за научен соработник, во 2007 за виш научен соработник, а во 2010 година за научен советник во Одделението за османо-турски период во Институтот за национална историја.

his doctoral dissertation at the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje on The Population in the Macedonian-Albanian Border Zone in the XV and XVI c. (Населението во македонско-албанскиот пограничен појас во XV и XVI век). In 2004 he became an academic associate, in 2007 he was elected senior academic associate, and in 2010 he became academic advisor in the Ottoman-Turkish period Department at the Institute of National History.

ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ

PUBLISHING ACTIVITY

НАУЧНИ СПИСАНИЈА SCIENTIFIC JOURNALS

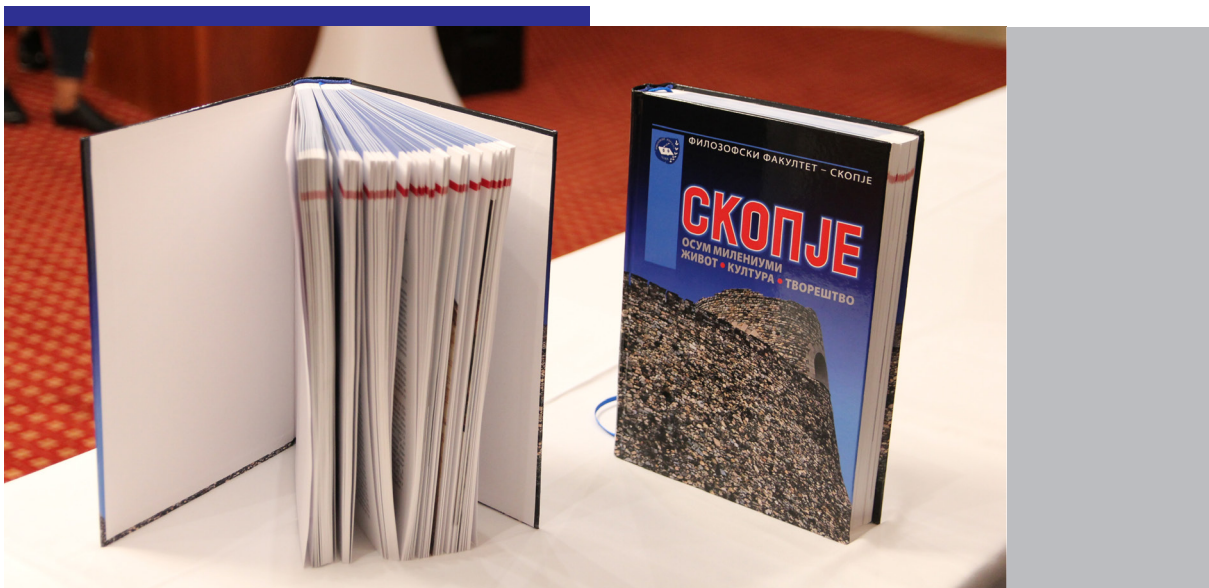
За афирмацијата и развојот на Филозофскиот факултет, а пред сè, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје од суштинско значење и вредност е издавачката дејност. Скромните почетоци датираат од 1925 година со публикувањето на списанието *Гласник Скопској научној друштва*, а за пет години подоцна се публикува и првиот број на списанието *Годишник на Скопскиот филозофски факултет*. Со цел да се разбие спонтаноста и неконзистентноста на повоеното објавување книги во 1948 година Филозофскиот факултет се определи за концептот на промислено, компетентно и континуирано

The affirmation and growth of the Faculty of Philosophy, and, above all, of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje is to a great extent determined and confirmed by the publishing activity. The humble beginnings of this activity go back to 1925, with the publication of the journal *Herald of the Scientific Society of Skopje*, and, five years later, the publication of the first issue of the *Annual of the Faculty of Philosophy in Skopje*. In order to do away with the spontaneous and inconsistent nature of the post-war publication of books, in 1948, the Faculty of Philosophy agreed on the concept of a well-thought out, competent

објавување на значајни научни публикации. Дополнително, поаѓајќи од принципите, вредностите и амбициите обликувани во текот на неговата богата традиција, и од соочувањето со предизвиците на дадениот општествен контекст, факултетот научно реагира, посебно во втората фаза од својот развој, кога и започнува плодната издавачка дејност. Филозофскиот факултет, денес се конституира како институција која ја темели својата егзистенција на автентично зачувување и унапредување на издавачката дејност во македонската академска средина. Издавачката дејност на факултетот се состои од одржување, развивање и публикување на широк спектар на области од филозофијата, педагогијата, историјата, историја на уметноста и археологијата, класичните студии, психологијата, социологијата, безбедност, одбрана и мир, социјална работа и социјалната политика, специјална едукација и рехабилитација, родовите и семејните студии. Широкиот спектар на области опфаќа огромен број на публикувани научни и стручни трудови кои ја профилираат општествената и хуманистичката мисла која учествува

and ongoing publication of important academic works. In addition, setting out from the principles, values and ambitions shaped in its rich tradition, and having faced the challenges of the given social context, the Faculty was academically-inclined in its reactions, especially in the second phase of its development, which is when its abundant publishing activity began. The Faculty of Philosophy today represents an institution which bases its existence on the authentic preservation and advancement of publishing activity in the Macedonian academic context. The publishing activity of the Faculty consists of maintaining, developing, and publishing in a wide range of disciplines, such as philosophy, pedagogy, history, art history and archaeology, classical studies, psychology, sociology, security, defense and peace, social work and social policy, special education and rehabilitation, gender and family studies. The broad range of disciplines covers a great number of published academic and professional articles which reflect the social thought in the social sciences and the humanities, so significant in the creation of the

во изградувањето на сликата за факултетот која е достојна на неговата иднина и иднината на Универзитетот, ангажирано поврзана со светските интелектуални традиции. Сликата за развојот и дејноста факултетот ја презентира преку своите јубилејни монографии: *Филозофски факултетот 1946–1976*, *Филозофски факултетот - 50 години* и *Филозофски факултетот во Скопје 86 години високообразовна дејност* и *60 години од оснивањето* и рецензата која е по повод јубилејот сто години високообразовна дејност на Филозофскиот факултет во Скопје. Во текот на еден век постоење, Филозофскиот факултет објавува високо квалитетни образовни ресурси кои ги интегрираат сите дисциплини кои се предаваат на факултетот. Тие, се оригинални референтни дела кои се базираат на сознанија добиени од научни истражувања и проекти со меѓународни стандарди. Изданијата на факултетот, даваат неспоредлив преглед на одредено поле на истражување, истовремено поставувајќи ја агендата за идните насоки на дисциплините, и се поддршка на наставниот процес. Во таа насока, на наставно - научниот кадар и студентите на Филозофскиот факултет,

image of the Faculty, its future and that of the University, connected with the global intellectual traditions. The Faculty presents its growth and its activity through its special anniversary monographs: *The Faculty of Philosophy 1946–1976*, *The Faculty of Philosophy – 50th Anniversary*, and *The Faculty of Philosophy in Skopje, 86 years of higher education activity and the 60th anniversary of its existence*, as well as the upcoming celebration on the occasion of the 100th anniversary of the Faculty of Philosophy in Skopje. During its one century of existence, the Faculty of Philosophy has published high-quality educational resources which integrate all the disciplines taught at the Faculty. They are original referential works, based on results obtained from academic research and projects of international-level standards. The Faculty's publications provide an incomparable overview in a given research area, at the same time setting up the agenda for the future direction of those disciplines and providing support in the teaching process. In that sense, the faculty members and the students of the Faculty of Philosophy are offered the chance to publish their academic

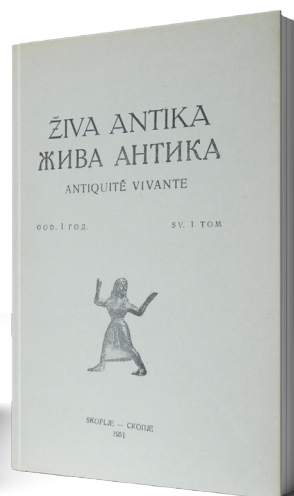
им се нуди избор да ја публикуваат својата научно- истражувачка работа низ низа на формати и должина. Издавачката дејност, се состои од издавање на учебници, учебни помагала, монографии, студии, збирки трудови од научни и стручни меѓународни конференции, периодични списанија и други службени публикации чиј квантитет е импозантен.

Во издавачката биографија на факултетот посебен белег има периодиката која е израз и презентација на основните активности на факултетот, а тоа е собирање, анализа и систематизација на релевантна граѓа од академските области на факултетот. Таа граѓа е публикувана во Годишен зборник на Филозофскиот факултет *The Annual of the Faculty of Philosophy in Skopje*, *Жива антика Antiquité Vivante*, Социолошка ревија *The Sociological Review*, Дефектолошка теорија и практика *Journal of Special Education and Rehabilitation*,

and research work in different formats and lengths. The publishing activity consists of the publication of course books, additional study materials, monographs, studies, conference proceedings, periodicals, and other official publications, whose number is overwhelming.

In the publication biography of the Faculty, a special mark has been left by the published periodicals, which are a reflection and a presentation of the Faculty's fundamental activities, and that is the collection, analysis, and systematization of relevant materials of the academic disciplines studied at the Faculty. Those materials have been published

in *The Annual of the Faculty of Philosophy in Skopje*, *Antiquité Vivante*, *The Sociological Review*, the *Journal of Special Education and Rehabilitation*, *Folia Archaeologica*

Folia Archaeologica Balkanica, *Безбедносни дијалози Security Dialogues*, *Македонска историска ревија Macedonian Historical Review*, *Филозофија/ Filozofija*, *Психологија: наука и практика Psychology: Science and Practice*, *Меѓународно списание за образование, истражување и обука, International Journal for Education, Research and Training*, *Religious Dialogue and Cooperation/ Религиски Дијалог и Соработка*. Сите овие научни списанија покрај печатените изданија, се и дигитално достапни преку порталот за научна и академска периодика (<http://periodica.fzf.ukim.edu.mk>). Дополнително,

Balkanica, *Security Dialogues*, the *Macedonian Historical Review*, *Philosophy*, *Psychology: Science and Practice*, *International Journal for Education, Research and Training*, and, finally, in *Religious Dialogue and Cooperation*. All of these academic journals, besides their printed version, are also digitally available, on the following link <http://periodica.fzf.ukim.edu.mk>. In addition, the students have at their disposal the journals *The Inner Traveller* and *VOX*. The periodicals are undoubtedly a source of interest not just for the academic community, but for the general public

за студентите се публикуваат списанијата Внатрешен патник и VOX. Периодиката на несомнено е од интерес како на нашата научностручна јавност така и пошироката јавност. Но, пред сè, таа е корисна и за студентите по општествените науки и хуманистичките дисциплини. Со текот на времето, расте вредноста на овие списанија со своите обемни и автентични бази на податоци кои се вородостојна и сигурна основа за идните публикации, засновани на научни факти, кои го збогатуваат и книжниот фонд на библиотеките на факултетот, но и Националната универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ во Скопје која во базата Cobis+ се достапни сите изданија на факултетот од неговиот почеток, па се до денес.

Низ сите овие години, изданијата на Филозофскиот факултет се најдобра презентација на сумирање на издавачката дејност, како потсетник на изминатите сто години.

as well. Yet, above all, they are useful for the students of social sciences and humanities. Over time, the value of these journals increases, with their exhaustive and authentic databases that represent a genuine and solid foundation for future publications, set on scientific facts that enrich the libraries at the Faculty, as well as the “St. Clement of Ohrid” National University Library in Skopje, which contains all the journals of the Faculty of Philosophy from its beginnings to the present day in the Cobis+ database. Throughout all these years, the publications of the Faculty of Philosophy are the best and most representative reflection of its publishing activity, as a reminder of what has been accomplished in the past 100 years.

ГОДИШЕН ЗБОРНИК НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ

По две години од основањето на Филозофскиот факултет во Скопје, во 1948 година, излегува првиот број на Годишниот зборник на Филозофскиот факултет во Скопје. Годишниот зборник претставува прво научно списание во Македонија што започнува да излегува по ослободувањето на Македонија и во него за прв пат на македонски јазик се објавени првите научни трудови во повоена Македонија. Зборникот е единственото списание во Македонија кое излегува во континуитет (со мали прекини) оттогаш досега¹. Поради ова, Годишниот зборник на Филозофскиот факултет во Скопје претставува образец на повеќе научни и стручни списанија кои излегуваат денес во нашата земја. Претставувајќи соодветна рефлексija на развојот на Филозофскиот факултет во Скопје, и од институционална и од научна перспектива, работата на Годишниот зборник се одвива согласно ваквите институционални и научни развојни текови. Од почетокот на издавањето на Зборникот до 1958 година, се издаваат посебни томови за Историско-филолошкиот оддел и за Природно-математичкиот оддел на Филозофскиот факултет – Скопје. Со одделувањето на Природно-математичкиот факултет од Филозофскиот факултет во 1958 година, Зборникот продолжува

¹ Според податоците од Националната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ - Скопје, Годишниот зборник на Филозофскиот факултет – Скопје и Службениот весник на Република Македонија, се единствените публикации кои излегуваат периодично од 1948 година до денес.

THE ANNUAL OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN SKOPJE

Two years after the Faculty of Philosophy in Skopje was founded, in 1948, the first issue of *The Annual of the Faculty of Philosophy* was published. *The Annual* is the first academic journal in Macedonia published after Macedonia was liberated, and it

contained the first scholarly articles in Macedonian in post-war Macedonia. It is the only journal in Macedonia which has been published regularly (with some breaks) since then¹. As a result, *The Annual of the Faculty of Philosophy* is a blueprint for numerous academic and professional journals that are now published in the country.

The Annual represents an accurate development of the Faculty of Philosophy in Skopje, both from an institutional and from an academic perspective, and, as such, it follows the said evolutionary trends. At the beginning, and up to 1958, *The Annual* came out in two separate volumes – one for the Department of History-Philology and another for the Department of Natural Sciences. Once the Department of Natural Sciences separated from the Faculty

¹ According to information from the National and University Library “St. Clement of Ohrid” - Skopje, *The Annual of the Faculty of Philosophy* and the Official Gazette of the Republic of Macedonia are the only publications that have been published periodically from 1948 up to the present.

да се издава само во еден том. По одвојувањето на Филолошкиот факултет од Филозофскиот факултет во 1974 година, Годишниот зборник излегува како посебна публикација која оттогаш претставува научно гласило на Филозофскиот факултет во кое се објавуваат трудови од областите кои се изучуваат на Факултетот.

Од содржински аспект, списанието е отворено за објавување статии од истражувањата на наставниците и соработниците на Филозофскиот факултет без посебно специфицирана тематика. Од 19 број (1967 година), текстовите започнуваат да се подредуваат според научни области (филозофија и педагогија; историја и историја на уметноста; книжевност и јазик), а секциите се менуваат како што се развиваат новите научни дисциплини на Факултетот. Неколку изданија на Зборникот, како 35 број од 1983 година и 50 број од 1997 година, се посветени на текстови од научни собири („Маркс и нашата современост“, „Хуманистичката мисла и општествената стратегија“). Во рамките на Зборникот, покрај оригинални и за прв пат објавувани текстови, се објавувани и резимеа и извадоци од докторски дисертации, библиографии, текстови In memoriam, прикази на книги и зборници, прикази на конференции, одбележување на годишнини, научни полемики, хроники, беседи, редакциски кореспонденции. Во првите десет години биле објавувани и посебни изданија на Редакцијата на Годишниот зборник кои претставувале монографии².

² Анастас Таховски, *Greeks Words in Macedonian Folk Speech*, 1951, (55 страници); Петар Лисићар, *Crna Korčira*, Скопје, 1951, (144 страници); Јован Трифуновски, *Porечието на Kadina Reka*, 1952, (112 страници); Кирил Камилев, *Grigor Prličev – Serdarot*, 1952 (23 страници и 17 прилози); Харалампие Поленаковиќ, *Korespondencijata na Jordan Hadži Konstantinov – Džinot so Друштво српске словесности*, 1953 (67 страници); Бранислав Русиќ, *Župa debarska*, 1957 (129 страници); Бранислав Русиќ, *Nemušti jèzik*, 1954, (135 страници); Јован Трифуновски, *Sliv Markove Reke*, 1958 (203 страници); Димче Кочо, *Petar Miljković, Manastir*, 1958 (127 страници и 43 фотографии-репродукции).

of Philosophy in 1958, *The Annual* continued being published in just one volume. After the Faculty of Philology separated from the Faculty of Philosophy in 1974, *The Annual* continued coming out as a publication representing the academic activity at the Faculty of Philosophy, with articles from the areas of study at the Faculty. Content-wise, the journal is open to articles concerning the research carried out by the teaching staff and the associates of the Faculty of Philosophy, not setting any specific topics. From issue 19 (1967), the articles began being classified according to academic disciplines (philosophy and pedagogy; history and art history; literature and linguistics), with the sections undergoing changes as new academic disciplines were introduced and developed at the Faculty. Several issues of *The Annual*, such as issue 35, from 1983, and issue 50, from 1997, were dedicated to articles from academic gatherings (“Marx and our Modernity”, “Humanist Thought and Social Strategy”). Besides the publication of original and previously-unpublished articles, *The Annual* has also seen the publication of abstracts and excerpts from doctoral dissertations, bibliographies, In memoriams, reviews of other books and annuals, reviews of conferences, celebrations of anniversaries, academic debates, speeches, editorial correspondence. In the first ten years of publication, there were special editions by the Editorial Boards of *The Annual*, which acted as monographs². Up to 1981, *The Annual* contained, for the most part, articles either in Macedonian or in one of the other

² Anastas Tahovski, *Greeks Words in Macedonian Folk Speech*, 1951, (55 pages); Petar Lisičar, *Black Corcyra*, Skopje, 1951, (144 pages); Jovan Trifunovski, *The Land along Kadina Reka*, 1952, (112 pages); Kiril Čamilov, *Grigor Prličev – Serdarot*, 1952 (23 pages and 17 appendices); Haralampie Polenaković, *The Correspondence of Jordan Hadži Konstantinov – Džinot with the Society of Serbian Literacy*, 1953 (67 pages); Branislav Rusić, *The Debar County*, 1957 (129 pages); Branislav Rusić, *The Mute Language*, 1954, (135 pages); Jovan Trifunovski, *The Watershed of Markova Reka*, 1958 (203 pages); Dimče Koco, *Petar Miljković, Monastery*, 1958 (127 pages and 43 photographs-reproductions).

До 1981 година, во Зборникот во најголем број се објавувале статии на македонски јазик или на еден од другите југословенски јазици, но биле објавувани и текстови на француски, германски, англиски, италијански, руски и полски јазик. Оттогаш, освен неколку текстови, статиите се објавуваат на македонски јазик. Официјален меѓународен јазик на списанието е францускиот јазик. За поголема комуникација со светската научна јавност, но не заборавајќи ја важноста на развивањето на македонската научна терминологија, од 2017 година, во Зборникот сите текстови се објавуваат двојазично, на македонски и на англиски јазик. Тиражот на списанието во првите декади бил 1.000 примероци, но постепено се намалувал (200 примероци денес). Уште од самото излегување на Зборникот, списанието се дистрибуира во поголемите библиотеки во регионот, но и во поголемите светски библиотеки. Во 2018 година е завршена целокупната дигитализација на списанието и сите броеви со нивните целосни содржини се достапни за слободно преземање.

Првиот број

Во првиот број, посветен на историско-филолошкиот оддел (1.1.1948), се издадени седум текстови. Пет се на македонски јазик, еден на словенечки и еден на српско-хрватски јазик, сите придружени со резимеа на руски и на француски јазик. Култната научна важност на имињата на авторите на овие трудови (Михаил Д. Петрушевски, Фране Петре, Харалампие Поленаковиќ, Васо Томановиќ, Ѓорѓи Шоптрајанов, Блаже Конески и Димче Коцо) укажува на сериозноста со која била започната работата на Годишниот зборник, но и на македонската наука, воопшто. Некои од нив, како што е

Yugoslav languages, although there were also articles in French, German, English, Italian, Russian, and Polish. Since then, the articles are published in Macedonian, with some exceptions. The official international language of the journal is French. For wider communication with the global academic community, yet, at the same time, bearing in mind the importance of developing Macedonian academic terminology, starting from 2017, all the articles in *The Annual* are published in Macedonian and in English.

The number of copies of the journal in the early decades of its publication was 1,000, but this number gradually decreased (today it is published in 200 copies). From the very start, *The Annual* was distributed to all significant libraries in the region, as well as worldwide. The year 2018 marked the complete digitalization of the journal, and all the issues with the full contents are now accessible to the public.

First Issue

Seven articles made up the first issue of *The Annual of the Faculty of Philosophy* (01.1.1948), dedicated to the Department of History-Philology. Five of the articles were written in Macedonian, one was in Slovenian, and one in Serbo-Croatian, all of them accompanied by abstracts in Russian and French. The academic significance of the authors of these articles (Mihail D. Petruševski, Frane Petre, Haralampije Polenaković, Vaso Tomanović, Gjorgji Šoptrajanov, Blaže Koneski, and Dimče Koco) pointed to the sincerity that *The Annual* was afforded, as well as Macedonian academics, in general. Some of these articles, such as the one by Petruševski, *A Definition of the Tragedy in Aristotle and the Catharsis*,

текстот на Петрушевски „Дефиниција на трагедијата кај Аристотела и катарсата“, сè уште претставуваат научни интерпретативни парадигми.

Редакциски одбор

Во 1953 за прв пат се наведени податоци за редакцискиот одбор, во состав: Петар Поповиќ, Димитар Митрев, Михаил Д. Петрушевски, Серафима Пољанец, Богдан Шешиќ. Како членови на редакциските одбори, во различни мандати, се појавуваат голем дел од вработените на Филозофскиот факултет, но тука посебно ќе ги наведеме претседателите на редакциските одбори, и тоа: Петар Поповиќ (1953), Димче Коцо (1954), Михаил Петрушевски (1955), Васо Томановиќ (1959), Стјепан Антољак (1960–1963), Димитар Митрев (1964–1967), Димче Левков (1968–1969), Љубен Лапе (1970–1971), Харалампие Поленаковиќ (1972–1973), Радмила Угринова-Скаловска (1974) Петар Илиевски (1975–1976), Бранко Панов (1977–1978), Константин Петров (1979–1981), Ристо Кантарџиев (1982–1983), Блага Петроска (1984–1985), Љупчо Копровски (1986–1987), Кирил Темков (1988–1989), Димитар Димитров (1990–1991), Димитар Димески (1992–1993), Христо Карталов (1994–1995), Цветан Грозданов (1996–1997), Вера Георгиева (1998–1999), Илија Аџески (2000), Киро Камберски (2001–2003), Петре Георгиевски (2004–2005), Јован Корубин (2006), Владимир Давчев (2007–2011), Ристо Солунчев (2012–2015), Јасмина Поповска (2016–2019), Далибор Јовановски (2020 – сега).

Од 2016 година Годишниот зборник на Филозофскиот факултет – Скопје излегува како списание со двоен уредувачки одбор, еден со домашен и еден со меѓународен уредувачки состав.

represent scholarly interpretative paradigms to the present day.

Editorial Board

The year 1953 marked the first mention of the Editorial Board of the *The Annual of the Faculty of Philosophy*, composed of the following members: Petar Popović, Dimitar Mitrev, Mihail D. Petruševski, Serfima Poljanec, Bogdan Šešić. Most of the teaching staff at the Faculty of Philosophy have been members of the Editorial Board at various times, but we shall make special mention of the presidents of the said Board, such as: Petar Popović (1953), Dimče Koco (1954), Mihail Petruševski (1955), Vaso Tomanović (1959), Stjepan Antoljak (1960–1963), Dimitar Mitrev (1964–1967), Dimče Levkov (1968–1969), Ljuben Lape (1970–1971), Haralampie Polenaković (1972–1973), Radmila Ugrinova-Skalovska (1974) Petar Ilievski (1975–1976), Branko Panov (1977–1978), Konstantin Petrov (1979–1981), Risto Kantardžiev (1982–1983), Blaga Petroska (1984–1985), Ljupčo Koprovski (1986–1987), Kiril Temkov (1988–1989), Dimitar Dimitrov (1990–1991), Dimitar Dimeski (1992–1993), Hristo Kartalov (1994–1995), Cvetan Grozdanov (1996–1997), Vera Georgieva (1998–1999), Ilija Aceski (2000), Kiro Kamberski (2001–2003), Petre Georgievski (2004–2005), Jovan Korubin (2006), Vladimir Davčev (2007–2011), Risto Solunčev (2012–2015), Jasmina Popovska (2016–2019), Dalibor Jovanovski (2020–present).

From 2016, *The Annual of the Faculty of Philosophy* is published as a journal with a double Editorial Board, one composed of members from the country and the other with an international team of members.

Обем

До 2019 година се испечатени 72 броја на Годишниот зборник во кои се издадени повеќе од 1.200 статии на повеќе десетици илјади страници. Во прилог е даден табеларен приказ на научните статии и прилози на наставниците и на соработниците на Филозофскиот факултет објавени во Годишниот зборник за период од 1948 до 2019.

Volume

72 issues of *The Annual of the Faculty of Philosophy* have been published up to 2019, with over 1,200 articles, on thousands of pages. The table below shows the number of scholarly articles and papers published in *The Annual* by the teaching staff and associates of the Faculty of Philosophy in the period of 1948 to 2019.

ИНСТИТУТИ И КАТЕДРИ INSTITUTES AND DEPARTMENTS	БРОЈ НА ОБЈАВЕНИ ТРУДОВИ NUMBER OF PUBLISHED ARTICLES
Филозофија Philosophy	97
Педагогија Pedagogy	93
Историја History	245
Историја на уметноста и археологија Art History and Archaeology	121
Класични студии Classical Studies	83
Психологија Psychology	148
Социологија Sociology	104
Безбедност, одбрана и мир Security, Defense and Peace	192
Социјална работа и социјална политика Social Work and Social Policy	63
Специјална едукација и рехабилитација Special Education and Rehabilitation	48
Родови студии Gender Studies	9
Семејни студии Family Studies	5
Катедра по хуманистички студии Department of Humanities	32
Од други Others	28
Вкупно Total	1.268

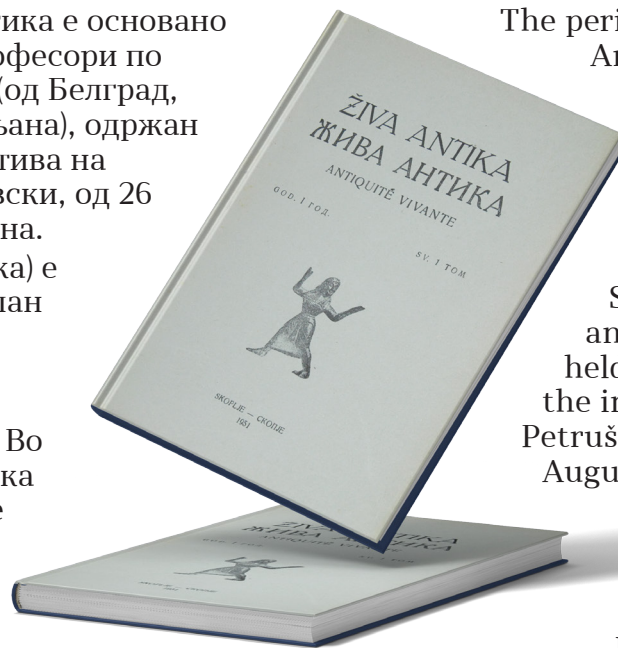
ЖИВА АНТИКА

Списанието Жива Антика е основано при еден собир на професори по класична филологија (од Белград, Скопје, Загреб и Љубљана), одржан во Загреб, по иницијатива на професорот Петрушевски, од 26 до 28 август 1950 година.

Насловот (Жива Антика) е објаснет од проф. Милан Будимир од Белград, во воведниот текст за првиот број, кој се појави во 1951 година. Во него, тој нагласува, дека целта на ова списание е да ги запознае читателите, колку се блиски и големи врските на словенските народи од Балканот со античката наука, уметност и култура.

Впрочем, речиси целата европска цивилизација се темели врз културата на стариот Балкан и Медитеранот. Кај западно-европските народи античкото културно наследство е пренесено со латинско посредство, а на Балканот тоа е директно прелеано. Старата грчко-римска култура, на различни начини и во разни облици, врз овие краишта имала влијание уште многу пред доаѓањето на словенските племиња на Балканскиот Полуостров, а своето цивилизаторско дејство продолжила да го врши и после тоа. Старите Грци и Римјани навистина се мртви, но нивните дела сè уште се живи и животворни. Покрај сочуваните литературни дела, илјадници грчки и римски зборови и термини се употребуваат многу често во сите области од современите науки и во колоквијалниот говор на сите европски јазици, без исклучок. Остатоци од античката материјална и духовна култура (архитектура, вајарство, сликарство итн.) може

ŽIVA ANTIKA

The periodical Živa Antika is founded on a meeting of the professors in classical philology from Belgrade, Skopje, Zagreb and Ljubljana, held in Zagreb on the initiative by Prof. Petruševski on 26–28 August 1950.

Its title (Živa Antika) was explained by Prof. Milan Budimir from Belgrade in the introductory article of the first volume, which appeared in 1951. He stressed that the aim of the periodical is to acquaint the readers how tightly the Balkan Slavonic peoples are bound with the ancient science, arts and culture.

In fact, almost the whole European civilization is based on the ancient Balkan and Mediterranean culture. The ancient cultural heritage was transferred to the west-European peoples through Latin mediation, and in the Balkans it was carried on directly. In different ways and various forms the ancient Greek-Roman culture had influenced these regions long ago before coming of the Slav tribes to the Balkans, and continued to exercise its civilizing effects after that. The ancient Greeks and Romans are dead, but their deeds are still alive. Together with literary works thousands of words and terms from all the domains of the contemporary sciences and life are in a very frequent use today in all the European languages.

да се видат на секој чекор низ целата територија на Балканскиот Полуостров.

Во Република Македонија откриени се четири големи антички театри (во Скупи, Стоби, Хераклеја и Охрид). Траги од класичната култура може да се најдат и во нашиот фолклор: на народните носии, во музиката, народните танци и ора итн. Женскиот народен танц, наречен чифте-чамче, со кренати раце како кај Тетовската Менада (амблемот на нашето списание), исто така е еден жив споменик со вековна традиција. Поради големата важност за појавата на првата европска писменост и речиси на целата цивилизација, Медитеранот и палео-балканскиот регион веќе многу векови предизвикуваат жив научен интерес и привлекуваат многу научници од разни земји. Не постои друго место на светот, кое е толку многу истражувано како овој регион, особено периодот на античка Грција и Рим. Меѓутоа, сè уште постојат проблеми, кои чекаат да бидат решени. Катедрата, а подоцна Институтот за класични студии во Скопје, исто така придонесува во овие истражувања, преку неговото списание Жива Антика.

На самиот почеток ова списание ги обединуваше сите класични филолози од Југославија и веднаш беше забележано и внатре и надвор од нашата земја. Со тек на времето интересот за Жива Антика значително растеше. Единствено колегите од западно-европските земји имаа забелешки, што не можат да ја следат аргументацијата на интересните научни дискурси објавени во ова списание, само од кусите резимеа на странски јазик.

Поради ова, проф. Петрушевски предложи, сите текстови во Жива Антика, почнувајќи од 1957 година, дека би требало да бидат напишани на некој странски, западноевропски јазик. Од 1958 година колегите од

Remains of the ancient material and intellectual culture (architecture, sculpture, paintings, etc.) can be seen at every step on the whole Balkan territory.

In the Republic of Macedonia four big ancient theatres (at Scupi, Stobi, Heraclea and Ohrid) are discovered. Traces of classical culture can be found in our folklore: national costumes, music, folk-dances, etc. The female folk-dance, so called chifte-chamche, with raised hands the same as at Tetovo Menada, the emblem of our periodical, is also an alive monument with centuries old tradition.

Because of the great importance for the emergence of the first European literacy and nearly the whole civilization, the Mediterranean and paleo-Balkan region has attracted vivid scientific interest during many centuries. There is no other place in the world, which is more investigated than this region, and especially the Greek and Roman Antiquity. But there are still problems, which wait to be solved. The Department, later Institute for Classical Studies in Skopje also contributed to these studies through its periodical *Živa Antika*.

In the very beginning this periodical united all the Yugoslav classical scholars, and it was noticed both in our country and abroad. In due course the interest in *Živa Antika* was considerably growing. Only the colleagues from the west-European countries had remarked that from the short summaries in foreign languages they could not follow the argumentation of the interesting studies published there.

Therefore Prof. Petruševski suggested that whole papers of *Živa Antika* beginning with 1957 should be written in foreign, west-European languages. Since 1958 colleagues from abroad began to send their own articles to be published in this periodical. John Chadwick was the first who published

странство почнаа да ги испраќаат своите научни трудови, да бидат објавени во ова списание. John Chadwick беше првиот, кој објави еден труд во 1958 година. Полека Жива Антика од локално, југословенско, стануваше угледно меѓународно списание, а воедно отвораше и создаваше полезна соработка меѓу класичните филолози од целиот свет. Во седумдесеттите, кога беа создадени републичките друштва за класични студии, а во исто време и југословенскиот Сојуз на овие друштва, Жива Антика стана негов составен дел. Бројот на странските соработници драстично порасна. Додека, во педесеттите, само четири надворешни автори зедаа учество во содржините на списанието, во шеесеттите - 26, во седумдесеттите дури 95 странски научници своите трудови ги објавија во ова списание.

Со цел да се надополни скудниот простор во редовните броеви на Жива Антика, со чијашто размена до Катедрата за класични студии беа испратени многу вредни книги, уредничкиот одбор на Жива Антика презеде објавување дополнителни монографии, финансирани со средства од други извори. Така, во 1989 година беа публикувани две одвоени изданија: а.) *Studia Mycenaea* (No 7) во соработка со проф. Tom Palaima и проф. Cynthia Shelmerdine, со финансиска поддршка од Institute for Aegean Prehistory во New York и Program in Aegean Scripts and Prehistory на University of Texas во Austin; и б.) *Versus Latini* (No 8) од Silvio Kopriva - со помошта од Filozofski fakultet во Љубљана.

Во период од 70 години (од 1951–2020) објавени се околу 100 свески од Жива Антика, вклучително и десет монографии. Овие изданија содржат преку 2500 прилози со различна големина. Сите тие потекнуваат од најразлични полиња на класичните науки: филологијата, философијата, историјата,

an article in 1958. Slowly *Živa Antika* from a Yugoslav journal turned to be international classical periodical, and revealed a useful collaboration among the classical scholars from all over the world.

In the seventies, when the republic associations for classical studies and the Yugoslav Union of these associations were organized, *Živa Antika* became its organ. The number of foreign contributors rapidly grew up. While in the fifties only four authors from abroad took part, in the sixties - 26, in the seventies - 95 scholars published their papers in this periodical.

In order to compensate the tiny size of the regular volumes of *Živa Antika*, in exchange for which valuable books have been sent to the Department of Classical Studies, the Editorial board of *Živa Antika* undertook publishing additional monographies with financial means from other sources. Thus, in 1989 two separate editions were published: a. *Studia Mycenaea* (No 7) in collaboration with Prof. Tom Palaima and Prof. Cynthia Shelmerdine with financial support of the Institute for Aegean Prehistory in New York and the Program in Aegean Scripts and Prehistory of the University of Texas at Austin; and b. *Versus Latini* (No 8) by Silvio Kopriva - with the help of the Faculty of Philosophy in Ljubljana. During the period of 70 years (from 1951–2020) about 100 volumes, including nine monographs, of *Živa Antika* have been published till now. Over 2500 contributions of different size appeared in these editions. They are from various fields of the classical studies: philology, philosophy, history, archaeology, epigraphy, numismatics, architecture, arts, astronomy, law, social sciences, mathematics and other disciplines born in ancient times. Now *Živa Antika* represents a small-specialized library, where immense

археологијата, епиграфијата, нумизматиката, архитектурата, уметностите, астрономијата, правото, општествените науки, математиката и многу други дисциплини родени уште во античко време. Затоа, сега Жива Антика претставува мала, специјализирана библиотека, во која е складирано огромното искуство на стотици научници.

Денес Уредничкиот одбор на Жива Антика го сочинуваат членови од скоро сите балкански и од некои европски земји. Ова е гаранција, дека ќе продолжи трендот на меѓународно единство и соработка меѓу класичните филолози.

Поранешни и сегашни уредници:

д-р Милан Будимир, професор на Универзитетот во Белград (1951–1952),

д-р Никола Мајнариќ, професор на Универзитетот во Загреб (1951–1966)

д-р Милан Грошељ, професор на Универзитетот во Љубљана (1951–1968)

д-р Михаил Д. Петрушевски, професор на Универзитетот во Скопје (1951–1960; 1965–1989)

д-р Аница Савиќ Ребац, професор на Универзитетот во Белград (1952)

д-р Милош Н. Ѓуриќ, професор на Универзитетот во Белград (1953–1967)

д-р Петар Хр. Илиевски, професор на Универзитетот во Скопје (1961–2013)

д-р Вељко Гортан, професор на Универзитетот во Загреб (1966–1984)

д-р Фанула Папазоглу, професор на Универзитетот во Белград (1967–2000)

д-р Кајетан Гантар, професор на Универзитетот во Љубљана (1969–денес)

д-р Миливој Сирониќ, професор на Универзитетот во Загреб (1986–1992)

experience of several hundreds of scholars has been stored.

Nowadays the Editorial Board of Živa Antika consists of members from nearly all the Balkan and some European countries. This is a guaranty that the trends of an international unity and collaboration of classical scholars will continue.

Former and current members of editorial board:

Dr. Milan Budimir, professor at the University in Belgrade (1951–1952)

Dr. Nikola Majnarić, professor at the University in Zagreb (1951–1966)

Dr. Milan Grošelj, professor at the University in Ljubljana (1951–1968)

Dr. Mihail D. Petruševski, professor at the University in Skopje (1951–1960; 1965–1989)

Dr. Anica Savić Rebac, professor at the University in Belgrade (1952)

Dr. Miloš N. Đurić, professor at the University in Belgrade (1953–1967)

Dr. Petar Hr. Ilievski, professor at the University in Skopje (1961–2013)

Dr. Veljko Gortan, professor at the University in Zagreb (1966–1984)

Dr. Fanoula Papazoglou, professor at the University in Belgrade (1967–2000)

Dr. Kajetan Gantar, professor at the University in Ljubljana (1969–)

Dr. Milivoj Sironić, professor at the University in Zagreb (1986–1992)

Dr. Vitomir Mitevski, professor at the University in Skopje (1990–)

Dr. Olja Perić, professor at the University in Zagreb (1993–)

д-р Витомир Митевски, професор на
Универзитетот во Скопје (1990–денес)

д-р Оља Перик, професор на
Универзитетот во Загреб (1993–денес)

д-р Примож Симонити, професор на
Универзитетот во Љубљана (1995)

д-р Кшиштоф Томаш Витчак,
професор на Универзитетот во Лоѓ
(1996–денес)

д-р Маргарита Тачева, професор на
Универзитетот во Софија (1996–2007)

д-р Барбара Скардиљи, професор на
Универзитетот во Сиена (1999–денес)

д-р Слободан Душаниќ, професор на
Универзитетот во Белград (2001–2012)

д-р Роксана Јордаке, професор на
Универзитетот во Букурешт (2005–
2013)

д-р Фредерик М. Ј. Ваандерс,
професор на Универзитетот во
Амстердам (2012–денес)

д-р Сергеј Муравјев, независен
истражувач, Русија (2012–денес)

д-р Ратко Дув, професор на
Универзитетот во Скопје (2014–денес)

д-р Маријана Рицл, професор на
Универзитетот во Белград (2017–денес)

д-р Петар Делев, професор на
Универзитетот во Софија (2017–денес)

Dr. Primož Simoniti, professor at the
University in Ljubljana (1995)

Dr. Krzysztof Tomasz Witczak, professor
at the University in Łódź (1996–)

Dr. Margarita Tačeva, professor at the
University in Sofia (1996–2007)

Dr. Barbara Scardigli, professor at the
University in Siena (1999–)

Dr. Slobodan Dušanić, professor at the
University in Belgrade (2001–2012)

Dr. Roxana Jordache, professor at the
University in Bucharest (2005–2013)

Dr. Frederik M. J. Waanders, professor
at the University of Amsterdam (2012–)

Dr. Sergey Muraviev, independent
researcher, Russia (2012–)

Dr. Ratko Duev, professor at the
University in Skopje (2014–)

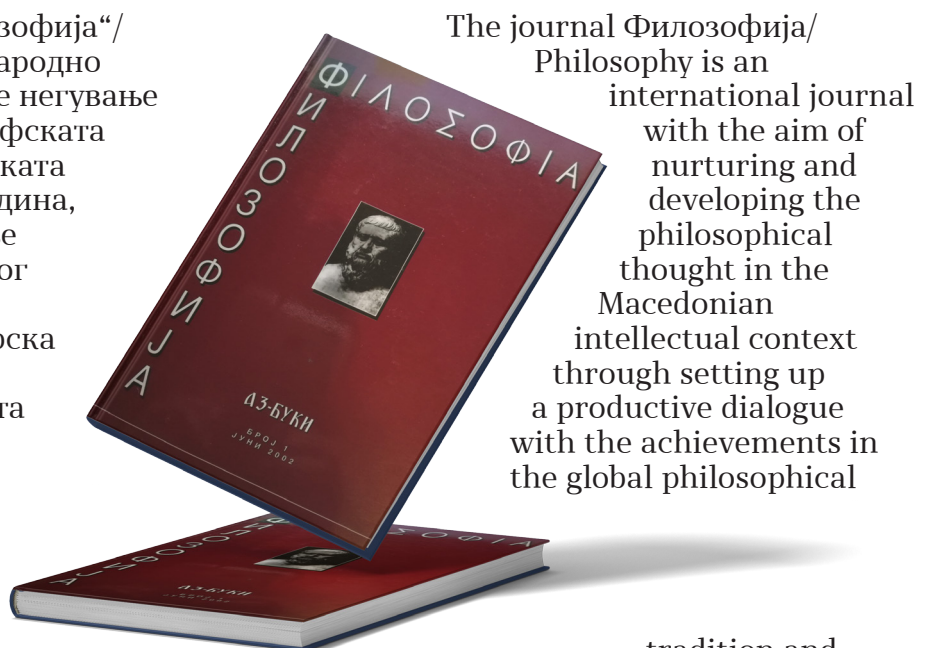
Dr. Marijana Ricić, professor at the
University in Belgrade (2017)

Dr. Petar Delev, professor at the
University in Sofia (2017–)

ФИЛОЗОФИЈА

Списанието „Филозофија“/ Philosophy е меѓународно списание чија цел е негување и развој на филозофската мисла во македонската интелектуална средина, низ воспоставување продуктивен дијалог со дострелите на светската филозофска традиција и сегашност. Неговата главна мисија е да ја поттикнува и да ја унапредува филозофската рефлексија, создавајќи форум што ќе овозможи проширување и збогатување на комуникацијата меѓу истражувачите од областа на филозофијата на домашен, регионален и на меѓународен план. Поврзувајќи ги различните интелектуални, културни и историски хоризонти, списанието ги промовира квалитетните и иновативните пристапи кон традиционалните и кон современите филозофски проблеми, со почитувањето на вредностите на критичката, отворена и етички одговорна филозофска мисла. Основано од група ентузијаста, списанието беше замислено како интелектуален простор за негување на македонската филозофска традиција и отворање перспективи за младите истражувачи во областа на филозофијата и на сродните дисциплини. Негов издавач беше издавачката куќа АЗ-БУКИ во соработка со Филозофското друштво на Македонија и со Институтот за филозофија на Филозофскиот факултет – УКИМ, Скопје. Првиот број на списанието излезе во јуни 2002

PHILOSOPHY

The journal Филозофија/ Philosophy is an international journal with the aim of nurturing and developing the philosophical thought in the Macedonian intellectual context through setting up a productive dialogue with the achievements in the global philosophical

tradition and present. Its main objective is to encourage and advance philosophical reflection, creating a forum which will offer the opportunity for expanded and enriched communication among researchers in the domain of philosophy on a local, regional, and international plane. Linking up the different intellectual, cultural and historical horizons, the journal aims to promote high-quality and innovative approaches toward traditional, as well as modern philosophical problems, by respecting the values of the critical, open, and ethically-responsible philosophical thought.

The journal was founded by a group of enthusiasts, and it was conceived as an intellectual space which would nurture the Macedonian philosophical tradition, as well as a means of opening up perspectives for young researchers in the area of philosophy and other related areas. It was published by the publishing house AZ-BUKI, in collaboration with the Philosophical Society of Macedonia, and the Institute of Philosophy at the Faculty of Philosophy, “Ss. Cyril and Methodius”

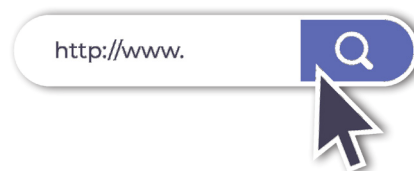

година, а заклучно со декември 2013 година се објавени 35 броја. Од јуни 2002 до октомври 2010 година главен и одговорен уредник на списанието беше Љупчо Митковски, а од март 2011 до јуни 2013 година – м-р Лазар Фотев. Како резултат на успешниот развој на списанието, во 2013 година тоа прерасна во меѓународно списание, публикувано од страна на Институтот за филозофија на Филозофскиот факултет, во соработка со Филозофското друштво на Македонија. Од 2013 година главен уредник на списанието е д-р Ана Димишковска (Филозофски факултет, Скопје), а неговата редакција ја сочинуваат д-р Јасмина Поповска (Филозофски факултет, Скопје) д-р Марија Тодоровска (Филозофски факултет, Скопје), д-р Силвана Балнат (Универзитет во Потсдам, Германија), д-р Анета Маркоска-Џубриновска (Универзитет во Кентербери, Крајстчерч, Нов Зеланд) и д-р Мартин Поповски (Филозофски факултет, Скопје). Списанието има Меѓународен уредувачки одбор и Меѓународен советодавен одбор, тела во кои учествуваат триесетина истакнати професори и истражувачи од областа на филозофијата од дванаесет земји во светот. Списанието излегува во печатена форма, а од 35-тиот број и во електронска верзија (УДК 1(091), ISSN: 1409-9985 и ISSN: 1857-9701). Електронската верзија на последниот објавен број е достапна на следниот линк:

University in Skopje. The first issue of the journal came out in June 2002, and up to December 2013, 35 issues of the journal had been published. From June 2002 to October 2010, editor-in-chief of the journal was Ljupčo Mitkovski, and from March 2011 to June 2013, it was Lazar Fotev, MA.

As a result of the successful growth of the journal, in 2013 it evolved into an international journal, published by the Institute of Philosophy at the Faculty of Philosophy, in collaboration with the Philosophical Society of Macedonia. From 2013, editor-in-chief of the journal has been Ana Dimiškovska, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje), while its editorial board consists of Jasmina Popovska, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje); Marija Todorovska, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje); Silvana Balnat, PhD (University of Potsdam, Germany); Aneta Markoska – Ćubrinovska, PhD (University of Canterbury, Christchurch, New Zealand); and Martin Popovski, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje). The journal has an international editorial board, as well as an international advisory board, bodies that are made up of approximately 30 renowned professors and researchers of philosophy, from 12 countries worldwide. The journal comes out in print, and from its 35th issue, it also comes out electronically (UDK 1(091), ISSN: 1409-9985 & ISSN: 1857-9701). The electronic version of the last issue that came out is available on the following link:

<http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/fil/Filozofija01/fil01.html>.

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, ИСТРАЖУВАЊЕ И ОБУКА

Во јуни 2015 година Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет во Скопје го издаде првиот број од списанието замислено како меѓународно, под наслов: „Меѓународно списание за образование, истражување и обука“, на англиски: „International journal for education, research and training“ скратено: (IJERT). Основната цел на списанието е да се опфатат квалитетни трудови од теоријата на воспитанието и образованието и од истражувањата во областа на образованието и обуката и притоа да се почитуваат и исполнуваат сите стандарди кои важат за едно меѓународно списание.

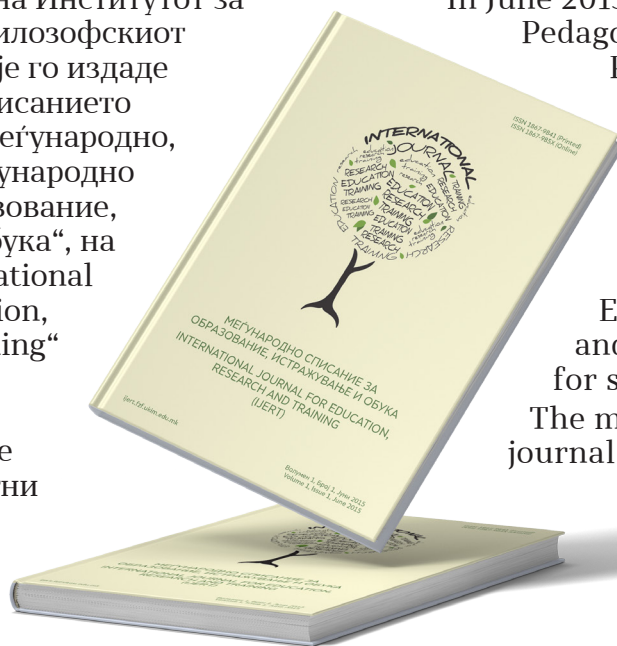
Од 2015 до 2019 година издадени се осум броја од списанието во кои се презентирани голем број на трудови од страна на наши и странски реномирани стручњаци кои ги третираат проблемите на педагогијата, односно од теоријата на воспитанието и образованието и од истражувањата во областа на образованието и обуката.

Главен и одговорен уредник на списанието „IJERT“ од неговото основање до денес е проф. д-р Борче Костов, а уредници се: проф. д-р Анета Баракоска, проф. д-р Елизабета Томевска-Илиевска, проф. д-р Алма Тасевска и проф. д-р Елена Ризова. Актуелниот Уредувачки одбор го сочинуваат голем број на реномирани стручњаци од нашата земја и од странство.

INTERNATIONAL JOURNAL FOR EDUCATION, RESEARCH AND TRAINING

In June 2015, the Institute of Pedagogy at the Faculty of Philosophy in Skopje published the first issue of the international journal International Journal for Education, Research and Training”, or IJERT for short.

The main objective of the journal is to publish high-

quality

articles on the theory of teaching and education, as well as on research carried out in education and training, at the same time maintaining and fulfilling all the standards in place for an international journal.

Eight issues of the journal have been published in the 2015–2019 period, each containing numerous articles by renowned experts from the country and abroad, dealing with various issues in pedagogy, that is, on the theory of teaching and education, as well as on research carried out in education and training.

Professor Borče Kostov, PhD, has been the editor-in-chief of the IJERT from its very founding up to the present day, while professor Aneta Barakoska, PhD, professor Elizabeta Tomevska-Ilievska, PhD, professor Alma Tasevska, PhD, and professor Elena Rizova, PhD, have the function of editors.

The current Editorial Board is composed of numerous renowned experts from our country and abroad.

Од нашата земја, членови на Уредувачкиот одбор се: проф. д-р Снежана Адамческа, проф. д-р Марија Тофовиќ-Камилова, проф. д-р Трајан Гоцевски, проф. д-р Зоран Велковски, проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска, проф. д-р Лена Дамовска, проф. д-р Јасмина Делчева-Диздаревиќ, проф. д-р Вера Стојановска и проф. д-р Сузана Миовска-Спасева, (сите од Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет од Скопје, УКИМ, РС Македонија).

Во Меѓународниот уредувачки одбор членуваат 26 реномирани професори и истражувачи од 13 различни земји, и тоа: д-р Лазар Стошиќ, Колеџ за професионални студии за наставници, Алексинац, Србија; д-р Соња Величковиќ, Колеџ за професионални студии за наставници, Алексинац, Србија; проф. д-р Саша Милич, Филозофски факултет, Универзитет во Никшиќ, Црна Гора; проф. д-р Вивиана Лангхер, Клиничка психологија, Оддел за динамична и клиничка психологија, Факултет за медицина и психологија, Универзитет Сапиенца - Рим, Италија; проф. д-р Ирина В. Абакумова, Академија за филозофија и педагогија, Академија за психологија и педагогија, Јужен сојузен универзитет - Ростов на Дон, Русија; проф. д-р Слаѓана Д. Ангелковиќ, Факултет за географија, Белградски универзитет, Србија; проф. д-р Зорица Станисављевиќ-Петровиќ, Универзитет во Ниш, Филозофски факултет, Институт за педагогија, Србија; проф. д-р Анџелика Гротерах, Хошуле, Дармштат (Универзитет за применети науки), Оддел за општествени науки и социјална работа, Германија; проф. д-р Ала Белоусова, Катедра за психологија за образование, Академија за психологија и педагогија, Јужен сојузен универзитет, Ростов на Дон, Русија; проф. д-р Павел Ермаков, Академија за психологија и педагогија, Јужен сојузен универзитет, Ростов на Дон, Русија; проф. д-р Синиша Опич, Факултет

Members of the Editorial Board from Macedonia are the following professors: Snežana Adamčevska, PhD; Marija Tofović-Ćamilova, PhD; Trajan Gocevski, PhD; Zoran Velkovski, PhD; Nataša Angeloska-Galevska, PhD; Lena Damovska, PhD; Jasmina Delčeva Dizdarević, PhD; Vera Stojanovska, PhD; and Suzana Miovska-Spaseva, PhD (all from the Institute of Pedagogy at the Faculty of Philosophy in Skopje, “Ss Cyril and Methodius” University, Republic of Macedonia).

The international Editorial Board is made up of 26 renowned professors and researchers from 13 different countries: Lazar Stošić, PhD, College of Professional Studies Educators, Aleksinac, Serbia; Sonja Veličković, PhD, College of Professional Studies Educators, Aleksinac, Serbia; professor Saša Milić, PhD, Faculty of Philosophy at the University of Nikšić, Montenegro; professor Viviana Langher, PhD, Clinical Psychology, Department of Dynamic and Clinical Psychology, Faculty of Medicine and Psychology, Sapienza University in Rome, Italy; professor Irina V. Abakumova, PhD, Academy of Philosophy and Pedagogy, Academy of Psychology and Pedagogy, Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia; professor Sladana D. Anđelković, PhD, Faculty of Geography, University of Belgrade, Serbia; professor Zorica Stanisavljević-Petrović, PhD, University of Niš, Faculty of Philosophy, Institute of Pedagogy, Serbia; professor Angelica Groterach, PhD, Hochschule Darmstadt (University of Applied Sciences), Department of Humanities and Social Work, Germany; professor Ala Belousova, PhD, Department of Psychology and Education, Academy of Psychology and Pedagogy, Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia; professor Pavel Ermakov, PhD, Academy of Psychology and Pedagogy, Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia; professor Siniša Opić,

за образование на наставници, Универзитет во Загреб, Министерство за образование, Хрватска; проф. д-р Патриција Велоти, Образование на адолесценти и возрасни - психопатологија, Оддел за образовни науки на Универзитетот во Џенова, Италија; проф. д-р Марк Р. Гинсберг, Универзитет Џорџ Мејсон, Колеџ за образование и човечки развој, САД; проф. д-р Милан Матијевиќ, Факултет за образование на наставници, Универзитет во Загреб, Хрватска; проф. д-р Павел Згага, Универзитет во Љубљана, Факултет за образование, Словенија; проф. д-р Мирјана Маврак, Филозофски факултет Сараево, БиХ; проф. д-р Јосип Милат, Филозофски факултет, Сплит, Хрватска; проф. д-р Миомир Деспотовиќ, Филозофски факултет, Стара зграда, Белград, Србија; проф. д-р Мајнерт Мајер, Универзитет во Хамбург, Педагошки факултет, Германија; проф. д-р Миле Живчиќ, Агенцијата за стручно образование, обука и образование за возрасни, Хрватска; проф. д-р Мехмет Шахин, Факултет за образование, Јилдиз - Технички универзитет во Истанбул, Турција; проф. д-р Љиљана Речка, „Екрем Чабеј“ Универзитет во Гирокастро, Албанија; проф. д-р Луциан Циолан, Факултет за психологија и педагошки науки, Универзитет во Букурешт, Романија; д-р Матеја Брејц - виш предавач, Школа за директори, Љубљана, Словенија; доц. д-р Мануела Томаи, Оддел за динамична и клиничка психологија, Сапиенца, Универзитет во Рим, Италија; и проф. д-р Димитринка Георгиева-Џонкова, „Свети Кирил и Свети Методиј“, Педагошки факултет, Катедра за теорија и методи на настава по физичко образование, Велико Трново, Бугарија.

Меѓународното списание за образование, истражување и обука од своето основање во 2015 година почна да се публикува двапати годишно (во јуни и декември), на македонски и

PhD, Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Ministry of Education, Croatia; professor Patriyia Velotti, PhD, Adolescent and Adult Psychopathology, Department of Educational Sciences at the University of Genoa, Italy; professor Mark R. Ginsberg, PhD, George Mason University, College of Education and Human Development, USA; professor Milan Matijević, PhD, Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia; professor Pavel Zgaga, PhD, University of Ljubljana, Faculty of Education, Slovenia; professor Mirjana Mavrak, PhD, Faculty of Philosophy in Sarajevo, B&H; professor Josip Milat, PhD, Faculty of Philosophy, Split, Croatia; professor Miomir Despotović, PhD, Faculty of Philosophy, Belgrade, Serbia; professor Meinert Meyer, PhD, University of Hamburg, Faculty of Education, Germany; professor Mile Živčić, PhD, Agency for Vocational Education and Training and Adult Education, Croatia; professor Mehmet Sahin, PhD, Faculty of Education, Yildiz Technical University in Istanbul, Turkey; professor Ljiljana Rečka, PhD, “Ekrem Cabej” University in Gjirokastra, Albania; professor Lucian Ciolan, PhD, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Bucharest, Romania; Mateja Brejc, PhD – senior lecturer, National School for Leadership in Education, Ljubljana, Slovenia; assistant professor Manuela Toman, PhD, Department of Dynamic and Clinical Psychology, Sapienza University in Rome, Italy; and professor Dimitrinka Georgieva-Tsonkova, PhD, Faculty of Education, Department of Theory and Methods of Physical Education, Veliko Tarnovo, Bulgaria.

At the beginning, the International Journal for Education, Research and Training was published biannually (in June and in December), in both Macedonian and English, but from

на англиски јазик, но од 2018 година излегува само еднаш годишно и тоа само на англиски јазик.

„IJERT“ се објавува во печатена форма (ISSN 1857-9841) - издавач е Филозофскиот факултет во Скопје, но и дигитално (ISSN 1867-985X) на страната на Филозофскиот факултет во Скопје (ijert.fzf.ukim.edu.mk) и секој труд има своја универзална децимална класификација (УДК број).

2018 it comes out on an annual basis, only in English.

The IJERT comes out in print (ISSN 1857-9841) – its publisher is the Faculty of Philosophy in Skopje, and it also comes out in digital form (ISSN 1867-985X), on the site of the Faculty of Philosophy in Skopje (ijert.fzf.ukim.edu.mk), and each article has its own universal decimal classification (UDC number).

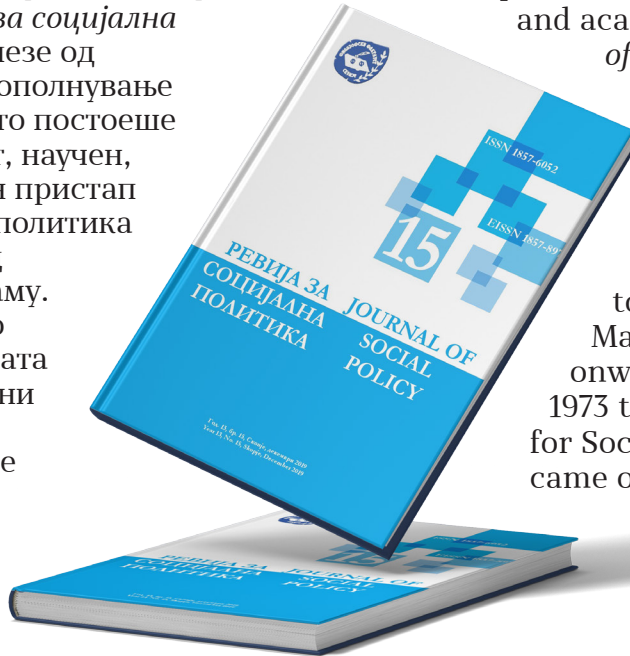
РЕВИЈА ЗА СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Издавањето на стручното и научно списание *Ревиија за социјална политика* произлезе од потребата за надополнување на празнината што постоеше во систематскиот, научен, но и апликативен пристап кон социјалната политика во Македонија од 1985 година, наваму. Имено, од 1973 до 1985 година, Вишата школа за социјални работници во Скопје објавуваше периодична публикација под наслов "Социјална политика: списание за теорија и пракса". Списанието, што излегуваше во четири, па се прошири на шест броја годишно и што се објавуваше во тираж од 1.500 примероци, даде значаен придонес во "третирањето и расветлувањето на бројни прашања и проблеми во областа на социјалната политика", имајќи "позитивен одзив меѓу соодветните општествени и стручни структури во нашата Република"¹. Дваесетина години подоцна, односно од 2008 година, Ревиијата за социјална политика го продолжи истиот стремеж, но во сосема поинакви, изменети социоекономски услови. Почетни цели на списанието беа да придонесе за поголем критички осврт кон случувањата и промените во социјалната политика, со нагласен фокус врз состојбите во Македонија, преку нудење простор како за најновите истражувања од

¹ Редакциски одбор, "Десетгодишен јубилеј" во Социјална политика: списание за теорија и практика, година X, број 1, 1982, Скопје: Виша школа за социјални работници, стр. 6.

JOURNAL OF SOCIAL POLICY

The publication of the professional and academic journal *Journal of Social Policy* resulted from the necessity of filling in the gap that existed in the systematic, academic, as well as applied approach to social policy in Macedonia from 1985 onwards. Namely, from 1973 to 1985, the College for Social Workers in Skopje came out with a periodical

publication known as *Social Policy: a Journal of Theory and Practice*. The publication, which first came out in four issues annually, and then increased it to six issues per year, was published in 1,500 copies, and made significant contribution in "dealing with and shedding light on numerous issues and problems in the realm of social policy". It received "positive feedback from the relevant social and professional institutions in our country"¹. Some 20 years later, that is, in 2008, the *Journal of Social Policy* continued along the same path, but in completely different, new socio-economic conditions. The starting aims of the journal were to make a contribution in a more extensive critical review of the goings on and the changes taking place in social policy, with a special focus on the state of events in Macedonia by providing a place to present the latest research in this area, as well

¹ Editorial Board, "Ten-Year Anniversary" in *Social Policy: a Journal of Theory and Practice*, Year X, Issue 1, 1982, Skopje: College for Social Workers, p. 6.

оваа област, така и за различните гледишта на сите актери вклучени во социјалната политика. Од тие причини, почетните броеви на списанието (од 2008 до 2011 година), покрај научните статии, вклучуваа и интервјуа и ставови на практичари од социјалната заштита во државата, како и осврт со социјална статистика, која во тој период не беше лесно достапна за истражувачите од оваа област. Следејќи ги глобалните трендови во научната периодика, но и потребите на научните работници од државата, во 2012 година Ревиијата за социјална политика прераснува во меѓународно научно списание. Ваквата промена следеше како резултат на потребата за обезбедување поголема јавност и поголема достапност на македонските истражувања за социјалната политика на меѓународно ниво, како и зајакнување на компаративна димензија на стручните трудови кои се печатат во Ревиијата. Од 2012 година трудовите во Ревиијата се двојазични, односно се публикуваат на македонски и англиски јазик. Исто така постојниот уреднички одбор беше надополнет со меѓународен уреднички одбор, сочинет од професори и врвни експерти од социјалната политика од регионот и Европа.

Ревиијата за социјална политика е списание во кое се публикуваат статии, анализи, преводи, осврти, коментари и други прилози во областите: социјалното осигурување, социјалната заштита, вработување, плати и животен стандард, здравство, домување, образование, семејна заштита, политики на еднаквост (род, етничка припадност, попреченост), како и сродни интердисциплинарни теми и проблематики. Секој број на списанието третира само една тема од социјалната политика, што го прави единствено по тематскиот опфат, претставувајќи на тој начин извор на најнови истражувања и податоци од одредена тема, кои можат да се најдат на едно место.

as all the different aspects of all the participants in social policy. As such, the early issues of the journal (from 2008 to 2011), besides the academic articles, also contained interviews and opinions of practitioners of social protection in the country, as well as reviews containing social statistics, which were not easily accessible to researchers at that time. Following the global trends in academic periodicals, as well as the needs of the academics in the country, in 2012 the *Journal of Social Policy* grew into an international academic journal. This change was the result of the need for greater publicity and greater accessibility of Macedonian research carried out in the sphere of social policy at an international level, as well as the need to strengthen the comparative dimension of the professional articles published in the journal. From 2012, the articles published in the *Journal of Social Policy* are published in Macedonian and English. In addition, the Editorial Board was strengthened by an international Editorial Board, made up of professors and eminent experts in the area of social policy from the region and Europe.

The *Journal of Social Policy* is a publication which contains articles, analyses, translations, reviews, comments and other types of texts in the fields of: social security, social protection, employment, salaries and standard of life, healthcare, housing, education, family protection, equality policies (gender, ethnic, disability), as well as related interdisciplinary topics and issues. Each issue of the journal deals with only one area of social policy, which makes it unique in its thematic content, and allows it to become a source of the latest research and discoveries in a given area, all in one place.

From 2015, all the articles published in the *Journal of Social Policy* have their

Сите статии објавени во Ревиијата за социјална политика од 2015 година имаат свој дигитален идентификаторен код (DOI). Ревиијата е индексирана во повеќе меѓународни бази на списанија, како DOAJ, CEEOL, EBSCO Discovery Services, Sociology Source Ultimate, The Belt and Road Initiative Reference Source.

Во 2020 година, во очекување на 16иот број, *Ревиијата за социјална политика* е референтно меѓународно списание, кое придонесува за подигнување на критичките јавни и академски дебати на теми поврзани со социјалната политика, на локално, национално, регионално и глобално ниво.

own digital object identifier (DOI). The *Journal of Social Policy* has been indexed in numerous international journal databases, such as DOAJ, CEEOL, EBSCO Discovery Services, Sociology Source Ultimate, The Belt and Road Initiative Reference Source. In 2020, in anticipation of the publication of Issue 16, the *Journal of Social Policy* represents a referential international journal which makes a significant contribution in guiding critical public and academic discussions on topics connected to social policy on a local, national, regional, and international level.

СОЦИОЛОШКА РЕВИЈА

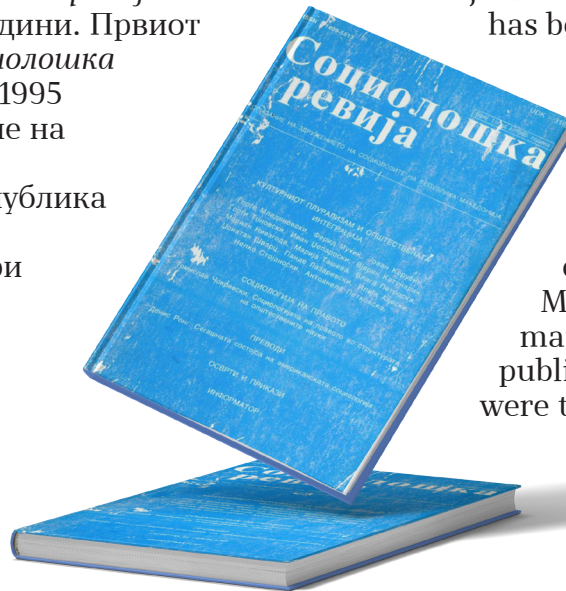
Списанието *Социолошка ревија* излегува веќе 25 години. Првиот број со наслов *Социолошка ревија* се појави во 1995 година како издание на Здружението на социолозите на Република Македонија (ЗСМ). Главни иницијатори за излегувањето на ова списание беа членовите на ЗСМ од Институтот за социологија при Филозофскиот факултет. Врз таа основа Филозофскиот факултет стана средиште за развој и континуитет на списанието и главен извор на социолошката мисла кај нас, а како резултат на тоа, во 2007 година и негов соиздавач.

Ситуирано во тие институционални рамки списанието *Социолошка ревија* успешно ја остварува својата мисија на развој на социолошката наука, но и на другите општествени и хуманистички дисциплини кои се негуваат на Филозофскиот факултет. За тоа зборува фактот дека голем дел од над двесте објавени прилози се напишани од наставници и соработници од други институти од Филозофскиот факултет, но и надвор од неговиот состав.

Динамиката на излегување на *Социолошка ревија*, тематската насоченост и бројот и профилот на соработниците ги одразуваат состојбите и предизвиците со кои во изминатите две и пол децении се соочуваа македонското општество, а заедно со него македонската социолошка и пошироко, општествената и хуманистичка мисла и практика. Има периоди на опаѓање

THE SOCIOLOGICAL REVIEW

The journal *The Sociological Review* has been published for the last 25 years. The first issue of the journal appeared in 1995, published by the Association of Sociologists of the Republic of Macedonia (ASM). The main initiators of the publication of the journal were the members of the ASM from the

Institute of Sociology at the Faculty of Philosophy. On that basis, the Faculty of Philosophy has become the heart of the development and continuity of the journal, and a main source behind the sociological thought within these borders; as a result, in 2007 it became its co-publisher.

Within that institutional framework, the journal *The Sociological Review* has managed to successfully carry out its mission of developing the discipline of sociology, as well as those other disciplines in social sciences and humanities taught at the Faculty of Philosophy. This is also confirmed by the fact that the majority of the over 200 articles have been authored by the teaching staff and associates of the other Institutes within the Faculty of Philosophy, as well as beyond it. The pace of publication of the journal *The Sociological Review*, its thematic areas, as well as the number and profile of its associates all serve to reflect the states and the challenges that have been faced by Macedonian society in these last two and a half decades, as well as the field of sociology, and, in a broader sense, the trends and

и периоди на раст, како на бројот, така и на квалитетот на соработниците (статииите), но и на бројот на изданија на *Социолошка* ревија.

Досега се објавени вкупно дваесет и четири броја, во дваесетгодишни изданија на ревијата. Во таквата динамика се вградени знаењата, креативноста и најмногу ентузијазмот на шест главни и одговорни уредници (Јован Корубин, Илија Аџески, Милева Ѓуровска, Аница Драговиќ, Константин Миноски и Ило Трајковски). Постигањата на секој од нив се резултат од личните и професионални стандарди и влијанијата на различните импулси на „духовното живеење на една средина во неговата творечка полнота, но често, и во неговата изразена инсуфициенција.“ Овие зборови напишани од Јован Корубин - прв главен и одговорен уредник, го отсликуваат тогашното духовно милје од кое произлезе првиот број, но уште повеќе нашето денешно духовно живеење кое го донесува дваесет и четвртиот број на *Социолошка ревија*. Денес, би додале дека најновиот број ја регистрира токму таа творечка инсуфициенција. Творечките капацитети се насочени во други дејности, а не во пишувањето и објавувањето периодика. Тоа денес не се вреднува на ист начин како во почетоците на излегување на Ревиијата. Сепак, поттикот за пишување како и потребата за читање периодични публикации не е просто ехо на општествениот живот. Тие, денес во време на општество на знаењето се знаци за исчитување на виталноста на академската заедница како самосвест на нацијата. Во таа насока, *Социолошка ревија* од 2011 својата мисија ја проширува на глобално ниво. За таа цел се формира првата меѓународна редакција, почнува да објавува текстови и на англиски јазик и своето дотогашно име *Социолошка*

practices in the fields of social sciences and humanities. There are periods of decline and periods of growth, both in terms of the number of issues, as well as in the quality of the associates (articles) of the journal *The Sociological Review*.

So far, 24 issues of the journal have been published. This dynamic of activity has been accomplished by the knowledge, creativity, and most of all, the enthusiasm of the six editors-in-chief (Jovan Korubin, Ilija Aceski, Mileva Gjurovska, Anica Dragović, Konstantin Minoski, and Ilo Trajkovski). Their individual achievements are the result of their personal and professional standards, as well as the impact of the various impulses of “the spiritual living of a creative impetus, and, oftentimes, its marked insufficiency.” These words by Jovan Korubin – the first editor-in-chief, reflect the then spiritual milieu during which the first issue came out, but even more, they reflect our current spiritual living, which has brought out the 24th issue of the journal *The Sociological Review*.

We would also add that the latest issue serves to register this very creative insufficiency. The creative capacities have been pointed toward other directions, and not toward writing and publishing articles and papers. Today, this does not carry the same value as it did at the start of the publication of the journal. Nevertheless, the impetus to write, as well as the need to read journals is not simply an echo of social life. Today, at a time of knowledge, it represents the vitality of the academic community as the consciousness of a nation. In that context, from 2011, *The Sociological Review* expanded its mission on a global scale. With that aim in mind, the first international editorial board was created, articles began being published in English, and the original name of the journal, *Социолошка ревија*, was rebranded into English – *The Sociological Review*.

ревија го брендира и на англиски јазик *The Sociological Review*.

Денес Ревијата излегува двојазично, на македонски и англиски јазик (главен и одговорен уредник, Ило Трајковски и Меѓународен уредувачки одбор: Антоанела Петковска и Милева Ѓуровска од УКИМ, Мариан Њезгода од Јагиелионски Универзитет, Краков, Полска, Јохан Бахер од Универзитет Јохан Кеплер, Линц, Австрија, Марија Серафимова од Југозападен Универзитет, Благоевград, Бугарија, Мина Петровиќ од Белградски универзитет, Србија и Бранка Галиќ од Загребски универзитет, Загреб, Хрватска). Ревијата излегува печатено (ISSN 1409 – 5513) и дигитално и онлајн (ISSN 1857 – 9957).

Зависно од расположливите финансиски средства печатеното издание се дистрибуира во сите соседни земји и во земјите од кои потекнуваат членовите на Редакцијата.

Today, the journal is published in Macedonian and in English (editor-in-chief is Ilo Trajkovski, and the international editorial board is made up of the following members: Antoanela Petkovska and Mileva Gjurovska from the “Ss. Cyril and Methodius” University in Skopje; Marian Niezgoda from the Jagiellonian University in Krakow, Poland; Johann Bacher from Johann Keppler University in Linz, Austria; Maria Serafimova from Southwestern University in Blagoevgrad, Bulgaria; Mina Petrović from the University of Belgrade, Serbia; and Branka Galić from the University of Zagreb, Croatia). The journal comes out in print (ISSN 1409 – 5513), as well as digitally, online (ISSN 1857 – 9957).

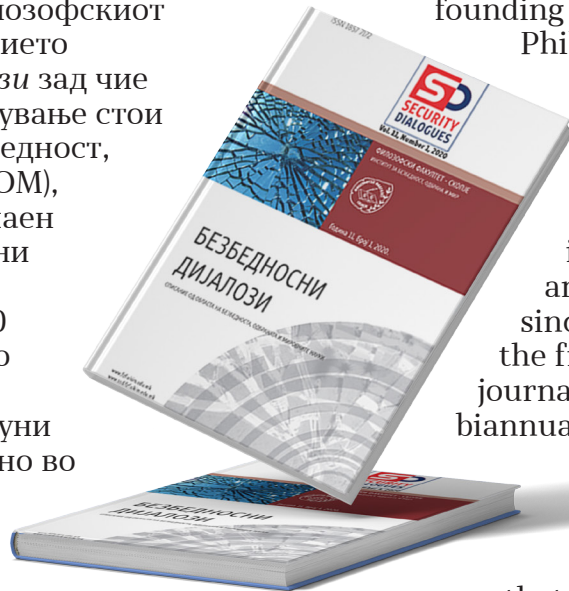
Depending on the available funds, the printed version of the journal is distributed in all the neighboring countries, as well as in all the countries where the members of the editorial board are from.

БЕЗБЕДНОСНИ ДИЈАЛОЗИ

Токму на стогодишнината од основањето на Филозофскиот факултет, и списанието *Безбедносни дијалози* зад чие основање и публикување стои Институтот за безбедност, одбрана и мир (ИБОМ), слави мал ама значаен јубилеј: десет години од објавувањето на првиот број во 2010 година. Списанието излегува редовно, двапати годишно (јуни и декември), односно во јуни 2020 година со радост го презентираме 21 број. Меѓутоа, поради динамичната научна дејност на ИБОМ, односно редовните годишни меѓународни конференции на кои се собираат врвни научни работници од светот, повремено излегуваат и специјални (тематски) броеви; досега се објавени четири посебни изданија (2015, 2017, 2018 и 2019 година). Како што укажува и називот на списанието, главната идеја зад покренувањето на *Безбедносни дијалози* беше создавање научен форум за размена на сознанија, размислувања и резултати од истражувачки проекти поврзани со општиот концепт на „безбедноста“. Веќе на самиот почеток беше јасно дека списанието ќе биде платформа за дијалог не само на авторите од земјата и странство, туку и дијалог на претставници на различни дисциплини. Имено, безбедноста е сфатена во најширока смисла на зборот, како предмет на интердисциплинарни истражувања, и со намера за надминување на традиционалните клишеа за нејзино поврзување речиси исклучиво

SECURITY DIALOGUES

At the very 100th anniversary of the founding of the Faculty of Philosophy, the journal *Security Dialogues*, founded and published by the Institute of Security, Defense and Peace, is celebrating its own anniversary: 10 years since the publication of the first issue, in 2010. The journal is published regularly, biannually (in June and

December), that is, in June 2020 we were happy to present the 21st issue. However, as a result of the dynamic activity of the Institute of Security, Defense and Peace at an academic level, that is, the international conferences held at regular intervals gathering together prominent academics worldwide, the journal has also published several special (thematic) issues, four up to now, in 2015, 2017, 2018 and 2019.

As the name of the journal indicates, the main idea behind the concept of *Security Dialogues* was to create an academic forum for an exchange of knowledge, opinions, and results of research projects connected with the general concept of 'security'. At the very start, it was clear that the journal would represent a platform for dialogue, not just for the authors from the country and abroad, but for representatives of various disciplines. Namely, the concept of security was taken in the broadest sense of the word, as a subject of interdisciplinary research, with the aim of overcoming the traditional clichés of connecting it almost exclusively with military (or state/national) security.

со воената (или државната/ националната) безбедност. Затоа, списанието е отворено за истражувачи не само од дисциплините на безбедноста, одбраната и мировните студии, туку и за социолози, политиколози, правници, психолози, филозофи итн. Прегледот на статиите што се објавени го потврдува тој широк и разнолик дијапазон на теми и проблеми. Списанието започна како двојазично (со можност да се објавуваат трудови на македонски и англиски јазик, но со намера да се презентираме и интегрираме со светската наука сега тоа излегува само на англиски јазик).

Улогата на уредници досега ја извршуваа професорите Билјана Ванковска (прв и актуелен уредник), Тони Милески и Тања Милошевска (актуелен заменик на уредникот). Уредувачкиот одбор е составен од вкупно 32 членови од кои 9 се македонски, а 23 странски колеги од областа. Со тоа не само што се задоволуваат законските критериуми за меѓународно списание, туку и се демонстрира вмреженоста на Институтот во светски академски рамки. Странските членови доаѓаат од 12 земји.

Списанието излегува и во печатена форма (со ISSN број 1857-7172) и дигитално (eISSN 1857-8055), а досега е дистрибуирано во преку 20 држави (како Данска, Шведска, Германија, Велика Британија, САД, Словенија, Италија, Ирска, Хрватска, Србија, БиХ, Бугарија, Латвија, Црна Гора, Турција, Шпанија, Швајцарија, Португалија, Чешка, Унгарија, Франција, Грција. Тоа има Open Access, а интернет-страницата е: <http://sd.fzf.ukim.edu.mk/>.

Безбедносни дијалози досега се индексирани во EBSCO, Index Copernicus, Advanced Science Index, Journal for free, Academic Journals Database, Open Academic Journal Index, а статиите имаат Doi.

For this reason, the journal is open to researchers not just from the disciplines of security, defense and peace studies, but also to sociologists, political scientists, legal experts, psychologists, philosophers, etc. An overview of the articles published in the journal confirms that broad and varied range of topics and issues covered. The journal started off as bilingual in character (allowing for articles to be published in Macedonian and in English, yet, with the intent to present and integrate ourselves with global academics, it has now become fully English).

Up to now, the editor-in-chief role has been carried out by the following professors: Biljana Vankovska (first and current editor-in-chief), Toni Mileski, and Tanja Miloševska (current vice editor-in-chief). The editorial board is composed of 32 members, nine of whom are Macedonian, and 23 are international members. This not only fulfills the legal criteria for an international journal, but also demonstrates the place of the Institute in the academic context. The international members come from 12 countries.

The journal is published in hard copy (ISSN 1857-7172), and digitally (eISSN 1857-8055), and so far it has been distributed in more than 20 countries (such as Denmark, Sweden, Germany, United Kingdom, the US, Slovenia, Italy, Ireland, Croatia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Latvia, Montenegro, Turkey, Spain, Switzerland, Portugal, the Czech Republic, Hungary, France, Greece). It has Open Access, and it can be found on the following link: <http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/sd/issues.html>.

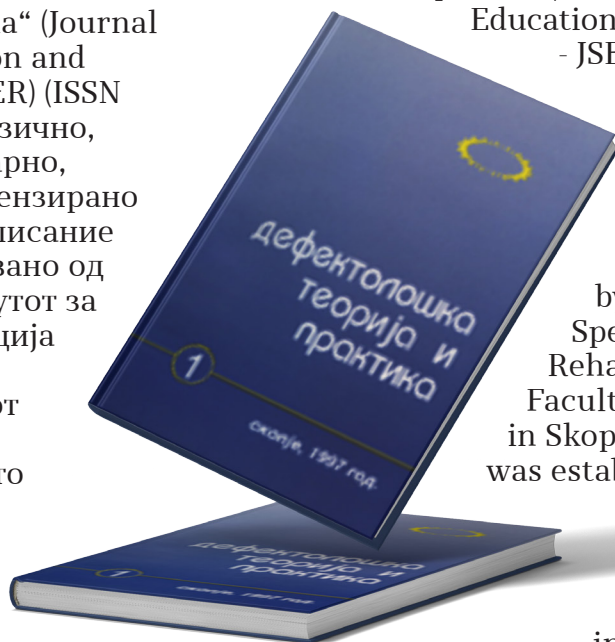
The journal has been indexed in EBSCO, Index Copernicus, Advanced Science Index, Journal for free, Academic Journals Database, Open Academic Journal Index, and the articles have their own DOI.

ДЕФЕКТОЛОШКА ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА

Списанието „Дефектолошка теорија и практика“ (Journal of special education and rehabilitation - JSER) (ISSN 1409-6099) е двојазично, мултидисциплинарно, меѓународно, рецензирано научно-стручно списание уредувано и издавано од страна на Институтот за специјална едукација и рехабилитација при Филозофскиот факултет во Скопје. Списанието е создадено по иницијатива на основачот на Институтот за специјална едукација и рехабилитација, тогашен Институт за дефектологија, проф. д-р Љупчо Ајдински, со основна цел споделување и дистрибуирање знаење, искуства и добри практики помеѓу сите научни дисциплини кои работат во областа на специјалната едукација и рехабилитација, а сè во насока на подобрување на квалитетот на живот на лицата со попреченост. Првиот број на списанието е издаден во месец март 1997 година, на чело со проф. д-р Љупчо Ајдински, како главен и одговорен уредник, и истата година последователно се објавени 4 броја од списанието, во следната 1998 година се публикувани три броја, а од 1999 до денес се издаваат по 2 броја годишно. Денес списанието има архива од 41 издание, со над 400 труда, автори и рецензенти од голем број земји ширум светот. Списанието, опфаќајќи теми поврзани со превенција, детекција,

JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

The journal Дефектолошка теорија и практика/Journal of Special Education and Rehabilitation - JSER) (ISSN 1409-6099) is a bilingual, multidisciplinary, international, reviewed academic journal, edited and published by the Institute of Special Education and Rehabilitation at the Faculty of Philosophy in Skopje. The journal was established at the

Корица од првиот број на списанието
The cover of the first issue of the journal

initiative of professor Ljupčo Ajdinski, PhD, the founder of the Institute of Special Education and Rehabilitation, then known as the Institute of Defectology, with the aim of sharing and disseminating knowledge, experiences, and good practices among the academic disciplines in the sphere of special education and rehabilitation, with the objective of improving the quality of life of persons with disabilities. The first issue of the journal came out in March 1997, with professor Ljupčo Ajdinski, PhD, as editor-in-chief, and that same year saw the publication of four consecutive issues. In the following year, 1998, three issues of the journal came out, and starting from 1999 up to the present day, the journal comes out with two issues per year. Today, 41 issues of the journal have been published, with more than 400 articles, authors and reviewers from numerous countries

третман, едукација, рехабилитација, работно оспособување и вработување на лицата со попреченост, е организирано во неколку рубрики: дефектолошка стручно-научна проблематика, медицински третман, психолошки и педагошки преглед, социјални и андрагошки аспекти, од практиката за практиката, искуства и новини од светот, вести и информации. Трудовите кои се објавуваат се во облик на оригинални научни истражувања, научен преглед на литература за одредена проблематика, клинички искуства, студии на случај, докторски и магистерски тези и сл. Како коиздавачи на списанието, покрај Филозофскиот факултет во претходните години учествуваа Сојузот на дефектолози на Р Северна Македонија и Македонското научно здружение за аутизам, а од 2019 учествува Здружението на граѓани за третман на лицата со аутизам, АДХД и Аспергеров синдром „Во мојот свет“. Во ноември 2008 година по прогласувањето на проф. д-р Љупчо Ајдински за почесен уредник, како главен и одговорен уредник на списанието е поставен проф. д-р Владимир Трајковски, по претходно искуство на функцијата заменик-уредник на списанието, а во ноември 2017 година по функциите технички секретар и заменик-уредник, за главен и одговорен уредник е назначена проф. д-р Оливера Рашиќ-Цаневска, тогашен доцент. Денес уредувачката канцеларија се состои од млади и амбициозни членови, м-р Маја Филиповска како технички секретар на редакцијата, Магдалена Милошевска, одговорна за електронското издавање на списанието, м-р Филип Јуртоски, за превод на трудите од македонски на англиски јазик и обратно и Македонка Бубевска, лектор на списанието. Уредувачкиот одбор е меѓународен, составен од голем

worldwide. The journal covers topics connected to the prevention, detection, treatment, education, rehabilitation, employment preparation and actual employment of persons with disabilities, and is organized in several sub-sections: professional and academic study of special education, medical treatments, psychological and pedagogical treatments, social and andragogic aspects, on and about practices, experiences and novelties from around the world, news and information. The published papers represent original academic research, academic overviews of literature concerning a given aspect of study, clinical experiences, case studies, PhD and MA theses, etc. Besides the Faculty of Philosophy, in the previous years the following groups and associations appeared as co-publishers of the journal: the Association of Special Educators and Rehabilitators of the Republic of Macedonia, and the Macedonian Scientific Society for Autism; from 2019 that list has expanded to also number the Association of Persons with Autism, ADHD, and Asperger's – "In my World". In November 2008, after professor Ljupčo Ajdinski, PhD, was made honorary editor-in-chief, professor Vladimir Trajkovski, PhD, who was previously vice editor-in-chief became editor-in-chief of the journal, and in November 2017, editor-in-chief became assistant professor Olivera Rašić Canevska, PhD, who held the roles of technical secretary and vice editor-in-chief. At present, the editorial office is composed of young and ambitious members – Maja Filipovska, MA, as the technical secretary of the journal, Magdalena Miloševska, in charge of the electronic publication of the journal, Filip Jurtoski, MA, in charge of the translation of the articles from Macedonian into English and vice versa, and Makedonka Bubevska, the proof-reader of the journal. The

број експерти од различни земји, кои долги години соработуваат со Институтот за специјална едукација и рехабилитација: проф. д-р Linus Cornelissen (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Арнем – Холандија), проф. д-р Ристо Петров (Филозофски факултет, Скопје), проф. д-р Невзета Салиховиќ (Едукациско-рехабилитациски факултет, Универзитет во Тузла, БиХ), проф. д-р Viviana Langher (Универзитет „Sapienza“ во Рим, Италија), проф. д-р Наташа Чичевска-Јованова (Филозофски факултет, Скопје), проф. д-р Даниела Димитрова-Радојичиќ (Филозофски факултет, Скопје), проф. д-р Tsafi Timor (Kibbutzim College of Education, Technology & The Arts, Тел Авив, Израел), проф. д-р Горан Недовиќ (Факултет за специјална едукација и рехабилитација, Универзитет во Белград), проф. д-р David Preece (Центар за едукација и истражување, Универзитет во Нортемптон), проф. д-р Gabriella Martino (Универзитет во Месина, Италија), доц. д-р Nergis Ramo Akgün (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Чанакале, Турција) проф. д-р Александра Каровска-Ристовска (Филозофски факултет, Скопје). Списание то „Дефектолошка теорија и практика“ веќе 11 години се издава во печатена и електронска верзија, во html и pdf-формат, секој труд има свој DOI број и овозможува бесплатен, отворен пристап до неговата содржина <http://jser.fzf.ukim.edu.mk/>, дозволувајќи им на авторите да ја самоархивираат конечната прифатена верзија на трудовите. Печатениот формат се издава во тираж од 100 примероци, со обем од 150 до 170 страници во А4 формат и се доставува до сите автори за дадениот број, Универзитетската библиотека, членовите на Уредувачкиот одбор и библиотеките при институтите на Филозофскиот факултет. Ажурноста и посветеноста

editorial board is international, made up of a number of renowned experts from various countries, who have had lengthy collaborations with the Institute of Special Education and Rehabilitation: professor Linus Cornelissen, PhD (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Arnhem, the Netherlands), professor Risto Petrov, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje), professor Nevzeta Salihović, PhD (Faculty of Education - Rehabilitation, University of Tuzla, Bosnia and Herzegovina), professor Viviana Langher, PhD (Sapienza University in Rome, Italy), professor Nataša Čičevska Jovanova, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje), professor Daniela Dimitrova Radojičić, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje), professor Tsafi Timor, PhD (Kibbutzim College of Education, Technology & The Arts, Tel Aviv, Israel), professor Goran Nedović, PhD (Faculty of Special Education and Rehabilitation, University of Belgrade), professor David Preece, PhD (Center for Education and Research, University of Northampton), professor Gabriella Martino, PhD (University of Messina, Italy), assistant professor Nergis Ramo Akgün, PhD (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Turkey), professor Aleksandra Karovska Ristovska, PhD (Faculty of Philosophy, Skopje). The journal Дефектолошка теорија и практика/Journal of Special Education and Rehabilitation has been published for 11 years already, both in print and electronically, in html and pdf, each article with its own DOI, and can be accessed free of charge on the following link <http://jser.fzf.ukim.edu.mk/>, which allows the authors to self-archive the final accepted version of their article. The printed version of the journal comes out in only 100 copies, 150-170 pages in length, in A4 format, and is distributed to all the authors that have contributed to that issue, the University Library, the members of the editorial board, and the libraries

на уредниците и Уредувачкиот одбор, придонесоа за зголемена препознатливост на списанието и негова индексација во над 100 бази на податоци, меѓу кои SCOPUS и EBSCO, Crossref, DOAJ и др., со глобален импакт фактор од 0.66.

within the Institutes of the Faculty of Philosophy. The commitment and the dedication of the editors-in-chief and the members of the editorial board has helped the journal to become what it is today, known and indexed in more than 100 databases, among which SCOPUS and EBSCO, Crossref, DOAJ, and others, with a global impact factor of 0.66.

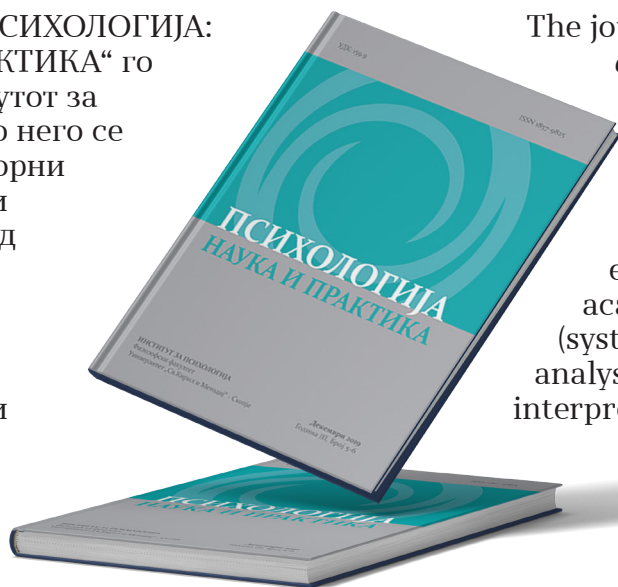
ПСИХОЛОГИЈА: НАУКА И ПРАКТИКА

Списанието „ПСИХОЛОГИЈА: НАУКА И ПРАКТИКА“ го издава Институтот за психологија. Во него се објавуваат изворни научни трудови (соопштенија од оригинални емпириски истражувања), прегледни научни трудови (систематски прегледи, анализи, процени или толкувања на истражувачки наоди и теоретски сознанија од одделна област) и стручни прилози (соопштенија од конференции, извештаи од реализирани проекти, пленарни предавања, прикази, коментари, критички анализи, осврти и интервјуа). Трудовите се напишани на македонски или на англиски јазик и сите се оригинални и рецензирани. Првиот број е излезен во јуни 2015 и оттогаш до денес се издадени шест броја (последен е двобројот 5-6 од декември 2019).

Списанието има Меѓународен уредувачки одбор од седум члена: проф. д-р Миклош Биро од Србија, проф. д-р Вивиана Лангер од Италија, проф. д-р Стивен Тома од САД, проф. д-р Станислав Стојанова од Бугарија, проф. д-р Мери Тадинац од Хрватска, проф. д-р Еуген Аврам од Романија и проф. д-р Панајотис Цакирпалоглу од Чешка. Во периодот 2015–2019 Редакцијата на списанието ја сочинувале: проф. д-р Михајло Поповски (главен и одговорен уредник), проф. д-р Елена Ачковска-Лешковска, проф. д-р Николина Кениг

PSYCHOLOGY: SCIENCE AND PRACTICE

The journal *Psychology: Science and Practice* is published by the Institute of Psychology. It contains original academic papers (results of original empirical research), academic articles (systematic overviews, analyses, estimates or interpretations of research

findings, and theoretical conclusions from a given area), as well as professionally-oriented articles (notes from conferences, project reports, plenaries, descriptions, commentaries, critical analyses, reviews, and interviews). The articles are either in Macedonian or in English, all are original works, and all are reviewed.

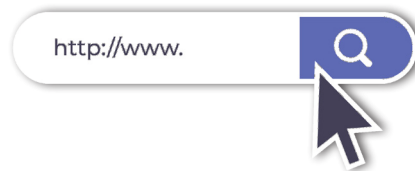
The first issue came out in June 2015, and so far, six issues have been published (the last issue was a double issue, 5-6, which came out in December 2019).

The journal has an international editorial board, made up of seven members: professor Miklos Biro, PhD, from Serbia; professor Viviana Langher, PhD, from Italy; professor Stephen Thoma, PhD, from the US; professor Stanislava Stojanova, PhD, from Bulgaria; professor Meri Tadinac, PhD, from Croatia; professor Eugen Avram, PhD, from Romania; and professor Panajotis Cakirpaloglu, PhD, from the Czech Republic. In the period 2015–2019, the editorial board of the journal consisted of the following professors: Mihajlo Popovski, PhD (editor-in-chief), Elena Ačkovska Leškovska, PhD;

и доц. д-р Катерина Наумова. Од 2019 година членови на Редакцијата се проф. д-р Виолета Петроска-Бешка (главен и одговорен уредник), проф. д-р Елена Ачковска-Лешковска, проф. д-р Огнен Спасовски и проф. д-р Билјана Блажевска-Стоилковска. Списаниего излегува во печатена форма (ISSN 1857-9825) и истовремено се објавува на веб-страницата на Филозофскиот факултет. DOI на бројот на списанието е:

Nikolina Kenig, PhD, and assistant professor Katerina Naumova, PhD. From 2019, the editorial board is made up of professor Violeta Petroska-Beška, PhD (editor-in-chief), professor Elena Ačkovska Leškovska, PhD; professor Ognen Spasovski, PhD, and professor Biljana Blaževska Stoilkovska, PhD. The journal comes out in printed version (ISSN 1857-9825), and can also be found on the Faculty of Philosophy web page. The journal DOI-number is:

<https://doi.org/10.37509/psyscip/184>

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

INTERNATIONAL COOPERATION

Меѓународната дејност на Филозофскиот факултет несомнено произлегува од резултатите кои Факултетот ги остварува во својата наставно-научна работа. Меѓународната димензија на Факултетот датира уште од неговите почетоци, преку учество на вработените на гостински предавања, студиски престои, специјализации, меѓународни научни собири, кои покрај оние во универзитетските центри во поранешната СФРЈ, биле реализирани и во голем број држави од Европа и САД. Првиот декан во поствоена Македонија проф. д-р Михаил Петрушевски вложил големи напори за науката во Македонија да добие меѓународен белег. Во 1950 година започнува со издавање научното списание „Жива антика“, кое има меѓународен карактер и кое се дистрибуира во повеќе од 200 библиотеки во светот. Во периодот 1960–1980 година, голем број прочуени имиња од хуманистичките и општествените науки одржале свои предавања на Филозофскиот факултет, меѓу кои Лудвиг Ландгребе од Келн (во 1960 год.) Бернард Филипс од Бостон (во 1963 год.), Анри Лефевр од Париз (во 1971 год.), Јунаш Кучињски од Варшава (во 1972 год.), Зигрид Шмит

The international activity of the Faculty of Philosophy is undoubtedly the result of the Faculty's achievements in the spheres of teaching and research. The international dimension of the Faculty of Philosophy goes back to its beginnings, through the participation of its teaching staff in guest lectures, study visits, specializations, international academic gatherings, not just in the University centers in the former Yugoslavia, but also in a number of states in Europe and the US. The first Dean in post-war Macedonia, professor Mihail Petruševski, PhD, put in significant efforts in making Macedonian academics expand internationally. The year 1950 marked the publication of the academic journal *Živa Antika*, which is of international character, and which is distributed in more than 200 libraries worldwide. In the period from 1960 to 1980, a number of eminent names from the fields of humanities and social sciences held lectures at the Faculty of Philosophy, among whom Ludwig Landgrebe from Cologne (in 1960), Bernard Philips from Boston (in 1963), Henri Lefebvre from Paris (in 1971), Jonas Koczinsky from Warsaw (in 1972), Siegfried

од Билефелд (во 1979 год.) и многу други. Во овој период, односно од 1979 години започнува и соработката на Филозофскиот факултет преку Институтот за социологија со Јегелонскиот универзитет од Краков, Полска, која и ден денес се одржува и претставува значен сегмент на меѓународната мобилност меѓу двете институции.

Глобалните влијанија во општеството и зајакнувањето на информатичко-комуникациските технологии, ја зајакнаа вмреженоста на Факултетот во меѓународните истражувачки мрежи, истражувачките конзорциуми и програмите за меѓународна универзитетска мобилност. Како единица во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, во Скопје, Филозофскиот факултет е членка на академските мрежи UNICA, ERA, CEEPUS, EUA, IAU, UNI-ADRION и има

Schmidt from Bielefeld (in 1979), and many others. In this period, that is, starting from 1979, the Faculty of Philosophy, through the Institute of Sociology, began working together with Jagiellonian University from Krakow, Poland, a collaboration that is active to the present day, and which represents a significant segment of the international mobility between the two institutions.

The global influences in society, as well as the advances in IT, resulted in the Faculty being firmly set in various international research databases, research consortiums, as well as in international University exchange programs. As a unit within the “Ss Cyril and Methodius” University of Skopje, the Faculty of Philosophy is a member of the academic networks UNICA, ERA, CEEPUS, EUA, IAU, UNI-ADRION, and has also participated in

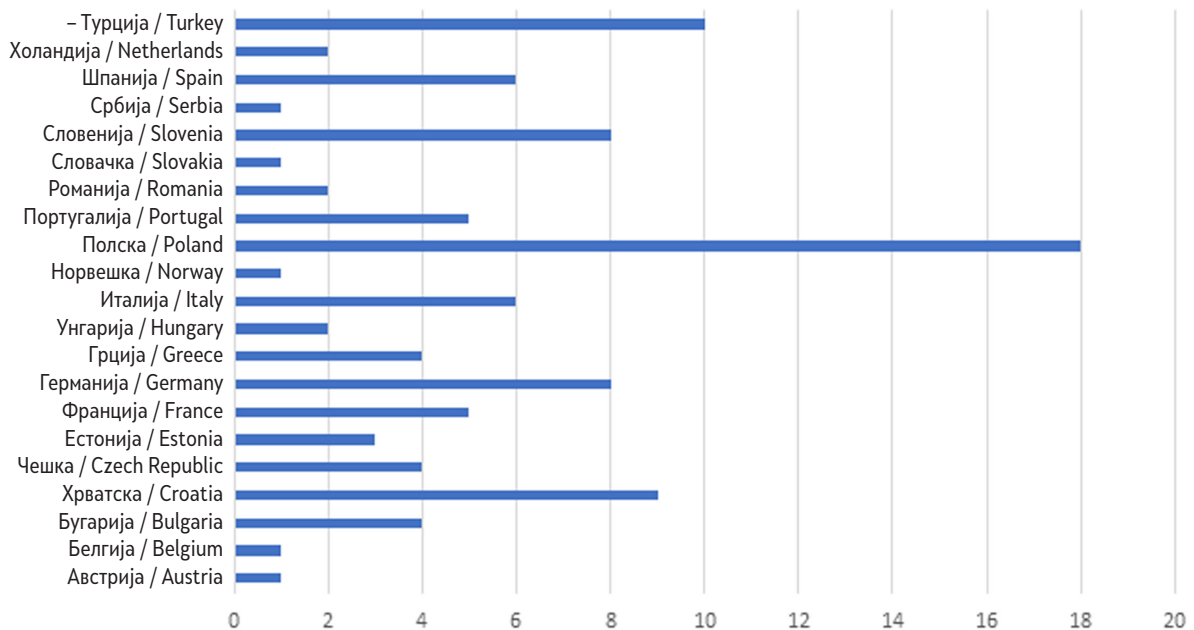

учествувано во мрежите на Erasmus Mundus: Basileus, JoinEUSEE, Eraweb and Euroweb.

Мобилноста на наставниците и студентите преку програмата Еразмус+ е од исклучително значење за интернационализација на наставата и научните дејности на Факултетот. Заклучно со крајот на учебната 2019/2020, Филозофскиот факултет има вкупно 101 активен Еразмус договор со универзитети од Европа. Појдовните и дојдовните мобилности на наставниците и студентите преку програмата Еразмус+ се зголемуваат секоја година. За одбележување е видливиот пораст на Еразмус+ дојдовни мобилности на Филозофскиот факултет, како од страна на професори од странство, така и од студенти кои студираат во странство, а кои се одлучуваат еден семестар од своето студирање да го поминат на Филозофскиот факултет.

Erasmus Mundus: Basileus, JoinEUSEE, Eraweb and Euroweb.

The mobility of the teaching staff and the students through the Erasmus+ program is of exceptional significance for the internationalization of the educational and academic activity of the Faculty. Up to the end of the academic year 2019/20, the Faculty of Philosophy had signed a total of 101 active Erasmus agreements with various Universities in Europe. The number of teaching staff and students coming in and going out through this Erasmus+ program is noting an upward move every year. It is also worth noting that there is a notable increase in foreign professors and students coming to the Faculty of Philosophy through the Erasmus+ program, who have decided to spend one semester at the Faculty of Philosophy.

Графикон: Активни Еразмус договори на Филозофскиот факултет по држави, 2019/2020

Figure: Active Erasmus agreements at the Faculty of Philosophy per country, 2019-2020

Дополнително, мобилноста и соработката на наставниците и студентите на сите три циклуси на студирање се овозможени и преку учество во мултилатералната програма за универзитетска размена во Централна Европа - ЦЕЕПУС (CEEPUS - Central European Exchange Program for University Studies). Во рамки на ЦЕЕПУС програмата, Филозофскиот факултет членува во шест мрежи, и тоа:

- Археопед (СИИ-SI-0113-13-1920 ARHEOPED) при Институтот за историја на уметност и археологија
- Заедничка историја на Централна Европа (СИИ-SK-1315-03-2021 Shared History of Central Europe) при Институтот за историја
- Педагогија и андрагогија во Централна Европа (СИИ-SI-0906-05-1920 Pedagogy and Andragogy in Central Europe – PACE) при Институтот за педагогија
- Филозофија и интердисциплинарност (СИИ-HR-1107-04-1920 Philosophy and Interdisciplinarity) при Институтот за филозофија
- Биоетика (СИИ-AT-0502-11-2021 Bioethics) при Институтот за филозофија и
- Централноевропска мрежа за социјална работа и социјална политика (СИИ-MK-1409-01-1920 Central European Social Policy and Social Work Network - CESPASWON) при Институтот за социјална работа и социјална политика. За одбележување е дека Филозофскиот факултет е координатор на ЦЕСПАСВОН мрежата, односно единствена високообразовна институција од државата која има улога на координатор во рамки на ЦЕЕПУС академската програма.

In addition, the mobility and the collaboration of the teaching staff and the students at all three levels of studies have been made possible through the Faculty's participation in the multilateral Central European Exchange Program for University Studies - CEEPUS. Within the framework of the CEEPUS program, the Faculty of Philosophy is a part of six networks, such as:

- Arheoped (СИИ-SI-0113-13-1920 ARHEOPED) at the Institute of Art History and Archaeology
- Shared History of Central Europe (СИИ-SK-1315-03-2021 Shared History of Central Europe) at the Institute of History
- Pedagogy and Andragogy in Central Europe (СИИ-SI-0906-05-1920 Pedagogy and Andragogy in Central Europe – PACE) at the Institute of Pedagogy
- Philosophy and Interdisciplinarity (СИИ-HR-1107-04-1920 Philosophy and Interdisciplinarity) at the Institute of Philosophy
- Bioethics (СИИ-AT-0502-11-2021 Bioethics) at the Institute of Philosophy and
- Central European Social Policy and Social Work Network (СИИ-MK-1409-01-1920 Central European Social Policy and Social Work Network - CESPASWON) at the Institute of Social Work and Social Policy. It is worth noting that the Faculty of Philosophy is the coordinator of CESPASWON network, that is, it is the only institution of higher education in the country that has the role of coordinator within the framework of the CEEPUS academic program.

Со текот на годините меѓународното портфолио на Факултетот се зајакнува преку учеството во меѓународни научноистражувачки мрежи. Во 2014 година, Филозофскиот факултет преку Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ станува носител на UNESCO chair за интеркултурни студии и истражувања. Од 2018 година, Центарот за интегративна биоетика при Филозофскиот факултет во Скопје, стана членка на Одделот на меѓународната мрежа на UNESCO Chair of Bioethics (Haifa). Од 2019 година, Факултетот е дел на регионалниот огранок за Западен Балкан на истражувачката мрежа за дигитални истражувања во хуманистичките и општествените науки - DARIAH (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities).

Со цел промовирање на меѓународните активности и соработки, Филозофскиот факултет започна со електронско издавање на

During the years, the international portfolio of the Faculty of Philosophy has become ever stronger through its participation in various international academic-research databases. In 2014, the Faculty of Philosophy, through the “Ss Cyril and Methodius” University, became a UNESCO Chair holder of intercultural studies and research. In 2018, the Center of Integrative Bioethics at the Faculty of Philosophy in Skopje became a member of the international network of the UNESCO Chair of Bioethics (Haifa). In 2019, the Faculty became part of the regional branch of the Western Balkans research network for digital research in the humanities and social sciences – DARIAH (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities).

With the objective of promoting its international activity and collaborations, the Faculty of Philosophy began an electronic publication of an International

Меѓународен билтен International Bulletin

меѓународен билтен. Во 2019/2020 објавени се осум броја, кои покрај достапноста на факултетската веб-страница и факултетските социјални медиуми, се доставуваат до сите Еразмус и ЦЕЕПУС партнери и студенти, како и до други партнери

Bulletin. Eight issues were published in 2019/20, which are available on the Faculty web site, the Faculty social media pages, and are distributed to all our Erasmus and CEEPUS partners and students, as well as to all the other partners of the Faculty from

на Факултетот од странство. Билтенот дава кус пресек на планираните и спроведените активности на Факултетот од меѓународен карактер, кои се реализираат во текот на двата наставни семестри.

Стремежот за поголема меѓународна видливост резултираше и со организирање на Меѓународна недела на Филозофскиот факултет. Почнувајќи од учебната 2018/2019 година, Факултетот започна со организирање на петдневен Меѓународен интердисциплинарен форум, на кој преку предавања, промоции и дискусии се одбележуваат активностите и соработките кои Филозофскиот факултет ги остварува на меѓународен план. Идејата за меѓународната недела потекнува од потребата да им се овозможи на студентите поширока платформа за стекнување знаења и размена на мислења со професори и колеги од партнерски универзитети од Европа и светот. Предавањата, промоциите и дискусиите со еминентни професори и предавачи, кои се на англиски јазик, имаат за цел да ги мотивираат студентите за пресретнување на големите општествени прашања преку соработка низ различни научни дисциплини, јазици и граници. Предавањата и дискусиите се наменети за студентите од сите три циклуси на студии, а предавачите говорат на теми од научните дисциплини кои се изучуваат на Филозофскиот факултет. Посебен фокус во рамките на овој настан е промоцијата на меѓународните проекти кои Филозофскиот факултет ги спроведува, а во чија промоција учествуваат и партнерските универзитети од Европа. Втората меѓународна недела резултираше и со објавување книга на апстракти, со што се остави и потраен белег од клучните аспекти на излагањата на сите предавачи на настанот.

abroad. The Bulletin provides a brief overview of the activities of international character that have been planned and carried out at the Faculty during the fall and spring terms.

The ambition of the Faculty of Philosophy for greater international visibility resulted in the organization of International Week, held at the Faculty of Philosophy. Starting in 2018/19, the Faculty began organizing a five-day international interdisciplinary forum, in which the international activity and collaborations of the Faculty of Philosophy were marked through lectures, launches, and discussions. The idea for International Week arose from the need to enable the students a wider platform in which to acquire knowledge and facilitate an exchange of ideas with professors and colleagues from the partner Universities in Europe and further abroad. The lectures, launches, and discussions with renowned professors and lecturers, held in English, had the aim to motivate the students to think about serious social issues through the meeting of various academic disciplines, languages, and borders. The lectures and the discussions were organized for the students at all three levels of study, and the lecturers spoke on topics from the areas of study dealt with at the Faculty of Philosophy. A special focus of International Week was placed on the launch and promotion of the international projects in which the Faculty of Philosophy is involved, in collaboration with the partner Universities in Europe. The second International Week saw the launch of a Book of Abstracts, which left a more permanent mark of the key aspects of the lectures held.

Иако пандемията Ковид-19 придонесе за намалување на динамиката на меѓународната мобилност, сепак Филозофскиот факултет и во периодот по март 2020 година, продолжи активно да работи на меѓународната соработка. Во текот на летниот семестар 2020 беа организирани вебинари, на кои покрај професорите од Филозофскиот факултет, учествуваа и професори од партнерски универзитети од Европа. Јавните вебинари можеа да се следат

Though the Covid-19 pandemic led to a decrease in the dynamic of international mobility, the Faculty of Philosophy, nevertheless, continued being active in the realm of international collaboration in the period after March 2020. During the spring semester of 2020, a number of webinars were held, which were attended not only by the professors of the Faculty of Philosophy, but also by professors from the partner Universities in Europe. The public webinars were

Online lectures and discussions

Join us live:
@FilozofskiFakultet.mk

f LIVE

YouTube LIVESTREAM

Faculty of Philosophy
Ss. Cyril and Methodius University, Skopje
www.fz.f.ukim.edu.mk

- Online events - Faculty of Philosophy May 2020**
- 05 May 2020, 17:00 CET
Lecture
„Norms and specificities of motor development in children with sensory, intellectual and neurological disorders“
  - 12 May 2020, 12:00 CET
Discussion
„Social work and social policy in times of crisis“
  - 19 May 2020, 12:00 CET
Lecture
„The Belief in the Sacred as the Basis for Religion“
  - 22 May 2020, 12:00 CET
Lecture
"Impact of Covid-19 crisis on gender equality in care work"
  - 29 May 2020, 12:00 CET
Lecture
"The Psychological Impact of Covid-19"

на платформата Зум и на социјалните медиуми на Факултетот, а истите се достапни и на YouTube каналот на Филозофскиот факултет.

Богатата меѓународна соработка на Филозофскиот факултет претставува обврска истата да продолжи и да се зајакне во иднина, со цел обезбедување поширока промоција на наставно-научните активности, но и следење на актуелните меѓународни трендови, кои ќе овозможат достигнување на стратешките цели на Факултетот – креативна и поттикнувачка средина за работа и извонредност во истражувањата и наставата.

hosted on the platform Zoom, as well as on the social media sites of the Faculty, and they are available on the Faculty of Philosophy's YouTube channel.

The rich international collaboration the Faculty of Philosophy has achieved represents a duty to continue moving along the same path and make it even stronger in the future, with the aim of attaining a wider platform for the promotion of its educational and academic activities, as well as keeping up with current international trends, which will enable the Faculty to achieve its strategic aims and objectives – a creative and supportive work environment and excellence in research and teaching.

Зракот на древниот Охрид и неговите просветители нè осветли сите нас, ги разви чувствата за развој на писменост, наука и национални чувства на сите словенски народи. Водачи во тој процес се светите Кирил и Методиј, Климент и Наум Охридски, Теофилакт Охридски и Прохор Пчински, Јован Кукузел, Андреј Дамјанов и Дичо Зографски, Глигор Прличев, браќата Миладиновци, Крсте Мисирков, Кочо Рацин и многу други кои ја градеа македонската писменост и македонската култура.

Со основањето на Филозофскиот факултет во Скопје како високообразовна институција се удрија и темелите за градење на националната култура, наука и образование, како и основање и развој на низа други врвни институции од посебно национално значење.

Во далечната 1920 година на Филозофскиот факултет започнале со работа 10 катедри на следиве отсеци: Филозофски, Филолошки и Историски отсек, односно бил објавен оглас за упис на следниве: Книжевност, Лингвистика, Историја, Филозофија и Педагогија. При секој семинар на Филозофскиот факултет постоела библиотека. Постоела заедничка факултетска библиотека и две читални,

The glimmer of ancient Ohrid and its literary figures and educators illuminated all of us, evoked emotions for the growth of literacy, science, and national feelings in all the Slavic peoples. The leaders in this were Ss Cyril and Methodius, Clement and Naum of Ohrid, Theophylact of Ohrid, Prohor of Pčinja, John Koukouzelis, Andreja Damjanov and Dičo Zograf, Grirog Prličev, the Miladinov brothers, Krste Misirkov, Kočo Racin, and many others who were instrumental in developing Macedonian literacy and culture.

The founding of the Faculty of Philosophy in Skopje as an institution of higher education signified the laying of the foundations of the development of national culture, academics and education, as well as the establishment and growth of numerous other important institutions of national significance.

In the distant 1920, ten Departments began their activity at the Faculty of Philosophy, in the following disciplines: Philosophy, Philology, and History, while an admissions notice was out for the following groups of study: Literature, Linguistics, History, Philosophy, and Pedagogy. Each seminary at the Faculty of Philosophy had its own library. There was also one joint Faculty

една за професорите, а другата за студентите. Читалната за студентите била од отворен тип и во неа можеле да доаѓаат и граѓаните. Факултетската библиотека се користела и од надворешни лица и така станала прва библиотека од отворен тип, всушност прва универзитетска библиотека во Скопје. Во март 1928 година бројот на книги се зголемил на околу 60 000. За книжевниот фонд од основањето на Филозофскиот факултет постојано се водела грижа, а подоцна истиот претставувал база за почеток на работа на Националната библиотека „Св. Климент Охридски“ во Скопје кој бил преземен за време на Втората светска војна, но останал достапен и на располагање на сите студенти. Првата историско-археолошка збирка била сместена на Филозофскиот факултет во 1920 година, во наредните година до 1927 година биле

library and two reading rooms, one for the teaching staff and the other for the students. The students' reading room was open to the public. The Faculty library was also open to the public, and, as such, it became the first open library, that is, the first University library in Skopje. In March 1928, the number of books in the library increased to approximately 60,000. The Faculty of Philosophy was careful about its book collection, and this collection later on grew to represent the foundations of the National Library "St. Clement of Ohrid" in Skopje, which, though it was taken over during WWII, it, nevertheless, remained at the students' disposal. The first historical-archaeological collection was located at the Faculty of Philosophy in 1920, and in the years that followed, up to 1927, the ethnographic and the zoological-

организирани и етнографската и зоолошко-петрографска збирка.

На десетгодишнината од основањето на Филозофскиот факултет во Скопје, во 1930 година излегол првиот број на списанието Годишник на Скопскиот филозофски факултет во кој биле објавени научни трудови од научни работници од други универзитетски центри на Југославија.

По Втората светска војна Филозофскиот факултет во Скопје бил составен од неколку наставни групи и катедри (вкупно 21), кои ги сочинувале неговите два оддела: Историско-филолошки и Природно-математичкиот. Во Историско-филолошкиот одел започна настава на групите Македонски јазик, Југословенска литература, Историја со историја на уметноста, Филозофија, Педагогија, Класична филологија и Романска филологија, додека во Природно-математичкиот оддел на групите: Математика, Физика, Хемија, Биологија и Географија со етнологија. За природните струки биле создадени лаборатории и библиотеки. Библиотеките почнале да се создаваат при секој семинар и тие се основа на денешниве големи и значајни библиотечни фондови на Филозофскиот факултет и неговите библиотеки кои од семинари и катедри прераснаа во библиотеки на Институтите.

По земјотресот, за жал Македонија колку и да беше неразвиена и сиромашна ги помагаше своите студенти и научници, од кои очекуваше многу за својот развојот. Првите наставници на Филозофскиот факултет во Скопје беа мошне значајни научни работници во своите струки. Професорот Михаил Д. Петрушевски, дипломец и доктор по класична филологија се истакна во светски размери со оригинално толкување на ракописот на Аристотеловата „Поетика“ која подоцна ја преведе на македонски

petrographic collections were organized as well.

The 10th anniversary of the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje, the year 1930, marked the publication of the first issue of the *Annual of the Faculty of Philosophy* in Skopje, which contained scholarly articles by academics from other Universities throughout Yugoslavia.

Following WWII, the Faculty of Philosophy in Skopje consisted of several groups of study and Departments (21 in total), which made up the two main branches: History-Philology and Natural Sciences. The History-Philology branch commenced with classes in Macedonian Language, Yugoslav Literature, History and Art History, Philosophy, Pedagogy, Classical Philology, and Romance Philology, while the Natural Sciences branch commenced with classes in Mathematics, Physics, Chemistry, Biology, and Geography and Ethnology. The Natural Sciences were equipped with laboratories and libraries. Each seminary had its own library, and they represent the basis of today's large libraries at the Faculty of Philosophy, which evolved into the libraries of the Institutes.

Following the earthquake, regardless of how impoverished and underdeveloped Macedonia was, it, nevertheless, helped its students and scholars, from whom it had great expectations for its own growth. The first lecturers at the Faculty of Philosophy in Skopje were exceptional scholars in their fields. Professor Mihail D. Petruševski, a graduate in Classical Philology, and a PhD, gained renown with his original interpretation of Aristotle's *Poetics*, which he later translated into Macedonian, as well as Homer's *Iliad*, and many more.

In 1974 the Faculty of Philosophy moved into the new building within

the University complex, where it is located to the present day.

The year 1976, on the 30th anniversary of the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje, the oldest Faculty at the “Ss Cyril and Methodius” University, marked the publication of the first monograph, *Faculty of Philosophy 1946-1976*, under the editorial board composed of Risto Kantardžiev, Hristo Andonov - Poljanski, and Dimitar Dimeski, published by the Faculty of Philosophy. December 16, 2006 marked the day of the publication of the monograph on the occasion of the 86th anniversary of higher education activity and the 60th anniversary of the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje, when the then president of the Republic of Macedonia, Branko Crvenkovski, presented the Faculty of Philosophy in Skopje with the “11 Oktovri” award for its contribution in academics and education. This was the second time the Faculty had received this award, the first time being in 1976.

јазик, како и со античкото дело „Илијада“ и др.

Во 1974 година Филозофскиот факултет се всели во новата зграда во рамките на Универзитетскиот комплекс каде работи и денес.

Во 1976 година, по повод триесетгодишнината од животот и работата на најстариот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Филозофскиот факултет во Скопје издадена е првата монографија „Филозофски факултет 1946–1976“ под редакциски одбор на Ристо Кантарџиев, Христо Андонов-Полјански, Димитар Димевски, во издание на Филозофски факултет Скопје. Додека, на 16 декември 2006 година издадена е Монографијата по повод 86-годишнината на високообразовна дејност и 60-годишнината од основањето и почетокот на работата

The Faculty of Philosophy promotes the publication of works by its faculty, and Institutes. The *Annual of the Faculty of Philosophy* has been published regularly since 1948; the journal *Živa Antika* was founded in 1950; *The Philosophical Tribune* was published from 1978 to 1985. In addition, there are *The Sociological Review*; *Journal of Special Education and Rehabilitation*; *The International Journal for Education, Research and Training*; *The Folia Archaeologica Balcanica*; *The Journal of Social Policy*; *Security Dialogues*; *Macedonian Historical Review*; *The Journal of Philosophical Inquiry*; *Psychology: Science and Practice*; *The Journal of History*; the students’ journals *The Inner Traveller* and *VOX*; and the *Herald of the Scientific Society of Skopje*, which is no longer published. Today, in 2020, the students, the academic personnel, and the adjuncts

на Филозофскиот факултет во Скопје, кога претседателот на Република Македонија господинот Бранко Црвенковски го одликува Филозофскиот факултет во Скопје со орден, односно Филозофскиот факултет е добитник на наградата „11 Октомври“ за придонесите во науката и образованието. Наградата Филозофскиот факултет ја има добиено и во 1976 година.

На Филозофскиот факултет се развива и издавачката дејност. Од 1948 година, редовно излегува Годишен зборник на Филозофскиот факултет, списанието „Жива антика“ основано во 1950 година, списанието „Филозофска трибина“ од 1978 до 1985 година, „Социолошка ревија“, „Дефектолошка теорија и практика“, „Педагогија“ и „Folia Archaeologica Balcanica“, „Ревиија за социјална политика“, „Безбедносни дијалози“, „Македонска историска ревија“, „Филозофија“, „Психологија: наука и практика“, Меѓународно списание за образование, истражување и обука, „Историја“, студентските списанија „Внатрешен патник“ и „VOX“ и згаснатото антикварно списание „Гласник Скопског научног друштва“.

Денес, 2020 година на Филозофскиот факултет, студентите, наставно-научниот кадар и надворешните истражувачи на библиотечен материјал можат да истражуваат во 12 библиотеки на следните институти: (Педагогија, Филозофија, Историја, Класични студии, Социологија, Психологија, Безбедност, одбрана и мир, Социјална работа и социјална политика, Специјална едукација и рехабилитација, Родови студии, Семејни студии, Историја на уметноста и археологија), сакајќи да ја зачуваме традицијата на претходните генерации и втемелувачите на трајните вредности кои се наша мисија и истага сакаме да ја исполниме и продолжиме преку Одделението за библиотечно работење со обучен тим

at the Faculty of Philosophy have at their disposal 12 libraries, at the Institutes of Pedagogy, Philosophy, History, Classical Studies, Sociology, Psychology, Security, Defense and Peace, Social Work and Social Policy, Defectology, Gender Studies, Family Studies, and Art History and Archaeology. We strive to preserve the tradition of the previous generations and founders of the lasting values that have become our mission; it is our objective to fulfill that mission and extend it through the Library Department, with an experienced team of librarians-coordinators. It is our aim to help and facilitate access to the complete contents of the libraries to as many young scholars as possible, thus contributing to the formation of highly-qualified professionals. We believe in knowledge as the ultimate

од библиотекари-координатори. Наша цел е да помогнеме и олесниме со достапноста на целиот библиотечен материјал на поголем број на млади истражувачи, а со тоа правиме придонес во создавање голем број квалитетно високообразовани кадри. Веруваме во знаењето како највисока доблест кое може да се стекне од професорскиот кадар на Факултетот. Библиотеките во состав на Филозофскиот факултет се високопрофесионално организирани. Изминатите децении книгите ги набавуваме, сместуваме, обработуваме, каталогизираме, дел ги дигитализираме и промовираме изложбено на разни манифестации и годишнини на институтите и на Факултетот. Исто така воведена е практика за организирано посетување на саеми на книги во регионот и набавка на најнова литература. Вкупниот библиотечен материјал на Филозофскиот факултет според инвентарните книги во библиотеките на Факултетот изнесува: наслови на книги 62.676, односно вкупно примероци 134.389 и наслови на списанија 15.311, односно вкупно примероци 43.910.

Филозофскиот факултет во Скопје во соработка со НУБ „Св. Климент Охридски“ од учебната 2018/2019 година започна со доделување бесплатно членство (односно при уписот на студентите им се доделуваат студентски членски легитимации) за неограничено користење на библиотечниот материјал во Народната универзитетска библиотека.

Започнавме со трансформација на нашите библиотеки во модерни централизирани библиотеки. Со оглед на потребата од обработка на библиотечен материјал и негово внесување во cobiss.mk, Филозофскиот факултет во Скопје склучи договор со НУБ „Св. Климент Охридски“ од Скопје за полноправно членство во

ideal, which may be attained with the assistance of the Faculty teaching staff.

The libraries at the Faculty of Philosophy are all highly organized. In the past decades books have been acquired, stocked, catalogued, some have been digitalized, and displayed at various events and anniversaries of the Institutes and the Faculty. In addition, there is the practice of organized visits to book fairs in the region, as well as the acquisition of the latest literature.

The complete contents of the libraries at the Faculty of Philosophy – according to the inventory of each library at the Faculty – are the following: 62,676 books, that is, a total of 134,389 copies, and 15,311 journals, that is, a total of 43,910 copies.

From the academic year 2018/2019, in collaboration with the National and University Library “St. Clement of Ohrid”, the Faculty of Philosophy in Skopje introduced free library membership (that is, upon enrollment, the students receive their student ID cards), allowing them unlimited access to all the Library has to offer.

We have started the process of transforming our libraries into modern centralized units. Bearing in mind the amount of material that needs to be processed and entered into cobiss.mk, the Faculty of Philosophy in Skopje signed an agreement with the National and University Library “St. Clement of Ohrid” in Skopje for full membership into cobiss.mk starting from November 21, 2018. After some of the librarians had successfully completed their training sessions, we joined the local database of the Cooperative Library System and Service (COBISS.MK), that is, we enabled the transfer of entries from the local database cobib.mk, creating catalogues of the contents of the libraries at the Faculty of Philosophy, with the aim to expand the transfer of entries from various national libraries: (Slovenia, Bosnia

cobiss.mk од 21.11.2018 година. После успешно поминати обуки на дел од библиотекарите, се вклучивме во локалната база на Кооперативниот библиографски систем и сервис (COBISS.MK), односно преземање библиографски записи од локалната база cobib.mk, односно креирање локални бази на податоци (каталози) на библиотеките од Филозофскиот факултет со тенденција за проширување и преземање записи од базите на податоци од националните библиотеки на: (Словенија, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора, Бугарија, Албанија, Косово). Библиотеките на Филозофскиот факултет се опремени со современа информациска опрема што им овозможува на студентите и вработените на Факултетот пребарување преку cobib.mk на саканиот библиотечен материјал. Пребарувањето на информации

and Herzegovina, Serbia, Montenegro, Bulgaria, Albania, Kosovo).

The libraries at the Faculty of Philosophy are equipped with modern equipment which allows the students and the Faculty staff to carry out searches on cobib.mk for the desired works. The searches are carried out through the National and University Library “St. Clement of Ohrid” – Skopje, from the joint cobib.mk base at the Faculty of Philosophy, at the following link:

<https://plus.mk.cobiss.net/opac7/bib/search/advanced?db=nubsk>

At the moment, the database cobib.mk contains all the material from the libraries of the Institute of Gender Studies and the Institute of Family Studies.

се врши преку Националната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ – Скопје во заемната библиографско-каталожна база на податоци sobib.mk на Филозофскиот факултет, односно на следниов линк:

<https://plus.mk.cobiss.net/opac7/bib/search/advanced?db=nubsk>

Во моментов во базата на sobib.mk е достапен библиотечниот материјал од библиотеката на Институтот за родови студии и библиотеката на семејни студии.

Во процес на обработка се библиотеките на Институтот за педагогија и Институтот за безбедност, одбрана и мир, а во план е постепена обработка на сите библиотеки на Факултетот.

Од 2019 година библиотекарите на Филозофскиот факултет се членови во Библиотекарското здружение на Македонија и учествуваат на неговите годишни собранија и бројни работилници.

Дигитализиран е библиотечен материјал во издание на Филозофскиот факултет, односно збирките и записите за научниот и уметничкиот опус, благодарение на Комисијата на ИКТ и професорскиот кадар на Факултетот, кој истиот го дигитализираше и е поставен на дигиталната платформа „Ризницата на научни и уметнички трудови на УКИМ“ и порталот за научна и академска периодика на ФЗФ, односно на следниве линкови:

[http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/godzb/GZ19\(1967\)/gz19.html](http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/godzb/GZ19(1967)/gz19.html)

<https://repository.ukim.mk/handle/20.500.12188/18?locale=mk>

Моменталната состојба на автори кои ги поставиле своите трудови на Репозиториумот на УКИМ е 8.981 автори, односно 1.144 автори од Филозофски факултет, 1.574 наслови

The materials from the libraries of the Institute of Pedagogy and the Institute of Security, Defense and Peace are in the process of being digitalized at the moment, and the plan is for all the libraries at the Faculty of Philosophy to undergo this process as well.

From 2019, the librarians at the Faculty of Philosophy are members of the Association of Librarians of Macedonia, and participate in all its annual meetings and numerous workshops.

The digitalized materials from the libraries at the Faculty of Philosophy, that is, the collections and the entries of the academic and artistic bodies of work, has been put up on the following platforms, thanks to the IT team and the Faculty's academic personnel:

<http://periodica.fzf.ukim.edu.mk/>
<https://repository.ukim.mk/handle/20.500.12188/18>

At the moment, there are 8,981 works on the “Ss Cyril and Methodius” University repository, out of which 1,144 are by faculty members from the Faculty of Philosophy, 1,574 course books, monographs, articles, etc., and there are additions made on a daily basis, i.e. the amount of digitalized material is constantly increasing.

The electronic resources have created numerous advantages for the users, facilitating the learning process by making it possible for those who do not have the opportunity to use the library in the traditional way to do so in this way.

For the team of librarians at the Faculty of Philosophy in Skopje, the digitalization of materials plays the most significant role in the sphere of cultural heritage, that is, in the conservation (by means of digitalization) of old and rare books, which are gradually falling apart, and, it goes without saying that our

учебници, монографии, статии итн., но постапката е во тек и промените се на дневна основа, односно бројот на дигитализираниот библиотечен материјал постојано се зголемува. Електронските ресурси создадоа многу предности за корисниците, олеснувајќи им го значително процесот на учење, со создавање услуги за оние корисници кои немаат можност за физичка посета на библиотеката или не сакаат да ја користат библиотеката во традиционална смисла. За нашиот тим од библиотекарите на Филозофски факултет - Скопје, дигитализацијата има најголема улога во сферата на културното наследство, односно зачувување (дигитализација) на старите ретки книги кои постепено се уништуваат и распаѓаат и се разбира нашата цел е минимизирање на времето за истражување на библиотечниот материјал. Како резултат на овој процес, библиотекарите треба да работат на создавање дигитални архиви каде сите видови медиумски содржини ќе бидат дигитализирани со цел да се презентираат, но и да бидат достапни за сегашните и идните генерации. Овие ресурси имаат трајна вредност и значење, а со тоа претставуваат наследство кое треба да се чува и заштити за следните генерации.

objective is to bring to a minimum the time spent on searching for various works. As a result of this process, the librarians need to work on creating digital archives which will contain the complete contents in order for them to be available and accessible to all students, current and future. These resources have ongoing value and significance, and in that way they represent heritage that ought to be preserved and protected for future generations.

ФАКУЛТЕТСКО СТУДЕНТСКО СОБРАНИЕ

FACULTY
STUDENT
ASSEMBLY

Факултетското студентско собрание (ФСС) е студентска организација во рамки на Филозофскиот факултет во Скопје. Секој студент запишан на Филозофски факултет има можност да учествува во работата на Факултетското студентското собрание независно од националната, верска и полова припадност. Основна цел на Факултетското студентско собрание е да ги застапува интересите на студентите пред Факултетот, Универзитетот и пред органите на државата. Во рамки на ФСС постојат

The Students Assembly of the Faculty of Philosophy (SAFPh) is a students' organization within the Faculty of Philosophy in Skopje. Every student enrolled at the Faculty of Philosophy has the opportunity to participate in the work of the Students Assembly of the Faculty of Philosophy regardless of their nationality, religion, or gender. The main goal of the Students Assembly of the Faculty of Philosophy is to represent the interests of the students before the Faculty, the University, and the state bodies.

комисии составени од студенти за образование и наука, култура, екологија, спорт и др. преку кои се реализира предвидената програма. Студентското собрание во континуитет презема активности за покачување на студентскиот стандард, унапредување на правата на студентите, спроведување на квалитетна настава и стимулирање на студентскиот активизам.

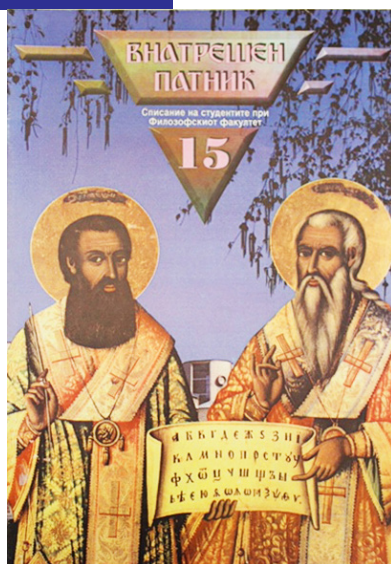
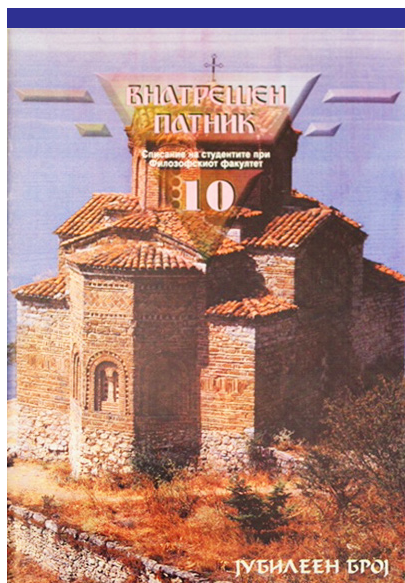
Во рамки на Факултетското студентското собрание функционира заменик-студентскиот правобранител тет кој ги застапува и брани правата на студентите.

Факултетското студентско собрание издава студентско списание наречено „Внатрешен патник.“ Списанието започнало да се издава во далечната 1995 година во рамки на тогашниот Сојуз на студенти при Филозофскиот факултет во Скопје. Денес списанието „Внатрешен патник“ се издава според современи стандарди, секогаш со актуелни теми претставува глас на студентите. За прв пат во Македонија студентското списание „Внатрешен

Within the SAFPh there are commissions - composed of students - for education and science, culture, ecology, sports, etc., through which the planned activities are realized. The Students Assembly is dedicated to improving student standard, promoting student rights, securing quality teaching, and stimulating student activism.

Within the Students Assembly of the Faculty of Philosophy there is a deputy Ombudsman, who represents and defends student rights.

The Students Assembly of the Faculty of Philosophy publishes a student magazine - *Inner Traveller*. The magazine first came out in 1995, within the then Student Union at the Faculty of Philosophy in Skopje. Today, the *Inner Traveller* is published in accordance with modern standards, always acting as the voice of students on current topics. For the first time in Macedonia, the *Inner Traveller* was published in Braille (nos. XXI and XXII in 2019), as well as in a special font for people with dyslexia (DyslexicFZF).

„Внатрешен патник“
Inner Traveller

патник“ започна да се издава со Брајово писмо (бр. XXI и XXII во 2019 година), како и во специјален фонд за лица со дислексија (DyslexisFZF). Покрај основите дејности, Факултетското студентско собрание извршува многу други активности. Собранието соработува и организира студентски конфереции, научни трибини, дебати и други настани во соработка со студентските организации на Филозофски факултет, а тоа се: Клуб на млади историчари на Македонија, Аксиос - студентско археолошко здружение, Спортско-студентско здружение на Филозофски факултет „НИКЕТЕС“, ПСИХЕСКО - Здружение на студенти по психологија, АССР - Асоцијација на студенти по социјална работа и Здружение на студенти по специјална едукација и рехабилитација „Специјални студенти.“ Студентското собрание ги поттикнува, стимулира и ги поддржува студентите да се вклучат во меѓународни настани и активности со цел промоција и афирмација на Факултетот. Фокусот

In addition to its basic undertakings, the Students Assembly of the Faculty of Philosophy performs numerous other activities. The Assembly is involved in the organization of student conferences, academic forums, debates, and other events in collaboration with the student organizations of the Faculty of Philosophy, namely: the Young Historians of Macedonia Club, Axios - the Student Archaeological Association, the Student Sport Association of the Faculty of Philosophy “Nicetes” - Skopje, Psyhesko - the Psychology Students Association, ASSR - the Association of Students of Social Work, and the Association of Students of Special Education and Rehabilitation - “Special Students”.

The Students Assembly encourages, stimulates, and supports students to engage in international events and activities in order to promote and affirm the Faculty. We, as an organization, endeavour to emphasize the importance of extracurricular

е потенцирање значењето на вонфакултетските активности и значењето на искуството и праксата во процесот на пронаоѓање работа. Нашите студенти учествуваат на голем број на домашни и меѓународни конференции, семинари, летни школи, кампови, симпозиуми, спортски натпревари и др. Студентите на Филозофски факултет секогаш се закитувале со значајни признанија од домашни и меѓународни организации.

activities, as well as the significance of experience and practical know-how in the employment process. Our students participate in a number of domestic and international conferences, seminars, summer schools, camps, symposia, quizzes, sports competitions, and more. The students at the Faculty of Philosophy have always received exceptional recognition from domestic and international organizations.

ИНСТИТУТИ INSTITUTES

WWW.FZF.UKIM.EDU.MK

ИНСТИТУТ ЗА ФИЛОЗОФИЈА INSTITUTE OF PHILOSOPHY

Филозофијата – како најстара и како темелна дисциплина на општествените и на хуманистичките науки – е поставена во основите на развојот на нашата Alma Mater, на нашиот Филозофски факултет. Оттаму, може со сигурност да се тврди дека од самите почетоци на Филозофскиот факултет во Скопје – филозофијата е во неговите фундаменти, а за тоа недвосмислено говори и самото име на Факултетот.

Впрочем, во објавата за почетокот на уписот на студенти на Филозофскиот факултет од 1 ноември 1920 година, прецизно се набележуваат дисциплините коишто ќе бидат застапени: „Запишувањето на овој факултет ќе започне на 15 ноември оваа година. Засега ќе се предаваат следните предмети: книжевност, лингвистика, историја, филозофија и педагогија.“ Од ова се гледа дека филозофијата (зедно со историјата и педагогијата) од самите почетоци се составен дел на Филозофскиот факултет во Скопје. Затоа не е случајност што овие дисциплини се во основите на нашиот факултет меѓу двете светски војни и затоа при неговото повторно основање по војната, но сега за првпат на македонски јазик и во македонска држава во рамките на тогашната југословенска федерација, овие дисциплини (катедри) повторно се во темелите на нашиот факултет.

Институтот за филозофија својата работа во 1946 година ја започнува како Катедра за филозофија и педагогија, за набргу потоа од учебната 1949/1950 година овие две дисциплини да започнат да дејствуваат како самостојни и одделни катедри. Во текот на сите овие години, од

Philosophy – as the oldest discipline and a comprehensive study in the humanities and social sciences – is set on the very foundations of the evolution of our Alma Mater, our Faculty of Philosophy. Hence, we claim with certainty that philosophy, from the very beginnings of the founding of the Faculty of Philosophy in Skopje, is interwoven in its foundation, as can be clearly seen from the very name of the Faculty.

In fact, the open enrollment announcement at the Faculty of Philosophy on November 1, 1920, clearly stated the available disciplines: “Enrollment at this Faculty will commence on November 15 of this year. For the moment, there will be lectures in the following courses: literature, linguistics, history, philosophy, and pedagogy.” We can see from this that philosophy (together with history and pedagogy) represents an integral part of the Faculty of Philosophy in Skopje from the very start. For this reason, it is no coincidence that these disciplines are seen as the foundations of our Faculty in the interwar period between WWI and WWII, and why, after the recommencement of the activity of the Faculty following the War, but this time, for the first time in Macedonian, and in Macedonia within the framework of the then Yugoslav federation, these disciplines (departments) once again make up the foundations of our Faculty. The Institute of Philosophy started its activity in 1946 as a Department of Philosophy and Pedagogy, and then soon afterwards, from the academic year 1949/50, these two disciplines began to function as independent and separate Departments. In all these years, from the founding of the Faculty of Philosophy to the present day, the Institute of

основањето до денес, Институтот за филозофија доживува огромен развој, повеќепати проширувајќи ја и продлабочувајќи ја својата студиска програма и постојано зголемувајќи го бројот на филозофските дисциплини што се изучуваат. При сето ова клучен пристап во градењето на високите вредности на нашиот институт е принципот на извонредност, зашто квалитетот а не квантитетот е она што низ децениите на постоење на Институтот за филозофија се препознава како негов клучен белег. Постдипломските студии по филозофија започнуваат со работа во 1980 година, а докторските студии се воведуваат веднаш по нивното воведување на УКИМ. Во рамките на Институтот за филозофија од 1960 година е формирана и „Естетичката лабораторија“ која станува клучен двигател на теориско-уметничката дејност од средината на 70-тите и почетокот на 80-тите години на минатиот век, за што ја добива и наградата „13 Ноември“ на Град Скопје. Од 2018 година формиран е и „Центарот за интегративна биоетика“ кој веднаш развива широка меѓународна дејност.

Philosophy has undergone significant growth, expanding its study program on numerous occasions, and making it more comprehensive, constantly increasing the number of disciplines studied. An important principle in this approach to setting the high standards the Institute has set is the principle of being extraordinary, because it is quality not quantity that can be recognized throughout the decades-long existence of the Institute.

The post-graduate studies at the Institute of Philosophy commenced in 1980, and the doctoral studies were initiated right after they were introduced at the “Ss Cyril and Methodius” University. From 1960, the “Laboratory of Aesthetics” was instituted within the Institute of Philosophy, which eventually gained significance in the theoretical-artistic area in the mid-1970s and the beginning of the 1980s, leading to the Institute becoming the recipient of the “13 Noemvri” award given by the city of Skopje. The year 2018 marked the formation of the “Center of Integrative Bioethics”, which immediately assumed wide international activity.

A number of world-famous philosophers have held lectures at the Institute of Philosophy, such as: Henri Lefebvre

Одбележување на
80-годишнината од
раѓањето на проф. д-р
Јонче Јосифовски (2000 г.)

Celebrating the 80th
anniversary of the birth of
Prof. Jonče Josifovski, PhD
(2000)

На нашиот институт, предавања одржале голем број светски познати филозофи од кои спомнуваме само неколкумина: Анри Лефевр (Париз), Лудвиг Ландгребе (Келн), Микел Дифрен (Париз), Зигфрид Шмит (Билефелд), Стивен Прист (Оксфорд) итн. Професори од нашиот институт, пак, држеле предавања на голем број познати универзитети во земјава и во странство.

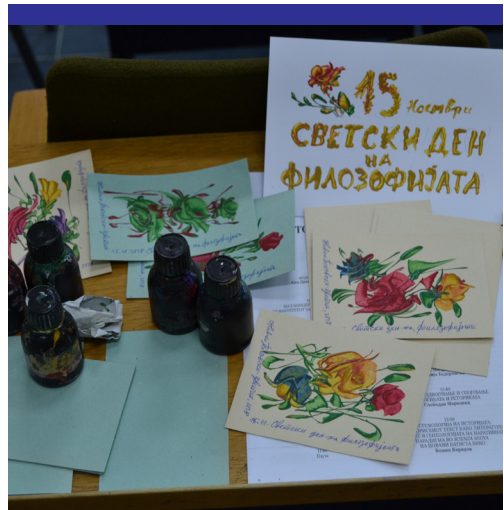
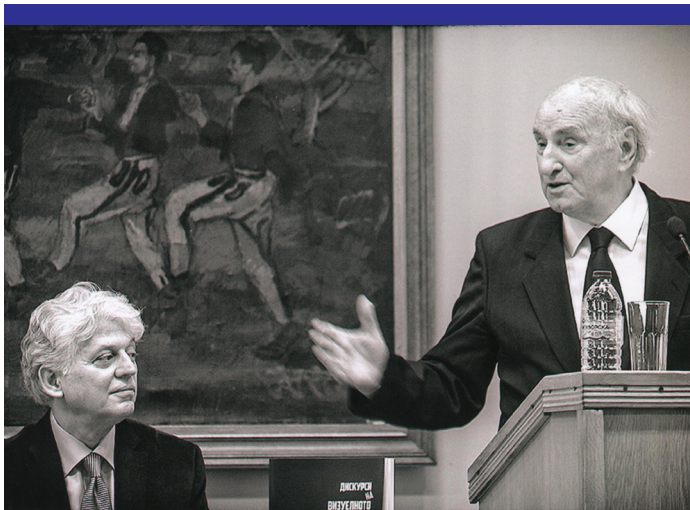
Долгата историја на Институтот за филозофија бележи дека како студенти и како професори на оваа институција се јавуваат голем број наши врвни научни и образовни дејци. Од поранешните професори што предавале и што оставиле особени траги во филозофијата кај нас се и основоположниците на македонската филозофија: проф. д-р Јонче Јосифовски (прв дипломиран студент на нашиот институт од 1950/1951 година и поранешен продекан на ФФ), проф. д-р Митко Илиевски (поранешен продекан на ФФ) и академик Георги Старделов (поранешен декан на ФФ и претседател на МАНУ).

Сепак, особен белег врз работата на Институтот за филозофија остава и следната генерација наставници: проф. д-р Ферид Мухиќ, проф. д-р Кирил Темков, проф. д-р Коле Јовановски,

(Paris), Ludwig Landgrebe (Cologne), Michael Dufresne (Paris), Siegfried Schmidt (Bielefeld), Stephen Priest (Oxford), among others. On the other hand, a number of professors from the Institute have also held lectures at numerous renowned Universities in the country and abroad.

The long tradition of the Institute of Philosophy notes that many well-known figures in academics and education were first students and professors here. Some former professors who taught at the Institute and left their mark in this area of study are also the founders of Macedonian philosophy, such as: professor Jonče Josifovski, PhD (the first graduate in Philosophy in 1950/51 and former Dean of the Faculty of Philosophy), professor Mitko Ilievski, PhD (former Dean of the Faculty of Philosophy), and academician Georgi Stardelov (former Dean of the Faculty of Philosophy, and president of the Macedonian Academy of Sciences and Arts).

A special mark on the Institute is, by all means, made by the following generation of professors, such as: Ferid Muhić, PhD; Kiril Temkov, PhD; Kole Jovanovski, PhD; Violeta Panzova, PhD, Stojan Jordanovski; Ljubomir Cuculovski, PhD; Mirko Gjoševski, PhD; Vera Georgieva,

проф. д-р Виолета Панзова, виш предавач Стојан Јордановски, проф. д-р Љубомир Цуцуловски, проф. д-р Мирко Ѓошевски, проф. д-р Вера Георгиева и проф. д-р Олга Пешевска-Заревска. На нашиот институт неколку години како асистентки работат д-р Кица Барџиева, д-р Анета Марковска и м-р Вера Хаџи Пуља, а како наставник и проф. д-р Иванчо Атанасовски. До оформувањето на институтите за психологија и социологија, наставници и соработници на Катедрага за филозофија се: д-р Десанка Миљовска, д-р Ристо Ѓорѓески, д-р Блага Петроска и д-р Ѓорѓе Младеновски.

На Катедрага за филозофија дипломирале и голем број прочуени македонски теоретичари и писатели (академик Димитар Митрев, академик Ацо Шопов, Томе Момировски), како и научници кои покрај филозофија завршиле и докторирале на други факултети: академик Јордан Поп Јорданов (електротехника), академик Витомир Митевски (класична филологија), проф. д-р Благоја Вељановски (физика). Филозофија завршиле, но потоа докторирале во други дисциплини од областа на хуманистичките и на општествените науки и поголем број наши колеги

PhD; and Olga Peševska Zarevska, PhD. The Institute has also had the services of the following teaching assistants: Kica Bardžieva, PhD; Aneta Markovska, PhD; and Vera Hadži Pulja, MA, as well as professor Ivančo Atanasovski, PhD. Up to the founding of the Institutes of Psychology and Sociology, the following were part of the Institute of Philosophy in the capacity of teaching staff or associates: Desanka Miljovska, PhD; Risto Gjorgjeski, PhD; Blaga Petroska, PhD; and Gjorgje Mladenovski, PhD. Among the graduates of the Institute of Philosophy are a number of renowned Macedonian theoreticians and writers, such as academician Dimitar Mitrev, academician Aco Šopov, and Tome Momirovski; as well as those who, besides a degree in Philosophy, graduated and obtained PhDs from other Faculties, such as: academician Jordan Pop Jordanov (Electrical Engineering), academician Vitomir Mitevski (Classical Philology), and Blagoja Veljanovski (Physics). A number of our colleagues have also graduated in Philosophy, but have obtained their PhDs in different disciplines in the fields of humanities and social sciences, who then became affiliated with other Institutes, Faculties, or Universities, such as: professor

кои подоцна станале дел од други институти, факултети или универзитети: проф. д-р Димитар Димитров, проф. д-р Сејфедин Сулејмани, проф. д-р Коста Костов, проф. д-р Нелко Стојановски, проф. д-р Горѓе Младеновски, проф. д-р Радомир Виденовиќ, проф. д-р Илија Ацевски, проф. д-р Слободанка Марковска, проф. д-р Емилија Симовска итн. На Институтот за филозофија со образование се стекнале и поголем број наши министри, пратеници и амбасадори, како и голем број истакнати новинари, културни и општествени дејци и, секако, средношколски професори. На Институтот за филозофија професори биле и личности кои се членови на повеќе странски академии: академик Павао Вук Павловиќ (ЈАЗУ), академик Душан Недељковиќ (САНУ), академик Абдулах Шарчевиќ (АНУБиХ), академик Ферид Мухиќ (БАНУ). Професори, исто така, биле и неколку врвни филозофи од просторите на поранешна Југославија: проф. д-р Живорад Радовиќ, проф. д-р Богдан Шешиќ и проф. д-р Загорка Миќиќ. Наставниците на Институтот за филозофија се ментори и членови на комисији за изработка и оцена на голем број докторски и магистерски трудови одбранети на нашиот и на други институти на ФФ, но и на други факултети надвор од земјава. Во рамките на Институтот се реализираат и голем број самостојни научноистражувачки проекти, а во континуитет секоја година се организираат или се коорганизираат неколку меѓународни и домашни научни симпозиуми од областа на филозофијата: тематскиот симпозиум во рамките на Светскиот ден на филозофијата, симпозиумот Исток-Запад, Студентскиот симпозиум итн. Институтот има издадено заедно со ФДМ околу стотина броеви од списанијата Филозофска трибина и Филозофија, а членовите на

Dimitar Dimitrov, PhD; professor Sejfedin Sulejmani, PhD; professor Kosta Kostov, PhD; professor Nelko Stojanoski, PhD; professor Gjorgje Mladenovski, PhD; professor Radomir Videnović, PhD; professor Ilija Aceski, PhD; professor Slobodanka Markovska, PhD; professor Emilija Simovska, PhD, and so on. A number of government Ministers, MPs, and ambassadors have graduated in Philosophy, as well as numerous well-known journalists, cultural and social figures, as well as high school teachers. Some faculty members from the Institute of Philosophy have become members of various Academies abroad, such as: academician Pavao Vuk Pavlović (Croatian Academy of Sciences and Arts), academician Dušan Nedeljković (Serbian Academy of Sciences and Arts), academician Abdulah Šarčević (Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina), and academician Ferid Muhić (Bosniak Academy of Sciences and Arts). A number of renowned philosophers from the former Yugoslavia have taught at the Institute, such as: Živorad Radović, PhD; Bogdan Šešić, PhD; and Zagorka Mičić, PhD. The professors at the Institute of Philosophy are supervisors of PhD and MA candidates, as well as members of numerous supervisory PhD and MA committees, both at the Institute, as well as at other Institutes at the Faculty of Philosophy, and at Faculties abroad. The Institute has participated in a number of academic-research projects, and it is also involved in an on-going basis in the organization or co-organization of a number of international and national academic symposiums in the domain of philosophy, such as: the thematic symposium within the *World Philosophy Day*, the *East-West symposium*, the *Students' Symposium*, etc. Together with the Philosophical Society of Macedonia, the Institute has published approximately 100 issues of the journals *Philosophical Tribune* (Филозофска трибина) and *Philosophy*

Институтот имаат објавено огромен број монографски изданија и учебници од областа на филозофијата, за кои ги имаат добиено, меѓу другите, следниве награди: „11 Октомври“, „13 Ноември“, „Гоце Делчев“, „Димитар Митрев“ итн. Оваа година славиме и десетгодишнина од постоењето на „Филозофскиот филмски фестивал“, манифестација што започна да се одржува на нашиот институт, а денес е угледен меѓународен филмско-филозофски фестивал, единствен од ваков вид во светот.

Во моментот на Институтот за филозофија има осум наставници, а од

(Филозофија), while the members of the Institute have published a great number of monographs and course books on philosophy, for which they have received many awards, such as: the “11 Oktomvri” award, the “13 Noemvri” award, the “Goce Delčev” award, and the “Dimitar Mitrev” award, among others. This year marks the 10th anniversary of the existence of the “Philosophy Film Festival”, an event that commenced at our Institute, and has today grown into a renowned festival of film and philosophy, the only one of its kind in the world.

нив четворица се редовни професори: проф. д-р Иван Џепароски (Естетика), проф. д-р Бранислав Саркањац (Филозофија на политика), проф. д-р Ана Димишковска (Логика) и проф. д-р Дејан Донев (Етика), додека четворица се вонредни професори: проф. д-р Ристо Солунчев (Историја на филозофија), проф. д-р Вангел Ноневски (Филозофска антропологија), проф. д-р Јасмина Поповска (Историја на филозофија) и проф. д-р Марија Тодоровска (Филозофија на религија). На Институтот работи и еден библиотекар, Фросина Новак, која е и координатор за ЕКТС.

At the moment, the teaching staff at the Institute of Philosophy is composed of the four full professors: Ivan Džeparoski, PhD (Aesthetics), Branislav Sarkanjac, PhD (Philosophy of Politics), Ana Dimiškovska, PhD (Logic), and Dejan Donev, PhD (Ethics), and four associate professors: Risto Solunčev, PhD (History of Philosophy), Vangel Nonevski, PhD (Philosophical Anthropology), Jasmina Popovska, PhD (History of Philosophy), and Marija Todorovska, PhD (Philosophy of Religion). The Institute is also equipped with a librarian, Frosina Novak, who is also the ECTS coordinator.

ИНСТИТУТОТ ЗА ПЕДАГОГИЈА INSTITUTE OF PEDAGOGY

Институтот за педагогија е еден од најстарите институти на Филозофскиот факултет во Скопје и својата дејност ја насочува кон наставната и научноистражувачка работа од областа на педагошките науки. Вреди да се напомене дека уште од самиот почеток на работењето на Филозофскиот факултет, во 1920 година, при уписот на студентите се наведуваат следните предмети: книжевност, лингвистика, историја, филозофија и педагогија. Овие дисциплини, впрочем ја отсликуваат и структурата на самиот факултет, и од нив подоцна ќе произлезат трите најстари катедри на Филозофскиот факултет: филозофија, историја и педагогија.

Политиката (национална и социјална), спроведувана врз македонскиот народ, од најразлични страни и причини, оставила последици врз неговиот национален, социјален, културен, а пред сè образован развој. Земја како Македонија, со голема традиција и историја на словенска писменост, веднаш по ослободувањето се затекна со 75 % неписмено население. Од оваа причина, во почетната фаза во изградбата на Македонија, најмногу ѝ беа потребни просветни работници, а со овој факт се поврзува и отворањето на студиската група по педагогија на Филозофскиот факултет во Скопје во 1946 година која во првите три години егзистира заедно со студиската група за филозофија, а од учебната 1949/1950 година, студиите по педагогија се издвојуваат како посебна Катедра за педагогија, која до денес егзистира како посебна единица на Филозофскиот факултет во Скопје. Во 1978/1979 година Катедрата за педагогија прераснува во Наставно-

The Institute of Pedagogy is one of the oldest institutes at the Faculty of Philosophy in Skopje, with a focus on teaching and academic research in the study of pedagogy. It should be noted that from the very start of the founding of the Faculty of Philosophy, in 1920, upon enrollment, the students had the following courses at their disposal: Literature, Linguistics, History, Philosophy, and Pedagogy. These disciplines serve to illustrate the structure of the Faculty itself, and they eventually evolved into three of the oldest Departments at the Faculty of Philosophy: Philosophy, History, and Pedagogy.

Politics (national and social), imposed on the Macedonian people, by various parties and for various reasons, have left a mark on their national, social, cultural, and above all, educational growth. A country like Macedonia, with a long-standing tradition and a history of Slavic literacy, found itself with 75% of its population illiterate following its liberation. As a result, at the start, what Macedonia needed the most were teachers, a fact which can be linked to the opening of the studies in Pedagogy at the Faculty of Philosophy in Skopje in 1946. In the first three years, the studies in Pedagogy functioned together with those in Philosophy, and from the academic year 1949/50, the studies in Pedagogy grew into a separate Department of Pedagogy, which exists up to the present day as a separate unit at the Faculty of Philosophy in Skopje.

The academic year 1978/79 is the year when the Department of Pedagogy grew into an academic group of study

научна студиска група по педагогија, а десет години подоцна како Институт за педагогија.

Првиот наставен план, со кој се поставуваат темелите на студиите по педагогија содржел научни дисциплини од четири воспитно-образовни области: педагошката, психолошката, филозофската и од општообразовната област. Содржел вкупно 16 предмети од кои само 6 педагошки. Овој наставен план бил во функција на подготвување стручен профил професор по педагошките предмети во учителските и средите училишта, како и за стручно-педагошка работа во институциите од областа на воспитанието и образованието.

Институтот за педагогија активно се вклучи во процесите на имплементација на принципите на Болоњската декларација. Од академската 2004/2005 година студиската и предметните програми се ревидирани, осовременети и

in Pedagogy, and ten years later it became the Institute of Pedagogy. The first study program curriculum, which lay the foundations of the studies in pedagogy, contained academic disciplines from four disciplines in education and teaching: pedagogy, psychology, philosophy, and general knowledge. It consisted of 16 courses, out of which, only six were pedagogical in nature. This curriculum aimed to prepare primary and secondary school teachers, as well as teaching professionals in those institutions connected with education.

The Institute of Pedagogy took active participation in the implementation of the principles of the Bologna Process. The course and study curricula were revised, updated and based on the European Credit Transfer System. As a result, the Institute of Pedagogy at the Faculty of Philosophy now has at its disposal a wide array of technical equipment, which enables the organization and realization of modern

засновани на Европскиот кредит трансфер систем.

Како резултат на ова, Институтот за педагогија на Филозофскиот факултет е опремен со голем број на технички средства, кои му овозможуваат организирање и реализирање современа настава. Во таа смисла беа преземени мерки и активности за изготвување нов наставен план и програми коишто се темелат врз одредбите од Болоњскиот процес и ќе овозможат ефективна и ефикасна имплементација на Европскиот кредит трансфер систем. Оваа концепција на студентите им обезбедува поактивен и подинамичен начин на студирање, перманентно следење и евалуирање на нивните активности и можност за избор на насоки и наставни предмети. Покрај додипломското ниво, Институтот за педагогија организира постдипломски и докторски студии по истиот принцип.

Како резултат на постојани анализи и отворен пристап кон промените, сè почесто се ревидираат структурата и организацијата на педагошките студии. Тоа генерално е насочено кон усовршување и модифицирање на првичниот наставен план и кон прифаќање на потребите на општествениот развој и на резултатите од развојот на педагошките и сродните науки.

Покрај иницијалното образование на педагозите, воспитувачите и одделенските наставници, на Институтот за педагогија се изведува педагошка и методска доквалификација на наставници за средните стручни училишта кои дипломираше на ненаставнички факултети од сите области. Со ваков сертификат се здобија голем број кадри кои денес се успешни наставници во основното и средното образование на Република Македонија. Посебно значаен придонес во градењето на традицијата и остварувањето на дејноста на

classes. In that context, a number of measures and activities were undertaken in the creation of a new study curricula and programs founded on the principles of the Bologna Process, which enable effective and efficient implementation of the European Credit Transfer System. This concept affords the students more active and dynamic studies, ongoing assessment and evaluation of their work and activities, as well as options in terms of streams and courses.

Besides studies at the undergraduate level, the Institute of Pedagogy also offers studies at the post-graduate and doctoral level, established along the same principles.

Due to the ongoing analyses and an open mind to changes, the studies in pedagogy are subject to constant reforms in terms of their structure and organization. Generally speaking, this is mainly aimed toward improvements and modifications of the original curriculum, as well as toward meeting the needs of social growth and the results of the advances in pedagogy and its related spheres.

Besides the initial preparation of pedagogues, and kindergarten and primary school teachers, the Institute of Pedagogy also offers a pedagogical and methodical additional qualification for secondary school teachers who have a degree from Faculties without a teaching qualification, in all disciplines. A number of candidates have received this qualification, and are now successful teachers in primary and secondary schools throughout the Republic of Macedonia.

The first generation of professors at the Institute of Pedagogy made significant contribution in setting the foundations for the realization of the activities of the Institute, among whom: Risto Kantardžiev, PhD (1950-1983); professor Anatolij Damjanovski (1954-1988); professor

Институтот за педагогија дадоа наставниците од првата генерација и тоа: д-р Ристо Кантарџиев (1950 - 1983), проф. Анаголиј Дамјановски (1954 - 1988), проф. Љупчо Копровски (1959 - 1990), д-р Бранко Петровски (1961 - 1963 и 1973 - 1987), д-р Ѓорѓи Делчев (1966 - 1987) и д-р Боривој Самоловчев (1975 - 1985). Значаен придонес во развојот на педагошките студии дале и другите наставници од првата генерација: д-р Кирил Камилев (1946 - 1953), Бранко Вељковиќ (1951 - 1960), д-р Владимир Спасиќ (1958 - 1967), Никола Поповски (1961 - 1964) и асистентот Клите Џамбазовски. Големо значење за развојот на Институтот за педагогија им се препишува на наставниците: проф. д-р Никола Петров, проф. д-р Натка Мицковиќ, проф. д-р Киро Камберски, проф. д-р Благородна Лакинска, проф. д-р Марија Костова и проф. д-р Снежана Адамческа.

Значајна активност и ангажирање, наставниците од Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет во Скопје, пројавуваат и во општествениот и јавниот живот. Имено, проф. д-р Благородна Лакинска била директор на Државниот просветен инспекторат при Министерството за образование и наука, проф. д-р Зоран Велковски бил директор на Бирото за развој

Ljupčo Koprovski (1959-1990); Branko Petrovski, PhD (1961-1963 and 1973-1987); Gjorgji Delčev, PhD (1966-1987); and Borivoj Samolovčev, PhD (1975-1985). Other professors from that first generation who were also important in the development of the studies in pedagogy were: Kiril Kjamilov, PhD (1946-1953); Branko Veljković (1951-1960); Vladimir Spasić, PhD (1958-1967), Nikola Popovski (1961-1964), and the teaching assistant Klime Džambazovski. In addition, we may mention the following professors for their contributions in the growth of the Institute of Pedagogy: Nikola Petrov, PhD; Natka Micković, PhD; Kiro Kamberski, PhD; Blagородna Lakinska, PhD; Marija Kostova, PhD, and Snežana Adamčeska, PhD. The faculty of the Institute of Pedagogy at the Faculty of Philosophy in Skopje displayed significant activity and engagement in the spheres of social and public life, and as such, professor Blagородna Lakinska, PhD, was director of the State Education Inspectorate at the Ministry of Education; then, professor Zoran Velkovski, PhD, was director of the Bureau for Development of Education of the Republic of Macedonia, while professor Jasmina Delčeva – Dizdarević was general director of the Employment Agency of

на образованието на Р Македонија, а проф. д-р Јасмина Делчева-Диздаревик била генерален директор на Агенцијата за вработување на Р Македонија. Исто така, наставниците и соработниците од Институтот за педагогија имаат дадено свој придонес во работата на културно-просветните институции, стручните и научни друштва и во повеќе редакциски совети и одбори. Институтот за педагогија дал два министри за образование на Република Македонија: проф. Анатоли Дамјановски и проф. Љупчо Копровски. Проф. Анатоли Дамјановски и проф. д-р Зоран Велковски биле и проректори на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“. Од редовите на Институтот за педагогија декани на Филозофскиот факултет биле: проф. д-р Ристо Кантарџиев, проф. д-р Бранко Петровски и проф. Љупчо Копровски, а продекани проф. д-р Ристо Кантарџиев, проф. Анатоли Дамјановски, д-р Киро Камберски, проф. д-р Снежана Адамческа, проф. д-р Благородна Лакинска, проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска, проф. д-р Лена Дамовска и проф. д-р Анета Баракоска, претседател на Сенатот на УКИМ.

Денес на Институтот за педагогија работат 12 наставници, во следниов состав: проф. д-р Марија Тофовик-Камилова, проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска, проф. д-р Зоран Велковски, проф. д-р Јасмина Делчева-Диздаревик, проф. д-р Лена Дамовска, проф. д-р Вера Стојановска, проф. д-р Анета Баракоска, проф. д-р Сузана Миовска-Спасева, проф. д-р Борче Костов, проф. д-р Елизабета Томевска-Илиевска, проф. д-р Алма Тасевска и проф. д-р Елена Ризова. Благодарение на високиот квалитет кој го дава, Институтот за педагогија, професорите партиципираат во креирањето на националните образовни политики преку креирање значајни стратешки документи

the Republic of Macedonia. In addition, the faculty of the Institute of Pedagogy have also greatly contributed in the work of the cultural and educational institutions, in the professional and academic associations, as well as in a number of councils and boards. Two Ministers of Education in the Republic of Macedonia came from the Institute of Pedagogy: professors Anatolij Damjanovski and Ljupčo Koprovski. Professor Anatolij Damjanovski and professor Zoran Velkovski, PhD, were Vice-Chancellors of the “Ss Cyril and Methodius” University. The Institute of Pedagogy has also had members of its faculty as Deans of the Faculty of Philosophy, namely: professor Risto Kantardžiev, PhD; professor Branko Petrovski, PhD; and professor Ljupčo Koprovski, PhD; as well as Vice-Deans: professor Risto Kantardžiev, PhD; professor Anatolij Damjanovski, Kiro Kamberski, PhD; professor Snežana Adamčeska, PhD; professor Blagorodna Lakinska, PhD, professor Nataša Angeloska – Galevska, PhD; professor Lena Damovska, PhD, and a President of the “Ss Cyril and Methodius” University Senate – professor Aneta Barakoska, PhD.

At present, the Institute of Pedagogy is made up of the following 12 professors: Marija Tofović Čamilova, PhD; Nataša Angeloska Galevska, PhD; Zoran Velkovski, PhD; Jasmina Delčeva - Dizdarević, PhD; Lena Damovska, PhD; Vera Stojanovska, PhD; Aneta Barakoska, PhD; Suzana Miovska - Spaseva, PhD; Borče Kostov, PhD; Elizabeta Tomevska Ilievska, PhD; Alma Tasevska, PhD, and Elena Rizova, PhD. Thanks to the high standards of the Institute of Pedagogy, its professors are actively involved in the formation of national educational policies through the creation of significant strategic documents in the fields of teaching and education. A number of projects have been carried out, and numerous contacts have been

во областа на воспитанието и образованието. На планот на проектните активности се остварија многу интензивни контакти и соработка со голем број на донатори и институции во земјата и во странство. Се очекува оваа соработка во наредниот период уште повеќе да се засили. Своите активности Институтот за педагогија перманентно ги насочува кон современите педагошки проблеми, кои претставуваат основа и гаранција за нови истражувачки потфати и прилог кон современата педагошка теорија и практика.

made, as well as collaboration with many sponsors and institutions in the country and abroad. This collaboration is expected to increase and become even stronger in the upcoming period. The Institute of Pedagogy is continuously focusing its activities toward dealing with contemporary pedagogical issues, which represent a basis and a guarantee for new research and a contribution to modern pedagogical theory and practice.

ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈА INSTITUTE OF HISTORY

Основањето и растот на Институтот за историја е дел од историјата и развојот на Филозофскиот факултет во Скопје и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, а тоа е пак во директна врска со создавањето и развојот на македонската држава. Филозофскиот факултет во Скопје како прва високообразовна институција на македонски јазик, всушност своите корени ги влече од 1920 година од времето на Кралството на Србите, Хрватите и Словенците. Меѓутоа, во таа институција немало место за проучување на македонската историја, ниту пак за образование на македонски јазик, зашто нашето минато се толкувало низ туѓа призма и на српски јазик.

Како резултат на антифашистичката народноослободителна војна и волјата на македонскиот народ на 2 август 1944 година делот од територијата на некогашна османлиска Македонија кој по Балканските и Првата светска војна се нашол во рамките на Србија, се поставени основите на македонската држава како една од шесте федерални единици во југословенската федерација, а во 1991 година, граѓаните на Македонија, искористувајќи го правото на самоопределување референдумски се изјаснија за самостојна независна Република Македонија.

Една од задачите на властите во младата македонска држава било организирањето на просветниот живот воопшто, а во тој контекст и на високото образование.

Оттука, Президиумот на АСНОМ уште во септември 1944 година го покренал прашањето за отворање македонски универзитет. Веќе во април 1945 година е донесен закон

The founding and growth of the Institute of History is interwoven in the history and development of the Faculty of Philosophy in Skopje and the “Ss. Cyril and Methodius” University, and that is directly connected to the creation and development of the Macedonian state. The Faculty of Philosophy in Skopje, as the first institution of higher education in Macedonian, has its roots, in fact, as far back as 1920, during the time of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. However, there was no room for the study of the Macedonian history there, nor for the use of Macedonian, because our past was interpreted through a foreign prism, and in Serbian.

As a result of the Anti-Fascist National Liberation War, as well as the aspiration of the Macedonian people, it was on August 2, 1944 when the foundations of the Macedonian state were laid, on that part of the territory that was Ottoman Macedonia, which found itself within the framework of Serbia after the Balkan Wars and WWI, as one of the six federal units in the Yugoslav federation. In 1991, the people of Macedonia, using their right to self-determination, voted in a referendum for an independent Republic of Macedonia.

One of the objectives of the new state’s government was the organization of education in general, and, in that context, higher education. Hence, the Presiding Committee of the Anti-Fascist Assembly for the National Liberation of Macedonia raised the question of opening a Macedonian university as early as September 1944. Not long after, in April 1945, a law was passed for the founding of a University, and, on November 7, a Founding Committee was created to work on the realization of that objective. After one year spent

за основање на Универзитетот, а за таа цел на 7 ноември е именувана и матична комисија. По едногодишни организациски активности на 16 декември 1946 година во лицето на Филозофскиот факултет во Скопје започнала со работа првата македонска високообразовна институција, која всушност е основното јадро на денешниот Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.

Една од првите студиски групи на тогашниот Историско-филолошки оддел при Филозофскиот факултет е групата за Историја со историја на уметност. Групата Историја со историја на уметност е основана на 3 декември 1946 година, а првите предавања се одржани на 16 декември истата година. Во врска со првиот работен ден на групата за Историја при Филозофскиот факултет, весникот „Нова Македонија“ на 17 декември 1946 година пишува: „Пред влезот на Факултетот, внатре по скалите, низ училниците, во слушалните, насекаде владее живот и радост... Живост како во кошница... Во групата по Историја на македонски јазик предава млад професор. 'За прв пат ние денес учиме и говориме

on organizational activities, December 16, 1946 marked the start of the Faculty of Philosophy in Skopje as the first Macedonian institution of higher education, which represents, in fact, the core of the present-day “Ss Cyril and Methodius” University.

One of the first groups at the then Department of History-Philology within the Faculty of Philosophy was that of History and Art History, which was established on December 3, 1946, with the first lectures held on December 16 of that same year. In terms of the working day at the Faculty of Philosophy, the “Nova Makedonija” had the following to say on December 17, 1946: “In front of the Faculty entrance, inside, by the stairs, in the classrooms, amphitheatres, everywhere – there is joy and animation ... Exuberance ... A young professor is teaching the History students, in Macedonian. ‘For the first time ever, today we are learning and speaking in our mother tongue’ – he is saying, unable, himself, to overcome the overflowing exhilaration”. Commenting on the first working day at the first institution of higher education in Macedonia, the paper went on to write: “The first day is over. The students

на својот мајчин јазик' – зборува без да може и тој да ја запре радоста што се прелива“. Коментирајќи го првиот работен ден на првата високообразовна институција во македонската држава, споменатиот весник, меѓу другото пренесува: „Првиот ден заврши. Студентите се враќаат дома. Утре тие ќе дојдат пак, ќе дојдат и прекуутре, ќе идат секој ден. Низ училиниците на нашиот универзитет ќе минат безброј нови кадри, ќе расне бројот на студентите од ден на ден и нашиот универзитет сè повеќе ќе се развива како жариште на науката и просветата на нашиот народ“. Од денешна дистанца можеме скромно да констатираме дека визиите и очекувањата на генерациите пред нас се остварени, а Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ не само што е жариште на науката и просветата во нашава земја, туку тој е етаблирана институција во пошироки рамки“. Работата на групата за Историја при Филозофскиот факултет, како и на другите групи, започнала со скромен наставно-научен потенцијал, но со голем ентузијазам. Меѓу првите предавачи на групата за историја се вбројуваат: Љубен Лапе, Димче Коцо,

are going home. They will return once again tomorrow, and the day after, they will return every day. Countless new students will pass through the classrooms of our University, their number will increase day by day, and our University will develop more and more as the heart of learning and education of our people“. From today's perspective, we may humbly state that the vision and the expectations of the previous generations have been achieved, and the "Ss Cyril and Methodius" University is not only the hub of learning and education in our country, but also an established institution in a wider context.

The History group at the Faculty of Philosophy, as was the case with the other groups, as well, began with a modest academic and educational potential, but with great enthusiasm. The following were among the first to be involved in the teaching here: Ljuben Lape, Dimče Koco, Metodija Sokolovski, and Tomo Tomoski. However, due to the insufficient number of teaching staff, at the beginning there was the need to call on associates from the other Yugoslav republics, such as: Petar Lisičar, Petar Popović, Stjepan Antoljak, Bogdan

Методија Соколовски и Томо Томоски. Сепак, поради недостаток од кадар во прво време како редовни или хонорарни наставници, такви биле ангажирани од другите југословенски републики. Меѓу нив се вбројуваат: Петар Лисичар, Петар Поповиќ, Стјепан Антољак, Богдан Стевановиќ, Андрија Лаиновиќ, Стеван Јантолек, Владимир Мошин, а повремено гостувале и Грегор Чермошник, Георги Острогорски, Милко Кос и други.

Во меѓувреме биле ангажирани помлади домашни соработници кои брзо ги исполниле критериумите за универзитетски наставници. Меѓу нив се вбројуваат: Христо Андонов Полјански, Бранко Панов, Воислав Кушевски, Александар Апостолов, Славка Фиданова, Душица Петрушевска, Христо Меловски и други. При крајот на шеесеттите и во текот на седумдесеттите години на минатиот век на групата за Историја се кали следната генерација наставници меѓу кои се вбројуваат: Димитар Димески, Коста Аџиевски, Дарина Петреска, Кочо Сидовски, Маргарита Пешевска, Методија Манојловски, Драган Велков, Наде Проева, Михајло Миновски, Светозар Наумовски и Виолета Ачковска.

Во моментот на Институтот за историја работат следниве наставници: Александар Атанасовски (редовен професор), Ванчо Ѓорѓиев (редовен професор), Далибор Јовановски (редовен професор), Бобан Петровски (редовен професор), Никола Жежов (редовен професор), Војислав Саракински (редовен професор), Борче Илиевски (редовен професор), Тони Филиповски (редовен професор), Никола Минов (вонреден професор) и Стефан Пановски (вонреден професор). Евидентно е дека во моментот на Институтот за историја, како и на другите институти и воопшто на другите факултети при УКИМ

Stevanović, Andrija Lainović, Stevan Jantolek, Vladimir Mošin, whereas Gregor Čermošnik, Georgi Ostrogorski, Milko Kos, and others made guest visits.

In the meantime, local junior associates were engaged, who quickly met the criteria to become University lecturers, such as: Hristo Andonov Poljanski, Branko Panov, Voislav Kuševski, Aleksandar Apostolov, Slavka Fidanova, Dušica Petruševska, Hristo Melovski, among others. Toward the end of the 1960s and during the 1970s, the next generation of lecturers was getting ready to continue, such as: Dimitar Dimeski, Kosta Adžievski, Darinka Petreska, Kočo Sidovski, Margarita Peševska, Metodija Manojlovski, Dragan Velkov, Nade Proeva, Mihajlo Minoski, Svetozar Naumoski, and Violeta Ačkoska.

At the moment, the Institute of History is made up of the following academic personnel: Aleksandar Atanasovski (full professor), Vančo Gjorgjiev (full professor), Dalibor Jovanovski (full professor), Boban Petrovski (full professor), Nikola Žežov (full professor), Vojislav Sarakinski (full professor), Borče Ilievski (full professor), Toni Filiposki (full professor), Nikola Minov (associate professor), and Stefan Panovski (associate professor). It is evident that at the moment there are no junior associates engaged at the Institute of History, which is the case with the other Institutes, too, as well as the other Faculties within the “Ss Cyril and Methodius” University, which should be a cause for concern for the relevant institutions.

Until recently, the Institute of History was the only institution of higher education that prepared primary and secondary schools history teachers. The plethora of history teachers in the primary and secondary schools in our country are all graduates of this very Institute. In addition to this, the Institute of History, until one decade ago, was the sole institution educating professionals in the field of History. The first PhD obtained at the Institute of History was defended in 1958 by Hristo Andonov Poljanski. Post-

нема ниту еден соработник што е загрижувачки аларм за надлежните институции.

Институтот за историја до неодамна беше единствена високообразовна институција која образува кадар за потребите на основното и средното образование. Плејадата наставници по историја во основното и средното образование во нашава земја се дипломци на нашиот институт. Покрај тоа, Институт за историја до пред една деценија беше единствена институција што едуцира стручни кадри за историската наука. Првиот докторат на Институтот за историја е одбранет во 1958 година од страна на Христо Андонов Полјански. Од 1971 година на Институтот за историја функционираат постдипломски студии, кои всушност се први такви студии на Филозофскиот факултет. Досега на нашиот Институт се одбранети 156 магистерски тези и 108 докторски дисертации. Најголемиот дел од овие научни работници потекнуваат, работеле и работат во земјата, но меѓу нив значителен број се од странство, па дури и од Кина. Имајќи ги предвид севкупните активности и придонесот на шепата ентузијаста од 1946 година, достоинствено може да се каже дека Институтот за историја прерасна во вистински расадник на наставен и научен кадар од областа на историските науки за сите наставни, научни и културни институции во нашава земја, но и пошироко. Едноставно, Институтот за историја е матица на македонската историографска мисла и историското образование во земјава. Покрај тоа вработените од Институтот за историја дале значаен придонес при конституирањето на Институтот за национална историја, на Државниот архив на Македонија и на други сродни институции во кои се собира, чува и презентира

graduate studies are offered at the Institute of History from 1971, which are the first of their kind to be organized at the Faculty of Philosophy. So far, 156 MAs have been defended at the Institute, and 108 PhDs. The majority of these candidates were from our country, and worked, and are still working here. However, not an insignificant number of them came from abroad, even as far as China.

Bearing in mind all the activities carried out by the Institute, as well as the contributions made by the few in number enthusiasts of 1946, it may be said with pride that the Institute of History has evolved into a true hotbed of teaching and academic professionals in the field of History science for all educational, academic, and cultural institutions in the country and abroad. Simply put, the Institute of History is the parent body of Macedonian historiography and History education in the country. In addition to all this,

македонското културно-историско наследство.

Членовите од Институтот за историја биле вклучени во реализацијата на повеќе национални проекти од капитално историографско значење, а во поново време и во разни интердисциплинарни проекти од меѓународен карактер.

Зад членовите на Институтот за историја стои богат творечки опус кој го сочинуваат бројни монографии, зборници на документи и огромен број на научни прилози кои се објавени во разни научни списанија во земјава и странство и зборници од научни собири. Членовите на Институтот учествуваат речиси на сите научни собири во земјава, но достоинствено ја претставуваат македонската историографска мисла и во странство. Во таа смисла членови на нашиот институт учествувале на повеќе собири и истражувачки престои во разни европски земји, па и пошироко во светот. Од друга страна на Институтот за историја гостувале професори и научни работници од повеќе земји. Откако започна

the members of the Institute have made great contribution in the founding of the Institute of National History, the State Archives of Macedonia, and other relevant institutions that store, preserve and present the Macedonian cultural-historical heritage.

The members of the Institute have been involved in the realization of a number of national projects of enormous historiographical significance, and more recently, in various interdisciplinary international projects.

The faculty at the Institute of History have authored a number of monographs, articles, academic papers, published in various academic journals and conference proceedings in the country and abroad. The members of the Institute participate in almost all of the academic gatherings organized in the country, and are eminent representatives of Macedonian historiography abroad, as well. In that sense, the Institute faculty have taken part in numerous conferences and study and research visits in various European countries, and throughout the world. Furthermore, the Institute has had

практикувањето на кредит трансфер системот на Институтот се појавија и првите студени од европските земји (Холандија, Полска, Словенија, Хрватска, Бугарија, па дури и од Јапонија).

Кога се зборува за ангажманот на наставниците од Институтот за историја треба да се нагласи и нивниот придонес во креирањето и развојот на наставните програми по историја за основно и средно образование, како и нивното учество во подготвувањето на учебници и други наставни помагала.

Повеќе членови од Институтот за историја на различно ниво зеле активно учество во управувањето на Филозофскиот факултет и на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, но и на други општествени должности. Така од редовите на Институтот за историја произлегол еден ректорот на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ (Христо Андонов Полјански), потоа првата жена проректор (Славка Фиданова), двајца декани на Филозофскиот факултет (Димче Коцо и Методија

the opportunity to host a number of professors and academic associates from abroad. Once the ECTS was implemented, the Institute has seen a rise in the number of foreign students from various European countries (the Netherlands, Poland, Slovenia, Croatia, Bulgaria), and even from as far as Japan. In terms of the activities of the Institute's academic personnel, it is important that we note their significant contribution in the creation and development of the history programs of study for primary and secondary schools, as well as their involvement in the creation of course books and other additional learning materials.

A number of members of the Institute of History have held various roles in the management of the Faculty of Philosophy and the “Ss Cyril and Methodius” University, as well as other societal functions. Thus, the Institute counts from its faculty a Chancellor of the “Ss Cyril and Methodius” University (Hristo Andonov Poljanski), then, the first female Vice Chancellor (Slavka Fidanova), two Deans of the Faculty of Philosophy (Dimče Koco and Metodija

Соколовски), неколку продекани, тројца академици (Љубен Лапе, Димче Коцо и Стјепан Антољак). Повеќе членови на Институтот за историја за своите остварувања се добитници на разни државни награди и други општествени признанија, а во тој контекст и самиот институт е добитник на наградата „Гоце Делчев“.

Низ својот развој Институтот за историја поминал низ повеќе организациски трансформации, постојано усовршувајќи ги наставните програми согласно трендот и потребите на времето. Во меѓувреме во 1973/1974 година од Институтот за историја како посебен субјект во рамките на Филозофскиот факултет се издигна Институтот за историја на уметност со археологија. Од 2000/2001 учебна година, започнува да се реализира и наставната програма за групата Историја со архивистика. Денес на Институтот се реализираат акредитирани студиски програми од прв, втор и трет циклус.

Sokolovski), several Vice Deans, and three academicians (Ljuben Lape, Dimče Koco, and Stjepan Antoljak). A number of members of the Institute of History have received various state awards and other recognitions for their contributions and achievements, and in that context, the Institute itself received the “Goce Delčev” award.

Throughout its development, the Institute of History has undergone numerous organizational transformations, continuously working on improving its study programs in accordance with the current trends and needs. In the meantime, the academic year 1973/74 marked the separation of the Institute of Art History and Archaeology out of the Institute of History, evolving into a separate entity within the Faculty of Philosophy. The academic year 2000/2001 marked the start of the study program in History and Archival Science. At present, the Institute of History implements accredited study programs at all three levels of study – undergraduate, post-graduate, and doctoral.

ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТ И АРХЕОЛОГИЈА INSTITUTE OF ART HISTORY AND ARCHAEOLOGY

Изучувањето на Историјата на уметноста и археологијата, како едни од фундаменталните науки за човековото битисување, на Филозофскиот факултет во Скопје започнува уште од самото негово основање во 1920 год. Во таа прва наставна програма биле вклучени и предметите Византологија и Археологија со Историја на старата уметност, со што се удрени темелите на проучувањата и изведување на наставно-научна дејност од областа на Историјата на уметноста и археологијата на ова подрачје. Шест години подоцна, во рамките на Филозофскиот факултет, е издвоен и посебен семинар за Археологија и историја на уметноста. Голем дел од истражувањата од овие научни сфери биле публикувани во списанието „Гласник Скопског Научног Друштва“, основано во 1921 год. при Филозофскиот факултет во Скопје. Непосредно по Втората светска војна, во декември 1946 год. со работа започнува Филозофскиот факултет во Скопје, како прва високошколска установа во Македонија, а во учебната 1946/1947 год. во рамките на Историско-филолошкиот оддел, својата научнообразовна дејност ја започнува и студиската група за Историја со историја на уметноста. Прв професор кој ја започнува наставата од областа на Историја на уметноста е професорот Димче Коцо, преку предметите Национална уметност и Општа историја на уметноста.

Со растежот и развојот на Филозофскиот факултет во следните 3 децении, се јавува и потребата за издвојување на посебна студиска програма преку која ќе се

The study of the history of art and archaeology, as one of the fundamental studies of human existence, began at the Faculty of Philosophy in Skopje as soon as the Faculty was founded in 1920. That first study program was made up of subjects such as Byzantology and Archaeology with History of Ancient Art, which set the foundations for the study and the academic and educational activity of the Institute of Art History and Archaeology on these grounds. Six years later, within the Faculty of Philosophy, a separate seminary of Archaeology and Art History was established. Much of the research carried out in these spheres was published in the journal Гласник Скопског Научног Друштва, which was founded in 1921 at the Faculty of Philosophy in Skopje.

The Faculty of Philosophy in Skopje commenced working right after WWII, in December 1946, as the first institution of higher education in Macedonia, and in the academic year 1946/47, the History and Art History group of study commenced its activity within the Department of History-Philology. The first professor to hold lectures in this area of study was professor Dimče Koco, teaching National Art and General Art History. The growth and development of the Faculty of Philosophy in the next three decades called for a distinct program which would study more in-depth the history of art and archaeology, and, as such, the academic year 1973/74 marked the start of the Art History and Archaeology program of study. The necessity for the founding of such a group was further confirmed by the fact that 150 students enrolled in the first year. The program had 20

изучуваат Историјата на уметноста и археологијата, па во учебната 1973/1974 год. со работа започнува наставно-научната студиска група за Историја на уметноста со археологија. Потребата од основање на една ваква студиска група ја потврдува и фактот што во првата учебна година се запишале дури 150 студенти. За реализација на студиската програма со 20 наставни предмети биле ангажирани 7 професори, истакнати и афирмирани академици и научни работници и двајца асистенти: академик Димче Коцо, проф. д-р Константин Петров, проф. д-р Иван Микулчиќ, проф. д-р Петар Миљковиќ-Пепек, проф. д-р Блага Алексова, доц. д-р Борис Петковски, асистент Цветан Грозданов и како предавач Вера Битракова-Грозданова. Од овој наставен кадар, покрај академик Димче Коцо, уште тројца станале редовни членови на Македонската академија на науките и уметностите: академик Блага Алексова, академик Цветан Грозданов и академик Вера Битракова-Грозданова.

courses, and the lectures were held by seven professors, renowned and established academicians and academic figures, and two teaching assistants: academician Dimče Koco, professor Konstantin Petrov, PhD; professor Ivan Mikulčić, PhD; professor Petar Miljković Pepek, PhD; professor Blaga Aleksova, PhD; assistant professor Boris Petkovski, PhD; teaching assistant Cvetan Grozdanov, and lecturer Vera Bitrakova Grozdanova. Out of these, besides academician Dimče Koco, three more members of the teaching faculty became full members of the Macedonian Academy of Sciences and Arts: academician Blaga Aleksova, academician Cvetan Grozdanov, and academician Vera Bitrakova Grozdanova.

In the decades that followed, the academic personnel as well as the associates involved in this group of study underwent ongoing changes and additions. A number of professors that started out as teaching assistants and junior teaching assistants went on to become full or associate professors

Професорскиот и соработничкиот кадар во следните децении на работа на оваа студиска група континуирано се дополнува и менува. Свој силен печат во работењето и развојот на оваа институција од последната деценија на 20-тиот век до денес ќе дадат и низа професори кои својата работа ја започнуваат како асистенти или помлади асистенти, за да прераснат во редовни или вонредни професори. Прва во оваа група е професор д-р Елица Манева, потоа следуваат проф.

and left a strong mark on the growth and development of this institution from the last decade of the 20th century up to the present day, such as Elica Maneva, PhD; Viktor Lilčić Adams, PhD; Elizabeta Dimitrova, PhD; Aneta Serafimova, PhD; Nikos Čausidis, PhD; Tatjana Filipovska, PhD; Snežana Filipova, PhD; Marjan Jovanov, PhD; Antonio Jakimovski, PhD; and Irena Teodora Vesevska, PhD.

From 1997, with the expansion of the study program curriculum in the sphere of prehistoric archeology, the Institute has been joined by professor Dragi Mitrevski, PhD. From 2005 to 2016, professor Vladimir Veličkovski, PhD, held lectures in the areas of national and world contemporary art.

Dafina Gerasimovska, PhD, has been the Institute librarian for more than two decades.

The necessity to improve the process of learning and teaching at the start of this millennium resulted in the rise of two study programs within the Institute of Art History and Archaeology, namely,

Археолошки музеј при Факултетот
Археолошки музеј при Факултетот

д-р Виктор Лилчиќ-Адамс, проф.
д-р Елизабета Димитрова, проф.
д-р Анета Серафимова, проф. д-р
Никос Чаусидис, проф. д-р Татјан
Филиповски, проф. д-р Снежана
Филипова, проф. д-р Марјан Јованов,
проф. д-р Антонио Јакимовски и проф.
д-р Ирена Теодора-Весевска.

Од 1997 год. со проширувањето на
наставните содржини со предмети
од областа на праисториската
археологија својата дејност како
професор ја извршува проф. д-р
Драги Митревски, а од 2005 до
2016 год. наставата од областа на
националната и светската современа
уметност ја изведуваше проф. д-р
Владимир Величковски.

За библиотеката и библиотечниот
фонд повеќе од две децении се грижи
д-р Дафина Герасимовска.

Потребата од унапредување на
наставно-научниот процес на
почетокот на овој милениум
резултираше со издвојување на две
насоки во рамките на Институтот за
историја на уметноста и археологија,
насока Историја на уметност и насока
Археологија.

the Art History program and the
Archaeology program.

From the academic year 2004/5, the
European Credit Transfer System
has been in effect in both programs
within the Institute of Art History and
Archaeology, with ongoing changes
and additions made to the programs
of study in line with the new academic
contents. At present, the Institute of
Art History and Archaeology offers
students programs of study at all three
levels – undergraduate, post-graduate,
and doctoral, through which they can
obtain a BA, MA or PhD in Art History
or Archaeology.

The Institute of Art History and
Archaeology is developing and evolving
in line with the needs of the Faculty
of Philosophy, as well as the system of
education as a whole. In that context,
there are attempts at introducing
new program curricula, as well as
modern technical and spatial solutions.
Apart from classes at the Institute,
the teaching staff is also engaged at
a number of other Institutes within
the Faculty of Philosophy, as well as at
other Faculties.

Од 2004/2005 година наставата на двете насоки на Институтот за историја на уметноста и археологија се изведува според Европскиот кредит-трансфер систем, со континуирано менување и збогатување на студиските програми со нови научни содржини. Институтот за историја на уметноста и археологија денес на студентите им нуди студиски програми на прв, втор и трет циклус студии, преку кои може да се стекнат звањата: дипломиран историчар на уметноста или дипломиран археолог, како и магистер и доктор по историја на уметноста или археологија.

Институтот за историја на уметноста и археологија се развива и ги следи развојот и промените кои се во согласност со потребите на Филозофскиот факултет и на севкупниот современ образовен систем. Во таа насока се прават обиди за воведување нови наставни содржини и современи технички и просторни решенија. Постоечкиот наставен кадар, освен дејноста на матичниот институт, дава услуги и на повеќе други институти при

The former and the current members of this Institute have published hundreds of monographs, and thousands of papers in international and national journals, have presented at thousands of congresses and symposiums worldwide, have gone on numerous study visits and given guest lectures at a number of prestigious universities, have been regular participants in almost all of the academic gatherings organized within the country, and have taken active participation in the overall cultural life in Macedonia.

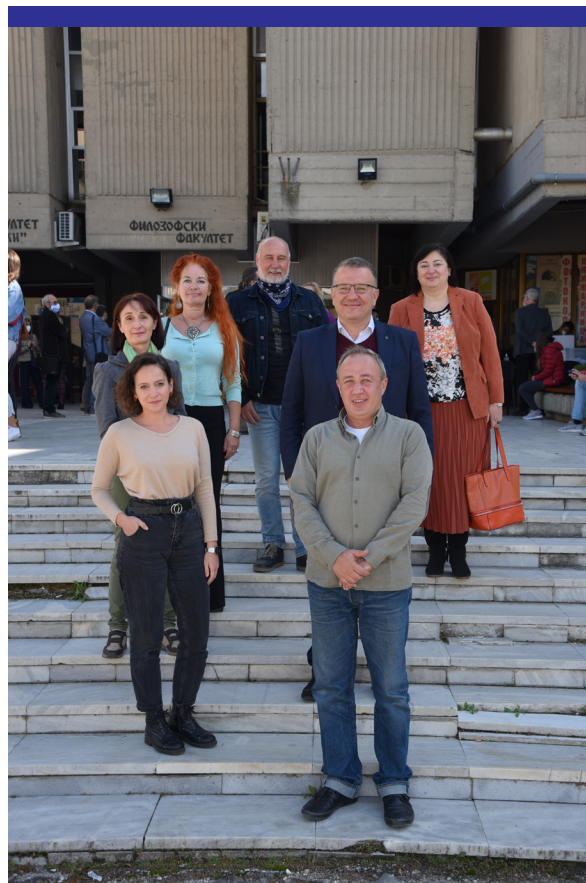
In these last 100 years, as a part of the Faculty of Philosophy, the faculty and the associates of the Institute, having been involved in the study of art history and archaeology, have carried out hundreds of academic projects and research, both in the country and abroad, with which they have contributed to the study, preservation, and affirmation of the Macedonian cultural heritage throughout the world. As a result of this research, today we have museums and galleries rich in works of art and artefacts from all periods of human existence, which are a

Филозофскиот факултет и на други факултети.

Поранешните и сегашните членови на овој институт објавиле стотици монографии и илјадници научни трудови во меѓународни и домашни списанија, учествувале со свои предавања на илјадници научни конгреси и симпозиуми ширум светот, оствариле студиски престои и предавања на голем број од највисокорангираните светски универзитети, а се редовни учесници и на речиси сите домашни научни собири и активни учесници во севкупниот културен живот во Македонија.

Во изминативе 100 години, како дел од Филозофскиот факултет, професорите и соработниците кои се занимаат со проучување на историјата на уметноста и археологијата, реализирале стотици научни проекти и истражувања, домашни и меѓународни, преку кои придонеле и сè уште придонесуваат во проучувањето, заштитата и афирмацијата на културното наследство на Македонија ширум светот. Како резултат на овие истражувања денес имаме музеи и галерии богати со уметнички дела и артефакти од сите периоди на човековото постоење, сведоштва за огромното културно и уметничко богатство на ова подрачје.

Во чест на највозрасните членови на Институтот, од 2006 година

testament to the enormous cultural and artistic heritage on these grounds.

In honor of the most senior members of the Institute, in 2006 the Institute of Art History and Archaeology came out with the journal *Folia Archaeologica Balkanica*, which has already had four issues published.

Within the Institute of Art History and Archaeology there is the Archaeological Museum Collection, containing more than 2,000 artefacts, which allows the students to directly see and work with artefacts from all periods of human existence.

In these last 100 years from the start of the academic and educational activity in the area of Art History and Archaeology and all the way up to the present day, a number of professors have made exceptional academic and societally significant achievements, for

Институтот за историја на уметноста и археологија, како член на Филозофскиот факултет во Скопје, го издава списанието „Folia Archaeologica Balcanica“, од кое веќе се отпечатени 4 броја.

Во рамките на Институтот за историја на уметноста и археологија функционира и Археолошката музејска збирка со преку 2.000 артефакти, преку која студентите можат непосредно да се запознаат и да работат на проучување артефакти од сите периоди на човековото постоење.

Во овие изминати 100 год. од почетокот на научнообразовната дејност од областа на Историјата на уметноста и археологијата до денес, десетици професори оствариле извонредни научни и општествено значајни достигнувања, за што добиле и значајни меѓународни и домашни признанија и награди.

Академик Димче Коцо е добитник на Награда на Владата на НРМ за 1959 година и на наградата „11 Октомври“.

Академик Блага Алексова е добитник е на наградите „Гоце Делчев“, „11 Октомври“, „Осмоноемвриска награда“ на градот Штип, а одликувана е со Орден на трудот со златен венец.

Академик Цветан Грозданов е добитник на голем број домашни и меѓународни награди и признанија, меѓу кои ги издвојуваме: Награда „13 Ноември“ на Град Скопје и „Награда 13 ноември“ на град Охрид, Награда за научни остварувања „Гоце Делчев“; одликување (медал) Марин Дринов од Бугарската академија на науките, која го бира и за почесен доктор на историските науки; Сина лента за на 6-тиот конгрес за балканологија и за Југоисточна Европа, орден „Св. Владимир Велики“ од Синодот на Руската православна црква и др.

Академик Вера Битракова-Грозданова е добитник на престижната ХердEROVA

which they have received numerous prestigious international and national recognitions and awards.

In 1959, academician Dimče Koco received the award by the government of the People’s Republic of Macedonia, as well as the “11 Oktomvri” award.

Academician Blaga Aleksova received the “Goce Delčev” and “11 Oktomvri” awards, the “8 Noemvri” award by the city of Štip, and has also been honored with the Order of Labour with Gold Wreath.

Academician Cvetan Grozdanov was recipient of a number of national and international awards and recognitions, among which are the following: the “13 Noemvri” award by the city of Skopje, and the “13 Noemvri” award by the city of Ohrid, the “Goce Delčev” award for academic achievements, the Marin Drinov Medal by the Bulgarian Academy of Sciences, which also awarded him an honorary doctorate in History; a blue belt at the 6th Congress of Balkanology and South-Eastern Europe, the Order of Saint Vladimir from the Synodus of the Russian Orthodox Church, and others.

Academician Vera Bitrakova Grozdanova was recipient of the prestigious Herder Prize by the Viennese Academy, the state awards “Goce Delčev” and “St. Clement”, as well as numerous national and international recognitions.

награда од Виенската академија и државните награди „Гоце Делчев“ и „Св. Климент“, како и на бројни домашни и меѓународни признанија. Проф. Борис Петковски е добитник на наградата „11 Октомври“, „13-ноемвриска награда“ на Град Скопје, медал за работни заслуги од СФРЈ и др.

Проф. Петар Миљковиќ-Пепек е добитник на наградите „11 Октомври“ и „13 Ноември“, Хердеровата награда од Виенската академија и повеќе медали и признанија.

Проф. д-р Иван Микулчиќ е добитник на „13-ноемвриска награда“ на Град Скопје.

Добитници на државната награда „Св. Климент“ се и проф. д-р Елица Манева и проф. д-р Драги Митревски.

Одбележувајќи ја 100-годишнината од постоењето и работењето на Филозофскиот факултет во Скопје, а со тоа и на проучувањата и наставата од областа на Историјата на уметноста и археологија, им се благодаруваме и им одаваме почит на сите поранешни и сегашни професори и соработници, заслужни за угледот и за остварените високи достигнувања на научен и на наставен план, за патот по кој сигурно, веќе 100 години, чекори Институтот за историја на уметноста и археологија.

Professor Boris Petkovski received the “11 Oktomvri” award, the “13 Noemvri” award by the city of Skopje, the Medal of National Merit by the SFRY, and others.

Professor Petar Miljković Pepek received the “11 Oktomvri” and “13 Noemvri” awards, the Herder Prize by the Viennese Academy, as well as numerous medals and recognitions.

Professor Ivan Mikulčić, PhD, received the “13 Noemvri” award by the city of Skopje.

Professor Elica Maneva, PhD, and professor Dragi Mitrevski, PhD, have also received the state “St. Clement” award.

Celebrating the 100th anniversary of the founding and activity of the Faculty of Philosophy in Skopje, and, as such, celebrating the studies in the field of Art History and Archaeology, we would like to express our gratitude and to honor all our former and current professors and associates who have contributed in the reputation of the institution and the its achievements in the spheres of education and academics, on the path that the Institute has been on for the last 100 years.

ИНСТИТУТ ЗА КЛАСИЧНИ СТУДИИ INSTITUTE OF CLASSICAL STUDIES

Основање, развој и наставен кадар

Институтот за класични студии е еден од првите наставно-научни единици на Филозофскиот факултет кој ја започна својата дејност во 1946 г. како Семинар за класична филологија. Основач на Семинарот, а воедно и прв декан на Филозофскиот факултет во периодот 1946 - 1949 година, е професорот Михаил Д. Петрушевски. Како раководител, прво на Семинарот, а потоа на Катедрата за класична филологија, професорот Петрушевски создава база за натамошен развој на наставно-научната дејност на Катедрата. Во 1950 година тој е иницијатор за издавањето на научното списание од областа на класичните студии „Жива антика“ и негов прв главен и одговорен уредник. Ова списание кое континуирано се издава до денес се стекна со висок рејтинг во научниот свет, така што денес во него свои трудови објавуваат многу видни научници од повеќе земји од светот, поради што се стекна со статус на меѓународно списание признаено и од УНЕСКО.

До 1956 г. целокупната настава по фундаменталните предмети на Семинарот за класична филологија ја изведува професорот М. Д. Петрушевски во соработка со асистентот Анастас Таховски. Во тој период како гости во наставата се приклучуваат и професори од Филозофскиот факултет во Белград, проф. д-р Милан Будимир и проф. д-р Милош Ѓуриќ.

Во 1956 г. Семинарот прераснува во Катедра за класична филологија, кадровски дополнета со изборот на д-р Богдан Стевановиќ за предметот

Founding, development, and academic personnel

The Institute of Classical Studies is one of the first units at the Faculty of Philosophy, which commenced with its activities in 1946 as a Seminary of Classical Philology. Its founder, and, at the same time, the first Dean of the Faculty of Philosophy in the 1946-1949 period, was professor Mihail D. Petruševski. As Chair, first of the Seminary, and then, later, of the Department of Classical Philology, professor Petruševski laid the foundations for the further growth of the educational and scientific activity of the Department. In 1950 he initiated the publication of the academic journal in Classics “Živa Antika”, and was its first editor-in-chief. This journal, which is still regularly published, achieved prominence in the academic world, and, as such, a number of renowned names send in their articles to be published in it from numerous countries worldwide, which has resulted in its international status as a journal recognized even by UNESCO.

By 1956, professor M. D. Petruševski was teaching all the core courses, in cooperation with his teaching assistant, Anastas Tahovski. During this period, professor Milan Budimir, PhD, and professor Miloš Đurić, PhD, both from the Faculty of Philosophy in Belgrade, joined in as guest lecturers.

The year 1956 marks the year when this branch of the Faculty of Philosophy evolved into a Department of Classical Philology, with the additions of Bogdan Stevanović, PhD, brought in to teach History of Ancient Greek and Roman Literature, Elena Zografska, as a lecturer in Ancient Greek, and Petar

Историја на старогрчката и римската литература, на Елена Зографска како лектор по старогрчки јазик и на Петар Хр. Илиевски како асистент по предметите Грчка историска граматика и Латинска историска граматика.

Во 1958 г. е избран и лектор по латински јазик - Борка Јосифовска. По докторирањето и изборот во звањето доцент на Петар Хр. Илиевски во 1961 г. избрани се уште двајца асистенти: Јани Филовски по старогрчки јазик и Љубинка Басотова по латински јазик. Од 1977 г. со новиот Закон за високо образование, Катедрата за класична филологија е преименувана во Наставно-научна група за класични студии, а од 1988 г. во Институт за класични студии.

Наставниот и соработничкиот кадар со време се зголемува и се стекнува со повисоки наставни звања: професорот д-р Михаил Д. Петрушевски во 1957 г. е избран за редовен професор; доцентот д-р Богдан Стевановиќ во 1961 г. е избран за вонреден, а во

Hr. Ilievski, as a teaching assistant in Greek and Latin Historical Grammar. In 1958 Borka Josifovska was taken on as a lecturer in Latin. After Petar Hr. Ilievski defended his doctoral thesis and became assistant professor in 1961, two more teaching assistants joined the Department teaching staff: Jani Filovski in Ancient Greek, and Ljubinka Basotova in Latin.

From 1977, in accordance with the new Law on Higher Education, the Department of Classical Philology became an educational and scientific unit of Classical Studies, and from 1988 it was grew into the Institute of Classical Studies.

The number of teaching staff and associates expanded over time, as they obtained higher academic titles: in 1957 professor Mihail D. Petruševski, PhD, received tenure by becoming full professor; in 1961, assistant professor Bogdan Stevanović, PhD, became associate professor, and in 1967 – full professor; in 1956 Petar Hr.

1967 за редовен професор; д-р Петар Хр. Илиевски во 1956 г. е избран за асистент, во 1960 г., по одбрана на докторатот за доцент, во 1966 е избран за вонреден, а во 1971 г. за редовен професор. Асистентите Јани Филовски и Љубинка Басотова, во 1972 г. се избрани за лектори по старогрчки и латински јазик, Љубинка Басотова во 1978 г. е избрана за предавач по латински јазик, во 1982 г. за виш предавач, во 1994 г. за вонреден, а во 1999 г. за редовен професор по Нормативна латинска граматика. Лекторот Елена Зографска во 1971 г. е избрана за предавач по Историја на старогрчката и римска литература, а во 1982 г. за виш предавач по истите предмети. Лекторот Борка Јосифовска во 1969 г. е избрана за виш предавач, а по одбраната на хабилитационен труд во 1974 г. е унапредена во звањето вонреден професор по латински јазик. Во 1974 г. за лектор по старогрчки јазик е ангажирана Елена Колева, која во 1984 г. е избрана за предавач по предметот Античка литература, а во 1992 г., по одбраната на докторатот е избрана во звањето доцент, во 1994 г. е избрана за вонреден професор и во 2000 г. за редовен професор.

Во осумдесеттите години на минатиот век се одвива процес на засилено кадровско зајакнување на Институтот за класични студии. Во 1980 г. за помлад асистент е избрана Маргарита Бузалковска, која во 1986 г. по одбрана на магистерскиот труд е избрана за асистент по предметите Историска граматика на старогрчкиот јазик и Историска граматика на латинскиот јазик. По докторирањето во 1996 г. избрана е во звањето доцент, во 2001 во звањето вонреден професор, а во 2006 г. во звањето редовен професор. Во 1986 г. во звањето асистент по Античка литература е избран м-р Витомир Митевски, кој по докторирањето во 1990 г. е избран за доцент, во 1995 г. за вонреден професор, а во 2000 г. за редовен

Ilievski, PhD, was taken on as teaching assistant, in 1960, following the defence of his doctoral dissertation, he became assistant professor, in 1966 – associate professor, and in 1971 – full professor. In 1972 the teaching assistant Jani Filovski and Ljubinka Basotova became lecturers in Ancient Greek and Latin; in 1978 Ljubinka Basotova became a lector in Latin, in 1982 senior lector, in 1994 she became associate professor, and in 1999 – full professor in Normative Latin Grammar. In 1971 Elena Zografaska became a lector in History of Ancient Greek and Roman Literature, and in 1982 she became senior lector in the same subjects. In 1969 Borka Josifovska became senior lector, and following the defence of her habilitation thesis in 1974, she was promoted to associate professor in Latin. In 1974 Elena Koleva was brought in as a lecturer in Ancient Greek, in 1984 she became a lector in Ancient Literature, in 1992, following the defence of her doctoral dissertation, she became assistant professor, in 1994 – associate professor, and in 2000 she became full professor.

In the 1980s, the Institute of Classical Studies became better equipped with faculty. Margarita Buzalkovska was taken on as junior teaching assistant in 1980, and in 1986, after having obtained her MA, she became teaching assistant in Historical Grammar of Latin. Once she had obtained her PhD in 1996, she became assistant professor, then in 2001 – associate professor, and in 2006 – full professor. In 1986, Vitomir Mitevski, MA, became teaching assistant in Ancient Literature; after receiving his PhD, in 1990, he became assistant professor, then in 1995 – associate professor, and in 2000 – full professor in Ancient Literature. In 1985 Vesna Tomovska was taken on as a trainee, and in 1986 she became junior assistant; after having obtained her MA in 1994, she became teaching assistant in Ancient Literature. After

професор по предметот Англичка литература. Во 1985 г. за приправник, а во 1986 г. за помлад асистент е избрана Весна Томовска, која по одбраната на магистерскиот труд во 1994 г. е избрана за асистент по Англичка литература, а по докторирањето во 2003 г. е избрана за доцент, во 2008 г. е избрана за вонреден професор и во 2013 г. за редовен професор. Во 1987 г. за помлад асистент е избрана Весна Димовска; по одбраната на магистерскиот труд во 1995 г. е избрана за асистент по предметот Нормативна латинска граматика, а по докторирањето (2000 г.) во 2001 г. е избрана за доцент по истиот предмет, во 2006 г. за вонреден професор и во 2011 г. за редовен професор. Во звањето лектор по старогрчки и латински јазик во 1986 г. е избрана Даница Чадиковска.

Во 1993 г. за помлад асистент по Англичка литература е избран Валериј Софрониевски, кој по магистрирањето во 1996 г. е избран за асистент по Старогрчки јазик, а по докторирањето (2000 г.) во 2001 г. е избран за доцент по истиот предмет, во 2006 г. за вонреден професор и во 2010 г. за редовен професор. Во 2001 г. за асистент по предметите Историска граматика на старогрчкиот јазик и Историска граматика на латинскиот јазик е избрана м-р Елена Џукеска, која по докторирањето во 2009 г. е избрана во звањето доцент, во 2014 г. во звањето вонреден професор и во 2019 г. во звањето редовен професор. Во 2001 г. по предметот Англичка литература избран е за помлад асистент Ратко Дуев, кој по магистрирањето во 2003 г. е избран за асистент за истиот предмет; во 2010 г. по докторирањето е избран во звањето доцент, во 2015 г. е избран во звањето вонреден професор и во 2020 г. во звањето редовен професор. Во 2011 г. по предметот Латински јазик избрана е за помлад асистент м-р Светлана Кочовска, која по докторирањето во

receiving her PhD, in 2003, she was elected into assistant professor, in 2008 she became associate professor, and in 2013 – full professor. In 1987 Vesna Dimovska was taken on as junior assistant; after the defense of her master's thesis, in 1995, she became teaching assistant in Normative Latin Grammar; she obtained her PhD in 2000, and one year later, in 2001, she became assistant professor in Normative Latin Grammar; in 2006 she became associate professor, and in 2011 – full professor. In 1986 Danica Čadikovska became lecturer in Ancient Greek and Latin.

In 1993 Valerij Sofronievski became junior teaching assistant in Ancient Literature; he became teaching assistant in Ancient Greek after he obtained his MA in 1996, and assistant professor in Ancient Greek in 2001, after having obtained his PhD in 2000; in 2006 he became associate professor, and in 2010 – full professor. In 2001 Elena Džukeska, MA, became teaching assistant in Historical Grammar of Ancient Greek and Historical Grammar of Latin; in 2009, after the public defence of her doctoral thesis, she became assistant professor, in 2014 – associate professor, and in 2019 – full professor. In 2001 Ratko Duev became junior teaching assistant in Ancient Literature; after obtaining his MA in 2003, he became teaching assistant in Ancient Literature, in 2010, after getting his PhD, he became assistant professor, in 2015 – associate professor, and in 2020 – full professor. In 2011 Svetlana Kočovska, MA, became junior teaching assistant in Latin; then, after her doctoral defence in 2014, she became assistant professor, and in 2019 – associate professor.

The teaching faculty at the Institute of Classical Studies hold classes with students at the undergraduate and post-graduate levels at the Faculty of Philosophy and Faculty of Philology – History, Archival Science, Art

2014 г. е избрана за доцент, а во 2019 г. за вонреден професор.

Наставниците на Институтот за класични студии изведуваат настава и на студенти од други додипломски и постдипломски студиски програми на Филозофскиот и на Филолошкиот факултет – историја, архивистика, историја на уметност, археологија, филозофија, родови студии, романска филологија, општа и компаративна книжевност, албанологија.

Почнувајќи од 1958 г. наваму воспоставени се поинтензивни контакти на меѓународно ниво, така што наставници од Катедрата учествуваат на повеќе меѓународни собири во европските земји (Германија, Англија, Бугарија, Италија, Шпанија, СССР, Словенија, Хрватска, Грција, Полска, Србија и др.) и во САД, а странски професори со свои излагања гостуваат пред студентите на класични студии, (Грција, Романија, Бугарија, Полска, Хрватска, Србија, Словенија, САД, Велика Британија и др.)

Тројца професори на Институтот за класични студии, проф. д-р Михаил Петрушевски, проф. д-р Петар Илиевски и проф. д-р Витомир Митевски се избрани за редовни членови на Македонската академија на науките и уметностите.

Награди и признанија

За големиот придонес на полето на науката некои членови на овој институт се почестени со највисоки општествени признанија:

Академикот проф. д-р Михаил Д. Петрушевски е двократен добитник на највисокото републичко признание, наградата „11 Октомври“ и тоа во 1971 г. за животното дело, а во 1976 г. за препевот на Скендербег од Григор Прличев. Во 1982 г. тој е добитник и на највисокото општествено признание во поранешната СФРЈ, наградата „АВНОЈ“ за животното дело.

History, Archaeology, Philosophy, Gender Studies, Romance Philology, General and Comparative Literature, Albanology.

Starting from 1958 and moving up to the present day, a number of active collaborations have been established at an international level, enabling the Department members to participate in numerous international conferences in European countries (Germany, England, Bulgaria, Italy, Spain, the USSR, Slovenia, Croatia, Greece, Poland, Serbia, and others), as well as in the US, and foreign professors to hold guest lectures to the Classical Studies students (Greece, Romania, Bulgaria, Poland, Croatia, Serbia, Slovenia, the USA, the United Kingdom, and others).

Three professors from the Institute of Classical Studies, professor Mihail Petruševski, PhD, professor Petar Ilievski, PhD, and professor Vitomir Mitevski, PhD, are full members of the Macedonian Academy of Sciences and Arts.

Awards and recognitions

In recognition of the enormous contribution in the sphere of science and education, members of this Institute have received prestigious social awards:

Academician professor Mihail D. Petruševski, PhD, received the highest national award, “11 Oktomvri” on two occasions, once in 1971, as a lifetime achievement award, and then in 1976 for his translation of Skenderbeg by Grigor Prličev. In 1982 he received the most prestigious social award in the former SFRY, the “AVNOJ” award, as a lifetime achievement award.

Academician professor Petar Hr. Ilievski, PhD, also received the “11 Oktomvri” award on two occasions, once in 1972 for The Damaskin of Krnino, and then in 1990, as a lifetime

Академик проф. д-р Петар Хр. Илиевски е исто така двократен добитник на наградата „11 Октомври“ и тоа во 1972 г. за студијата Крнински дамаскин и 1990 г. за животното дело и за студијата Балканолошки студии.

Проф. д-р Љубинка Басотова е добитник на наградата „Ванѓа Чашуле“ за преводот од латински јазик на делото Државата божја од Августин; на наградата „Григор Прличев“ за препевот на Вергилиевата Ајнеида. За севкупниот преведувачки опус е наградена со наградата „Кирил Пејчиновиќ“, а од Здружението на литературни преведувачи е прогласена за Мајстор на литературниот превод. Во 2006 година беше одликувана со највисокото државно признание, наградата „11 Октомври“.

Проф. д-р Елена Колева во 2009 година ја доби државната награда „Св. Климент Охридски“ за долгогодишен придонес во воспитанието и образованието во РМ.

Проф. д-р Маргарита Бузалковска-Алексова во 2006 година ја доби наградата „Златно перо“ од Друштвото на преведувачи на РМ, за преводот од старогрчки јазик на делото За душата од Аристотел.

Академик проф. д-р Витомир Митевски во 2008 година ја доби наградата на Град Скопје, „13 Ноември“.

Воннаставни активности: собири, проекти и меѓународна соработка

Институтот за класични студии, во соработка со Друштвото за антички студии на Македонија и Здружението на класични филолози „Антика“ е организатор или учествува во организацијата на неколку научни собири:

1. Прв научен собир „Антика и античко наследство кај нас“, одржан во Охрид од 15 до 19 септември 1977 г., на кој

achievement award, as well as for Balkanological Studies (Балканолошки студии).

Professor Ljubinka Basotova, PhD, received the “Vangja Čašule” award for her translation of the City of God by Augustine of Hippo from Latin into Macedonian; the “Grigor Prličev” award for her translation of Vergil’s Aeneid. In recognition of her translation activity, she received the “Kiril Pejčinović” award, while the Association of Literary Translators declared her Master of Literary Translation. In 2006 she was honoured with the highest national award, “11 Oktomvri”.

Professor Elena Koleva, PhD, received the national award “Kliment Ohridski” in 2009, in recognition of her ongoing contribution in teaching and education in the Republic of Macedonia.

Professor Margarita Buzalkovska-Aleksova, PhD, was awarded the “Zlatno pero” by the Macedonian Translators Association in 2006, for her translation of On the Soul by Aristotle from ancient Greek into Macedonian.

Academician professor Vitomir Mitevski, PhD, received the city of Skopje award “13 Noemvri” in 2008.

Additional activities: conferences, projects, and international cooperation

The Institute of Classical Studies, in cooperation with the Ancient Studies Society and the Association of Classical Philologists “Antika”, has organized or been involved in the organization of several academic gatherings:

1. 1st academic convention “Antiquity and the Ancient Heritage of our Lands”, held in Ohrid, September 15-19, 1977, with classical philologists from all the republics that made up the former SFRY.

учествуваат класични филолози од сите републики на поранешната СФРЈ.

2. Осми меѓународен микенолошки колоквиум, одржан во Охрид од 15 до 20 септември 1985 г., на кој учествуваат микенолози од повеќе земји од светот.

3. Петти научен собир на Сојузот на друштвата за антички студии на СФРЈ „Грчко-римската антика во Југославија и на Балканот“, одржан во Скопје од 26 до 29 септември 1989 г.

4. Меѓународна конференција „50 години Жива антика“, одржан во Охрид 4 – 8 декември 2000 г.

5. Научен собир со меѓународно учество по повод јубилејот 60 години од основањето на Институтот за класични студии „Антиката и европската наука и култура“, одржан во Скопје 21 - 22 ноември 2006 г.

6. Меѓународен научен собир и Годишна конференција на Еврокласика „Aeternitas antiquitatis“, одржани во Скопје и Охрид 27 - 30 август 2009 г.

7. Меѓународна научна конференција STUDIA CLASSICA ANNIVERSARIA по повод 70 години од основањето на Институтот за класични студии одржана во Скопје 22 - 23 ноември 2016 г.

Од 2005 до 2008 година Институтот за класични студии заедно со Здружението „Антика“ и Универзитетот во Нојшател - Швајцарија го реализира проектот „Развој и имплементација на магистерски студии по дидактика на класичните јазици“, финансиран од Швајцарската национална фондација за наука, во рамки на програмата SCOPES. Во рамките

2. 8th international colloquium of Mycenaean Studies, held in Ohrid, September 15-20, 1985, with Mycenologists from a number of countries worldwide.

3. 5th convention of the Association of Ancient Studies Societies of the SFRY “Greco-Roman Antiquity in Yugoslavia and the Balkans”, held in Skopje, September 26-29, 1989.

4. International conference “50 Years of Živa Antika”, held in Ohrid, December 4-8, 2000.

5. International scientific convention on the occasion of the 60th anniversary of the founding of the Institute of Classical Studies “Antiquity and European Science and Culture”, held in Skopje, November 21-22, 2006.

6. International scientific convention and annual conference Euroclassica “Aeternitas antiquitatis”, held in Skopje and Ohrid, August 27-30, 2009.

7. International scientific conference Studia Classica Anniversaria, on the occasion of the 70th anniversary of the founding of the Institute of Classical Studies, held in Skopje, November 22-23, 2016.

From 2005 to 2008, the Institute of Classical Studies, in collaboration with the Association of Classical Philologists “Antika” and the University of Neuchatel in Switzerland, carried out the project “Development and Implementation of Master Studies in Didactics of Classical Languages” (*Развој и имплементација на магистер студии по дидактика на класичните јазици*), financed by the Swiss National Foundation of Science within the program SCOPES. Two summer schools were held within this project, *Docendo discimus I* (June, 2006) and *Docendo discimus II* (July, 2007), as well as a

на овој проект беа организирани две летни школи, *Docendo discimus I* (јуни 2006) и *Docendo discimus II* (јули 2007) и повеќе работилници во кои беа вклучени средношколски наставници по класичните јазици, студенти на постдипломски студии и ученици од гимназиите и средните училишта од здравствена струка, а како резултат од двегодишната работа беше дизајниран курикулум за постдипломски студии по дидактика на класичните јазици и беше објавен прирачникот и компакт-дискот *Docendo discimus* (април 2008). Наставници и соработници од Институтот за класични студии учествуваа во меѓународниот проект за истражување на античките историски извори *Pirajhme* – Куманово и регионот како врска помеѓу Тракијците, Дарданците и Пајонците во антиката (2000 - 2006). Во 2019 г. Институтот за класични студии финансиски поддржан од Филозофскиот факултет во Скопје го реализира научноистражувачкиот проект Утврдување на потребите и потенцијалите за обновување на класичната гимназија во Република Северна Македонија (како подготвително средно образование соодветно за идните студенти на студиските програми на Филозофскиот факултет), а како дел од активностите предвидени со проектот организира и јавна трибина „Зошто ни треба класична гимназија?“ што се одржа на 26 ноември 2019 година на Филозофскиот факултет во Скопје.

Наставниците и соработниците на Институтот за класични студии имаат објавено голем број научни и стручни студии како прилози во научни списанија, книги, средношколски и универзитетски учебници, преводи на македонски јазик на капитални дела од античката литература (Хомер, Хесиод, Платон, Аристотел, Кикерон, Хоратиј, Ајсхил, Софокле, Еврипид,

number of workshops, with secondary school teachers of classical languages as participants, as well as postgraduate students, and general high school and medical high school students. The two-year work resulted in a new curriculum designed for the post-graduate studies in the didactics of classical languages, as well as in the publication of the manual and CD ‘*Docendo discimus*’ (April, 2008). Faculty and associates of the Institute of Classical Studies participated in the international project carrying out research of the ancient historical sources *Pyrraichmes* – Kumanovo and the region as a link among the Thracians, Dardanians, and Paeonians in antiquity (2000-2006). In 2019, the Institute of Classical Studies received financial assistance by the Faculty of Philosophy in Skopje

Демостен, Овидиј, Вергилиј, Античка лирика, Витрувиј и други). Институтот за класични студии интензивно соработува со Здружението на класични филолози „Антика“ и со Бирото за развој на образованието, изготвува наставни програми по предметите Латински и Старогрчки јазик за средно образование, со децении е координатор на Републичкиот натпревар по класични јазици и врши советодавна дејност во врска со наставата по класични јазици.

Студиски програми

Институтот за класични студии при Филозофскиот факултет во Скопје во долгогодишниот период на наставна дејност постојано ги

to carry out the scientific-research project *Establishing the needs and perspectives for the renewal of the classical high school in the Republic of North Macedonia (as a preparatory secondary school for future students of the Faculty of Philosophy) (Утврдување на потребите и потенцијалите за обновување на класичната гимназија во Република Северна Македонија (како подготвително средно образование соодветно за идните студенти на студиските програми на Филозофскиот факултет))*, and among the activities planned within the project was a public discussion on “Why do we need a classical high school?”, held on November 26, 2019, at the Faculty of Philosophy in Skopje.

The academic personnel at the Institute of Classical Languages, both faculty and associates, have published a number of scientific and academic articles in journals, books, university and secondary school course books, translations of renowned ancient literary works into Macedonian (Homer, Hesiod, Plato, Aristotle, Cicero, Horace, Aeschylus, Sophocles, Euripides, Demosthenes, Ovid, Virgil, ancient lyrics, Vitruvius, and others).

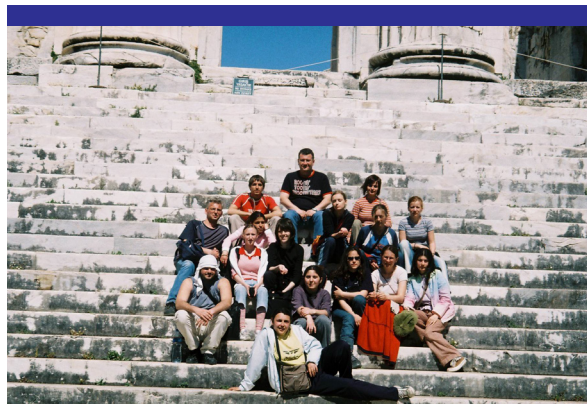
The Institute of Classical Studies collaborates closely with the Association of Classical Philologists “Antika”, as well as with the Bureau for the Development of Education; it is involved in the preparation of the course curricula for Latin and Ancient Greek taught in secondary schools; has been co-organizer of the state competition in classical languages for decades; and holds an advisory role in connection with the teaching of classical languages.

Study programs

The Institute of Classical Studies at the Faculty of Philosophy in Skopje has implemented continuous changes and additions to its study programs, partly

менува, збогатува и осовременува студиските програми, делумно поради законските обврски што произлегуваат од промените во нормативите на високото образование, но во голема мера и поради иновативноста на наставниците во креирањето на нови академски содржини. Денес Институтот за класични студии организира настава за сите три степени на високо образование. На додипломски студии има три студиски програми: Студиска програма по класична филологија со два изборни модули: антички студии и византологија, потоа Студиска програма по латински јазик и античка книжевност и Студиска програма по старогрчки јазик и античка книжевност. Еднопредметните студиски програми имаат изборни модули: Македонски јазик, Француски јазик и Француски книжевно-културолошки студии. На постдипломските студии понудени се студиски програми за две насоки: Античка книжевност и византологија и другата Класични јазици и микенологија. Докторските студии имаат два изборни модули: Класична и византиска книжевност и Класична и микенолошка филологија. Покрај предметните програми со кои се изучуваат класичните јазици на нормативно и на историско рамниште, како и предметните програми посветени на изучување на античката книжевност според книжевните видови на Институтот за класични студии согласно истражувачките интереси на наставниците изготвени се и предметни програми од античката култура, античката митологија, античките религии, музиката, поетиката, реториката и византологијата. За наставните

Теренска настава за студентите
Student field trip

содржини на Институтот за класични студии континуирано покажуваат интерес и студентите од другите студиски групи на Филозофскиот и на Филолошкиот факултет како и од други факултети на Универзитетот преку својот избор од Листата на слободни предмети со што Институтот остварува една многу важна и плодна соработка со другите наставно-научни единици на Универзитетот.

Наставниците на Институтот за класични студии изведуваат настава по следните предмети/области:

Проф. д-р Весна Томовска: Античка лирика, Античка драма, Античка реторика, Античка поетика, Античко говорништво, Античка епистографија, Византиска реторика, Антички книжевни теории, Теорија на превод.

Проф. д-р Весна Димовска: на прв циклус студии: Латински јазик (продолжителен курс), Латински јазик (напреден курс), Увод во латинска палеографија, Грцизми и латинизми во македонскиот јазик, Секојдневниот живот во Хелада и Рим, Дидактика на класичните јазици; на втор циклус студии: Класичните јазици и лингвистичките теории, Латински автор по избор, Историја на превод, Латински јазик: текстови и граматика; на трет циклус студии: Јазична анализа на дела од грчки и латински автори, Класичните јазици и општата лингвистика, Историја на грчкиот и латинскиот јазик (корелизатор), Посткласична рецепција на хеленско-римската култура (корелизатор).

Проф. д-р Валериј Софрониевски: додипломски: Старогрчки јазик (почетен курс), Старогрчки јазик (продолжителен курс), Старогрчки јазик (напреден курс), Старогрчки автори, Читање старогрчки текстови, Увод во грчка палеографија, Јазична

optional modules – Ancient and Byzantine Studies; then, Latin Language and Ancient Literature; and Ancient Greek Language and Ancient Literature. The single-major study programs offer optional modules: Macedonian, and French and French Literary-Cultural Studies. The post-graduate studies offer two streams: Ancient Literature and Byzantine Studies, and Classical Languages and Mycenology. The doctoral studies offer two optional modules: Classical and Byzantine Literature, and Classical and Mycenaean Philology.

Besides the study programs that offer students the study of classical languages from a normative and historical perspective, as well as study programs that focus on the study of ancient literature in accordance with the research interests of the academic personnel, there are also study programs that deal with ancient culture, ancient mythology, ancient religions, music, poetics, rhetoric, and Byzantine studies. There is ongoing interest for the courses offered by the Institute of Classical Studies by students from other Institutes and Departments from the Faculty of Philosophy and the Faculty of Philology, as well as from other Faculties within the University, as shown by their preferences for the offered open elective and optional courses, which enables the Institute to achieve a significant and fruitful collaboration with the other academic units making up the University.

The Institute of Classical Studies is equipped with the following academic personnel, offering the following courses:

Prof. Vesna Tomovska, PhD: Ancient Lyrics, Ancient Drama, Ancient Rhetoric, Ancient Poetics, Ancient Epistolography, Byzantine Rhetoric, Ancient Literary Theories, Theory of Translation.

анализа на старогрчки текстови, Новозаветен и византиски грчки, Новогрчки јазик; постдипломски: Грчки автор по избор, Византиска грчка палеографија, Увод во старогрчки јазик и култура, Методологија на класичните науки; докторски: Византиски автор, Јазична анализа на дела од грчки и латински автори, Историја на грчкиот и латинскиот јазик.

Проф. д-р Елена Џукеска: на прв циклус студии: Латинска историска фонетика, Грчка историска фонетика, Латинска историска морфологија, Грчка историска морфологија, Увод во латинска епиграфика, Увод во грчка епиграфика, Микенската култура и линеарното Бе писмо, Хомер и линеарното Бе писмо; на втор циклус студии: Историја на класичните јазици, Грчки дијалекти, Микенска епиграфика, Грчки јазик: текстови и граматика.

Prof. Vesna Dimovska, PhD: at the undergraduate level: Latin (intermediate level), Latin (advanced level), An Introduction to Latin Paleography, Greek and Latin Loanwords in Macedonian, Everyday Life in Greece and Rome, Didactics of Classical Languages; at the post-graduate level: Classical Languages and Linguistic Theories, Latin Authors (a selection), History of Translation, Latin: Texts and Grammar; and doctoral studies: Linguistic Analysis of Works by Greek and Latin Authors, Classical Languages and General Linguistics, History of Greek and Latin (co-teaching), Post-Classical Reception of Greco-Roman Culture (co-teaching).

Prof. Valerij Sofronievski, PhD: at the undergraduate level: Ancient Greek (beginner level), Ancient Greek (intermediate level), Ancient Greek (advanced level), Ancient Greek Authors, Reading Ancient Greek Texts, An Introduction to Greek Paleograp-

Проф. д-р Ратко Дув: Античка митологија, Антички религии, Античка метрика и музика, Античка историографија.

Проф. д-р Светлана Кочовска-Стевовиќ: на прв циклус на студии: Латински јазик (почетен курс), Латински автори, Читање латински текстови, Јазична анализа на латински текстови, Средновековен латински, Рецепција на класичната култура; на втор циклус на студии: Средновековен латинитет, Лингвистика на текст, Увод во латински јазик и римска култура, Методологија на класичните науки (корелизатор); на трет циклус на студии: Јазична анализа на дела од грчки и латински автори (корелизатор), Класичните јазици и општата лингвистика (корелизатор), Историја на грчкиот и латинскиот јазик (корелизатор).

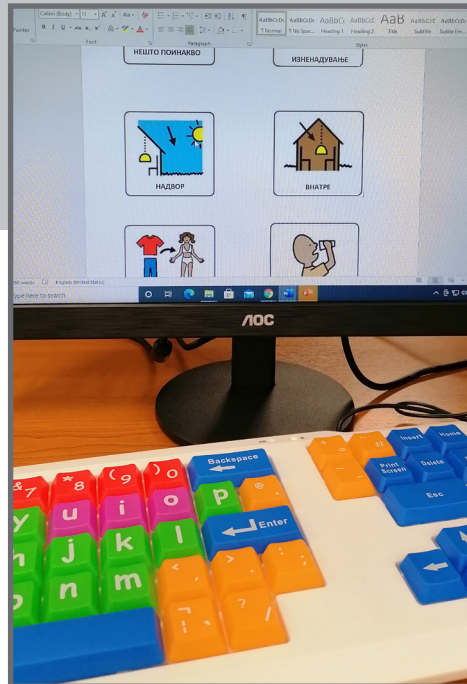

hy, Linguistic Analysis of Ancient Greek Texts, New Testament and Byzantine Greek, Modern Greek; at the post-graduate level: Greek Authors (a selection), Byzantine Greek Paleography, An Introduction to Ancient Greek Language and Culture, Methodology of Classical Studies; and doctoral studies: Byzantine Authors (a selection), Linguistic Analysis of Works by Greek and Latin Authors, History of Greek and Latin.

Prof. Elena Džukeska, PhD: at the undergraduate level: Latin Historical Phonetics, Greek Historical Phonetics, Latin Historical Morphology, Greek Historical Morphology, An Introduction to Latin Epigraphy, An Introduction to Greek Epigraphy, Mycenaean Culture and the Linear B Script, Homer and the Linear B Script; at the post-graduate level: History of Classical Languages, Greek Dialects, Mycenaean Epigraphy, Greek: Texts and Grammar.

Prof. Ratko Duev, PhD: Ancient Mythology, Ancient Religions, Ancient Metrics and Music, Ancient Historiography.

Prof. Svetlana Kočovska Stevović, PhD: at the undergraduate level: Latin (beginner level), Latin Authors, Reading Latin Texts, Linguistic Analysis of Latin Texts, Medieval Latin, Reception of Classical Culture; at the post-graduate level: Medieval Latin Literacy, Text Linguistics, An Introduction into the Latin Language, and Roman Culture, Methodology of Classical Studies (co-teaching); and doctoral studies: Linguistic Analysis of Works by Greek and Latin Authors (co-teaching), Classical Languages and General Linguistics (co-teaching), History of Greek and Latin (co-teaching)

ЕДЕН ВЕК ВИСОКО
ОБРАЗОВАНИЕ, ЕДЕН ВЕК
ДРЖАВОТВОРНОСТ

A CENTURY OF HIGHER
EDUCATION, A CENTURY OF
STATE-BUILDING

ИНСТИТУТ ЗА ПСИХОЛОГИЈА INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

Институтот за психологија е првата високообразовна институција во земјава која почнала да овозможува стекнување стручно звање дипломиран психолог. Наставниците од Институтот секоја година, од основањето до денес, едуцираат десетици студенти – идни психолози, од кои голем број потоа стануваат многу успешни во својата професија. Идејата за основање на Институтот за психологија на Филозофскиот факултет во Скопје како самостојна наставно-научна единица постои од шеесеттите години на минатиот век. Според достапните архивски податоци, во два наврати, на 14 јануари 1969 година и потоа на 20 февруари 1973 година оваа идеја е разгледана на седници на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, на иницијатива на проф. д-р Ристо Ѓорѓевски, кој е воедно и првиот шеф на Катедрата за психологија. Првиот наставен план за студиите по психологија е изготвен во 1974 година, а од учебната 1974/1975 година тогашната Катедра за психологија, а денес Институт за психологија, ја почнува својата наставно-научна дејност.

Наставно-научно студиската група за психологија ја започнува својата работа со еден редовен професор, еден доцент, еден предавач и тројца асистенти. Во втората година од постоењето на групата, во 1976 година се примени асистентите Ружица Керамичиева и Илина Тодорова; во 1977 година Мирослава Николовска, во 1978 година Линка Костарова-Унковска. Овие асистенти, како и асистентот м-р Благоја Јанакон примен во 1988 година, своето психолошко образование го оформуваат на

The Institute of Psychology is the first institution of higher education that enabled students to obtain a degree in Psychology. Every year, from its founding to the present day, the Institute faculty has been educating tens of students – future psychologists, many of whom have become quite successful in their chosen profession. The idea to found an Institute of Psychology at the Faculty of Philosophy in Skopje as an independent academic unit goes back to the 1960s. According to the information at our disposal, this idea was discussed on two occasions during the Teachers' Councils at the Faculty of Philosophy – once on January 14, 1969, and then on February 20, 1973, at the initiative of professor Risto Gjorgjevski, PhD, who, in fact, became the first Department Chair. The first curriculum for the studies in Psychology was prepared in 1974, and the academic year 1974/75 marked the start of the academic activity of the then Department of Psychology, today known as the Institute of Psychology. The Psychology group of study began its activity with one full professor, one assistant professor, one lecturer, and three teaching assistants. In the second year of its existence, in 1976, two more teaching assistants joined the faculty - Ružica Keramičieva and Iлина Todorova; in 1977 – Miroslava Nikolovska was taken on, and in 1978 – Linka Kjostarova-Unkovska. These teaching assistants, as well as the TA Blagoja Janakov, MA, who joined in 1988, received their education in Psychology at the Faculty of Philosophy in Belgrade. The other teaching assistants, who joined the faculty later, were graduates of Psychology at the Faculty of Philosophy in Skopje. From time to time, renowned

Филозофскиот факултет во Белград. Другите асистенти, примени подоцна, се успешно дипломирани студенти на Групата за психологија на Филозофскиот факултет во Скопје. Во минатото повремено на Институтот се ангажирани истакнати стручњаци од практиката, како м-р Киро Поповски, спец. по клиничка психологија, Јулка Здравковска, д-р Драгослав Копачев и други.

Професорите кои го изградиле денешниот Институт за психологија и на кои им должиме длабока почит се проф. д-р Ристо Ѓорѓевски, доц. д-р Наум Тодороски, проф. д-р Јаков Лазароски, проф. д-р Томе Николоски, проф. д-р Зоран Стојановски, проф. д-р Олга Мурџева-Шкариќ, проф. д-р Ружица Керамичиева, проф. д-р Илина Тодорова, проф. д-р Елисавета Сарџовска и други. Од почетокот на своето работење Институтот ангажира и професори од други факултети. Така, во минатото, од Одделението за психологија на Белградскиот универзитет се ангажирани проф. д-р Предраг Огненовиќ, проф. д-р Александар Буквиќ, проф. д-р Јосип

experts and adjuncts were engaged to hold lectures, such as Kiro Popovski, MA, specialist in clinical psychology, Julka Zdravkovska, Dragoslav Kopačev, PhD, and others.

The professors who contributed in the formation of the Institute of Psychology that we know today, and to whom we are greatly indebted, are professor Risto Gjorgjevski, PhD; assistant professor Naum Todoroski, PhD; professor Jakov Lazaroski, PhD; professor Tome Nikoloski, PhD; professor Zoran Stojanovski, PhD; professor Olga Murdževa-Škarić, PhD; professor Ružica Keramičieva, PhD; professor Iliina Todorova, PhD; professor Elisaveta Sardžoska, PhD; and others. From the very start of its activity, the Institute has had to engage professors from other Faculties, and as such, in the past it requested the teaching services of professors Predrag Ognenović, PhD; Aleksandar Bukvić, PhD; and Josip Berger, PhD, from the Department of Psychology at the University in Belgrade, then, professors Mikloš Biro, PhD, and Đorđe Durić, PhD, from Novi Sad; professor Ante Fulgozi, PhD, from

Бергер, од Нови Сад се ангажирани проф. д-р Миклош Биро, проф. д-р Горѓе Гуриќ, потоа проф. д-р Анѓе Фулгози од Филозофскиот факултет во Загреб, проф. д-р Владимир Нешиќ од Филозофскиот факултет во Ниш и други.

Институтот за психологија континуирано соработува со други високообразовни институции од нашиот универзитет. Соработката со нив се остварува преку непосредно учество на определен број наставници во осмислувањето и реализацијата на наставата по неколку предмети. Во досегашното 46-годишно постоење на Институтот беа/се ангажирани од Природно-математичкиот факултет: проф. д-р Ристо Бузалков, проф. д-р Милка Шопова, доц. д-р Петар Ангеловски, проф. д-р Јорданка Димовска, проф. д-р Живко Сековски, проф. д-р Ицко Ѓорѓоски и проф. д-р Гордана Димеска и осум наставници од Медицинскиот факултет: проф. д-р Стефан Стефановски, проф. д-р Стојан Алексиевски, проф. д-р Витомир Мицев, проф. д-р Георги Чадловски, проф. д-р Весна Пејовска-Геразова, проф. д-р Марија Ралева, проф. д-р Антони Новотни и проф. д-р Бранимир Стефановски.

Денес, Институтот за психологија го сочинуваат вкупно 12 наставници кои продолжуваат да го надградуваат и да го трасираат развојот на психолошката мисла во земјава. Некои од нив се подолго време вработени на Институтот, некои нешто пократко, но тоа што им е заедничко на сите е континуираното применување на неприкосновено високите критериуми за квалитет и редовност во наставата. Сегашниот состав на наставници на Институтот го сочинуваат проф. д-р Виолета Петроска-Бешка, проф. д-р Благоја Јанакон, проф. д-р Виолета Арнаудова, проф. д-р Михајло Поповски, проф. д-р Елена Ачковска-Лешковска, проф. д-р Николина Кениг, проф. д-р Огнен Спасовски,

the Faculty of Philosophy in Zagreb, professor Vladimir Nešić, PhD, from the Faculty of Philosophy in Niš, and others. The Institute of Philosophy has ongoing collaboration with the other institutions of higher education at our University. That collaboration is carried out through the direct involvement of certain faculty in the creation and realization of various courses. In the 46-year existence of the Institute, a number of professors have been engaged from the Faculty of Natural Sciences, such as: Risto Buzalkov, PhD; Milka Šopova, PhD, Petar Angelovski, PhD; Jordanka Dimovska, PhD; Živko Sekovski, PhD; Icko Gjorgoski, PhD; and Gordana Dimeska, PhD; as well as eight faculty from the Medical Faculty: Stefan Stefanovski, PhD; Stojan Aleksievski, PhD; Vitomir Micev, PhD; Georgi Čadlovski, PhD; Vesna Pejovska Gerazova, PhD; Marija Raleva, PhD; Antoni Novotni, PhD, and Branimir Stefanovski, PhD. At the moment, the teaching staff at the Institute of Psychology is composed of 12 members, all of whom are making contributions in the further growth of the study of psychology in the country. Some of them have been at the Faculty longer, others shorter, but what is common for all of them is the ongoing application of the absolutely high criteria concerning the quality in the realization of the learning and teaching process. The current faculty of the Institute is made up of the following full professors: Violeta Petroska-Beška, PhD; Blagoja Janakov, PhD; Violeta Arnaudova, PhD; Mihajlo Popovski, PhD; Elena Ačkovska-Leškova, PhD; Nikolina Kenig, PhD; Ognen Spasovski, PhD; Orhideja Šurbanovska, PhD; Katerina Naumova, PhD; Ana Frichand, PhD; Biljana Blaževska Stoilkovska, PhD; and assistant professor Filip Sulejmanov, PhD.

There is continued interest in the study of Psychology among the younger generations. In that context, it is clear that it is the students who are the

проф. д-р Орхидеја Шурбановска, проф. д-р Катерина Наумова, проф. д-р Ана Фрицханд, проф. д-р Билјана Блажевска-Стоилковска и доц. д-р Филип Сулејманов.

Кај младите генерации постои долгогодишен континуирано висок интерес за студиите по психологија. Во таа насока, студентите се најважните субјекти на Институтот за психологија. Тие се вбројуваат меѓу оние со највисоки академски постигнувања во текот на студиите на целиот Филозофски факултет, а воедно се и меѓу најквалитетните средношколци според училишниот успех кои аплицираат на Филозофскиот факултет. Многумина од нив по завршувањето на студиите бележат завидни успеси на постдипломските и докторските студии на голем број реномирани странски универзитети. Секогаш подготвени да поставуваат критички прашања, со отворен ум и желба да научат повеќе, претставуваат вистински предизвик за секој наставник кој ќе застане пред нив.

principal figures at the Institute of Psychology. They secure the highest academic achievements during their studies as compared with the other students at the Faculty of Philosophy, and, at the same time, they are the best high school seniors in terms of GPA scores when applying for admission to the Faculty of Philosophy. Many of them continue to achieve success in the post-graduate and doctoral studies at numerous renowned universities abroad. These students display a readiness to pose critical questions, show open-mindedness and a desire to learn, and are a genuine pleasure to teach.

Besides the four-year undergraduate program at the Institute of Psychology within the Faculty of Philosophy in Skopje, upon the completion of which the students have acquired 240 ECTS credits, and a degree in Psychology, there is also a one-year post-graduate program (60 ECTS credits), as well as a three-year doctoral studies program. The post-graduate studies are, in fact,

Покрај додипломските студии на Институтот за психологија на Филозофскиот факултет во Скопје, кои траат 4 години и по чие завршување студентите се стекнуваат со 240 ЕКТС и со звањето „дипломиран психолог“, се организираат и постдипломски студии во траење од една година (60 ЕКТС), како и докторски студии во времетраење од три години. Постдипломските студии се состојат од магистерски студии по психологија, по чие завршување студентот се стекнува со звањето „магистер по психолошки науки“. По завршувањето на тригодишните докторски студии, докторандите се стекнуваат со 180 ЕКТС и со звањето „доктор по психолошки науки“.

Брзиот напредок на научната психолошка мисла во светски рамки, го следат и наставниците на Институтот кои континуирано ги освежуваат предметните програми со нова и современа литература, а студиската програма по Психологија

master's studies in Psychology, upon the completion of which the candidate obtains an MA in Psychology. Upon the completion of the three-year doctoral studies, the candidates acquire 180 ECTS credits, and become a PhD in Psychology.

The fast-paced advances in psychology worldwide are followed by the faculty of the Institute, who make changes to the course curricula on an ongoing basis, adding new, contemporary titles to the reading lists, while the course programs at all three levels of studies are regularly updated in order to keep up with all the new trends in the study of psychology. The members of the Institute of Psychology at the Faculty of Philosophy have initiated and have been involved in the realization of numerous projects, and have participated in a number of symposiums, congresses, and round table discussions in the country and abroad. In addition, they have authored a number of papers published in national and international journals and collections, monographs, and

на сите три циклуси редовно се обновува, за да се одржи чекор со новото време и со актуелната психолошка проблематика. Членовите на Институтот за психологија на Филозофскиот факултет во Скопје се иницијатори и реализатори на многу проектни активности, имаат учествувало на многу домашни и странски симпозиуми, конгреси и тркалезни маси. Исто така, тие се автори на бројни статии објавени во домашни и во странски списанија и зборници, на прирачници, монографии и на учебници од различни области на психологијата. Покрај импресивниот квалитет на наставниот кадар на Институтот за психологија и на генерациите студенти по психологија, уште еден куриозитет кој го издига нашиот институт меѓу елитните институти не само на Филозофскиот факултет, туку и пошироко, а со тоа го прави и лидер во високото образование на психолошкиот кадар во државата, е големиот број водечки светски имиња на професори кои доаѓаат од највисокорангираните светски универзитети и кои остваруваат студиски престој и/или одржуваат гостински предавања за студентите и наставниот кадар на Институтот и на Филозофскиот факултет. Меѓу нив се вбројуваат проф. д-р Стивен Тома (Универзитет во Алабама, Таскалуса, САД) кој престојуваше на Филозофскиот факултет во периодот октомври - ноември, 2014 година и проф. д-р Ненси Ајзенберг (Универзитет во Аризона, САД), која престојуваше на Филозофскиот факултет во периодот септември - октомври, 2019 година. Понатаму, значајно е да се наведат и гостувањата на проф. д-р Чигдем Кагитчибаши (Коч Универзитет, Турција), проф. д-р Даниел Бар-Тал (Универзитет во Тел Авив, Израел), проф. д-р Ариел Кнафо (Еврејски универзитет, Ерусалим, Израел), проф. д-р Вивијана Лангер

course books in different areas of the study of psychology.

Besides the impressive quality of the teaching staff at the Institute of Psychology, as well as the students majoring in Psychology, there is another fact that elevates the Institute among the most elite among not just the Institutes at the Faculty of Philosophy, but in a wider context, making it a leader in the study of psychology in the country, and that is the great many renowned names in this field who have come from top world universities on study visits and/or guest lectures. Among those are professor Stephen Thoma, PhD (University of Alabama, Tuscaloosa, USA), who was present at the Faculty of Philosophy in October-November, 2014, and professor Nancy Eisenberg, PhD (Arizona State University, USA), who came to the Faculty of Philosophy in September-October, 2019. In addition, we may also note the following guest lectures held by the professors Çiğdem Kağıtçıbaşı, PhD (Koç University, Turkey), Daniel Bar-Tal, PhD (Tel Aviv University, Israel), Ariel Knafo, PhD (Hebrew University of Jerusalem, Israel), Viviana Langher, PhD (La Sapienza University in Rome, Italy), and a number of other professors from universities in the region and further abroad.

The Institute of Psychology is celebrating its 46th anniversary. As the most recent and especially notable activity of the Institute at this time we may mention the prestigious international conference "Psychology for all", which was held in September, 2019, in Ohrid, marking the 45th anniversary of the Institute. This conference can be taken as a celebration of one decade of academic and research activity of the members of the Institute of Psychology.

In conclusion, it is a great honor and responsibility to be a part of the Faculty of Philosophy in Skopje, the oldest and most renowned institution of higher

(Универзитет Сапиенца во Рим, Италија) и многу други професори од универзитетите во регионот и пошироко.

Институтот за психологија годинава бележи 46 години од своето постоење. Како најскорешна и посебно значајна активност на Институтот, е престижната меѓународна конференција „Психологија за сите“ која се одржа во Охрид, во текот на септември, 2019 година, а со која се одбележа 45-годишнината од постоењето на Институтот. Оваа конференција може да се смета за заокружување на една децениска научноистражувачка работа на членовите на Институтот за психологија.

На самиот крај, голема е честа и одговорноста да се биде дел од најстарата и најреномираната високообразовна институција во земјата, како што е Филозофскиот факултет во Скопје, кој постои веќе цел век. Во него се вложени многу знаења и професионални искуства од професорите кои го воспоставиле, изградиле и му го трасирале патот на неговиот иден развој. Оттука, нашата мисија како Институт за психологија и една од единиците на Филозофскиот факултет, е да го продолжиме тоа што генерациите пред нас го започнале, исполнувајќи ја нашата должност кон нив и кон науката со градење на уште поквалитетна сегашност и иднина на високото образование на психолозите кај нас. Имајќи ги предвид наставно-научните достигнувања на членовите на Институтот за психологија почнувајќи од неговото формирање до денес, како и фактот дека психологијата е една од најпопуларните и мошне потребни професии во светот, веруваме дека психологијата и во нашата држава ќе го добие одамна заслуженото централно место во културно-општествениот дискурс.

education in the country, which is celebrating its 100th anniversary. Great knowledge and professional experiences have been invested by the professors who have established it, built it, and laid out the path for its future growth. Hence, our mission as the Institute of Psychology, as one of the units making up the Faculty of Philosophy, is to continue what the generations before us started, fulfilling our duty toward them, and toward knowledge, by building an even brighter present and future of the study of psychology in the country. Bearing in mind the academic and research achievements of the members of the Institute of Psychology, as well as the fact that the study of psychology is one of the most popular studies in the world, we believe that psychology will finally take its rightful central place in the cultural and social discourse in our country.

ЕДЕН ВЕК ВИСОКО
ОБРАЗОВАНИЕ, ЕДЕН ВЕК
ДРЖАВОТВОРНОСТ

A CENTURY OF HIGHER
EDUCATION, A CENTURY OF
STATE-BUILDING

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОГИЈА INSTITUTE OF SOCIOLOGY

45 Години институт за социологија

Институтот за социологија е формиран во 1975 година како Наставно-научна студиска група за социологија при Филозофскиот факултет во Скопје, а во октомври истата година за прв пат во Македонија започнуваат додипломските студии по социологија. Особен придонес за формирањето на Институтот за социологија (во тоа време Научно-студиска група за социологија) на Филозофскиот факултет – Скопје, а со тоа и за институционализирање на социологијата во Македонија, имаат почитуваните колеги проф. д-р Десанка Миљоска, проф. д-р Блага Петроска, која била и прв раководител на Институтот за социологија и проф. д-р Петре Георгиевски. Тие заедно со проф. д-р Марија Ташева и проф. д-р Ѓорѓе Младеновски, тогаш асистенти, се реализатори на првата наставна програма на студиите по социологија. Наставата по социологија на Институтот за социологија при Филозофскиот факултет – Скопје се одвива на прв, втор и трет циклус на студии според Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС). Целта на студиите по социологија е создавање кадар – социолози кои ќе го проучуваат општеството во сите негови аспекти, како и современите тенденции на неговиот сè подинамичен развој. Оваа цел се негува од почетокот на студиите па се до денес и е операционализирана во наставните планови на студиите од првиот во 1975 година до најновиот од 2018 година. Со совладувањето на посебните предмети, од општо теориска, методолошка и специјалистичка природа, студентите ги усвојуваат најрелевантните

On the 45th anniversary of the Institute of Sociology

The Institute of Sociology was established in 1975 as an educational and academic study group of Sociology at the Faculty of Philosophy in Skopje, and October of that same year marked the beginning of the undergraduate studies in Sociology for the first time ever in Macedonia. Special contribution in the establishment of the Institute of Sociology (at that time, an educational and academic study group of Sociology) at the Faculty of Philosophy in Skopje – and, thus, in the institutionalization of sociology in Macedonia – was made by our respected colleagues, professors Desanka Miljoska, PhD; Blaga Petroska, PhD, the first Institute of Sociology Chair; and Petre Georgievski, PhD. Together with professors Marija Taševa, PhD and Gjorgje Mladenovski, PhD, then teaching assistants, they helped to fully implement the first Macedonian academic curriculum in Sociology. At the Institute of Sociology, at the Faculty of Philosophy in Skopje, Sociology is taught at all levels of study - first, second and third, in accordance with the European Credit Transfer System (ECTS). The aim of the studies in Sociology is to prepare young sociologists who will study not only society in all its aspects, but also the modern tendencies of its dynamic development. This aim is cultivated from the very beginning of the studies, and it is operationalized in all the curricula, from the first in 1975, to the latest in 2018. By mastering special subjects of a general-theoretical,

научни содржини и вештини со што се оспособуваат за: изведување на наставата по социологија и извршување на задачите на социолог – стручен соработник во средните училишта; за самостојно истражување на нашата сложена, противречна и динамична општествена стварност. При конципирањето на студиските програми, покрај состојбите и потребите на македонското општество, се имаат предвид современите тенденции и достигнувања во социолошките науки во соседството, но и пошироко на европско и светско рамниште.

Првата генерација студенти што ја студирале социологијата требало да совлада студиски план кој содржел наставни предмети – социолошки дисциплини што се изучувале во четири, три и два семестри. Наставните предмети општа социологија, историја на социјалните учења и социологија на населбите

methodological and specialized nature through highly relevant academic content, students acquire skills that prepare them to teach Sociology, perform the tasks of a sociologist as a professional associate in high schools, as well as independently explore our multifaceted, often incongruous, but vibrant social reality. On designing the study programs, in addition to the conditions and needs of the Macedonian society, also taken into account are the current tendencies and achievements of sociological schools in the region, and on a wider European scale.

The first generation of students who studied Sociology had to master a study plan that contained subjects pertaining to different sociological disciplines that were taught during four, three, and two semesters. General Sociology, History of Social Studies, and Sociology of Settlements were taught for four semesters;

се изучувале четири семестри, потоа методологија на социолошките истражувања – три семестри, додека социологија на трудот, политичка социологија, филозофија, статистика, историја на работничкото движење, социјална психологија, социјална антропологија и демографија се изучувале по два семестри. Студентите слушале уште два курса: странски јазик со два семестри и општонародна одбрана (ОНО) со четири семестри. Тие можеле да изберат и два изборни предмети. Едниот избор студентите го правеле од понудените предмети социологија на уметноста, социологија на семејството и социологија на религијата и моралот. Вториот избор бил од предметите социјална патологија и социологија на сознанието.

Во учебната 1977/1978 година се осовременува наставата по социологија и донесува нов наставен план со кој се воведуваат две насоки: една за профилирање дипломирани социолози, а другата за профилирање професори по социологија. Со тоа им се овозможува на студентите да го профилираат своето идно занимање уште во текот на студирањето со помош на овозможената изборност на соодветни наставни предмети не само од наставната програма за социологија, туку и од другите наставно-научни студиски групи на Филозофскиот факултет, но и од другите факултети на Универзитетот „Св. Кирил Методиј“ во Скопје. Покрај трансформацијата на четирисеместралните наставни предмети во двосеместрални, се вовела и практична работа за студентите (дваесетдневна стручна практична работа за профилот дипломиран социолог и десетдневна педагошко-методска практична работа за наставниот профил). Во оваа учебна година се воведуваат изработувањето на семинарските работи и изработката и одбраната на дипломската работа.

Methodology of Sociological Research was taught for three semesters; while Labor Sociology, Political Sociology, Philosophy, Statistics, Labor Movement History, Social Psychology, Social Anthropology, and Demographics were taught in the span of two semesters. The students took two more courses: a two-semester foreign language course, and a four-semester course in national defense. They could also choose two electives – one from Sociology of Art, Sociology of the Family, and Sociology of Religion and Morality, and one from Social Pathology, and Sociology of Cognition.

In the academic year 1977/78, the way Sociology was taught was modernized, and a new curriculum was adopted, introducing two streams of study: one for profiling sociologists, and the other for profiling Sociology teachers. This enabled students to shape their future occupation while studying by selecting appropriate subjects, not only from the Sociology curriculum, but also from other study groups at the Faculty of Philosophy and from other Faculties within the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje. In addition to the transformation of the four-semester subjects into two-semester ones, practical work for the students was introduced (20 days of professional practical work to obtain a BA in Sociology, and 10 days of pedagogical-methodological practical work for the teaching profile). This academic year also saw the introduction of seminar papers and a graduation thesis.

The members of the study group of Sociology felt that shaping two different professions within the existing curriculum impeded the future employment of sociologists; above all, due to the uneasy acceptance of the profession in

Членовите на ННСГ за социологија оцениле дека профилирањето на две занимања со наставните програми, всушност го обременуваат вработувањето на социолозите, но пред сè, поради тешкото прифаќање на професијата социолог во македонското општество, па одлучиле во учебната 1980/1981 година повторно да го воведат општиот профил на студии по социологија, односно сите студенти коишто ќе дипломираат да го добијат звањето дипломиран социолог. Зголемувањето на бројот на научно-наставниот кадар на ННСГ за социологија овозможило во учебната 1982/1983 да се збогати наставниот план со воведување повеќе посебни. Во контекст на новиот бран општествени промени, со наставните планови од 1989/1990 година на сите групи, сега веќе институти на Филозофскиот факултет, се воведуваат група предмети за педагошко-психолошко образование задолжителна за сите студенти. Покрај нив на Институтот за социологија се воведува предметот логика, а во учебната 1992/1993 година и предметот политички систем на Македонија со основи на човековите права. Особено е значајно да се истакне потребата за приспособување на македонскиот високообразовен систем на европскиот амбиент, со оглед на стратешката цел на Република Македонија за зачленување во Европската Унија. Така, по неколкугодишни подготовки на студиските програми, со учебната 2004/2005 година започнува реализацијата на студиската програма со четиригодишните додипломски студии по социологија согласно Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС). Во овие програми повторно се актуализираат насоките за профилирање социолози за истражување, за во образование, но сега и за одговарање на предизвикот на евроинтеграциските процеси и

Macedonian society, they agreed to reintroduce the general profile of sociologist in the academic year 1980-81: in the future, all graduate students would obtain a BA in Sociology. The increase in teaching staff members at the study group of Sociology in 1982-83 opened the way for several specialized subjects to be added to the curriculum. In the context of the new wave of social change, with the 1989/90 curricula, a group of subjects from the fields of Pedagogy and Psychology became compulsory for all students. In 1992/3, the subjects Logic, and Political Systems and an Introduction to Human Rights were added. It is particularly important to highlight the need for adjusting the Macedonian system of higher education to the European context, given the strategic goal of the Republic of Macedonia to join the European Union; thus, after several years of preparation, the academic year 2004/05 marked the introduction of a four-year undergraduate study program in Sociology compliant with the European Credit Transfer System (ECTS). These study programs followed the guidelines for producing sociologists who would do research and educate, respond to the challenges of the European integration processes, and study the cultural processes which were becoming all the more visible in the transition of Macedonian society. With this change in the educational system, all subjects became one-semester ones – however, with a different number of classes and, accordingly, a different number of credits assigned in accordance with the students' workload. Upon completion of the studies, in addition to the diploma, the students received a diploma supplement that described

на културните процеси, коишто сè повеќе стануваат видливи во процесот на транзицијата на македонското општество. Она што треба да се истакне е дека со оваа промена во образовниот систем фактички сите наставни предмети станаа едносеместрални, но со различен број на часови за реализација на наставата и соодветно, број на кредитите што ја изразуваат обемот на програмата и оптовареноста на студентите. Со завршувањето на студиите, покрај дипломата за завршени студии, студентите можат да добијат и додаток на дипломата со кој се опишува потесното профилирање на завршените студии.

Во период што следува започнува и намалувањето на бројот на реализаторите на студиската програма по социологија поради одењето во пензија на дел од научно-наставниот кадар. Со тоа, се јави потребата за рационализација на студиската програма. Дел од предметите што беа составен дел на студиските насоки се интегрираа во новата

the narrower profile of the studies that they had completed.

The following period saw a reduction in the staff due to the retirement of some of the teaching staff; therefore, it became necessary to streamline the study program. Some of the subjects that represented an integral part of the studies were integrated into the new study program, which started from the academic year 2009/10. Upon the completion of their studies, the students acquired a BA in Sociology, but they still had the option to create a narrower specialist profile through elective courses. This program was active until 2012/3, when it underwent certain changes – one would say of a technical and pragmatic nature – related to the possibilities of its realization. The changes amounted to levelling the number of compulsory courses (three, with a load of six credits) and elective courses (two, with a load of six credits) in each semester. This study program was active from 2013/4 to 2017/8.

студиска програма која започна да се применува од учебната 2009/2010 година. Со завршувањето на студиите студентите се стекнуваа со звањето дипломиран социолог, но остана можноста со помош на изборните предмети да се профилира во потесна специјалност нотирана во додатокот на дипломата. Оваа програма се реализираше до учебната 2012/2013, кога претрпе одредени измени, јас би рекол повеќе од технички карактер и од прагматична природа поврзана со можноста за реализација на истата. Измените се однесуваа на изедначување на бројот на задолжителни предмети во секој семестар (три со оптоварување од 6 кредити) и на изборните предмети (два со оптоварување од 6 кредити). Наставата според оваа студиска програма се одвиваше од учебната 2013/2014 година до учебната 2017/2018 година.

Во текот на 2017 година на Институтот за социологија се направени досега најрадикалните и прилично амбициозни студиски програми. И со оваа студиска програма студиите траат четири години или осум семестри и имаат 240 ЕКТС кредити, но сега се организирани во шест модули: население и одржлив развој, политика и комуникации, европски интеграции, истражување и анализа, култура и социологија на етничките групи, а завршниот испит е одбрана на дипломски труд. Во оваа студиска програма зголемен е бројот на предмети односно, студентите сега слушаат по 3 задолжителни и три изборни предмети во првиот и осмиот семестар, додека во другите семестри бројот на задолжителни предмети е четири, а на изборните предмети е два. Во оваа студиска програма задолжителните предмети имаат шест кредити, а изборните предмети имаат четири. Во шестиот и во седмиот семестар, студентите имаат по два задолжителни предмети од општите

The year 2017 marked the adoption of the most radical and ambitious study program so far. According to this study program, the studies were to last for four years (eight semesters), and carry 240 ECTS credits, now organized in six modules: Population and Sustainable Development, Policy and Communications, European Integration, Research and Analysis, Culture and Sociology of Ethnic Groups, and the final exam is the defense of a BA thesis. In this study program, the number of courses is increased, i.e. the students have to three compulsory and three elective courses in the first and eighth semester, while in the other semesters the number of compulsory and elective courses is four and two, respectively. In this study program, the compulsory courses carry six credits, while the elective courses carry four. In the sixth and seventh semesters, students have two compulsory subjects from their general field of study and two compulsory subjects from the module they have chosen. They also have two electives from a list of offered subjects. The general goal of the first-cycle study program in Sociology at the Faculty of Philosophy in Skopje is to offer students in-depth knowledge from the field of Sociology that will help them develop general and specific competencies, allowing them to apply theoretical and empirical knowledge as a basis for professional action. This means that students should be equipped with knowledge, competencies and skills based on the basic concepts and theoretical orientations in Sociology, but also be able to apply them in practice by dealing with the growing number of social problems in Macedonia, Europe and the world. By adopting the skills offered in this study program, the students are expected

студии, но имаат и два задолжителни предмети од модулот што го одбрале. Исто така имаат и два изборни предмети од понудените листи на предмети. Генералната цел на оваа студиската програма по *Социологија* на првиот циклус на студии на Филозофскиот факултет во Скопје е да се понудат продлабочени знаења од областа на социологијата преку кои студентите ќе ги развијат општите и специфичните компетенции со коишто треба да се оспособат студентите да ги применуваат теориските и емпириските знаења како основа за професионално дејствување. Ова подразбира студентите да бидат оспособени со знаења, способности и вештини за основните поими и теориски ориентации во социологијата, но и оспособеност за нивна практична примена во толкувањето и проблематизирањето на сè поголемиот број социјални проблеми во Македонија, како и во поширокото опкружување, во Европа и во светот. Со усвојувањето на знаењата на оваа студиска програма, се очекува од студентот да биде оспособен за следниве знаења, способности и вештини: стекнување знаења за основните поими и теориски ориентации во социологијата; оспособеност за интерпретирање и примена на голем број на социјални проблеми, како и критичко анализирање и оценување на разните теории и истражувачки резултати и ефективно користење во објаснувањето на противречностите на современиот свет; способности за собирање податоци, за нивна анализа и за нивно користење како евиденција за докажување или негирање на одредени гледишта; оспособеност за самостојно реализирање на социолошки истражувања; способности за тимска работа и со сензитивност за комплексноста на општеството и животот на луѓето; оспособеност на непристрасен начин

to be: qualified for acquiring knowledge of basic concepts and theoretical orientations in sociology; able to deal with a number of social problems, as well as to critically analyse and evaluate various theories and research results and use them effectively in explaining the contradictions of the modern world; able to collect data, analyze it and use it as evidence to prove or disprove certain views; able to independently conduct sociological research; skilled in teamwork and sensitive to the complexities of society and people's lives; able to look at the world around them objectively and adopt an open stance toward other perspectives and ways of thinking, being receptive to new ideas in order to adapt to ever-changing circumstances; develop a greater sensitivity to cultural differences and abilities to view the world from different cultural perspectives; able to effectively convey sociological ideas; gain in-depth knowledge of the European Union (institutions, economy, security); acquire knowledge of European societies (history, culture, values, policies, education systems, social movements, human resources); have a grasp of the current state of societies in the Balkans, transition, conflicts, and regional forms of cooperation in various domains. From 1975 to February 2020, 1,304 students have obtained a BA in Sociology.

The curricula of the studies in Sociology make it evident that the teaching staff, from the beginning to the present day, has done their utmost to follow the latest developments in Sociology and other social sciences, and implement them in the curriculum. In addition, there are efforts to respond to the challenges caused by the dramatic social changes that have affected

да гледаат на светот околу себе и да бидат отворени за други перспективи и начини на мислење и објаснување, но и да бидат приемчиви за нови идеи за да се приспособуваат на постојано променливите околности; способности за поголема сензитивност за културните разлики и способности светот околу нив да го посматраат од различни културни перспективи; оспособеност за ефикасно да ги пренесуваат социолошките идеи; стекнување продлабочени сознанија за Европската Унија (институциите, економијата, безбедноста); стекнување знаења за европските општества (историјата, културата, вредностите, политиките, образовните системи, социјалните движења, човечките ресурси); запознавање со современите состојби на општествата на Балканот, транзицијата, конфликтите, регионалните облици на соработка во различни домени. Во периодот од 1975 до февруари 2020 дипломирале 1.304 студенти и се стекнале со звањето дипломиран социолог.

Претставувајќи ги наставните планови на студите по социологија,

the whole world, and Macedonia, and to educate professionals who will successfully deal with these new challenges. High quality professionals have been prepared, and are ready to work in education, science, public administration, as well as in other institutions and organizations in the private sector. The need for postgraduate studies at the Institute of Sociology was acknowledged in the academic year 1980/81, but due to the lack of teaching staff, they would not be introduced until 1992. The beginning of 1992 saw the establishment of the study program for postgraduate studies in Sociology at the Institute of Sociology at the Faculty of Philosophy in Skopje. According to the curriculum, after having passed the compulsory subjects General Sociology with Modern Sociological Theories, Methodology of Sociological Research, and a foreign language course, students had the opportunity to opt for one of several streams. As the Institute developed, the number of streams changed with

евидентно е настојувањето на наставниот кадар (од почетокот на студиите па сè до денес), да одговори на потребите на следење на научните достигнувања во социологијата и во другите општествени науки и истите да се имплементираат во студиите. Но, од друга страна се забележува настојувањето да се одговори и на предизвиците со драматичните општествени промени, коишто го зафатија целиот свет и Македонија, и да се образуваат кадри што успешно ќе се справуваат со овие нови предизвици. Се формираат висококвалитетни кадри коишто се подготвени за работа во образованието, науката, јавната администрација, но и во други институции и организации од приватниот сектор.

Потребата за студии од втор циклус - постдипломски студии на Институтот за социологија била согледана уште во учебната 1980/1981 година, но со оглед на недостаток од наставно-научен кадар, истите не можеле да се воведат сè до 1992 година. Така, во почетокот на 1992 година на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет во Скопје почнува со реализација и студиската програма за постдипломски студии по социологија во траење од две години. Според наставниот план по положувањето на задолжителните предмети: *Општинска социологија со современи социолошки теории, Методологија на социолошките истражувања и Слрански јазик*, студентите имале можност да се определат за една од насоките. Во текот на развојот на Институтот се менувале бројот на насоките со менување на студиските програми, согласно расположливоста на наставниот кадар. На почетокот тоа биле: Социологија на политиката, Социологија на селото и Социологија на градот. Подоцна, програмата се проширува и ги содржи следниве насоки: Социологија на политиката,

the change of the study programs according to the availability of teaching staff. In the beginning, different streams included Sociology of Politics, Country Sociology, and Urban Sociology. The program went on to include Sociology of Politics, Sociology of Education, Sociology of Labor, Sociology of Ethnic Groups, Sociology of Macedonian Society, and Socio-cultural Anthropology; later, however, the number of streams was reduced. With the introduction of the European Credit Transfer System, the postgraduate studies were set to last for one academic year (two semesters), while the students could choose between a socio-cultural and a socio-economical orientation. The main goal of these studies was for the students to expand and deepen their knowledge of certain, more specific, areas of sociological research or disciplines close to Sociology. Today, the second-cycle studies last one academic year (two semesters) and carry 60 ECTS credits, with the students being able to choose between three offered streams: Culture and Religion, Economics and Human Resources Development, and Modern Macedonian Society. The final exam consists of the preparation and defense of a master's thesis, allowing the students to obtain an MA in Sociology.

The Institute of Sociology offers one more postgraduate study program, namely, the European Integration Studies program. Initially, in 2001, this was a two-year (four-semester) program in European Studies on Integration and Communication, interdisciplinary in character. From the introduction of the European Credit Transfer System until the present, these studies are one academic year in length (two semesters), and carry 60 ECTS credits; with the defense of a

Социологија на образованието, Социологија на трудот, Социологија на селото, Социологија на етничките групи, Социологија на македонското општество и Социокултурна антропологија, за подоцна нивниот број да се редуцира. Со воведувањето на Европскиот кредит трансфер систем, студиите од втор циклус стануваат едногодишни (двосеместрални), а студентите имаат можност да одберат помеѓу социокултурната и социоекономската насока. Основната цел на овие студии е студентите да ги прошират и продлабочат познавањата од одделни потесни области на социолошките истражувања или од дисциплините блиски до социологијата. Денес, студиите на втор циклус траат една година или два семестри, имаат 60 ЕКТС кредити и студентите можат да изберат помеѓу понудените три насоки: култура и религија, економија и развој на човечки ресурси, современо македонско општество. Завршниот испит е изработка и одбрана на магистерски труд со што студентот се стекнува со звањето магистер по социолошки науки. Институтот за социологија нуди уште едни студии на втор циклус: европски студии за интеграција. На почетокот, во 2001 овие студии беа двегодишни (четирисеместрални) европски студии за интеграција и комуникација и имаат интердисциплинарен карактер. Од воведувањето на Европскиот кредит трансфер систем па сè до денес овие студии се едногодишни (двосеместрални) и имаат 60 ЕКТС кредитите, а со одбраната на магистерскиот труд студентите се стекнуваат со титулата магистер по европски студии за интеграција. Од почетокот на нивното формирање па сè до денес, целта на овие студии е да се формираат високообразовани кадри кои ќе поседуваат продлабочени сознанија за обединета Европа и за нејзините институции. Особено се

master's thesis, the students acquire an MA in European Integration Studies. From their inauguration up to the present day, the purpose of these studies has been to form highly educated professionals who will have in-depth knowledge of a united Europe and its institutions. Particular attention is paid to the economic, political, security, and cultural institutions of the European Union, which is of great significance for us, given Macedonia's strategic commitment to becoming a member of the European Union.

A total of 229 students (72 in Sociology and 157 in European Studies) have so far received their MA in the two postgraduate study programs: the study program in Sociology, and the study program in European Integration Studies at the Institute of Sociology, at the Faculty of Philosophy in Skopje.

The doctoral studies at the Institute of Sociology are an integral part of the School of Doctoral Studies within the "Ss Cyril and Methodius" University. The School started functioning on December 1, 2011. With the beginning of the School of Doctoral Studies, the previous practice of studying for and preparing a doctorate under the supervision of a mentor was abandoned. The studies now last three years and carry 180 ECTS credits. Upon completion of these studies, students acquire a PhD in social sciences, in the field of Sociology. So far, 66 doctoral candidates and third-cycle students at the Institute of Sociology have completed their doctoral studies at the School of Doctoral Studies within the "Ss Cyril and Methodius" University.

From 1975 to the present day, the following professors have worked at the Institute of Sociology: Desanka Miljoska, PhD; Blaga Petroska, PhD,

посветува внимание на економските, политичките, безбедносните и културните институции на Европската Унија, што е од исклучително значење за нас со оглед на стратешката определба на Македонија за членство во Европската Унија.

На двете студиски програми на втор циклус студии: и на студиската програма по Социологија и на студиската програма Европски студии за интеграција на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет во Скопје, досега магистрирале вкупно 229 студенти. (72 на социологија и 157 на европски студии за интеграција).

Студиите на трет циклус на Институтот за социологија се интегрален дел од Школата за докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Таа со својата работа започна на 1 декември 2011 година. Со почетокот на Школата за докторски студии се напушти дотогашната пракса за студирање и изработка на докторат со менторство. Тие траат 3 години и носат 180 ЕКТС кредити. Со завршувањето на овие студии студентите се стекнуваат со звањето доктор од подрачјето на општествените науки од полето социологија. Досега на Институтот за социологија докторирале 66 докторски кандидати и студенти на трет циклус студии на Школата за докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Од 1975 година до денес членови на Институтот за социологија што ја реализирале наставата биле: д-р Десанка Миљоска, проф. д-р Блага Петроска, која била и прв раководител на Институтот за социологија и проф. д-р Петре Георгиевски, проф. д-р Марија Ташева, проф. д-р Горѓе Младеновски, проф. д-р Нелко Стојановски, проф. д-р Амалија Јовановиќ, проф. д-р Христо Карталов, проф. д-р Јован Корубин, проф. д-р Илија Ацески, проф. д-р

the first Institute of Sociology Chair; Petre Georgievski, PhD; Marija Taševa, PhD; Gjorgje Mladenovski, PhD; Nelko Stojanovski, PhD; Amalija Jovanović, PhD; Hristo Kartalov, PhD; Jovan Korubin, PhD; Ilija Aceski, PhD; Vlado Popovski, PhD; Dimitar Mirčev, PhD; Mileva Gjurovska, PhD; Zoran Matevski, PhD; Vesna Dimitrievska, PhD; Ilo Trajkovski, PhD; Antoanela Petkovska, PhD; Konstantin Minoski, PhD; Anica Dragović, PhD; Marija Drakulovska - Ćukalevska PhD; and Tatjana Stojanovska Ivanova, PhD. Courses have also been held by other professors within the “Ss Cyril and Methodius” University, such as Lazar Nikodimovski, PhD; Ljupčo Arnaudovski, PhD; Jakim Sinadinovski, PhD; and Stefan Kostovski, PhD. Many colleagues from the Institutes of Philosophy, History, Psychology, Pedagogy, Social Work and Social Policy have also participated in the realization of the teaching process. On this occasion, we will emphasize the contribution of the professors from the University of Belgrade – Vladimir Milić (1975–1976) and Vladimir Milanović (1976–1978); who, according to Petre Georgievski, offered significant contribution in the development of the Institute of Sociology.

In the past 45 years, the activities of the members of the Institute of Sociology at the Faculty of Philosophy in Skopje have not only been focused on teaching and education, but, to a considerable extent, on research, as well as other professional activities. As a result of these activities, the members of the Institute have had numerous academic papers published in domestic and foreign scientific journals, in the Annual of the Faculty of Philosophy, as well as in other Annuals, in various Conference Proceedings, of conferences held nationally and internationally, in

Владо Поповски, проф. д-р Димитар Мирчев, проф. Милева Ѓуровска, проф. д-р Зоран Матевски, проф. д-р Весна Димитриевска, проф. д-р Ило Трајковски, проф. д-р Антоанела Петковска, проф. д-р Константин Миноски, проф. д-р Аница Драговиќ, проф. д-р Марија Дракулевска-Чукалевска и проф. д-р Таѓјана Стојановска-Иванова.

Од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во реализација на наставата учествувале професорите д-р Лазар Никодимовски, д-р Љупчо Арнаудовски, д-р Јаким Синадиновски, д-р Стефан Костовски.

Од Филозофскиот факултет во Скопје во реализацијата на наставата учествувале голем број колеги од институтите за филозофија, историја, психологија, педагогија, социјална работа и социјална политика.

Во оваа прилика ќе го истакнеме и придонесот на професорите од Белградскиот универзитет, професорите д-р Владимир Милиќ (1975–1976) и д-р Владимир Милановиќ (1976–1978) за кои проф. Петре Ѓеоргиевски оценува дека дале значаен придонес за развојот на Институтот за социологија.

Во изминатите четириесет и пет години активностите на членовите на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет во Скопје не беа насочени само кон наставно-образовната дејност, туку во значителна мера и врз научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Како резултат на овие активности на членовите на Институтот за социологија се објавени голем број научни трудови во домашни и странски научни списанија, во Годишникот на Филозофскиот факултет, но и во други годишници, во разни зборници од конференции одржани кај нас и во странство, во посебни монографии и сл., со што се согледува научниот интерес и профил на членовите на Институтот

special monographs, and so on, which reflects their scholastic interests and profiles. In order to facilitate the educational process, the members of the Institute of Sociology have published coursebooks for the subjects Sociology and Civic Education for high school students, as well as a number of textbooks, teaching aids and translations of foreign professional literature into Macedonian, to meet the needs of the students studying at the Institute, as well as all the other students enrolled at the Faculty of Philosophy in Skopje.

Within the activities of the Institute of Sociology, the academic research projects deserve a special mention. This type of activity started right after the Institute of Sociology was established. According to prof. Petre Georgievski, starting from 1980 the Institute has hosted a number of academic research projects that sought to look into and scientifically explain the social life and changes occurring in Macedonia, as well as in broader Yugoslav, European and other societies. Since then, the members of the Institute have participated in various academic research projects organized or realized by fellow sociologists from other centers in the former SFR of Yugoslavia, and other international projects. On this occasion, we would like to mention the project ‘Low and High Natality among the Macedonian Population - Continuity or Change’, and ‘Some Aspects of Family Life of Macedonian Immigrants in Canada (Toronto)’, led by prof. Blaga Petroska. The participation of the members of the Institute in the extensive project of the Macedonian Academy in the preparation of terminological dictionaries for certain academic disciplines deserves special attention. These

за социологија. Во функција на образовниот процес, членовите на Институтот за социологија објавиле учебници за потребите на реализација на предметите социологија и граѓанско образование за учениците во средното образование, како и голем број учебници, учебни помагала, уредување на хрестоматии, како и преводи на странска стручна литература на македонски јазик, за потребите на студентите што студираат на Институтот за социологија, но и воопшто на Филозофскиот факултет во Скопје. Во рамките на научноистражувачката дејност на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет во Скопје, посебно место заема реализирањето на научноистражувачките проекти. Всушност оваа активност започнува уште во времето непосредно по формирањето на Институтот за социологија. Како што забележува проф. Петре Георгиевски, уште во 1980 година Институтот се јавува како носител на научноистражувачки проекти со кои се настојувало да

activities, coordinated by prof. Blaga Petroska, and spanning several years, saw the participation of the following professors from the Institute: M. Taševa, PhD; I. Aceski, PhD; J. Korubin, PhD; N. Stojanovski, PhD; A. Petkovska, PhD; I. Trajkovski, PhD; L. Kalajlieva, PhD; and V. Pluškovski, PhD; the result of many years of work was the publication of the 'Dictionary of Sociological Terminology', the first Macedonian dictionary of this kind, published by the Institute of Sociology, the Faculty of Philosophy, and the Macedonian Academy of Sciences and Arts. Numerous young sociologists have also participated in these academic research projects – students in their final year of undergraduate studies, graduates in Sociology, as well as postgraduate and doctoral students. Some of them dealt with the practical application of the methodological and theoretical foundations of sociological research for the first time, and some of them deepened the experiences they had acquired during their postgraduate and doctoral studies,

се истражи и на научна основа да се објасни општественото живеење и промените што се случувале во македонското, но и пошироко во југословенските, европските и во другите општества во светот. Исто така, уште од тоа време, членовите на Институтот учествувале во реализацијата и на научноистражувачки проекти, кои биле организирани или реализирани од колегите социолози од другите центри во поранешна СФР Југославија, но и во меѓународни проекти. Во оваа прилика би ги истакнале „Нискиот и високиот наталитет кај македонското население - континуитет или промени“ и „Некои аспекти на семејниот живот на Македонците доселени во Канада (Торонто)“ раководени од проф. д-р Блага Петроска. Исто така, заслужува внимание и учеството на членовите на Институтот за социологија во големиот проект на МАНУ за изработка на термилошки речници на македонски јазик за одделни научни дисциплини. Овие активности биле координирани од проф. д-р Блага Петроска, а во повеќегодишната работа на проектот учествувале членовите на Институтот: проф. д-р М. Ташева, проф. д-р И. Аџески, доц. д-р Ј. Корубин, доц. д-р Н. Стојановски, доц. д-р А. Петковска, доц. д-р И. Трајковски, Л. Калајлиева и В. Плешковски, а резултат на повеќегодишната работа на членовите на Институтот било публикувањето на „Социолошки термилошки речник“, прв таков речник на македонски јазик во издание на Институтот за социологија, заедно со Филозофскиот факултетот и МАНУ. Во рамките на овие научноистражувачки проекти беа ангажирани голем број на млади социолози – студенти во завршните години на додипломските студии, дипломирани социолози, како и студенти на постдипломските студии и докторанди. Некои од нив првпат се соочуваат со применувањето

which resulted in several participants preparing their master's theses and doctoral dissertations.

So far, the Institute of Sociology has implemented a number of academic research projects that are of fundamental importance for Macedonian academics and society, such as: “Sociological Aspects of Ethnic Co-existence in the Republic of Macedonia” (1993–1998, led by prof. Marija Taševa, PhD); “The Problems of Emigrants from Macedonia - Family Life of Macedonian Emigrants in Canada and their Ethnic Identity” (1995–1996, led by prof. Blaga Petroska, PhD), “Changes in the Social Structure in the Republic of Macedonia, with a Special Review of Higher Education” (1995–1998, led by Prof. Petre Georgievski, PhD), “Macedonian Society in Transition” (1995–1997, led by Prof. Ilija Aceski, PhD), “Drug and Other Psychotropic Substance Abuse in Macedonia” (led by prof. Nelko Stojanovski, PhD), “European Values among the Citizens of the Republic of Macedonia” (2010–2012, led by prof. Antoanela Petkovska, PhD), as well as the international academic research projects such as “Innovative Sociology” (2001, led by prof. Jovan Korubin, PhD), and “European Values Study” (2008–2012, 2017, led by prof. Antoanela Petkovska, PhD).

In the context of the research activities at the Institute of Sociology, we will note that some of the activities of the members of the Institute include their participation in numerous academic conferences in the country and abroad, where they have presented the results of their research. It should be noted, however, that the Institute of Sociology itself organizes academic conferences, independently or in collaboration with other academic institutions, attended by sociologists and other

во пракса на методолошките и теоретските основи на социолошките истражувања, а некои ги продлабочуваат искуствата стекнати на постдипломските и докторските студии, што резултираше со тоа некои од нив во рамките на овие проекти да ги изработат своите магистерски трудови и докторски дисертации. До денес на Институтот за социологија се реализирани голем број научноистражувачки проекти кои се од фундаментално значење за македонската наука и општество, како на пример: „Социолошки аспекти на етничкиот соживот во Република Македонија“ (1993–1998, раководен од проф. д-р Марија Ташева), „Проблемите на иселениците од Македонија – семејниот живот на македонските иселеници во Канада и нивниот етнички идентитет“ (1995–1996, раководен од проф. д-р Блага Петроска), „Промените во општествената структура во Република Македонија со посебен осврт на високото образование“ (1995–1998, раководен од проф. д-р Петре Георгиевски), „Македонското општество во транзиција“ (1995–1997, раководен од проф. д-р Илија Ацески), „Злоупотреба на дроги и други психотропни супстанции во Македонија (Нелко Стојановски), „Европските вредности кај граѓаните на Република Македонија“ (2010–2012 раководен од проф. д-р Антоанела Петковска), како и меѓународните научноистражувачки проекти „Иновативна социологија“ (2001 – раководен од проф. д-р Јован Корубин), како „European Values Study“ – „Европско истражување на вредности“ (2008–2012, 2017 раководен од проф. д-р Антоанела Петковска). Во контекст на научноистражувачката дејност на Институтот за социологија ќе забележиме дека дел од научните активности на членовите на Институтот претставува и нивното учество на бројни научни конференции во земјата и во светот

professionals from the country, Europe, and further abroad. Prof. Petre Georgievski has noted that the first academic conference was held in 1984 in Skopje, on the topic of “Sociology and the Economy”. The second conference, held in 1994, in Ohrid, on the topic of “Cultural Pluralism and Social Integration”, included international participants. This was followed by the following conferences: “Durkheim and Contemporary Sociology” held on October 8-9, 1998 in Skopje; “Max Weber: Understanding Change in Contemporary Society” held on 23-24 November, 2000 at the Faculty of Philosophy in Skopje, on the occasion of the 25th anniversary of the founding of the Institute of Sociology; “Contemporary American Sociology – with an emphasis on Robert K. Merton” held on October 7-8, 2004 at the Faculty of Philosophy in Skopje; “Sociology and Social Change - 30 years of Sociology Studies at the Faculty of Philosophy in Skopje”, held on 18-19 November, 2005 in Skopje; “Sociology and the Challenges of the Global Age, 35 years of the Institute of Sociology – on the 80th anniversary of prof. Blaga Petroska”, held on June 13-15, 2011 in Skopje and Ohrid; “Facing Social Trauma: A Challenge for Sociological Research, 40 years of the Institute of Sociology”, held on 23-24 April, 2015 at the Faculty of Philosophy in Skopje, on the occasion of the 40th anniversary of the Institute of Sociology; “New Challenges of the Sociological Imagination (in honor of Charles Wright Mills, 1916–2016)” held on 25-26 November, 2016 at the Faculty of Philosophy in Skopje, in collaboration with the Association of Sociologists of the Republic of Macedonia. I would like to emphasize that this conference was attended by eminent sociologists,

каде ги претставиле резултатите од своите научни истражувања. Но треба да се истакне дека Институтот за социологија на Филозофскиот факултет и самиот организира научни конференции самостојно или во соработка со други научни институции на кои учествувале социолози и други научници од општествените и хуманистичките науки од земјата, Европа, но и од други земји од светот. Професорот Петре Георгиевски забележал дека првата научна конференција била одржана во 1984 година во Скопје на тема „Социологијата и стопанството“. Втората научна конференција беше одржана во 1994 година во Охрид на тема „Културниот плурализам и општествената интеграција“ и имаше меѓународен карактер. Потоа следуваа научните конференции: „Диркем и современата социологија“ одржана на 8 и 9 октомври 1998 во Скопје; „Макс Вебер: разбирањето на промените во современото општество“ одржана на 23 и 24 ноември 2000 година на Филозофскиот факултет во Скопје по повод 25 години од формирањето на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет во Скопје; „Современата американска социологија – Роберт К. Мертон како повод“ одржана на 7 и 8 октомври 2004 година на Филозофскиот факултет во Скопје; „Социологијата и општествените промени - 30 години студии по социологија на Филозофскиот факултет во Скопје“, одржана на 18 и 19 ноември 2005 во Скопје; “Sociology and the Challenges of the global age 35 year of the institute of Sociology – 80th anniversary of Prof. d-r Vlaga Petroska”, одржана од 13 до 15 јуни 2011 во Скопје и Охрид; „Соочување со општествените трауми: предизвик за социолошките истражувања 40 години Институт за социологија“, одржана на 23 и 24 април 2015 на Филозофскиот факултет во Скопје, по повод 40 години од

the main speakers being prof. Frank Feltz from the University of Innsbruck - President of the European Sociological Association; prof. Sari Hanafi from the American University of Beirut, Lebanon - Vice President (current President) of the International Sociological Association; and prof. Gerrard Delanty from the University of Sussex, UK.

Some of the texts presented at these academic gatherings have been published in the “Sociological Review”, a journal published by the Association of Sociologists of the Republic of Macedonia; some have been published in special Conference Proceedings. From the year 2010, the Institute has been involved in the publication of the “Sociological Review” as co-publisher.

As regards the participation and organization of academic gatherings, it is inevitable to emphasize the successful collaboration in this field that the Institute of Sociology has had with the Jagiellonian University in Krakow, Poland ever since 1979. As a feature of this collaboration that has been going on for more than 40 years, jointly-organized academic seminars have been taking place every two years, alternately in Skopje and Krakow, on current topics in Sociology or the social life of the two countries. So far, 12 gatherings have been held; in the beginning, topics included “Sociological Aspects of the Industrialization and Urbanization of Society”, “The Social Structure of the PR of Poland and the SR of Macedonia”, “Socialism and Self-Government”, “Societal, Economic and Cultural Changes of Rural Communities in the PR of Poland and the SR of Macedonia”, and so on. After 1990, the topics became connected to the problems of transition, European integration, as well as identity issues, such as:

формирањето на Институтот за социологија; „Новите предизвици на социолошката имагинација (во чест на Чарлс Рајт Милс 1916–2016)“ одржана на 25 и 26 ноември 2016 година на Филозофскиот факултет во Скопје во заедничка организација со Здружението на социолози на Република Македонија. Сакам да истакнам дека и на оваа конференција земаа учество еминентни научници од социолошките науки, а главни говорници беа проф. Франк Фелц, од универзитетот на Инсбрук – претседател на Европската социолошка асоцијација, проф. Сари Ханафи од Американскиот универзитет во Бејрут, Либан – потпретседател (актуелен претседател) на Меѓународната социолошка асоцијација и проф. Џерард Деланти од Универзитетот Сасекс, Обединето Кралство.

Еден дел од текстовите претставени на овие научни собири беа објавени од почетокот на формирањето на списанието „Социолошка ревија“ (во издание на Здружението на социолози на Република Македонија) во 1994, а се објавуваат сè до денес. Но, некои од текстовите се објавени во посебни зборници од одржаните конференции. Од 2010 година Институтот се вклучува во издавањето на списанието Социолошка ревија како соиздавач. Кога се зборува за учеството и организацијата на научни собири, неизбежно е да се истакне успешната соработка на ова поле што Институтот за социологија ја има со Јагелонскиот универзитет од Краков, Полска уште од 1979 година. Во рамките на оваа повеќе од четириесетгодишна соработка на секои две години наизменично во Скопје и Краков се организирани заеднички научни семинари на актуелни теми од социологијата или од општествениот живот на двете земји. Досега се одржани дванаесет семинари, а на почетокот се расправало

“Culture in Transition - Transition in Culture”, held in 2009 in Krakow and Brena, “Forming a National Identity in the Global Age: the Macedonian example”, held in 2013 in Krakow, and “Social Exclusion in Macedonian and Polish Modern Society”, held in Skopje in 2017.

In addition to the international collaboration of the Institute of Sociology with the Jagiellonian University in Krakow, it has also established ties with the Department of Sociology at the Faculty of Philosophy in Sofia, the Department of Sociology at the Faculty of Philosophy in Belgrade, and many others. Under the Erasmus Student and Teaching Mobility Program, several

на теми како: „Социолошките аспекти на индустријализацијата и урбанизацијата во општеството“, „Социјалната структура на НР Полска и СР Македонија“, „Социјализмот и самоуправувањето“, „Општествено-економските и културни промени на селото во НР Полска и СР Македонија“ и сл. После 1990 година, темите беа поврзани со проблемите на транзицијата, европската интеграција, но и за идентитетските прашања како на пример: “Culture in transition – transition in culture” одржан во 2009 година во Краков и Брена, “Forming national identity in the global age: The Macedonian case”, одржан во 2013 година во Краков, и „Општествената исклученост во македонското и полското современо општество“ одржан во Скопје во 2017 година. Покрај меѓународната соработка со Институтот за социологија при Филозофскиот факултет на Јагелонскиот универзитет во Краков, Институтот за социологија има воспоставено соработка и со Одделот за социологија на Филозофскиот факултет во Софија, Одделението за социологија на Филозофскиот факултет во Белград и др. Во рамките на програмата за мобилност на студенти и на наставен кадар, Еразмус, се потпишани повеќе билатерални договори со што им се овозможува на студентите да стекнат знаења и на други универзитети преку оваа програма. Ваква можност студентите имаат на Универзитетот Пантеон во Атина, Грција, на Институтот за социологија при Факултетот за општествени науки на Универзитетот во Љубљана, на Одделот за социологија на Филозофскиот факултет при Универзитетот во Нови Сад, на Одделот за социологија на Универзитетот Тилбург и др. За успешно функционирање на научноистражувачката, а особено за наставно-образовната дејност од посебно значење е библиотеката

bilateral agreements have been signed, enabling students to acquire knowledge at other universities through this program. Students from Skopje can study at the Pantheon University in Athens, Greece, the Institute of Sociology at the Faculty of Social Sciences at the University of Ljubljana, the Department of Sociology at the Faculty of Philosophy in Novi Sad, the Department of Sociology at the University of Tilburg, etc.

The library of the Institute bears special significance for the successful functioning of research, and especially for educational activities; its stock is constantly replenished with new books and magazines. Recently, the Faculty of Philosophy has facilitated the access to a number of electronic databases of academic publications and journals, which allows for greater ease in following the contemporary trends in Sociology, and other social sciences and humanities, as well as improving the quality of the educational process at all three levels within the Institute of Sociology. Rusomir Zivčevski was librarian at the Institute of Sociology from the time the Institute was founded until his retirement. His work was continued by Dejan Taškovski, MA, while the current professional associate for library work is Viktorija Petrovska, who holds a BA in Sociology.

Today the Institute of Sociology consists of nine members: seven full professors - Antoanela Petkovska, PhD; Mileva Gjurovska, PhD; Zoran Matevski, PhD; Vesna Dimitrievska, PhD; Ilo Trajkovski, PhD; Anica Dragović, PhD; and Konstantin Minoski, PhD; and two associate professors: Marija Drakulovska - Čukalevska, PhD; and Tatjana Stojanovska Ivanova, PhD. The retired professors – Marija Taševa, PhD; Marija Taševa, PhD; Amalija

за социологија, чиј фонд постојано се надополнува со нови книги и списанија. Но, во последно време во рамките на Филозофскиот факултет овозможен е пристап до повеќе електронски бази на научни публикации и научни списанија со што се овозможи полесно следење на современите тенденции во социологијата, но и во другите општествени и хуманистички науки, како и подобрување на квалитетот на наставно-образовниот процес на сите три нивоа на Институтот за социологија. Од почетокот на формирањето па сè до своето пензионирање библиотекар на Институтот за социологија беше Русомир Зивчевски. Потоа неговата работа ја продолжи м-р Дејан Ташковски, а актуелна стручна соработничка за библиотечно работење е Викторија Петровска, дипломиран социолог.

Денес Институтот за социологија го сочинуваат девет членови: седум редовни професори – проф. д-р Антоанела Петковска, проф. Милева Ѓуровска, проф. д-р Зоран Матевски, проф. д-р Весна Димитриевска, проф. д-р Ило Трајковски, проф. д-р Аница Драговиќ, проф. д-р Константин Миноски и двајца вонредни професори: проф. д-р Марија Дракулевска-Чукалевска и проф. д-р Татјана Стојановска-Иванова. Во реализацијата на студиите од трет циклус учествуваат и професорите во пензија: проф. д-р Марија Ташева, проф. д-р Амалија Јовановиќ и проф. д-р Илија Ацески.

Развојот и афирмацијата на социологијата во Македонија е несомнено поврзан со наставно-научната дејност на Институтот за социологија при Филозофскиот факултет во Скопје. Четириесет и пет години на Институтот за социологија се образуваат млади кадри кои треба да ги применат своите знаења во нашето општество, во јавната

Jovanović, PhD; and Ilija Aceski, PhD, have also participated in the realization of the third-cycle studies. The development and affirmation of Sociology in Macedonia is undoubtedly tied to the teaching and academic activities of the Institute of Sociology at the Faculty of Philosophy in Skopje. For 45 years, the Institute of Sociology has been educating young people who need to apply their knowledge in our society, in the public and private sectors, especially in education and upbringing. Macedonian society has been studied for the same number of years, and efforts have been made, and are still being made, to explain the challenges of social life in different periods of our society in the context of profound social changes followed by fierce conflicts and serious risks for the very survival of Macedonian society. The last years of the transition of Macedonian society and the desire for integration in the wider European space have especially awakened the ghosts of the past, which are becoming our traumatic reality. In this social context, sociologists are still fighting for their place in society, and for the recognition of their activities. The Institute of Sociology, with its academic, educational and general public activities, has constantly pointed out the importance of sociologist for our society. However, even in the field of higher education, the domain of Sociology is narrowing, so its components are becoming more and more interdisciplinary. The same thing is also happening in secondary and primary education. With its research activities, the Institute of Sociology has achieved recognition of Macedonian Sociology, and Macedonian sociologists, on the international sociological scene, and has facilitated their collaboration and communication with colleagues from

и приватната сфера, особено во образованието и воспитувањето. Исто толку години се проучува македонското општество, при што се правеле и сè уште се прават напори да се објаснат предизвиците на општественото живеење во различни периоди на нашето општество во контекст на длабоки општествени промени проследени со жестоки конфликти и сериозни ризици за самиот опстанок на македонското општество. Особено последните години на транзицијата на македонското општество и желбата за интеграција во поширокиот европски простор, ги разбудила „духовите од минатото“, кои стануваат наша трауматична реалност. Во ваков општествен контекст социолозите сè уште се борат за своето место во општеството и за „препознавање и признавање“ на социолошката дејност. Институтот за социологија со своите научни, образовни, па и пошироки јавни активности постојано укажуваше на значајноста на професијата социолог за нашето општество. Меѓутоа дури и во сферата на високото образование се стеснува доменот на социологијата, па нејзините делови се „интердисциплинираат“ и „десоциологизираат“. Истото се случува и во средното и основното образование. Она што Институтот за социологија го постигна со својата научноистражувачка дејност – македонската социологија и македонските социолози да биде препознатливи на меѓународната социолошка сцена, и да можат да соработуваат и комуницираат со своите колеги од светот на исто рамниште. Но, она што ни претстои во следниот период е позасилена активност во нашето општество во врска со подобрување на општествената позиција на една од најперспективните професии - професијата социолог.

around the world as equals. What lies ahead in the upcoming period is intensified activity in our society in relation to improving the social position of one of the most promising professions - the sociologist.

ИНСТИТУТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, ОДБРАНА И МИР INSTITUTE OF SECURITY, DEFENSE AND PEACE

Институтот за безбедност, одбрана и мир одбележува 45 години од своето постоење и својата дејност ја насочува кон наставната и научноистражувачката работа од областа на безбедноста, одбраната и мирот. Институтот за безбедност одбрана и мир почна со работа во учебната 1975/1976 врз основа на Општествениот договор потпишан, во тоа време, помеѓу социјалистичките републики и автономни покраини и Сојузниот секретаријат за народна одбрана, со цел, воспоставување единствени основи за школување и усовршување на наставници по ОНО. Оттука Филозофскиот факултет на својата седница одржана на 9-ти септември 1975 година, донесе Решение за отворање Наставно-научна студиска група за ОНО и ОСЗ. Со тоа беа поставени темелите на првата интердисциплинарна високообразовна научнонаставна институција во нашата Република за воено-одбранбените и безбедносните науки, исто така, тоа во тој период имаше огромно симболичко значење и претставуваше чин со непроценлива историска, политичка, културна и образовна важност за нашата држава и нација.

Во тој период ННСГ имаше за цел да подготвува наставници за изведување на наставата по предметот Одбрана и заштита во средните училишта. Покрај тоа за такви кадри имаа потреба и командите и штабовите на Територијалната одбрана и цивилната заштита, тогашните општествено-политички заедници, организациите на здружен труд и други. Школувањето и усовршувањето на овој профил на кадри, како и организацијата на целокупната наставна и научна дејност

The Institute of Security, Defense and Peace is celebrating the 45th anniversary of its existence, and its scope of work encompasses both educational as well as academic and research components in the fields of security, defense and peace. The Institute of Security, Defense and Peace began its activity in the academic year 1975/76, on the basis of the Social Agreement signed between, at that time, the socialist republics and autonomous provinces and the Federal Secretariat of People's Defence, with the aim of establishing sole foundations for the education of National Defense teachers. As a result, on September 9, 1975, the Faculty of Philosophy passed a resolution to introduce the National Defense and Societal Self-Protection group of study. This marked the laying of the foundations of the first interdisciplinary institution of higher education in our country, focusing on studies in military defense and security. In addition, this carried great symbolic value at the time, and it carried exceptional historical, political, cultural, and educational significance for the nation.

At this time, the aims of the group of study were to prepare teachers that would teach Defense and Protection in secondary schools. Besides this, this qualified personnel was also needed for work at the headquarters and the staff of the Territorial Defense and Civil Protection, the then socio-political organizations, the joint labor organizations, and others. The education and profiling of these professionals, as well as the organization of the teaching and academic process in the National

од областа на ОНО, се остварувала според единствен наставен план и програма за целата тогашна држава. Институционализацијата и позиционирањето на Институт при Филозофскиот факултет во рамките на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје овозможи успешно образование на цивилни кадри, кои своите академски знаења и вештини несебично и компетентно ги вклучија во креирањето на сите витални сегменти на системот за национална безбедност, но и пошироко во рамките на македонското општество. Во текот на своето четириесет и петгодишно постоење, Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје, неминовно, помина низ неколку карактеристични фази на развој и трансформација, како последица на

Defense sphere was realized in accordance with one unified plan and program covering the whole country. The institutionalization and the positioning of an Institute at the Faculty of Philosophy within the “Ss Cyril and Methodius” University enabled the successful education of civilians, who selflessly and competently incorporated their academic knowledge and skills in the creation of all vital segments in the system of national security, as well as in a broader context, in Macedonian society. During its 45-year existence, the Institute of Security, Defense and Peace has undoubtedly undergone several characteristic phases in its development and transformation, as a result of the overall radical social reforms, as well as the dynamic political and security

свкупните радикални општествени промени и на динамични политичко-безбедносни констелации на национално и регионално ниво.

За ефикасно да одговори на сите современи предизвици кои во целост го променија општествениот, политичкиот, економскиот безбедносниот и образовен амбиент, Институтот во 1995 година изврши значајни структурни промени и се преименува во Институт за одбрана. Новите мултидисциплинарни наставни програми и свкупниот научен потенцијал се ставија во профилирање кадри за новото време. Нашите кадри во целост одговорија на барањата на самостојна Р Македонија во фазата на нејзиното безбедносно осамостојување и концептирањето на современ ефикасен систем за национална безбедност компатибилен со системите на државите членки на НАТО и ЕУ.

По конфликтот од 2001 година и големиот број други сериозни промени во непосредното безбедносно опкружување, се наметна потребата за ново редизајнирање на студиските програми и за дефинирање нови модерни и актуелни курикулуми, кои ќе претставуваат солидна основа за едуцирање кадри во областа на мировните студии и за научни истражувања на конфликтите и за нивното справување и управување. Оттука во 2002 година Институтот за одбрана се преименува во Институт за одбранбени и мировни студии со дефинирани и верификувани студиски програми на европско и светско ниво. Според новиот концепт на научнообразовна поставеност. Институтот ќе организира додипломски (аналитичка насока и наставна насока), постдипломски (специјалистички и магистерски) и докторски студии од областа на одбранбените и мировните студии, според Европскиот кредит трансфер систем.

happenings at a national and regional level.

In order to efficiently deal with all the modern challenges that completely changed the social, political, economic, security, and educational context, in 1995 the Institute carried out significant structural reforms, and became the Institute of Defense. The new multidisciplinary study programs, as well as the complete academic potential were set in function of preparing professionals to meet the demands of the new present. Our faculty was able to fully deal with the needs of the sovereign Macedonian state in the stage of its independence security-wise, and in its building a modern efficient system of national security, compatible with those of the member states of NATO and the EU. Following the conflict in 2001, as well as the numerous other changes in the immediate security context, the need arose for a restructuring of the study programs and defining new, up-to-date and current curricula, which would represent a solid basis in the education of professionals in the areas of peace studies and academic research on conflicts and their resolution. In this context, in 2002, the Institute of Defense was renamed the Institute of Defense and Peace Studies, with definite and verified study programs of European and international quality. In accordance with its new academic and educational organization, the Institute organized undergraduate level studies (analytical stream and teaching stream), post-graduate level studies (specialist and MA studies), and doctoral level studies in the field of defense and peace studies, following the European Credit Transfer System.

In the academic year 2009/2010, the Institute of Defense and Peace Studies introduced a new study program at the undergraduate level of studies in Security, thus completing its complex activity in the three significant

Во учебната 2009/2010 година на Институтот за одбранбени и мировни студии стартуваше и новата студиска програма за прв циклус на студии за насоката Безбедност со што Институтот ја комплетираше својата комплексна дејност во трите значајни научни сфери – безбедност, одбрана и мировни студии. Новата трансформација неминовно ја наметна потребата за промена на називот на Институтот во Институт за безбедност одбрана и мир.

Следејќи ги општествените промени и потребите на државата во учебната 2017/2018 на Институтот стартуваше нова програма Приватна и корпоративна безбедност која е конципирана по европски и светски стандарди.

Денес наставата на Институтот за безбедност, одбрана и мир ја изведуваат претставници на помладата генерација професори од кои поголемиот број се кадри од Институтот. Тоа се експерти чии трудови се препознатливи и надвор од нашите граници – експерти кои Институтот го направија да биде препознатлива и почитувана

academic fields – Security, Defense and Peace Studies. The new reforms inevitably imposed the need for the Institute to be renamed the Institute of Security, Defense and Peace.

Keeping up with the changes taking place in society, as well as bearing in mind the needs of the state, in the academic year 2017/18, the Institute of Security, Defense and Peace introduced a new group of study, that of Private and Corporate Security, designed in accordance with European and global standards.

At present, the Institute of Security, Defense and Peace is composed of younger members of teaching staff, most of whom are graduates of the Institute. These people are experts whose works are known outside our borders, too – experts who have enabled the Institute to gain prominence and to become a known and highly respected institution on an international scale. These qualified professionals, together with the more senior members and professors at the Institute laid the foundations of academic thought in Macedonian military and security,

институција и на меѓународен план. Овие кадри заедно со нивните постари колеги и професори ги изградиле основите на македонската воена и безбедносна научна мисла, соодветна на националните, регионалните, како и на светските вредности, специфики и тенденции. Новите научни пројекти се презентирани во нивните вредни дела чија импозантна вредност достигнува повеќе од 170 книги, практикуми и прирачници и повеќе од 2.000 статии, објавени на македонски јазик и на други странски јазици. Нивните дела ја збогатија светската ризница на научната мисла и станаа дел од глобалното културно и цивилизациско наследство. Реализацијата на наставно-образовната дејност (на прв, втор и трет циклус студии) и извршувањето на другите професионални активности на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје денес несебично ги остваруваат: проф. д-р Митко Котовчевски, проф. д-р Зоран Нацев, проф. д-р Билјана Ванковска, проф. д-р Лидија Георгиева, проф. д-р Марина Митревска, проф. д-р Ванчо Кенков, проф. д-р Оливер Бакрески, проф. д-р Тони Милески, проф. д-р Синиша Даскаловски, проф. д-р Зорица Салтировска, проф. д-р Тања Милошевска, проф. д-р Рина Киркова, проф. д-р Горан Зенделовски и проф. д-р Сергеј Цветковски. Библиотеката на Институтот долго ја води д-р Александар Павлески кој е воедно и координатор на студиските програми. Посебно значаен придонес во градењето на традицијата и остварувањето на дејноста на Институтот за безбедност, одбрана и мир дадоа проф. д-р Трајан Гоцевски, проф. д-р Милош Змејковски, проф. д-р Анастас Лакоски (1956–2002) и Радко Начевски (1948–2002)

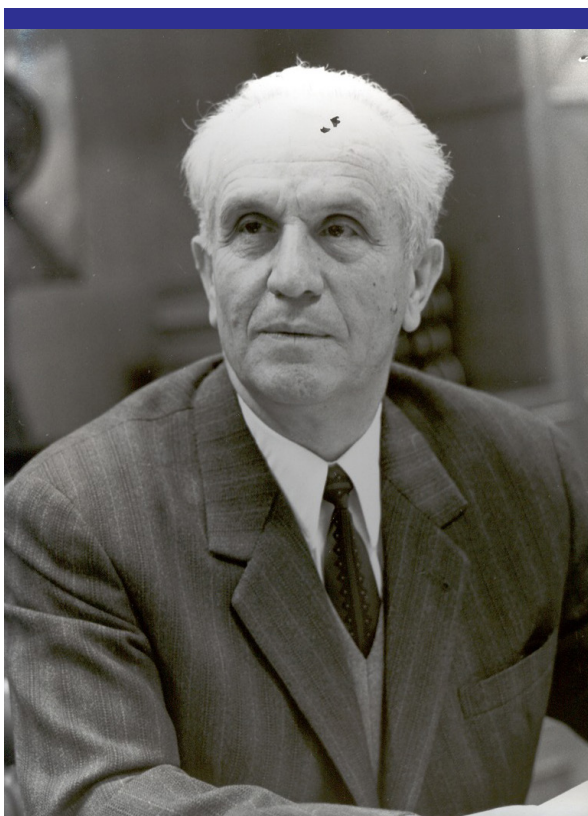
Во текот на своето четири и пол децениско постоење на Институтот за безбедност, одбрана и мир на

befitting the national, regional, as well as global values and trends. The new academic discoveries have been presented in their valuable works, in over 170 books, practicums and guides, and more than 2,000 articles, published in Macedonian and other foreign languages. Their works have become part of the global cultural and civilizational heritage. The following professors participate in the realization of the educational and teaching activity of the Institute of Security, Defense and Peace at the Faculty of Philosophy in Skopje (undergraduate, post-graduate, and doctoral studies): Mitko Kotovčevski, PhD; Zoran Nacev, PhD; Biljana Vankovska, PhD; Lidija Georgieva, PhD; Marina Mitrevska, PhD; Vančo Kenkov, PhD; Oliver Bakreski, PhD; Toni Mileski, PhD; Siniša Daskalovski, PhD; Zorica Saltirovska, PhD; Tanja Miloševska, PhD; Rina Kirkova, PhD; Goran Zendelovski, PhD, and Sergej Cvetkovski, PhD. The Institute library is looked after by Aleksandar Pavleski, PhD, who has long held this post, and is also the study program coordinator. Significant contribution in the creation of tradition and the functioning of the Institute of Security, Defense and Peace was also made by professors Trajan Gocevski, PhD; Miloš Zmejkovski, PhD; Anastas Lakovski, PhD (1956–2002), and Radko Načevski (1948–2002)

Филозофскиот факултет во Скопје во неговиот наставно-образовен процес биле вклучени плејада истакнати универзитетски професори од Филозофскиот, Економскиот, Филолошкиот и Медицинскиот факултет, како и од Воената академија. Значаен придонес во оваа област дадоа и првите професори по покана на Групата за ОНО и ОСЗ генералите д-р Михајло Апостолски и Тодор Атанасовски, како и редица истакнати стручњаци од различни области, кои се неразделно поврзани со научните дисциплини на Институтот за безбедност, одбрана и мир.

За успешно позиционирање на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје во структурите на македонското општество, за неговата

Академик Михаило Апостолски, меѓу првите наставници на Институтот

Academician Mihailo Apostolski, one of the first professors at the Institute

In its 45-year existence, the Institute of Security, Defense and Peace has seen the involvement of a plethora of renowned university professors in the teaching process; professors from the Faculties of Philosophy, Economy, Philology, and Medicine, as well as from the Military Academy. Significant contributions in this area came from the first professors, at the invitation of the National Defense Group, General Mihajlo Apostolski, PhD, and General Todor Atanasovski, as well as from a number of prominent experts from a variety of disciplines, inextricably tied to the academic disciplines covered by the Institute of Security, Defense and Peace.

The successful positioning of the Institute of Security, Defense and Peace within Macedonian society, its ongoing transformation, and its keeping up with the contemporary needs and demands of the security sector is owed to the enthusiasm and complete dedication to the smooth functioning of the Institute shown by its Chairs: professor Gjorgji Delčev, PhD; professor Slobodan Dimiškovski, PhD; colonel Bratislav Laban, senior lecturer; colonel Jovan Karakutovski, senior lecturer; professor Miloš Zmejkovski, PhD; professor Mitko Kotovčevski, PhD, professor Radko Načevski, PhD; professor Biljana Vankovska, PhD; professor Zoran Nacev, PhD; professor Oliver Bakreski, PhD; and professor Vančo Kenkov, PhD.

In its activity up to the present, the Institute has managed to create a solid potential necessary for the profiling of a competent community of experts that can successfully handle and deal with issues of national security, as well issues connected to peace and conflict resolution, both in theory and in practice. Up to now, the Institute of Security, Defense and Peace has seen 2,252 graduates, 231 MAs, and 63 PhDs. It is also worth noting that it stands behind the publication of the journal *Security Dialogues*, which contains

континуирана трансформација и за држење чекор со современите потреби и барања на безбедносниот сектор, придонесоа ентузијазмот и целосната посветеност за успешното функционирање на Институтот неговите раководители проф. д-р Ѓорѓи Делчев, проф. д-р Слободан Димишковски, полковниците виши предавачи Братислав Лабан и Јован Каракутовски, проф. д-р Милош Змејковски, проф. д-р Митко Котовчевски, проф. д-р Радко Начевски, проф. д-р Билјана Ванковска, проф. д-р Зоран Нацев, проф. д-р Оливер Бакрески и проф. д-р Ванчо Кенков.

Во своето досегашно работење Институтот создаде солиден потенцијал неопходен за профилирање на компетентна експертска заедница која успешно ги истражува и разрешува проблемите на националната безбедност, како и прашањата на мирот и разрешувањето на конфликтите на теоретски и практичен план. На Институтот за безбедност, одбрана и мир дипломираше 2.252 студенти, 231 кандидати магистрирале, додека 63 кандидати се стекнале со научно звање доктори на науки. Исто така за одбележување е и издавањето на списанието „Безбедносни дијалози“ во кое своите научни и стручни трудови ги објавуваат домашни и странски научници и експерти од областа на безбедноста, одбраната и мирот. Списанието се издава при Институтот и првиот број беше испечатен во 2010 година, а излегува двапати годишно. Списанието е со меѓународен уредувачки одбор и со престижни индексации.

Дипломираните студенти на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје, својот професионален ангажман го остваруваат во сите институции на извршната и на судската власт на Републиката на

academic and professional articles by local and international experts in the areas of security, defense and peace. The first issue of the journal was published in 2010; it comes out biannually, it has an international board of reviewers, and is prominently indexed.

The graduates of the Institute of Security, Defense and Peace at the Faculty of Philosophy in Skopje can be found in all institutions of executive and judicial authority in the country, both at central and local levels, especially in the Ministry of Defense, the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of Justice, in the Army, the Intelligence Agency, the Crisis Management Center, the Protection and Rescue Directorate, at Customs, at all levels in the sphere of education, as well as in other organizations in the governmental and non-governmental sector in the country. In addition, some of the graduates of the Institute of Security, Defense and Peace are actively involved in various missions in the international organizations in the country and abroad.

The professionals produced at the Institute of Security, Defense and Peace at the Faculty of Philosophy in Skopje represent a qualified core that has successfully participated in the creation and confirmation of the Euro-Atlantic-oriented policy in our country, security- and defense-wise, and they have become creators of the new modern system of national security. They are involved and take part in a number of international symposiums in the field of security, defense and peace studies, which is of vital importance for the development of the scope of activity carried out by the Institute of Security, Defense and Peace. The Institute of Security, Defense and Peace has achieved a rich and fruitful international collaboration with a number of prestigious Institutes, Faculties, and Military Academies-members of the International Peace

централно и на локално ниво – нивниот ангажман првенствено се остварува во Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Министерството за правда, во АРМ, Агенцијата за разузнавање, Центарот за упрвување со кризи (ЦУК), Дирекцијата за заштита и спасување (ДЗС), во Царината, на сите нивоа на образовниот процес, како и во останатите структури на владиниот и невладиниот сектор во државата. Исто така, некои од дипломираните студенти на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје активно се вклучени во определени мисии на меѓународните организации во земјата и во странство.

Кадрите на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје денес претставуваат професионално јадро кое успешно се вклучи во креирањето и утврдувањето на евроатлански ориентираната одбранбена и безбедносна политика на нашата земја и станаа креатори на новиот современ и респективен систем за национална безбедност. Тие учествуваат и присуствуваат на голем број меѓународни симпозиуми од областа на безбедносните, одбранбените и мировните студии што е мошне значајно за развојот на потенцијалните дејности и дејноста на Институтот за безбедност, одбрана и мир.

Институтот за безбедност, одбрана и мир остварува плодна меѓународна соработка со голем број престижни институти, факултети и воени академии – членки на Меѓународниот конзорциум од оваа сфера. Исто така, значајна е и соработката со разни тела и органи на НАТО, ЕУ, ОБСЕ и со други меѓународни и европски безбедносни организации и институции.

Consortium. In addition, it has achieved collaboration with various bodies and organs of NATO, the EU, OSCE, and other international and European security organizations and institutions.

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА
INSTITUTE OF SOCIAL WORK AND SOCIAL POLICY

Основање, развој и наставен кадар

Институтот за социјална работа и социјална политика претставува посебна работна единица на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, истиот е формиран во далечната 1957 година, како средно училиште со што започнува едукацијата на социјални работници. Во 1960 година, средното училиште се трансформира во Виша школа за социјална работа, со двегодишна програма и наставен план од 19 предмети. Во периодот од 1960 до 1988 година во Вишата школа за социјални работници како наставници и соработници работеле: д-р Радомир Петровски, д-р Владимир Митков, д-р Симеон Гелевски, д-р Софија Тодорова, д-р Стојмен Михајловски, д-р Милан Нетков, д-р Блага Петроска, д-р Митко Илиевски, Јордан Радевски, д-р Бранко Петровски, д-р Ристо Горѓевски, д-р Тодор Рушков, д-р Љупчо Ајдински, д-р Дивна Лакинска, д-р Верица Трајкова, д-р Димитар Трајковски, д-р Марија Донеvsка, д-р Нано Ружин, м-р Стојан Малезански, Борислав Руменов, Благојка Демијева, Верка Христова, Василка Тодоровска, Олга Панговска-Поповска, Боривое Шукаров, Душанка Пекеvsка, Миле Јаковски, Васко Мисајловски, и Рада Пацева. Директори на Вишата школа за социјални работници биле: Благојка Демијева, Борислав Руменов, д-р Радомир Петровски и Миле Јаковски. Посебно би сакале да нагласиме дека д-р Раде Петровски (1925–2003), во 1979 година, прв се здобива со звањето доктор на науки по социјална политика со докторската дисертација

Founding, development, and academic personnel

The Institute of Social Work and Social Policy represents a distinct unit at the Faculty of Philosophy, within the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje, and it was first founded in 1957 as a secondary school which marked the start of the education of social workers. In 1960, the secondary school grew into a College of Social Workers, with a two-year program and a curriculum consisting of 19 courses. In the period from 1960 to 1988, the College of Social Workers was made up of the following faculty as teaching staff and associates: Radomir Petrovski, PhD; Vladimir Mitkov, PhD; Simeon Gelevski, PhD; Sofija Todorova, PhD; Stojmen Mihajlovski, PhD; Milan Netkov, PhD; Blaga Petroska, PhD; Mitko Ilievski, PhD; Jordan Radevski; Branko Petrovski, PhD; Risto Gorgjevski, PhD; Todor Ruškov, PhD; Ljupčo Ajdinski, PhD; Divna Lakinska, PhD; Verica Trajkova, PhD; Dimitar Trajkovski, PhD; Marija Donevska, PhD; Nano Ružin, PhD; Stojan Malezanski, MA; Borislav Rumenov; Blagojka Demijeva; Verka Hristova; Vasilka Todorovska; Olga Pangovska-Popovska; Borivoje Šukarov; Dušanka Pekevaska; Mile Jakjovski; Vasko Misajlovski; and Rada Paceva. The following names were, at one time or another, directors of the College of Social Workers: Blagojka Demijeva, Borislav Rumenov, Radomir Petrovski, PhD, and Mile Jakjovski. We would like to point out that in 1979 Rade Petrovski (1925–2003), was the first to obtain a PhD in Social Policy, with his dissertation *The*

„Развојот и перспективите на центрите за социјална работа во СР Македонија“.

Со донесување на Самоуправната спогодба за здружување на Вишата школа за социјални работници со Филозофскиот факултет во Скопје, на 21 јуни 1984 година, се формира Институтот за социјална работа и социјална политика, каде во академската 1988/1989 година е запишана првата генерација студенти на четиригодишно додипломско ниво. Паралелно на постојните четиригодишни студии, со одлука на Наставничкиот совет, а во согласност со Законот за социјална заштита од 1986 година, согласно соодветна програма, започнува дооформување на образованието од VI на VII степен на околу 380 социјални работници, од кои 55 од просторите на бивша Југославија.

Во академската 1994/1995 година, Институтот, за првпат започнува со организирање студии на

Development and Perspectives of the Social Work Centers in the SR Macedonia (Развојот и перспективите на центрите за социјална работа во СР Македонија).

Once the self-government agreement was passed on June 21, 1984, whereby the College of Social Workers joined the Faculty of Philosophy in Skopje, the Institute of Social Work and Social Policy commenced with its activities, enrolling its first generation of students in the academic year 1988/89, in the four-year undergraduate program. At the same time the four-year studies were taking place, the Teachers' Council, in accordance with the Law on Social Protection of 1986, passed a resolution concerning the transformation of the VI level of education into a VII level of education of approximately 380 social workers, 55 of whom were from the former Yugoslav republics.

In the academic year 1994/95, the Institute began to organize post-

постдипломско ниво (специјалистички студии), а во академската 1998/1999 година се започнува со реализација на првата магистерска програма, во рамките на која студентите се добиваат со научно звање магистер по социјална политика. Во академската 2004/2005 година, Институтот го воведува Европскиот кредит-трансфер систем (ЕКТС), со што обезбедува поголема флексибилност и мобилност на студентите.

Во академската 2005/2006 година, во соработка со Евангелското високостручно училиште од Нинберг, Институтот за социјална работа и социјална политика организира постдипломски-специјалистички студии по социјална работа во здравството - социјална работа со психички болни и хендикепирани лица согласно со ЕКТС.

Во 2013 година на Институтот, покрај настава на прв и втор циклус, воведува настава и на трет циклус студии. На Институтот, покрај акредитираната програма за социјална работа и социјална политика на сите три циклуси, на втор циклус се воведени студии по социјален менаџмент и специјалистички студии по социјална работа во здравството.

До крајот на учебната 2019/2020 година наставата во Институтот за социјална работа и социјална политика на Филозофскиот факултет во Скопје ја следеле 32 генерации студенти. Од нив до крајот на 2019 година на Институтот за социјална работа и социјална политика дипломираше 2.696 студенти, магистрираше 133 (132 социјална работа и социјална политика и еден социјален менаџмент), специјализираше 8, а докторираше 28 студенти.

Во период од 1989 година до денес наставниот кадар на Институтот за социјална работа и социјална

graduate level studies for the first time (specialist studies), and the academic year 1998/99 marked the start of the first master-level studies, within which the students could obtain an MA in Social Policy. In the academic year 2004/05, the Institute introduced the European Credit Transfer System (ECTS), thus offering the students greater flexibility and mobility in their studies.

In the academic year 2005/2006, in collaboration with the Evangelical College in Nuremberg, the Institute of Social Work and Social Policy, in accordance with the ECTS, organized post-graduate-specialist studies in Social Work in Healthcare – social work with the mentally ill and the physically disabled.

In 2013, besides the undergraduate and post-graduate level studies on offer, the Institute also introduced doctoral-level studies. The Institute offers, besides its accredited program in Social Work and Social Policy at all three levels of study, a post-graduate study program in Social Management, and specialist studies in Social Work in Healthcare.

By the end of the academic year 2019/2020, 32 generations of students had passed through the Institute of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy in Skopje. From these 32 generations of students, by the end of 2019, the Institute of Social Work and Social Policy numbered 2,696 graduates, 133 MAs (132 MAs of Social Work and Social Policy and one MA of Social Management) 8 specialisations and 28 PhDs.

In the period from 1989 and up to the present, the teaching staff at the Institute of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy in Skopje is composed of the following members: Divna Lakinska, PhD; Verica Stamenkova, PhD; Maria Donevska, PhD; Dimitar Trajkovski, PhD; Nano Ružin, PhD; Sunčica Dimitrijoska, PhD;

политика при Филозофскиот факултет во Скопје го сочинуваат наставниците: д-р Дивна Лакинска, д-р Верица Стаменкова, д-р Марија Доневска, д-р Димитар Трајковски, д-р Нано Ружин, д-р Сунчица Димитријоска, д-р Јован Пејковски, д-р Маја Геровска-Митев, д-р Сузана Борнарова, д-р Иван Трајков, д-р Светлана Трбојевиќ, д-р Наташа Богоевска, д-р Софија Георгиевска и д-р Владимир Илиевски. Покрај горенаведените наставници, во наведениот период на Институтот биле ангажирани значаен број на професори и соработници од другите институти на Филозофскиот факултет. Исто така, настава на Институтот на прв и втор циклус на студии изведувале и професори од други високообразовни институции од земјата, меѓу кој ќе ги наведеме: д-р Бобек Шуклев, д-р Дончо Донеv, д-р Моме Спасовски, д-р Гордана Силјановска, д-р Тодор Каламатиев, д-р Оливер Бачановиќ и д-р Виолета Чачева.

Во период од 1997 до 2003 година на Институтот дејствуваше ресурсниот Центар за улични деца/деца на улица, во чии рамки се координираше работата на 10 невладини организации кои работеа на програми со улични деца/деца на улица. Во 1998 година, Институтот во соработка со УНДП го отвори истражувачко-апликативниот Национален центар за континуирано образование за социјален развој. Центарот организираше бројни семинари за перманентно образование на кадар од областа на социјалната заштита, невладиниот сектор, локалната самоуправа, здравствено-образовните и други институции.

Институтот има богата научно-издавачка традиција, каде покрај бројни учебници и книги, публикувани од страна на наставниот кадар на Институтот, уште во далечната 1973, во рамки на Вишата школа за социјални работници, се публикува списанието

Jovan Pejkovski, PhD; Maja Gerovska Mitev, PhD; Suzana Bornarova, PhD; Ivan Trajkov, PhD; Svetlana Trbojević, PhD; Nataša Bogoevska, PhD; Sofija Georgievska, PhD; and Vladimir Ilievski, PhD. Besides the above-mentioned faculty, a number of other professors and associates from the other Institutes at the Faculty of Philosophy have been engaged by the Institute of Social Work and Social Policy. In addition, a number of professors from other institutions of higher education in the country have held lectures at the undergraduate and post-graduate levels at the Institute, among whom; Bobek Šuklev, PhD; Dončo Donev, PhD; Mome Spasovski, PhD; Gordana Siljanovska, PhD; Todor Kalamatiev, PhD, Oliver Bačanović, PhD, and Violeta Čačeva, PhD.

In the period from 1997 to 2003, there was a Resource Center for homeless children that functioned within the Institute of Social Work and Social Policy, which coordinated the activities of 10 non-governmental organizations that worked on programs for these children. In 1998, the Institute, in cooperation with the UNDP, opened the research-applicative National Center on Ongoing Social Development Education. The Center organized a number of seminars on the permanent education of professionals from the social protection sphere, the NGO sector, local self-government, institutions in the spheres of healthcare and education, as well as others.

The Institute boasts a rich selection of academic publications, with numerous course books and books having been published by the teaching staff. In addition, 1973, at the time of the College of Social Workers, saw the publication of the journal *Social Policy: a Journal on Theory and Practice*. The final issue of this journal appeared in 1985. The year 2008 saw the publication of the

„Социјална политика: списание за теорија и пракса“. Последниот број од ова списание е издаден во 1985 година. Подоцна, во 2008 година, во соработка со Фондацијата „Фридрих Еберт“ и Филозофскиот факултет, започнува да се издава „Ревиија за социјална политика“ чиј уредник е проф. д-р Маја Геровска-Митев. Ревиијата е тематско списание со меѓународен уредувачки одбор, во кое се објавуваат оригинални научни и академски трудови, од областа на социјалната политика.

Воннаставни активности: собири, проекти и меѓународна соработка

Покрај наставната дејност, наставниот кадар при Институтот за социјална работа и социјална политика активно учествува во голем број на научноистражувачки проекти, подготовка на законски документи и стратешки акти.

Значаен дел од активностите на Институтот за социјална работа и социјална политика се состои во соработка со домашни и со меѓународни академски, владини и невладини организации. Некои од позначајните соработки на академско ниво се со: Католичкото училиште за применети науки од Падерборн, Германија; Источнобаерскиот универзитет од Регензбург, Евангелското училиште за применети науки во Нинберг, Германија; Одделот за социјална педагогија при Универзитетот во Лоѓ, Полска; Европскиот факултет за применети науки „Алис Соломон“ во Берлин; Европскиот институт за социјални услуги при Универзитетот во Кент, Кенгербери, Англија; Универзитетот Џорџ Симон Ом, од Нинберг, Германија и други. Институтот за социјална работа и социјална политика при Филозофскиот факултет во Скопје беше вклучен (2000–2005)

Journal of Social Policy, a result of the collaboration between the Friedrich Ebert Foundation and the Faculty of Philosophy. Editor-in-chief of the *Journal of Social Policy* is professor Maja Gerovska Mitev, PhD. The journal is thematic in nature, with an international Board of Reviewers, publishing original academic papers in the domain of social policy.

Additional activities: conferences, projects, and international cooperation

Apart from its educational scope of work, the faculty members at the Institute of Social Work and Social Policy actively participate in a number of academic-research projects, as well as in the preparation of legal documents and strategic legislation. A significant segment of the activities at the Institute of Social Work and Social Policy are connected to collaboration with local and international academic, governmental and non-governmental organizations. Some of the more significant collaborations at an academic level are the following: the Catholic University of Applied Sciences in Paderborn, Germany; the Eastern Bavarian University of Regensburg, the Lutheran University of Applied Sciences in Nuremberg, Germany; the Department of Social Pedagogy at the University in Lodz, Poland; the Alice Salomon University of Applied Sciences in Berlin; the European Institute of Social Services at the University of Kent at Canterbury, England; Georg Simon Ohm University in Nuremberg, Germany, and others. The Institute of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy in Skopje was involved in the SIDA program (2000–2005), coordinated by the University of Gothenburg in Sweden on *The Development of International Standards*

во програмата SIDA координирана од страна на Универзитетот Готенбург во Шведска на тема „Развој на меѓународни стандарди за образование на социјални работници“. Во таа програма беа вклучени и студиските групи за социјална работа од универзитетите во Белград, Загреб, Сараево, Љубљана и Бања Лука, како и Универзитетот „Алис Соломон“ од Берлин.

Институтот и неговите наставници се членови на: Источноевропското регионално здружение на школи за социјална работа, Европското здружение на школи за социјална работа, Европска мрежа за социјална политика, ЛСЕЕ Истражувачка мрежа за социјална кохезија во Југоисточна Европа, основачи се на Иницијативата за социјална политика на Југоисточна Европа, на Мрежата за социјална политика и социјална работа на Централна Европа (CESPASWON). Наставниот кадар на Институтот има плодна соработка и е ангажиран како консултант на бројни проекти реализирани од страна на релевантни министерства, меѓународни и невладини организации, а пред сè со Министерството за труд и социјална политика како надлежно за областа на научен интерес на Институтот, со Министерството за образование, Министерството за финансии, со Републичкиот завод за социјални дејности и др. Наставниот кадар на Институтот учествува во креирање закони, бројни национални стратегии во доменот на социјалната политика и социјална заштита, национални програми, анализи, осврти и акциски програми давајќи го својот стручен и научен придонес во бројни документи од национален и меѓународен интерес.

Од богатата соработка на Институтот за социјална работа и социјална политика ќе ја издвоиме соработката со меѓународни владини и невладини организации: агенциите

in the Education of Social Workers (Развој на меѓународни стандарди за образование на социјални работници).

That program also included the Social Work study program at the universities in Belgrade, Zagreb, Sarajevo, Ljubljana and Banja Luka, as well as at the Alice Salomon University in Berlin.

The Institute of Social Work and Social Policy and its faculty are members of: the East-European Regional Association of Schools of Social Work; the European Association of Schools of Social Work; the European Social Policy Network; the LSEE Research Network on Social Cohesion in South East Europe. In addition, they are the founders of the South East Social Policy Initiative, and the Central European Social Policy and Social Work Network (CESPASWON).

The members of the Institute are involved in active collaborations and are asked to participate in an advisory capacity in numerous projects carried out by various Ministries, international organizations and NGOs, and above all, by the Ministry of Labor and Social Policy as the relevant institution in the context of the academic interests of the Institute, by the Ministry of Education, as well as that of Finance, by the National Bureau of Social Work, and others. Furthermore, the members of the Institute of Social Work and Social Policy are actively involved in the creation of various laws and regulations, numerous national strategies in the sphere of social policy and social protection, national programs, analyses, reviews and action programs, offering their academic and professional contributions in a number of documents of national and international significance.

The Institute of Social Work and Social Policy has established a rich collaboration with a number of international governmental and non-governmental organizations, such as: the agencies of the United

на Обединетите нации (УНПД, УНИЦЕФ и УНПРЕДЕП), Светската банка, Советот на Европа, Фондација „Фридрих Еберт“, Институтот отворено општество на „Македонија“, Институтот „Лудвиг Болтцман“, Асоцијација за развојна соработка од Келн, Германија, Асоцијација на социјалните работници во Северна Македонија, Националната конвенција за Европската Унија во Република Северна Македонија, Здружението за поддршка на деца и семејства во ризик „Среќно детство“, Првата детска амбаса Меѓаши, НВО „Порака“, СОС Детско село, Универзитет Трето доба, Сојузот на организацијата на жените во Северна Македонија; Фондација за образовни, културни иницијативи „Чекор по чекор“ и др. Институтот за социјална работа и социјална политика на Филозофскиот факултет во Скопје е член на Европската асоцијација на школи за социјална работа, како и на Меѓународната мрежа за социјална работа во училиштата. Институтот за социјална работа и социјална политика е член на Регионалната балканска група на школи за социјална работа, а негови претставници се членови во Регионалната истражувачка мрежа за социјална кохезија во Југоисточна Европа што ја основа и организира Лондонската школа за економија, од Лондон, Велика Британија. Наставниот кадар има реализирано бројни предавања на реномирани светски универзитети како што е Колумбија универзитетот во Нјујорк, САД; Лент Терм, Европскиот институт, Лондонската школа за економија, Велика Британија; Источнобаерскиот универзитет во Регензбург, Германија; Католичкото високо стручно училиште во Падерборн, Германија; Универзитетот во Вроцлав; а професори од Институтот континуирано изведуваат настава како гости професори на

Nations (UNPD, UNICEF, and UNPREDEP), the World Bank, the Council of Europe, the Friedrich Ebert Foundation, the Open Society Institute of Macedonia, the Ludwig Bolzman Institute, the Association for Development Cooperation from Cologne, Germany, the Association of Social Workers of North Macedonia, the National Convention on the European Union in the Republic of North Macedonia, the Association for the Support of Vulnerable Children and Families “Happy Childhood”, the First Children’s Embassy Megjaši, the NGO “Poraka”, the SOS Children’s Villages, the University of the Third Age, the Macedonian Women’s Lobby; the Foundation for Educational and Cultural Initiatives “Step by Step”, and others. The Institute of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy in Skopje is a member of the European Association of Schools of Social Work, as well as the International Network of Social Work in Schools. The Institute of Social Work and Social Policy is a member of the Regional Balkan Group of Schools of Social Work, and it has representatives in the Regional Research Network on Social Cohesion in South East Europe, founded and organized by the London School of Economics, in London, United Kingdom. The faculty of the Institute has held numerous lectures at prestigious universities worldwide, such as Columbia University in New York, USA; the European Institute; the London School of Economics, United Kingdom; East Bavarian University of Regensburg, Germany; the Catholic University in Paderborn, Germany; and Wroclaw University. Professors from the Institute have been engaged as visiting professors on a regular basis at the University in Niš, Serbia. The faculty also actively participates in conferences abroad, and has organized or co-organized numerous academic

Универзитетот во Ниш, Република Србија. Институтот зема активно учество на конференции во странство, а се јавува и како организатор или коорганизатор на голем број научни и стручни меѓународни конференции, помеѓу кои посебно ќе ги истакнеме: студентите од Институтот за социјална работа и социјална политика на Филозофскиот факултет во Скопје учествуваат во голем број студентски активности, како што се: конференции од областа на социјалната работа во странство (Белград, Сараево, Загреб, Љубљана), летни школи (Берлин, Варна, Букурешт, Темишвар, Белград, Истанбул, Тирана и Охрид); во работата на невладини организации каде се јавуваат како волонтери и лидери, како и волонтери во владините институции.

Студиски програми

Институтот од почетокот на своето формирање, па сè до денес, реализира наставно-образовна и научноистражувачка дејност од областа на социјалната работа и социјалната политика, оспособувајќи високостручни и научни кадри за работа во домените на социјалната, детската и здравствената заштита, како и во доменот на образованието. Во долгогодишниот период на наставна дејност, Институтот за социјална работа при Филозофскиот факултет, земајќи ги предвид динамичните реформски промени на полето на социјалната политика и социјалната заштита на национално ниво, како и светските тенденции во образованието на социјалните работници, постојано работи на осовременување на концептот на студиските програми по социјална работа и социјална политика. Денес, Институтот организира настава за сите три степени на

and professional international conferences.

The students enrolled at the Institute of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy in Skopje have taken part in a number of student-related activities, such as: conferences abroad in the social work domain (Belgrade, Sarajevo, Zagreb, Ljubljana), summer schools (Berlin, Varna, Bucharest, Timisoara, Belgrade, Istanbul, Tirana, and Ohrid); as volunteers and leaders in NGOs, and as volunteers in governmental institutions.

Study programs

from the very start of its founding, and all up to the present day, the Institute of Social Work and Social Policy has carried out educational, research and academic activities in the sphere of social work and social policy, preparing qualified professionals to work in the realms of social, child, and healthcare protection, as well as in education. In the context of its educational activity, bearing in mind the ongoing reforms taking place in social policy and social protection at a national level, as well as the global trends in the education of social workers, the Institute of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy is continuously looking to modernize the study programs in social work and social policy. At present, the Institute organizes classes at all three levels of higher education: Social Work and Social Policy at the undergraduate level of studies; Social Work and Social Policy; Social Management; and specialist studies in Social Work in Healthcare at the post-graduate level of studies, and Social Work and Social Policy at the doctoral level of studies. The current accredited study programs are in accordance with the educational standards of the International

високо образование и тоа: на додипломско ниво ја реализира студиската програма за социјална работа и социјална политика; на постдипломско ниво студиската програма за социјална работа и социјална политика, студиската програма за социјален менаџмент и специјалистичките студии по социјална работа во здравство. Додека на трет циклус на студии реализира докторски студии на полето на социјалната работа и социјалната политика. Концептот на актуелните акредитирани студиски програми е во согласност со образовните стандарди на Меѓународната организација за школи за социјална работа, а наставните содржини ги задоволуваат критериумите за признавање на стекнатите знаења на студентите во голем број држави.

Студиските програми на сите три нивоа имаат за цел да им овозможат на студентите да ги стекнат потребните компетенции и да им овозможат успешен премин од образование кон професионално ангажирање на националниот и на меѓународниот пазар на труд. Воедно, стекнатите знаења на додипломско ниво претставуваат добра основа за продолжување на студиите на повисоки нивоа на образование, како и за вклучување во процесите на континуирана професионална надградба. Студиските програми ги антиципираат современите потреби на идните социјални работници. Истите се насочени кон осознавање на социјалните потреби и политики, за градење на социјална праведност, за креирање на социјалната заштита и за социјална сигурност на граѓаните. Програмите овозможуваат едукација за недискриминирачки однос во процесот на давање услуги со посебен акцент на социјално ранливите категории на граѓани кои се соочуваат со социјални ризици како резултат на нивниот социјален и економски

Organization of Schools of Social Work, while the course curricula meet the criteria for recognition in a number of countries.

The study programs at all three levels aim to enable the students to acquire the necessary skills and competences which will facilitate a smooth transition from an academic context into their professional engagement on the national and international labor market. At the same time, the knowledge acquired at the undergraduate level represents a good foundation for the continuation of their studies at higher levels of studies, as well as their participation in ongoing professional development. The study programs anticipate the modern needs of future social workers. They have been directed toward recognizing the social needs and policies, building social justice, creating social protection and social security for the citizens. The programs offer education for objective views in the process of offering services, with a special emphasis placed on the vulnerable categories of people who are facing challenges as a result of their social and economic status, their ethnicity, gender, age, etc.

The Institute of Social Work and Social Policy accepts the responsibility of offering the students academic knowledge in accordance with the modern trends in the education of social workers. At the same time, we would like to point out that our collaboration with other Institutes at the Faculty of Philosophy, as well as with other institutions of education in the country and abroad, is an important condition for the successful realization of the study programs. The Institute declares its readiness to continue its practice of collaboration with the public and civil sectors in its aim to realize the students' practical classes, as well as the international

статус, етничка припадност, пол, возраст и друго.

Институтот за социјална работа ја презема обврската на студентите да им понуди научни сознанија кои се во согласност со современите тенденции на полето на образованието на социјални работници. Притоа, напоменуваме дека соработката со другите институти на Филозофскиот факултет и останатите образовни установи во и надвор од државата претставуваат значаен услов за успешна реализација на студиската програма. Институтот се обврзува да ја продолжи досегашната практика на соработка со јавниот и граѓанскиот сектор на планот на реализација на практичната настава, меѓународната мобилност на студентите, на наставно-научниот и на соработничкиот кадар.

Наставниците на Институтот за социјална работа изведуваат настава по следните предмети/области:

Проф. д-р Јован Пејковски: на прв циклус на студии: Социјално претприемништво, Економија и социјален систем, Социјален развој, Менаџмент на човечки ресурси, Системи на социјална сигурност; на втор циклус на студии: Трендови и стратегии во социјалната политика (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Лобирање и групи на интерес (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Политика и економија на социјалните држави (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Лобирање и групи на интерес (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Економска и социјална сигурност (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Третман на зависници (студиска

mobility of both the students and the academic personnel and associates.

The academic personnel at the Institute of Social Work and Social Policy hold the following courses:

Professor Jovan Pejkovski, PhD: undergraduate studies: Social Entrepreneurship, Economy and the Social System, Social Development, Human Resource Management, Social Security Systems; post-graduate studies: Trends and Strategies in Social Policy (study program: Social Work and Social Policy), Lobbying and Interest Groups (study program: Social Work and Social Policy), The Politics and Economy of Social States (study program: Social Work and Social Policy), Lobbying and Interest Groups (study program: Social Work and Social Policy); Economic and Social Security (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Treatment Approaches for Drug Addiction (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare); Social Management and Development (study program: Social Management), Social Human Resource Management (study program: Social Management); doctoral studies: Contemporary Theories and Strategies in Social Policy and Social Development, Theories and Strategies of Social Entrepreneurship.

Professor Sunčica Dimitrijoska, PhD: undergraduate studies: Social Protection, Penal and Postpenal Social Work, Social Work Practice with Individuals, Social Work Supervision and Evaluation, Management Case Study; post-graduate studies: Social Protection and Effective Management (study program: Social Work and Social Policy), Social Work Network (study program: Social Work and Social Policy); Clinical Research Methods (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Clinical

програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство); Социјален менаџмент и развој (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџмент на човечки ресурси во социјална сфера (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Современи теории и стратегии на социјалната политика и социјалниот развој, Теории и стратегии на социјалното претприемништво.

Проф. д-р Сунчица Димитријоска: на прв циклус на студии: Социјална заштита, Пенална и постпенална социјална работа, Социјална работа со поединец, Супервизија и евалуација во социјалната работа, Менаџмент на случај; на втор циклус на студии: Социјална заштита и добро управување (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Мрежна социјална работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Клинички истражувачки методи (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Клинички менаџмент на случај (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Менаџирање во социјалната заштита (студиска програма Социјален менаџмент), Мрежна социјална работа (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Аксиолошки и општествени димензии на социјалната работа, Системи на социјална заштита и сервиси во современите општества.

Проф. д-р Маја Геровска-Митев: на прв циклус на студии: Социјална политика, Социјална политика на РМ, Компаративна социјална политика, Глобална социјална политика, Социјална политика на ЕУ, Системи на социјална сигурност; на втор циклус на студии: Трендови и стратегии во социјалната политика (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Политики

Management Case Study (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Social Protection Management (study program: Social Management), Social Work Network (study program: Social Management); doctoral studies: Axiological and Social Dimensions to Social Work, Social Protection Systems and Services in Modern Societies.

Professor Maja Gerovska Mitev, PhD: undergraduate studies: Social Policy, Social Policy in Macedonia, Comparative Social Policy, Global Social Policy, Social Policy of the EU, Social Security Systems; post-graduate studies: Social Policy Trends and Strategies (study program: Social Work and Social Policy), Social Inclusion Policies (study program: Social Work and Social Policy), The Politics and Economy of Social States (study program: Social Work and Social Policy), Analytical Perspectives in Social Inclusion Policy (study program: Social Work and Social Policy); Social Policy Management (study program: Social Management), Management of Social Policy and Social Services for Vulnerable Groups (study program: Social Management); doctoral studies: Contemporary Theories and Strategies of Social Policy and Social Development, Comparative Approaches and Measurements of Poverty and Social Exclusion.

Professor Svetlana Trbojević, PhD: undergraduate studies: Theory of Social Work, Poverty and Social Exclusion, Group Social Work, Social Work in the Local Community, Multicultural Social Work, Multiculturalism, Plural Social Protection of People with Disabilities; post-graduate studies: Research and Practical Methods and Techniques in Social Work (study program: Social Work and Social Policy), Spiritual Care and Social Work (study program: Social Work and Social Policy), The Spiritual Perspective in Social Work

на социјална вклученост (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Политика и економија на социјалните држави (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Аналитички перспективи во политиката за социјална вклученост (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Управување во социјалната политика (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџмент на политики и социјални услуги за ранливи групи (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Современи теории и стратегии на социјалната политика и социјалниот развој, Компаративни пристапи и мерила за сиромаштијата и социјалната исклученост.

Проф. д-р Светлана Трбојевиќ: на прв циклус на студии: Теорија на социјална работа, Сиромаштво и социјална исклученост, Групна социјална работа, Социјална работа во локална заедница, Мултикултурна

(study program: Social Work and Social Policy), Theoretical Foundations of Social Work in Healthcare (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Social Work in the Healthcare of Vulnerable and Marginalized Groups (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Social Management and Development (study program: Social Management), Civil Associations Management (study program: Social Management); doctoral studies: Axiological and Social Dimensions to Social Work, Processes and Perspectives in Social Work.

Professor Suzana Bornarova, PhD: undergraduate studies: Social Problems, Social Work in Education, Educational Policy, Family Social Work, Social Policy and the Elderly, Theory of Social Work, Social Work and Social Policy in Education, Family Social Policy, Aging and Social Policy; post-graduate studies: Directions and Approaches in Social Work (study program: Social Work and

социјална работа, Мултикултурализам, Плурална социјална заштита на лица со попреченост; на втор циклус на студии: Истражувачки и практични методи и техники во социјална работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Духовна социјална работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Духовна перспектива во социјална работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Теоретски основи на социјална работа во здравство (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Социјална работа во здравство со ризични и маргинализирани групи (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Социјален менаџмент и развој (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџирање со граѓански здруженија (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Аксиолошки и општествени димензии на социјалната работа, Процеси и перспективи во социјалната работа.

Проф. д-р Сузана Борнарова: на прв циклус на студии: Социјални проблеми, Социјална работа во образование, Образовна политика, Социјална работа со семејство, Социјална политика и старите лица, Теорија на социјална работа, Социјална работа и политика во образование, Семејна политика, Стареењето и социјалната политика; на втор циклус на студии: Правци и пристапи во социјалната работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Семејна политика (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Стареењето и социјалната политика (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Советување и кризна интервенција (студиска програма

Social Policy), Family Social Policy (study program: Social Work and Social Policy), Aging and Social Policy (study program: Social Work and Social Policy); Counseling and Crisis Intervention (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Social Work in the Healthcare of Vulnerable and Marginalized Groups (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare); Social Protection Management (study program: Social Management), Policy Management and Social Services for Vulnerable Groups (study program: Social Management), Management of Social Services for Vulnerable Groups (study program: Social Management); doctoral studies: Social Services Management and Models, Social Policy and the Labor Market.

Professor Nataša Bogoevska, PhD: undergraduate studies: Family Law, Social Law, Child Protection, Administrative Law, Labor Law, Social Protection, Social Work and Human Rights; post-graduate studies: Social Protection and Effective Management (study program: Social Work and Social Policy), Social Administration (study program: Social Work and Social Policy); Economic and Social Security (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Clinical Management Case Study (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare); Social Policy Management (study program: Social Management), Social Administration (study program: Social Management); doctoral studies: Social Services Management and Models, Social Services Organization.

Professor Sofija Georgievska, PhD: undergraduate studies: Methodology and Statistics in Social Work, Qualitative and Quantitative Research in Social Work, Skills and Techniques in Social Work, Social Work with Vulnerable Children and Teenagers, Psychosocial Development, Statistics,

Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Социјална работа во здравство со ризични и маргинализирани групи (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство); Менаџирање во социјалната заштита (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџмент на политики и социјални услуги за ранливи групи (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџирање на услуги за социјално ранливи групи (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Управувањето и моделите на социјални услуги, Социјална политика и пазарот на трудот.

Проф. д-р Наташа Богоевска: на прв циклус на студии: Семејно право, Социјално право, Детска заштита, Административно право, Трудово право, Социјална заштита, Социјална работа и човекови права; на втор циклус на студии: Социјална заштита и добро управување (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Социјална администрација (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Економска и социјална сигурност (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Клинички менаџмент на случај (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство); Управување во социјалната политика (студиска програма Социјален менаџмент), Социјална администрација (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Управувањето и моделите на социјални услуги, Организација на социјалните служби.

Проф. д-р Софија Георгиевска: на прв циклус на студии: Методологија и статистика во социјалната работа, Квалитативни и квантитативни истражувања во социјалната работа, Вештини и техники во

Counselling and Coaching, Creative Techniques, Methodology of Social Research; post-graduate studies: Research and Practical Methods and Techniques in Social Work (study program: Social Work and Social Policy), Creative Techniques in Social Work (study program: Social Work and Social Policy); Clinical Research Methods (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Psychosocial Help and Support (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare); Evaluation and Research Methods (study program: Social Management), Managing Civil Associations (study program: Social Management), Research and Practical Methods and Techniques in Social Management (study program: Social Management), Employee Training-Coaching (study program: Social Management); doctoral studies: Methodology of Academic Research with Application and Examples in the Social Sciences (study program: Social Work and Social Policy), Behavior and Psychosocial Development in a Social Environment, The Concept of Emotions in Social Work.

Professor Ivan Trajkov, PhD: undergraduate studies: Psychosocial Development, Preventive Social Work, Clinical Social Work, Stress and Management, Mental Health in a Community, Therapy Techniques and Skills, Stress and Stress Management; post-graduate studies: Directions and Approaches in Social Work (study program: Social Work and Social Policy), Modern Parenting (study program: Social Work and Social Policy); Counseling and Crisis Intervention (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Addiction Treatment (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare), Psychosocial Help and Support (study program: specialist studies in Social Work in Healthcare); Evaluation and Research Methods

социјалната работа, Социјална работа со деца и млади во ризик, Психосоцијален развој, Статистика, Советување и коучинг, Креативни техники, Методологија на социјални истражувања; на втор циклус на студии: Истражувачки и практични методи и техники во социјална работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Креативни техники во социјалната работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Клинички истражувачки методи (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Психосоцијална помош и поддршка (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство); Евалуација и истражувачки методи (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџирање со граѓански здруженија (студиска програма Социјален менаџмент), Истражувачки и практични методи и техники во социјален менаџмент (студиска програма Социјален менаџмент), Подучување на вработени - коучинг (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Методологија на научноистражувачката работа со примена и примери во подрачјето на општествените науки (социјална работа и социјална политика) 70 % посебен дел, Однесување и психосоцијален развој во социјалната средина, Концепт на емоции во социјалната работа.

Проф. д-р Иван Трајков: на прв циклус на студии: Психосоцијален развој, Превентивна социјална работа, Клиничка социјална работа, Стрес и справување, Ментално здравје

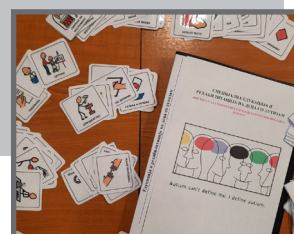
(study program: Social Management), Managing Civil Associations (study program: Social Management), Research and Practical Methods and Techniques in Social Management (study program: Social Management), Strategic Social Management (study program: Social Management); doctoral studies: Behavior and Psychosocial Development in a Social Environment, Crisis Events and Intervention in the Community.
Professor Vladimir Ilievski, PhD: undergraduate studies: Social Work in Healthcare, Social Work for People with Disabilities, Social Services of Civil Organizations, Social Work with the Elderly, Social Work Representation; post-graduate studies: Social Services for People with Disabilities (study program: Social Work and Social Policy).

во заедница, Тераписки техники и вештини, Стрес и справување со стрес; на втор циклус на студии: Правци и пристапи во социјалната работа (студиска програма Социјална работа и социјална политика), Современо родителство (студиска програма Социјална работа и социјална политика); Советување и кризна интервенција (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Третман на зависници (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство), Психосоцијална помош и поддршка (студиска програма Специјалистички студии по социјална работа во здравство): Евалуација и истражувачки методи (студиска програма Социјален менаџмент), Менаџирање со граѓански здруженија (студиска програма Социјален менаџмент), Истражувачки и практични методи и техники во социјален менаџмент (студиска програма Социјален менаџмент), Стратешки социјален менаџмент (студиска програма Социјален менаџмент); на трет циклус на студии: Однесување и психосоцијален развој во социјалната средина, Кризни настани и интервенција во заедницата.

Проф. д-р Владимир Илиевски: на прв циклус на студии: Социјална работа во здравство, Социјална работа на лица со попреченост, Социјални услуги на граѓански организации, Социјална работа со стари лица, Застапување во социјалната работа; на втор циклус на студии: Социјални сервиси за лица со попреченост (студиска програма Социјална работа и социјална политика).

ЕДЕН ВЕК ВИСОКО
ОБРАЗОВАНИЕ, ЕДЕН ВЕК
ДРЖАВОТВОРНОСТ

A CENTURY OF HIGHER
EDUCATION, A CENTURY OF
STATE-BUILDING

ИНСТИТУТ ЗА СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА INSTITUTE OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

Подготовките за обезбедување високообразовна институција во Република Македонија за оспособување на дефектолошки кадри започнаа при крајот на 1991 година од страна на Сојузот на дефектолозите на Македонија и Заедницата на инвалидските организации. Работна група изготви елаборат со предлог за отворање дефектолошки студии на Скопскиот универзитет; елаборатот беше доставен до Владата на Република Македонија и до Ректоратот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. По стручните разговори помеѓу претставниците на Филозофскиот факултет во Скопје, на чело со деканот проф. д-р Трајан Гоцевски, и претставниците на Сојузот на дефектолозите на Македонија, на чело со проф. д-р Љупчо Ајдински, во тоа време професор на Дефектолошкиот факултет во Белград, како и со

The preparations for securing an institution of higher education in the Republic of Macedonia that would profile professionals in the area of defectology began at the end of 1991 by the Association of Defectologists of the Republic of Macedonia and the Association of the Organizations for Disabled Persons in Macedonia. A working group prepared a report with a proposal to introduce studies in defectology at the Skopje University; the report was delivered both to the Government of the Republic of Macedonia, as well as to the Rectorate of the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje. Following the discussions among experts from the Faculty of Philosophy in Skopje, led by the Dean, professor Trajan Gocevski, PhD, and the Association of Defectologists of the Republic of Macedonia, led by professor Ljupčo Ajdinski, PhD (who was at the

Одбележување 25 години студии по дефектологија (2018)

Celebrating the 25th anniversary of Defectology Studies (2018)

Професор д-р Љупчо Ајдински, основач на Институтот
Professor Ljupčo Ajdinski, PhD, the founder of the Institute

големото разбирање на тогашниот ректор на Универзитетот д-р Томислав Чокревски и тогашниот министер за образование д-р Димитар Бајалдиев - на 1 октомври 1993 година Советот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ донесе одлука за отпочнување на дефектолошките студии на Филозофскиот факултет. Во почетокот студиите работеа како посебна насока на Институтот за педагогија на Филозофскиот факултет, а од 1996/1997 година прераснаа во посебен Институт за дефектологија на Филозофскиот факултет во Скопје. Од учебната 1998/1999 година Институтот за дефектологија на Филозофскиот факултет во Скопје започна да организира и постдипломски студии. Следејќи ги современите текови, Институтот покрена иницијатива и на седницата одржана на 2.V 2019 година проследи барање во Деканатот на Филозофскиот факултет за промена на називот на Институтот. На својата редовна XX седница, одржана на 8.V

time a professor at the Faculty of Defectology in Belgrade), facilitated by the understanding shown by the then Chancellor of the “Ss Cyril and Methodius” University, Tomislav Čokrevski, PhD, and the then Minister of Education, Dimitar Bajaldžiev, PhD – on October 1, 1993, the “Ss Cyril and Methodius” University Council passed a resolution to introduce studies in Defectology at the Faculty of Philosophy in Skopje. In the beginning, the studies functioned as a distinct branch within the Institute of Pedagogy at the Faculty of Philosophy, and from the academic year 1996/97, they grew into the Institute of Defectology, at the Faculty of Philosophy in Skopje. Starting from 1998/99, the Institute of Defectology at the Faculty of Philosophy in Skopje introduced post-graduate studies, as well.

Keeping up with the modern trends, on May 2, 2019, the Institute put forward a proposal to the Dean’s

Институт за специјална едукација и рехабилитација
The Institute of Special Education and Rehabilitation

2019 година, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје донесе одлука за промена на називот на Институт за дефектологија во Институт за специјална едукација и рехабилитација.

Специјалниот едукатор и рехабилитатор, како стручен профил, се стекнува со компетенции за едукација и рехабилитација на деца со интелектуална попреченост, оштетен вид, оштетен слух, моторни нарушувања и аутизам во редовниот воспитно-образовен систем, како и во институциите и посебните училишта, кои се трансформираат во ресурсни центри. Специјалниот едукатор и рехабилитатор е и дел од стручниот тим во детските градинки, основните и средните училишта, здравствени установи, како и во услугите од областа на социјалната заштита. Во моментот наставата ја реализира деветчлен тим, како и наставници ангажирани од други факултети и истакнати стручњаци од пракса. Координатор на студиските програми на прв, втор и трет циклус на Институтот за специјална едукација и рехабилитација е м-р Маја Филиповска, докторанд на Школата за докторски студии при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во 27-годишниот развој на Институтот свој придонес дале и професорите: проф. д-р Љупчо Ајдински, проф. д-р Ристо Петров, проф. д-р Драгослав Копачев, проф. д-р Никола Софијанов, проф. д-р Анастас Лакоски, проф. д-р Јорданка Димовска, проф. д-р Елизабет Солтирова, доц. д-р Горица Левенска и д-р Силвана Филипова. Значајна мотивација за сите студенти е наградата која ја доделува Фондацијата „Проф. д-р Љупчо Ајдински“ за студент со највисок просек во секоја генерација и награда за студент запишан на прва година студии. Наградата е востановена во учебната 1996/1997 година и се доделува на 3 декември, Меѓународниот

Office of the Faculty of Philosophy requesting a change in the Institute name. At its regular XX meeting, held on May 8, 2019, the Teachers' Council of the Faculty of Philosophy in Skopje approved the requested change, and the Institute of Defectology became the Institute of Special Education and Rehabilitation.

Obtaining a degree in Special Education and Rehabilitation, and becoming a special educator and rehabilitator, requires skills and competencies in the education and rehabilitation of children with intellectual disabilities, impaired vision, impaired hearing, motor disabilities, and autism, in the regular educational system, as well as in the institutions and special schools, which have transformed into resource centers. A special educator and rehabilitator is part of the team of experts in kindergartens, primary and secondary schools, healthcare institutions, as well in the social protection sphere.

At present, the Institute is made up of nine members, although it also seeks assistance for the realization of classes from faculty from other Faculties, as well as other renowned experts in this field.

Maja Filipovska, PhD, a doctoral candidate at the School of Doctoral Studies within the “Ss Cyril and Methodius” University in Skopje is coordinator for all three levels of study, undergraduate, post-graduate, and doctoral, at the Institute of Special Education and Rehabilitation.

A number of professors have made great contributions in the development of the Institute in its 27-year existence, among whom: Ljupčo Ajdinski, PhD; Risto Petrov, PhD, Dragoslav Kopačev, PhD; Nikola Sofijanov, PhD; Anastas Lakoski, PhD; Jordanka Dimovska, PhD; Elizabet Soltirova, PhD; assistant professor Gorica Levenska, PhD, and Silvana Filipova, PhD.

A notable motivation for the undergraduates enrolled at the Institute

ден на лицата со попреченост, кој Институтот за специјална едукација и рехабилитација традиционално го одбележува заедно со институциите и училиштата кои се наставна база на Институтот. Наградата ја доделува лично основачот на Институтот за специјална едукација и рехабилитација, проф. д-р Љупчо Ајдински, истакнат хуманист и филантроп, добитник на бројни високи признанија на национално и светско ниво.

Досега на Институтот за специјална едукација и рехабилитација се одбранети 782 дипломски работи, 127 магистерски трудови, како и 18 докторски дисертации, а во блиска иднина очекуваме одбрана и на другите пријавени тези.

Во изминатиот период Институтот за специјална едукација и рехабилитација се сретнуваше со голем број предизвикувачки проблеми што бараа успешно решавање и ангажирањето на малиот, но секогаш со позитивна енергија

is the award given by the “Professor Ljupčo Ajdinski, PhD” Foundation to the student with the highest GPA, as well as to the best student in the first year of studies. This practice was instituted in the academic year 1996/97, and it takes place on December 3, the International Day of Persons with Disabilities, which the Institute of Special Education and Rehabilitation traditionally marks together with the institutions and schools that represent the Institute’s educational basis. The award is presented personally by the founder of the Institute of Special Education and Rehabilitation, professor Ljupčo Ajdinski, PhD, renowned humanist and philanthropist, recipient of numerous recognitions at a national and international level.

So far, the Institute of Special Education and Rehabilitation has seen 782 graduates, 127 MAs, and 18 PhDs. The Institute of Special Education and Rehabilitation has had to deal with numerous challenges that have required successful resolution and

Прослава за 3 декември, Меѓународниот ден на лицата со попреченост
Celebrating December 3, the International Day of Persons with Disabilities

исполнет колектив и успешно ги разрешуваше појавените прашања. Активностите беа особено насочени кон изготвувањето и донесувањето на наставни планови и програми, обезбедувањето наставен кадар за изведување на образовните цели и обврски, и обезбедувањето наставни бази за изведување на вежбите и на практичната настава.

Институтот за специјална едукација и рехабилитација организираше голем број стручни собири, кои секогаш беа подготвувани со актуелна тематика, а на нив настапуваа голем број стручни лица со свои стручно-научни трудови од земјата и од странство. Исто така, во изминатиот период членовите на стручниот тим на Институтот за специјална едукација и рехабилитација со свои трудови учествуваа на стручни собири во земјата и во странство и објавуваа свои трудови во домашни и во странски списанија.

Институтот за специјална едукација и рехабилитација беше иницијатор и за воспоставување и излегување на стручно-научното списание „Дефектолошка теорија и практика“, во кое членовите на стручниот тим на Институтот за специјална едукација и рехабилитација активно учествуваа со свои трудови. Од почетокот на излегувањето на списанието во 1997 година, Филозофскиот факултет во Скопје е еден од неговите издавачи. Институтот за специјална едукација и рехабилитација на Филозофскиот факултет во Скопје бил вклучен и во повеќе домашни и европски проекти:

- Во фокус на една од главните цели, во првата фаза (2002–2005) на овој проект, беше промена на наставната програма и на одредени програмски содржини на Институтот за дефектологија во функција на подобра едукација и рехабилитација на лицата со пречки во развојот. Проектот е организиран од ТЕМПУС-ФАРЕ програмата при Европската комисија, а во него учествуваа

the engagement of the compact, yet always positively-oriented faculty. The scope of work of the Institute has been especially focused on the preparation and bringing to fruition of study programs and course curricula, securing teaching staff to cover the educational aims and objectives, and finding educational bases for the realization of the practical segment of the studies.

The Institute of Special Education and Rehabilitation has organized many academic gatherings, always focused on a given current topic, attended by numerous experts from the country and abroad. In addition, the members of the Institute of Special Education and Rehabilitation have presented papers in numerous conventions in the country and abroad, and have published works in national and international journals. The Institute of Special Education and Rehabilitation initiated the publication of the *Journal of Special Education and Rehabilitation*, an academic journal in which the Institute faculty actively participates with their own articles. The Faculty of Philosophy in Skopje has been one of the publishers of the journal since it started coming out, in 1997.

The Institute of Special Education and Rehabilitation at the Faculty of Philosophy in Skopje has been involved in a number of national and European projects:

- In focus – one of the main objectives, in the first phase (2002–2005) of this project, was to make changes in the study program and in the content offered at the Institute of Defectology with the aim to improve the education and rehabilitation of persons with disabilities. The project was organized by the TEMPUS-PHARE program within the European Commission, and it included the participation of the Institute of Defectology at the Faculty of Philosophy in Skopje, as well as academic institutions, special schools

Институтот за дефектологија на Филозофскиот факултет во Скопје и научни институции, специјални училишта и заводи од Холандија и Германија. Координатор на проектот за Македонија бил проф. д-р Горан Ајдински.

Едукативни и социјални активности со деца од Специјалниот завод во Демир Капија насочени кон деинституционализација - истражувачко-апликативен проект (2001–2005), финансиран од канцеларијата на УНИЦЕФ во земјава, а реализиран во партнерство со Министерството за труд и социјална политика. Координатор на проектот бил проф. д-р Ристо Петров.

Одборот за доделување на државната награда „Св. Климент Охридски“ во 2015 година за највисоко признание за долгогодишни остварувања во областа на воспитанието, образованието, културата, уметноста, здравството, заштитата и унапредувањето на човековата околина и во социјалната дејност од јавен интерес на Македонија, во областа на воспитанието и образованието, наградата му ја додели на проф. д-р Горан Ајдински. Ова е најзначајно признание на актуелен наставник од Институт за специјална едукација и рехабилитација.

Институтот поседува современа библиотека со богат фонд на литература. Библиотеката како заедничка просторија на наставниот кадар и студентите од овој Институт, е опремена со современа техника и асистивни уреди прилагодени на студентите со попреченост. Техниката нуди можности за изработка на дидактички материјали за деца со посебни образовни потреби. Во функција на промоција на инклузивното високо образование Филозофскиот факултет во рамки на „Еразмус +“ програмата каде главен истражувач е проф. д-р Александра Каровска-Ристовска, го реализира проектот FAST-Fostering accessible

and bureaus from the Netherlands and Germany. Coordinator of the project for Macedonia was professor Goran Ajdinski, PhD.

Educational and social activities with the children from the Special Institution in Demir Kapija, with the aim of deinstitutionalization – research project (2001–2005), financed by the UNICEF office in Macedonia, and carried out in partnership with the Ministry of Labor and Social Policy. Coordinator of the project was professor Risto Petrov, PhD.

Professor Goran Ajdinski, PhD, received the national “St. Clement of Ohrid” award in 2015, in recognition of his contributions in the spheres of education and teaching. This is the highest form of recognition that has been received by a current member at the Institute of Special Education and Rehabilitation.

The Institute is equipped with a modern library, with a rich selection of literature. The library, as the common space for both the teaching staff and the students, has modern equipment and other devices adapted to the needs of students with disabilities. The equipment facilitates the creation of didactic materials for children with special educational needs. With the aim of promoting inclusive higher education, the Faculty of Philosophy has realized the project FAST - Fostering Accessible Study Technologies: Accessible Learning Management System in Humanities and Social Sciences, within the Erasmus+ program, where leading researcher is professor Aleksandra Karovska Ristovska, PhD. This has resulted in reforms leading to an adjustment and upgrade in the e-learning platform with the aim of facilitating access to the materials to persons with special needs, as well as to persons with disabilities in terms of the traditional ways of learning. This will be available in the form of a web application for Android

study technologies: Accessible learning management system in humanities and social sciences. Во рамки на овој проект е направена адаптација и надградување на платформа за е-учење со цел олеснета достапност до содржини од страна на лица со специјални потреби, како и за лица со попречени способности за стандарден начин на учење. Решението ќе биде достапно во форма на веб-апликација и на Андроид мобилна платформа. Комисијата за информатички и комуникациски технологии при Филозофскиот факултет, со помош на проф. д-р Александра Каровска-Ристовска и м-р Маја Филиповска, го создаде првиот кирилски фонт прилагоден на лицата со дислексија, Dyslexic FZF.

Наставници од Институтот за специјална едукација и рехабилитација, каде главен истражувач е проф. д-р Наташа Станојковска-Трајковска, се вклучени како експерти во проектот „From Disability to FoodAbility“, каде Филозофскиот факултет е партнер на проектот кој го имплементираат Националната федерација на фармери со поддршка на Шведската организација за развој We Effect и Radiohjalpen.

Тим од Институтот за специјална едукација и рехабилитација со проф. д-р Оливера Рашиќ-Цаневска, како главен истражувач, започнува со реализација на проект „Developing new software for psychomotor reeducation of children with autism“ од „Еразмус+ програмата во рамки на клучната акција KA205. Филозофскиот факултет е партнер на проектот заедно со Универзитетот „Св. Климент Охридски“ од Софија, а носител на проектот е Универзитетот „18 Март“ од Чанаккале, Турција.

На Институтот за специјална едукација и рехабилитација наставата се одвива на три циклуси. На прв циклус студии се реализира настава на студиската програма по специјална едукација и

as well. The IT team at the Faculty of Philosophy, with the help of professor Aleksandra Karovska Ristovska, PhD, and Maja Filipovska, MA, created the first Cyrillic font adapted to the needs of those with dyslexia, DyslexicFZF. Members of the teaching staff at the Institute of Special Education and Rehabilitation, with professor Nataša Stanojkovska-Trajkovska, PhD, as leading researcher, are involved as experts in the project “From Disability to FoodAbility”, where the Faculty of Philosophy appears as partner. The project has been implemented by the National Farmers’ Federation, supported by the Swedish Development Agency We Effect and Radiohjalpen. A team from the Institute of Special Education and Rehabilitation, with professor Olivera Rašić Canevska, PhD, as leading researcher, began the realization of the project “Developing new software for psychomotor reeducation of children with autism” from the “Erasmus+” program within Key Action KA205. The Faculty of Philosophy appears as partner in the project, together with the “St. Clement of Ohrid” University of Sofia, and the project is led by the 18. March University from Çanakkale, Turkey. The Institute of Special Education and Rehabilitation offers classes at all three levels of studies. The undergraduate level of studies focuses on special education and rehabilitation. The post-graduate level consists of two modules – Inclusive Education and Special Education and Rehabilitation, with the following streams: intellectual disabilities and autism, hearing impairment, visual impairment, motor impairment, and specific learning disabilities. The doctoral level of studies focuses on the study of defectology. At the undergraduate level of studies, [professor Goran Ajdinski, PhD](#), teaches the following courses: Early Intervention and Education of Children with Intellectual Disabilities,

рехабилитација. На вториот циклус студии застапени се два модули Инклузивно образование и Специјална едукација и рехабилитација со насоките: Интелектуална попреченост и аутизам, Оштетување на слухот, Оштетување на видот, Моторни нарушувања и Специфични тешкотии во учењето. На трет циклус студии се одвива настава по дефектологија.

Проф. д-р Горан Ајдински на прв циклус студии е носител на предметите: Рана интервенција и едукација на деца со интелектуална попреченост, Процена на психомоторен развој, Инклузивно образование, Специјална едукација и Специјална педагогија. Предмети од втор циклус студии: Едукација и рехабилитација на лица со интелектуална попреченост, Процена на лица со интелектуална попреченост и аутизам, Процена на специфични тешкотии во учењето, Проблеми во учењето и Инклузивно образование на ученици со интелектуална попреченост.

Проф Ајдински е носител и на група предмети на трет циклус: Современи аспекти во рехабилитацијата на лицата со инвалидност, Процена на психомоторниот развој на лицата со ивалидност, Новини во раната интервенција и едукација на лицата со интелектуална попреченост, Истражувања во инклузивното образование и Современи аспекти во едукацијата на децата со аутизам.

Проф. д-р Зора Јачова на прв циклус студии е носител на предметите: Знаковен јазик, Логопедија, Алтернативна комуникација, Изработка на ИОП, Стратегии за работа со семејства на лица со инвалидност, Методика на работа со ученици со оштетен слух, Инклузивна пракса и Дефектолошка пракса. Предмети чиј носител е на втор циклус студии се: Едукација и рехабилитација на лицата со оштетен слух, Планирање на научно истражување, Комуникација на лицата со оштетен слух, Глувослепи

Assessment of Psychomotor Development, Inclusive Education, Special Education and Special Pedagogy. At the post-graduate level of studies, he teaches: Education and Rehabilitation of Persons with Intellectual Disabilities, Assessment of Persons with Intellectual Disabilities and Autism, Assessment of Specific Learning Disabilities, Learning Difficulties and Inclusive Education of Pupils with Intellectual Disabilities. Professor Ajdinski also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Aspects of Rehabilitation of Persons with Disabilities, Assessment of Psychomotor Development of Persons with Disabilities, Novelities in Early Intervention and Education of Persons with Intellectual Disabilities, Research in Inclusive Education, and Modern Aspects in the Education of Children with Autism.

At the undergraduate level of studies, **professor Zora Jačova, PhD**, teaches the following courses: Sign Language, Logopedia, Alternative Communication, Creating an Individual Learning Plan, Working Strategies for Families of Persons with Disabilities, Teaching Techniques for Hearing Impaired Pupils, Inclusive Practice, and Defectological Practice. At the post-graduate level of studies, she teaches: Education and Rehabilitation of Hearing Impaired Persons, Academic Research Planning, Communicating with Hearing Impaired Persons, Deaf-Blind Persons, Inclusive Education, Visual Speech Perception, and Assistive Technologies. Professor Jačova also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Aspects in the Education of Persons with Disabilities, Teaching Approaches in the Education of Deaf and Hard of Hearing Persons, Sign Languages Research, Speech and Language Research in Hearing Impaired Children, and Inclusive Education Research.

Professor Vladimir Trajkovski, PhD, teaches a group of medically-related

лица, Инклузивно образование, Визуелна перцепција на говорот и Асистивни технологии. На трет циклус студии проф. Јачова е застапена со следниве предмети: Современи аспекти во едукацијата на лицата со инвалидност, Методски пристапи во едукацијата на глувите и наглувите лица, Истражувања во знаковните јазици, Истражувања на говорот и јазикот кај слушно оштетените деца и Истражувања во инклузивното образование.

Проф. д-р Владимир Трајковски е носител на група медицински предмети од прв, втор и трет циклус студии. На прв циклус проф. Трајковски е носител на предметите: Физиологија со функционална анатомија, Хумана генетика, Медицински основи на инвалидноста и Хумана генетика и физиологија. Предметите од втор циклус студии се: Аутистичен спектар на нарушувања, Медицинска рехабилитација на моторните нарушувања, Генетски аспекти на лицата со инвалидност, Планирање на научно истражување и Академско пишување. На трет циклус студии проф. Трајковски се среќава како носител на следниве предмети: Современи медицински тенденции кај Down синдром, Первазивни развојни нарушувања и Церебрална парализа.

Проф. д-р Даниела Димитрова-Радојичиќ е носител на предмети насочени кон лицата со оштетен вид. На прв циклус студии е носител на следниве предмети: Рана интервенција и едукација на деца со оштетен вид, Брајово писмо, Изработка на ИОП, Стратегии за работа со семејства на лица со инвалидност, Методика на работа со ученици со оштетен вид, Инклузивна пракса и Дефектолошка пракса. На втор циклус студии проф. Димитрова-Радојичиќ е носител на следниве предмети: Едукација и рехабилитација на лицата со оштетен вид, Посебни програми за работа со лицата со оштетен вид, Глувослепи

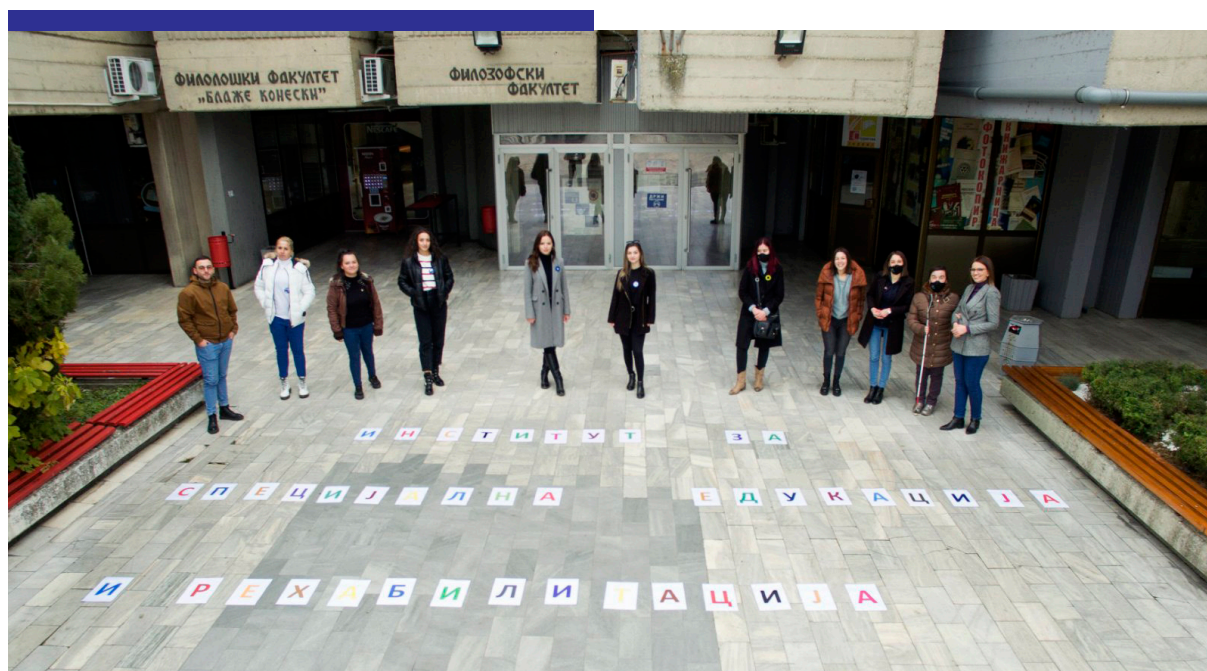
courses at the undergraduate, post-graduate, and doctoral level studies. At the undergraduate level of studies, professor Trajkovski teaches the following courses: Physiology and Functional Anatomy, Human Genetics, Medical Underlying Conditions of Disabilities, and Human Genetics and Physiology. At the post-graduate level of studies, he teaches: Autism Spectrum Disorder, Motor Impairment Rehabilitation, Genetic Aspects of Persons with Disabilities, Research Planning, and Academic Writing. Professor Trajkovski also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Medical Tendencies in Down Syndrome, Pervasive Developmental Disorders, and Cerebral Paralysis.

Professor Daniela Dimitrova – Radojičić, PhD, teaches a group of courses, the focus of which is on visually-impaired persons. At the undergraduate level of studies, she teaches the following courses: Early Intervention and Education of Visually-Impaired Children, Braille, Creating an Individual Learning Plan, Strategies for Families with Persons with Disabilities, Teaching Strategies for Visually-Impaired Pupils, Inclusive Practice, and Defectological Practice. At the post-graduate level of studies, professor Dimitrova - Radojičić teaches: Education and Rehabilitation of Persons with Visual Impairments, Special Programs for Working with Visually-Impaired Persons, Deaf-Blind Persons, Assistive Technologies, and Inclusive Education for Visually-Impaired Pupils. Professor Daniela Dimitrova – Radojičić also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Aspects in the Education of Persons with Disabilities, Research in the Rehabilitation and Education of Visually-Impaired Persons, Families of Children with Disabilities, and Early Inclusion of Children with Disabilities. At the undergraduate level of studies, **professor Nataša Čičevska – Jovanova, PhD**, teaches the following courses:

лица, Асистивни технологии и Инклузивно образование на ученици со оштетен вид. На трет циклус студии професорката е застапена со следниве предмети: Современи аспекти во едукацијата на лицата со инвалидност, Истражувања во рехабилитацијата и едукацијата на лицата со оштетен вид, Семејство на деца со пречки во развојот и Рана инклузија на деца со пречки во развојот.

Проф. д-р Наташа Чичевска-Јованова на прв циклус студии е носител на следниве предмети: Рана интервенција и едукација на деца со моторни нарушувања, Едукација и рехабилитација на деца со аутизам, Методика на работа со ученици со лесна интелектуална попреченост, Изработка на ИОП, Стратегии за работа со семејства на лица со инвалидност, Инклузивна пракса и Дефектолошка пракса. На втор циклус студии носител е на предметите: Едукација и рехабилитација на лица со моторни нарушувања, Современи трендови во окупационата терапија, Едукација и рехабилитација на лицата со интелектуална попреченост, Рана интервенција и едукација на деца

Early Intervention and Education of Children with Motor Impairments, Education and Rehabilitation of Children with Autism, Teaching Strategies for Children with Mild Intellectual Disabilities, Creating an Individual Learning Plan, Strategies for Families with Persons with Disabilities, Inclusive Practice, and Defectological Practice. At the post-graduate level of studies, she teaches: Education and Rehabilitation of Persons with Motor Impairments, Modern Trends in Occupational Therapy, Education and Rehabilitation of Persons with Intellectual Disabilities, Early Intervention and Education of Children with Developmental Disorders, and Inclusive Education of Pupils with Motor Impairments. Professor Čičevska - Jovanova also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Aspects in the Education of Persons with Disabilities, Families of Children with Developmental Disorders, Early Inclusion of Children with Developmental Disorders, Cerebral Paralysis, and Creative Therapy.

со пречки во развојот и Инклузивно образование на ученици со моторни нарушувања. На трет циклус студии проф. Чичевска-Јованова е носител на предметите: Современи аспекти во едукацијата на лицата со инвалидност, Семејство на деца со пречки во развојот, Рана инклузија на деца со пречки во развојот, Церебрална парализа и Креативна терапија.

Проф. д-р Зоран Киткањ е реализатор на група предмети од прв и втор циклус студии. На прв циклус е носител на предметите: Специјална едукација и рехабилитација, Малолетничка деликвенција, Ресоцијализација на лица со престапничко однесување и Права на лицата со инвалидност. Предмети од втор циклус студии каде носител е проф. Киткањ се: Тешкотии во учење кај лица со бихејвиорални проблеми, Социопедија, Криминологија со малолетничка деликвенција, Современи тенденции во третманот на малолетните престапници и Превенција на престапничко однесување.

Проф. д-р Оливера Рашиќ-Цаневска на прв циклус студии е носител на предметите: Креативна терапија, Окупациона терапија, Методика на работа со ученици со моторни нарушувања, Инклузивна пракса и Дефектолошка пракса. Предмети од втор циклус каде носител е проф. Рашиќ-Цаневска се: Едукација и рехабилитација на лица со моторни нарушувања, Современи трендови во окупационата терапија, Современи трендови во креативната терапија, Рана интервенција и едукација на деца со пречки во развојот и Инклузивно образование на ученици со моторни нарушувања. Предмети од трет циклус студии: Современи аспекти во рехабилитацијата на лицата со инвалидност, Рана инклузија на деца со пречки во развојот, Церебрална парализа, Креативна терапија и Полов развој и сексуално воспитание на лицата со инвалидност.

Professor Zoran Kitkanj, PhD, teaches courses at the undergraduate and post-graduate levels of study. At the undergraduate level, he teaches: Special Education and Rehabilitation, Juvenile Delinquency, Resocialization of Criminals, and The Rights of Persons with Disabilities. At the post-graduate level of studies, he teaches: Learning Difficulties in Children with Behavioral Problems, Sociopedia, Criminology and Juvenile Delinquency, Modern Trends in the Treatment of Juvenile Delinquents, and Crime Prevention.

At the undergraduate level of studies, **professor Olivera Rašić – Canevska, PhD**, teaches the following courses: Creative Therapy, Occupational Therapy, Teaching Strategies for Pupils with Motor Impairments, Inclusive Practice, and Defectological Practice. At the post-graduate level of studies, she teaches: Education and Rehabilitation of Persons with Motor Impairments, Modern Trends in Occupational Therapy, Modern Trends in Creative Therapy, Early Intervention and Education of Children with Developmental Disorders, and Inclusive Education of Pupils with Motor Impairments. Professor Olivera Rašić – Canevska, PhD, also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Aspects in the Education of Persons with Disabilities, Early Inclusion of Children with Developmental Disorders, Cerebral Paralysis, Creative Therapy, and Sexual Development and Sexual Education of Persons with Disabilities.

At the undergraduate level of studies, **professor Aleksandra Karovska Ristovska, PhD**, teaches the following courses: Early Intervention and Education of Children with Hearing Impairments, Neuropsychology and Psychomotor Reeducation, Specific Learning Difficulties, Strategies for Specific Learning Difficulties, and Inclusive Practice. At the post-graduate level of studies, she teaches:

Проф. д-р Александра Каровска-Ристовска на прв циклус студии е носител на предметите: Рана интервенција и едукација на деца со оштетен слух, Невропсихологија со реедукација на психомоторика, Специфични тешкотии во учењето, Стратегии за специфични тешкотии во учењето и Инклузивна пракса. Предмети од втор циклус студии се: Специфични тешкотии во учењето (дислексија, дисграфија, диспраксија и дискалкулија), Инклузивен курикулум со ученици со специфични тешкотии во учењето, Рана интервенција на деца со оштетен слух и Дислексија и дисграфија. Предмети од трет циклус студии чиј носител е проф. Каровска-Ристовска се: Современи аспекти во рехабилитацијата на лицата со инвалидност, Полов развој и сексуално воспитание на лицата со инвалидност, Истражувања во знаковните јазици и Истражувања во инклузивното образование.

Проф. д-р Наташа Станојковска-Трајковска е носител на следнава група предмети на прв циклус студии: Едукација и рехабилитација на деца со аутизам, Домска воспитно-образовна работа, Методика на работа со лица со умерена, тешка и комбинирана попреченост, Професионална ориентација и оспособување, Заштита и рехабилитација на лица со инвалидност и Дефектолошка пракса. На втор циклус студии проф. Станојковска-Трајковска е носител на предметите: Процена на психомоторниот развој на лицата со интелектуална попреченост и аутизам, Комбинирани пречки во развојот, Процена на лица со интелектуална попреченост и аутизам и Вонинституционална заштита и рехабилитација на лица со инвалидност. На трет циклус студии професорката е ангажирана на предметот Полов развој и сексуално воспитание на лицата со инвалидност.

Specific Learning Difficulties (dyslexia, dysgraphia, dyspraxia, and dyscalculia), Inclusive Curriculum for Pupils with Specific Learning Difficulties, Early Intervention of Children with Hearing Impairments, and Dyslexia and Dysgraphia. Professor Karovska Ristovska, PhD, also teaches at the doctoral level of studies, namely: Modern Aspects in the Rehabilitation of Persons with Disabilities, Sexual Development and Sexual Education of Persons with Disabilities, Research in Sign Languages, and Research in Inclusive Education.

Professor Nataša Stanojkowska – Trajkovska, PhD, teaches the following courses at the undergraduate level of studies: Education and Rehabilitation of Children with Autism, Education and Teaching in a State Home, Teaching Strategies for Children with Mild, Severe, and Combined Disabilities, Professional Orientation and Profiling, Protection and Rehabilitation of Persons with Disabilities, and Defectological Practice. At the post-graduate level of studies, she teaches: Assessment of Psychomotor Impairment in Persons with Intellectual Disabilities and Autism, Combined Developmental Disabilities, Assessment of Intellectual Disabilities and Autism, Non-institutional Protection and Rehabilitation of Persons with Disabilities. Professor Nataša Stanojkowska – Trajkovska, PhD, also teaches at the doctoral level of studies, namely: Sexual Development and Sexual Education of Persons with Disabilities.

ИНСТИТУТ ЗА РОДОВИ СТУДИИ INSTITUTE OF GENDER STUDIES

Институтот за родови студии на Филозофскиот факултет во Скопје е формиран во 2007 година и својата прва генерација студенти ја прими во академската 2008/2009 година. Идејата за основање додипломски родови студии произлезе од неколку членови на Катедрата за хуманистички студии на Филозофскиот факултет во Скопје во 2002 година. Дотогаш родовите студии, интегрално, не се изучуваа на некој од факултетите во државата, што беше дополнителен поттик за нивно основање и развивање. Идејата беше да се понуди студиска програма која е компатибилна со модерните теориски и образовни текови во светот, но и со државната стратегија за вградување на родовата перспектива во сите домени на општественото живеење. Реализацијата започна во 2005 година, кога со Одлука на тогашниот декан на Филозофскиот факултет, проф. д-р Трајан Гоцевски, беше формиран тим од професорите: д-р Слободанка Марковска, д-р Марија Ташева, д-р Денко Скаловски, д-р Владимир Давчев и д-р Сузана Симоновска. Отворањето на Институтот за родови студии, како први организирани додипломски студии во нашата земја и на Балканот, беше поздравено во извештаите на Европската комисија, за напредокот на Република Македонија кон членството во ЕУ. Во четвртиот и петтиот периодичен извештај од 2011 година, по Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената, отворањето на Институтот за родови студии беше нагласено како посебно достигнување на нашата држава во спроведувањето на Конвенцијата.

The Institute of Gender Studies at the Faculty of Philosophy in Skopje was formed in 2007, and it welcomed its first generation of students in the academic year 2008-2009. The idea behind the founding of undergraduate Gender studies emerged from several members of the Humanist Studies at the Faculty of Philosophy in Skopje, in 2002. Until that time, gender studies were not a focus of interest at the Faculties in the country, which served as an added incentive for their establishment and development. The idea was to offer a group of study that would be compatible with the modern theoretical and educational trends worldwide, as well as, from a national perspective, to implement the gender component in all fields of societal life. The realization of the idea began in 2005, when the then Dean of the Faculty of Philosophy, professor Trajan Gocevski, PhD, formed a team made up of the professors: Slobodanka Markovska, PhD; Marija Taševa, PhD; Denko Skalovski, PhD; Vladimir Davčev, PhD; and Suzana Simonovska, PhD. The start of the Institute of Gender Studies, as the first such studies in our country and on the Balkans, was warmly received in the reports of the European Commission, as a sign of progress in the Republic of Macedonia, on its path to achieving EU membership. In the fourth and fifth periodic reports in 2011, following the Convention to eliminate all forms of discrimination against women, the start of the activity of the Institute of Gender Studies was emphasized as a notable achievement of our country in the realization of the Convention. In the academic year 2013-2014, only five years into its existence, student

Во учебната 2013/2014 година, само по 5 години работење, уписот на студенти беше ставен во мирување и повторно беше реактивиран во 2017/2018 година. Истата учебна година (2017/2018), на Институтот за родови студии беа отворени и постдипломските студии, акредитирани во април 2017 година и со нив раководи проф. д-р Владимир Давчев. Во план е и отворањето на докторски студии, а со цел да се обезбеди континуирано образование од областа на родовите студии на прв, втор и трет циклус студии.

На Институтот за родови студии, на додипломските студии досега се запишани 357 студенти, од кои 197 се дипломирани. Родовите студии се осмислени како интердисциплинарни студии, и во нив е направен спој на класичната академска, хуманистичка традиција, со современите актуализации и иновации во доменот на хуманистичките и општествените науки. Целта е студентите да се запознаат со

enrollment at the Institute of Gender Studies was paused, and then it was reactivated in 2017-2018. That same academic year (2017-2018), the Institute of Gender Studies introduced its post-graduate studies, which received accreditation in 2017. Professor Vladimir Davčev, PhD, is in charge of these studies. The plan is to introduce doctoral studies, as well, with the aim of offering continuous education in the sphere of gender studies at all three levels of studies – undergraduate, post-graduate, and doctoral.

So far, 357 undergraduates have enrolled at the Institute of Gender Studies, out of whom, 197 have obtained their degree. The Gender Studies have been created as interdisciplinary studies, and they offer a combination of classical, humanistic tradition, together with current trends and innovations in the sphere of humanities and social sciences. The objective of these studies is to enable the students to learn about

положбата на половите и родовите улоги и релации низ еден историски редослед, како и со еманципаторските тенденции и движења, продирајќи длабоко во корените на родовото дискриминирање и потчинување во сите сегменти на општествениот живот. Главната мисија на родовите студии е да се образуваат родово сензитивни кадри, кои ќе придонесуваат во унапредувањето на родовата рамноправност и почитувањето на човековите права, кои треба да бидат главни носители во креирањето и спроведувањето на политиките и мерките за родова рамноправност, подготвени да ги препознаваат и да се справуваат со родовите предрасуди и стереотипи и со разните облици на дискриминација: родова, верска, етничка, расна, врз основа на сексуалната ориентација итн.

Уште од основањето, Институтот за родови студии е соочен со недостиг од научнонаставен кадар. Поради малиот број вработени наставници, но и поради интердисциплинарниот карактер на родовите студии, во реализација на студиските програми на прв и втор циклус се ангажирани наставници од другите институти на Филозофскиот факултет, од други факултети членки на УКИМ и на други универзитети, како и стручни соработници, кои се занимаваат со родова проблематика.

Наставниот кадар на Институтот за родови студии се состои од тројца редовни професори: д-р Денко Скаловски, д-р Владимир Давчев, д-р Сузана Симоновска, кои реализираат настава на Институтот од неговото основање (2008 година) и еден вонреден професор, д-р Боби Бадаревски, кој беше вработен на Институтот како помлад асистент во 2012 година. Проф. д-р Денко Скаловски изведува настава по повеќе предмети од областа на историја на родот и полот, филозофија на родот,

the roles and functions of gender and sex, as well as their relations from a diachronic perspective, their emancipatory trends and movements, going deep into the roots of gender discrimination and oppression in all segments of societal life. The main aim of these studies is to shape gender-conscious professionals, who will work for gender equality, and human rights, and who will act as pillars in the creation and realization of policies and measures for gender quality, at the same time, being ready to recognize and deal with gender-related prejudices and stereotypes, and the various forms of discrimination, such as gender, religious, ethnic, racial, motivated by sexual orientation, and so on.

From the time it was founded, the Institute of Gender Studies has had to deal with the issue of being understaffed in terms of academic personnel. As a result of its limited teaching staff, as well as due to its interdisciplinary nature, the Institute of Gender Studies has had to rely on the engagement of a number of professors from other Institutes at the Faculty of Philosophy, from other Faculties within the “Ss Cyril and Methodius” University, as well as other professional associates involved in this area, in the realization of both its undergraduate and its post-graduate studies.

The faculty of the Institute of Gender Studies consists of the following members – three full professors: Denko Skalovski, PhD; Vladimir Davčev, PhD; and Suzana Simonovska, PhD, who have been involved in the teaching activity of the Institute since its founding (in 2008), and one associate professor: Bobi Badarevski, PhD, who came to the Institute as a junior teaching assistant in 2012. Professor Denko Skalovski, PhD, holds classes in several subjects in the area of the history of gender and sex, the philosophy of gender, the philosophy

филозофија на културата и уметноста и социологија на спортот. Проф. д-р Владимир Давчев предава предмети од областа на историја на родот и полот, антропологија на родот и современа филозофија. Проф. д-р Сузана Симоновска е задолжена за предметите од областа на историја на родот и полот, етика и антропологија, а проф. д-р Боби Бадаревски одржува настава по предмети од областа на методологија на родови истражувања, феминистичка епистемологија, историја на родот и полот, родот и религијата и стратегии за родовата рамноправност.

Од неговите почетоци, на Институтот за родови студии предаваше и професорката д-р Сlobоданка Марковска (пензионирана во 2016 година). Професорката Марковска е и првата раководителка на Институт за родови студии во периодот од 2008 до 2014 година. Во периодот од 2014 до 2015 година раководител на Институтот е проф. д-р Денко Скаловски, од 2015 до 2017 година, Боби Бадаревски, а од 2017 година со Институтот раководи проф. д-р Сузана Симоновска. На Институтот како библиотекарка работи Вера Јаворец (од 2011 година), која е и координаторка за ЕКТС.

Наставниците на Институтот за родови студии реализирале и реализираат настава и на други институти на Филозофскиот факултет и на други факултети. Исто така, биле и се ангажирани во постдипломските и докторските студии организирани на Филозофскиот факултет и на други академски институции и во нивни рамки, биле ментори и членови на комисији за изработка на докторски и магистерски трудови. Освен ангажираноста во наставната дејност, членовите на Институтот активно учествуваат на бројни научни и стручни собири, конгреси и симпозиуми во земјата и во странство, јавни трибини и панел-дискусии,

of culture and art, and the sociology of sport. Professor Vladimir Davčev, PhD, has subjects in the area of the history of gender and sex, the anthropology of gender, and contemporary philosophy. Professor Suzana Simonovska, PhD, is involved in subjects in the area of the history of gender and sex, and ethics and anthropology, while professor Bobi Badarevski, PhD, has classes in the area of the methodology of gender research, feminist epistemology, the history of gender and sex, gender and religion, and gender equality strategies. Professor Slobodanka Markovska, PhD (retired since 2016) was part of the Institute of Gender Studies from its very beginnings. She was the first Chair of the Institute, during the period from 2008 to 2014. From 2014 to 2015, Chair of the Institute was professor Denko Skalovski, PhD, from 2015 to 2017 it was Bobi Badarevski, and from 2017 to the present, professor Suzana Simonovska, PhD, has been in charge. The Institute librarian is Vera Javorac (since 2011), who is also the ECTS coordinator.

The professors at the Institute of Gender Studies have taught, and, in fact, teach, at the other Institutes within the Faculty of Philosophy, as well as at other Faculties.

Furthermore, they have been involved in the realization of the post-graduate and doctoral level studies organized at the Faculty of Philosophy, and at other academic institutions, and have, within that framework, been supervisors and members of thesis defense committees. Besides their engagement in the educational scope of activity, the Institute members are also involved in numerous academic and professional conventions, congresses, and symposiums in the country and abroad, in public discussions and forums, promoting the principles of gender equality and equal opportunities. In that context, in collaboration with other institutions, they are

промовирајќи ги принципите на родовата рамноправност и еднаквите можности. Воедно, во соработка со други институции, тие се учесници и во организирање конференции и панел-дискусији. Тука е и нивното присуство на јавни дебати организирани по повод донесување нови закони и нивната имплементација (Закон за спречување и заштита од насилство врз жените и семејно насилство, МТСП; Имплементација на Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство, Комисија за еднакви можности на жените и мажите на Собранието на РС Македонија).

Наставниците на Институтот се пројавуваат со книги, монографии, учебни помагала и бројни трудови и, воедно, се рецензенти на трудови, книги, универзитетски учебници и учебници во основното и средното образование. Во соработка со Министерството за труд и социјална политика и Институтот за човекови права тие се дел од тимот за експертска родова анализа на дел од учебниците за основно образование.

also involved in the organization of various conferences and discussions. They are present at public debates organized when new laws are passed and implemented (the Prevention and Protection of Violence against Women and Domestic Violence Act, Ministry of Labor and Social Policy; the implementation of the Prevention and Protection of Domestic Violence Act, Committee on Equal Opportunities for Men and Women in the Assembly of the Republic of North Macedonia). The professors at the Institute of Gender Studies have published course books, monographs, study guides, and numerous articles, and have also appeared as reviewers of various works, university course books, as well as primary and secondary school course books. In cooperation with the Ministry of Labor and Social Policy, the professors at the Institute are part of the team that provides expert gender analysis on selected primary school course books.

The faculty at the Institute of Gender Studies has realized numerous research projects in the area of gender studies, independently or within a

Членовите на Институтот за родови студии реализирале бројни истражувачки проекти од областа на родовата проблематика, самостојно или во соработка со државни институции и организации од цивилниот сектор. Во насока на обезбедување литература на македонски јазик за студентите беше реализиран проектот за превод на петтомната едиција Историја на жените на Западот (капитално дело од областа на родовата проблематика). Во соработка со Министерството за труд и социјална политика - Сектор за еднакви можности, Институтот беше вклучен во изработувањето на Стратегијата за родова еднаквост 2013 - 2020, и на првата Родово-буџетска анализа на социјалната заштита и активните политики за вработување. Институтот е партнер на Град Скопје во спроведување на Стратегијата на Град Скопје за родова еднаквост и е вклучен во реализирање на проектот Вечери на женски права, во соработка со канцеларијата на UN Woman во

team made up of state institutions and organizations from the civilian sector. With the aim of securing literature in Macedonian for its students, the Institute was involved in the realization of the project of translating the 5-volume edition A History of Women in the West (a work of major significance in the area of gender studies). In cooperation with the Ministry of Labor and Social Policy - the Equal Opportunities Sector - the Institute was involved in the realization of the creation of a Gender Equality Strategy 2013-2020, as well as in the first Gender-Budget Analysis of Social Protection and Active Employment Policies. The Institute of Gender Studies is partner to the City of Skopje in the realization of gender equality, and has been involved in the project Women's Human Rights Evenings, in collaboration with the UN Woman Office in Skopje and the University of Audiovisual Arts ESRA. The students from both ESRA and the Institute of Gender Studies are

Скопје и Универзитетот за аудиовизуелни уметности ЕСРА. Во овој проект активна улога имаат студентите од ЕСРА и од Институтот за родови студии. Институтот учествуваше и во изработката на Стратегија за родова еднаквост на Град Скопје и Акциски план за периодот 2016 – 2021 година, и е дел од процесот на изработка на новиот Закон за еднакви можности. На иницијатива на членови од Институтот за родови студии (проф. д-р Владимир Давчев и проф. д-р Боби Бадаревски), во 2020 година, на Филозофскиот факултет во Скопје е отворен Интердисциплинарен центар за когнитивни науки. Институтот за родови студии е партнер на ЈУ Завод за социјални дејности, како и на други организации од цивилниот сектор во обезбедување поддршка и експертиза. Исто така, Институтот одржува интензивна и успешна соработка со голем број невладини организации. Наставниците на Институтот се редовни членови на седниците на Комисијата за еднакви можности при Собранието на Република Северна Македонија. Тука е и ангажманот на професорите за

actively involved in this project. The Institute has also taken part in the creation of the Gender Equality Strategy of the City of Skopje and the action plan for the 2016 – 2021 period, and is involved in the creation of the new Equal Opportunities Law. At the initiative of the members of the Institute of Gender Studies (professor Vladimir Davčev, PhD, and professor Bobi Badarevski, PhD), 2020 marked the start of the Interdisciplinary Center of Cognitive Sciences at the Faculty of Philosophy in Skopje. The Institute of Gender Studies is partner to the public institution, the Bureau of Social Activity, as well as to other organizations from the civilian sector in terms of securing support and expertise. In addition, the Institute maintains intense and fruitful collaboration with a number of non-governmental organizations. The professors from the Institute of Gender Studies regularly appear at the sessions of the Equal Opportunities Committee within the Assembly of the Republic of North Macedonia. The professors are also actively involved in including the students in extra-curricular activities, through their

активно вклучување на студентите во активности надвор од наставната дејност, преку организирано учество на настани и обуки, на интерактивен Форум театар на тема родовото насилство (одржан на Филозофскиот факултет) и на маршот за 8 Март. Студентите се вклучени и како волонтери во изданијата на WikiGap, наметети за зголемување на бројот на текстови на Википедија за истакнати жени од Северна Македонија и од светот, или за значајни настани за родовата еднаквост. За потребите на студентите на родови студии е креирана и веб-страница.

На Институтот за родови студии му претстои уште позасилен ангажман во афирмирањето на родовите студии и родовата кауза, бидејќи само со квалификувани кадри поставени на вистинско место може да се унапредува родовата еднаквост и човековите права.

participation in various organized events, such as workshops and training sessions, at the interactive Forum theater on the topic of gender violence (held at the Faculty of Philosophy), as well as the 8 March march. The students are also involved as volunteers in the WikiGap publications, with the aim of increasing the number of texts on Wikipedia on women of prominence from North Macedonia, and all around the world, or on important events about gender equality. The Institute of Gender Studies has created a web page to meet the needs of its students. The Institute of Gender Studies is anticipating even greater activity in the affirmation of gender studies and the gender fight, because only with highly-qualified professionals positioned in the right places can gender equality and human rights be promoted.

ИНСТИТУТ ЗА СЕМЕЈНИ СТУДИИ INSTITUTE OF FAMILY STUDIES

Институтот за семејни студии е најновиот член на Филозофскиот факултет. Формиран е во 2014-тата година како дванаесеттиот институт на нашиот факултет. Филозофскиот факултет е пионер во специјализираното проучување на семејството. Студиската програма по семејни студии е прва програма од ваков тип на Балканот. Група професори, визионери ја формираа оваа студиска програма по примерите на долгогодишната традиција на факултетите во Европа, Америка, Канада и Австралија. Во академската 2014/2015 се запишаа првите студенти по семејни студии.

Главната мисија на Институтот за семејни студии е да го проучи семејството од сите негови аспекти, да ги истражи сите чинители на влијание врз семејството и да образува квалитетни кадри кои ќе работат на подобрување на квалитетот на животот преку остварување, интеграција, примена и ширење на знаењето за животниот циклус, човековиот развој, односите, семејствата и заедниците и нивното значење во поширок социјален контекст.

Семејните студии се фокусираат на добросостојбата и здравиот развој на индивидуите и семејствата во текот на нивниот животен циклус, вклучувајќи ги и динамичните односи во семејството и со пошироките општествени институции. Се изучуваат различните аспекти од општествениот живот и како тие влијаат на семејствата.

Додипломските студии вклучуваат изучување на теорија, истражувања и практики како и нивно применување во развојот на индивидуите

The Institute of Family Studies is the newest member of the Faculty of Philosophy. It was established in 2014, as the 12th Institute of the Faculty. The Faculty of Philosophy is a pioneer in the specialized study of the family. The Family Studies program is the first of its kind on the Balkans. It was created by a group of professors, visionaries, following the example of the tradition at Faculties throughout Europe, America, Canada, and Australia. The first students enrolled at the Institute of Family Studies in the academic year 2014/15. The main objective of the Institute of Family Studies is to analyze the family from all its aspects, to study all the factors that may influence it, as well as to educate high-quality professionals that will work on improving the quality of life through the integration, application, and expansion of knowledge concerning the cycle of life, relations, families and communities, and their significance in a wider social context. The focus of family studies is on the well-being and healthy development of the individual and the family during the cycle of life, including the dynamic relations that exist within the family and the wider societal institutions. Various aspects of social life are studied, and how they affect the family. The undergraduate studies include the study of theory, research and practice, as well as their application in the individual's development in the context of the family within the social system. Essentially, the program encompasses a multi-disciplinary approach, on which sociology, psychology, human rights, health, economy, and other domains are based on. Despite recognizing their roots in all of these areas, family studies employ unique ways with which to study the family as a biological,

во контекст на семејствата во социјалните системи. Во основа, станува збор за мултидисциплинарен пристап кој се заснова врз социологијата, психологијата, човековите права, здравството, економијата и други области. И покрај тоа што го препознаваат коренот во овие дисциплини, семејните студии пронаоѓаат уникатен начин да го проучат семејството како биолошка, социјална, економска, правна и политичка единка и нејзино менување и прилагодување кон промените. Институтот за семејни студии е и најмалиот институт на Филозофскиот факултет. Вработениот кадар брои само три члена - наставници на семејни студии. Студиската програма по семејни студии се реализира со поддршка и ангажман на наставници од другите институти: Институтот за социологија, Институтот за педагогија, Институтот за психологија, Институтот за социјална работа и политика, Институтот за родови

social, economic, legal and political entity, as well as its transformation and adaptation to changes.

The Institute of Family Studies is also the smallest Institute at the Faculty of Philosophy. There are only three faculty members employed at the Institute. The family studies program is carried out with the support and engagement of faculty from the other Institutes, such as: the Institute of Sociology, the Institute of Pedagogy, the Institute of Psychology, the Institute of Social Work and Policy, the Institute of Gender Studies, and the Institute of Special Education and Rehabilitation. The Institute of Family Studies is made up of the following faculty: professor Makedonka Radulović, PhD, assistant professor Irena Avirović Bundalevska, PhD, who joined the Institute in December, 2014, and assistant professor Angelka Keskinova, PhD, who joined the Institute in December, 2018. Professor Makedonka Radulović, PhD, holds lectures and tutorials on family health, and the family in the countries

студии и Институтот за специјална едукација и рехабилитација. Вработени на Институтот за семејни студии се: проф. д-р Македонка Радуловиќ и доц. д-р Ирена Авировиќ-Бундалевска кои започнаа со работа во декември 2014-тата година и доц. д-р Ангелка Кескинова, во декември 2018-та година. Проф. д-р Македонка Радуловиќ реализира предавања и вежби во рамките на предмети од областа на семејното здравје и семејствата во земјите на Европската Унија. Доц. д-р Ирена Авировиќ-Бундалевска предава предмети од областа на историјата и развојот на семејствата низ историска призма. Додека, доц.д-р Ангелка Кескинова предава предмети од областа на специјалната едукација и семејството и инвалидноста. Наставниот кадар учествува на меѓународни и домашни конференции и има објавено голем број научни трудови со анализи и истражувања за семејствата.

Прв раководител на Институтот за семејни студии е проф. д-р Македонка Радуловиќ.

Во 2016-тата година, Институтот се здоби со своја библиотека. Библиотеката за семејни студии е опремена со повеќе компјутери и голем број книги со содржини за семејството, бракот и родителството. Место каде што студентите редовно се среќаваат, учат и се дружат. М-р Ивана Драговиќ е координатор на семејните студии, и воедно успешно ја извршува и улогата на библиотекар. Во мај 2019-тата година, беше објавено првото студентско списание на студентите од семејни студии „Vox“. Институтот за семејни студии, секоја година го одбележува Меѓународниот ден на семејството 15-ти мај. Традиционално, Институтот посветува недела на семејството во рамките

of the European Union. Assistant professor Irena Avirović Bundalevska, PhD, teaches courses in the domain of the history and development of the family from a historical perspective. Assistant professor Angelka Keskinova, PhD, teaches courses from the domain of special education, and family and disability. The teaching staff participate in international and national conferences, and have published numerous academic articles on their research and analyses of the family. The first Chair of the Institute of Family Studies is professor Makedonka Radulović, PhD.

In 2016 the Institute got its own library. The library is equipped with a number of computers and many books connected to family, marriage, and parenting. It is a place for students to meet up, study, and hang out. The coordinator of the Institute of Family Studies, as well as its librarian, is Ivana Dragović, MA.

Првиот број на списанието на студентите на семејни студии
The first issue of the Family Studies students' magazine

Отварање на
Библиотека
на Институтот за
семејни студии

Opening of the
Library of the
Institute for
Family Studies

на која се организираат голем број работилници, дебати и хуманитарни базари со цел да се подигне свеста за значењето на семејството во нашето општество. Овие активности се секогаш поддржани од студентите на семејни студии. Минатата година, на Меѓународниот ден на семејството, Институтот за семејни студии одбележа пет години јубилеј од неговото постоење.

Хуманоста е главно обележје на Институтот за семејни студии. За време на неговото постоење беа организирани годишни хуманитарни базари на тема „На секое семејство му е потребна поддршка“, а собраните средства беа донирани на ПОУ „Иднина“, како и неколку хуманитарни акции за помош на семејства од ранливи категории. Институтот и во иднина планира да ја продолжи оваа пракса и со свој придонес да помогне на што поголем број семејства.

Институтот за семејни студии и неговиот наставен кадар ја темелат својата образовна програма на три главни компоненти: теоретска настава и проверка на истата, индивидуални и групни истражувачки проекти и вонакадемски активности

May, 2019, marked the publication of the first Family Studies students' journal, "Vox".

The Institute of Family Studies celebrates the International Day of Families every year, on May 15. Traditionally, the Institute organizes a 'family week' event, within which a number of workshops are held, as well as debates and humanitarian bazaars, with the aim of raising awareness of the importance of the family in our society. These activities are always carried out with the support of the Family Studies students. During last year's International Day of Families, the Institute of Family Studies celebrated the 5th anniversary of its existence.

Compassion is a key feature of the Institute of Family Studies. In the time it has been in existence, it has been involved in the organization of the annual humanitarian bazaar "Every Family Deserves Support" (На секое семејство му е потребна поддршка), with the proceeds donated to the Special Primary School "Idnina". It has also been involved in several humanitarian projects to help vulnerable families. The Institute plans to continue with these activities with the aim to help as many families as possible.

(неформално и информално учење). Освен предавањата, вежбите и полагањето на испитети, студентите се вклучени во истражувачки и практични активности организирани од Институтот. Досега Институтот за семејни студии организирал посети на државни и приватни образовни, здравствени и културни институции, гостински предавања, пракса, волонтерски активности на студентите, промотивни настани итн. Институтот има остварено соработка со повеќе институции и организации кои директно или индиректно работат со семејства или ги креираат семејните политики.

Имајќи предвид дека дигиталниот свет е реалноста на 21-виот век и со цел доближување на содржините поврзани со семејните студии до студентите и пошироката јавност,

The Institute of Family Studies and its teaching staff set their educational program on three main components: theory, and a review whether it has been understood, individual and group research projects, and extracurricular activities (non-formal and informal learning). Besides attending lectures and tutorials, and taking exams, the students are also involved in research and practical activities organized by the Institute. To now, the Institute of Family Studies has organized visits to state and private educational, health and cultural institutions, guest lectures, internships, volunteer work by the students, promotional activities, and other events. The Institute has established collaboration with a number of institutions and organizations that work directly or indirectly with families, or are involved in the creation of family policies.

Bearing in mind that the digital world is the reality of the 21st century, and

Првата дипломирана студентка
The first student to obtain a degree

Меѓународен ден на семејството
International Day of Families

во 2015-та година беше креирана фејсбук-страницата Институт за семејни студии – Institute of Family Studies на која секојдневно се објавуваат интересни истражувања, фотографии со мисли, видеа, прашалници, дипломирани студенти, текстови на наставниот кадар и студентите итн.

Во јуни, 2018-та година, дипломираа првите студенти на семејни студии. Првиот дипломиран едукатор по семејни студии/семејнолог е Катерина Ујуновска. Оттогаш, континуирано се зголемува бројот на дипломирани студенти.

Институтот за семејни студии и во иднина ќе продолжи активно да работи на промоција на семејството како засебна научна дисциплина, и тоа, преку збогатување на студиската програма со втор и трет циклус студии, како заложби за формирање Национален семеен истражувачки центар и воведување на семејната едукација во сите фази од образовниот процес.

with the aim of bringing the contents connected to the study of the family closer to the students, as well as to the general public, in 2015 a Facebook page was created: Институт за семејни студии – Institute of Family Studies, which sees daily posts connected to interesting research, photographs, videos, questionnaires, graduates, texts written by various teaching staff and students, and so on.

June, 2018 saw the first Family Studies graduates. The first graduate in this program was Katerina Ujunovska, with a degree as a Family Studies educator. From that time, there has been a steady increase in the number of graduates. In the future, the Institute of Family Studies will continue to actively work on the promotion of the family as a distinct academic discipline through enriching the program with post-graduate and doctoral level studies, through its commitment for the creation of a National Family Research Center, as well as by introducing family education in all spheres of the educational process.

Првите промовирани семејни едукатори-семејнолози

The first family educators who have had their degrees conferred

ИСТРАЖУВАЧКИ ЦЕНТРИ

RESEARCH
CENTERS

Наставниците и соработниците на Филозофскиот факултет во Скопје покрај тоа што своите наставни и научно-истражувачки активности ги извршуваат во рамките на соодветните институтите, настојуваат да ги прошират своите научно-истражувачки интереси, но и да и дадат и апликативна димензија на научно-истражувачката работа во контекст на поширокото општество. За таа цел на Филозофскиот факултет се основани повеќе лаборатории и истражувачки центри, со што се прави обид да се држи чекор со најновите достигнувања во науката во соодветните научни области и со тоа од една страна се овозможува да се збогатува и осовременува наставната дејност со најновите трендови во соодветните научни области, а од друга страна практично да се применат истите во македонското општество. При тоа е особено значајно вклучувањето на студентите во овие активности нивно воведување во практична примена на знаењето кое го стекнуваат во рамките на наставниот процес во нивните идни професионални ангажмани.

На почетокот, лабораториите и истражувачките центри биле основани во рамките на единиците на Филозофскиот

Besides performing their educational and research activities within the corresponding institutes, the professors and the associates at the Faculty of Philosophy in Skopje also work on expanding their research interests, as well as giving an applicative dimension to research in the context of society at large. Several laboratories and research centers have been established at the Faculty of Philosophy for that purpose, making an attempt to keep up with the latest achievements in science in the corresponding research areas, thus providing an opportunity to enrich and modernize the educational activities with the latest trends in the science, on the one hand, and to practically apply them in the Macedonian society, on the other. The inclusion of students in these activities is especially important, introducing them to the practical application of the knowledge they acquire within the educational process in their future professional engagements.

In the beginning, the laboratories and research centers were established within the units of the Faculty of Philosophy (study groups, educational-scientific study groups and institutes depending

факултет (студиски групи, наставно-научни студиски групи и институти во зависност од периодот на основање), но подоцна центрите се издвојуваат како засебни единици во организациската структура на факултетот. Всушност, овие центри му даваат едно посебно обележје на Филозофскиот факултет.

Почетоците датираат од 1960 година кога во рамките на тогашната Група за филозофија (денес Институт за Филозофија согласно постојната организациска структура) била основана Естетичката лабораторија од реномираниот професор д-р Павао Вук-Павловиќ (1894–1976) за компаративно-естетички истражувања во чиј фокус особено било современото македонско уметничко творештво. За нејзините активности поопширно пишуваат професорите Кирил Темков и Иван Џепаровски (кој е сегашен раководител на Естетичката лабораторија) во Монографиите посветени на претходните јубилеи на Филозофскиот факултет во

on the period of establishment), but later the centers became distinct units in the organizational structure of the faculty. In fact, these centers give a specific mark to the Faculty of Philosophy.

The beginnings date from 1960 when, within the Group of Philosophy that existed at the time (today Institute of Philosophy in accordance with the permanent organizational structure), the Aesthetic Laboratory was founded by the prominent professor Dr. Pavao Vuk-Pavlović (1894-1976) for comparative-aesthetic research in whose focus was especially the contemporary Macedonian artistic work. Its activities have been presented in details by the professors Kiril Temkov and Ivan Djeparovski (who is the present head of the Aesthetic Laboratory) in the Monographs dedicated to the previous jubilees of the Faculty of Philosophy in 1976, 1996 and 2006. Here we can emphasize that during the 1970ies

European Values Study 4

Примерок и инструмент

Примерок

Со истражувањето се опфатени **1.117** граѓани на Македонија од 8 статистички региони (Скопски, Североисточен, Источен, Југоисточен, Вардарски, Пелагониски, Југозападен и Полошки).

Пол: 50.2 % женски и 49.4 % машки

Возраси: од 18 до 88 години (M= 44.17)

Место на постојано живеење: град 62.7 %, село 37.3 %

Образование: најмногу се со средно образ. (48%)

Етничка припадност: Македонци 69.6%, Албанци 23.3% ....

Религиска припадност: христијани 69.12%, муслимани 29.78%

Брачен стајтус: 61.0 % се во брак, а 27.5 % не се во брак

Инструмент

Прашалник со 104 ставки организирани во 4 тематски целини, формулирани во вид на прашања и скали на процена. Податоците се прибирани индивидуално, лице в лице, во домовите на учесниците, во периодот од декември 2018 до март 2019 г.

Напомена: При оваа презентација се изложуваат само дел од резултатите на истражувањето преку графички прикази, пресметани проценти, аритметички средини и значајност на разлики меѓу аритметичките средини на одговорите на сите учесници и преку нивна споредба во однос на *полот, возраси, етничката припадност и религиската припадност* на учесниците. Добените резултатите, исто така, се споредуваат со резултатите од првиот бран на истражувањето од 2008 година.

1976, 1996 и во 2006 година. Во оваа прилика ќе истакнеме дека во текот на седумдесеттите години од минатиот век со своите активности далеку ги надминала границите на институтот и факултетот и прераснала во препознатлива институција која го имала приматот во проучувањето на уметностите (театарската, филмската, ликовната, музичката и архитектурата) и со своите активности привлекувала респектабилни научни и културни институции, како и врвни истражувачи на веќе споменатите области.

Според проф. д-р Михајло Поповски на Институтот за психологија, во почетокот на 1990-тите години, била основана Лабораторија за мир и интеркултурно воспитание, која во 1993 година прерасна во Балкански центар за проучување на мирот како засебна единица на Филозофскиот факултет во Скопје. Во тој период, во 1992 година било основано и Психолошкото советуваиште за студенти и други млади лица кои имаат потреба од психолошка помош, а почнувајќи од 1999 година неколку години постоел и Центар за психосоцијална и кризна акција, наменет за унапредување на здравјето на младите и за интервенирање во кризни ситуации. Во 2005 година почнал да работи и Центар за изработка и примена на тестови „Психометрика“, а денес со центарот раководи проф. д-р Виолета Петровска Бешка.

Во периодот помеѓу 1994 и 1997 година на Институтот за социологија се реализираат неколку фундаментални научни-истражувања, кои главно се базираа на примена на квантитативните методи во социолошкиот метод, со што кај одреден број на членови на Институтот се јави идејата за проширување на овие искуства и нивна примена во апликативни проекти во чија реализација ќе бидат ангажирани и студентите од сите степени на студии. Ова

it far exceeded the borders of the institute and faculty and grew into a recognizable institution which had the leading role in exploring the arts (theatre, film, painting, music and architecture), and with its activities attracted respectable scientific and cultural institutions, as well as eminent researchers in the above-mentioned areas.

According to Professor Mihajlo Popovski at the Institute of Psychology, a Laboratory for Peace and Intercultural Education was founded in the beginning of the 1990ies, which in 1993 grew into a Balkan Center for Peace Research as a separate unit of the Faculty of Philosophy in Skopje. In that period, in 1992 the Psychological Counseling Office for students and other young people who are in need of psychological help was also established, and starting with 1999 the Center for Psycho-Social and Crisis Action existed for several years, intended for the promotion of the health of the young people and intervening in crisis situations. In 2005, the Center for Designing and Application of Tests “Psycho-metric” started working, which is today headed by Professor Violeta Petrovska – Beshka.

In the period between 1994 and 1997 several fundamental scientific research activities are carried out at the Institute of Sociology, mainly based on the application of quantitative methods in the sociological method, which, among several members of the Institute, inspires the idea for expanding these experiences and their application in practical projects in whose realization students from all levels of study would be engaged. This resulted in the establishing of the Survey Research Centers at the initiative of the professors Dimitar Mirchev, Marija

резултираше со основањето на Анкетниот истражувачки центар на иницијатива на професорите Димитар Мирчев, Марија Ташева и Антоанела Петковска, која беше прифатена од останатите членови на Институтот за социологија.

Може да се забележи дека во овој период на Институтот за социјална работа и социјална политика бил основан и истражувачко-апликативниот Национален центар за континуирано образование за социјален развој во соработка со УНДП. Од 1998 година во рамките на неговите активности организирал семинари за перманентно образование на кадар од областа на социјалната заштита, невладиниот сектор, локалната самоуправа, здравствено-образовните и другите институции. Раководител на центарот е проф. д-р Сузана Борнарова.

Во продолжение ќе прикажеме дел од активностите на центрите на Филозофскиот факултет во Скопје.

БАЛКАНСКИ ЦЕНТАР ЗА МИР (БЦМ)

Балканскиот центар за мир (БЦМ) е еден од најстарите истражувачки центри кои се формирани во рамките на Филозофскиот факултет – Скопје. Всушност, како што забележува Михајло Поповски во почетокот на 1990-тите години, на Институтот за психологија била основана *Лабораторија за мир и интеркултурно воспитување*, која подоцна прераснала во самостојна организациона единица во рамките на факултетот. БЦМ е формиран во декември 1993 година со Одлука на Наставничкиот совет при Филозофскиот факултет во Скопје. Тој е резултат на напорите да се зачува и унапреди мирот во време кога на просторот на поранешна СФР Југославија се водеа војни, и како таков претставува прв центар од овој вид на Балканот со намера

Tasheva and Antoanela Pekovska, which was accepted by the other members of the Institute of Sociology. It can be noted that in this period the research-applicative National Center for Continual Education and Social Development was founded at the Institute for Social Work and Social Policy in cooperation with UNDP. Since 1998, within its activities it organized seminars for permanent education of personnel in the area of social protection, the non-governmental sector, local self-government, health-educational and other institutions. Professor Suzana Bornarova, head the Center.

Below are some of the activities of the centers at the Faculty of Philosophy in Skopje.

BALKAN CENTER FOR PEACE

The Balkan Center for Peace (BCP) is one of the oldest research centers which are formed within the Faculty of Philosophy – Skopje. In fact, as Mihajlo Popovski in the beginning of the 1990ies notes, a *Laboratory for Peace and Intercultural Upbringing* was founded at the Institute of Psychology, which later grew into an independent organizational unit within the Faculty. BCM was formed in December 1993 with the Decision of the Faculty Assembly at the Faculty of Philosophy in Skopje.

It is the result of the efforts to retain and promote peace in the time when on the territory of former SFR Yugoslavia wars were raging, and as such it represents the first center of its kind on the Balkans intended to encourage the founding of similar centers in the neighboring and other countries. The Center represents an autonomous and professional organization which harmonized its activities with the UNESCO goals.

да се поттикне основање на слични центри во соседните и други земји. Центарот претставува автономна и професионална организација која сите свои активности ги усогласил со целите на УНЕСКО.

Седиштето на Центарот било, и сеуште е на Филозофскиот факултет, со цел илјадници студенти од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје кои секојдневно ги извршуваат своите наставни и други активности да бидат запознаени со целите на БЦМ и да бидат анимирани во неговите активности. Набрзо, со помош на ентузијазмот на проф. Олга Мурџева Шкариќ и нејзините соработници, овој простор станува центар од каде студентите, наставниците и заинтересираните граѓани започнуваат да ја осознаваат и почнуваат да ја шират културата на мирот. Во рамките на овој простор била основана и библиотеката „Мир“ со помош на донација од околу 150 книги од научните дисциплини кои го проучуваат мирот. Исто така, добиени се и аудио и видео снимки со кои се започнало основањето на аудио видео колекцијата. Преку поврзувањето на интернет мрежата се настојувало БЦМ да се вклучи во меѓународните текови да се овозможи размена на информации од областа на мирот. Всушност, во основа била идејата БЦМ да прерасне во мултимедијален информативен центар за подрачјето на воспитување, одржување и унапредување на мирот.

Основните цели на Балканскиот центар за проучување на мирот биле: да придонесе за развивање на културата на мирот и за мирољубиво решавање на конфликтите преку разни облици на обука, истражувања и практични дејствувања; да организира академско проучување на мирот; да ги шири сознанијата за мирот преку издавачката дејност; да служи како мултимедијален мировен информативен центар со библиотека

The seat of the Center was and still is the Faculty of Philosophy, so that thousands of students from Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, who carry out daily their educational and other activities, can be introduced to the aims of BCP, and be included in its activities. Soon, thanks to the enthusiasm of Professor Olga Murdjeva Škarić and her collaborators, this area became a center from which the students, teachers and interested citizens started familiarizing themselves with and spreading the culture of peace. Within this area, the library “Peace” was founded with the help of a donation of about 150 books from the scientific disciplines that explore peace. Audio and video-materials have also been received which marked the beginning of the audio-video collection. Through connecting the internet network, it was insisted that BCM is included in the international developments in order to enable exchange of information in the area of peace. In fact, the essential idea was for BCP to grow into a multimedia information center for the area of upbringing, sustaining and promoting peace. The main objectives of the Balkan Center for Peace Research were: to contribute to developing culture of peace and peaceful resolution of conflicts through various forms of training, research and practical activities; to organize academic examination of peace; to spread the knowledge for peace through publishing activities; to serve as a multimedia peace information center with a library and to enable international exchange of information through the internet.

In order to achieve the stated objectives, the Center has carried out the following activities:

- organized a series of training seminars for: conflict resolution, non-violence, tolerance, images

и преку интернет да овозможи меѓународна размена на информации. За остварување на наведените цели Центарот ги вршел следните активности:

- организираше серија тренинг семинари за: разрешување конфликти, ненасилство, толеранција, сликите на непријателот, градење култура на мирот, жените и мирот, интеркултурна едукација, социјална одговорност и човекови права, истражување и разрешување на конфликти и др., со експерти од врвни институции како на пр. Универзитетот во Бранфорд од Обединетото кралство;
- во рамките на Балканскиот центар за проучување на мирот биле основани интердисциплинарни специјалистички и постдипломски студии за мир и развој;
- издавал книги, врши преводи, умножува материјали и врши размена на печатени материјали и на видео и аудио снимки, како и на CD-ROM-ови од областа на проучувањата на мирот, меѓу другото и за потребите на специјалистичките и постдипломските студии за мир и развој;
- остварувал соработка со експерти од земјата и други университети и центри каде има воспоставено студии за мир;
- остварувал соработка и е дел од мрежата на бројни меѓународни организации за проучување на мирот, учествува на меѓународни научни собири и изведува самостојни и заеднички истражувачки проекти; итн.

Активностите на Балканскиот центар за проучување на мирот

of the enemy, building culture of peace, women and peace, intercultural education, social responsibility and human rights, research and conflict resolution etc., with experts from top institutions such as Bradford University in the United Kingdom;

- within the Balkan Center for Exploring Peace interdisciplinary specialist and postgraduate studies for peace and development were founded;
- published books, performed translations, multiplied materials and made exchange of printed materials and video and audio recordings, as well as CD-ROMs in the area of exploring peace, among other things, for the need of the specialist and postgraduate studies for peace and development;
- established cooperation with experts from the country and other universities and centers where it has established peace studies;
- established cooperation and is part of the network of numerous international organizations for peace studies, participated in international scientific gatherings and carried out independent and common research projects; etc.

The activities of the Balkan Center for Peace Studies were supported financially by the Open Society Institute – Macedonia, the International Community for Peace Research (IPRA) and UNESCO. Teachers, assistants, students from various scientific disciplines and a wider circle of citizens as volunteers have participated in the work of BCM, and in the realization and promoting its activities. The Center was open for cooperation with all those who were interested in spreading and promotion of the culture of peace.

биле финансиски поддржани од Институтот Отворено општество – Македонија, Меѓународното здружение за истражување на мирот (IPRA) и УНЕСКО.

Наставници, асистенти, студенти од различни научни дисциплини и поширок круг граѓани како волонтери биле вклучени во работата БЦМ и во реализацијата и промовирањето на неговите активностите. Центарот бил отворен за соработка со сите оние кои биле заинтересирани за ширење и унапредување на културата на мирот. Силен печат на активностите на Балканскиот центар за мир со својата неисцрпен ентузијазам остави неговата долгогодишна раководителка проф. д-р Олга Мурдјева Шкариќ. БЦМ иако формално се уште постои во рамките на Филозофскиот факултет во Скопје, неговите научно-истражувачки и образовни активности поврзани со проучување на мирот ги презема Институтот за одбрана кој се трансформираше во Институт за одбрана и мир (денес Институт за безбедност, одбрана и мир), додека оние поврзани за интеркултурната едукација, разрешувањето на конфликтите и сл., послужија, меѓу другото, како инспирација за формирање на Центарот на УНЕСКО за интеркултурни студии и истражувања, кој со сите свои трансформации реализира активности кои беа во основата на активностите на БЦМ.

АНКЕТЕН ИСТРАЖУВАЧКИ ЦЕНТАР (АИЦ)

Во периодот помеѓу 1994 и 1997 година на Институтот за социологија се реализираат неколку фундаментални научни-истражувања, кои главно се базираа на примена на квантитативните методи во социолошкиот метод. Кај еден дел од членовите на Институтот се јави

Professor Olga Murdjeva Škarić, who headed the Balkan Center for Peace for a long time, left a great mark on its activities with her inexhaustible enthusiasm. Although BCM still formally exists within the Faculty of Philosophy in Skopje, its research and educational activities linked to exploring peace are taken over by the Institute of Defense, which was transformed into the Institute for Defense and Peace (today Institute for Security, Defense and Peace), while those connected to the intercultural education, conflict resolution etc. served, among other things, as inspiration for forming the UNESCO Center for intercultural studies and research, which with all its transformations realized activities that were in the basis of the BCP activities.

SURVEY RESEARCH CENTER – SRC

In the period between 1994 and 1997, several fundamental scientific research activities were realized at the Institute of Sociology, which are mainly based on the application of quantitative methods in the sociological method. Some of the members of the Institute had an idea to extend the acquired experiences and make an attempt to apply them in practical projects in which students from all levels of study would participate. Professors Dimitar Mirchev, Marija Tasheva and Antoanela Petkovska started the initiative for founding a Survey Research Center, which was accepted by the rest of the Institute for Sociology members. The centers immediately started its activities. Today the Survey Research Center is an independent organizational unit within the Faculty of Philosophy – Skopje whose main aim is to carry

идејата за проширување на стекнатите искуства и да се направи обид истите да се применат во апликативни проекти во чија реализација ќе бидат ангажирани и студентите од сите степени на студии. Професорите Димитар Мирчев, Марија Ташева и Антоанела Петковска, ја покренеа иницијатива за основање на Анкетен истражувачки центар (Survey Research Center) која беше прифатена од останатите членови на Институтот за социологија. Веднаш потоа центарот започна со своите активности.

Денес, Анкетниот истражувачки центар е самостојна организациска единица во рамките на Филозофскиот факултет – Скопје чија основна цел е вршење на квалитативни и квантитативни истражувања на различни теми од општественото живеење за потребите на научни, јавни и приватни установи, граѓански организации и стопански субјекти од земјава, но и од странство. Истражувањата што се спроведуваат во центарот вклучуваат примена на различни научни постапки и инструменти за прибирање и анализа на податоци, кои се во тек со современите тенденции во социолошките науки.

Анкетниот истражувачки центар е конципиран за реализирање на научни и апликативни истражувања, како за потребите на наставниците и студентите на Филозофскиот факултет, така и за потребите на сите заинтересирани надворешни субјекти кои се однесуваат на опсервации и анализи во врска со јавното мислење, пазарот, комуникациите, маркетингот, креирањето јавни политики, следење на изборни процеси и др.

Сите истражувачки активности на Анкетниот истражувачки центар се реализираат согласно се препораките содржани во етичкиот кодекс на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ и во тој контекст тајноста на добиените

out qualitative and quantitative research on various topics from social life for the needs of scientific, public and private institutions, civic organizations and business entities from the country and abroad. The research that are carried out in the center include application of various scientific procedures and instruments for gathering and analysis of data, which are in accordance with the contemporary tendencies in the sociological sciences.

The Survey Research Center is designed for the realization of scientific and applicative research, both for the needs of the teachers and students at the Faculty of Philosophy and for the needs of all external entities that refer to observations and analyses concerning public opinion, the market, communications, marketing, creating public policies, following election processes, etc. All research activities of the Survey Research Center are realized in accordance with the recommendations contained in the ethical code of Ss. Cyril and Methodius University, and in that context, it ensures the confidentiality of the received data.

1. Цели

Потребата од апликација на научните сознанија во сите домени на животот, денес не само што е евидентна, туку се наметнува како неопходност во смисла на изборот на оптималните средства во разрешувањето на одделни актуелни проблеми и предизвици на егзистенцијата. Примената на стандардните методолошки постапки во доменот на посебните социологии со цел да се истражат конкретните, одделни феномени на современите општествени процеси, е секако задача на социологијата како наука. Моќта на нејзините формални (теоретско-методолошки) концепти, но и нејзината креативна и предвидувачка димензија, ја овозможува интеракцијата на научното и апликативното дејствување. Во духот на новото време, а без опасност по нејзиното научно достоинство, оваа конкретна операционализација на богатството од знаењата што ги овозможува социолошката наука, се пласира на општествената јавност согласно потребите на нејзините многубројни сегменти.

2. Активности

Активноста на АИЦ е апликативната дејност заснована на научните принципи. Таа вклучува: изведување на проекти по нарачка од правни субјекти (од областа на: стопанството, политиката, културата, медиумите, образованието, економијата, итн.), како на пример: анализи, опсервации и давање совети во врска со јавното мислење, пазарот, комуникациите, маркетингот и сл., а во сите сфери на општествениот живот. Во зависност од потребите, односно од видот на нарачаните истражувања, се применуваат ситуациони и сегментарни истражувања, со употреба

1. Objectives

The need to apply the acquired knowledge in all domains of life is not only evident today, but it also imposes itself as a necessity in the sense of selecting optimal means in resolving certain ongoing existential problems and challenges.

The application of standard methodological procedures in the domain of separate sociologies in order to examine specific separate phenomena of the contemporary social processes is certainly a task of sociology as science. The power of its formal (theoretical-methodological) concepts, but also its creative and predicting dimension enables the interaction of the scientific and applicative activities. In the spirit of the new time, and without threat to its scientific dignity, this specific operationalization of the richness of knowledge that the sociological science enables is promoted among the public in accordance with the needs for its numerous segments.

2. Activities

The activity of the SRC is the applicative work based on scientific principles. It includes: **implementing projects ordered** by legal entities (in the areas of: **economics, politics, culture, media, education, economy**, etc.), such as: analyses, observations and giving advice in regard to public opinion, market, communications, marketing, etc., and in all spheres of social life. Depending on the needs, that is, the type of ordered research, situational and segment research is applied, with the use of qualitative and quantitative methodological procedures.

3. Services

3.1 Research of public opinion

3.2 Research of the market

на квалитативни и квантитативни методолошки постапки.

3. Услуги

- 3.1. Истражување на јавното мислење
- 3.2. Истражување на пазарот
- 3.3. Маркетиншки истражувања
- 3.4. Креирање на изборни кампањи
- 3.5. Следење и анализа на медиумите

4. Материјални услови

Проектите што се реализираат во склоп на активностите на АИЦ се исклучиво по нарачка и финансирани од нарачувачот (правни субјекти од областа на: стопанството, политиката, културата, животната средина, здравството итн.).

Во рамките на Анкетниот истражувачки центар се реализирани повеќе научно-истражувачки, апликативни, но и студентски истражувачко - едукативни проекти. Во оваа прилика ќе наведеме само неколку од нив: Развојот на аграрот согледан преку квалитетот на животот”, научно-истражувачки проект изработен за потребите на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Р. Македонија, 2000; „Развојот на аграрот и современиот селски живот во Р. Македонија”, научно-истражувачки проект изработен за потребите на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Р. Македонија, 2002; „Развој на деца и млади”, истражувачки проект финансиран од кредит на Светска банка а за потребите на Агенцијата за млади и спорт, 2002/3; „Предвремено напуштање (осијување) на учениците во основното и средното образование во Република Македонија”, истражувачки проект изработен за потребите на УНИЦЕФ – Скопје 2003; „Проблеми во локалната

3.3 Marketing research

3.4 Creating election campaigns

3.5 Media monitoring and analysis

Material conditions

The projects that are realized within the SRC activities are carried out entirely by request and financed by the requesting entity (legal entities in the areas of: economics, politics, culture, environment, health, etc.)

Within the Survey Research Center several scientific-research, applicative, but also student research-educational projects are realized. Here we will point out several of them: *“The development of the agrarian work viewed through quality of life”*, scientific-research project designed for the needs of the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management of R. Macedonia, 2000; *“The development of agrarian work and contemporary situation in R. Macedonia”*, scientific-research project designed for the needs of the Ministry of of Agriculture, Forestry and Water Management, 2002; *“Children and Youth Development”*, research project financed by World Bank credit for the needs of the Agency for Youth and Sport, 2002/3; *“Early withdrawal of pupils from primary and secondary education in the Republic of Macedonia”*, research project realized for the needs of UNICEF-Skopje 2003; *“Problems in local self-government – the example of the municipalities: Berovo, Valandovo, Vinica, Ilinden, Kavadarci, Kisela Voda, Konche and Mogila”*, 2005; etc. The last scientific research project that is realized within the center is European Values Study, which was realized by the research team composed of: Professor Antoanela Petkovska, head of the project, Professor Mihajlo Popovski, Professor

самоуправа – примерот на општините: Берово, Валандово, Винаца, Илинден, Кавадарци, Кисела Вода, Конче и Могила“, 2005; и др.

Последен научно истражувачки проект кој се реализира во рамките на центарот е European Values Study (Европско истражување на вредности) кој го реализира научно истражувачки тим во состав: проф. д-р Антоанела Петковска, раководител на проектот, проф. д-р Михајло Поповски, проф. д-р Ило Трајковски, проф. д-р Константин Миноски, м-р Марија Димитровска, студент на трет циклус студии на студиската програма за социологија на Школата за докторски студии при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во одредени фази на реализацијата на проектот, особено во фазата на теренско прибирање на податоците со помош на анкетен прашалник беа вклучени и триесеттина студенти на прв и втор циклус студии на Институтот за социологија и на Институтот за психологија, како и дипломирани социолози. Раководител на Анкетниот истражувачки центар е проф. д-р Константин Миноски.

ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАТИВНА БИОЕТИКА

Идејата за формирање на Центарот за интегративна биоетика произлегува од интересот на проф. д-р Дејан Донеv од Институтот за филозофија за следење на современите трендови во истражувањето на биоетичките проблеми во научната јавност на светско и особено на европско рамниште. Развојот на информациската наука и компјутерската технологија особено во последните неколку децении, условија забрзан развој во сите научни области и нивна примена во, без малку, сите сфери на човековото живеење, а особено во доменот на медицината, генетиката, информациските технологии,

Ило Trajkovski, Professor Konstantin Minoski, Marija Dimitvoska, MA, student in the doctoral study program of sociology at the School for Doctoral Studies at Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, and in some of the phases in the realization of the project, especially in the phase of gathering field data with the help of survey questionnaire, about thirty students enrolled in the first and the second cycle of studies at the Institute of Sociology and the Institute of Psychology took part, as well as graduates in sociology. Professor Konstantin Minoski, is the head of the Survey Research Center.

CENTER FOR INTEGRATIVE BIOETHICS

The idea for forming the Center for Integrative Bioethics comes from the interest of Professor Dejan Donev from the Institute of Philosophy for monitoring the contemporary trends in research of bioethical problems among the scientific community on world and on European level. The development of information science computer technology, especially in the last few decades, brought to the accelerated development in all scientific areas and their application in almost all spheres of human life, particularly in the area of medicine, genetics, information technologies, artificial intelligence, manufacturing of (genetically modified) food, communication technologies, education, economy and trade, politics and political organization and action, ecology and protection of the environment, media and public information, social networks, publishing, free time, amusement, games, etc. In the scientific and philosophical circles, especially among bioethics experts, debates are led about the way in which the application of these new technologies and scientific

вештачката интелигенција, производството на храна (генетски модификувана), комуникациските технологии, образованието, економијата и тргувањето, политиката и политичкото организирање и дејствување, екологијата и заштитата на животната средина, медиумите и јавното информирање, социјалните мрежи, издаваштвото, слободното време, забавата и играта и многу друго. Во научните и филозофските кругови, а особено помеѓу биоетичарите, започнаа дебати околу начинот на кој влијае примената на овие нови технологии и научни истражувања засновани на нив во различните аспекти на човечкото живеење. Дали човекот се соочува со виртуелизирање на стварноста или постварување на виртуелноста? Дали човекот се повеќе се отуѓува и ја губи својата социјабилност во новата виртуелна реалност? Дали всушност во трагањето по „лекот за бесмртноста“, за „вечниот живот“, ја губи својата човечност?

Центарот за биоетика со својата дејност има за цел да придонесе за пополнување на празнината која е евидентна во Македонија на ова поле во однос на светските и европските тенденции во развојот на научната мисла и аплицирањето на решенијата на науката во однос на проблемите со кои се соочуваме во животот, како и недостатокот од научно-истражувачките и образовните програми во македонскиот научен и високообразовен систем. На овој начин би се создал нов високообразовен профил – биоетичар, којшто недостасува во македонското општество, со кој би се надминал недостатокот на биоетичари, како на пример, на клучните места во медицинските комори, комитети, разни комисии и др. Истовремено, би се создала можност за оформување на едногодишни специјалистички студии за дообразување на оние кадри

research based on them affects the various aspects of human life. Do humans face virtualization of reality or materialization of virtual reality? In searching for the “medicine of immortality”, “eternal life”, did they lose their humanity?

The aim of the Center for Bioethics is to contribute to filling in the empty space evident in Macedonia in this field in regard to the world and European tendencies in the development of the scientific thoughts and applying the solutions in science in regard to the problems which we face in life, as well as the lack of scientific-research and educational programs in the Macedonian scientific and higher education system. A new higher education profile would be created in this way – bioethics expert, a profile that is missing in the Macedonian society, which would lead to overcoming the problem of lack of bioethics experts, for example, in crucial places in the medical chambers, committees, various commissions, etc. At the same time, an opportunity would be created for forming one-year specialist studies for continual education of the individuals who, under different circumstances, have come to fulfill the place of bioethics experts in various scientific and state institutions. According to the plans, the participants in the work of the Center for Bioethics will try to draw the lines of the global project of integrative bioethics which would be on equal ground with the other global-ethical projects, and thus it would participate in the creation of the “new ethical culture”.

The Faculty Assembly approved of this idea for creating a space for academic institutionalization of bioethics in Macedonia, and which was also supported by the Institute of Philosophy, the Faculty of Philosophy in Skopje, at its V regular session held on 27.12.2017, and adopted a decision for founding the Center for Integrative

кои „по некоја сила“ се на местото на биоетичарите во различни научни и државни институции. Во перспектива, учесниците во работата на Центарот за биоетика ќе се обидат да ги исцртаат контурите на глобалниот проект на интегративна биоетика кој рамноправно ќе се носи со другите глобално-етички проекти, а со тоа и би бил учесник во создавањето на „новата етичка култура“.

Оваа идеја за креирање на простор за академско институционализирање на биоетиката во Македонија и која беше подржана од Институтот за филозофија, Филозофскиот факултет во Скопје ја реализираше на своја V редовна седница на Наставно-научниот совет одржана на 27. XII 2017 година, на која донесе одлука за формирање на Центарот за интегративна биоетика. За раководител на Центарот за биоетика е именуван проф. д-р Дејан Донеv. Центар за биоетика своите научни активности ги реализира преку различни форми како: научно-истражувачка дејност, преку градење на научна инфраструктура, преку едукација, научен дијалог, публицистичка активност, меѓународна соработка, имплементација на истражувачки резултати.

Со своето дејствување членовите на Центарот настојуваат тој да прерасне во средиште на интензивна и продуктивна биоетичка расправа, а тоа би се постигнало со планираните (а некои од нив веќе реализирани или се во тек на реализација) активности кои вклучуваат: изготвување на наставни програми на сите три нивоа на високо образование, организирање на постојани научни конференции кои ќе бидат достапни и за младите експерти, документациско-истражувачка активност, научни и популарни трибини на кои би се споделиле со јавноста резултатите од научните истражувања, преводи

Bioethics. Professor Dejan Donev was named head of the Center for Bioethics. The Center for Bioethics realizes its scientific activities through various forms, such as: scientific-research activities, through building scientific infrastructure, through education, scientific dialogue, publishing activities, international cooperation, implementation of research results. Through their activities, the members of the Center insist that it grows into a seat of intensive and productive bioethical discussion, and that could be realized with the planned (some of them already realized or in the process of realization) activities that include: preparing course programs on all three levels of the higher education, organizing regular scientific conferences that will be available for the young experts, documentary-research activity, scientific and popular presentations where the results from the scientific research would be shared with the public, translations of books and textbooks which would be used in the courses where bioethics is discussed, participation in international projects, as well as networking in the adequate international networks and institutions. In fact, the ambition is to build the Center on a higher

ЦЕНТАРОТ ЗА ИНТЕГРАТИВНА БИОЕТИКА
ПРИ ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

ВЕ ПОКАНУВА НА ТРИБИНА:

БИОЕТИКАТА
КАКО ОПШТЕСТВЕН ПРОЕКТ

ПРЕДАВАЧ: МАЈКЛ ЦОРИ
ОДДЕЛ ЗА РЕГИОНАЛНИ СТУДИИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. ЦИРИЛ И МЕТОДИЈ“, СОФИЈА

3 ОКТОМВРИ 2018, 9:30, САЛА ЗА СЕДНИЦИ

на книги и учебници кои би се користеле во наставата по биоетика, учество во меѓународни проекти, но и вмрежување во меѓународните соодветни мрежи и институции. Всушност, амбицијата е Центарот да се изгради на повисоко институционално и организациско ниво и тој да прерасне во Centre of Excellence, кој би бил меѓународно акредитирани сертифициран.

Во продолжение издвојуваме дел од реализираните активности на Центарот за биоетика:

Одржани се осум научни ѿрибини на следниве ѿеми: „ГМО, етика и биоетика“; „Сурогат мајчинство – Биоетички, правни и психолошки дилеми“; „Биоетиката како општествен проект“; „Биоетичка едукација“; „Правата и етиката на животните“, „Евтаназија“, „Биоетиката и Холокаустот“, како и „Веганска етика“.

Организирана е конференција на тема „Биоетиката – Знакот на новото време“, која се одржа во периодот од 6-8 октомври 2018 година, во Конгресниот центар во Охрид со учество на 28 реномирани излагачи од 7 земји: Македонија, Албанија, Србија, Грција, Хрватска, Романија и Канада на која беа претставени и разгледувани дилеми и конкретни проблеми од областа на биоетиката, философијата, етиката, спортот, медицината, правото, културологијата, социологијата, комуникологијата, педагогијата како и психологијата, преку интердисциплинарниот и плуриперспективистичкиот пристап кој го нуди биоетика.

Во рамките на издавачката дејност дел треба да се истакне преводот и издавањето на книгата „Casebook on Bioethics and the Holocaust“ од авторите Tessa Chelouche и Geoffrey Brahmer, во соработка со Заедницата на Евреите во Македонија. Станува збор за значајна студија во која се анализира и објаснува

institutional and organizational level, so that it grows into a Center of Excellence, which would be internationally accredited and certified. Below we point out to part of the realized activities of the Center for Bioethics:

- Eight academic round table discussions held on the following topics: “GMO, ethics and bioethics”; “Surrogate motherhood – bioethical, legal and psychological dilemmas”; “Bioethics as a social project”; “Bioethics education”; “The rights and ethics of animals”, “Euthanasia”, “Bioethics and the Holocaust”, as well as “Vegan ethics”.
- A conference was organized on the topic of “Bioethics – the sign of the new time”, which was held in the period 6-8 October 2018 in the Congress Center in Ohrid, and in which 28 prominent presenters participated from seven countries: Macedonia, Albania, Serbia, Greece, Croatia, Romania and Canada. The presentations focused on and discusses dilemmas and specific problems in the area of bioethics, philosophy, ethics, sport, medicine, law, culture studies, sociology, communication studies, pedagogy and psychology through interdisciplinary and pluri-perspective approach that bioethics offers.
- In regard to publishing, we should mention the translation and publication of the book “Casebook on Bioethics and the Holocaust” by Tessa Chelouche and Geoffrey Brahmer, in cooperation with the Jewish Community in Macedonia. This is an important study in which the phenomenon of medical treatment and the behavior of scientists during the Holocaust is analyzed and explained, and which includes abundant examples from the area of bioethics, medical eth-

феноменот на медицинскиот третман и однесувањето на научниците за време на Холокаустот и која изобилува со примери од биоетичката проблематика, медицинската етика и научноистражувачката етика, а истата може да се користи како прирачник во рамките на наставата по предметот Биоетика на сите нивоа на високо образование. Исто така, се уредува за издавање Зборник на трудови од одржаната конференција „Биоетиката – Знакот на новото време, кој има меѓународен уредувачки одбор а приложените текстови се рецензирани. Во подготовка е и изработка на брошура заради популаризација како на биоетиката како значајна дисциплина, така и на Центарот за интегративна биоетика. *Во рамките на своите активности на постојано домашна и меѓународна дејност, Центарот за биоетика склучил договори за соработка со повеќе институции. Центарот за интегративна биоетика при Филозофскиот факултет во Скопје во 2018 година, стана членка, катедра*

ics and scientific-research ethics, and it can be used as a guidebook in the lectures on the course Bioethics in all levels of higher education. The Proceedings from the conference “Bioethics – the Sign of the New Time” are being edited and prepared for publication. The Proceedings have an international editorial board, and the papers are reviewed. A brochure is also being prepared for popularization of both bioethics as a significant discipline and the Center for Integrative Bioethics.

- Within its activities in the area of domestic and international activity, the Center for Bioethics has signed agreements for cooperation with several institutions. The Center for Integrative Bioethics at the Faculty of Philosophy in Skopje in 2018 became a member, department in the international UNESCO Chair of Bioethics (Haifa) network; an agreement for cooperation has also been signed with the Center

при меѓународната мрежа на UNESCO Chair of Bioethics (Haifa); потоа е потпишан договор за соработка со Центарот за интегративна биоетика при Универзитетот „Ј.Ј. Штросмајер“ од Осиек; па со Hospital and University Clinical Center of Kosova, Kosovo Unit of the International Network of the UNESCO Chair in Bioethics (Haifa); со The NKUA Applied Philosophy Research Laboratory of National and Kapodistrian University of Athens; со Центарот за интегративна биоетика од Тирана, како и со Центарот за интегративна биоетика од Тетово. Се планира да се воспостават институционални контакти со уште вакви центри од регионот, пред се, со центри и институции од Грција (Атина) и од Србија (Нови Сад), како и потпишување на договори за соработка со веќе етаблираните центри од Хрватска (Загреб, Ријека и Сплит) и Романија (Клуж).

ЦЕНТАР ЗА ИНТЕРКУЛТУРНИ СТУДИИ И ИСТРАЖУВАЊА

Центарот за Интеркултурни студии и истражувања е формиран во септември 2019 година, на Филозофскиот факултет во Скопје, во рамките на Центарот за УНЕСКО на истоимениот факултет. Центарот се формира како резултат на Проектот со наслов „Enhancing Dialogue and Collaboration through Intercultural Education and Research“ („Јакнење на дијалогот и соработката со интеркултурно образование и истражувања“) реализиран од страна на Филозофскиот факултет во Скопје (2011-2012) а подржан од UNITED NATIONS JOINT PROGRAMME: Enhancing Interethnic Community Dialogue and Collaboration (Заедничка програма на ООН: Јакнење на меѓуетничкиот дијалог и соработка). Центарот на УНЕСКО за Интеркултурни студии и истражувања

for Integrative Bioethics at the “J. J. Strossmayer” University of Osijek; with the Hospital and University Clinical Center of Kosova, Kosovo Unit of the International Network of the UNESCO Chair in Bioethics (Haifa); with The NKUA Applied Philosophy Research Laboratory of National and Kapodistrian University of Athens; with the Center for Integrative Bioethics in Tirana, as well as with the Center for Integrative Bioethics from Tetovo. Institutional contacts are planned with more such centers from the region, above all with centers and institutions from Greece (Athens) and from Serbia (Novi Sad), as well as signing agreements for cooperation with the already eminent centers from Croatia (Zagreb, Rijeka and Split) and Romania (Cluj).

CENTER FOR INTERCULTURAL STUDIES AND RESEARCH

The Center for Intercultural Studies and Research was founded in September 2019 at the Faculty of Philosophy in Skopje within the UNESCO Center at the Faculty. The Center was formed as a result of the Project entitled „Enhancing Dialogue and Collaboration through Intercultural Education and Research“ realized by the Faculty of Philosophy in Skopje (2011-2012), and supported by the UNITED NATIONS JOINT PROGRAMME: Enhancing Interethnic Community Dialogue and Collaboration.

The UNESCO Center for Intercultural Studies and Research was founded in 2012 on the basis of the project “Programs for International Relations in R. North Macedonia” realized in the period 2009/2012 within the TEMPUS 4 program, and headed by the University of Gothenburg (School for Global Studies). Within the project,

е формиран во 2012 година врз основа на проектот за „Програми за меѓународни односи во Р. Северна Македонија“ реализиран во периодот 2009/2012 во рамките на програмата ТЕМПУС 4, а главен носител на реализацијата на проектот бил Универзитетот од Гетеборг (Школа за глобални студии). Во рамките на Проектот беа акредитирани втор циклус на студии по Меѓународни односи: разрешување конфликти, дипломатија и човекови права и трет циклус студии на студии по Меѓународни односи и менаџирање на конфликти. Партнери во проектот беа Универзитетот од Гетеборг, Универзитетот на Југоисточна Европа во Тетово и Државниот Универзитет во Тетово. Раководител и координатор на Центарот од 2012 до 2017 година беа Проф. д-р. Лидија Георгиева и Проф. д-р. Лена Дамовска. Центарот за Интеркултурни студии и истражувања овозможува:

- преку академските програми во високото образование го зголемува знаењето и разбирањето за интеркултурните прашања, и овозможува развивање на вештини за интеркултурен дијалог и комуникација
- го зајакнува капацитетот за интеркултурно образование и истражувања
- Организирање на Европски конференции за религиски дијалог и соработка
- комуникација и соработка со научните, владините и граѓанските институции во Република Северна Македонија, како и со научно-истражувачките центри и пошироката академска заедница во Европа и светот.
- реализирање на истражувања и истражувачка соработка со

postgraduate studies were accredited in International Relations: Conflict Resolution, Diplomacy and Human Rights, as well as doctoral studies in International Relations and Conflict Management. The following universities were partners in the project: University of Gothenburg, Southeast European University from Tetovo and the State University in Tetovo. Professor Lidija Georgieva, and Professor Lena Damovska, were head and coordinator of the Center from 2012 to 2017.

The Center for Intercultural Studies and Research:

- increases the knowledge and understanding about intercultural issues through the academic programs in the higher education, and enables skills development for intercultural dialogue and communication
- strengthens the capacity for intercultural education and research
- organizes European conferences for religious dialogue and cooperation
- establishes communication and cooperation with the academic, governmental and civic organizations in the Republic of North Macedonia, as well as with the academic-research centers and the academic community at large in Europe and the world.
- realizes research and research cooperation with partner institutions in the country, Europe and beyond.

With its activities the Center achieves the following objectives:

- intercultural education is promoted within the educational process on all levels
- domestic and international academic research is carried out in which the role and effect of the intercultural issues and problems

партнерски институции во државата, Европа и пошироко.

Со функционирање на Центарот се постигнуваат следните цели:

- се промовира интеркултурното образование во рамките на образовниот процес на сите нивоа
- се реализираат домашни и меѓународни научни истражувања во кои се анализираат улогата и влијанието на интеркултурните прашања и проблеми врз глобалните општествени процеси
- се организираат меѓународни научни конференции на европско ниво кои овозможуваат континуиран научен дијалог помеѓу академскиот кадар, научните експерти, професионалците, научните соработници, докторандите и студентите
- изведување, организирање и поттикнување на научноистражувачката и наставно-образовната дејност
- се објавуваат домашни и меѓународни научни трудови во меѓународно списание со висок степен на индексација
- Вмрежување со партнерски научни институции во Европа и светот, за реализирање на истражувања и истражувачка соработка
- Реализирање на меѓународна образовна соработка и јакнење на капацитети преку заеднички студиски програми и размена на професори и студенти

Во состав на Центарот се воспостави база на податоци која се состои од (1) стандардна библиотека со публикации и списанија кои ја поддржуваат специјализацијата и магистерските студии; (2) веб база на податоци вклучувајќи различни ресурси и линкови за интеркултуролошки

on the global social processes are analyzed

- international academic conferences are organized on European level that enable continual scientific dialogue between the academic community, science experts, professionals, researchers, doctoral students and students
- research and educational activities are carried out, organized and encouraged
- domestic and international papers are published in international journals with high level of indexation
- networking with partner academic institutions in Europe and the world, for the realization of research and research cooperation
- realization of international educational cooperation and strengthening the capacities through joint study programs and exchange of professors and students

Database was established in the Center consisting of (1) the standard library with publications and journals that support specialization and MA studies; (2) web database including various resources and links to intercultural studies, publications and research; (3) training and education publications; and (4) archive of data and research. The resource center and database have created a sustainable collection and archive of data which help in the research within the study programs. Postgraduate cycle of studies was also implemented in Intercultural Studies through which the students acquire knowledge and competences in regard to the specific characteristics of the area of intercultural studies. The Center organized a conference “Creating Vision and Standards – the Role of the Higher Education in Promoting Intercultural Dialogue and Understanding in

студии, публикации и истражувања; (3) публикации за обука и образовни публикации; и (4) архива на податоци и истражувања. Ресурсниот центар и базата на податоци создадоа одржлив збир и архива на податоци кои помагаат при истражувањата во склопот на студиските програми. Исто така се имплементираше и втор циклус на студии по Интеркултурни студии преку кои студентите се стекнуваат со знаења и компетенции во однос на спецификите на интеркултуролошката средина. Центарот организираше конференција „Создавање визија и стандарди - Улогата на високото образование во унапредувањето на меѓукултурниот дијалог и разбирање во мултиетничко општество“ и реализираше анализа за „Улогата на високото образование во имплементацијата на стратегијата за интеркултуролошко образование“. Како резултат на успешните активности на Центарот, Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје ја доби Катедрата на УНЕСКО за интеркултурни студии и истражувања за периодот 2014-2018 година.

Од 2019 година раководител на Центарот за Интеркултурни студии и истражувања е Проф. Д-р Зоран Матевски. Водени од идејата дека Центарот и Филозофскиот факултет во Скопје имаат научни и организациски капацитети се промовираше концептот за организирање на Европска конференција, која ќе биде единствена од таков вид во Европа. Следствено на тоа во октомври 2019 година се организираше First European Conference on Religious Dialogue and Cooperation (Прва Европска Конференција за религиски дијалог и соработка) на тема: The Role of Religion in Peace and Conflict (Улогата на религијата во мир и конфликт). Конференцијата ќе се одржува секоја втора година

Multiethnic Society” and carried out an analysis on “The Role of Higher Education in Implementing the Strategy for Intercultural Education”. As a result of the successful activities of the Center, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje received the UNESCO Department for Intercultural Studies and Research for the Period 2014-2018.

Since 2019 Professor Zoran Matevski, is head of the Center for Intercultural Studies and Research. Led by the idea that the Center and the Faculty of Philosophy in Skopje have academic and organizational capacities, the concept for organizing a European conference was promoted, which will be the only one of its kind in Europe. In accordance with that, in October 2019 the First European Conference on Religious Dialogue and Cooperation was organized on the topic: The Role of Religion in Peace and Conflict. The conference will be held on every second year, organized by the Center for Intercultural Studies and Research, the Faculty of Philosophy in Skopje and Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. Eminent professors, scientists and researchers from 17 European countries participated at the First European Conference. This established a basis for relevant academic researchers from all countries in Europe who deal with the phenomena of religion and culture to come together at every upcoming conference (The Second European Conference on Religious Dialogue and Cooperation will be held in 2021).

In 2020 the Center for Intercultural Studies and Research founded the international journal „Religious Dialogue and Cooperation/Религиски Дијалог и Соработка“. The journal will publish the papers presented at the European conferences, as well as relevant scientific research and analyses by all scientific areas related to religion and culture. The journal

во организација на Центарот за Интеркултурни студии и истражувања, Филозофскиот факултет во Скопје и Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје. На Првата Европска Конференција учествуваа еминентни професори, научници и истражувачи од 17 Европски држави. Со тоа се воспостави база, на секоја наредна конференција (Second European Conference on Religious Dialogue and Cooperation, ќе се одржи во 2021 година), да се обединат релевантните научни имиња од сите држави во Европа, кои се занимаваат со феномените на религијата и културата.

Во 2020 година Центарот за Интеркултурни студии и истражувања го основа меѓународното научно списание „Religious Dialogue and Cooperation/Религиски Дијалог и Соработка“. Во списанието ќе се објавуваат трудовите презентирани на Европските конференции, како и релевантни научни истражувања и анализи од сите научни области поврзани со религијата и културата. Списанието го уредува меѓународен уредувачки одбор кој е составен од членови на Филозофскиот факултет во Скопје и од членови на реномирани Факултети и Универзитети во

is edited by an international editorial board composed of members of the Faculty of Philosophy in Skopje and members of the prominent departments and universities in Europe and the world. Professor Zoran Matevski is the editor-in-chief, while Ivana Dragović, MA, is the secretary of the journal.

UNESCO CHAIR FOR INTERCULTURAL STUDIES AND RESEARCH, 2014-2018

In the period from 2014 to 2018 at the Faculty of Philosophy – Skopje, the UNESCO Chair for Intercultural Studies and Research at UKIM was active. In fact, this UNESCO Chair continues its activities that were part of the Balkan Center for Peace Research, as do those professors who, during the 1990ies had included intercultural studies and intercultural communication programs in their courses. The Department was supported by the National Committee of UNESCO and the UNESCO Office in Paris. Professor Lidija Georgieva was head of the UNESCO Chair.

The UNESCO Chair for Intercultural Studies and Research together with the Faculty of Philosophy promoted the values and aims of UNESCO through the

Европа и светот. Главен и одговорен уредник на списанието е Проф. д-р Зоран Матевски, додека секретар на списанието е м-р Ивана Драговиќ.

КАТЕДРА НА УНЕСКО ЗА ИНТЕРКУЛТУРНИ СТУДИИ И ИСТРАЖУВАЊА 2014–2018

Во периодот од 2014 до 2018 на Филозофскиот факултет – Скопје беше активна Катедра на УНЕСКО за интеркултурни студии и истражувања при УКИМ. Всушност, оваа Катедра ги продолжува активностите што беа дел од Балканскиот центар за проучување на мирот, но и на дел од наставниците кои уште во текот на деведесеттите години од минатиот век ги имаа вклучено во своите предмети програми интеркултурализмот и интеркултурната комуникација. Катедрата беше подржана од Националната комисија на УНЕСКО и од Канцеларијата на УНЕСКО во Париз. Раководител на Катедрата беше проф. д-р Лидија Георгиева. Катедра на УНЕСКО за интеркултурни студии и истражувања заедно со Филозофскиот факултет ги промовираа вредностите и целите на УНЕСКО преку реализирање на наставните програми во рамките на првиот, вториот и третиот циклус студии во различни научни дисциплини. Со воспоставувањето на Катедрата се придонесе за зајакнување на капацитетот за интеркултурно образование и истражувања; размена на искуства и експертиза помеѓу партнерите и заинтересираните национални и меѓународни академски и истражувачки институции и овозможи постојан и отворен форум за комуникација и соработка помеѓу партнерите на Катедрата на УНЕСКО, владините и граѓанските институции и пошироката академска заедница. Приоритетите беа развиени во проект

realization of the educational programs in the first, second and third cycle of studies in various academic disciplines. The founding of the UNESCO Chair contributed to the strengthening of the capacity for intercultural education and research; exchange of experiences and expertise between the partners and the interested national and international academic and research institutions, and enabled constant and open forum for communication and cooperation between the partners of the UNESCO Chair, governmental and civic organizations and the academic community at large. The priorities were developed in a project entitled *“Strengthening the Dialogue and Cooperation through Intercultural Education and Research”* supported by the UNESCO Office from Venice. In the context of the main activities of this project were: establishing a UNESCO Office for Intercultural Studies and Research; creating a Resource Center for sustaining library and information related to the intercultural education and research; introducing studies at postgraduate level for intercultural studies; establishing studies at postgraduate level in international relations – conflict resolution, diplomacy and human rights; studies at doctoral level in international relations and conflict management. Academic and expert support is also enabled for the realization of MA studies in the area of intercultural and conflict resolution studies; holding conferences on the topic of *“Intercultural Dialogue and Communication: Objectives and Priorities for the Higher Education”*; conducting an analysis *“The Role of the Higher Education in the Implementation of the Strategy for Intercultural Education”*; translation of the rulebook *“World Heritage in the Hands of the Young”*.

The UNESCO Chair has implemented its activities for intercultural studies and research in cooperation with eminent

со наслов „Јакнење на дијалогој и соработката преку интеркултурно образование и истражувања“ поддржан од Канцеларијата на УНЕСКО од Венеција. Во контекст на главните активности на овој проект било: основање на Катедра на УНЕСКО за интеркултурни студии и истражувања; создавање на Ресурсен центар за одржување на библиотека и информации поврзани со интеркултурното образование и истражувања; основање на студии на втор циклус за интеркултурни студии; основање на студии на втор циклус по меѓународни односи – разрешување конфликти, дипломатија и човекови права; студии на трет циклус по меѓународни односи и менаџирање конфликти. Исто така, овозможена е академска и стручна поддршка за реализирање на магистерски истражувања од областа на интеркултурните и студиите за разрешување конфликти; одржување на конференции на тема „Интеркултурен дијалог и комуникација: цели и приоритети за високото образование“; изработка на анализа „Улогата на високото образование во имплементацијата на Стратегијата за интеркултурно образование“; Превод на прирачник „Светското наследство во рацете на младите“.

Своите активности Катедрата на УНЕСКО за интеркултурни студии и истражувања ги остварила во соработка со реномирани национални и меѓународни научно-истражувачки, образовни и културни институции (УНЕСКО Националната комисија на Република Македонија, факултети и институти во составот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Универзитетот на Југоисточна Европа, Државниот универзитет од Тетово, Универзитетот „Св. Климент Охридски“ од Битола и Универзитетот „Гоце Делчев“ од Штип; како и со Универзитетот од

national and international research, educational and cultural institutions (UNESCO National Committee of the Republic of Macedonia, faculties and institutes within “Ss. Cyril and Methodius” University, the Southeast Europe University, the State University of Tetovo, “St. Kliment Ohridski” University – Bitola and “Goce Delchev” University Shtip; as well as the University of Gothenburg, University of Dublin, etc.). The Faculty of Philosophy and the Department implemented the project with the International Vishegrad Fund – “Theories for International Relations and Conflict Resolution B4” and the project within the Horizon 2020 program – RETOPEA.

CENTER FOR LIFELONG LEARNING

The Center for Lifelong Learning at the Faculty of Philosophy in Skopje was formed in December 2019 at the initiative of the Dean of the Faculty of Philosophy, Professor Ratko Duev, as an institutionalized form for resolving the absence of a developed system for implementing training for raising the quality of human resources through providing access to educational offer for all categories of citizens. In the context of the realization of this initiative, Professor Elena Rizova, whose specific area of research and education is adult education and lifelong learning, prepared and submitted an expose for the founding of the Center for Lifelong Learning, which was adopted by the Faculty Collegium of the Faculty of Philosophy in Skopje.

The expose emphasizes the increased significance of lifelong learning, which as informal learning is a concept that becomes more and more present because personal development can be accomplished through the constant skills and competences advancement. The constituting of the Center for Lifelong Learning at the Faculty of

Гетеборг, Универзитетот од Даблин, итн.). Филозофскиот факултет и Катедрата го реализирале проектот со Меѓународниот Вишеградски фонд – „Теории за меѓународни односи и разрешување конфликти В4“ и проектот во рамките на програмата Хоризонти 2020 - РЕТОПЕА.

ЦЕНТАР ЗА ДОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

Центарот за доживотно учење при Филозофскиот факултет во Скопје е формиран во декември 2019 година, на иницијатива на Деканот на Филозофскиот факултет проф. д-р Ратко Дуев, како институционализирана форма за решавање на отсуството на развиен систем за реализирање на обуки за подигнување на квалитетот на човечките ресурси преку обезбедување пристап до образовна понуда за сите категории граѓани. Во контекст реализацијата на оваа иницијатива, проф. д-р Елена Ризова, чија потесна наставно-научна област е образованието на возрасни и доживотно учење, изработи и поднесе елаборатот за основање на Центарот за доживотно учење, кој што беше усвоен од Наставно-научниот колегиум на Филозофски факултет во Скопје.

Во елаборатот се истакнува се поголемото значење на доживотното учење, кое како неформално учење е концепт што зема голем замав бидејќи преку постојано усовршување на своите вештини и компетенции може да се оствари персонален развој. За таа цел потребно е да се развијат посебни модули и да се понудат кон сите заинтересирани. Конституирањето на Центар за доживотно учење при Филозофскиот факултет во Скопје исто така подразбира со посебни модули полесно и подостапно стекнување на вештини и компетенции кои се

Philosophy in Skopje also has specific modules that enable easier and more accessible acquirement of skills and competences required at the labor market as well as promoting the existing competences of a certain profile of the interested parties. Through personal and professional development of the individuals, the Center for Lifelong Learning will contribute to the achievement of multiple benefits, for the Faculty of Philosophy – Skopje, for the Ss. Cyril and Methodius University – Skopje, as well as for the community at large through various tasks:

- Opening a new education market with significant potential for growth and development;
- Establishing a national information and advisory center for adult education;
- Developing a system of andragogy-methodological-didactic development and raising the capacities of the educational personnel;
- Establishing a solid basis for additional income for the Faculty;
- Offering innovative ways for acquiring knowledge and skills that would be formally verified and validated, enabling the participants to be additionally included in the formal educational system.

Professor Elena Rizova heads the Center for Lifelong Learning, and Tatjana Dichoska, a librarian and coordinator of the Institute of Pedagogy, is a secretary of the Center for Lifelong Learning.

INTERDISCIPLINARY CENTER FOR COGNITIVE SCIENCE (ICCS)

The founding of the Interdisciplinary Center for Cognitive Science (ICCS) is the latest initiative of the Faculty of Philosophy in Skopje based on the realized activities and results received

бараат на пазарот на трудот како и унапредување на постојните компетенции на одреден профил на заинтересираните страни.

Центарот за доживотно учење низ личниот и професионалниот развој на индивидуите ќе придонесе кон остварување на повеќестепена корист, како за Филозофскиот факултет – Скопје, така и за Универзитетот Св. Кирил и Методиј – Скопје и пошироката општествена заедница низ различни задачи:

- Отворање на нов образовен пазар со значаен потенцијал за раст и развој;
- Развивање на отворен и флексибилен систем на професионално и лично усовршување
- Основање на национален информативен и советодавен центар за образование на возрасни;

from the project “Identification (Mapping) of the Potentials in the Social Sciences and the Humanities in the Republic of Macedonia for Organized Scientific Work in the Area of Cognitive Science”. This project was realized by the professors at the Faculty of Philosophy in Skopje: Professor Elena Achkovska Leshkovska, Professor Ana Dimishkovska, Professor Vladimir Davchev, and Professor Bobi Badarevski. They submitted an initiative and an exposition was also submitted to the Faculty Assembly of the Faculty of Philosophy in Skopje for forming an Interdisciplinary Center for Cognitive Sciences. A statutory decision was made at the Faculty Assembly and the Center is in a founding phase.

Mission, objectives and tasks of the center

the mission of the Center is to promote cognitive science and to promote the

Пристап до е-ресурси:

JSTOR

[JSTOR \(на кампус\)](#)

[JSTOR \(надвор од кампус\)](#)

[Видео за пристап до JSTOR \(надвор од кампус\)](#)

[АРТСТОР \(на кампус\)](#)

[АРТСТОР \(надвор од кампус\)](#)

АРТСТОР (надвор од кампус за студенти: за пристап надвор од кампусот, студентите треба да испратат емаил адреса на artstor@zf.ukim.edu.mk во чиј наслов ќе стои бројот на индекс)

[Елгар онлајн \(на кампус\)](#)

[Елгар онлајн \(надвор од кампус – испратете e-mail за детали\)](#)

[ЕБСКО \(на кампус\)](#)

[ЕБСКО \(надвор од кампус- испратете e-mail за детали\)](#)

- Развивање на систем за андрагошко-методичко-дидактичко оспособување и усовршување на наставен кадар;
- Создавање на солидна основа за дополнителен приход на Факултетот;

Нудење на иновативни начини на стекнување на знаења и вештини кои ќе бидат формално верификувани и вреднувани, овозможувајќи им на посетителите дополнително да се вклучат во формалниот образовен систем.

Со Центарот за доживотно учење раководи проф. д-р Елена Ризова, а секретар на Центарот за доживотно учење е Татјана Дичоска библиотекар и координатор на Институтот за педагогија.

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН ЦЕНТАР ЗА КОГНИТИВНА НАУКА (ИЦКН)

Основањето на Интердисциплинарниот центар за когнитивна наука (ИЦКН) е најнова иницијатива на Филозофскиот факултет во Скопје базирана на реализираните активности и добиените резултати од проектот „Идентификација (мапирање) на потенцијалите во општествените и хуманистичките науки во Република Македонија за организирана научна работа во областа на когнитивната наука“. Овој проект е реализиран од професорките и професорите од Филозофскиот факултет во Скопје: проф. д-р Елена Ачковска Лешковска, проф. д-р Ана Димишковска, проф. д-р Владимир Давчев и проф. д-р Боби Бадаревски. Тие поднесоа иницијатива и беше доставен елаборат до Наставно-научниот совет на Филозофски факултет во Скопје за формирање на Интердисциплинарен центар за когнитивна наука. Донесена

development of cognitive science in the Republic of North Macedonia, and in that context to encourage cooperation between researchers from the area of humanities, social, natural and technological sciences.

The main objective of the Center is: to promote cognitive science as a leading interdisciplinary field of scientific research and approximate cognitive science to humanities and social-behaviorist sciences in the Republic of North Macedonia through the development of interdisciplinary organized scientific work.

The specific objectives of the Center are:

1. Development of the academic and research activities in the area of cognitive science and establishing connection between them and the humanities and the social-behavioral sciences.
2. Promotion and development of the applicative activities and function of the research work of the Center in the context of development of the applicative function of science in the Republic of North Macedonia.
3. Preparation and organization of the educational activities, through development and planning of the study programs on all levels of academic education.

The Center will act in the direction of: Presenting cognitive science in the Republic of North Macedonia before the academic and the broader public through lectures, public presentations and presenting its applicative function. Support for organized development of cognitive science in the Republic of North Macedonia for the purpose of general development of the science and the applicative function that comes from it. In this context, it is also desirable to form institutional units that will organize, coordinate and

е статутарна одлука на Наставно-научниот совет и Центарот е во фаза на формирање.

Мисија, цели и задачи на центарот

Мисија на Центарот е да ја промовира когнитивната наука и да го унапреди развојот на когнитивната наука во Република Северна Македонија и во тој контекст да ја поттикне соработката меѓу истражувачите од областа на хуманистиката, општествените, природните и техничко-технолошките науки.

Главна цел на Центарот е: да ја промовира когнитивната наука како водечко интердисциплинарно поле на научно истражување и да ја доближи когнитивната наука со хуманистичките и општествено-бихејвиоралните науки во Република Северна Македонија преку развој на интердисциплинарна организирана научна работа.

Посебни цели на Центарот се:

1. Развој на научно истражувачката дејност на полето на когнитивната наука и нејзиното поврзување со хуманистиката и општествено-бихејвиоралните науки.
2. Промоција и развој на апликативната дејност и функција на истражувачката работа на Центарот во контекст на развој на апликативната функција на науката во Република Северна Македонија.
3. Подготовка и организирање на образовна дејност, преку развој и планирање на студиски програми на сите нивоа на академското образование

Центарот ќе дејствува во насока на: Претставување на когнитивната наука во Република Северна Македонија пред пошироката и академската

disseminate information and activities from the research on national level.

Open cooperation with the state institutions with jurisdiction over science and education, especially the Ministry of Education and Science, universities and other higher education and scientific institutions in order to ensure support for the development and implementation of projects in the area of cognitive science, as well as support for young academic researchers to continue their education and to work in this area.

Apart from development of study programs from the three cycles of higher education, the Center will also strive for introducing course programs from the area of cognitive science, according to the assessment of the real possibilities and needs in the Republic of North Macedonia.

Method of functioning of the center

the center will incorporate the past and present activities of the academic staff working in areas related to cognitive science, but this time in an organized (institutionalized) form for scientific-research work in this area. Apart from working in the area of philosophy (logic, theory of knowledge, philosophy of language, philosophy of the mind, legal reasoning), psychology (cognitive processes, cognitive styles, intelligence and rationality, intellectual talent), and gender issues (gender differences in cognitive functioning, feminist epistemology), most of the active scientists are working in the areas of linguistics and information technology. The Center will organize activities in order to carry out scientific work, promotion, exchange of experiences and education in the area of cognitive science. These activities include: lectures by domestic and foreign scientific workers in the area of cognitive science; domestic and

јавност преку предавања, јавни презентации, и претставување на нејзината апликативна функција. Поддршка на организиран развој на когнитивната наука во Република Северна Македонија во функција на општиот развој на науката и на апликативната дејност што произлегува од неа. Во таа насока пожелно е формирање на институционални единици кои ќе ги организираат, координираат и дисеминираат информациите и активностите од научно-истражувачката работа на национално ниво.

Отворена соработка со државните институции надлежни за науката и образованието, особено Министерството за образование и наука, универзитетите и другите високо образовни и научни установи со цел да се обезбеди поддршка за развој и спроведување на проекти од областа на когнитивната наука, како и поддршка на млад научно-истражувачки кадар за доедукација и работа во оваа област.

Освен развој на студиски програми од трите циклуси во високото образование, Центарот ќе се залага за воведување на предметни програми од областа на когнитивната наука, според процената на реалните можности и потреби во Република Северна Македонија.

Начин на работа на центарот

Центарот ќе ги инкорпорира досегашните активности на научните работници поврзани со когнитивната наука, но сега во организирана (институционализирана) форма за научно-истражувачка работа во оваа област. Покрај работата во областа на филозофијата (логика, теорија на познание, филозофија на јазикот, филозофија на умот, правно расудување), психологијата

(когнитивни процеси, когнитивни стилови, интелигенција и рационалност, интелектуална надареност), и родовата проблематика (родови разлики во когнитивното функционирање, феминистичка епистемиологија). Најголемиот број од активните научници се од подрачјето на лингвистиката и на информатичките науки.

Центарот во насока на спроведување научна работа, промоција, размена на искуства и едукација од областа на когнитивната наука ќе организира активности: предавања на домашни и странски научни работници од полето на когнитивната наука; ќе се организираат домашни и меѓународни трибини, семинари, конференции од мултидисциплинарни теми и прашања; ќе има и издавачка дејност; библиотечна дејност; центарот, во рамките на своите активности ќе организира и научни проекти и ќе аплицира пред домашните и странските фондови за наука.

***

Денес на Филозофскиот факултет во Скопје основани како засебни организациски единици, со поголема или помала активност, функционираат и следниве центри: Центар за образование и истражување што го раководи проф. д-р Зоран Велковски; Национален информатички центар за дефектолошки истражувања што го раководи проф. д-р Наташа Станојковска Трајковска; Центар за едукациска подршка на Ромите (ЦЕПОР), што го раководи Проф. д-р Марија Тофовиќ (проф. д-р Елизабета Томевска – Илиевска); Центар за учебници по историја (ЦУИ), што го раководи проф. д-р Далибор Јовановски; и Центар за менаџмент на човечки ресурси, што го раководи проф. д-р Јован Пејковски.

international round tables, seminars, conferences covering multidisciplinary topics and issues; there will be publishing activity; library activity; as part of its activities, the Center will also organize scientific projects and apply in domestic and foreign funds for science.

***

Today the following centers function at the Faculty of Philosophy in Skopje, founded as organization units with more or less intensive activities: Center for Education and Research, headed by Professor Zoran Velkovski; National Information Center for Defectology and Research headed by Natasha Stanojkowska; Center for Educational Support of Roma Population (CESOR), headed by Professor Marija Tofovic (Elizabeta Tomevska – Ilievska); Center for History Textbooks (CHT), headed by Professor Dalibor Jovanovski; and Center for Human Resource Management, head by Professor Jovan Pejkovski.

СТРУЧНА И АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА

ADMINISTRATIVE
PERSONNEL AND
STAFF

Стручната и административна служба на Филозофскиот факултет во Скопје е составен дел од неговото работење и конститутивен елемент во функционирањето на Факултетот. Стручната и административна служба ги извршува стручните, административните, правните, финансиските, техничките и други работи неопходни за ефикасно вршење на основната дејност.

Резултатите од нејзиното работење во изминатите 100 години потврдуваат за исклучително посветена и добро организирана служба која придонесува во сите успеси на Факултетот. Исто така, Стручната и административна служба е сведок на постојано прилагодување на историските и општествените околности во кои се развиваше Факултетот во изминатиот период. Оттука, дејноста на Филозофскиот факултет е во најгесна врска со работењето на Стручната и административна служба. Во раните 20-ти години на минатиот век со формирање на Филозофскиот факултет и неговите први почетоци, паралелно беа формирани и стручните служби како неопходност за работење на Факултетот. На почетокот скромно со ограничен потенцијал и ресурси, а подоцна

The administrative personnel and staff at the Faculty of Philosophy in Skopje is an integral component of its working, and an indispensable element for the smooth operating of the Faculty. The administrative personnel and staff handles all administrative, legal, financial, technical, and other matters essential in the efficient functioning of the Faculty's fundamental activity.

The results achieved in these last 100 years of the Faculty's activity confirm the exceptionally dedicated and well-organized administrative personnel and staff, which contribute to the successes of the Faculty. Furthermore, the administrative personnel and staff have witnessed the ongoing adaptation the Faculty has had to undergo caused by various historical and social circumstances. Hence, the activities carried out by the Faculty of Philosophy are tightly interwoven with the activities carried out by the administrative personnel and staff. In the early 1920s, with the creation of the Faculty of Philosophy, and its early beginnings, at the same time there was the formation of the administrative personnel and staff as a crucial element

како се формираа нови катедри и институти и се зголемуваше бројот на студенти, постепено се зголемуваше и бројот на вработени еквивалентно за да можат да одговорат на новите барања и потреби.

Во сите години наназад во работењето на Стручната и административна служба преовладува исклучително мотивиран кадар и поединци, кои се целосно посветени на извршување на професионалните задачи. Сите овие атрибути ја прават работата на службите да биде целосно одговорна и убедлива што овозможува одделните сегменти во работењето да бидат строго формализирани и високопрофесионални. Ова значи дека постои јасна кохерентна политика и јасно изразена заложба за максимализација на работата и работењето со што се овозможува да биде вистински сервис на Факултетот за потребите на Деканатот, наставниот кадар и студентите.

Во изминатиот период стручните служби претрпеа трансформација во работењето и се прилагодуваа на новите законски прописи. Најголема трансформација се случи во 1991 година по осамостојувањето на нашата држава. Исто така, бројните реформи го опфатија нивното работење и во наредниот период, па така административната служба до 2000 година функционираше како Секретаријат на Факултетот, а потоа како Стручна служба на Факултетот. Значајна промена се случи во 2008 година, од кога Стручната и административна служба на Факултетот се организира и функционира како дел од интегрираната Стручна и административна служба на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Денес, во рамките на Стручната и административна служба на Факултетот функционираат пет организациски единици:

for the work of the Faculty. The beginnings were humble, limited in potential and resources, and then later on, as the number of new Departments and Institutes, and students enrolled increased, there was also a gradual increase in the number of employees so as to be able to meet the new needs and demands. In all the years of the working of the administrative personnel and staff, the employees have shown themselves to be exceptionally motivated, fully dedicated to carrying out their professional tasks. All this serves to result in the administration's responsible completion of work, leading to each distinct unit being able to professionally fulfil their duties. This reflects the clear and coherent policy in place, as well as the clearly expressed commitment to put in the maximum effort in carrying out the various tasks, enabling it to be a genuine pillar of support to the Faculty, the Dean, the academic personnel, as well as the students. In the last couple of years, the organization of the administrative personnel has undergone a transformation, as well as a number of adjustments due to reforms in new legal regulations. The biggest transformation occurred in 1991, following the independence of our country. In addition, the numerous reforms had an effect on the administration's scope of work, and, as such, in the period that followed, up to the year 2000, this unit functioned as the Faculty Secretariat, then as the Faculty administrative personnel unit. From 2008, the administrative personnel and staff underwent a reorganization and now functions as a part of the integrated unit within the "Ss Cyril and Methodius" University in Skopje.

- Одделение за правни и општи работи;
- Одделение за финансиско, сметководствено и материјално работење;
- Одделение за студентски прашања;
- Одделение за библиотечно работење;
- Одделение човечки ресурси и за настава.

Работните обврски и задачи на Стручната и административна служба произлегуваат од самата специфичност на дејноста образование, а се дефинирани и се применуваат одредби во согласност со Законот за високо образование, Статутот на Универзитетот и Статутот на Факултетот, Правилникот за систематизација на работните места на Филозофскиот факултет, Законот за работни односи и други акти од областа на работењето.

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ПРАВНИ И ОПШТИ РАБОТИ

Во Одделението за правни и општи работи се врши следење и примена на законите, подзаконските акти и другите прописи, изготвување акти за работа на Факултетот, подготвување материјали за седниците на органите на Факултетот и нивните помошни тела, управување со ресурсите на серверските системи, подготвување акти поврзани со издавачката дејност на Факултетот, архивирање на документите кои произлегуваат од делокругот на работата на Факултетот и други работи согласно општите акти на Факултетот.

Вработени и ангажирани лица во Одделението се:

Ана Јовчевска-Иванова - советник за општи и нормативно-правни работи. Родена е на 23.12.1983 година во

Today, the unit of administrative personnel and staff at the Faculty of Philosophy is arranged within five organizational units:

- Office of Legal and General Affairs;
- Office of Finance and Accounting;
- Office of Student Affairs;
- Office of Library Affairs;
- Office of Human Resources and Education.

The activities and duties of the administrative personnel and staff follow from the specific nature of the domain of education, and are defined and applied in accordance with the Law on Higher Education, the University Statute, the Faculty Statute, the Rulebook on the systematization of job positions at the Faculty of Philosophy, the Labor Law, and other laws in this sphere.

OFFICE OF LEGAL AND GENERAL AFFAIRS

The Office of Legal and General Affairs ensures the obedience of and compliance with laws, bylaws, and other regulations, prepares laws and regulations concerning the working of the Faculty, prepares materials for the various meetings of the Faculty bodies and their auxiliaries, manages the resources of the server systems, prepares laws concerning the Faculty's publishing activity, archives documents in connection with the functioning of the Faculty, as well as other matters, in accordance with the General Laws of the Faculty.

The Office of Legal and General Affairs consists of the following:

Ana Jovčevska Ivanova – general and legislative-legal affairs advisor. Born on 23.12.1983, in Skopje.

Скопје. Дипломирала на Правниот факултет во Скопје. Вработена е на Факултетот од 31.12.2018 година.

Весна Младеновска - виш соработник за деловно работење. Родена е на 10.2.1971 година во Скопје. Дипломирала на Институтот за родови студии. Вработена е од 1.12.1997 година.

Анита Мартиновска – документарист, архивист. Родена е на 9.11.1985 година во Скопје. Дипломирала на Педагошкиот факултет во Скопје. Ангажирана е на Факултетот од 15.8.2016 година.

Христијан Ламбевски – советник за ИКТ. Роден е на 11.7.1995 година во Охрид. Дипломирал на Институтот за историја. Ангажиран е од 19.9.2019 година.

Зоран Мирчевски – референт за технички прашања. Роден е на 28.11.1968 година во Скопје. Дипломирал на Институтот за историја на уметноста и археологија. Вработен е од 1.12.2015 година.

Јована Савевска - помлад соработник за издавачка дејност, култура и спорт. Родена е на 7.6.1990 година во Скопје.

Graduated from the Faculty of Law in Skopje. Employed at the Faculty since 31.12.2018.

Vesna Mladenovska – senior associate in business affairs. Born on 10.02.1971, in Skopje. Graduated in Gender Studies. Employed at the Faculty since 01.12.1997.

Anita Martinovska – archivist. Born on 09.11.1985, in Skopje. Graduated from the Faculty of Pedagogy in Skopje. Engaged by the Faculty since 15.08.2016.

Hristijan Lambeski – ICT advisor. Born on 11.07.1995, in Ohrid. Graduated in History. Engaged by the Faculty since 19.09.2019.

Zoran Mirčevski – technical issues officer. Born on 28.11.1968, in Skopje. Graduated in Art History and Archaeology. Employed at the Faculty since 01.12.2015.

Jovana Savevska – junior associate in publishing, culture, and sport. Born on 07.06.1990. Graduated in Art History and Archaeology. Engaged by the Faculty since 15.09.2014.

Within the Office of Legal and General Affairs, the following staff is involved

Дипломирала на Институтот за историја на уметноста и археологија. Ангажирана е на Факултетот од 15.9.2014 година.

Во рамките на Одделението работат и следните помошно-технички лица кои се грижат за заштита и одржување на имотот и одржување на хигиената во просториите на Факултетот: Наташа Таневска, Лидија Велковска, Надире Шабан, Светлана Додевска, Виолета Суклевска, Анабел Сулејман, Гордана Маринковиќ, Сефера Растодер, Жаклина Донеvsка, Александар Арсовски и Зоран Смоковски.

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ФИНАНСИСКО, СМЕТКОВОДСТВЕНО И МАТЕРИЈАЛНО РАБОТЕЊЕ

Во Одделението за финансиско, сметководствено и материјално работење се вршат работи поврзани со подготвување и реализација на буџетот на Факултетот, управување, следење и контрола на приходите и расходите, подготвување завршна сметка на Факултетот и други извештаи од областа на финансиското работење, благајничко, сметководствено и материјалното работење, јавни набавки, пресметка на плати, финансиско управување и реализирање на меѓународните научноистражувачки проекти и други финансиски и сметководствени работи. Вработените во Одделението се грижат за обезбедување усогласеност на документацијата со законските и подзаконските прописи и сметководствените стандарди и политики, и спроведување на одлуките на органите на Факултетот кои се однесуваат на делокругот на работата на Одделението. Исто така, во делокругот на работа на Одделението е изготвување разни упатства, предлози и акти од областа на финансиите, како и давање мислења по предлог-

in the security and maintenance of hygiene at the Faculty: Nataša Tanevska, Lidija Velkovska, Nadire Šaban, Svetlana Dodevska, Violeta Suklevska, Anabel Sulejman, Gordana Marinković, Sefera Rastoder, Žaklina Donevska, Aleksandar Arsovski, and Zoran Smokovski.

OFFICE OF FINANCE AND ACCOUNTING

The Office of Finance and Accounting handles matters in connection with the creation and realization of the budget of the Faculty, manages and controls income and expenses, prepares the Faculty's annual account, as well as other financial reports, cashier and accounting reports, public procurement, salary reports, financial management and realization of international academic and scientific projects, as well as other financial and accounting matters. The Office of Finance and Accounting ensures that various documentation is in accordance with the laws and bylaws, and regulations and policies, and it carries out the resolutions passed by the various Faculty bodies connected to its scope of work. In addition to the previously-mentioned activities it handles, the Office of Finance and Accounting prepares various sets of instructions, suggestions, and regulations as regards financial affairs, and it offers professional opinions on proposed laws that may have financial implications on the Faculty budget. Supervisor of the Office of Finance and Accounting is **Maja Bakreski, PhD.**

акти кои може да имаат финансиски импликации на буџетот на Факултетот. Раководител на Одделението за финансиско, сметководствено и материјално работење е **д-р Маја Бакрески**. Родена е на 19.5.1977 година. Дипломирала на Економскиот факултет во Скопје. Магистрирала и докторирала на Филозофскиот факултет во Скопје на студиската програма Менаџмент во образование. На Факултетот е вработена од 15.10.1999 година.

Светлана Милевска - соработник за финансиско, сметководствено и материјално работење. Родена е на 23.1.1971 година во Кавадарци. Дипломирала на Институтот за филозофија. Вработена е од 10.6.2015 година.

Билјана Петровска - соработник за јавни набавки. Родена е на 17.5.1981 година во Кавадарци. Дипломирала на Институтот за педагогија. Вработена е од 14.11.2008 година.

Богe Смилески - референт за магацинско работење. Роден е на 15.1.1966 во с. Ковач, Македонски Брод. На Факултетот работи од 1.12.2015 година.

Born on 19.05.1977. Graduated from the Faculty of Economy in Skopje. Obtained an MA and PhD at the Faculty of Philosophy in Skopje, in Educational Management. Employed at the Faculty of Philosophy since 15.10.1999.

Svetlana Milevska – financial and accounting affairs officer. Born on 23.01.1971, in Kavadarci. Graduated from the Institute of Philosophy. Employed at the Faculty of Philosophy since 10.06.2015.

Biljana Petrovska – associate procurement officer. Born on 17.05.1981, in Kavadarci. Graduated from the Institute of Pedagogy. Employed at the Faculty of Philosophy since 14.11.2008.

Boge Smileski – warehouse officer. Born 15.01.1966 in the village of Kovač, Makedonski Brod. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.12.2015.

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА СТУДЕНТСКИ ПРАШАЊА

Во Одделението за студентски прашања се извршуваат работи поврзани со спроведување на постапката за запишување студенти и за формирање, водење и чување на досиејата на студентите на прв, втор и трет циклус студии, водење матични книга на запишани и главни книги на дипломирани, магистрирани и докторирани студенти, спроведување на правилата за студирање, спроведување на постапките за мобилност на студентите, координирање на активностите поврзани со постапката за еквиваленција на предметите на студенти од други факултети и други работи поврзани со делокругот на работа на Одделението. Главна цел при извршување на работите на вработените во Одделението е стручна и административна поддршка на студентите во остварувањето на нивните права и обврски.

Раководител на Одделението за студентски прашања е **Виолета Попстефанова**. Родена е на 5.10.1965

OFFICE OF STUDENT AFFAIRS

The Office of Student Affairs handles the enrollment of students, prepares and processes student records at all three levels of study – undergraduate, postgraduate and doctoral, handles the main registry book of students enrolled, as well as the registry books of students that have obtained a BA, MA or PhD; it enforces the rules of study, handles student mobility, coordinates activities connected to confirming equivalence between courses from other Faculties, and deals with all other activities within its scope of work. The main aim and objective of the Office of Student Affairs is to provide professional and administrative support and assistance to the students in the realization of their rights and obligations.

Supervisor of the Office of Student Affairs is **Violeta Popstefanova**. Born on 05.10.1965, in Skopje. Graduated from the Institute of Pedagogy. Employed at the Faculty of Philosophy since 22.10.1996.

Slavica Crnić – student affairs counsellor. Born on 06.08.1965, in Skopje. Graduated from the Institute

година во Скопје. Дипломирала на Институтот за педагогија. На Филозофскиот факултет е вработена од 22.10.1996 година.

Славица Црничкиќ - советник за студентски прашања. Родена е на 6.8.1965 година во Скопје. Дипломирала на Институтот за социјална работа и социјална политика. Вработена е од 1.4.1997 година.

Деспина Миладиновска – виш соработник за магистерски и докторски студии. Родена е на 27.4.1993 година во Скопје. Дипломирала на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје. Ангажирана е од 1.3.2017 година.

Благородна Салковска - соработник за студентски прашања. Родена е на 30.11.1966 година во Скопје. Дипломирала на Институтот за педагогија. Вработена е на Филозофскиот факултет од 10.6.2015 година.

Д-р Соња Тевдовска - соработник за магистерски и докторски студии. Родена е на 16.12.1970 година во Скопје. Дипломирала и магистрирала на Економскиот факултет. Докторирала на студиската програма по социјална работа и политика на Филозофскиот факултет во Скопје. Вработена е на Факултетот од 1.12.2015 година.

Светлана Стојановска - помлад соработник за студентски прашања. Родена е на 8.9.1963 година во Скопје. Вработена е на Филозофскиот факултет од 1.9.2016 година.

Бојан Петрушевски - помлад соработник за е-индекс. Роден е на 2.12.1990 година во Скопје. Ангажиран е на Филозофскиот факултет од 1.11.2016 година.

of Social Work and Social Policy. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.04.1997.

Despina Miladinovska – senior graduate officer. Born on 27.04.1993, in Skopje. Graduated from the Institute of Security, Defense, and Peace at the Faculty of Philosophy in Skopje. Engaged by the Faculty since 01.03.2017.

Blagородna Salkovska – student records clerk. Born on 30.11.1966, in Skopje. Graduated from the Institute of Pedagogy. Employed at the Faculty of Philosophy since 10.06.2015.

Sonja Tevdovska, PhD – graduate officer. Born on 16.12.1970, in Skopje. Obtained a BA and MBA at the Faculty of Economy. Obtained a PhD at the Faculty of Philosophy in Skopje, in Social Work and Policy. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.12.2015.

Svetlana Stojanovska – junior student records clerk. Born on 08.09.1963, in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.09.2016.

Bojan Petruševski – E-index junior associate. Born on 02.12.1990, in Skopje. Engaged by the Faculty since 01.11.2016.

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНО РАБОТЕЊЕ

Одделението за библиотечно работење на Факултетот, учествува и дава свој придонес во креирањето на политиката на библиотечното работење во рамките на интегрираниот библиотечен систем на Универзитетот. Во Одделението покрај стручната обработка на библиотечниот материјал, вработените се грижат и помагаат во остварувањето на правата и обврските на студентите, имплементација на ЕКТС, административни работи поврзани со изготвување на студиските програми, еквиваленција и признавање на предмети, изготвување на информативните пакети за студентите и други стручни работи кои произлегуваат во работењето. Вработените во Одделението имаат значајна улога во системот на поврзаност и координирање на студентите и вработените на секоја студиска програма.

Со Одделението раководи м-р Весна Карапеева. Родена е на 17.1.1964 година во Скопје. Дипломирала на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, а магистрирала на Институтот за национална историја. На Филозофскиот факултет работи од 1.9.2008 година.

Д-р Дафина Герасимовска – советник за библиотечно работење. Родена е на 4.10.1958 година во Штип. Дипломирала, магистрирала и докторирала на Институтот за историја на уметноста со археологија при Филозофскиот факултет во Скопје. Во 2016 година е избрана во звањето насловен вонреден професор. Вработена е на Филозофскиот факултет од 1.7.1988 година.

Вера Јаворац - виш соработник за библиотечно работење. Родена е на 7.11.1957 година во Скопје. Дипломирала на Педагошкиот

OFFICE OF LIBRARY AFFAIRS

The Office of Library Affairs at the Faculty of Philosophy is involved and contributes in the implementation of the library affairs policy within the integrated University library network. Besides the professional processing of library materials, it also offers support in the realization of the rights and obligations of the students, in the implementation of the ECTS, in administrative affairs in connection with the creation of study programs; it checks for equivalence and different course exam recognition, it prepares informational packets for students, and other various tasks. The staff plays an important role in terms of connecting and coordinating the students and the academic personnel in each level of studies.

Supervisor of the Office of Library Affairs is **Vesna Karapeeva, MA**. Born on 17.01.1964, in Skopje. Graduated from the “Justinijan Prvi” Faculty of Law in Skopje; obtained an MA from the Institute of National History. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.09.2008.

Dafina Gerasimovska, PhD – librarian. Born on 04.10.1958, in Štip. Obtained a BA and MA in Art History and Archaeology at the Faculty of Philosophy in Skopje. Became adjunct associate professor in 2016. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.07.1988.

Vera Javorac – senior librarian. Born on 07.11.1957, in Skopje. Graduated from the Faculty of Pedagogy in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.10.1984.

Tatjana Dičoska – senior librarian. Born on 26.02.1972, in Skopje. Graduated in History at the Faculty of Philosophy in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 29.12.2009.

Frosina Novak – senior librarian. Born on 15.12.1979, in Skopje. Graduated in Philosophy at the Faculty of Philosophy

факултет во Скопје. На Факултетот работи од 1.10.1984 година.

Татјана Дичоска - виш соработник за библиотечно работење. Родена е на 26.2.1972 година во Скопје. Дипломирала на Филозофскиот факултет на Институтот за историја. На Факултетот работи од 29.12.2009 година.

Фросина Новак - виш соработник за библиотечно работење. Родена е на 15.12.1979 година во Скопје. Дипломирала на Филозофскиот факултет во Скопје на Институтот за филозофија. На Факултетот работи од 1.9.2016 година.

Илина Смоковска - соработник за библиотечно работење. Родена е на 19.6.1976 година во Кичево. Дипломиран историчар-архивист. Вработена е на Факултетот од 10.6.2015 година.

М-р Марјан Калевски - соработник за библиотечно работење. Роден е на 1.9.1983 година. Дипломирал и магистрирал на Институтот за класични студии. На Факултетот работи од 1.12.2015 година.

in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.09.2016.

Ilna Smokovska – librarian. Born on 19.06.1976, in Kičevo. Obtained a BA in History and Archival Science. Employed at the Faculty of Philosophy since 10.06.2015.

Marjan Kalevski, MA – librarian. Born on 01.09.1983. Obtained a BA and MA in Classical Studies. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.12.2015.

Daniela Nedelkova, MA - librarian. Born on 19.06.1981 in Skopje. Obtained a BA and MA in Psychology at the Faculty of Philosophy in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.12.2015.

Maja Filipovska, MA – librarian. Born on 26.04.1988, in Belgrade, Serbia. Obtained a BA and MA in Special Education and Rehabilitation at the Faculty of Philosophy in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.09.2016.

Aleksandar Pavleski, PhD – librarian. Born on 10.10.1980, in Skopje. Obtained a BA, MA, and PhD from the Institute

М-р Даниела Неделкова - соработник за библиотечно работење. Родена е на 19.6.1981 г. во Скопје. Дипломирала и магистрирала на Институтот за психологија. На факултетот работи од 1.12.2015 година.

М-р Маја Филиповска – соработник за библиотечно работење. Родена е на 26.4.1988 година во Белград, Р Србија. Додипломските и магистерските студии ги завршува на Институтот за специјална едукација и рехабилитација при Филозофскиот факултет во Скопје. Вработена е од 1.9. 2016 година.

Д-р Александар Павлески - соработник за библиотечно работење. Роден е на 10.10.1980 година во Скопје. Дипломирал, магистрирал и докторирал на Филозофскиот факултет на Институтот за безбедност, одбрана и мир. На Факултетот работи од 1.9.2016 година.

М-р Магдалена Огненоска - помлад соработник за библиотечно работење. Родена е на 16.3.1995 во Скопје. Дипломирала на Институтот за социјална работа и социјална политика, а магистрирала на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања. На Факултетот е ангажирана од 15.2.2018 година.

М-р Ивана Драговиќ - помлад соработник за библиотечно работење. Родена е на 5.4.1991 година во Скопје. Дипломирала и магистрирала на Институтот за социологија при Филозофскиот факултет во Скопје. На Факултетот е ангажирана од 24.10.2017 година.

of Security, Defense, and Peace at the Faculty of Philosophy in Skopje. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.09.2016.

Magdalena Ognenoska, MA – junior librarian. Born on 16.03.1995, in Skopje. Graduated in Social Work and Policy; obtained an MA from the Institute of Sociological, Political and Juridical Research in Skopje. Engaged by the Faculty since 15.02.2018.

Ivana Dragović, MA – junior librarian. Born on 05.04.1991, in Skopje. Obtained a BA and MA in Sociology at the Faculty of Philosophy in Skopje. Engaged by the Faculty since 24.10.2017.

OFFICE OF HUMAN RESOURCES AND EDUCATION

The Office of Human Resources and Education carries out tasks connected to the management of human resources and the employees themselves, employment, promotion, professional advancement of the academic personnel, and other issues in connection with employment and labor. The Office of Human Resources and Education is involved in the preparation of study programs at all three levels of study – undergraduate, master, and doctoral studies, it ensures that all relevant legal procedures have been followed for their accreditation, it handles the implementation of the ECTS, and it provides administrative support in the realization of the Faculty's international cooperation.

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ И НАСТАВА

Одделението за човечки ресурси и настава ги врши работите и задачите поврзани со управување со човечките ресурси и персонални работи, вработување, унапредување и стручно усовршување на вработените и други работи и задачи поврзани со вработувањето и работните односи. Ова одделение учествува во изготвувањето на студиските програми на сите три циклуси студии, врши следење на законската процедура за нивна акредитација, се грижи за имплементацијата на ЕКТС и дава административна поддршка во остварувањето на меѓународната соработка на Факултетот.

Во Одделението работат:

М-р Игор Панев - советник за настава и наука. Роден е на 28.8.1976 година во Скопје. Дипломирал и магистрирал на студиската програма Индустриско инженерство и менаџмент при Машинскиот факултет во Скопје. На Факултетот е ангажиран од 1.11.2017 година.

Василка Наумоска - соработник за човечки ресурси. Родена е на 29.3.1974 година во Скопје. Дипломирала на Правниот факултет. На Факултетот е вработена од 1.9.2016 година.

The Office of Human Resources and Education consists of:

Igor Panev, MA – education and science officer. Born on 28.08.1976, in Skopje. Obtained a BA and MA in Industrial Engineering and Management at the Faculty of Mechanical Engineering in Skopje. Engaged by the Faculty since 01.11.2017.

Vasilka Naumoska – human resources officer. Born on 29.03.1974, in Skopje. Graduated from the Faculty of Law. Employed at the Faculty of Philosophy since 01.09.2016.

ЛИЦА КОИ БИЛЕ ВРАБОТЕНИ ВО СТРУЧНАТА И АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА НА ФАКУЛТЕТОТ

ADMINISTRATIVE PERSONNEL AND STAFF EMPLOYED BY THE FACULTY OF PHILOSOPHY

ВРАБОТЕН EMPLOYEE	ВРАБОТЕН ОД EMPLOYMENT START DATE	EMPLOYMENT END DATE ВРАБОТЕН ДО
ЉУБИНКА ИВАНОВСКА LJUBINKA IVANOSKA	1.9.1951	31.7.1987
ЈОВАНКА ЈОВАНОВИЌ JOVANKA JOVANOVIĆ	15.9.1955	31.12.1983
НАДА ЈАНЕВСКА NADA JANEVSKA	1.11.1955	31.12.1983
БЛАГОЈА САЗДОВСКИ BLAGOJA SAZDOVSKI	1.10.1957	20.6.1988
НАДЕЖДА ПОЈЕР NADEŽDA POJER	1.12.1960	30.9.1999
МИЛИЦА НАБАКОВА MILICA NABAKOVA	1.12.1961	30.11.1990
ВЕРА ТАСЕВСКА VERA TASEVSKA	1.10.1963	31.12.1983
МАРИЈА ДЖАДЖЕВА MARIJA DŽADŽEVA	1.12.1963	31.12.1983
ОМЕР ВУКЕЉ OMER VUKELJ	1.12.1967	14.3.2004
ВЕЛИКА АНДОВСКА VELIKA ANDOVSKA	1.10.1968	14.10.1999
НАДА СТАМЕНОВА NADA STAMENOVA	22.12.1969	30.12.1993
БОГОЈА ИЛИЕВСКИ BOGOJA ILIEVSKI	1.10.1971	1.9.2008
АЛЕКСАНДАР ИЛИЕВСКИ ALEKSANDAR ILIEVSKI	1.10.1971	1.8.1996
СТАНИСЛАВА МИТОВА STANISLAVA MITOVA	15.7.1972	27.3.2012
БОЖАНА КОЛЕВСКА BOŽANA KOLEVSKA	1.10.1973	28.2.2007
ВЕИДА ШАБАН VEIDA ŠABAN	1.10.1973	30.6.2000
ТРАЈАН ВИТЛАРСКИ TRAJAN VITLARSKI	1.5.1974	1.6.1981
ЛЕНА МАРИНОВСКА LENA MARINOVSKA	1.8.1974	10.3.2010
МИРЈАНА ТОДОРОВСКА MIRJANA TODOROVSKA	1.9.1974	10.7.2012
РОЗА МИХАЈЛОВСКА ROZA MIHAJLOVSKA	15.9.1974	31.8.2016
ПАНДА КОЧОСКА PANDA KOČOSKA	1.11.1974	24.11.2014
МИРОСЛАВА МИТИЌ MIROSLAVA MITIĆ	1.11.1974	1.5.1982
МИТРА СМОКОВСКА MITRA SMOKOVSKA	1.11.1974	30.11.2005
НИКОЛА ЃОРЃИЕВСКИ NIKOLA GJORGJIEVSKI	1.1.1975	31.3.2008
ЉИЉАНА АПОСТОЛОВСКА LJILJANA APOSTOLOVSKA	18.3.1975	2.4.2011
РУСОМИР ЗИВЧЕВСКИ RUSOMIR ZIVČEVSKI	1.10.1975	10.10.2011

МИТКА ПЕТРОВСКА MITKA PETROVSKA	15.11.1975	30.11.2005
ЦВЕТА ЈАНАКИЕВСКА CVETA JANAKIEVSKA	15.11.1975	18.4.1996
РАДЕ ПОПОВСКИ RADE POPOVSKI	15.10.1976	10.12.2012
ДАРА ЃОРЃИЕВСКА DARA GJORGJEVSKA	23.8.1977	29.6.1985
АНИЦА СПАСОВСКА ANICA SPASOVSKA	1.4.1978	31.5.2013
СОЊА СТОЈКОВИЋ SONJA STOJKOVIĆ	1.4.1978	13.5.2013
ДРАГИЦА ХРИСТОВА DRAGICA HRISTOVA	1.8.1978	19.2.2013
ДРАГИ ВИДЕСКИ DRAGI VIDESKI	1.1.1980	30.12.1993
ИВАНКА ТАНЕВСКА IVANKA TANEVSKA	1.9.1978	20.12.1999
ВУКИЦА БЛАЖЕВСКА VUKICA BLAŽEVSKA	1.2.1981	30.1.2018
МАРИЈА МИТРЕВСКА MARIJA MITREVSKA	1.5.1981	1.2.1982
ВЕРА ВУКСАНОВА VERA VUKSANOVA	15.6.1981	31.8.2013
МИЛКА БЛАЖЕВСКА MILKA BLAŽEVSKA	1.10.1984	31.8.2016
НАТАЛИЈА ВАСИЛЕВСКА NATALIJA VASILEVSKA	1.10.1984	1.6.1996
ЦВЕТАНКА МЛАДЕНОВА CVETANKA MLADENOVA	1.10.1984	25.12.2012
ЈОРДАНОСКИ СВЕТОЗАР JORDANOSKI SVETOSAR	1.10.1984	3.9.1987
ЗЕЈНА ВУКЕЉ ZEJNA VUKELJ	1.3.1985	13.7.2012
ГУГА РИСТОВСКА GUGA RISTOVSKA	1.9.1987	25.8.2014
ПЕТРА АНДОВА PETRA ANDOVA	1.9.1987	1.7.2008
ЈОВАНКА АТАНАСКОСКА JOVANKA ATANASKOSKA	4.6.1988	31.3.2012
АСАНОВСКИ РАМАН ASANOVSKI RAMAN	7.9.1988	15.11.1990
ЉУБЕ МИЛЕСКИ LJUBE MILESKI	10.4.1989	16.12.2019
МИОДРАГ ТОДОРОВИЋ MIODRAG TODOROVIĆ	24.10.1995	4.3.2011
КАТЕРИНА ПЕЈКОВА KATERINA PEJKOVA	1.4.1997	6.12.2017
ТАТЈАНА ЃОРЃИЕВСКА TATJANA GJORGJEVSKA	16.4.2007	10.5.2019
ТАТЈАНА МИТРИЧКИ TATJANA MITRIČKI	1.6.2015	16.11.2015
ПЕРО БЛАЖЕВСКИ PERO BLAŽEVSKI	8.6.2015	7.10.2106
НИКОЛЧО СПАСОВ NIKOLČO SPASOV	10.6.2015	28.2.2017
НАДИЦА Т. СТОЈКОВА NADICA T. STOJKOVA	26.11.2015	1.2.2018
ДЕЈАН ТАШКОВСКИ DEJAN TAŠKOVSKI	1.12.2015	20.8.2020

КАТАЛОГ НА ИЗДАНИЈА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ

CATALOG OF PUBLICATIONS OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY

1950

1. Улчар, Жоже *Елементарно-геометриски пресликувања и групен принцип во геометријата.*
2. Икономов, Петар. *Принос кон хидрографијата на каналот Варненски залив - Варненско езеро.*

1951

3. Конеска, Милица, *Мариовскиот говор.*
4. Угринова, Рада, *Говорите во Скопско.*

1952

5. *Правилник за уписот, системот на студиите и полагањето на испити на Филозофски факултет во Скопје.*
6. *Конгрес на географите од ФНРЈ : Скопје - Охрид - Лазарополе, 21-29. IX. 1951.*
7. Филипоски, Илија. *Неготинскиот говор.*
8. Стојадиновиќ, Часлав; *Долина Црне реке у Демир Хисару (Железник) : геоморфолошка испитувања = La vallée de la rivière Crna en Demir-Hisar (Železnik) (Macedoine occidentale) : recherches géomorphologiques [монографија].*
9. *Наставни планови за општо-образовните школи : за учебната 1952/53 год.*
10. Крупскаја, Н.К. *Народното образование и демократијата : (избрани студии).*
11. Конески, Блаже. *Грамматика на македонскиот литературен јазик. Дел I, Увод ; За гласовите ; За акцентот.*

1953

12. Икономов, П. *Ефемероптера на Преспанската котлина = Ephemeroptera der umgebung des Prespa-sees.*
13. Спасева, Нада. *Електролитично задржно дејство = Einige erscheinungen bei der elektrolytischen ventilwirkung der wolframanode.*
14. Серафимов, П. *Прилог кон теоријата на купаст и цилиндрични лушпи = Beitrag zur theorie der kegel- und zullinderschalen.*
15. Flumiani, G., Ruždić, I., Belia, B. *Адсорпција на заситени и незаситени пари на различни адсорбенти = Über die adsorption von gesättigten sowie ungesättigten dämpfen durch verschiedene adsorbierende mittel.*

16. Попов, Благој С. *Парааналитични функции со две димензии = Sur les fonctions paraanalytiques à deux dimensions.*
17. Moser, Josip. *Ovisnost stepena depolarizacije raspršene svjetlosti o položaju ravnine titranja primarne svjetlosti kod raspršavanja na kuglastim dielektričkim česticama = Über die abhängigkeit des depolarisations-grades des an kugelförmigen dilektrischen teilchen lichtes von der lage der schwingungsebene des einfallenden lichtes [зборник на трудови].*
18. *Писмени задачи : јуни 1953.*

1954

19. Флумиани, Г., Belia, B. *Адсорпција на заситени и незаситени пари на различни адсорбенти = Die adsorption gesättigter und ungesättigter dämpfe durch verschiedene adsorbenten.*
20. Katalinić, Marin, Bahčevandžiev, Slavčo. *Опаѓања о дифракционим појавата на сложен-им сјенама у слободној свјетлости парцијално помраченог сунца = On the diffraction phenomena in the compound shadows cast in the direct light of the partially eclipsed sun.*
21. Moser, Josip. *Prosirenje Rayleighove teorije depolarizacije svjetlosti raspršene na vrlo malenim anizotropnim česticama = Eine generalisierung der Rayleighschen theorie des an sehr kleinen anisotropenteilchen zerstreuten lichtes.*
22. Русић, Бранислав. *Немуштити језик : у предању и усменој књижевности Јужних Словена : етнолошка истраживања о питању тога веровања код нас и у науци уопће.*
23. Печижаре, Ордан . *Методи и уреди : за откривање и испитување на зрачењата што ги следат јадрените претворувања.*

1955

24. Улчар, Жоже. *О неинцидентним странама неких политопа = Über die nichtinzidenten seiten einger polytope.*
25. Popadić, Milan S. *Jedna nova formulacija principa indukcije = A new formulation of the principle of induction.*
26. Мавродијев, Георги Т. *Прилог кон вентилното дејство на гасниот пламен = A study of the rectifying action of gas flames.*

27. Бојаниќ, Ранко. *Примедба поводом једног поступка за образовање парцијалних диференцијалних једначина = Remarque sur un procédé de formation des équations aux dérivées partielles.*
28. Перчинкова-В'чкова, Даница. *Формирање на една класа парцијални диференцијални равенки = Formation d'une classe d'équations aux dérivées partielles.*
29. *Билтен на Друштвото на математичарите и физичарите од Народна Република Македонија. Кн. VI = Bulletin De la société des mathématiciens et des physiciens de la République populaire de Macédoine / [редакциски одбор Марин Каталиник ... [и др.]].*
30. Поленаковиќ, Харалампие. *Кореспонденцијата на Јордан Хаџи Константинов - Џинот со Друштвото српске словесности.*

1956

31. Корубин, Благоја. *Јазикот на Крсте П. Мисирков. Билтен на Друштвото на математичарите и физичарите од Народна Република Македонија. Кн. VII = Bulletin De la société des mathématiciens et des physiciens de la République populaire de Macédoine / [редакциски одбор Марин Каталиник ... [и др.]].*

1957

32. Parazoglou, Fanoula. *Македонски градови у римско доба.*
33. Русић, Бранислав. *Жупа Дебарска.*
34. Урошевић, Атанасије. *Охрид = La ville d'Ohrid - географска монографија.*

1958

35. Трифуноски, Јован. *Раселени села во Битолско - прилепската котлина = Entvölkerte dörfen im talkessel von Bitolj und Prilep.*
36. Трифуноски, Јован. *Слив Маркове Реке : Антропогеографски проматрања..*

1959

37. *Статут на Филозофскиот факултет во Скопје.*
38. Костиќ, Станко. *Малешевски народни песни.*
39. Паскалевски, Паскал. *Народни песни од Егејска Македонија.*

1967

40. *Статут на Филозофскиот факултет во Скопје.*

1970

41. Микулчиќ, Иван. *Непознат антички град кај Мојно = Eine unbekannte antike stadt bei Mojno.*

1976

42. Кантарџиев, Ристо. [одговорен уредник]. *Филозофски факултет: 1946-1976.*

1977

43. Микулчиќ, Иван. *Стари градови и утврдувања во Скопската котлина.*

1980

44. *Акта Велјуса = Acta Veljusa : a l'occasion de 900-années de le monastere de la Vierge de Pitie au village Veljusa* : по повод 900-години на манастирската црква Богородица Милостива (Елеуса) во селото Велјуса. Симпозиум „Велјуса“ (1980 ; Струмица).

1983

45. *Прилози за Илинден. 5, Илинденското востание во Македонија*: научен собир посветен на 80-годишнината од востанието (1903-1983), одржан на 30 јуни и 1 и 2 јули 1983 година во Битола и Крушево. [редакциски одбор Михаило Апостолски, уредник].

1984

46. *Акта Велјуса: по повод 900-години на манастирската црква Богородица Милостива (Елеуса) во селото Велјуса / Симпозиум Велјуса* ; [редакциски одбор ... Петар Миљковиќ-Пепек (главен уредник), Димче Коцо, Константин Петров, Бранко Панов, Борис Петковски, Бранко Каракашев, Алекса Палазов, Иван Станоев, Виктор Лилчиќ (секретар)].

1985

47. Тоциновски, Васил. *Драмскиот писател Богдан Сираков*: научноистражувачки проект [извештај за резултати од истражување].
48. Микулчиќ, Иван. *Стари градови и тврдини во средното повардарие 1981-1985.*

1988

49. *Југословенски психолингвистички средби*, Зборник на трудовите поднесени на научниот собир одржан во Скопје во октомври 1987 г. / Југословенски психолингвистички средби '87, [уредувачки одбор Илинка Тодорова-Цвеиќ, Екатерина Бабамова, Григори Поповски].

1989

50. *Самоуправна култура*: [материјали од научниот собир, одржан на Филозофскиот факултет во Скопје, на 23 март 1988 година, по повод одбележувањето на 50-годишнината од доаѓањето на другарот Тито на чело на КПЈ] ; [ракописите и книгата ја подготви за печат Кирил Темков].

1992

51. Гоцевски, Трајан. *Економика на одбраната.*
52. Петроска, Блага [раководител на проектот, истражувачи Марија Ташева, Нелко Стојаноски, Леонора Калајлиевска, Зоран Матевски]. *Некои аспекти на семејниот живот на македонците доселени во Северна Америка (Торонто).*

1993

53. Максуд, Мона. *Како да им се помогне на децата да ги совладаат стресовите од војната : прирачник за родители и наставници : совети за приврзаност, мокрење во кревет, заспивање, ноќни терори, училиште, депресивност, анксиозност, тагување, ризикување.*

1994

54. *Прирачник за студентите на Филозофскиот факултет.*
55. Јул, Вилијам, Голд, Ен. *Мудрост пред настанот: соочување со кризи во училиштата.*
56. Карлие, Пјер. *Демостен.*
57. Ричмен, Наоми. *Комуникација со деца: помагање на деца во неволја.*

1995

58. Симоновска, Сузана. *Митко Илиевски : филозофски профил.*
59. Петроска-Бешка, Виолета. *Конфликти: што претставуваат и како се разрешуваат.*
60. Митровиќ, Андреј. *Расправања со Клио.*
61. Петроска, Блага, Ташева, Марија, Стојановски, Нелко, Матевски, Зоран, Калајлиевска, Леонора, Плушкоски, Васил. *Семејниот живот на Македонците доселени во Канада (Торонто).*
62. Ацески, Илија. *Социологија на градот: социолошка хрестоматија.*
63. *Социолошки термиолошки речник / [составувачи Томислав Чокревски, Лазар Никодимовски, Марија Ташева, Амалија Јовановиќ, Јован Корубин, Нелко Стојановски, Илија Ацески, Ило Трајковски, Леонора Калајлиевска, Антоанела Петковска, Васил Плушкоски ; редактори Јован Корубин, Илија Ацески].*

1996

64. *Филозофски факултет : 50 години : 1946-1996.*
65. Ацески, Илија. *Скопје визија и реалност.*
66. Николоски, Томе. *Лугето и занимањата.*
67. *Христо Андонов-Полјански : живот и дело : [по повод 10-годишнината од неговата смрт] / [редакциски одбор Бранко Панов, претседател, Александар Атанасовски, Маргарита Пешевска, Кочо Сидовски].*
68. Карталов, Христо. *Социологија на селото.*
69. *Социолошките аспекти на етничкото соживеење во Р. Македонија / [раководител на проектот Марија Ташева; истражувачи Димитар Мирчев, Карталов, Христо, Ацески, Илија, Петковска, Антонела, Ѓуровска, Милева, Плушковски, Васил, Миноски, Константин ... и др.].*

1997

70. *Прирачник за студентите на Филозофскиот факултет.*
71. *Перманентното образование и учење на прагот на XXI век како филозофски и педагошки основи на теоријата и практиката во сферата на едукацијата : зборник на трудови [од Научниот собир одржан во Скопје на 5. и 6. XII 1996 година].*
72. Чешларов, Митко. [превод]. *Училишен двор што го унапредува здравјето.*
73. Ташева, Марија. *Етничките групи во Македонија : историски контекст.*
74. Николоски, Томе. *Напредни статистички методи за психолози.*
75. *Љубен Лане : живот и дело : (материјали од Научниот собир одржан на 14 декември 1995 година*

по повод 10 годишнината од смртта на академикот) / [редакциски одбор Воислав Кушевски, претседател, Димитар Димески, Даринка Петреска, Ванчо Горгиев].

1998

76. Ацески, Илија. *Социологија.*
77. Копровски, Љупчо, Петровски, Бранко. *Педагогија.*
78. *Прирачник за студентите на Институтот за психологија : за учебната 1998/99 година.*
79. *Прирачник за студентите на Институтот за дефектологија : за учебната 1998/99 година.*
80. *Прирачник за студентите на Институтот за историја: за учебната 1998/99 година.*
81. *Прирачник за студентите на Институтот за педагогија за учебната 1998/99 година.*
82. *Прирачник за студентите на Институтот за одбрана за учебната 1998/99 година*
83. *Прирачник за студентите на Институтот за класични студии : за учебната 1998/99 година.*
84. *Прирачник за студентите на Институтот за социологија : за учебната 1998/99 година.*
85. *Прирачник за студентите на Институтот за историја на уметноста со археологија : за учебната 1998/99 година.*
86. *Прирачник за студентите на Институтот за социјална работа и социјална политика : за учебната 1998/99 година.*
87. *Граѓанското образование во Република Македонија : образование за граѓанско општество. [Кн. 1] / изданиево го подготвија Зоран Матевски, Југослав Миноски, Константин Миноски, Мирјана Најчевска, Васил Плушкоски, Павла Полехова, Ласте Спасовски, Таше Стојановски, Ило Трајковски ; редактор, [раководител на проектот] Ило Трајковски; [дизајн на корица Московски Гоце].*
88. *Општествената транзиција и образованието / Научен собир-Струга, 3 и 4 октомври 1997 ; [уредувачки одбор Киро Камберски, претседател, Јован Корубин, Јаков Лазаровски, Илија Ацески, Марија Костова ; редактори Киро Камберски, Јован Корубин]*
89. Симвовска, Венка. Костарова-Унковска, Лина. *Европска мрежа на училишта што го унапредуваат здравјето: основни информации и концептуална рамка на проектот за 1998 година.*
90. Ташева, Марија [раководител на Проектот и редактор на изданието]. *Етничките групи во Македонија: современи состојби /автори Марија Ташева, Милева Ѓуровска, Антоанела Петковска, Константин Миноски .*
91. Симвовска, Венка, Костарова-Унковска, Лина [уредиле]. *Образование за демократија со демократија : учество на учениците, компетентност за акција и промена во процесот на образование : зборник текстови.*
92. *Основи на граѓанското општество : власт, приватност, правда, одговорност : прирачник за ученици : од IV одделение на основното образование : развиен врз основа на програмата Foundations of democracy upper elementary guide Center for Civic Education / раководител Ило Трајковски ; [превод од англиски Ило Трајковски (власт)... [и др.]; адаптација Ило Трајковски, Васил Плушкоски]*

93. Ташева, Марија [раководител]. *Социолошки аспекти на етничкото соживеење во Република Македонија : современи состојби* / Марија Ташева (рак.), Константин Миноски, Милева Гуровска, Лидија Георгиева.

1999

94. Петроска-Бешка, Виолета, Најчевска, Мирјана, Поповски, Михајло. *Почитување на разликите*.
95. *25 Години Институт за психологија* : зборник.
96. Панзова, Виолета. *Логика : општа теорија на рационалноста*.
97. Костовски, Стефан, Саркањац, Бранислав. *Социологија на медицината*.
98. Цветаноска, Маја, Балажи, Сафет, Негриевска, Филипина. *Потрага по скриеното богатство : работилници за психо-социјална поддршка на деца*.
99. Петроска-Бешка, Виолета. *Анкетирање : што, зошто, кој, како*.
100. Ричмен, Наоми. *Комуникација со деца: помагање на деца во неволја*.
101. Донеvsка, Мариa, Геровска, Маја [уредници на публикацијата]. *Социјална политика и социјална работа : избор на текстови*.
102. *Диркем и современата социологија* : [трудови од научен собир : научна расправа] / [уредувачки одбор Петре Т. Георгиевски, претседател, Марија Ташева, Јован Корубин ; редактор Петре Т. Георгиевски].
103. Максуд, Мона, Како да им се помогне на децата да ги совладаат стресовите од војната : прирачник за родители и наставници : совети за приврзаност, мокрење во кревет, заспивање, нокен страв, училиште, депресивност, анксиозност, тагување, ризикување [превод Криси Наумовски].
104. Битракова Грозданова, Вера. *Религија и уметност во антиката во Македонија* : студии.

2000

105. *Институт за социологија : 25 години*, зборник.
106. Николоски, Томе. *Психологија на трудот*.
107. Ацески, Илија, *Социјална екологија*.
108. Змејковски, Милош; Талевски, Јове. *Основи на картографија и топографија*.
109. Панзова, Виолета. *Логика : општа теорија на рационалноста*.
110. Арнаудова, Виолета ; Ачковска-Лешковска, Елена, *Надарено дете* .
111. Камберски, Киро [редактор]. *Предучилишното и основното воспитание и образование во Република Македонија : (развој, состојби и перспективи)*.
112. Берет, Дејвид, Кол, Тони .*Социолошки проекти: водич за студенти*.
113. Петров, Ристо, Копачев, Драгослав, Петрова, Верица. *За деца со аутизам*.
114. Миноски, Михајло [редактор]. *Македонија во билатералните и мултилатерални договори на балканските држави : 1861-1913 : документи / редакција и коментар*.
115. Младеновски, Ѓорѓе [уредил]. *Антропологија : зборник текстови*.

2001

116. *Заштита на улични деца - деца на улица* : зборник на трудови од научен собир одржан на 7. XII 2000, Скопје / [уреднички одбор Сузана Савеска-координатор на уреднички одбор, Дивна Лакинска-Поповска, Верица Стаменкова-Трајкова, Мариa Донеvsка, Сунчица Димитријоска, Славица Инџевска, Вера Димитриевска].
117. Јанаков, Благоја [уредник]. *Сто години психоанализа* : зборник.
118. *25 години Институт за одбрана*.
119. *Прирачник за студентите на Институтот за историја : насока историја со архивистика : за учебната 2001/02 година*.
120. *Прирачник за студентите на Институтот за филозофија : за учебната 2001/02 година*.
121. *Прирачник за студентите на Институтот за класични студии : за учебната 2001/02 година*.
122. *Прирачник за студентите на Институтот за историја : за учебната 2001/02 година*.
123. *Прирачник за студентите на Институтот за дефектологија : за учебната 2001/02 година*.
124. *Прирачник за студентите на Институтот за психологија : за учебната 2001/02 година*.
125. *Прирачник за студентите на Институтот за одбрана за учебната 2001/02 година*.
126. *Прирачник за студентите на Институтот за социологија : за учебната 2001/02 година*.
127. *Прирачник за студентите на Институтот за историја на уметноста со археологија : за учебната 2001/02 година*.
128. Илиевски, Митко. *Дефиниција*.
129. Еразмус заеднички европски проект *Обука и реобука на наставници и инструктори за реформирано вокационо образование*.
130. Кушевски, Воислав Д., *Македонското прашање во Друштвото на народите : поставувањето на македонското прашање како малцинско прашање во Друштвото на народите*.
131. Ајдински, Љупчо, Андреевски, Величко, *50 години заштита, рехабилитација, воспитание и образование на лицата со пречки во развојот во Република Македонија: 1949-1999*.

2002

132. Велковски, Зоран [редакција]. *Основното музичко образование и националната музичка култура : состојби и перспективи* [зборник на трудови].
133. Ацески, Илија *Социологија*.
134. Панзова, Виолета. *Современи трендови во теоријата на аргументацијата : завршен извештај* : [научноистражувачки проект].
135. Ацески, Илија. *Опитеството и човекот во транзиција*.
136. *Прирачник за студентите на Институтот за социјална работа и социјална политика : за учебната 2001/02 година*.

2003

137. [Љупчо Ајдински главен истражувач; соработници-истражувачи Мирко Спироски ... и др.]Елаборат од завршниот извештај на проектот *Серумски*

- имуниглобулини и специфични алергени од храна кај лица со аутизам во Република Македонија.
138. Трајковски, Владимир. *Практикум по хумана генетика : постојан учебник за практична настава по хумана генетика.*
139. Ташева, Марија. *Социологија.*
140. Панзова, Виолета. *Македонска логичка терминологија : завршен извештај: [научноистражувачки проект] .*
141. Панзова, Виолета. *Науката како занает.*
142. Ацески, Илија. *Човекот и градот.*
143. Ѓорѓиев, Ванчо. *Слобода или смрт : македонското револуционерно националноослободително движење во Солунскиот вилает 1893-1903 година.*
144. Гиденс, Ентони. *Забеган свет : како глобализацијата ги преобликува нашите животи. [превод од англиски Ило Трајковски]*
145. Георгиева, Лидија [уредувач]. *Предизвици за реформите во безбедносниот сектор на Република Македонија : согледувања и препораки.*
146. Ташева, Марија. *Малите верски заедници.*
147. *Хуманистичкото образование на универзитетите во Република Македонија: 25 години Катедра за хуманистички студии : [грибина] / [уредници Јованка Кепеска, Денко Скаловски, Сузана Симоновска, Владимир Давчев].*
148. Миноски, Михајло. [раководител]. *Македонија во билатералните и мултилатералните договори на балканските држави: научноистражувачки проект .*
149. Андреевски, Величко. *Човек со благородно дело : од животот, науката и дејноста на проф. д-р Љупчо Ајдински .*
150. *Новини во воспитанието, образованието и рехабилитацијата на лицата со пречки во развојот : зборник на резимеа / [Конференција 10 години студии по дефектологија во Македонија.*
- 2004**
151. Мурцева-Шкарик, Олга. *Развојна психологија.*
152. Еванс, Фил. *Мотивација.*
153. Трајковски, Владимир Е. *Аутизам.*
154. Петреска, Даринка, Тодоровски, Зоран. *Програмските документи на ВМРО : (1918-1934 г.).*
155. Ташева, Марија. *Малите верски заедници : кон теоријата, легислативата, самовидувањето.*
156. Петров, Ристо, Копачев, Драгослав, Такашманова, Татјана. *Деинституционализација на деца со тешка ментална ретардација.*
157. Пачемска Петреска, Даринка. *Внатрешна македонска револуционерна организација : 1918-1934 : хронологија.*
158. Адамческа, Снежана. *Педагошка експертиза на наставните програми и учебниците за граѓанско образование во основните и средните училишта во Република Македонија.*
159. *30 години Институт за психологија: зборник*
- 2005**
160. Бакрески, Оливер, Ѓуровски, Марјан, Ристоска Жанет [уредувачи]. *Управување со кризи во Република Македонија.*
161. Ацески, Илија. *Градот во времето и просторот : [Скопје 1963-2003].*
162. Николоски, Томе. *Психологија на трудот.*
163. Панзова, Виолета. *Логички лексикон.*
164. Корубин, Јован. *Социолошки теми за јазикот.*
165. Милески, Тони. *Македонија рубикова коцка на Балканот.*
166. Поповски, Михајло. *Просоцијално однесување.*
167. Ташева, Марија. *Развојот на општествената мисла.*
168. Камберски, Киро[и др.] [редакција]. *Наши заслужни педагози: проф. д-р Крсте Ангеловски.*
169. Трајковски, Владимир Е.. *Хумана генетика.*
170. Гоцевски, Трајан, Бакрески, Оливер. *Политичкиот и економскиот систем и одбраната на Република Македонија.*
171. Ѓорѓиева, Снежана. *Културата на претпријатие во Р. Македонија : олеснувачки или отежнувачки фактор за интеграција во Европската унија.*
172. Извештај за проектот: *Запознајте се со човековите права и трговијата со луѓе.*
173. Карталов, Христо. *Европската интеграција низ економската перспектива.*
174. Трајковски, Ило. *Политика на човековите права. Д. I, Основни поими.*
175. Бакрески, Оливер. *Координација на безбедносната заедница во Република Македонија.*
- 2006**
176. *Филозофски факултет во Скопје : 1920-1946-2006 / [редакциски одбор Кирил Темков, ... и др.]*
177. *Симпозиум Психологијата и другите области : зборник : 2004 година : 30 години Институт за психологија.*
178. Ѓуровска, Милева. *Социологија.*
179. Жоглев, Златко [приредил]. *Врвовите на Филозофот.*
180. Гоцевски, Трајан. *Социјален менаџмент.*
181. *Глобализирањето, индивидуалноста и општеството : современи социолошки теории : читанка / уредил, [приредил, превод од англиски] Ило Трајковски.*
182. Ружин, Нано. *Современи системи на социјална заштита.*
183. Милески, Тони. *Еколошка безбедност.*
184. Георгиева, Лидија. *Менаџирање на ризици.*
185. Гоцевски, Трајан. *Основи на системот на националната одбрана.*
186. Јачова, Зора. *Визуелната перцепција на говорот кај лицата со оштетен слух : лица со оштетен слух.*
187. Донева, Марија. *Социјалната работа во локалната заедница.*
188. Бакрески, Оливер. *Координација на безбедносниот сектор : искуства и практики.*
189. Настоска, Јулијана, Димовска, Аница, Наумоска, Воскре, Илоска, Наташа. *Малите деца со големи срца : прирачник за групна социјална работа со деца под институционален третман со проблеми во емоционалното и социјалното однесување.*
190. *Каталог на системите за стручно образование и обука на наставници во Југо-источна Европа : Македонија, Србија, Црна Гора, Косово, Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска / [уредници Сорен*

Нилсен, Наташа Ангеловска-Галевска ; превод од англиски Елена Мишиќ].

2007

191. *Турските елементи во ароманскиот* : докторска дисертација одбранета во 1939 година на Филозофскиот факултет во Загреб / Харалампие Поленаковиќ ; [уредник Зузана Тополињска; приредувач Петар Атанасов; превод од српскохрватски Веселинка Лаброска]
192. Ацески, Илија. *Социологија*.
193. Гоцевски, Трајан. *Образовен менаџмент*.
194. Трајковски, Владимир Е. *Физиологија со функционална анатомија*.
195. Петреска, Даринка, Ачкоска, Виолета. *Осознавање на историјата*.
196. Петровски, Владо. *Етничноста како фактор за образование во Република Македонија*.
197. Панзова, Виолета. *Прирачник за изработка на студентски трудови*.
198. Петроска-Бешка, Виолета. *Оценување со тестови на знаење*.
199. Баракоска, Анета. *Педагогија*.
200. Стефанов, Витан. *Вовед во дедуктивната логика*.
201. Ајдински, Горан. *Олигофренологија : поим, рехабилитација и едукација на ментално ретардирани деца*.
202. Котовчевски, Митко, Божиновска, Слаѓана. *Англиско-македонски речник на разузнавачка терминологија = English-Macedonian dictionary of intelligence terminology*.
203. Милески, Тони. *Прирачник за користење на приемници за глобално позиционирање: eTrex EURO, SUMMIT, LEGEND*.
204. Гоцевски, Трајан, Бакрески, Оливер, Славески, Стојан. *Европската унија низ призмата на европската безбедност*.
205. Петров, Ристо. *Лица со инвалидност : професионална ориентација оспособување и вработување*.
206. Димески, Димитар. *Некои аспекти на македонската националноослободителна борба во Прилепскиот регион : (1895-1944 година)*.
207. Мурцева-Шкарик, Олга. *Ненасилна трансформација на конфликти*.
208. Ванковска, Билјана. *Есеи за демократијата и мирот: напад врз тишината*.
209. Кљусев, Никола. *Интересите на Република Македонија за членство во НАТО : проект на Центарот за стратески истражувања при МАНУ*.

2008

210. Ајдински, Љупчо. *60 години образование и оспособување дефектолошки кадри во Република Македонија : 15 години работа на Институтот за дефектологија при Филозофски факултет - Скопје : 1948-2008*.
211. Ацески, Илија. *Социолошки огледи*.
212. Величковски, Владимир. *Уметнички критики и есеи*. Кн. 6.
213. Трајковски, Владимир Е. *Медицински основи на инвалидноста*.

214. Геровска-Митев, Маја. *Социјална политика на Европската унија*.
215. Ѓуровска, Милева. *Социологија на женскиот труд*.
216. Карталов, Христо. *Социологија на селото*.
217. *Современата американска социологија : Роберт К. Мертон како повод* : [трудови од меѓународен симпозиум] / [уредник Петре Георгиевски].
218. Ванковска, Билјана. *Институции на Европската унија*.
219. *Зборник на резимеа : 15 години студии по дефектологија во Македонија = Book of abstracts : [15] years studies of special education and rehabilitation in Macedonia*.
220. Бакрески, Оливер. *Контрола на безбедносниот сектор*.
221. Пејковски, Јован. *Социјален развој*.
222. Саркањац, Бранислав. *Јавно здравје и здравствена реформа : политички и социолошки перспективи*.
223. Милески, Тони. [уредник]. *Глобализацијата, мирот и безбедноста*.
224. Котовчевски, Митко. *Разузнавачко безбедносните заедници на државите во Југоисточна Европа*.
225. Усикова, Рина. *Современый литературный македонский язык как предмет славяноведения и балканистики = Современиот литературен македонски јазик како предмет на славистиката и балканистиката*.
226. Кожух, Борис ; Ангелоска Галевска, Наташа. *Статистичка анализа на податоци*.
227. Митревска, Марина. *Кризен менаџмент*.
228. Гоцевски, Трајан; Сапунџиева, Катерина. *Основи на менаџментот и претприемништвото во образованието*.
229. Борнарова, Сузана. [уредник]. *Современи трендови во социјалната заштита и во социјалната работа : професионализација, деинституционализација и реформи / Сузана уредник ; [преведувач Соња Стефановска-Трајаноска]*.
230. Кениг, Николина. *Квалитативни методи на истражување*.
231. Петров, Ристо, Ѓурчиновска, Лаура, Станојковска-Трајковска, Наташа. *Заштита и рехабилитација на лица со инвалидност*.
232. Делакроа, Ежен, Полок, Џексон. *Текстови*. [превел од француски Владимир Величковски, превела од италијански Марија Светиева].
233. Жежев, Никола. *Македонското прашање во југословенско-бугарските дипломатски односи : (1918-1941)*.
234. Гоцевски, Трајан. *Унификација на системите во услови на глобализација*.
235. Гоцевски, Трајан, Бакрески, Оливер, Славески, Стојан, Георгиева, Лидија. *Интересите на Република Македонија во градењето на европската безбедност : проект на Центарот за странски истражувања при МАНУ*.

2009

236. Ацески, Илија. *Приоритети за развој на Филозофскиот факултет во периодот 2009-2013 година : [перцепција на студентите за ЕКТС системот]*.

237. Величковски, Владимир. *Урбани графити во Македонија*.
238. Петров, Ристо. *Домска воспитно-образовна работа*.
239. Јанаков, Благоја. *Современа психологија на личноста*.
240. Величковски, Владимир. *Современа македонска уметност*.
241. Митревски, Драги. *Археологија : основни принципи и методи на теренското работење*.
242. Миовска Спасева, Сузана. *Основното образование во САД : поглед однадвор*.
243. Трајковски, Владимир Е.. *Физиологија со функционална анатомија на човекот*.
244. Георгиева, Лидија. *Менаџирање на ризици*.
245. Борнарова, Сузана . *Социјалната политика и старите лица*.
246. Борнарова, Сузана. *Демографските предизвици и социјалната политика во ЕУ*.
247. Мурцева-Шкарик, Олга. *Психологија на детството и на адолесценцијата : (развојна психологија I)*.
248. Ачковска-Лешковска, Елена. *Надареност*.
249. Гоцевски, Трајан. *Економика на образованието*.
250. Нацев, Зоран; Петровски, Димче. *АРМ кон НАТО: концептуален приод и организационен развој*.
251. Петроска-Бешка, Виолета. *Подготовка за истражување во психологијата*.
252. Саркоска, Елисавета . *Психологија на организацијата* .
253. Димитријоска, Сунчица. *Социјална работа со малолетници сторители на кривични дела*.
254. Гоцевски, Трајан; Гоцевски, Стојан. *Образовните системи во Европската унија : организација, управување, финансирање*.
255. *Антиката и европската наука и култура : прилози од научниот собир одржан по повод јубилејот 60 години Институт за класични студии / [уредник Валериј Софрониевски] зборник*.
256. Ациевски, Коста ; Петровски, Бобан. *Историја на Европа во раниот среден век*.
257. Димитријоска, Сунчица. *Прирачник за социјална работа со малолетници сторители на кривични дела*.
- 2010**
258. Бакрески, Оливер. *Контрола на безбедносниот сектор*.
259. *Современата настава по историја : зборник на трудови од научниот собир на здружението на наставниците по историја во Република Македонија и Институтот за историја на Филозофскиот факултет одржан на 12 декември 2009 година / [уредник Игор Јурукв]*.
260. *60 години Институт за историја : зборник на трудови од Меѓународната научна конференција, „Македонија и соседите“, Скопје 8-9. XII 2006 година / [редакција Методија Манојловски, претседател ... и др.]*
261. Саркаџац, Бранислав, Костовски, Стефан. *Социологија на здравјето и болеста*.
262. Гоцевски, Трајан. *Кризите во независна Република Македонија*.
263. Митревска, Марина. *Цивилна одбрана*.
264. Петреска, Даринка, Ачкоска, Виолета. *Осознавање на историјата*.
265. Пешевска-Заревска, Олга. *Современа методика на наставата по филозофија*.
266. Sophroniani, Valerii. *Lexicon Graeco-Macedonicum*.
267. Арнаудова, Виолета, Попоски, Киро. *Мотивација*.
268. Гоцевски, Трајан. *Образовен менаџмент*.
269. Величковски, Владимир. *Bob Dylan : ликовни творби инспирирани од Боб Дилан : мај-август 2010*.
270. Петровски, Бобан. *Историја на балканските земји во XIV-XV век*.
271. Мурцева-Шкарик, Олга. *Психологија на возрастите и на стареењето : развојна психологија II*.
272. Скаловски, Денко. *Во прво лице еднина : (мал личен културолошки речник)*.
273. Георгиева, Лидија. *Европска безбедност : концепти, процеси и институции : учебник за високо образование*.
274. Давчев, Владимир. *Аналитичката философија и „дух-тело“ интеракција*.
275. Ѓорѓиев, Ванчо. *Подземната Република: Дамјан Груев и македонското револуционерно движење*.
276. Керамитчиев, Михаил. *Недовршени спомени*.
277. Петровски, Бобан. *Помошни историски науки : учебно помагало-интерна скрипта од предавања за студентите од Институтот за историја, историчари и историчари-архивисти*.
278. Петроска-Бешка, Виолета. *Експериментално истражување на однесувањето*.
279. Темков, Кирил, Тренчевски, Стојан. *Професор Љупчо Ајдински : свечено издание по повод 80-годишнината*.
- 2011**
280. *Социологија и општествените промени: 30 години студии по социологија на Филозофскиот факултет во Скопје*.
281. Поповски, Михајло. *Теорија на атрибуцијата и нејзина примена*.
282. Јовановски, Далибор. *Балканот од 1826 до 1913 година*.
283. Илиевски, Борче. *Македонско-српските црковни односи : 1944-1970*.
284. Ванковска, Билјана. *Меѓународна безбедност: критички пристап*.
285. Котовчевски, Митко. *Национална безбедност*.
286. Милески, Тони. *Еколошка безбедност: одржлив развој - одржлива безбедност*.
287. Димовска-Јањатова, Весна, Кочовска, Светлана. *Elementa Latinitatis : lectiones et pensa : учебно помагало по предметот Латински јазик : (основен курс)*.
288. Кениг, Николина. *Насилство : родова перспектива*.
289. Гоцевски, Трајан. *Економика на одбраната*.
290. Ванковска, Билјана. *Институции на Европската унија : до Лисабон и по него*.
291. Котовчевски, Митко. *Менаџирање на терористички закани*.
292. Скаловски, Денко. *Во прво лице еднина : (мал личен културолошки речник)*.

293. Димишковска, Ана. *Логиката на правното расудување : дијалошка перспектива.*
294. Салтировска, Зорица. *Род, мир и безбедност.*
295. Салтировска, Зорица. *Заштита на културното наследство.*
296. Ачкаоска, Виолета. *Лекции од историјата на современата македонска држава : (1944-1991).*
297. Донеvsка, Мариa, Димитриевска, Весна, Новковска, Благица. *Сиромаштија: состојби во Македонија.*
298. Кироваков, Димитар. *Од Кајмакчалан до Грамос.*
299. Котовчевски, Митко. *Полемологија.*
300. Петроска-Бешка, Виолета, Кениг, Николина. *Како се пишува извештај за спроведено емпириско истражување.*
301. Гоцевски, Трајан. *Економскиот развој и мирот.*
302. Димитрова-Радојичиќ, Даниела. *Визуелната ефикасност кај децата со оштетен вид.*
303. *Рана интервенција и развојни пореметувања : симпозиум со меѓународно учество, Охрид, 19-21 мај : [зборник на трудови] / [главен и одговорен уредник Љупчо Ајдински] = Early intervention and developmental disorders : symposium with international participation, Ohrid, 19-21 May : [book of papers] / [editor-in-chief Ljupcho Ajdinski].*
304. Ацески, Илија. *Глобализација идентитет евроинтеграција : прилози за социологија на европското општество.*
305. *Балканот - безбедносен предизвик за Европа и меѓународната заедница : зборник на трудови од Меѓународната научна конференција одржана во Охрид 1-2 октомври 2010 / [главен и одговорен уредник Тони Милески ; уредници Митко Котовчевски, Оливер Бакрески].*
306. Трајковски, Владимир Е. *Аутизам и первазивни развојни нарушувања.*
307. Бакрески, Оливер. *Основи на безбедносниот менаџмент.*
308. Шмит Пантел, Полин. *Историја на жените на западот. Т. 1, Од антички божици до христијански светици.*
- 2012**
309. *Посредувања и полилози: богословско-филозофски научен колоквиум / [координација и реализација на проектот Милан Ѓорѓевиќ, Марија Тодоровска]*
310. Чаусидис, Никос. *Музеологија.*
311. Богоеvsка, Наташа. *Добро управување.*
312. Јованов, Марјан. *Античка бронза во Македонија.*
313. Ајдински, Љупчо. *Живот и дело.*
314. Стојановска, Вера. *Наставни медиуми.*
315. Симоновска, Сузана, Скаловски, Денко. *Етиката и родот : прирачник.*
316. Борнарова, Сузана. *Социјална работа со семејството.*
317. Ацески, Илија. *Дизајнирање на социјалните истражувања: (теорија, методи, собирање и обработка на податоци).*
318. Димитријоска, Сунчица. *Социјална работа со малолетници сторители на кривични дела.*
319. Бакрески, Оливер, Милашиновиќ, Срѓан, Кешетовиќ, Желимир. *Теории на менаџментот и конфликтите.*
320. Димитријоска, Сунчица. *Менторска програма за малолетници во конфликт со законот.*
321. Јакимовски, Антонио. *Антички светилки од Република Македонија.*
322. Софрониевски, Валериј. *Дескриптивна грчка фонетика и морфологија на име.*
323. *Меѓународен научно-стручен собир, Инклузивно образование : состојба и предизвици : зборник на трудови, 17-19 мај, Струмица, Македонија / [уредници на зборникот Ристо Петров, Наташа Чичевска Јованова, Александра Каровска]*
324. Митревска, Марина. *Хумана безбедност : (човекова безбедност) : учебник за високо образование.*
325. Милески, Тони, Спасов, Николчо. *Системи за сателитската навигација и глобално позиционирање.*
326. Димовска-Јањатова, Весна, Кочовска, Светлана. *Elementa Latinitatis : grammatica : учебник по предметот латински јазик : (почетен курс).*
327. Бакрески, Оливер. *Контрола на безбедносниот сектор.*
328. Спасовски, Огнен. *Позитивна психологија.*
329. Димитријоска, Сунчица. *Прирачник за обука за менторска програма за малолетници во конфликт со законот.*
330. Кожух, Борис, Ангелоска Галевска, Наташа. *Увод во статистичка обработка на податоци.*
331. Величковски, Владимир. *Редизајн на слика, замисли го танцот = Redesign the image, imagine the dance.*
- 2013**
332. *Глобално-локално / локално-глобално : X Скопско-краковски социолошки семинар, Скопје, 15-18 септември 2009 = Global-local / local-global : X Skopje-Krakov sociological seminar, Skopje, September, 15-18 2009*
333. *Зборник на научни трудови презентирани на меѓународната конференција Активно стареење и меѓугенерациска солидарност , одржана на 19 јуни 2012 година во Скопје = Conference proceedings presented at the international conference "Active ageing and intergenerational solidarity, held on June 19 2012 in Skopje / [превод Кристина Нацева].*
334. Софрониевски, Валериј. *Морфологија на старогрчкиот јазик.*
335. Ацески, Илија. *Социологија.*
336. *Филозофијата на крстопат : аналитичка и/или континентална филозофија: зборник на трудови / [приредувачи на зборникот Јасмина Нумоска, Марија Тодоровска]*
337. Саракински, Војислав. *Persomacedonica : Македонија и Персија пред Александар.*
338. Костов, Борче. *Естетско воспитување.*
339. Бараковска, Анета. *Опита педагогија.*
340. Котовчевски, Митко. *Основи на разузнавање.*
341. *Книга на апстракти, Меѓународна конференција на студенти по психологија (1 ; 2013 ; Скопје).*
342. Нацев, Зоран, Ѓорески, Игор. *Управување со системот за одбрана на Република Македонија.*
343. Чичевска-Јованова, Наташа, Рашиќ-Цаневска, Оливера. *Рана интервенција на деца родени со фактор на ризик.*

344. Бакрески, Оливер. *Координација на безбедносниот систем : принципи и предизвици.*
345. Петроска-Бешка, Виолета, Кениг, Николина. *Основи на психолошко тестирање.*
346. Гоцевски, Трајан, Гоцевски, Стојан. *Социјален менаџмент и активни социјални политики.*
347. Димитрова-Радојчиќ, Даниела. *Методика на работа на лица со оштетен вид.*
348. Шурбановска, Орхидеја. *Родителите и однесувањето на детето во училиштето.*
349. Миовска-Спасева, Сузана, Андоновска-Трајковска, Даниела, Селими, Насир. *Водство во образованието.*
350. Андоновска-Трајковска, Даниела, Миовска-Спасева, Сузана. *Водство во образованието : прирачник за обучување на водачи во образованието.*
351. Котовчевски, Митко, Котовчевска, Благица. *Англиско-македонски речник на разузнавачка и контраразузнавачка терминологија = English-macedonian dictionary of intelligence and counterintelligence terminology.*
352. *Георги Кулишев : спомени, дневник, документи* / [предговор, избор и редакција Никола Жежов, Мирјана Нинчевска ; дизајн на корица Кочо Фиданоски].
353. *Историја на жените на западот. 2, Молкот на средниот век.* уредник Кристијана Клапиш-Зубер ; [превод од англиски Зора Бакалинова-Атанасова].
354. *Христо Чернопеев : дневници, спомени и документи од Балканските војни 1912/13 година* / [предговор, избор и редакција Никола Жежов, Мирјана Нинчевска ; дизајн на корица Кочо Фиданоски].
355. Петровска, Марина. *Јавно и приватно партнерство во Европската унија и Република Македонија : примери на капитални инфраструктурни проекти.*
356. *Современи аспекти на специјалната едукација и рехабилитација на лица со инвалидност : зборник на резимеа / Четврта меѓународна конференција, Охрид, 17-19 октомври 2013 = Modern aspects of special education and rehabilitation of persons with disabilities : book of abstract / Fourth international conference, Ohrid, October 17th-19th 2013 ;* [уредници Наташа Чичевска Јованова, Даниела Димитрова Радојичиќ, Оливера Рашиќ Цаневска ; преведувач Александра Петковска Анастасов].
- 2014**
357. Милески, Тони. *Енергетска безбедност.*
358. Георгиева, Лидија. *Творење на мирот: мирот, безбедноста и конфликтите по студената војна.*
359. Петроска-Бешка, Виолета. *Разрешување конфликти.*
360. Милошевска, Тања. *Модели на поврзаност на тероризмот и на транснационалниот организиран криминал.*
361. Ачковска, Виолета. *Вовед во историјата.*
362. Донеvsка, Мариа. *Теоретските основи на социјалната работа.*
363. Гоцевски, Трајан. *Образовен менаџмент.*
364. Димитрова-Радојичиќ, Даниела. *Брајово писмо.*
365. Пејковски, Јован. *Социјално претприемништво.*
366. Даскаловски, Сениша. *Модели на воена организација.*
367. Ачкоска, Виолета. *Славејко Арсов : (1878-1904).*
368. Трајановски, Александар. *Пандо Кљашев Пандето (1882-1907) : костурски војвода.*
369. Џинго, Теон. *Наум Томалевски-Лоенгрин : чуварот на светиот грал – Македонија.*
370. Миноски, Михајло. *Ѓорче Петров : разумот на револуционерна Македонија.*
371. Зенделовски, Горан, Нацев, Зоран. *Глобализација : мирот и безбедноста.*
372. Ѓорѓиев, Ванчо. *Анастас Лозанчев.*
373. Тодоровски, Зоран. *Георги Поп Христов : спомени.*
374. Сардоска, Елисавета. *Психологија на менаџментот.*
375. Жежов, Никола. *Васил Чакаларов : (1874-1913).*
376. Киткањ, Зоран. *Престапничко однесување кај малолетните лица.*
377. *Современи аспекти на специјалната едукација и рехабилитација на лица со инвалидност : зборник на трудови = Modern aspects of special education and rehabilitation of persons with disabilities : conference proceedings* Меѓународна конференција (4 ; 2013 ; Охрид).
378. Цукеска, Елена. *Формите на генитив сингулар во микенскиот грчки и во ајолските дијалекти.*
- 2015**
379. Милески, Тони. *Политичка географија и геополитика.*
380. Тасевска, Алма. *Методска концептуализација на игровната активност.*
381. Јовановски, Далибор. *Љубомир Милетич : (1863-1937).*
382. Милески, Тони. *Еколошка безбедност : одржлив развој - одржлива безбедност.*
383. Тодоровска, Марија. *Митот како света сказна.*
384. Жежов, Никола. *Мише Развигоров : (1873-1907).*
385. Георгиева, Вера. *Мудрост, логос, светост : огледи за историјата на философијата.*
386. Трбојевиќ, Светлана. *Мултикултурализмот во социјалната работа и социјалната политика.*
387. *Соочување со општествените трауми : predizvik za sociološkite istraživanja : kniga na apstrakti : 40 godini od Institutot za sociologija = Facing social traumas : a challenge for sociological research : book of abstracts: 40 years of the Institute of sociology,* Меѓународна научна конференција Соочување со општествените трауми (Скопје ; 2015).
388. Митревска, Марина. *Превентивна дипломатија и мировни операции.*
389. Георгиева, Лидија. *Заедничка безбедносна и одбранбена политика на Европската Унија.*
390. Јанаков, Благоја. *Современа психологија на личноста.*
391. Ачковска, Виолета, Атанасовски, Александар, Ѓорѓиев, Ванчо, Јовановски, Далибор, Минов, Никола, Пановски, Стефан. *Востанијата во Македонија.*
392. Томевска-Илиевска, Елизабета. *Интерактивни пристапи во наставата.*
393. Ѓуровска, Милева. *Социологија на трудот.*
394. Гоцевски, Трајан. *Менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор.*
395. Ацески, Илија. *Социјална екологија.*

396. Салтировска, Зорица. *Внатрешна безбедност на Европската унија.*
397. Цветкоски, Бранко. *Симеон Радев: (биографски приказ на еден бурен животен и творечки пат во ушите побурен историски период).*
398. Тодороска, Катерина. *Петар Чаулев: живот и дело.*
399. Ризова, Елена. *Возрасните и писменоста.*
400. Ачкоска, Виолета. *Лекции од историјата на современата македонска држава : (1944-1991).*
401. Ачкоска, Виолета. *Ѓорѓи Баждаров.*
402. Ѓорѓиев, Ванчо. *Трајко Китанчев.*
403. Трајановски, Александар. *Митре Панџаров-Влашето : костурски војвода : (1873-1907).*
404. Митревска, Марина. *Кризен менаџмент.*
405. Дракуловска Чукалевска, Марија. *Социологија на глобализацијата.*
406. *Историја на жените на западот. 3, Парадоксите на ренесансата и просветителството / уредници Натали Замон Дејвис и Арлет Фарж ; [превод од англиски Љубица Арсовска].*
- 2016**
407. *Библиографија на вработените и дипломираните на Институтот за класични студии на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје / составиле В. Софрониевски, Е. Џукеска, В. Димовска-Јањатова ; [превод на англиски јазик Ивана Пушевска-Илковска]*
408. *Зборник на текстови од Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата / [главен и одговорен уредник Виолета Арнаудова, Елисавета Сарџоска].*
409. Бакрески, Оливер. *Основи на безбедносен менаџмент.*
410. *Зборник на текстови од меѓународната конференција одржана по повод 2.400 години од основањето на Платоновата академија / [уредувачки одбор Вера Георгиева ... [и др.].*
411. Ѓорѓиев, Ванчо. *Андон Јанев Ќосето.*
412. Ацески, Илија. *Културна антропологија.*
413. Гошева, Вера. *Мишо Шкартов.*
414. Баракоска, Анета. *Педагогија на слободно време.*
415. Миноски, Михајло. *Петар Ацев.*
416. Котлар-Трајкова, Наташа. *Јане Сандански.*
417. Салтировска, Зорица. *Технолошкиот прогрес и безбедноста на луѓето.*
418. Котовчевски, Митко. *Национална безбедност.*
419. Тодоровска, Марија. *Дијаболичната природа на светото.*
420. Петроска-Бешка, Виолета, Кениг, Николина. *Основи на психолошко тестирање.*
421. Ацески, Илија, Павловска, Елена. *Универзитетот на распаке : [студентски одговор на реформите во високото образование.*
422. Тодоровски, Зоран. *Петар Шанданов.*
423. *Античкиот идеал на Kalokagathia : зборник на текстови од Симпозиумот одржан на 12 март 2014 година во организација на Здружението на класични филолози «Антика» и Филозофското друштво во Македонија / [уредници Елена Џукеска, Јасмина Наумоска].*
424. Кениг, Николина. *Квалитативни методи на истражување.*
425. Поповски, Владо. *Христо Татарчев.*
426. Петроска-Бешка, Виолета ; Кениг, Николина. *Основи на психолошко тестирање.*
427. Каровска Ристовска, Александра, Кардалеска, Љубица, Ајдински, Горан. *Специфични тешкотии во учењето: (дислексија, дисграфија, дискалкулија и диспраксија).*
428. Рашиќ-Цаневска, Оливера. *Окупациона терапија.*
429. Гоцевски, Трајан ; Гоцевски, Стојан. *Економика на образованието.*
430. Милошевска, Тања. *Модели на поврзаност на тероризмот и на транснационалниот организиран криминал.*
431. Митревска, Марина. *Хумана безбедност : (човекова безбедност).*
432. Пејковски, Јован. *Системи на социјална сигурност.*
433. Саркањац, Бранислав, Костовски, Стефан. *Социологија на здравјето и болеста.*
434. *Современи безбедносни парадигми и предизвици : [Електронски извор] : теорија и практика / Меѓународна научна конференција, 2015, Охрид = Contemporary security paradigms and challenges : theory and practice / International scientific conference, 2015, Ohrid.*
435. Жила, Ленина. *Кирил Прличев.*
436. Зенделовски, Горан, Нацев, Зоран. *Глобализација : мирот и безбедноста.*
- 2017**
437. Ајдински, Љупчо. *Создавање и развој на заштитата и рехабилитацијата на лицата со попреченост во Република Македонија и отпочнување на дефектолошките студии.*
438. *70 години Институт за историја, 70 години македонска историографија : зборник на трудови од Меѓународната Конференција одржана на 13 и 14 декември 2016 година во Скопје.*
439. *Studia classica anniversaria : прилози од меѓународната научна конференција одржана по повод 70 години од Институтот за класични студии, 22-23 ноември, 2016, Скопје = proceedings of the international conference held on the occasion of the 70 th anniversary of the Institute of classical studies, November, 22th-23, 2016, Skopje.*
440. Нинчовска, Мирјана. *Лазар Поп Трајков : 1877-1903.*
441. Ацески, Илија. *Социологија.*
442. Жежов, Никола. *Ефрем Чучков : (1868-1923).*
443. Софрониевски, Валериј. *Старогрчко-македонски речник.*
444. Ацески, Илија. *Дизајнирање на социјалните истражувања : (теорија, методи, собирање и обработка на податоци).*
445. Томевска-Илиевска, Елизабета. *Интерактивни пристапи во наставата.*
446. Томевска-Илиевска, Елизабета. *Интерактивни модели за развивање на педагошките компетенции.*
447. Илиевски, Борче. *Демографските карактеристики на Вардарска Македонија меѓу двете светски војни : (анализа на југословенските пописи од 1921 и 1931 година).*

448. Саракински, Војислав. *Историја на Стариот Исток*.
449. Митревска, Марина. *Превентивна дипломатија и мировни операции*.
450. Димовска-Јањатова, Весна ; Кочовска-Стевовиќ, Светлана. *Vestibulum Latinitatis : grammatica : учебник по предметот латински јазик : (продолжителен курс)*.
451. Томовска, Весна. *Хорот и хорската лирика во хеленската трагедија*.

2018

452. Милошевска, Тања. *Глобален тероризам*.
453. Митевски, Витомир. *Преглед на византиската книжевност*.
454. Јанаков, Благоја. *Основи на персонологијата. 1*.
455. Јанаков, Благоја. *Основи на персонологијата 2*.
456. Трајановски, Виктор. *Дервишкиот ред халветихајати во Охрид*.
457. Панзова, Виолета. *Веитината на истражувањето : опитите постапки во научната работа*.
458. Трајковски, Владимир Е. *Хумана генетика и физиологија*.
459. Шурбановска, Орхидеја. *Другарството меѓу вршниците : (психолошки аспекти)*.
460. Милески, Тони, Спасов, Николчо. *Системи за сателитска навигација и глобално позиционирање*.
461. *Книга на апстрактни = Book of abstracts* . Меѓународна конференција „Биоетиката - знак на новото доба“ (2 ; 2018 ; Охрид).
462. Бакрески, Оливер. *Безбедносни системи : компаративна анализа*.
463. Чичевска-Јованова, Наташа. *Методика на наставата за ученици со интелектуална попреченост*.
464. Ацески, Илија. *Социјална екологија*.
465. Митревска, Марина. *Превентивна дипломатија и мировни операции*.
466. Каровска Ристовска, Александра, Кардалеска, Љубица, Ајдински, Горан, Шурбановска, Орхидеја. *Процена и стратегии за работа со ученици со дислексија, дисграфија, дискалкулија и диспраксија*.
467. *Трансформација кон одржливо и флексибилно општество за лицата со инвалидност: 25 години студии по дефектологија: зборник на трудови = Transformation towards sustainable and resilient society for persons with disabilities : 25 years of special education and rehabilitation studies : conference proceedings*
468. Киткањ, Зоран, Новаческа Макалоска, Ирена. *Фактори на ризик, превенција и рана интервенција при нарушување во однесувањето*.
469. Фрес, Женејев, Перо, Миш [уреднички]. *Историја на жените на Западот. 4, Појавувањето на феминизмот од Француската револуција до Првата светска војна*. [превод од англиски Новка Пејоска Блајер].
470. Тебо, Франсоаз. [уредник]. *Историја на жените на западот. 5, Кон културниот идентитет на дваесеттиот век*. [превод од англиски Новка Пејоска Блајер, Анета Маркоска Чубриноска].

2019

471. Никодиновски-Биш, Љубиша. *Зелена гуска» и Театарската работилница : развикоот и естетичките дострели на Театарската работилница на Филозофскиот факултет во Скопје*.
472. Дуев, Ратко. [главен уредник]. *Скопје: осум милениуми живот, култура, творештво*.
473. Костов, Борче. *Теорија на воспитание*.
474. Донеv, Дејан, Поповска, Јасмина, Тодоровска, Марија, Цепароски, Иван, Димишкова, Ана. *Филозофијата во образованието : теориска и практична надградба на предметните програми од филозофскиот корпус предмети (Филозофија, Логика, Етика, Естетика) за средно образование* .
475. Димовска-Јањатова, Весна, Кочовска-Стевовиќ, Светлана. *Vestibulum latinitatis : lectiones et pensa : практикум по предметот латински јазик : (продолжителен курс)*.
476. Јанаков, Благоја. *Основи на персонологијата. 1*.
477. Трајковски, Ило. *Политичка социологија. 1*.
478. Трајковски, Ило. *Политичка социологија 2*.
479. Котовчевски, Митко. *Основи на разузнавање*.
480. Саракински, Војислав, Пановски, Стефан. *Антички државни системи*.
481. Бакрески, Оливер. *Контрола на безбедносниот сектор*.
482. Цакирпалоглу, Панајотис. *Психологија на вредности и вреднување : психолошки осврт кон современата аксиологија*.
483. Трбојевиќ, Светлана. *Христијанската духовна перспектива во социјалната работа и социјалната политика*.
484. Ацески, Илија. *Глобализација, идентитет, евроинтеграција*.
485. Салтировска, Зорица. *Заштита на културното наследство*.
486. *Биоетиката - знак на новото доба: зборник од Втората меѓународна интердисциплинарна конференција , Охрид, С. Македонија, 06-08 октомври 2018 / [уредник Дејан Донеv] = Bioethics - the sign of a new era : proceedings from Second International interdisciplinary conference “Bioethics - the sign of a new era”, Ohrid, N. Macedonia, October, 06-08, 2018 / [editor Dejan Donev]*.
487. Димитријоска, Сунчица, Борнарова, Сузана, Илиевски, Владимир. *Социјалните тешкотии и проблеми на учениците од основните и средните училишта во контекст на потребата од социјална работа во образованието : извештај од емпириско истражување*.

2020

488. Јанаков, Благоја. *Основи на персонологијата 2*.
489. Ѓорѓиев, Ванчо. *ВМРО : 1904-1908 : поглед низ документи*.
490. Богоевска, Наташа, Димитријоска, Сунчица. *Заштита на деца*.
491. Трајков, Иван. *Ментално здравје во заедница*.
492. [Александра Каровска Ристовска ... и др.]. *Поттикнување на пристапни технологии за учење (FAST) : пристапен систем за менаџирање на учењето во хуманистичките и социјалните науки*.

CIP – Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

378.096:1/3(497.711)“1920/2020”

378.096:7/9(497.711)“1920/2020”

ФИЛОЗОФСКИ факултет: еден век високо образование, еден век државотворност = Faculty of Philosophy: a century of higher education, a century of state-building: 1920–2020 / [главен уредник Ратко Дувев = editor-in-chief Ratko Duev ; превод на англиски јазик Биљана Наумоска Сараќинска = English translation Biljana Naumoska Sarakinska]. – Скопје: Филозофски факултет = Skopje : Faculty of Philosophy, 2020. – 426 стр.: илустр.; 25 см

Текст напоредно на мак. и англ. јазик

ISBN 978-608-238-190-9

а) Филозофски факултет (Скопје) – 1920–2020

COBISS.MK-ID 52712197